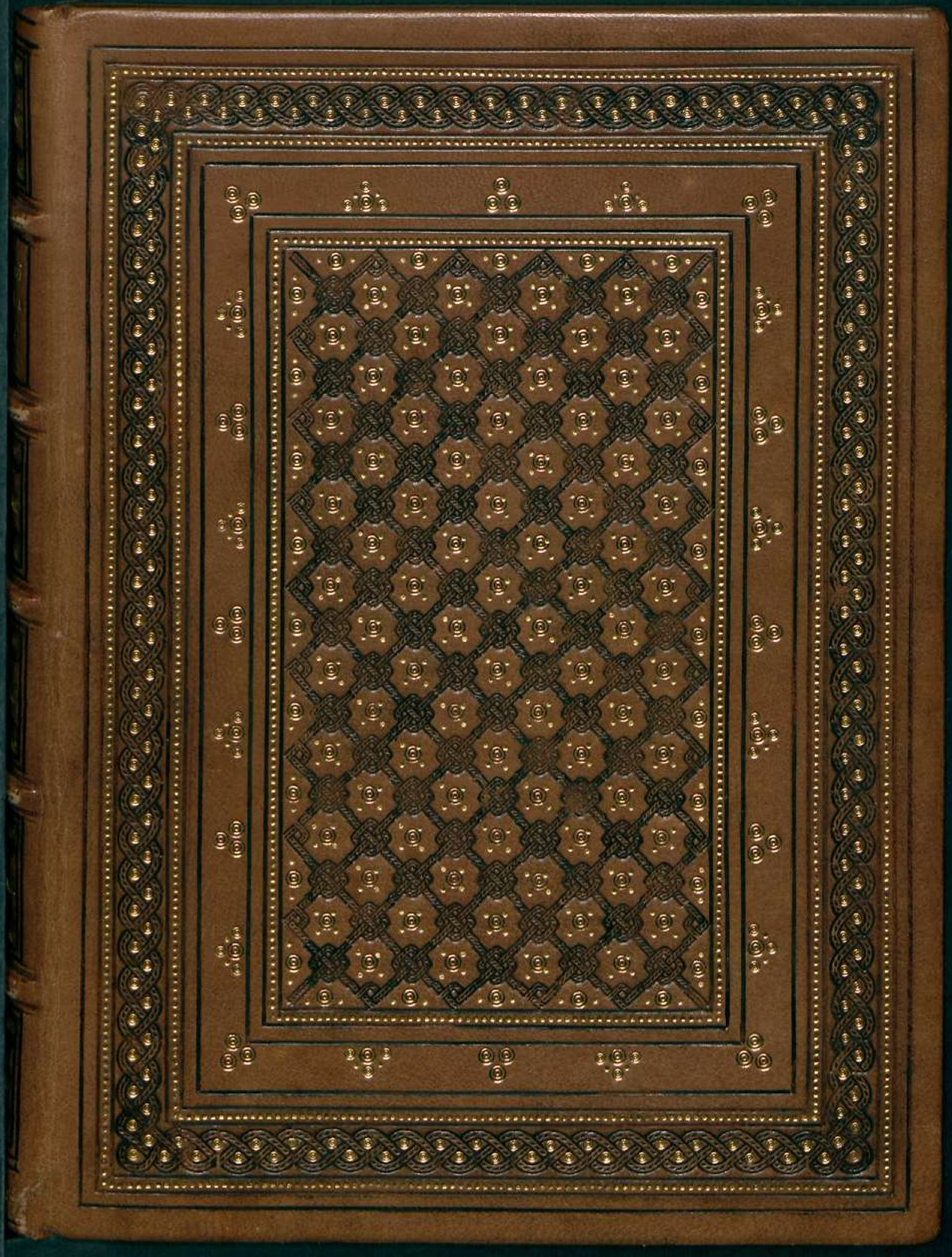

Guerin

Vitrina A
Estante 6

M - VI - 16
(3) 35

R.301.188

Aurelij Auguſtini hipponenſis epi in libros de trinitate: Argumentū opis totius ex libro retractationū.

L Ibros de trinitate: que deus eſt quindecim ſcripſi ꝑ aliquot annos: ſed cū eoꝝ duodecimū nondū pfeciſſem: ⁊ eos diuti⁹ tenerem q̄ʒ poſſent ſuſtinere qui vehementer habere cupiebāt: ſubtracti ſunt mihi minus emēdati q̄ʒ deberēt ac poſſent quando eos edere voluiſſem. Quod poſteaq̄ʒ comperi: qꝛ ⁊ alia eoꝝ apud nos exemplaria remanſerūt: ſtatuerā eos iam ipſe nō edere: ſed ſic habere vt ī alio aliquo opuſculo meo qd mihi de his euenerit dicerē: vrgentib⁹ tñ fratribus qꝛ reſiſtere nō valui: emēdaui eos quātū emendādos putaui ⁊ cōpleui et edidi: adiūgēs eis a capite epiſtolā quā ſcripſi ad venerabilē Aurelium epm carthaginēſis eccleſie: quo tanq̄ʒ ꝓlogo expoſui: ⁊ qd accidiſſet: ⁊ quid facere mea cogitatione voluiſſem ⁊ qd fratrū caritate cōpellente feciſſem. In quoꝝ libro vndecimo cum de corpore viſibili agerē: dixi quocirca id amare alienari ē: qđ ſcđm cū morē dictū eſt quo aliqd ſic amaꝛ vt eo fruēdo exiſtimet beatū ſe eſſe qui hoc amat. Nā non eſt alienari in laudē creatoris amare ſpeciē corporalē: vt ipſo creatore fruens quiſq̄ʒ vere beatus ſit. Itēq̄ʒ in eodē vbi dixi: nec auē quadrupedē memini qꝛ nō vidi: ſed phantaſiam talē facillime intueor dū alicui forme volatili q̄lē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō potui recolere vo-
Levi. ij latilia quadrupedia q̄ lex cōmemorat. Neq̄ʒ eñ cōputat in pedibus duo poſteriora crura quib⁹ locuſte ſaliunt: q̄s dicit mundas: ⁊ ideo diſcernit ab īmundis talibus volatilib⁹ qui nō ſaliūt illis crurib⁹ ſicut ſunt ſcarabei. Omnia qppe huiuſmodi volatilia qua-
j. Cō. 6 drupedia vocanꝛ in lege. In duodecimo velut expoſitor vborū apl'i vbi ait. Omne peccatū quodcūq̄ʒ fecerit homo extra corp⁹ eſt: nō mihi ſatiſfacit: nec ſic puto intelligendū qđ dictū eſt: Qui aūt fornicaꝛ in corpus ꝓprium peccat: tanq̄ʒ ille hoc faciat qui propter adipiſcēda ea q̄ ꝑ corpus ſequunꝛ: vt in his finē boni ſui ponat: aliqd agit. Hoc eñ lōge plura peccata cōplectiꝛ: q̄ʒ illa fornicatio que cōcubitu ꝑpetraꝛ illicito: de qua locutum cum hoc diceret apoſtolum apparet.

Epiſtola Auguſtini Aurelij hipponenſis epi ad Aurelium epm carthaginenſis eccleſie.

D Omino beatiſſimo ⁊ ſinceriſſima caritate: venerabili fratri ⁊ conſacerdoti Aurelio: Auguſtinus in dño ſalutē. De trinitate q̄ de⁹ ⁊ ſūmus ⁊ ver⁹ eſt: libros iuuenis inchoaui: ſenex edidi: dimiſerā qppe hoc opus poſteaq̄ʒ cōperi ꝑreptos mihi eſſe ſiue ſurreptos anq̄ʒ eos abſoluerē: ⁊ retractatos vt mea diſpoſitio fuerat expolirē. Nō eñ ſingilatī: ſʒ oēs ſimul edere ea ratione decreuerā: qua ꝑcedentibus cōſequētes inq̄ſitione necterēꝛ. Cū ergo ꝑ eos homines qui priuſq̄ʒ vellē ad quoſdā illoꝝ ꝑuenire potuerūt: diſpoſitio mea neqſſet impleri: interruptā dictationē reliquerā cogitās hoc ipſuʒ in aliqb⁹ meis ſcriptis cōqueri: vt ſcirēt qui poſſent nō a me fuiſſe eoſdeʒ libros editos: ſed ablatos: priuſq̄ʒ mihi editione mea digni viderenꝛ: verū multorum fratrū vehemētiſſima poſtulatiōe ⁊ maxie tua iuſſiōe cōpulſus: opus tā laborioſū: adiuuāte dño terminare curaui: coſq̄ʒ emēdatos nō vt volui: ſʒ vt potui: ne ab illis q ſurrepti iā in manus hominū exierāt: plurimū diſcreparēt: venerationi tue ꝑ filiū nr̄m diaconū cariſſimū miſi. Et cuicunq̄ʒ audiēdos deſcribendos: legēdoſq̄ʒ ꝑmiſi: in quibus ſi ſeruari mea diſpoſitio potuiſſet: eſſent ꝑfecto ⁊ ſi eaſdē ſententias habētes multo tñ enodatiores atq̄ʒ planiores quantū rerū tātarū explicandaꝝ difficultas ⁊ facultas nr̄a pateretꝛ. Sūt aūt qui ꝑmos quattuor vl' potius quinq̄ʒ etiā ſine ꝓhemijs habent: ⁊ duodecimū ſine extrema parte nō parua. Sed ſi eis hec editio potuerit innoteſcere: omnia ſi voluerint emendabūt. Peto ſane vt hāc epiſtolam ſeorſum quidem: ſed tñ ad caput eorundem libroꝝ iubeas anteponi. Vale.

Explicit epiſtola.

Incipiūt capl'a libri ꝑmi de trinitate.

j De triplici cā erroris falſa de deo opinantium.

ij Ordo diſputādi de trinitate diuina.

iij De diuerſo iudicio legentiū ⁊ capaci-

tate diſſimili.
iiij Que eſſe ꝓpria diuine trinitatis ſen/
ſerint catholici tractatores.
v De queſtionib⁹ qbus mouenť de tri
nitate querentes.
vi De trinitate patris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti
qui ſunt vnus ⁊ ſolus ⁊ verus deus.
vij Qđ vnigenit⁹ dei filius ꝓpter formā
ſerui minor patre dicatur: qui in for/
ma dei equalis eſt patri.
viij De ſubiectiōe q̄ fili⁹ ſubijcieđ⁹ ē prī.
ix Quā vtile credētib⁹ fuerit vt ad prēm
in forma ſerui chriſtus aſcenderet.
x Quō traditurus ſit regnū filius patri.
xi Qua diſcretione intelligēdus ſit nunc
equalis patri filius: nūc aūt minor.
xij Qua rōne filius neſcire dicať diem et
horam: quam ſcit pater.
xiij. De vnitate pſone filij dei ⁊ fili homi
nis ſiue in gloria ſiue in humilitate.

Aurelij Auguſtini epiſcopi đ trinitate liber
primus incipit.

De triplici cauſa erroris falſa de deo opinā/
tium. Ca. primum.

i Ecturus hec que de trinitate
diſſeruimus: prius oportet vt
nouerit ſtilū noſtrū aduerſus
eorum vigilare calūnias: qui
fidei cōtēnentes initium: ima
turo ⁊ peruerſo rationis amo/
re fallunť. Quoꝝ nonnulli ea q̄ de corporali
bus reb⁹: ſiue p ſenſus corporeos experta
nouerūt: ſiue que natura humani ingenij ⁊
diligētie viuacitate vel artis adiutorio perce
perunt: ad res incorporeas ⁊ ſpirituales trāſ
ferre conanť: vt ex illis illa metiri atqꝫ opina
ri velint. Sunt qdā alij q ſecunduꝫ humani
animi naturā vel affectū de deo ſentiunt ſiqđ
ſentiunt: ⁊ ex hoc errore cum de deo diſpu/
tant: ſermoni ſuo diſtortas ⁊ fallaces regu
las fingunt. Eſt item aliud hominuꝫ genus
eoꝝ qui vniuerſam quidē creaturā que ꝑfe
cto mutabilis eſt: nitunť tranſcendere: vt ad
incōmutabilē ſubſtātiā que deus eſt erigant
intentionē: ſed mortalitatis onere pregraua
ti: cū ⁊ videri volunt ſcire: qđ neſciunt: ⁊ qđ
volunt ſcire nō poſſunt preſumptiones opi/
nionū ſuaruꝫ audacius affirmādo: interclu/
dunt ſibimet intelligētie vias: magis eligen
tes ſententiam ſuā nō corrigere peruerſam:
q̄ꝫ mutare defenſam. Et hic quidem omniū
morbus eſt triū generū que ꝓpoſui: ⁊ eoruꝫ
ſcilicet q ſcđm corpus de deo ſapiunt: ⁊ eoꝝ
q ſcđm ſpiritalē creaturā ſicuti eſt aia: ⁊ eoꝝ
qui neqꝫ ſecundū corpus neqꝫ ſecūduꝫ ſpiri
talē creaturam: ⁊ tn̄ de deo falſa exiſtimant:
eo remotiores a vero: quo id qđ ſapiunt nec
i corpe repiť: nec in facto ⁊ ꝯdito ſpiritu: nec
in ipſo creatore. Qui enim opinať deū: ver
bi gr̄a: candidū vel rutilū: fallit: ſed tn̄ hec in
ueniunť in corpore. Rurſusq opinať deuꝫ
nunc obliuiſcentē: nunc recordantem: vel ſi
quid hmōi eſt: nihilomin⁹ in errore eſt: ſed
tn̄ hec inueniunť in aīo. Qui aūt putāt eius
eſſe potētie deū: vt ſeipſum ipſe genuerit: eo
plus errāt: qđ nō ſolū deus ita nō eſt: ſꝫ nec
ſpiritalis nec corpalis creatura. Nulla enim
oīno res eſt que ſeipſaꝫ gignat vt ſit. Vt er/
go ab hmōi falſitatibus humanus animus
purgareť: ſancta ſcriptura puulis ꝯgruens:
nullius generis reꝝ vba vitauit: ex quibus
quaſi gradatim ad diuina ſiue ſublimia no/
ſter intellect⁹ velut nutritus aſſurgeret. Nā
⁊ vbis ⁊ rebus corpalibus ſumptis vſa eſt
cū de deo loquereť: velut cū ait. Sub vmbra
alaꝝ tuaꝝ ꝓtege me. Et de ſpirituali creatura Ps. 16
multa trāſtulit: qbus ſignificaret illud qđ ita
nō eſſet: ſꝫ ita dici opus eſſet: ſicuti eſt. Ego
ſuꝫ deus zelās: ⁊ Penitet me hominē feciſ
ſe. De rebus aūt que oīno nō ſunt: nō traxit Ex. 20
aliqua vocabula: quibus vel figuraret locu/ Gen. 6
tiones: vel ſpiraret enigmata. Vn̄ pernicio
ſius ⁊ inanius euaneſcūt: q tertio illo genere
erroris a veritate ſecludunť: hoc ſuſpicando
de deo: qđ neqꝫ in ipſo: neqꝫ in vlla creatu/
ra inueniri pōt. Rebus eniꝫ que i creatura
inueniunť: ſolet ſcriptura diuina velut īfan
tilia oblectamenta formare: qbus infirmorū
ad querēda ſupiora: ⁊ īferiora deſerēda pro
ſuo modulo tanqꝫ paſſib⁹ moueret affect⁹.
Que vero ꝓprie de deo dicunť: queqꝫ i nul
la creatura inueniunť: raro ponit ſcriptura di
uina: ſicut illud: qđ dictū ē ad moyſen. Ego
ſuꝫ q ſuꝫ: ⁊ q eſt: miſit me ad vos. Cū eniꝫ eē Exo. 3
aliquo mō dicať ⁊ corp⁹ ⁊ animus: niſi ꝓpo
quodā modo vellet intelligi: nō id vtiqꝫ di/
ceret: ⁊ illud qđ ait apl̄us. Qui ſolus habet
īmortalitatē: cū ⁊ anima mō quodā immor/ j Thi. 6
talis eſſe dicať: ⁊ ſic nō diceret: ſolus habet:

niſi quia vera imoꝛtalitas incõmutabilitas ẽ
Jac. j. quã nulla põt habere creatura: qm̃ ſolius eſt
creatoꝛis. Hoc ⁊ iacobus dicit. Oĩe datũ
optimũ: ⁊ oẽ donũ pfectũ deſurſuꝫ eſt deſcẽ/
dẽs a pr̃e luminũ: apud quẽ nõ eſt trãſmuta
Pſ. ioj. tio: nec momenti obũbꝛatio. Hoc ⁊ dauid.
Mutabis ea ⁊ mutabunt: tu aũt idẽ ipſe es.
Proinde ſubſtãtiã dei ſine vlla ſui cõmuta/
tiõe mutabilia facientẽ: ⁊ ſine vllo ſui tẽpali
motu tẽpoꝛalia creantẽ: intueri: ⁊ plene noſ/
ſe difficile eſt: ⁊ ideo eſt neceſſaria purgatio
mẽtis nr̃e: qua illud ineffabile: ineffabiliter
videri poſſit: q̃ nondũ pditi fide: nutrimur:
⁊ p quedã tolerabilioꝛa: vt ad illud capiẽdũ
Colo. 2 apti ⁊ habiles efficiamur: itinera ducimur.
Vñ apl's: in xp̃o quidẽ dicit eſſe oẽs theſau
ros ſapientie: ⁊ ſcientie abſconditos: cum tñ
q̃uis iam gratia eius renatis: ſed adhuc car
nalibus ⁊ aĩalibus tanq̃ꝫ puulis in xp̃o: nõ
ex diuina virtute in q̃ equalis ẽ patri: ſꝫ ex hu
j Coꝛ. 2 mana infirmitate ex q̃ crucifixus eſt: cõmen/
dauit. Ait nãqꝫ. Neqꝫ eniꝫ iudicaui me ſci/
Ibideꝫ re aliqd in vobis: niſi Jeſuꝫ xp̃m: ⁊ hũc cru
cifixũ. Deinde ſecutus ait. Et ego in ĩfirmi
j Coꝛ. 3 tate ⁊ timoꝛe: ⁊ tremoꝛe multo fui apd̕ vos.
Et paulopoſt dicit. Et ego fr̃es nõ potui vo
bis loq quaſi ſpiritalibus: ſꝫ quaſi carnalibꝰ.
Quaſi puulis in xp̃o: lac potuꝫ dedi vobis:
nõ eſcã. Nõdũ eniꝫ poteratis: ſed nec adhuc
quidẽ poteſtis. Hoc cum dicit̃ q̇buſdã: ira/
ſcundit̃: ⁊ ſibi ɔtumelioſe dici putant: ⁊ ple/
rũqꝫ malũt credere eos potius a quibus hoc
audiunt: nõ habere qđ dicãt: q̃ꝫ ſe cape non
poſſe qđ dixerũt. Et aliqñ aſſerimus eis rõ/
nem: nõ quã petũt cũ de deo querunt: q2 nec
ipſi eã valẽt ſumere: nec nos foꝛtaſſe vel ap/
pꝛehẽdere vel pferre: ſꝫ qua demõſtret̃ eis
q̃ꝫ ſint inhabiles minimeqꝫ idonei in pcipiẽ
do qđ exigũt. Sed q2 nõ audiũt qđ volunt:
aut callide nos agere putãt: vt nr̃am occulte
mus imperitiã: aut malitioſe quod eis inui/
deamus peritiam: atqꝫ ita indignantes per/
turbatiqꝫ diſcedunt.

Oꝛdo diſputandi de trinitate diuina.

Ca. ij.

q Vapꝛo: adiuuãte dño deo nr̃o ſu/
ſcipiemꝰ ⁊ eã ipaꝫ quã flagitãt quã
tũ poſſumꝰ reddere rõnẽ: q trini/
tas ſit vnꝰ deus ⁊ ſolꝰ: ⁊ verꝰ: ⁊ q̃ꝫ
recte pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũs ſcũs: vnius eiuſdẽqꝫ
ſubſtãtie vel eſſentie dicat̃: credat̃: intelligat̃
vt nõ quaſi nr̃is excuſationibꝰ illudant̃: ſed
re ipa experiant̃: ⁊ eſſe illud ſummũ bonuꝫ qđ
purgatiſſimis mẽtibꝰ cernit̃: ⁊ a ſe ppterea
cerni cõpꝛehẽdiqꝫ nõ poſſe: q2 hũane mẽtis
acies inualida in tã excellẽti luce nõ figit̃: niſi
p iuſticiã fidei nutrita veget̃. Sed pmũ ſecũ
dum auctoꝛitatẽ ſcripturarũ ſanctarũ vtrũ ſe
ita fides habeat demõſtrandũ eſt. Deinde ſi
voluerit ⁊ adiuuerit deus: iſtis garrul' ratio
cinatoribꝰ: elatioꝛibus q̃ꝫ capatioꝛibus: atqꝫ
iõ moꝛbo piculoſioꝛe laboꝛãtibus: ſic foꝛtaſ/
ſe ſeruiemus: vt inueniãt aliqd vñ dubitare
nõ poſſint: ⁊ ob hoc in eo qđ inuenire negerit
de ſuis mentibꝰ potiuſq̃ꝫ de ipſa veritate: vl'
de nr̃is diſputationibus ɔquerant̃: atqꝫ ita
ſi qd eis erga deũ vel amoꝛis eſt vel timoꝛis
ad initiũ fidei ⁊ oꝛdinẽ redeant: iam ſentien
tes q̃ꝫ ſalubꝛiter in ſctã eccleſia: medicina fi/
deliũ ɔſtituta ſit: vt ad pceptionẽ incõmuta/
bilis veritatis: in becillẽ mentem obſeruata
pietas ſanet: ne in opinioneꝫ noxie falſitatis
temeritas inoꝛdinata pꝛecipitet. Nec pige/
bit autem me ſicubi heſito querere: nec pu/
debit ſicubi erro diſcere.

De diuerſo iudicio legentiuꝫ ⁊ capacitate diſ
ſimili. Ca. iij.

p Roinde qſqs hoc legit vbi pariter
certus ẽ: pgat mecũ: vbi parit̃ heſi
tat: q̃rat mecũ vbi errorẽ ſuũ cogno
ſcit redeat ad me: vbi meũ: reuocet
me. Ita igrediamur ſil' caritatis viã: tendẽ/
tes ad eũ: de quo dictuꝫ ſt̃e. Querite faciem pſ. io.
eius ſemp. Et h̕ placitũ: piũ atqꝫ tutũ coꝛam
dño deo nr̃o: cũ oibus inieriꝫ q ea que ſcribo
legũt: ⁊ in oibus ſcriptis meis: maximeqꝫ in
his vbi q̃rit̃ vnitas trinitatis: pr̃: ⁊ filius: ⁊
ſpũſſcũs: q2 nec piculoſius alicubi errat̃: nec
laboꝛioſius aliqd querit̃: nec fructuoſius ali
qd inuenit̃. Quiſqs ẽ cũ legit dicit: hoc non
bñ dictũ eſt: qm̃ nõ intelligo: locutionẽ meaꝫ
rep̃hendat: nõ fidem: ⁊ foꝛte vere potuit dici
planius: verũtñ nullꝰ hoĩum ita locutus eſt
vt in oibus ab oibus itelligeret̃. Videat er/
go cui hoc in ſermone meo diſplicet: vtrũ ali
os in talibus rebꝰ q̃ſtionibuſq̃ꝫ verſatos: cũ
intelligat: me nõ intelligit. Et ſi ita eſt: ponat
libꝛũ meũ: vel etiam ſi hoc videat̃: abijciat. ⁊
eis potius quos intelligit: opam ⁊ tẽpus im
pendat. Nõ tñ ppterea putet me tacere de/

duiſſe: qr nõ tam expedite ac dilucide q̃ʒ illi quos intelligit eloq potui. Neqʒ enim oia q̃ ab oibus ꝯſcribunt: in oiuʒ manus veniũt. Et fieri põt: vt nõnulli qui etiã hec nr̃a intelligere valẽt: illos planiores nõ inueniant libros: ⁊ in iſtos ſaltẽ incidãt. Jdeoqʒ vtile eſt: plures a pluribus fieri diuerſo ſtilo: non diuerſa fide: etiã de q̃ſtiõibus eiſdẽ: vt ad plurimos res ip̃a ꝑueniat: ad alios ſic: ad alios aũt ſic. At ſi ille qui ſe iſta nõ intellexiſſe conquerit: nulla vnqʒ de talibus reb⁹ diligẽter ⁊ acute diſputata itelligere potuit: ſecuʒ agat votis ⁊ ſtudijs: vt ꝓficiat: nõ mecũ querelis ⁊ ꝯuiuijs: vt taceã. Qui vero hec legẽs dicit: intelligo quidẽ qd dictũ ſit: ſed non vere dictũ eſt: aſſerat ſi placet ſniam ſuã: ⁊ redarguat meã ſi põt. Qd ſi cũ caritate ⁊ veritate fecerit: mihiqʒ etiã ſi in hac vita maneo: cognoſcendũ facere curauerit: vberrimuʒ fructũ huius laboris mei: cepero. Qd ſi mihi nõ potuerit: qbus id potuit me volente ac libente ꝑſtiterit: ego tñ in lege dñi meditor: ſi nõ die ac nocte: ſaltẽ qbus temporũ ꝑticulis poſſum: ⁊ meditatiões meas ne obliuiõe fugiãt: ſtilo alligo: ſperãs de miſericordia dei q᷑ in oibus veris q̃ certa mihi ſunt: ꝑſeuerãtẽ me faciet. Sigd autẽ aliter ſapio: id quoqʒ mihi ip̃e reuelabit: ſiue ꝑ occultas reuelatiões: inſpirationes atqʒ admonitiões: ſiue ꝑ manifeſta eloqa ſua: ſiue ꝑ fraternas ſermocinationes. Hoc oro: ⁊ hoc depoſitũ deſideriũqʒ meũ penes ipſum habeo: q mihi ſatis idoneus eſt: ⁊ cuſtodire que dedit: ⁊ reddere q̃ ꝓmiſit. Arbitror ſane nõnullos tardiores: in quibuſdã locis librorũ meorũ opinaturos: me ſenſiſſe qđ nõ ſenſi: aut nõ ſenſiſſe qđ ſenſi. Quorũ errorẽ mihi tribui nõ debere qs neſciat: ſi velut me ſequentes neqʒ app̃hendentes: deuiauerint in aliquã falſitatẽ: dũ cogor ꝑ quedã denſa ⁊ opaca viã carpere: qñ qdẽ nec ipſis ſanctis diuinorũ librorũ auctoritatib⁹ vllo mõ quiſqʒ recte tribuerit: tã multos ⁊ varios errores hereticoruʒ: cũ oẽs ex eiſdẽ ſcripturis falſas atqʒ fallaces opiniões ſuas conentur defendere. Admonet me plane: ac mihi iubet ſuauiſſimo imperio lex xp̃i. hoc eſt caritas: vt cũ aliqd falſi in libris meis me ſenſiſſe hoies putant: qđ ego ñ ſenſi: atqʒ idip̃ʒ falſuʒ: alteri diſplicet: alteri placeat: maliʒ me reꝑ̃hendi a reꝑ̃henſore falſitatis: q̃ʒ ab ei⁹ laudatore laudari. Ab illo eniʒ q̃uis ego nõ recte q h̄ nõ ſcriperiʒ: error tñ ip̃e recte vitupat. Ab h̄ aũt nec ego recte laudor: a q̃ exiſtimor id ſenſiſſe qđ vituperat veritas: nec ipſa ſnia quã vitupat veritas. Ergo i noie dñi ſuſceptũ op⁹ aggredimur.

Ps.j.

Que eſſe ꝓpria diuine trinitatis cẽſuerunt catholici tractatores. Ca. iiij.

Omnes quos legere potui q añ me ſcripſerũt de trinitate: q̃ ẽ deus: diuinorũ librorũ veterũ ⁊ nouorũ: catholici tractatores h̄ intẽderũt: ſm ſcripturas docere: q᷑ pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpũſanct⁹: vnius eiuſdẽqʒ ſubſtantie inſepabili eq̃litate diuinã inſinuẽt vnitatẽ. Jdeoqʒ non ſint tres dij: ſʒ vn⁹ deus: q̃uis pater filiũ genuerit: ⁊ iõ filius nõ ſit q pater eſt: filiuſqʒ a pr̃e ſit genitus: ⁊ iõ nõ ſit pater q filius eſt: ſpũſqʒ ſanctus: nec pater ſit: nec filius: ſed tñ pr̃is ⁊ filij ſpũs: patri ⁊ filio etiã ip̃e coeq̃lis: ⁊ ad trinitatis ꝑtinẽs vnitatẽ: nõ tñ eandẽ trinitatẽ nataʒ de virgine maria: ⁊ ſub pontio pilato crucifixã ⁊ ſepultã: tertio die reſurrexiſſe: et in celũ aſcendiſſe: ſʒ tñ mõ filiũ. Nec eandeʒ trinitatẽ deſcẽdiſſe in ſpẽ colũbe ſup ieſuʒ baptizatũ: Aut die pentecoſtes poſt aſcenſionẽ dñi: ſonitu facto de celo quaſi ferretur flatus vehemens: ⁊ linguis diuiſis velut ignis: ſed tantũmõ ſpiritũ ſanctũ. Nec eandẽ trinitatẽ dixiſſe de celo: tu es filius meus. Siue cũ baptizatus ẽ a iohãne. Siue in monte qñ cũ illo erãt tres diſcipuli. Aut qñ ſonuit vox dicẽs: ⁊ clarificaui ⁊ iterũ clarificabo: ſʒ tñ mõ patris vocẽ fuiſſe ad filiũ factã: q̃uis pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus ſicut inſeparabiles ſunt: ita inſepabiliter opent. Hec etiaʒ mea fides eſt: qñ hec eſt catholica fides.

Mat.
Act.
Mar.
mat.
Joh.

De queſtionibus qbus mouent de trinitate querentes. Ca. v.

Sed in ea nõnulli ꝑturbant: cũ audiũt deũ patrẽ: ⁊ deum filiũ: ⁊ deũ ſpiritũ ſanctũ: ⁊ tñ hanc trinitatẽ nõ tres deos: ſed vnũ deũ: ⁊ quẽadmodũ id intelligãt querũt. ꝑ̃ſertim cũ dicit inſeparabiliter operari trinitatẽ in oi re quã deus opat: ⁊ tñ quandã vocẽ pr̃is ſonuiſſe: que vox filij nõ ſit: in carne aũt natũ ⁊ paſſuʒ: ⁊ reſurrexiſſe: ⁊ in celum aſcẽdiſſe nõ niſi filium. Jn colũbe aũt ſpecie veniſſe: nõ niſi ſpiritũ ſanctũ: intelligere volunt: quõ ⁊ illã vocẽ que nõ niſi pr̃is

Mat.

fuit trinitas fecerit: ⁊ illā carnē in q̄ non niſi
fili⁹ de virgine natus eſt: eadē trinitas crea
uerit: ⁊ illā colūbe ſpeciē in q̄ n̄ niſi ſpūſſan/
ctus apparuit: illa ipſa trinitas opata ſit. alio
quin nō inſepabiliter trinitas opat̄: ſed alia
pater facit: alia filius: alia: ſpūſſanctus. Aut
ſi quedā ſimul faciūt: quedā ſine inuicē: iam
nō inſepabilis trinitas. Mouet etiam quō
ſpūſſanctus in trinitate ſit: quem nec pater:
nec filius: nec ambo genuerint: cū ſit ⁊ pr̄is
⁊ filij ſpūs. Quia ḡ querūt iſta homines: et
tedio nobis ſunt: ſi qd hinc ex dono dei ſapit
Sap̄. 6 infirmitas nr̄a: ediſſeram⁹ eis vt poſſum⁹:
neq̨ cū inuidia tabeſcēte iter habeamus. Si
dicimus nos de talibus rebus nihil cogita/
re ſolere: mētimur. Si aūt fatemur habitare
iſta in cogitationib⁹ nr̄is: qm̄ rapimur amo
re indagāde veritatis: flagitāt iure caritatis
vt eis indicemus qd hinc excogitare potue/
Phi. 3 rimus: nō q: iā acceperim: aut ꝑfectus ſim.
Nā ſi Paulus apl's: quātomagis ego lon
ge infra illius pedes iacēs: nō me arbitror
appr̄hendiſſe: ſed ꝓ modulo meo: ſi ipſa que
retro ſunt obliuiſcor: ⁊ in anteriora me extē
do: ⁊ ſcd̄m intentionē ſequor ad palmā ſup
ne vocatiōis: quātū eiuſdē vie ꝑegerim: ⁊ q̄
ꝑuenerim vn̄ mihi in fine reliquus curſus
eſt: vt illis aperiā: deſiderat̄ a me: illis deſi/
derātibus: qbus me ſeruire cogit libera cari
tas. Oportet āt vbi donauit deus vt eis mi
niſtrādo q̄ legāt: ipi q̨ ꝓficiāt: ⁊ eis cupiēs
rn̄dere querētibus: ipe quoq̨ inueniā qd̄ q̄
rebā. Ergo ſuſcepi hec iubēte atq̨ adiuuā/
te dn̄o deo nr̄o: n̄ tā cognita cū auc̄te diſſere
re: q̄z ea cū pietate diſſerendo cognoſcere.

De trinitate patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti qui ſunt vnus ⁊ ſolus ⁊ verus deus.

Ca. vi.

q Ui dixerūt dn̄m nr̄m ieſū xp̄m non
eſſe deū: aut nō eſſe verū deū: aut nō
cū patre vnū ⁊ ſolū deū: aut nō eſſe i/
mortalē: q: mutabilē manifeſtiſſima diuino
rū teſtimonior̄ ⁊ ꝯſona voce conuicti ſunt.
Joh̄. j. velut ſunt illa. In p̄ncipio erat verbū: ⁊ ver
bū erat apud deū: ⁊ deus erat verbū. Ma
niſeſtū eſt enim qd̄ verbū dei: filiū dei vnicū
Ibidē accepimus: de quo poſt dicit. Et verbū ca/
ro factū eſt: ⁊ habitauit in nobis: ꝓpter nati
uitatē incarnationis eius que facta eſt in tp̄e
ex virgine. In eo aūt declarat̄: nō tm̄ deū:
eſſe: ſed etiam eiuſdē cū patre ſubſtātie: q: cū
dixiſſet: ⁊ deus erat verbū: hoc erat inqt in Ibidē
principio apud deū: oīa ꝑ ipſum facta ſunt:
⁊ ſine ipſo factū eſt nihil. Neq̨ eni dicit oīa
niſi que facta ſunt. id eſt oēm creaturā. Vn̄
liqdo apparet ipſū factū nō eſſe ꝑ quē facta
ſunt oīa. Et ſi factus nō eſt: creatura nō eſt.
Si aūt creatura nō eſt: eiuſdē cū patre ſub/
ſtantie eſt. Omis enim ſubſtātia que deus nō
eſt: creatura eſt. ⁊ que creatura nō eſt: deus
ē. Et ſi nō eſt filius eiuſdē ſubſtātie cuius ē
pater: ergo facta ſubſtātia eſt. Si facta ſubſtā
tia ē: nō oīa ꝑ ipſū facta ſunt: at oīa ꝑ ip̄ſ fa
cta ſunt. Unius igit̄ eiuſdēq̨ cū pr̄e ſubſtā/ Joh̄. j.
tie ē: ⁊ iō nō tm̄ deus: ſ; ⁊ verus deus. Qd̄
idē iohānes aptiſſime in epiſtola ſua dicit.
Scimus ꝙ filius dei venerit: ⁊ dederit no/ j. Jo. 5
bis itellectū vt cognoſcamus deū ver̄: ⁊ ſi/
mus in vero filio eius ieſu xp̄o. Hic ē ver⁹
deus: ⁊ vita eterna. Hinc etiā ꝯſequēter in
telligit̄: nō tm̄mō de pr̄e dixiſſe apl'm paulū:
q ſolus h̄ʒ imortalitatē: ſ; de vno ⁊ ſolo deo j Thi. 6
qd̄ ē ip̄a trinitas. Neq̨ enim ip̄a vita eterna
mortalis ē ſcd̄m aliquā mutabilitatē: ac ꝑ h̄
filius dei: q: vita eterna eſt. cū patre etiā ipſe
intelligit̄ vbi dictū eſt: q ſolus h̄ʒ imortalita/
tē. Eius enim vite eterne: ⁊ nos ꝑticipes fa Ubi. ſ.
cti pro modo nr̄o imortales efficimur. Sed
aliud ē ipſa cuius ꝑticipes efficimur vita eter
na: aliud nos q' eius ꝑticipatiōe viuemus in
eternū. Si enim dixiſſet quē tp̄ibus ꝓprijs
oſtēderet pr̄ btūs ⁊ ſolus potēs: rex regū: ⁊ j Thi. 6
dn̄s dn̄antiū: q ſolus h̄ʒ imortalitatē: nec ſic
inde ſepatū filiū opteret itelligi. Neq̨ enim
q: ip̄e filius alibi loquēs voce ſapiētie: ipe ē
enim dei ſapētia: ait. Girū celi circuiui ſola: ecc̄i. 24
ſepauita ſe patrē. Quātomagis ḡ nō ē neceſ
ſe vt tm̄modo de pr̄e p̄ter filiū intelligat̄: qd̄
dictū ē: qui ſolus h̄ʒ imortalitatē: cuʒ ita di j Thi. 6
ctū ſit: vt ſues inqt mādatū ſine macula: irre Ibidē
p̄henſibile vſq̨ in aduentum dn̄i noſtri ieſu
xp̄i: quē tēporibus ꝓprijs oſtēdet beatus:
⁊ ſolus potēs rex regum: ⁊ dn̄s dn̄antiū: q
ſolus h̄ʒ imortalitatē: ⁊ lucē habitat inacceſſi
bilē: quē nemo hominum vidit: nec videre
poteſt: cui eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculo
rū amen. In qbus verbis: nec pater ꝓprie
noīatus eſt: nec fili⁹: nec ſpūſſanctus: ſ; bea
tus ⁊ ſolus potēs: rex reguʒ ⁊ dn̄s dn̄antiū
qd̄ ē vnus ſolus ⁊ ver⁹ deus ipſa trinitas.

Vbi. 5 Niſi forte q̄ ſequunť: ꝑturbabūt hūc intelle/
ctū: qꝛ dixit: quē nemo hoīuꝫ vidit: nec vide
re pōt: cū h̄ etiā ad xp̄m ꝑtinere ſc̄dm diuini
tatē eius accipiať: quē nō viderūt iudei: qui
tñ carnē viderūt ⁊ crucifixerūt. Videri autē
trinitas humano viſu nullo mō pōt: ſꝫ eo vi/
ſu vř: quo iā q vident: nō hoīes: ſꝫ vltra ho/
Vbi. 5 mines ſunt. Recte ğ ip̄e deos trinitas itelli
Ps. 71 giť: beat⁹ ⁊ ſolus potēs: oſtēdēs aduētū dñi
nři ieſu xp̄i: tpib⁹ ꝓprijs. Sic eniꝫ dictū eſt:
ſolus hꝫ imoꝛtalitatē: quō dictū ē: q facit mi/
Job. 5 rabilia ſolus. Qḋ veliꝫ ſcire de quo dictuꝫ ē
accipiāt ſi de pře tñ: quō ğ veꝝ ē: ꝙ ip̄e fili⁹
dicit: quecūqꝫ eniꝫ př facit: hec eadē ⁊ fili⁹ ſa
Ibidēꝫ cit ſiliter. An qcq̄ꝫ ē inter mirabilia mirabili
us q̄ꝫ reſuſcitare ⁊ viuificare moꝛtuos. Dicit
aūt idē fili⁹. Sicut př ſuſcitat moꝛtuos: ⁊ vi/
uificat: ſic ⁊ fili⁹ q̊s vult viuificat. Quō ğ ſo
lus př facit mirabilia: cū hec v̾ba nec patreꝫ
tñ: nec filiū tñ ꝑmittāt intelligi: ſꝫ vtiqꝫ deū
j. Cō. 8 vnū verū ſolū: id ē patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritū ſan/
ctū. Itē cū dicit idē apl's: nobis vnus deus
pater: ex q̊ oīa ⁊ nos in ip̄o. ⁊ vn⁹ dñs ieſus
xp̄s: ꝑ quē oīa ⁊ nos ꝑ ip̄m: qs dubitet cum
Job. j. oīa q̄ creata ſunt dicere: ſicut btūs iohānes:
ꝑ ip̄m facta ſunt. Quero. itaqꝫ de quo dicat
Ro. ij. alio loco: qm̄ ex ip̄o: ⁊ ꝑ ipſuꝫ: ⁊ i ip̄o ſūt oīa:
ipſi gloꝛia in ſecula ſeculoꝝ amē. Si eniꝫ de
pře ⁊ filio ⁊ ſpūſancto: vt ſingulis pſonis ſin
gula tribuanť. Ex ipſo. id ē ex pře: ꝑ ipſum.
id eſt ꝑ filiū: in ip̄o. id ē in ſpūſctō: manifeſtū
ꝙ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus vn⁹ deus eſt:
Ibidēꝫ qm̄ ſingulariť intulit. Ipſi gloꝛia in ſecula ſe/
culoꝝ. Vñ eniꝫ cepit hūc ſenſuꝫ. Nō ait. O
Vbi. 5 altitudo diuinitaꝝ ſapiētie ⁊ ſcientie pris: aut
filij. aut ſpiritusſancti: ſꝫ ſapiētie ⁊ ſciētie dei.
q̄ꝫ inſcrutabilia ſūt iudicia eius: ⁊ ineſtigabi
les vie ei⁹. Quis eniꝫ cognouit mentē dñi.
aut qs ꝯſiliarius ei⁹ fuit. aut qs pꝛioꝛ dedit il
li ⁊ retribueť ei. Qm̄ ex ipſo: ⁊ ꝑ ip̄ꝫ: ⁊ i ipſo
ſunt oīa. Ip̄i gl'ia i ſc'la ſeculoꝝ amē. Si aūt
hoc de pře tm̄mō intelligi voluīt: quō ğ oīa ꝑ
patrē: ſunt. ſic hic diciť. Et oīa ꝑ filiuꝫ. ſicut
j Cō. 8 ad coꝛinthios. vbi ait. Et vn⁹ dñs ieſus xp̄s
ꝑ quē oīa: ⁊ ſicut in euāgelio iohānis: Oīa
Job. j. ꝑ ipſum facta ſunt. Si enim alia ꝑ patrē: alia
ꝑ filiū: iā nō oīa ꝑ patrē: nec oīa ꝑ filium. Si
aūt oīa ꝑ patrē: ⁊ oīa per filium: eadem ꝑ pa
treꝫ: que ꝑ filiuꝫ. Equalis eſt ğ patri filius: ⁊
iſeparabilis operatio pris: ⁊ filij: qꝛ ſi vel fi/
liū fecit pater quē nō fecit ipſe fili⁹: nō oīa ꝑ
filiū facta ſunt. at oīa ꝑ filiū facta ſunt. Ipſe
igiť factus nō eſt vt cū pře faceret oīa q̄ facta
ſunt: q̄ꝫq̄ꝫ nec ab ipſo v̾bo tacuerit apoſtol⁹:
⁊ aptiſſime oīno dixerit: q cū in dei foꝛma eēt Phi.
nō rapinā arbitratus eſt eſſe ſe equaleꝫ deo.
Hic deū ꝓprie patrē appellās ſicut alibi: ca
put aūt xp̄i deus. Similiter ⁊ ḋ ſpūſancto col j Cō.
lecta ſunt teſtimonia: qbus añ nos q hoc diſ/
putauerūt abundātius vſi ſunt: qꝛ ⁊ ipſe de⁹
⁊ nō creatura. Qḋ ſi nō creatura: nō tñ de
us. Nā ⁊ hoīes dicti ſunt dij: ſꝫ etiaꝫ verus
deus. Ergo při ⁊ filio pꝛoꝛſus eq̄lis: ⁊ in tri
nitatis vnitate cōſubſtantialis ⁊ coeternus.
Maxime v̾o illo loco ſatis claret: ꝙ ſpūſſan
ctus nō ſit creatura: vbi iubemur nō ſeruire
creature: ſꝫ creatoꝛi. Nō eo modo quo iube
mur ꝑ caritateꝫ ſeruire inuiceꝫ: qḋ eſt grece
ſed ecōuerſo mō q̊ tñ deo ſuit
qḋ ē grece . Vñ idolatre dicunť q
ſimulachꝛis eā ſuitutē exhibēt q̄ debeť deo.
Sc̄dm hāc eniꝫ ſuitutē dictū ē. Dñm deuꝫ deute. 6
tuū adoꝛabis: ⁊ illi ſoli ſuies. Nā ⁊ hoc di/ mat. 4
ſtincti⁹ i greca ſcriptura iueniť.
eniꝫ hꝫ. Poꝛro ſi tali ſuitute: creature ſui/
re ꝓhibemur. qm̄ qdē dictū ē. Dñm deū tuū Vbi. 5
adoꝛabis: ⁊ illi ſoli ſuies. Vñ ⁊ aplus dete Rom. 1
ſtāť eos q coluerūt ⁊ ſeruierūt poti⁹ creature
ꝙ creatoꝛi. Nō eſt vtiqꝫ creatura ſpūſanct⁹
cui ab oībus ſanctis talis ſeruitus exhibeť:
dicente aplō. Nos eniꝫ ſum⁹ circūciſio ſpūi Phi. 3
dei ſeruiētes: qḋ eſt i greco.
Plures eni codices etiā latini ſic habent: q
ſpūi dei ſuim⁹. greci aūt oēs: aut pene oēs
In nōnullis aūt exēplarib⁹ latinis inueni/
mus: nō ſpiritui dei ſeruim⁹: ſed ſpiritu deo
ſeruimus. Sed q in hoc errāt: ⁊ auctoꝛitati
grauioꝛi cedere detractant. Nunquid ⁊ illḋ
variū in codicibus reperiūt. Neſcitis qꝛ coꝛ j. Cō. 6
poꝛa veſtra templū ē in vobis ſpiritusſancti
quē habetis a deo. Quid aūt inſanius ma/
giſqꝫ ſacrilegū eſt: q̄ꝫ vt quiſqꝫ dicere audeat
mēbꝛa xp̄i templū eſſe creature minoꝛis ſe/
cundū ipſos q̄ꝫ xp̄s eſt. Alio eniꝫ loco dicit:
coꝛpoꝛa veſtra mēbꝛa ſunt xp̄i. Si autē que Ibidēꝫ
mēbꝛa ſunt xp̄i: templū eſt ſpūſſancti: nō eſt
creatura ſpūſſanctus: qꝛ cui coꝛpus noſtruꝫ
templū exhibemus: neceſſe eſt vt huic eā ſer
uitutē debeamus: qua non niſi deo ſeruien/
dum eſt: que grece appellatur latria. Vnde

Phi. 3 conſequenter dicit. Glorificate ergo ⁊ por-
tate deum in corpore veſtro.

Quod vnigenitus dei filius propter formā
ſerui minor patre dicatur q̄ in forma dei eq̄-
lis eſt patri. Ca. vij.

Is ⁊ talib⁹ diuinaꝝ ſcripturaꝝ te
b ſtimonijs: qbus vt dixi p̄ores no-
ſtri copioſius vſi: expugnauerunt
hereticoꝝ tales calūnias vel erro-
res: inſinuat̄ fidei nr̄e vnitas: ⁊ eq̄litas trini
tatis. Sꝫ q2 multa in ſanctis libris ꝑpter in
carnationē verbi dei: q̄ ꝓ ſalute nr̄a reparā
da facta ē: vt mediator dei: ⁊ hoim eſſet ho-
i Thi. 2 mo xp̄s ieſus: ita dicunt̄: vt maiorē filio pa-
trē ſignificēt: vel etiā aptiſſime oſtēdant: er-
rauerūt hoies minus diligēter ſcrutātes vel
intuentes vniuerſaꝫ ſeriē ſcripturaꝝ: ⁊ ea q̄
de xp̄o ieſu ſecūdū hoiem dicta ſunt ad eius
ſubſtantiā que ante incarnationē ſempiter-
na erat: ⁊ ſempiterna eſt: trāſferre conati ſūt
Et illi quidē dicunt minorem filium eſſe q̄ꝫ
pater eſt: q2 ſcriptū eſt: ip̄o dn̄o dicēte: pater
Jo. 14. maior me eſt. Veritas aūt oſtēdit ſcd̄m iſtū
modū etiā ſeipſo minorē filiū. Quō eniꝫ nō
etiā ſeipſo minor factus ē: qui ſemetipſuꝫ ex
Phi. 2 inaniuit: formā ſerui accipiēs. Neqꝫ eni ſic
accepit formā ſui: vt amitteret formaꝫ dei:
in qua erat eq̄lis pr̄i. Si g̃ ita accepta eſt for-
ma ſerui: vt nō ammitteret̄ forma dei: cuꝫ ⁊
in forma ſerui: ⁊ in forma dei idē ipſe ſit fili⁹
vnigenit⁹ dei pr̄is: in forma dei eq̄lis patri
in forma ſerui: mediator dei ⁊ hoim homo
i Thi. 2 xp̄s ieſus. Quis non intelligat ꝙ in forma
dei etiā ipſe ſeipſo maior eſt. in forma aūt ſer
ui etiā ſeipſo minor ē. Nō itaqꝫ imerito ſcri
ptura vtrunqꝫ dicit: ⁊ equalē patri filiū: ⁊ pa
trē maiorē filio. Illud eniꝫ ꝑpter formam
dei. h̄ aūt ꝑpter formā ſui: ſine vlla ꝯfuſiōe
intelligit̄. Et hec nobis regula: ꝑ oēs ſacras
ſcripturas diſſoluēde hui⁹ q̄ſtionis: ex vno
Phi. 2 capite ep̄le pauli ap̄li ꝑmitti̊: vbi manifeſti
us iſta diſtinctio cōmendat̄. Ait eniꝫ: Qui
cū in forma dei eſſet: nō rapinā arbitratus ē
eſſe ſe equalem deo: ſed ſemetipſuꝫ exinani
uit formā ſerui accipiēs: in ſilitudinē hoiuꝫ
factus: ⁊ habitu inuētus vt homo. Eſt ergo
dei fili⁹ deo patri natura equalis: habitu mi
nor. In forma eniꝫ ſerui quā accepit: minor
eſt patre. In forma aūt dei in qua erat etiā an
teq̄ꝫ hanc accepiſſet equalis eſt patri. In for
ma dei verbū ꝑ qd̄ facta ſunt oīa. In forma
autē ſerui: factus ex muliere: factus ſub lege
vt eos qui ſub lege erant redimeret. Pro-
inde in forma dei fecit hominēꝫ. In forma
ſerui factus eſt homo. Nā ſi pater tm̄ ſine fi
lio feciſſet hominē: non ſcriptuꝫ eſſet: Facia
mus hoiem ad imaginē ⁊ ſimilitudinē no- Gen. i
ſtrā. Ergo q2 forma dei accepit formā ſerui
vtrūqꝫ deus: ⁊ vtrunqꝫ homo. Sed vtrūqꝫ
deus ꝑpter accipienteꝫ deū. Vtrūqꝫ autem
homo ꝑpter acceptū hominē. Neqꝫ eniꝫ il-
la ſuſceptione alterū coꝝ in alterū conuerſuꝫ
atqꝫ mutatū eſt. Neqꝫ diuinitas qppe i crea
turam mutata eſt vt deſiſteret eſſe diuinitas.
nec creatura in diuinitatem vt deſiſteret eſſe
creatura.

De ſubiectione qua filius ſubijciendus dici
tur patri. Ca. viij.

Illud aūt qd̄ dicit ap̄ſus. Cuꝫ aūt ei i Co. 15
i oīa ſubiecta fuerint: tūc ⁊ ipſe filius
ſubiectus erit ei qui illi ſubiecit oīa.
Aut ideo dictū eſt: ne quiſq̄ꝫ putaret habitū
xp̄i quiex humana creatura ſuſceptus eſt: cō
uerſum iri poſtea in ipſam diuinitatē: vel vt
certius expreſſerim: deitateꝫ que nō eſt crea
tura: ſꝫ eſt vnitas trinitatis incorporea: ⁊ in
cōmutabilis: ⁊ ſibimet ꝯſubſtātialis: ⁊ coet-
na natura. Aut ſi qſq̄ꝫ ꝯtendit: vt aliq ſenſe-
runt ita dictū: ⁊ ipſe filius ſubiectus erit ei q Phi. 3
illi ſubiecit omnia: vt ipſam ſubiectionē cō-
mutationem ⁊ conuerſionē credat futuram
creature in ipſam ſubſtantiā vel eſſentiā crea
toris. id ē vt q̄ fuerat ſubſtātia creature: fiat
ſubſtātia creatoris. Certe vel hoc ꝯcedit: qd̄
nō habet vllam dubitationē: nōdū hoc fuiſſe Jo. 14.
factū: cū dn̄s diceret: pater maior me eſt. Di
xit enim hoc nō ſolum anteq̄ꝫ aſcendiſſet i ce
lū: verū etiā anq̄ꝫ paſſus reſurrexiſſet a mor
tuis. Illi auteꝫ q putāt humanā in eo naturā
in dei ſubſtātiā mutari atqꝫ conuerti: ⁊ ita di i Co. 15
ctum: tunc ⁊ ipſe filius ſubiectus erit ei qui
illi ſubiecit oīa: ac ſi diceret̄ tunc ⁊ ipſe filius
hois ⁊ a verbo dei ſuſcepta humana natura
cōmutabit̄ in eius naturā: qui ei ſubiecit oīa
tunc futurū putant: cū poſt diē iudicij tradi- Ibidem
derit regnū deo ⁊ patri. Ac ꝑ hoc etiam ſecū
dum iſtam opinionē adhuc pater maior eſt: Jo. 14.
q̄ꝫ que de virgine ſerui forma accepta ē. Quō
ſi ⁊ aliq h̄ affirmāt: ꝙ iā fuerit in dei ſubſtan
tiā mutatus homo xp̄s ieſus. illud certe ne-

gare non poſſunt: q̄ adhuc natura hoīs ma
Vbi. s̄ nebat q̄n ante paſſionē dicebat: q̄m pater ma
ioꝛ me eſt: vñ nulla cūctatio eſt ſcd̄m hoc di/
ctū eſſe: q̄ foꝛma ſerui maioꝛ eſt pater: cui in
foꝛma dei eq̄lis ē filius. Nec quiſq̄ cū audie
j Cō. 15 rit q̄d ait apl's. Cū aūt oīa ei ſubiecta fuerit
manifeſtū: q̄ pꝛeter eū qui illi ſubiecit oīa:
ita exiſtimet de patre intelligendū: q̄ ſubie/
cerit omnia filio: vt ipſum filium ſibi oīa ſub
iecisse non putet. Inſeparabilis enim ope/
ratio eſt patris ⁊ filij: alioqn nec ipſe pater ſi
bi ſubiecit omnia: ſed filius ei ſubiecit: q ei
regnū tradit: ⁊ euacuat omnē pꝛincipatū ⁊
omnem poteſtatē ⁊ virtutē. De filio quippe
Vbi. s̄ iſta dicta ſunt. Cum tradiderit inquit regnū
deo ⁊ patri: cum euacuauerit omnē pꝛincipa
tum ⁊ omnē poteſtatē ⁊ virtutē. Ipſe enī
ſubijcit qui euacuat. Nec ſic arbitremur xp̄m
traditurū regnum deo ⁊ patri: vt adimat ſi/
bi. Nā ⁊ hoc quidā vaniloq crediderūt. Cū
Vbi. s̄ enim dicitur: tradiderit regnū deo ⁊ patri:
non ſeparat̄ ipſe: quia ſimul cum patre vn⁹
deus eſt. Sed diuinarū ſcripturarum curio
ſos contētionūq̄ ſtudioſos fallit verbū q̄d
poſitū eſt: donec. Ita nāq̄ ſequit̄. Opoꝛtet
Ibidē enim illum regnare: donec ponat oēs inimi
cos ſuos ſub pedibus ſuis: tanq̄ cū poſue/
rit non ſit regnaturus. Nec intelligunt ita
Pſ. iij dictū ſicuti eſt illud. Cōfirmatū eſt coꝛ eius:
nō cōmouebit̄ donec videat ſup inimicos ſu
os. Nō enim cū viderit iam cōmouebitur.
j Cō. 15 Quid ergo ē: Cū tradiderit regnū deo ⁊ pa
tri: quaſi mō nō habeat regnū deus ⁊ pater
Aba. 2 Sed q̄ omnes iuſtos in q̄bus nunc regnat
j Thi. 2 ex fide viuentibus: mediatoꝛ dei ⁊ hominū
homo xp̄s ieſus pducturus eſt ad ſpeciem.
quā viſionē dicit idem apoſtolus. facie ad fa
j Cō. 13 ciē. ita dictū eſt: cum tradiderit regnū deo: ⁊
j Cō. 15 patri: ac ſi diceret̄. cum pduxerit credētes ad
cōtemplationem dei ⁊ patris. Sicut enī di
Mat. ij cit. Omnia mihi tradita ſunt a patre meo: ⁊
nemo nouit filium niſi pater: ⁊ nemo nouit
patrem niſi filius: ⁊ cui voluerit filius reue/
lare. Tunc reuelabitur a filio pater: cū eua/
j Cō. 15 cuauerit omnē pꝛincipatum ⁊ omnem pote
ſtatem ⁊ virtutē. id eſt vt neceſſaria non ſit
diſpenſatio ſimilitudinū per angelicos pꝛin
cipatus ⁊ poteſtates ⁊ virtutes. Ex quaꝝ p
ſona nō incōuenienter intelligit̄ dici in cātico
Cañ. j. cāticoꝝ ad ſpōſam. Similitudines auri facie/
mus tibi cū diſtinctionibus argenti: quoad/
uſq̄ rex in accubitu ſuo eſt. id ē quoaduſq̄
xp̄s in ſecreto ſuo eſt: q̄ vita nr̄a abſcondi/
ta eſt cū xp̄o in deo. Cū xp̄s inq̄t apparuerit Colo. 3
vita veſtra: tūc ⁊ vos apparebitis cū ipſo in
gloꝛia. Q̄d anteq̄ fiat: videmus nūc p ſpe/ j Cō. 13
culū in enigmate: hoc eſt in ſimilitudinibus:
tūc aūt facie ad faciem. Hec enim nobis cō
templatio pmittit̄ actionū omniū finis: atq̄
eterna pfectio gaudioꝝ. Filij enī dei ſum⁹ j Jo. 3
⁊ nondū apparuit quid erimus. Scim⁹ enī
q̄ cū apparuerit ſimiles ei erimus: q̄m vide
bimus eū ſicuti ē. Q̄d enī dixit famulo ſuo
moyſi. Ego ſū q ſū: hec dices filijs iſrael: Exo. 3
qui eſt miſit me ad vos: hoc cōtemplabimur
cū viuemus in eternū. Ita q̄ppe ait: hec au
tem eſt vita eterna: vt cognoſcāt te vnū veꝝ Jo. 17
deum: ⁊ quē miſiſti ieſū xp̄m. Hoc fiet cū
venerit dñs ⁊ illuminauerit occulta tenebꝛa j Cō. 4
rum: cum tenebꝛe moꝛtalitatis huius coꝛru
ptioniſq̄ tranſierint. Tunc erit mane nr̄m:
de quo in pſalmo dicit̄: Mane aſtabo tibi ⁊
cōtemplaboꝛ. De hac cōtemplatione intelli Pſ. 5
go dictū. Cū tradiderit regnū deo ⁊ patri. j Cō. 15
id eſt cū pduxerit iuſtos: q̄bus nūc ex fide vi
uentib⁹ regnat mediatoꝛ dei ⁊ hominū: ho
mo xp̄s ieſus: ad cōtemplationē dei ⁊ prīs.
Si deſipio hic: coꝛrigat me qui melius ſapit
mihi aliud nō videtur. Neq̄ enī querem⁹
aliud cū ad illius ↄtemplationē puenerim⁹:
que nūc nō eſt q̄diu gaudium noſtrū in ſpe
eſt. Spes enī que videt̄ nō eſt ſpes: q̄d enī
videt quis: quid ſperat. Si aūt q̄d nō vide/
mus ſperamus: p patientiā expectam⁹ quo
aduſq̄ rex in recubitu ſuo eſt. Tunc erit q̄d Pſ. 15
ſcriptū eſt. Adimplebis me leticia cū vultu
tuo. Illa letitia nihil amplius requiret̄: quia
nec erit q̄d amplius requirat̄. Oſtendet enī
nobis pater: ⁊ ſufficiet nobis. Q̄d bene itel
lexerat philippus vt diceret dño: oſtende no Jo. 14
bis patrē ⁊ ſufficit nobis: ſed nondū intelle/
xerat: eo quoq̄ mō idipſū ſe potuiſſe dicere
dñe oſtēde nobis te: ⁊ ſufficit nobis. Vt enī
hoc intelligeret: reſponſū ei a dño eſt. Tan Ibidē
to tp̄e ſum vobiſcum: ⁊ nō cognouiſtis me.
Philippe q videt me: videt ⁊ patrē. S; q̄
volebat eū ex fide viuere anteq̄ illud poſſet
videre. ſecutus eſt: ⁊ ait. Nō credis: q̄ ego Ibidē
in patre ⁊ pater in me eſt. Quādiu enim ſu/ 2 Cō. 5
mus in coꝛpoꝛe: pegrinamur a dño. Per

fidẽ enim ambulamus: nõ ꝑ ſpeciem. Con
templatio quippe merces eſt fidei: cui merce
Act.15 di ꝑ fidem corda mundant. ſicut ſcriptũ eſt:
fide mundans corda eoꝝ. Probat autẽ ꝙ
illi ↄtemplationi corda mundent: illa maxi/
me ſententia. Beati mundo corde: qm̃ ipſi
Ps. 90. deũ videbunt. Et qꝛ hec eſt vita eterna: di/
cit deus in pſalmo. Longitudine dierum re
plebo eũ: ⁊ oſtendã illi ſalutare meũ. Siue
ergo audiamus: oſtende nobis filiũ: ſiue au
diamus: oſtẽde nobis patrẽ: tantundẽ valet
qꝛ neuter ſine altero põt oſtendi. Vnũ quip
Joh.10 pe ſunt: ſicut ait. Ego ⁊ pater vnũ ſumus.
Deniqꝫ ꝓpter ipſaꝫ inſeꝑabilitatẽ: ſufficien
ter aliqñ nominat: vel pater ſolus: vel filius
Jo.14. ſolus: adimpleturus nos leticia cũ vultu ſuo.
Nec inde ſeꝑat vtriuſqꝫ ſpũs: id eſt patris:
⁊ filij ſpũs. Qui ſpũs ꝓprie dicit ſpũs veri
tatis: quẽ hic mũdus accipere nõ põt. Hoc
eſt enĩ plenũ gaudiũ nr̃m: q̃ ampli⁹ nõ eſt
frui ſcꝫ trinitate deo: ad cui⁹ imaginẽ facti ſu
mus. Propter hoc aliqñ ita loquit de ſpiri/
tuſancto: tanq̃ꝫ ſolus ipſe ſufficiat ad beatitu
dinẽ nr̃am: ⁊ ideo ſolus ſufficit: qꝛ ſeꝑari a
prẽ ⁊ filio nõ põt. ſicut pater ſolus ſufficit: qꝛ
ſeꝑari a filio ⁊ ſpirituſancto nõ põt. ⁊ filius
Ibidẽ ideo ſufficit ſolus: qꝛ ſeꝑari a patre ⁊ ſpũſan/
cto nõ põt. Quid enim ſibi vult ꝙ ait. Si di
ligitis me mandata mea ſeruate: ⁊ ego roga
bo patrẽ meũ: ⁊ aliũ aduocatũ dabit vobis:
i Cor.2 vt vobiſcũ ſit in eternũ: ſpiritũ veritatis quẽ
hic mundus accipe nõ põt. id eſt dilectores
Jo.14. mundi. Animalis enim homo nõ ꝑcipit q̃
ſunt dei. Sed adhuc põt videri: ideo dictuꝫ:
⁊ ego rogabo patrẽ ⁊ aliũ aduocatum dabit
vobis: vt vobiſcuꝫ ſit in eternum: quaſi nõ
Jo.16. ſolus filius ſufficiat. Illo autẽ loco ita de illo
dictũ eſt: tanq̃ꝫ ſolus õino ſufficiat. Cũ vene
rit ille ſpiritus veritatis: docebit vos omnẽ
veritatem. Nunquid ergo ſeparat hinc fili/
us tanq̃ꝫ ipſe nõ doceat omneꝫ veritatẽ: aut
quaſi hoc ipleat ſpũſſanctus ꝙ minus potuit
docere filius. Dicãt ḡ ſi placet maiorẽ eẽ fi/
lio ſpiritũ ſanctũ: quẽ minorẽ illo ſolent dice
re. An qꝛ nõ dictũ eſt: ipſe ſol⁹ aut nemo niſi
ipſe vos docebit oẽm veritatẽ: iõ ꝑmittunt:
vt cũ illo docere credat ⁊ filius. Apoſtolus:
i.Cõ.2 ḡ filiũ ſeꝑauit a ſciẽdis hiis q̃ dei ſunt. vbi ait
Sic ⁊ q̃ dei ſunt nemo ſcit niſi ſpũs dei: vt iã
iſti ꝑuerſi poſſint ex hoc dicere: ꝙ ⁊ filiuꝫ nõ

doceat que dei ſunt: niſi ſpũſſanctus: tanquã
maior minorẽ: cui filius ipſe tantũ tribuit: vt
diceret. Quia hec locutus ſum vobis: triſti/ Joh.16
tia impleuit cor veſtrum: ſed ⁊ ego veritateꝫ
dico: expedit vobis vt ego eam. Nam ſi nõ
abiero: aduocatus non veniet ad vos.

Quam vtile credentibus fuerit vt ad patrẽ
in forma ſerui xp̃s aſcenderet. Ca.ix.

Hec at dixit: nõ ꝓpter ineq̃litatẽ ver
bi dei ⁊ ſpũſſancti: ſed tanq̃ꝫ ipedimẽ
to eſſet preſentia filij hoĩs apud eos q̃
minus veniret ille q minor nõ eſſet: qꝛ non
ſemetipſuꝫ exinaniuit formã ſerui accipiẽs ſic
fili⁹. Oportebat ḡ vt auferret ab oculis eoꝝ Phi.2
forma ſerui: quã intuẽtes hoc ſolũ eſſe xp̃m
putabãt qđ videbãt: vñ eſt ⁊ illud qđ ait. Si
diligeretis me. gauderetis vtiqꝫ: qm̃ eo ad
patreꝫ: qꝛ pater maior me eſt. id eſt ꝓpterea
me oportet ire ad patrẽ: qꝛ dum me ita vide
tis: ⁊ ex hoc ꝙ videtis: eſtimatis: qꝛ minor
ſuꝫ prẽ: atqꝫ ita circa creaturã ſuſceptũqꝫ ha
bitũ occupati: eq̃litatẽ quã cũ patre habeo nõ
intelligitis. Inde eſt illud. Noli me tãgere:
nõdũ enĩ aſcẽdi ad patrẽ meũ. Tactus enĩ Jo.20
tanq̃ꝫ finẽ facit notiõis. Iõqꝫ nolebat in eo
eſſe finẽ intenti cordis in ſe: vt hꝫ qđ videba
tur: tm̃mõ putaret. Aſcenſio aũt ad patrem
erat ita videri ſicut eq̃lis eſt prĩ: vt ibi eſſet fi
nis viſiõis q̃ ſufficit nobis. Aliqñ iteꝫ de fi/
lio ſolo dr̃ ꝙ ipſe ſufficiat: ⁊ in eius viſione
merces tota ꝓmittit delectatiõis ⁊ deſiderij
noſtri. Sic enĩ ait. Qui habet mãdata mea
⁊ cuſtodit ea: ille eſt q diligit me. Qui autẽ Jo.14
me diligit: diligetur a patre meo: ⁊ ego diligaꝫ
eũ: ⁊ manifeſtabo me illi. Nunqd hic: qꝛ nõ
dixit: oſtendã illi ⁊ patrẽ: ideo ſeparauit pa/
trẽ: ſed qꝛ verũ eſt: ego ⁊ pater vnũ ſumus:
cũ pater oſtendit: ⁊ filius oſtendit q in illo ẽ. Jo.10
Et cũ filius oſtendit: etiã pater oſtendit q in
illo eſt. Sicut ergo cũ ait. Et oſtendã illi me
ipſuꝫ: intelligit qꝛ oſtendit ⁊ patrẽ. Ita ⁊ in Jo.14
eo ꝙ dicit. Cũ tradiderit regnũ deo ⁊ patri:
intelligit qꝛ nõ adimit ſibi. Qm̃ cum ꝑdu i Cõ.15
cet credentes ad ↄtemplationẽ dei ⁊ patris:
ꝑfecto ꝑducet ad cõtemplationeꝫ ſuã: qui di
xit. Et oſtendã illi meipſum. Et ideo conſe/
quenter cum dixiſſet illi Iudas. Dñe qd fa Jo.14
ctũ eſt qꝛ oſtenſurus es te nobis: ⁊ non huic Ibidẽ
mundo. Rñdit Ieſus ⁊ dixit illi. Siqs dili
git me: ſermonẽ meũ ſeruabit: ⁊ pater meus

diliget eū: ⁊ ad illū veniemus: ⁊ manſioneʒ
apud eū faciemus. Ecce quia nō ſolū ſeipm̄
oſtendit ei a quo diligit: qꝛ ſimul cū p̄re ve/
nit ad eū: ⁊ manſionē facit apud eū. An foꝛ/
te putabit manſionē in dilectoꝛe ſuo facienti
bus patre ⁊ filio: exclusus eſſe ab hac māſi/
one ſpūſſanctus. Quid eſt ergo ꝙ ſuperius
Ibideʒ ait de ſpūſancto. Queʒ hic mūdus accipere
nō poteſt: quoniā nō videt illū: noſtis illuʒ
vos: quia vobiſcū manet: ⁊ in vobis ē. Nō
itaqʒ ab hac manſione ſeperatus eſt: de quo
Ibideʒ dictū eſt: Vobiſcū manet: ⁊ in vobis ē. Ni
ſi forte quiſqʒ ſic abſurdus eſt: vt arbitret̄
cū pater ⁊ filius venerint: vt māſionē apud
eū faciant. id eſt dilectoꝛē ſuū: diſceſſurū in/
de ſpiritū ſanctū: ⁊ tanqʒ locū daturum eſſe
maioꝛibus. Sed huic carnali cogitationi oc
currit ſcriptura. paulo q̄ppe ſup̄ius ait: Et
Jo.14. ego rogabo patrē: ⁊ alium paraclituʒ dabit
vobis: vt vobiſcū ſit ineternū. Nō ergo di
ſcedit patre ⁊ filio venientibus: ſed in eadem
manſione cū ip̄is erit ineternū: qꝛ nec ille ſi
ne ip̄is venit: nec illi ſine illo: ſed ꝓpter inſi
nuationē trinitatis pſonarū: et ſingulis no
minatis: dicunt quedā ſepatim: nō tn̄ alijs
ſepatis intelligunt: ꝓpter eiuſdeʒ trinitatis
vnitatē: vnāqʒ ſubſtātiā atqʒ deitatē patris
⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti.

Quomodo traditurus ſit regnum filius pa
tri. Ca. x.

j Cō.15 Tradet itaqʒ regnū deo ⁊ patri do
minꝰ noſter Jeſus xp̄s: nō ſe inde
ſepato: nec ſpūſancto: qn̄ pducet
credētes ad cōtēplationē dei: vbi ē
finis oīm bonaꝝ actionū: ⁊ reqes ſempiter
na: ⁊ gaudiū qđ nūqʒ auferet̄ a vobis. Hoc
Joh.16 eni ſignat in eo ꝙ ait: Iteꝝ videbo vos: e
gaudebit coꝛ veſtrū: ⁊ gaudiū vr̄m nemo
Luc. 10 tollet a vobis. Cuius gaudij ſimilitudinē p̄
ſignabat Maria ſedens ad pedes dn̄i: ⁊ in
tenta in verbuʒ eius: quieta ſcilicet ab omni
actione: ⁊ intenta in veritatē ſcđm quendā
modū: cuius capax ē iſta vita: quo tn̄ p̄figu
raret illud: qđ futurū eſt ineternum. Mar
tha quippe ſoꝛoꝛe ſua in neceſſitatis actione
cōuerſante: qʒuis bona ⁊ vtili: tn̄ cum requi
es ſucceſſerit trāſitura: ip̄a requieſcebat in
v̄bo dn̄i. Et ideo dn̄s cōquerenti. Marthe
Ibideʒ ꝙ eam ſoꝛoꝛ nō adiuuaret: reſpōdit. Maria
optimā partē elegit: que non auferet̄ ab ea.

Nō malā parteʒ dixit: qđ agebat. Martha
ſed iſtā optimā que nō auferet̄. Illa eniʒ que
in miniſterio indigentie eſt: cū indigētia ip̄e
trāſierit: auferet̄. Boni quippe op̄is trāſitu
ri merces eſt requies pmanſura. In illa igi
tur cōtēplationē: deus erit oīa in oībus: quia j Cō.15
nihil ab illo aliud requiretur: ſed ſolo ipſo il/
luſtrari: perfruiqʒ ſufficiet. Ideoqʒ ille in Sō. 8
quo ſpiritus interpellat gemitibus in enar/
rabilibus: vnā inqt petij a dn̄o: hāc requirā: Ps. 26
vt inhabitē in domo dn̄i: p omnes dies vi/
te mee: vt cōtempler delectationem dn̄i. Cō
templabimur enim deū patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritū j Thi. 2
ſanctū: cū mediatoꝛ dei ⁊ hoīuʒ: hō xp̄s Je/ j Cō.15
ſus: tradiderit regnū deo ⁊ patri: vt iaʒ non
interpellet pꝛo nobis mediatoꝛ: ⁊ ſacerdos
noſter filius dei: ⁊ filius hoīs: ſʒ ⁊ ipſe inquā
tum ſacerdos eſt: aſſumpta ꝓpter nos ſerui
foꝛma: ſubiectus ſit ei qui illi ſubiecit oīa: vt j Cō.15
inquantū deus eſt: cū illo nos ſubiectos ha/
beat: inquantuʒ ſacerdos nobiſcū illi ſubie/
ctus ſit. Quapꝛopter cū filiꝰ ſit ⁊ deus ⁊ ho/
mo: alia ſubſtantia deus: alia homo. homo
potius in filio qʒ filius in p̄re: ſicut caro ani/
me mee: alia ſubſtātia eſt ad animā meā: qʒ/
uis in vno homine: qʒ anima alterius hoīs
ad animā meā. Cū ergo tradiderit regnum Vbi. s
deo ⁊ patri. id eſt cū credētes ⁊ viuentes ex
fide p q̄bus nūc mediatoꝛ interpellat: pdu/
xerit ad cōtemplationē: cui percipiende ſuſ/
piramus ⁊ gemimus: ⁊ trāſierit laboꝛ ⁊ ge/
mitus: iaʒ nō interpellabit p nobis tradito
regno deo ⁊ p̄ri. hoc ſignificās ait. Hec vo Joh.16
biſcū locutus ſuʒ in ſimilitudinibus: veniet
hoꝛa qn̄ iā nō in ſimilitudinibus loq̄r vobis
ſed manifeſte de p̄re nūciabo vobis. id ē iaʒ
nō erūt ſimilitudines: cū viſio fuerit facie ad
faciē. Hoc eſt enim qđ ait: ſed manifeſte de Ibideʒ
p̄re nūciabo vobis. Ac ſi diceret manifeſte
patrē oſtendā vobis. Nūciabo q̄ppe ait: qꝛ Vbi. s
verbū eius eſt. Sequit̄ eniʒ ⁊ dicit. Illa die
in noīe meo petetis: ⁊ iam dico vobis: quia Ibideʒ
ego rogabo patrē. Ipſe eniʒ p̄r amat vos:
qꝛ vos me amaſtis: ⁊ credidiſtis: qꝛ a deo
exiui. Exiui a patre: ⁊ veni in hunc mundū:
iterū relinquo munduʒ: ⁊ vado ad patrem.
Quid eſt. A patre exiui: niſi nō in ea foꝛma
qua eq̄lis ſuʒ patri: ſed aliter. id eſt in aſſum
pta creatura minoꝛ apparui. Et qđ ē. Veni Vbi. s
in hūc mundū: niſi foꝛmaʒ ſerui quā me ex/

inaniēs accepi etiā peccatoꝝ. qui mundum
Joh.16 iſtū diligūt oculis demonſtraui. Et qd eſt.
Ibidez Iterū relinquo mundū. niſi ab aſpectu dile
ctoꝝ mūdi auſero qd viderūt. Et qd ē. Va
do a patrē. niſi docco me ſic intelligendum
a fidelibus meis quō eq̄lis ſum patri. Hoc
qui credunt digni habebunt̄ pduci a fide ad
ſpeciē. id eſt ad ipſam viſionē. quo pducens
dictus eſt tradere regnū deo ⁊ patri. Fide/
les qppe eius quos redemit ſanguie ſuo. di
cti ſunt regnū eius. ꝓ qbus nūc interpellat.
tūc aūt illic eos ſibi faciēs inherere: vbi eq̄/
lis ē patri. nōiaꝫ rogabit patrē ꝓ eis. Ipſe
Joh.16 eniꝫ inqt. Pater amat vos. Ex hoc eniꝫ ro
Vbi.s. gat quo minoꝛ eſt patre: quo vero eq̄lis eſt:
exaudit cū patre. Vn̄ ſe ab eo q̄ dixit. Ipſe
enim pater amat vos: vtiqꝫ ip̄e nō ſeparat:
ſed ſcd̄m ea facit intelligi que ſupꝛa cōme/
moraui: ſatiſqꝫ inſinuaui. plerūqꝫ ita nomi
Vbi.s. nari in trinitate vnāquāqꝫ pſonā: vt ⁊ alie
illic itelligant̄. Sic itaqꝫ dictū eſt: Ip̄e eniꝫ
pater amat vos: vt ꝯſequēter intelligat̄ ⁊ fi
Ro 8. lius ⁊ ſpūſſanct⁹: nō q2 mō nos non amat.
qui ꝓpꝛio filio non pepcit: ſed ꝓ nobis om
nibus tradidit eū: ſed tales nos amat de⁹: q̄
les futuri ſumus: nō quales ſum⁹. Quales
eni amat: tales in eternū conſeruat: qd tunc
erit cū tradiderit regnū deo ⁊ patri: q nunc
interpellat ꝓ nobis vt iā nō roget patrē: q2
ip̄e pater amat nos. Quo autē merito: niſi
fidei: qua credimus anteq̄ꝫ illud qd ꝓmit/
titur videam⁹. Per hanc eni ꝑuenim⁹ ad
ſpecieꝫ: vt tales nos amet: quales amat vt
ſimus: non quales odit: q mali ſum⁹: ⁊ hoꝛ
tatur ac ꝑſtat: ne tales ſemper eſſe velimus
Qua diſcretiōe intelligēdus ſit nunc eſſe eq̄
lis patri filius nūc aūt minoꝛ. Ca. xi.

Vapropter cognita iſta regula in/
telligēdaꝝ ſcripturaꝝ de filio dei:
vt diſtinguam⁹ qd in eū ſonet ſcd̄m
formā dei: i q̄ equalis ē pr̄i: ⁊ qd ſe
cūdū formā ſui quā accepit: in q̄ minoꝛ ē pa
tre: nō conturbabimur tanq̄ꝫ ꝯrijs ac repu/
gnātibus iter ſe ſcōꝝ ſentētijs. Nā ſecundū
formā dei eq̄lis eſt pr̄i: ⁊ filius: ⁊ ſpūſſanct⁹
q2 neuter coꝝ creatura ē: ſicut iā oſtēdim⁹.
Jo.14. Scd̄m aūt formā ſerui: minoꝛ eſt pr̄e q2 ip̄e
Phi.2 dixit. Pater maioꝛ me ē. Minoꝛ eſt ſeipſo
q2 de illo dictū ē. Semetip̄m exinaniuit: foꝛ
mā ſerui accipiēs. Minoꝛ eſt ſpū ſancto: q2

ipſe aīt. Qui dixerit blaſphemiā in filiuꝫ ho mat.12
minis: dimittetur ei. q aūt dixerit in ſpū ſctō
nō dimittet̄ ei. Et in ip̄o virtutes opatus eſt
dicēs. Si ego in ſpū dei eijcio demonia: cer Luc.1
te ſupuenit in vos regnū dei. Et apud Eſa
iam dicit: quā lectionē ip̄e in ſynagoga reci/
tauit: ⁊ de ſe cōpletā ſine ſcrupulo dubitatio Luc.4
nis oñdit. Spūs inqt dn̄i ſup me: ꝓpter qd
vnxit me: euangelizare pauperibus miſit Eſa.6.
me: p̄dicare captiuis remiſſionem: ⁊c̄. Ad
que faciēda iō dicit ſe miſſuꝫ: q2 ſpūs dn̄i eſt
ſup eū. Scd̄m formā dei: oia ꝑ ipſum facta Joh.1
ſunt: ⁊ ſine ipſo factū eſt nihil. Scd̄m formā
ſerui: ip̄e factus ē ex muliere: fact⁹ ſub lege. Gal.4
Scd̄m formā dei: ipſe ⁊ pr̄ vnū ſunt. Scd̄ꝫ Joh.10
formā ſerui: nō venit facere volūtatē ſuā: ſꝫ Joh.6.
volūtatē eius q eū miſit. Scd̄m formā dei:
ſicut habet pater vitā in ſemetipſo: ſic dedit Joh.5.
⁊ filio vitā habere in ſemetipſo. Scd̄m foꝛ/
mā ſerui: triſtis ē aīa eius vſqꝫ ad moꝛteꝫ: ⁊ mat.26
pater inqt: ſi fieri pōt trāſeat a me calix iſte. Ibidez
Scd̄ꝫ formā dei: ipſe eſt verus deus: ⁊ vita
eterna. Secunduꝫ formam ſerui: factus eſt Phi.2
obediens vſqꝫ ad moꝛteꝫ: moꝛtē aūt crucis.
Scd̄m formā dei: oia q̄ habet pater: ipſius
ſunt: ⁊ oia tua mea ſunt inqt: ⁊ mea tua. Se Joh.17
cundū formā ſerui: non eſt doctrina ip̄ius: Joh.7
ſed illius qui eū miſit.
Qua ratione filius dicatur neſcire diem et
horam quaꝫ ſcit pater. Ca. xij.

T de die ⁊ de hora nemo ſcit: neqꝫ mat.24
e angeli i celo: neqꝫ filius: niſi pater
Hoc eni neſcit: qd neſciētes fac̄: id
ē q̄ nō ita ſciebat vt nūc diſcipulis idicaret:
ſic̄ dictū ē ad Abraā: Nūc cognoui q̄ time Gē.22
as deū: id ē nūc feci vt cognoſceres: q2 ⁊ ip̄e
ſibi i illa temptatōe ꝓbatus innotuit Naꝫ
⁊ illud vtiqꝫ dicturus erat diſcipulis tēpo/
re oppoꝛtuno: de q̄ futuro tanq̄ꝫ preterito lo
quēs ait: Iam nō dicā vos ſeruos: ſed ami Joh.15
cos: ſeru⁹ eni neſcit volūtatē dn̄i ſui. Vos
aūt dixi amicos: q2 oia q̄cunqꝫ audiui a pa
tre meo: nota feci vobis. qd nōdū fecerat:
ſed q2 certo facturus erat: quaſi iaꝫ feciſſet lo
cutus ē. Ipſis eni ait: Multa vobis habeo Joh.16
dicere: ſꝫ nō poteſtis illa poꝛtare mō. Inter
que intelligit̄: ⁊ de die ⁊ de hora. Nā ⁊ apo
ſtolus. Neqꝫ eniꝫ iudicaui me inqt ſcire ali 1.Cō.2
qd inter vos: niſi xp̄m ieſum: ⁊ hūc crucifi
xuꝫ. Eis eni loquebat̄: qui capere altioꝛa de

xp̄i deitate nõ poterant. Quibꝰ etiaꝫ paulo
I.Cõ.3 poſt dicit. Nõ potui vobis loqui q̄ſi ſpirita
libus. ſed quaſi carnalibus. Hoc ergo iter
illos neſciebat. qḋ ꝑ illū ſcire nõ poterāt. Et
hoc ſolū ſe ſcire dicebat. qḋ eos ꝑ illuꝫ ſcire
I.Cõ.2 oportebat. Deniqꝫ ſciebat iter ꝑfectos: qḋ
inter paruulos neſciebat. Ibi q̄ppe ait. Sa
piētiā loq̄mur inter ꝑfectos. Eo nāqꝫ gene
re locutionis neſcire quiſqꝫ dicit̄: qḋ occul/
tat: quo dicit̄ foſſa ceca q̄ occulta eſt. Neqꝫ
eniꝫ aliquo genere loquunt̄ ſcripture: qḋ in
cõſuetudine humana nõ inueniat̄: q̄ꝛ vtiqꝫ
Puer.8 hoibus loquunt̄. Scḋm formā dei dictum
Pſ.109. eſt. Añ oẽs colles genuit me: ideſt añ om/
nes altitudines creaturaꝝ. Et añ luciferꝝ ge
nuit te: ideſt ante oia t̄pa ⁊ t̄palia. Scḋm for
Puer.8 mā aut̄ ſerui dictū ē. Dñs creauit me i ꝓnci
Jo.14. pio viaꝝ ſuaꝝ. Quia ſecūdū formā dei dixit
Ibidē Ego ſum veritas: ⁊ ſcḋꝫ formā ſerui. Ego
ſum via. Quia eniꝫ ip̄e ē ꝓmogenitꝰ a mor
tuis: iter fecit eccl'e ſue ad regnū dei ad vitaꝫ
eternam: cui caput ē ad imortalitatē etiā cor
poris: iõ creatꝰ eſt in ꝓncipio viaꝝ ſuaꝝ in
opa eius. Scḋm formā eniꝫ dei: ꝓncipium
Jo.8. eſt: qḋ ⁊ loquit̄ nobis. In quo principio fe/
Gen.1 cit deus celū ⁊ terrā. Scḋm formā aūt ſui.
Pſ.18 Sponſus ꝓcedēs de thalamo ſuo. Scḋm
Colo.1 formā dei: primogenitꝰ omnis creature. ⁊
Ibidē ip̄e añ oẽs eſt: ⁊ omnia in illo cõſtāt. Scḋꝫ
Ibidē formā ſerui: ipſe eſt caput corporis eccleſie.
Scḋm formā dei: dñs eſt glorie. Vñ mani
feſtum eſt: ꝙ ipſe glorificet ſanctos ſuos.
Ro.8. Quos eni ꝑdeſtinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ q̊s
vocauit ip̄os ⁊ iuſtificauit. Quos aūt iuſti/
ficauit: ipſos ⁊ glorificauit. De illo q̄ppe di
ctū eſt. ꝙ iuſtificet impiū. de illo dictū eſt: ꝙ
Ro.3. ſit iuſtus ⁊ iuſtificās. Si ergo quos iuſti/
Ro.8. cauit: ipſos ⁊ glorificauit. qui iuſtificat ipſe
⁊ glorificat q̄ eſt vt dixi dñs glorie. Scḋm
Mat.20 formā t̄n ſerui ſatagētibꝰ diſcipulis de glori
ficatiõe ſua rñdit. Sedere ad dexterā vel ad
ſiniſtrā nõ eſt meū dare vobis: ſed quibus
paratū ē a patre meo. Quod aūt paratū eſt a
Joh.10 patre eius: ⁊ ab ipſo filio paratum eſt. quia
ipſe ⁊ pater vnū ſunt. Iaꝫ enim oſtendimꝰ
in hac trinitate ꝑ multos diuinarū locutio/
num modos: etiam de ſingulis dici ꝙ om/
nū eſt. ꝓpter inſeꝑabilē operationē vnius
euiſdēqꝫ ſubſtātie. Sicut ⁊ de ſpiritu ſctõ
Joh.16 dicit. Cū ego iero: mittā eū ad vos. Nõ d.

xit mittemꝰ. ſed ita quaſi tantū filius eū miſ/
ſurus eſſet. ⁊ non pater. cuꝫ alio loco dicat.
Hec locutus ſuꝫ vobis apud vos manēs. Jo.1
Aduocatꝰ aūt ille ſpiritꝰ ſcilicet quē mittet
pater in nomine meo. ille vobis declarabit
omnia. Hic rurſus ita dictuꝫ eſt. quaſi non
eū miſſurus eſſet ⁊ filius. ſꝫ tantū pater. Si mat.
cut ergo iſta. ita ⁊ illud qḋ ait. ſꝫ quibꝰ para
tū eſt a patre meo. cū patre ſe intelligi voluit
parare ſedes glorie quibus vellet. Sed dic̄
aliquis. Ille cum de ſpiritu ſancto loqueret̄
ita ſe miſſurū ait vt nõ negaret patrem miſ/
ſurum. ⁊ alio loco ita patrē. vt non negaret
ſe miſſurū. hic vero apte ait. nõ eſt meū da/ Ibid
re vobis. atqꝫ ita ſecutꝰ a patre dixit iſta pre
parata. Sed hoc eſt qḋ ꝑſtrinximus ſecūdū
formā ſerui dictū. vt ita intelligeremus. nõ
eſt meum dare. ac ſi diceret̄. nõ eſt humane
poteſtatis hoc dare. vt ꝑ illud intelligat̄ hoc
dare. ꝑ qḋ deus ⁊ equalis eſt patri. Non ē Vbi
inquit meū dare. id eſt: nõ humana poteſta
te iſta do: ſed quibꝰ paratuꝫ eſt a patre meo.
Sed iam tu intellige: q̄ꝛ ſi omnia que habet Jo.1
pater mea ſunt: ⁊ hoc vtiqꝫ meū eſt: ⁊ cū pa/
tre iſta paraui. Nam ⁊ illud quero quõ di/
ctū ſit. Siqs nõ audiuit verba mea: ego nõ Joh.
abiudicabo eū. Fortaſſis enim ita hic dixit.
Ego nõ iudicabo illum: quēadmodum ibi.
Nõ eſt meū dare. Sed qḋ hic ſequit̄. Non Ibid
enim veni inquit vt iudicē mundum: ſꝫ vt
ſaluum faciam mundū. Deinde adiungit ⁊ Joh.
dicit. Qui me ſpernit ⁊ non accipit verba
mea habet q̄ ſe iudicet. Hic iā itelligeremꝰ
patrē: niſi adiungeret ⁊ diceret. Verbū qḋ Ibid
locutus ſū: ip̄m iudicabit illū in nouiſſimo
die. Quid igit̄ iā nec filius iudicabit: quia
dixit. Ego nõ iudicabo illū: nec pater: ſed Vbi
v̄bū qḋ locutꝰ eſt filiꝰ: imo potius audi ad/
huc qḋ ſequitur. Quia ego inquit nõ ex me Ibid
locutus ſuꝫ: ſed ille qui me miſit pater: ille
mādatum mihi dedit quid dicā aut quid lo/
quar: ⁊ ſcio q̄ꝛ mādatū eius vita eterna eſt.
Que ego loquor ita vt dixit mihi pat̄ ſic lo/ Ibid
quor. Si ergo nõ iudicat filiꝰ: ſed verbū qḋ
locutꝰ eſt filius. Iõ aūt iudicat verbū qḋ lo
cutꝰ eſt filius: q̄ꝛ nõ ex ſe locutꝰ eſt filius: ſꝫ
qui miſit eum pater mandatū dedit ei quid
dicat: ⁊ quid loquat̄: pater vtiqꝫ iudicat cu/
ius verbū eſt quod locutꝰ eſt filiꝰ: atqꝫ ipſuꝫ
v̄bū patris idē ē filiꝰ ip̄e. Nõ eniꝫ aliud ē

mandatū patris: aliud verbū patris. Nā z
Vbi.s verbū h appellauit z mandatū. Videam⁹
ꝗ ne forte ꝙ ait: Ego nō ex me locut⁹ sum:
hoc intelligi voluerit: ego nō ex me natus
sum. Si eī v̄bū patris loquit̄: seipsum lo
quit̄: quia ipse est verbū patris: plerūqꝫ eīm
dicit: dedit mihi pater: in quo vult intelligi
ꝙ cū genuerit pater: nō vt tanqꝫ iam existē/
ti z nō habenti dederit aliqd: sed ipsuꝫ dedis
se vt haberet: genuisse ē vt essꝫ. Nō eniꝫ sicē
Joh.1 creatura: ita dei filius ante incarnationeꝫ: z
ante assumptā creaturā vnigenitus: ꝑ queꝫ
facta sunt oīa: aliud ē: z aliud habet: sed hoc
ipm ē: qđ est id qđ habet. Qđ illo loco ma/
Joh.5 nifestius dicit̄: siqs ad capiēdū sit idoneus:
vbi ait. Sicut habet pater vitā in semetipo
ita dedit vitā habere filio i semetipo. Neqꝫ
eīm iā existenti z vitā non habenti dedit vt
haberet vitā in semetipso: cum eoipso qđ est
vita sit hoc est ergo dedit filio vitam habere
in semetipso: genuit filiū incōmutabilē vitā
1.Jo.5 qđ est vita eterna. Cū ergo verbū dei sit fi/
lius dei: z fili⁹ dei sit ver⁹ de⁹: z vita eterna
sicut in epistola sua dicit. Johānes: ēt hic
Joh.12 qd aliud cognoscim⁹: cū dicit dn̄s: V̄bū qđ
locutus suꝫ: ipm iudicabit eū in nouissimo
die: z ipm verbū patris verbuꝫ esse dicit: z
Ibidez mandatū patris ipmqꝫ mandatū vitā eter/
nam: Et scio inquit qꝛ mandatum eius vita
Ibidez eterna est. Quero itaqꝫ quō intelligamus:
Ego nō iudicabo: sed verbū qđ locut⁹ sum
iudicabit: qđ ex cōsequentib⁹ apparet ita di/
ctum: ac si diceret: ego nō iudicabo: sꝫ ver/
bum patris iudicabit. verbuꝫ aūt patris est
ipse filius dei. Siccine intelligendum est:
ego nō iudicabo. sed ego iudicabo: quomō
istud pōt esse veꝝ. nisi ita ego sꝫ nō iudica/
bo ex potestate humana: qꝛ filius hominis
sum. sꝫ ego iudicabo ex potestate verbi: qꝛ
fili⁹ dei suꝫ. Aut si cōtraria z repugnātia vi
dentur. ego nō iudicabo: sed ego iudicabo,
Joh.7 qd illinc dicim⁹: vbi ait. Mea doctrina nō
est mea. quomō mea: quomō nō mea. Nō
eni dixit: ista doctrina nō est mea: sed mea
doctrina nō est mea: quā dixit suaꝫ: eandeꝫ
dixit nō suaꝫ. Quō istud verū est: nisi scđm
aliud suā dixerit: scđm aliud nō suā. Scđꝫ
Ibidez formā dei suā: secunduꝫ formā serui nō su/
am. Cū eni dicit: nō est mea: sed ei⁹ qui me
misit: ad ipm verbū nos fecit recurrere. do

ctrina eni patris ē verbū patris qui est vni
cus fili⁹. Quid sibi z illud vult: q in me cre Joh.12
dit: nō in me credit: quō in ipm: quō nō in
ipm: quō tā cōtrariū sibiqꝫ aduersuꝫ pōt in
telligi: qui in me credit inqt nō in me credit Vbi.s
sed in eū qui me misit: nisi ita intelligas: q
in me credit: non in hoc qđ videt credit: ne
sit spes nr̄a in creatura: sꝫ in eo qui suscepit
creaturā i qua humanis oculis appareret:
ac sic ad se equalē patri cōtemplandum per
fidem corda mūdaret. Ideoqꝫ ad patrē re
ferēs intentionē credentium z dicēs: nō in
me credit: sed in eū q me misit: nō vtiqꝫ se a
patre: id ē ab illo qui eū misit voluit separi:
sed vt sic in eū crederet̄: quō in patrem cui
equalis ē. Qđ apte alio loco dic̄. Creditis Jo.14.
in deū z in me credite: idest sicut creditis i
deū: sic z in me: qꝛ ego z pater vnus deus.
Sicuti ergo hic tāqꝫ abstulerit a se fidē ho Joh.10
minū: z in patrē trāstulerit: dicendo: nō in Joh.12
me credit: sꝫ in euꝫ qui me misit: a quo tn̄ se
vtiqꝫ nō separauit. Sic etiam qđ ait: nō est mat.20
meū dare sed quib⁹ paratū est a patre meo:
puto clarere scđm quid vtrūqꝫ accipiēdum
sit. Tale ē eni z illud: ego nō iudicabo: cuꝫ Joh.12
ipe iudicatur⁹ sit viuos z mortuos: sꝫ qꝛ nō
ex potestate humana, ꝓpterea recurrens ad
deitatē: sursum erigit corda hoīm: ꝓpter q̄
subleuanda descēdit. De vnitate
persone filij dei z filij hominis: siue in glo
ria siue in humilitate. Ca.xiij.

n Isi tn̄ ipe idē esset fili⁹ hominis ꝓ
pter formā sui quā accepit q fili⁹ ē
dei ꝓpter dei formam in qua est. nō diceret
apl̄us. Paul⁹ de ꝑncipib⁹ hui⁹ seculi. Si
eni cognouissēt. nūqꝫ dn̄m glie crucifixis/
sent. Ex forma eni serui crucifixus est. z tn̄
dn̄s glie crucifix⁹ ē. Talis eni erat illa su/
sceptio q̄ deū hoīem faceret: z hoīeꝫ deuꝫ.
quid tn̄ ꝓpter qd: z quid secundum qd dica
tur: adiuuāte dn̄o: prudēs z diligēs z pius
lector intelliget. Nam ecce diximus: quia
scđm id qđ deus est: glorificat suos: scđm
hoc vtiqꝫ qđ dn̄s glorie est: z tn̄ dn̄s glorie
crucifixus est: qꝛ recte dicit̄ z de⁹ crucefix⁹:
nō ex virtute diuinitatis: sꝫ ex ifirmitate car
nis. sicut dicimus: qꝛ scđm id qđ deus ē iu
dicat: hoc est ex ptāte diuina: nō humana.
Et tn̄ ipe homo iudicaturus est: sicut dn̄s
glorie crucifixus est. ita eīm apte ait: Cū ve mat.25

nerit filius hoīs in gloꝛia ſua: ⁊ oēs angeli
eiꝰ cū eo: tūc cōgregabunť ante eū oēs gen
tes: ⁊ cetera. que de futuro iudicio vſq3 ad
vltimā ſententiā in eo loco p̄dicanť. Et iu/
Zach. 12 dei q̄ppe q in malicia ſua pſeuerātes: in illo
iudicio puniēdi ſunt. ſicut alibi ſcriptu3 eſt:
Videbunt in quē pupugerūt. Cū eni ⁊ bo
ni ⁊ mali viſuri ſūt iudicē viuoꝛū ⁊ moꝛtuo
rū: pꝛoculdubio eum videre non poterunt
mali: niſi ſcd̄m foꝛmā qua filius hoīs ē: ſ3
tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humi
litate in qua iudicatꝰ eſt. Ceteꝝ illā dei foꝛ
mam in qua eq̄les eſt patri, ꝓculdubio im/
pij nō videbūt. Nō eni3 ſunt mūdicoꝛdes.
Mat. 5 Beati eni mundicoꝛdes: qm̄ ip̄i deū vide
būt. Et ip̄a viſio ē facie ad faciē: q̄ ſummū
j Cō. 15 pꝛemiū ꝓmittiť iuſtis: ⁊ ip̄a fiet: cu3 tradet
regnū deo ⁊ patri. in quo ſue foꝛme viſionē
vult intelligi. ſubiecta deo vniuerſa creatu
ra. ⁊ ip̄a in qua filius dei filius hoīs factus
eſt. Quia ſcd̄m hāc ⁊ ip̄e filiꝰ tūc ſubiectus
Ibidē3 illi erit: qui ei ſubiecit omnia: vt ſit deꝰ om
nia in omnibus. Alioquin ſi filiꝰ dei iudex
in foꝛma qua equalis ē patri: etiā impijs cū
iudicaturus eſt apparebit. Quid eſt qd̄ ꝑ
Jo. 14 magno dilectoꝛi ſuo polliceť dicēs. Et ego
diligā eū. ⁊ oſtēdā meip̄3 illi. Quapꝛopter
filius hoīs iudicaturus ē. nec tñ ex hūana
ꝑtāte: ſ3 ex ea q̄ filius dei eſt. Et rurſus fili
us dei iudicaturus ē. nec tñ in ea foꝛma ap
parens: in qua deus eſt equalis patri. ſ3 in
ea qua filius hoīs ē. Itaq3 vtrūq3 dici pōt.
⁊ filius hoīs iudicabit. ⁊ nō filiꝰ hoīs iudi
cabit. Quia filiꝰ hoīs iudicabit: vt verū ſit
mat. 25 qd̄ ait. Cū venerit filius hoīs tūc cōgrega
bunť ante eū oēs gētes. Et nō filiꝰ hoīs iu
dicabit. vt veꝝ ſit qd̄ ait. Ego nō iudicabo.
Joh. 8 Et ego nō quero gloꝛiā meā: eſt q querat ⁊
iudicet. Nā ſcd̄m id qd̄ i iudicio nō foꝛma
dei: ſed foꝛma filij hoīs apparebit: nec ipſe
Joh. 5 pater iudicabit. Scd̄3 hoc eni dictū ē: Pa
ter nō iudicat quemquā. ſed omne iudiciu3
dedit filio. Qd̄ verū ex illa locutione dictu3
ſit: quā ſupꝛa cōmemoꝛauimꝰ: vbi ait: Sic
Ibidē3 dedit filio habere vitā i ſemetip̄o: vt ſignifi
caret q: ſic genuit filiū: An ex illa de qua lo
Phi. 2 quiť ap̄ls dicēs: Pꝛopť qd̄ eū ſuſcitauit: ⁊
donauit ei nomē qd̄ eſt ſup oē nomē. Hoc
eni de filio hoīs dictū eſt: ſcd̄m quē dei filiꝰ
Ibidē3 excitatus ē a moꝛtuis. Ille quippe in foꝛma

dei equalis eſt pr̄i: ex q̄ ſe exinaniuit: foꝛmā
ſerui accipiēs. in ip̄a foꝛma ſerui ⁊ agit ⁊ pa
titur ⁊ accipit: q̄ cōſequenter cōtexit apoſto
lus: Humiliauit ſe factꝰ obediēs vſq3 ad moꝛ Ibid
tē: moꝛtē aūt crucis: ꝓpter qd̄ deꝰ illū exalta
uit: ⁊ donauit ei nomē qd̄ eſt ſup omne no/
mē: vt in noīe ieſu oē genu flectať. celeſtiu3
terreſtriū ⁊ infernoꝝ: ⁊ oīs lingua cōfiteať:
q: dñs ieſus xp̄s in gloꝛia ē dei pr̄is: Vtrū
ergo ſcd̄m illā: an ſcd̄m iſtā locutionem di/
ctū ſit. Q̄ ē iudiciu3 dedit filio: ſatis hinc ap Job.
paret: quia ſi ſcd̄m illud diceret ſcd̄m qd̄ di
ctū eſt: Dedit filio habere vitā i ſemetipſo: Ibid
nō vtiq3 diceret: pater nō iudicat quēquā.
Scd̄3 hoc eni q: equalē pater genuit filiu3
iudicat cū illo. Scd̄m hoc ergo dictu3 eſt q:
in iudicio nō i foꝛma dei: ſ3 foꝛma filij hoīs
apparebit. Non quia nō iudicabit qui de/
dit omne iudiciū filio. cū de illo dicat filius.
Eſt qui querat ⁊ iudicet. ſed ita eſt dictum: Job.
Pater nō iudicat quē꜉: ſed omne iudiciū Job.
dedit filio: ac ſi diceret. Patrē nemo vide
bit in iudicio viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ: ſed omnes
filiū: q: filius hoīs eſt vt poſſit ⁊ ab impijs
videri. cū ⁊ illi videbūt in que3 pupugerūt. Zach.
Qd̄ ne conijcere potiꝰ q̄3 apte demōſtrare
videamur: ꝓferemꝰ eiuſdē dñi certā mani
feſtāq3 ſententiā: qua oſtendamus ip̄am ſu
iſſe cām vt diceret: Pať nō iudicat quē꜉: Job.
ſed omne iudiciū dedit filio: q: iudex in foꝛ
ma filij hoīs apparebit: que foꝛma nō ē pa
tris ſed filij. Nec ea filij in qua equalis eſt
patri: ſed in q̄ minoꝛ eſt patre: vt ſit in iudi/
cio cōſpicuus ⁊ bonis ⁊ malis. Paulo eni
poſt dicit: Amē dico vobis: quia qui ver/ Ibid
bum meū audit ⁊ credit ei qui miſit me: ha
bet vitā eternā: ⁊ in iudiciū nō veniet: ſed
trāſit a moꝛte in vitā. Hec vita eterna ē illa
viſio que nō ꝑtinet ad malos. Deinde ſeq
tur: Amen amē dico vobis: q: veniet hoꝛa Ibid
⁊ nunc eſt: cū moꝛtui audient vocē filij dei:
⁊ qui audierint viuent. Et hoc ꝓpꝛium eſt
pioꝛū: qui ſic audiūt de incarnatione eius:
vt credāt q: filius dei eſt. id eſt ſic eū ꝓpter
ſe factum accipiunt minoꝛē patre in foꝛma
ſerui: vt credant q: equalis eſt patri in foꝛ/
ma dei. Et ideo ſequitur: ⁊ hoc ip̄m cōmē
dās dicit: Sicut pater habet vita3 in ſemet
ipſo: ita dedit ⁊ filio vitam habere in ſemet Joh
ipſo. Deinde venit ad viſionē ſue clarita/

lis in qua venturus eſt ad iudiciū: que viſio
cōmunis erit ⁊ impijs ⁊ iuſtis. Sequit̄ cuiꝫ
Ibideꝫ ⁊ dicit. Et poteſtatē dedit ei iudiciuꝫ facere
qm̄ filius hois eſt. Puto nihil eſſe maniſe/
ſtius. Nam qꝛ filius dei eſt equalis patri: n̄
accepit hāc poteſtatē iudicij faciēdi: ſꝫ habet
illā cuꝫ patre in occulto. Accepit autē illam:
vt boni ⁊ mali euꝫ videāt iudicantē: qꝛ fili⁹
hominis eſt. Viſio quippe filij hominis ex
hibet̄ ⁊ malis. Naꝫ viſio forme dei non niſi
Mat. 5 mūdis corde: qꝛ ipſi deū videbunt. id eſt ſo
lis pijs exhibebit̄: quoruꝫ dilectioni hoc ipꝫ
ꝑmittit: qꝛ ſeipſuꝫ oſtēdet illis. Et ideo vide
Iob. 5 quid ſequat̄. Nolite mirari hoc īquit. Quid
nos prohibet mirari: niſi illō qd̄ reuera mi
ratur omnis qui nō ītelligit: vt ideo diceret
patrē dediſſe ei poteſtatē iudicium facere: qꝛ
filius hominis eſt: cum magis quaſi hoc ex
pectaretur vt diceret: qm̄ filius dei eſt. Sed
quia filiuꝫ dei ſcd̄m id qd̄ in forma dei equa
lis ē patri videre iniq nō poſſunt. Oportet
aūt vt iudicē viuoruꝫ ⁊ mortuoruꝫ corā quo
iudicabunt̄: ⁊ iuſti videant ⁊ iniqui. Nolite
Vbi. s̄ īquit hoc mirari: qm̄ venit hora in qua om/
nes qui in monumētis ſunt audient vocem
eius: ⁊ prodiēt qui bona geſſerunt in reſur/
rectionē vite: qui mala geſſerunt in reſurre/
ctionem iudicij. Ad hoc ergo oportebat vt
ideo acciperet hanc poteſtatem qꝛ filius ho
minis eſt: vt reſurgētes omnes viderēt euꝫ
in forma in qua videri ab hominibus poteſt
ſed alij ad damnationem: alij ad vitam eter
nam. Que eſt autē vita eterna: niſi illa viſio
que nō cōceditur impijs: vt cognoſcant te in
Io. 17. quit vnum verum deum: ⁊ quē miſiſti ieſuꝫ
chriſtum. Quō ⁊ ipſum ieſuꝫ chriſtuꝫ: niſi
quēadmodum vnū verꝫ deū qui oſtēdet ſe/
ipſum illis. Nō quō oſtēdet ſe etiam puniē
dis in forma filij hois: ſcd̄m illā viſionē bo
nus ē: ſcd̄m quā viſionē deus apparet mū/
Ps. 72. dis corde: qm̄ q̄ꝫ bon⁹ deus iſrael rectis cor
de. Quādo aūt iudicē videbūt mali: nō eis
videbit̄ bonus: quia nō ad eum gaudebunt
Apoc. j corde: ſed tūc ſe plangent omnes tribus ter
re. in numero vtiqꝫ omniū maloꝝ ⁊ infide/
liuꝫ. Propter hoc etiā illi q euꝫ dixerat ma/
giſtrum bonū: querēs ab eo ꝯſiliuꝫ cōſequē
Mat. 19. de vite eterne reſpōdit. Quid me iterrogas
de bono. nemo bonus niſi vnus deus. cuꝫ
⁊ hominēꝫ alio loco dicat bonum ipſe dn̄s.

Bonus homo inquit de bono theſauro cor mat. 12.
dis ſui profert bona: ⁊ malus homo de ma
lo theſauro cordis ſui profert mala. Sed qꝛ
ille vitam eternā querebat. Vita autē eter/
na eſt in illa cōtemplatione: qua nō ad penaꝫ
videtur deus: ſed ad gaudium ſempiternū.
⁊ nō intelligebat cum quo loquebatur: q tan
tūmodo filium hominis arbitrabat̄. Quid
me interrogas inquit de bono. id eſt iſtā for mat. 19.
mam quaꝫ vides quid interrogas de bono:
⁊ vocas me ſecūduꝫ qd̄ vides magiſtrū bo/
num. hec forma filij hominis eſt: hec forma
accepta ē: hec forma apparebit in iudicio: nō
tm̄ iuſtis: ſed ⁊ impijs. ⁊ huius forme viſio
nō erit in bonum eis qui male agūt. Eſt aūt
viſio forme mee in qua cum eſſem: nō rapi/
nam arbitratus ſum eſſe equalis deo: ſed vt Phi. 2
hanc acciperem meipſuꝫ exinaniui. Ille er
go vnus deus pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus:
qui nō apparebit niſi ad gaudium qd̄ nō au
feretur a iuſtis. Cui gaudio futuro ſuſpira/
bat qui dicit. Vnam petij a dn̄o hanc requi ps. 26.
rā: vt inhabiteꝫ in domo dn̄i ꝑ omnes dies
vite mee: vt cōtempler delectatiōeꝫ domini.
Vnus ergo deus ipſe eſt ſolus bonus. ad
hoc qꝛ nemo eū videt ad luctū ⁊ planctū: ſed
tantum ad ſalutem ⁊ leticiam veram. Secū
dū illā formā ſi me ītelligis: bon⁹ ſūt. Si au
tē ſcd̄m hāc ſolā: qd me interrogas de bono
ſi inter illos es q videbūt in quē pupugerūt
⁊ ipſa viſio malū eis erit: qꝛ penalis erit. Ex
iſta ſententia dixiſſe dn̄m: qd me interrogas
de bono: nemo bon⁹ niſi vnus deus. His mat. 19.
documētis que cōmemoraui ꝓbabile eſt: qꝛ
illa viſio dei qua cōtemplabimur incōmuta/
bilem atqꝫ humanis oculis inuiſibilem dei
ſubſtātiā que ſolis ſanctis ꝓmittit̄: quā dicit
apl's paulus: facie ad faciem. ⁊ de qua dicit j Co. 13
aplus iohānes. Siles ei erimus qm̄ vide/ j. Io. 3
bimus eū ſicuti ē: ⁊ de qua dicit̄. Vnā petij
a dn̄o hāc requirā: vt cōtempler delectatiōeꝫ ps. 26.
dn̄i. ⁊ de q̄ dicit ipſe dn̄s. Et ego diligā eū Io. 14.
⁊ oſtendā meipſuꝫ illi. ⁊ ꝓpter quā ſolā fide
corda mūdam⁹: vt ſimus beati mūdicordes Mat. 5
qm̄ ipſi deuꝫ videbunt. Et ſi qua alia de iſta
viſione dicta ſunt. que copioſiſſime ſparſa
ꝑ omnes ſcripturas inuenit: qſquis ad eam
querendā: oculum amoris intendit: ſola eſt
ſummū bonū noſtrum: cuius adipiſcēdi cau
ſa precipimur agere quicquid recte agimus.

Viſio vero illa filij hoīs q̄ p̄municipata eſt:
mat. 25 cū cōgrebabunť oēs gentes ante eū ⁊ dicēt
ei. Dn̄e qn̄ te vidimus eſurientē ⁊ ſitientē
⁊ cetera. nec bonū erit impijs q mittentur in
ignē eternū. nec ſūmū bonū erit iuſtis. Ad/
huc eniȝ vocat eos ad regnū: qd̄ eis paratū
mat. 25 eſt ab initio mūdi. Sicut eniȝ illis dicet. Ite
Ibidē in ignē eternū. ita iſtis: venite bn̄dicti pr̄is
mei: poſſidete paratū vobis regnū. Et ſicut
Ibidē ibunt illi in cōbuſtionē eternam. ſic iuſti i vi
tam eternā. Quid eſt autem vita eterna: ni/
Jo. 17. ſi vt cognoſcant te inquit vnū veruȝ deum:
⁊ quē miſiſti Jeſum xp̄m. Sed iā in ea cla/
ritate de qua dicit patri: quaȝ habui apud te
j Cō. 25 priuſq̄ȝ mundus fieret. Tunc eniȝ tradeť re
mat. 25 gnuȝ deo ⁊ patri: vt intret ſeruus bonus in
gaudiū dn̄i ſui: ⁊ abſcondat eos quos poſſi/
det deus in abſcondito vultus ſui a cōturba
tione hoīuȝ: eoꝝ ſcȝ qui tunc cōturbabuntur
Ps. iij audientes illā ſententiā: a quo auditu malo
iuſtus nō timebit: ſi modo ꝓtegať in taber/
naculo. id eſt in fide recta catholice eccleſie a
ꝯtradictione linguarū. id eſt a calūnijs here/
mat. 19. ticoꝝ. Si vero eſt alius intellectus verboꝝ
dn̄i qbus ait: quid me interrogas de bono:
nemo bonꝰ niſi vnus deus: dn̄i non ideo
credať maioris bonitatis eſſe patris q̄ȝ filij
Joh. j. ſubſtātia: ſecundum quā verbū eſt. p quod
facta ſunt oīa: nihilq̄ȝ abhorret a ſana doctri
na ſecuri vtamur: non vno tantuȝ: ſed quot
quot reperiri potuerint. Tanto eniȝ fortius
cōuincuntur heretici: quanto plures exitus
patent ad eorum laqueos euitandos. Sed
ea que adhuc cōſideranda ſunt: ab alio peta/
mus exordio.

Explicit liber primus de trinitate.

Incipiunt capitula libri ſecundi.

j De regulis ſecundum quas ſcriptura de patre loquiť ⁊ filio.
ij De his ſcripture locis in qbus dubiū eſt an ꝓpter aſſumptā creaturā minorē patre iudicent filiuȝ. an vero hoc tātuȝ quod licet equalem patri. tn̄ ⁊ de patre ſic doceant.
iij De his que ſpiritū ſanctū nō minorem patre indicant. ſed tantuȝ qꝫ de patre ꝓcedit.
iiij De clarificatione qua ⁊ pater filiū glorificat ⁊ filius patrem.
v Quō intelligenda ſit miſſio: ſiue filij: aut ſpiritusſancti.
vi Quid ſit qꝫ nunq̄ȝ legiť pater maior ſpiritusſancto: aut ſpiritusſanctus minor patre.
vij Propoſitio queſtionis de multimodis apparitionibus dei: quaꝝ quedam miſſiones appellanť: cum pater miſſus nō queat dici: ſed aut filius: aut ſpiritus ſanctus cooperāte tn̄ in oībus trinitate.
viij De his que naturam dei viſibilem putauerunt.
ix De his qui filium volunt etiā ante carnis aſſumptionem fuiſſe mortalem: vt ſolus pater immortalitatem habere credatur.
10 An indiſcrete deus trinitas patribus apparuerit. An aliqua ex trinitate perſona.
xi De tribus viris abrae viſis: cū quibus ſicut cum domino deo loquiť.
xij De duobus angelis q in humana forma apparuerunt loth: ⁊ in quibus dominus ſingulariter appellať.
xiij De viſione moyſi qua deum vidit in oreb per ignem in rubo.
xiiij De apparitōe dei in exitu iſrael de egypto.
xv De his que diuinitus geſta ſunt coraȝ moyſe in monte ſyna.
xvi Utrum deus per ſuaȝ ſubſtantiā moyſi apparuerat: an per viſibilem creaturam.
xvij Quō ex perſona dn̄i Jeſu xp̄i dicta intelligenda ſint moyſi: ponam te ſup̱ petram ⁊ auferam manum meam ⁊ poſteriora mea videbis.
xviij De viſiōe danielis in qua illi ⁊ patris ⁊ filij perſona apparuit in ſpecie corporali.

Aurelij Auguſtini de trinitate in ſecunduȝ librum proemium.

c Um hoīes deū querūt: ⁊ ad intelligentiā trinitatis pro captu infirmitatis humane animū intendunt: experti difficultates laborioſas: ſiue in ipſa acie mentis conātes intueri inacceſſibilem lucē: ſiue in ipſa multiplici ⁊ multimo

da locutiõe ſcripturarum vel litterarꝫ ſacra-
rũ: vbi mihi nõ videt̃ niſi atteri aiaꝫ: vt xp̃i
gratia gloꝛificata dulceſcat: cũ ad aliqd cer/
tũ diſcuſſa omni ãbiguitate puenerint facilli
me debent ignoſcere errãtibus in tanti pue
ſtigatione ſecreti. Sed duo ſunt que in erro
re hominũ difficillime tolerant̃ preſumptio
priuſq̃ꝫ veritas pateat: ⁊ cũ iam patuerit pre
ſumpte defenſio falſitatis. A quibus duob⁹
vitijs nimis inimicis inuẽtioni veritatis: ⁊
tractationi diuinoꝝ ſanctoꝛũq̃ꝫ libꝛoꝝ: ſi me
vt p̃coꝛ ⁊ ſpero: deus defenderit atq̃ꝫ muni
Pſ̃. 5 uerit ſcuto bone voluntatis ſue: ⁊ gratia mi
ſericoꝛdie ſue: nõ ero ſegnis ad inquirendã
ſubſtãtiã dei: ſiue p ſcripturã eius: ſiue per
creaturã. Que vtraq̃ꝫ nobis ad hoc ꝑponit̃
intuenda: vt ipſe queraẗ: ipſe diligaẗ: q ⁊ illã
inſpirauit: ⁊ iſtã creauit. Nec trepidus ero
ad ꝑferendã ſniaꝫ meã: in qua magis ama
bo iſpici a rectis: q̃ꝫ timebo moꝛderi a puer/
ſis. Gratanter eniꝫ ſuſcipit oculũ colũbinuꝫ
pulcherrima ⁊ modeſtiſſima charitas: den/
tẽ aũt caninũ vel euitat cautiſſima humilitas
vel retundit ſolidiſſima veritas. Magiſq̃ꝫ
optabo a quolibet repꝛehendi: q̃ꝫ ſiue ab errã
te: ſiue ab adulante laudari. Nullus enim
repꝛehenſoꝛ foꝛmidandus eſt amatoꝛi veri
tatis. Etenim aut inimicus repꝛehenſurus
eſt: aut amicus. Si ergo inimicus inſultat:
ferendus eſt. Amicus aũt ſi errat docẽdus:
Pſ̃. 104 ſi docet audiẽdus. Laudatoꝛ vo ⁊ errãs cõ
firmat erroꝛẽ ⁊ adulãs illicit i erroꝛẽ. Emẽ
dabit ergo me iuſtus in miſericoꝛdia: ⁊ ar/
guet me: oleum autem peccatoꝛis non im/
pinguabit caput meum.

De regulis ſecundum quas ſcriptura de pa
tre ⁊ filio loquitur. Ca. j.

Quaobꝛẽ q̃q̃ꝫ firmiſſime tenea
mus de dño nr̃o Ieſu xp̃o: ⁊ p
q ſcripturas diſſeminatã: ⁊ a do/
ctis catholicis earundẽ ſcriptu/
rarum tractatoꝛibus demonſtra
tam tanq̃ꝫ canonicã regulã: quõ
intelligatur dei filius ⁊ equalis patri ſecun
dum dei foꝛmã: in qua eſt ⁊ minoꝛ patre ſe/
cundũ ſerui foꝛmã quaꝫ accepit: in qua foꝛ/
ma non ſolũ patre: ſed ⁊ ſpiritu ſancto: neq̃ꝫ
hoc tantuꝫ: ſed etiã ſeipſo minoꝛi inuẽtus ẽ:
nõ ſeipſo q fuit: ſed ſeipſo q eſt: q2 foꝛma ſui
accepta: foꝛmã dei nõ amiſit: ſicut ſcriptura/
rũ q̃ in ſupioꝛe libꝛo cõmemoꝛauimus teſti
monia docuerũt. Sũt tñ q̃dã in diuinis elo
quijs ita poſita vt ambiguũ ſit ad quã poti⁹
regulã referant̃: vtrũ ad eã qua intelligim⁹
minoꝛẽ filiũ in aſſumpta creatura: an ad eaꝫ
qua intelligimus: nõ q̃dẽ minoꝛẽ eſſe filiũ:
ſed equalẽ patri: tamẽ ab illo hunc eſſe deuꝫ
de deo: lumẽ de lumine. Filiũ q̃ppe dicim⁹
deũ de deo: patrẽ aũt deũ tantũ nõ de deo.
Vñ manifeſtum eſt q filius habeat aliũ de
quo ſit ⁊ cui filius ſit: pater aũt nõ filium de
quo ſit habeat: ſed tñ cui pater ſit. Omnis
eniꝫ filius de patre eſt qd̃ eſt: ⁊ patri: filius
eſt. Nullus aũt pater de filio eſt: qd̃ eſt: ſed
filio pater eſt. Quedã itaq̃ꝫ ita ponunt̃ i ſcri
pturis de patre ⁊ filio vt indicẽt vnitatẽ eq̃/
litatẽq̃ꝫ ſubſtãtie. ſicuti eſt. Ego ⁊ pater vnũ
ſumus. ⁊: Cũ in foꝛma dei eſſet: nõ rapinaꝫ Ioh. 10
arbitratus eſt eſſe ſe equalẽ deo. ⁊ quecunq̃ꝫ Phi. 2
talia ſunt. Quedã vero ita vt minoꝛẽ oſten/
dãt filiũ ꝑpter foꝛmã ſui: id eſt ꝑpter aſſum
ptã creaturã mutabilis humaneq̃ꝫ ſubſtãtie
ſicuti eſt. Qd̃ ait. Qm̃ pater maioꝛ me eſt ⁊
Pater nõ iudicat quẽq̃ꝫ: ſꝫ omne iudicium Io. 14
dedit filio. Naꝫ paulopoſt cõſequenter ait. Ioh. 5.
Et poteſtatem dedit ei iudiciũ facere: qm̃ fi/
lius hominis eſt. Quedã poꝛro ita vt nec mi Ibideꝫ
noꝛ nec equalis ſit: oſtendat̃: ſed tantũ q de
patre ſit intimet̃. vt eſt illud. Sicut habet pa
ter vitã in ſemetipſo: ſic dedit filio vitã habe Ibideꝫ
re in ſemetipſo. ⁊ illud. Neq̃ꝫ eniꝫ poteſt fi/
lius a ſe facere quicquã: niſi qd̃ viderit patrẽ Ibideꝫ
facientẽ. Quod ſi ꝑpterea dictũ acceperim⁹
q2 in foꝛma accepta ex creatura minoꝛ eſt fi/
lius: ꝯſequens erit vt pꝛioꝛ pater ſup aquas
ambulauerit: aut alicuius alterius ceci nati mat. 14
de ſputo ⁊ luto oculos apuerit. ⁊ cetera: q̃ fi Ioh. 9
lius in carne apparens inter hoĩes fecit: vt
poſſet ea facere qui dixit: nõ poſſe filium a ſe
facere q̃cquã: niſi qd̃ viderit patrẽ facientẽ.
Quis aũt vel delirus ita ſentiat. Reſtat er/
go vt hec ideo dicta ſint: q2 incõmutabilis ẽ
vita filij ſicut patris: ⁊ tñ de patre eſt: ⁊ inſe/
parabilis eſt operatio patris ⁊ filij. Sꝫ tñ
ita operari filio de illo eſt: de quo ipſe eſt. id
eſt de patre. Et ita videt filius patrem: vt quo
eũ videt: hoc ipſo ſit filius. Nõ eniꝫ aliud il
li ẽ eſſe de p̃re. id ẽ naſci de patre: q̃ꝫ videre
p̃reꝫ. Aut aliud videre opantẽ q̃ꝫ pariter opa/
ri: ſꝫ ideo nõ a ſe: q2 non eſt a ſe. Et ideo qd̃ Ioh. 5

viderit patrē faciētē: hec eadē facit ⁊ filius ſi
militer: q2 de pr̄e eſt. Neqꝫ eniꝫ alia ſimilit̄
ſicut pictoꝛ alias tabulas pingit: quēadmo/
dū alias ab alio pictas vidit. Nec eadē diſſi/
militer: ſicut coꝛpus eaſdē lr̄as: expꝛimit q̄s
animus cogitauit: ſꝫ quecūqꝫ inq̄t pr̄ facit:
hec eadē filius facit ſimiliter. Et hec eadē di
xit ⁊ ſimiliter: ac p̄ h̄ inſep̄abilis ⁊ par ē op̄a
Ibidēꝫ tio patri ⁊ filio: ſꝫ a pr̄e eſt filio. Jō nō p̄ōt ſi
lius a ſe facere q̄cq̄ꝫ: niſi qđ viderit patrē fa/
cientē. Ex hac ergo regula qua ita loquunt̄
ſcripture: vt nō aliū alio minoꝛē: ſed tantum
velint oſtēdere q̄s de quo ſit: nōnulli cū ſen/
ſuꝫ ꝯceperūt: tanq̄ꝫ minoꝛ filius diceretur.
Quidā aūt noſtri indoctioꝛes: ⁊ in his mini
me eruditi: dū hec ſecundū foꝛmā ſerui conā
tur accip̄e: ⁊ eos rectus intellectus nō ſequit̄
p̄turbant̄. Qđ ne accidat tenenda eſt hec re
gula: qua non minoꝛ filius: ſed q̄ de patre
ſit intimatur: quibus verbis: non inequali/
tas: ſed natiuitas eius oſtenditur.

De his ſcripture locis in quibus dubiuꝫ ē:
an propter aſſumptam creaturam minoꝛem
patre indicent filium: an vero hoc tantuꝫ q̄
licet equalem patri: tamen quia de patre ſit
doceant. Ca. ij.

Unt ꝗ q̄dā in ſanctis libꝛis: vt dice/
ſ re ceperā: ita poſita vt ambiguū ſit q̄
nā referēda ſint: vtrū ad illud q̄ ꝓpt
aſſumptā creaturā minoꝛ eſt filius: an ad il/
lud q̄ ꝯ̄uis eq̄lis: tñ q2 de patre ſit indicat̄.
Et mihi q̄dē videt̄ ſi eo modo ambiguū eſt:
vt explicari diſcerniqꝫ nō poſſit: ex vtralibet
Joh. 7 regula ſine p̄iculo poſſe intelligi. ſicut ē: qđ
ait. Mea doctrina nō eſt mea: ſꝫ eius q̄ me
miſit. Naꝫ ⁊ ex foꝛma ſerui p̄ōt accipi: ſicut
iā in libꝛo ſup̄ioꝛe tractauim⁹ ⁊ ex foꝛma dei
in q̄ ſic eq̄lis eſt patri: vt tñ de patre ſit. In
dei q̄ppe foꝛma: ſicut nō ē aliud fili⁹: aliđ vi
ta eius: ſꝫ ip̄a vita fili⁹ eſt. Ita nō eſt aliđ fi/
li⁹: aliud doctrina eius: ſꝫ ip̄a doctrina fili⁹ ē
ac p̄ h̄ ſicut ad qđ dictū ē: dedit filio vitā: nō
aliud itelligit̄ q̄ꝫ genuit filiū q̄ eſt vita. Sic ēt
Ubi. s̄ cū d̄r dedit filio doctrinā: bñ itelligit̄ genuit
filiū q̄ eſt. doctrina vt qđ dictū ē: mea doctri
na nō eſt mea: ſed eius q̄ me miſit: ſic intelli
gat̄: ac ſi dictū ſit: ego nō ſum a memetipſo:
ſed ab ipſo qui me miſit.

De his qui ſpiritumſanctum non minoꝛem
patre indicant: ſed tantum q̄ de patre p̄ꝛo/
cedit. Ca. iij.

Am ⁊ de ſpirituſctō: de quo nō ē di/
n ctū: ſemetip̄ꝫ exinaniuit foꝛmā ſerui Phi. 2
accipiēs. Ait tñ ipſe dn̄s. Cū aūt ve/
nerit ille ſp̄ūs veritatis: docebit vos oēꝫ ve Joh. i.
ritatē. Nō enim loquet̄ a ſemetipſo: ſꝫ q̄cūqꝫ
audiet loquet̄: ⁊ q̄ ventura ſunt ānūciabit vo/
bis. Ille me clarificabit: q2 de meo accipiet:
⁊ ānūciabit vobis. Poſt hec v̄ba: niſi cōti Ibidēꝫ
nuo ſecutus dixiſſet. Oia q̄cūqꝫ hꝫ pat̄ mea
ſunt: ꝓpterea dixi: q2 de meo accipiet: ⁊ ānū Ibidēꝫ
ciabit vobis: crederetur foꝛtaſſe ita natus de
xp̄o ſp̄ūſſanctus: quēadmodū ille de patre.
De ſe q̄ppe dixerat. Mea doctrina ñ ē mea
ſꝫ ei⁹ q̄ me miſit. De ſp̄ū āt ſcō. Nō enim lo Joh. 7
quet̄ a ſemetipſo: ſꝫ q̄cūqꝫ audiet loquet̄: q2
de meo accipiet ⁊ ānūciabit vobis. Sed q2
reddidit cāꝫ cur dixerit: de meo accipiet. ait
eniꝫ. Oia q̄cūqꝫ hꝫ pr̄ mea ſunt: ꝓpterea di Joh. 16
xi q2 de meo accipiet: reſtat vt intelligat̄ etiā
ſp̄ūſſctūs de pr̄e hr̄e ſicut ⁊ filius. Quō: niſi
ſcđꝫ id qđ ſupꝛa dixim⁹. Cū aūt venerit p̄a Joh. 15
clitus quē ego mittā vobis a pr̄e: ſpiritū ve/
ritatis q̄ a pr̄e ꝓcedit: ille teſtimoniū p̄hibe/
bit de me. Procedēdo itaqꝫ a pr̄e d̄r nō loq̄
a ſemetip̄o. ⁊ ſic nō ex eo ſit vt minoꝛ ſit fili⁹ Joh. 5
q2 dixit: nō p̄ōt fili⁹ a ſe facere q̄cq̄ꝫ: niſi qđ
viderit pr̄eꝫ faciētē. Nō eniꝫ h̄ ex foꝛma ſui
dixit: ſꝫ ex foꝛma dei. ſic iā oñdim⁹. Hec au
tē v̄ba nō indicāt q̄ mīoꝛ ſit: ſꝫ q̄ de pr̄e ſit:
ita nō hinc efficit̄ vt minoꝛ ſit ſp̄ūſſctūs: q2 di
ctū ē de illo. Nō eniꝫ loquet̄ a ſemetip̄o: ſed
q̄cūqꝫ audiet: loquet̄. Scđꝫ h̄ eniꝫ dictū eſt:
q̄ de pr̄e ꝓcedit. Cū vero ⁊ fili⁹ de pr̄e ſit: ⁊
ſpirituſſctūs a pr̄e ꝓcedat: cur nō ambo filij
dicant̄: nec ambo geniti: ſed ille vnus filius
vnigenit⁹: hic aūt ſp̄ūſſcūs: nec fili⁹: nec ge
nit⁹: q2 ſi genit⁹ vtiqꝫ fili⁹. alio loco ſi deus
donauerit. ⁊ quātuꝫ donauerit diſſeremus.

De clarificatione qua ⁊ pater filiū: ⁊ fili⁹ pa
trē clarificat. Ca. iiij.

Erūtamē h̄ euigilēt: ſi p̄ūt: q̄ h̄ etiam
v ſibi ſuffragari putauerunt: q̄ſi ad de/
mōſtrāduꝫ patrē filio maioꝛeꝫ: q2 di/ Jo. 17
xit fili⁹. Pater clarifica me. ⁊ ecce ſp̄ūſſctūs
clarificauit eū. Nūq̄d nā ⁊ ip̄e maioꝛ ē illo.
Poꝛꝛo aūt ſi ꝓpterea ſp̄ūſſanctus clarificat
filiuꝫ: q2 de filij accipiet: ideo ⁊ de eius acci/
piet: q2 oīa q̄ hꝫ pr̄ ipſius ſunt manifeſtū eſt: Joh. 16
q2 cum ſp̄ūſſanctus gloꝛificat filium: pater

glorificat filiū. Vñ cognoſcit̄ ꝙ oīa que hꝫ
pater: nō tantū filij: ſꝫ etiā ſpūſſci ſunt: qꝛ po
tēs eſt ſpūſſcūs glorificare filiū: quem glori
ficat pater. Qd̄ ſi ille ꝗ glorificat: eo quē glo
rificat maior eſt: ſinaūt vt eq̄les ſint ꝗ ſe inui
cē glorificāt. Scriptū eſt aūt ꝙ ꝛ filius glori
Jo. i7. cet patrē. Ego te inqͭt glorificaui ſup terraꝫ.
Hanc caueant ne putet̄ ſpiritusſanctus ma/
ior ambobus: quia glorificat filium quē glo
rificat pater. ipſum autem nec a patre nec a
filio ſcriptum eſt glorificari.

Quomodo intelligenda ſit miſſio: ſiue filij:
ſiue ſpiritusſancti. Ca. v.

Sed in his ꝯuicti: ad illud ſe ꝯuertunt
vt dicāt: maior eſt ꝗ mittit: ꝙꝫ qui mit
tit̄. Proinde maior eſt pater filio: qꝛ
filius a patre ſe miſſuꝫ aſſidue cōmemorat.
Maior ē ꝛ ſpiritusſctō: qꝛ de illo dixit Jeſus
Jo. i4. Quē mittet pater in noīe meo. Et ſpūſſcūs
vtroqꝫ minor eſt: qꝛ ꝛ pater eū mittit ſicut cō
memorauimus. Et fili⁹ cū dicit. Si aūt ab/
iero mittā eū ad vos. Qua in queſtiōe pri/
Jo. i6. mū q̄ro: vñ ꝛ quō miſſus ſit fili⁹. Ergo inqͭt
a patre exiui. ꝛ veni in hūc mundū. Ergo a
patre exire: ꝛ venire in hūc mundū: hoc eſt
mitti. Quid igit̄ eſt qd̄ de illo idem ipe euan
Joh. i. geliſta dicit. In hoc mundo erat: ꝛ mūdus
ꝑ eū factus ē: ꝛ mūdus eū nō cognouit. De
inde ꝯiūgit. In ſua ꝓpria venit. Illuc vtiqꝫ
miſſus ē: quo venit. At ſi in hūc mūdū miſ/
ſus eſt: quia exiit a patre ꝛ venit in hunc mū
dum: ꝛ in hoc mūdo erat. Illuc ḡ miſſus eſt
vbi erat: Nā ꝛ illud qd̄ ſcriptū eſt in ꝓpheta
hier. 23 deū dicere. Celū ꝛ terrā ego impleo. Si de
filio dictū eſt: ipm̄ eniꝫ nōnulli volūt intelli/
gi: vel ꝓphetis: vel in ꝓphetis locutū: quo
Vbi. s̄ miſſus eſt niſi illuc vbi erat. Vbiqꝫ eni erat
ꝗ ait: celuꝫ ꝛ terrā ego impleo. Si aūt de pa/
tre dictū eſt: vbi eſſe potuit ſine v̄bo ſuo: et
Sap̄. 8 ſine ſapientia ſua: que ꝑtendit a fine vſqꝫ ad
finē fortiter: ꝛ diſponit oīa ſuauit̄. Sꝫ neqꝫ
ſine ſpiritusſcō vſqꝫ eſſe potuit. Itaqꝫ ſi vbi/
qꝫ eſt deus: vbiqꝫ eſt etiaꝫ ſpūs eius. Illuc
ḡ ꝛ ſpūſſanctus miſſus eſt vbi erat. Nā ꝛ il
le ꝗ nō inuenit locū: quo erat a facie dei ꝛ di/
ps̄. i38 cit. Si aſcēdero in celū tu ibi es: ſi deſcende
ro in infernū ades: vbiqꝫ volēs intelligi pre
ſentē deū: prius noīauit ſpiritū eius. Nā ſic
Ibideꝫ ait. Quo abibo a ſpiritu tuo: ꝛ q̄ a facie tua
fugiā. Quocirca ſi ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus il/
luc mittit̄ vbi erat: querendū eſt quō intelli
gat̄ iſta miſſio: ſiue filij: ſiue ſpūſſancti. Pa
ter eniꝫ ſolus nuſq̄ꝫ legit̄ miſſus. Et de filio
quidē ita ſcribit apl̄s. Cuꝫ aūt venit plenitu Gal. 4
do tp̄is: miſit deus filiū ſuuꝫ: factū ex mulie
liere: factū ſub lege: vt eos qui ſub lege erāt
redimeret. Miſit inquit filiuꝫ ſuuꝫ factuꝫ ex
muliere. Quo noīe quis catholicus neſciat
nō eū priuationē virginitatis: ſed differen/
tiā ſexus hebreo loquendi more ſignificare
voluiſſe. Cū itaqꝫ ait. Miſit deus filiuꝫ ſuū Vbi. s̄
factū ex muliere: ſatis oñdit eo ipſo miſſuꝫ fi
lium quo factus eſt ex muliere. Qd̄ ergo de
deo natus eſt: in hoc mundo erat. Qd̄ autē
de maria natus eſt: in hunc mundū miſſus
aduenit. Proinde mitti a patre ſine ſpiritu
ſancto nō potuit: nō ſoluꝫ: qꝛ intelligit̄ pater
cū eū miſit. id ē fecit ex femina: nō vtiqꝫ ſine
ſpiritusſancto feciſſe. Verūetiaꝫ ꝙ manifeſtiſ
ſime atqꝫ aptiſſime in euangelio dicit̄ virgi/
ni marie querenti ab angelo: quō fiet iſtud:
ſpūſſanctus ſupueniet in te: ꝛ virtus altiſſi/ Luc. i.
mi obumbrabit tibi. Et matheus dicit. In/
uenta eſt in vtero habens de ſpiritusſancto. M.
Quāq̄ꝫ ꝛ apud Eſaiā ꝓphetam ipe xp̄s in
telligit̄ de aduentu ſuo futuro dicere. Et nūc
dñs miſit me ꝛ ſpiritus eius: fortaſſe aliquis eſa. 48.
cogit vt dicamus etiam a ſeipſo miſſum eſſe
filiū: qꝛ ille marie cōceptus ꝛ ꝑtus operatio
trinitatis eſt: qua creāte oīa creant̄. Et quō
iā inquit: pater euꝫ miſit ſi ipſe ſe miſit. Cui
primū rñdeo querens: vt dicat ſi pōt. Quō
pater euꝫ ſanctificauit ſi ſe ipſe ſanctificauit:
vtrūqꝫ eniꝫ idē dñs ait. Quē pater inqͭt ſan Joh. i0
ctificauit ꝛ miſit in hūc mundū: vos dicitis:
qꝛ blaſphemat qm̄ dixi filius dei ſum. Alio
aūt loco ait. Et ꝓ eis ſanctifico meipm̄. Itē Jo. i7.
quero quō euꝫ pater tradidit: ſi ipſe ſe tradi/
dit. vtrūqꝫ eniꝫ dicit apl̄s paulus. Qui filio
inqͭt ꝓprio nō pepcit: ſed ꝓ nobis oībus tra Ro. 8.
didit illū. Alibi autem de ipſo ſaluatore ait.
Qui me dilexit: ꝛ tradidit ſeipſum pro me. Gal. 2
Credo rñdebit: ſi hec ꝓbe ſapit: qꝛ vna vo/
lūtas eſt patris ꝛ filij: ꝛ inſeꝑabilis oꝑatio.
Sic ḡ intelligat illā incarnationē: ꝛ ex virgi
ne natiuitatē in qua filius intelligit̄ miſſus:
vna eadēqꝫ oꝑatiōe pr̄is ꝛ filij inſeꝑabiliter
eſſe factā. nō vtiqꝫ inde ſeꝑatio ſpūſancto: d̄
quo apte dicit̄. Inuēta eſt in vtero habens
de ſpūſcō. Nā etiā ſi ita queramus enodati⁹.

foꝛtaſſis qđ dicimꝰ apparebit: quō miſit deꝰ
filiū ſuū. Juſſit vt veniret: atqꝫ ille iubēti ob
temꝑans venit: an rogauit: an tantūmō ad/
monuit. Sꝫ qđlibet hoꝝ ſit: ꝟbo vtiqꝫ factū
eſt. Dei āt ꝟbū: ip̄e ē dei filiꝰ. Quapꝛopter
cuꝫ cū pr̄ ꝟbo miſit: a pr̄e ⁊ ꝟbo eiꝰ factū ē
vt mitteret̄. Ergo a pr̄e ⁊ filio miſſus ē ideꝫ
Joh. j. filiꝰ: qꝛ ꝟbū pr̄is ē ip̄e filiꝰ. Quis eniꝫ ſe tā
ſacrilega induat opiniōe: vꝛ putet tēpoꝛale ꝟ
bū a pr̄e factū eſſe: vt eternꝰ filiꝰ mitteret̄: ⁊ i
carne appareret ex tp̄e. Sꝫ vtiqꝫ in ipſo dei
ꝟbo qđ erat in ꝑncipio apud deū: ⁊ deꝰ erat
Ibideꝫ in ip̄a. ſ. ſapiētia dei: ſine tp̄e erat: quo tp̄e il/
luꝫ in carne apparere opoꝛteret. Itaqꝫ cū ſi/
Ibideꝫ ne vllo initio tp̄is in ꝑncipio eſſet ꝟbū: ⁊ ꝟ
buꝫ eſſet apđ deū: ⁊ deus eēt ꝟbū: ſine vllo
Gal. 4 tp̄e in ip̄o ꝟbo erat: q̊ tp̄e ꝟbū caro fieret et
habitaret in nobis. Que plenitudo tp̄is cuꝫ
veniſſet: miſit deus filiū ſuuꝫ: factū ex mulie
re. id eſt factum eſt in tp̄e vt incarnatuꝫ ver/
bū hominibus appareret: qđ in ipſo ꝟbo ſi
ne tēpoꝛe erat: in quo tp̄e fieret. Oꝛdo quip
pe tēpoꝛuꝫ in eterna dei ſapiētia ſine tēpoꝛe
eſt. Cuꝫ itaqꝫ hoc a patre ⁊ filio factuꝫ eſſet:
vt in carne filius appareret: cōgruenter di/
ctus eſt miſſus ille qui in ea carne apparuit:
miſiſſe aūt ille q̄ in ea nō apparuit. Oīa illa
que coꝛā coꝛpoꝛeis oculis foꝛis gerunt̄: ab
interioꝛe appatu nature ſpiritalis exiſtūt, ꝓ/
pterea ꝯueniēter miſſa dicunt̄. Foꝛma poꝛ/
ro illa ſuſcepti hoīs: filij ꝑſona eſt: nō etiā pa
tris. Quapꝛopter pater inuiſibilis vna cuꝫ
filio ſecū inuiſibili: eundē filiū viſibileꝫ faciē
do: miſiſſe cū dictus eſt: qui ſi eo modo viſi/
bilis fieret: vꝛ cū patre inuiſibilis eſſe deſiſte
ret. id ē ſi ſubſtātia inuiſibilis verbi in crea/
turā viſibilē mutata ⁊ tranſiens verteret̄: ita
miſſus a patre intelligeret̄ filius: vt tantum
miſſus nō etiā cū patre mittens. inueniret̄.
Cuꝫ vero ſic accepta eſt foꝛma ſerui vt mane
ret incōmutabilis foꝛma dei manifeſtuꝫ eſt:
ꝙ a pr̄e ⁊ filio nō apparētibus factū ſit ꝙ ap
paret in filio. id eſt vt ab inuiſibili pr̄e cū in
uiſibili filio: idē ip̄e filius viſibilis mitteret̄.
Joh. 8 Cur ḡ ait. Et a meipſo non veni. Jam hoc
ſcḋm foꝛmā ſerui dictū eſt: ſcḋm quā dictuꝫ eſt.
Ibideꝫ Ego nō iudico quēqꝫ. Si ergo miſſus dicit̄
inquantū apparuit foꝛis in creatura coꝛpoꝛa
li: q̄ intus in natura ſpiritali oculis moꝛtaliū
ſemꝑ occultus eſt: iam in pꝛomptu eſt intel/
ligere etiā de ſpirituſancto cur miſſus ⁊ ipſe
dicat̄. Facta eſt eniꝫ quedā creature ſpecies
ex tp̄e in qua viſibiliter oſtenderet̄ ſpiritus/
ſanctus: ſiue cū in ip̄m dn̄m coꝛpoꝛali ſpecie
velut colūba deſcendit: ſiue cū decem diebꝰ
peractis poſt eius aſcenſionem: die penteco
ſtes factus eſt ſubito de celo ſonus: quaſi fer
ret̄ flatus vehemens: ⁊ viſe ſunt illis lingue
diuiſe tanqꝫ ignis: qui ⁊ inſedit ſuper vnū/
quēqꝫ eoꝛum. Hec operatio viſibiliter ex/
pꝛeſſa: ⁊ oculis oblata moꝛtalibꝰ: miſſio ſpi
rituſſancti dicta eſt: non ita vt appareret eiꝰ
ipſa ſubſtantia: qua ipſe inuiſibilis ⁊ incom
mutabilis eſt: ſicut pater ⁊ filius: ſed vt exte
rioꝛibus viſis hominum coꝛda cōmota a tē
poꝛali manifeſtatione veniēns: ad occultam
eternitatem ſemper p̄ſentis cōuerterentur.
Quid ſit quod nunqꝫ legitur: aut pater ma
ioꝛ ſpirituſancto: aut ſpirituſſanctus minoꝛ
patre. Capitulum. vi.

Deo autem nuſqꝫ ſcriptū eſt ꝙ deus
i pater maioꝛ ſit ſpirituſancto: vel ſpiri
tuſſanctus minoꝛ deo patre: qꝛ nō ſic
eſt aſſumpta creatura: in qua appareret ſpiri
rituſſcūs: ſicut aſſumptꝰ eſt filius hominis:
in qua foꝛma ipſius verbi dei perſona p̄ſen
taret̄: nō vt haberet verbū dei: ſicut alij ſapiē
tes ſancti: ſed pꝛe participibꝰ ſuis. Nō vtiqꝫ
ꝙ amplius habebat verbuꝫ dei vt eſſet quaꝫ
ceteri excellētioꝛe ſapiētia. ſed ꝙ ip̄ꝫ verbuꝫ
erat. Aliud eſt eniꝫ verbū in carne: aliud ꝟ
bū caro. Item aliud eſt verbū in hoīe: aliud
verbuꝫ homo. Caro enim pꝛo hoīe poſita ē
in eo ꝙ ait. Verbuꝫ caro factum eſt: ſicut il/ Joh. j.
lud. Et videbit oīs caro ſalutare dei. Non Luc. 3
enim ſine anima vel ſine mente: ſed ita om/
nis caro: ac ſi diceret̄: omnis homo. Nō er
go ſic eſt aſſumpta creatura: in qua apparet
ſpūſſanctus: ſicut aſſumpta eſt caro illa ⁊ hu
mana illa foꝛma ex ꝟgine maria. Neqꝫ eni
columbam batificiauit ſpūs: vel illū flatum:
vel illuꝫ ignē: ſibiqꝫ ⁊ perſone ſue in vnita/
tem habitūqꝫ cōiunxit in eternū. Haud ve/
ro mutabilis ⁊ cōuertibilis eſt natura ſpiri/
tuſſancti: vt nō hec ex creatura fierent: ſꝫ ip̄e
in illud atqꝫ illud mutabiliter verteret̄: ſicut
aqua in glaciem. Sed apparuerunt iſta ſicut
opoꝛtune apparere debuerunt: creatura ſer/
uiēte creatoꝛi: ⁊ ad nutū eius incōmutabili/
liter in ſeipſo ꝑmanentis ad euꝫ ſignifican/

dum ⁊ demonſtrandū: ſicut ſignificari ⁊ de
monſtrari mortalibꝰ oportebat mutata atq̄ʒ
conuerſa. Proinde quāq̄ʒ illa columba ſpi
Act. 2 ritus dicta ſit: ⁊ de illo igne cū diceret. Viſe
ſunt illis inquit lingue diuiſe velut ignis: q
⁊ inſedit ſuper vnūquēq̄ʒ eoꝝ: ⁊ ceperūt loq
linguidis: quēadmoduʒ ſpiritusſanctus da
bat eis pronunciare: vt oſtēderet ꝑ illū ignē
ſpiritū demonſtratū: ſicut ꝑ columbā. Non
tn̄ ita poſſumus dicere ſpiritūſanctū: ⁊ deuʒ
⁊ columbā: aut ⁊ deū ⁊ ignem: ſicut dicimꝰ
filiū: ⁊ deuʒ: ⁊ hominē: nec ſicut dicimus fi
Joh. j. liuʒ agnū dei: nō ſolū Johāne baptiſta dicē
Apo. 5 te. Ecce agnus dei: ſed etiā in Johāne euan
geliſta vidente agnuʒ occiſuʒ in apocalypſi.
Illa quippe viſio ꝓphetica non eſt exhibita
oculis corporeis per formas corporeas: ſed
in ſpiritu: ꝑ ſpiritales imagines corporum.
Columbam vero illā ⁊ ignē oculis viderūt
quicunq̄ʒ viderunt: quāq̄ʒ de igne diſcepta
Act. 2 ri poteſt: vtruʒ oculis: an ſpiritu viſus ſit: ꝓ
pter verba ſic poſita. Non enim ait: viderūt
linguas diuiſas velut ignē: ſed viſe ſunt eis
Non autē ſub eadē ſignificatione ſolemus
dicere: viſum eſt mihi: qua dicimus vidi: ⁊
in illis quidē ſpiritalibus viſis imaginū cor
poraliuʒ ſolet dici: ⁊ viſum eſt mihi: ⁊ vidi.
In iſtis vero q̄ ꝑ expreſſam corporalē ſpecieʒ
oculis demōſtrantᷣ: nō ſolet dici: viſuʒ ē mi
hi: ſed Vidi. De illo ergo igne pōt eſſe que
ſtio: quō viſus ſit: vtrū intus in ſpū tanq̄ʒ fo
ris: an vere foris corā oculis carnis. De il
la vero columba: que dicta eſt corporali ſpe
cie deſcēdiſſe: nullus vſq̄ʒ dubitauit: q̄ ocu
lis viſa ſit. Nec ſicut dicimus filiū petrā: ſcri
i Co. 10. ptuʒ eſt eniʒ. Petra erat xp̄s: ita poſſumus
dicere: ſpiritū colūbā vel ignē. Illa enim pe
tra iam erat in creatura: ⁊ ꝑ actionis moduʒ
nuncupata eſt noīe xp̄i: quē ſignificabat: ſicut
Ge. 28 lapis ille: quem Jacob poſitū ad caput etiaʒ
vnctione ad ſignificandū dn̄ʒ aſſumpſit. Si
Ge. 22 cut Iſaac xp̄s erat: cum ad ſe imolanduʒ li
gna portabat. Acceſſit iſtis actio quedam ſi
gnificatiua. iā exiſtentibus: non aūt ſicut illa
columba ⁊ ignis ad hec tantūmodo ſignificā
Exo. 3 da repēte extiterūt. Magis iſta ſimilia mihi
videntur flamine illi que in rubo apparuit.
ibidē. 13 Moyſi: ⁊ illi columne quā populus in here
ibidē 19 mo ſequebatᷣ: ⁊ fulgoribus ⁊ tonitruis que
fiebant cum lex daretur in monte. Ad hoc
enim corporalis rerū illarum extitit ſpecies:
vt aliquid ſignificaret atq̄ʒ preteriret.

Propoſitio queſtionis de multimodis ap
paritionibus dei: quarum quedaʒ miſſiōes
appellantᷣ: cuʒ pater miſſus nō queat dici: ſʒ
aut filius: aut ſpūſſanctus coopante tn̄ in oī
bus trinitate. Ca. vij.

Propter has ergo corꝑales formas:
que ad eū ſignificandū: ⁊ ſicut huma
nis ſenſibus oportebat demōſtrādᷓʒ
tꝑaliter extiterūt. Miſſus dicitᷣ etiā ſpūſſan
ctus: nō tn̄ minor patre dictus eſt: ſicut filiꝰ
ꝓpter formā ſerui: q2 illa forma ſerui inheſit
ad vnitatē pſone: ille vero corporales ſpēs
ad demonſtrandū q̄ opus fuit ad tp̄s appa
ruerūt: ⁊ eſſe poſtea deſtiterūt. Cur ergo non
⁊ pater dicitᷣ miſſus ꝑ illas: ſpecies copora
les: ignem rubi: ⁊ columnā nubis: vl' ignis
⁊ fulgura in monte: ⁊ ſi qua talia tunc appa
ruerunt: cū eum corā patribus locutuʒ: teſte
ſcriptura didicimus: ſi ꝑ illos creature mo
dos ⁊ formas corporaliter expreſſas: ⁊ hūa
nis aſpectibus p̄ſentatas ipſe demonſtraba
tur. Si aūt filius ꝑ ea demonſtrabatᷣ: cur tā
to poſt dicitᷣ: cū ex femina factus ē: ſicut apo
ſtolus dicit. Cum autem venit plenitudo tē Gal. 4
poris: miſit deus filiū ſuū factū ex muliere.
qn̄ quidē ⁊ antea mittebatᷣ: cum ꝑ illas crea
ture mutabiles formas patribꝰ apparebat.
Aut ſi nō recte poſſet dici miſſus: niſi cū ver
bum caro factuʒ eſt. cur miſſus dicitᷣ ſpritus Joh. j.
ſanctus: cuius nulla talis incorporatio facta
eſt ſi vero ꝑ illa viſibilia que in lege ⁊ ꝓphe
tis cōmendantᷣ: nec pater: nec filius: ſed ſpi
ritusſanctus oſtēdebatᷣ: cur etiā ipſe nūc dicitᷣ
miſſus cuʒ illis modis ⁊ antea mitteretur.
In huius perplexitate queſtionis adiuuan
te dn̄o: primuʒ querenduʒ eſt: vtrū pater: an
filius: an ſpūſſanctus: an aliquādo pater: ali
quādo filius: aliquādo ſpūſſcūs: an ſine vl
la diſtinctione perſonarum: ſicut dicitᷣ deus
vnus ⁊ ſolus. id ē ipſa trinitas ꝑ illas creatu
re formas patribus apparuerit. Deinde q̄d
libet horuʒ inuentuʒ viſuʒ ve fuerit: vtrum
ad hoc opus tantūmodo creatura formata
ſit: in qua deus ſicut tunc oportuiſſe ipſe iu
dicauit: humanis oſtenderetᷣ aſpectibꝰ. An
angeli q iā antea erāt ita mittebantᷣ: vt ex pſo
na dei loq̄rentᷣ: aſſumētes corporalē ſpēʒ de
creatura corporea: in vſum miniſterij ſui: ſi

cut cuiqꝫ opus eſſet. Aut ipſm coꝛpus ſuum
cui nō ſubduntᷣ: ſed ſubditū regūt: in ſpeces
quas vellēt acōmodatas atqꝫ aptas actioni/
bus ſuis mutātes: atqꝫ vertētes ſm attribu
tam ſibi a creatoꝛe potētiā. Poſtremo vide
bimus id qd̄ q̄rere inſtitueramus: vtrū fili⁹
an ſpūſſctus: ⁊ antea mittebantᷣ. Et ſi mitte/
bantᷣ: qd īter illā miſſionē: ⁊ eā quā in euan/
gelio legim⁹ diſtet: an nō ſit miſſus aliqs eo
rū: niſi cū vel filius factus eſſet ex Maria v
gine: vel cū ſpūſſanctus viſibili ſpecie: ſiue ī
colūba: ſiue in igneis linguis apparuerit.

De his qui naturam verbi dei viſibilē putauerunt. Capitulum. viij.

Mittamus igitᷣ eos q nimis carnali
o ter naturā verbi dei atqꝫ ſapiētiā q̄ in
ſeipſa manēs innouat oīa: quā vnicū
dei filiū dicimus: nō ſolū mutabilē: verum
etiā viſibilē eſſe putauerūt. Hi eniʒ multuʒ
craſſuʒ coꝛ diuinis rebus ingrediendis auda/
cius q̄ʒ religioſius attulerūt. Anima quippe cū
ſit ſubſtātia ſpiritalis: cumqꝫ etiā ipſa facta ſit
nec p aliū potuerit fieri: niſi p quē facta ſunt
oīa: ⁊ ſine quo factū eſt nihil: q̄ʒuis ſit muta/
bilis: nō eſt tn̄ viſibilis: qd̄ illi de verbo ipō
atqꝫ ipſa ſapiētia dei: p quē facta eſt aīa: cre/
diderunt: cum ſit illa non inuiſibilis tm̄ q ⁊
aīa eſt: ſʒ etiā incōmutabilis q aīa nō ē. Ea
dē quippe incōmutabilitas eius cōmemoꝛata
eſt: vt dicereᷣ in ſeipa manēs: inouat omnia
Et iſti qdē ruinā erroꝛis ſui diuinaꝝ ſcriptu
rarū teſtimonijs q̄ſi fulcire conātes adhibēt
Pauli aplī ſniaʒ: ⁊ qd̄ dēʒ ē d̄ vno ſolo deo
in quo ipſa trinitas intelligitᷣ tm̄ de patre: nō:
⁊ de filio: ⁊ de ſpūſancto dictū accipiūt. Re/
j Thi. j gi auteʒ ſeculoꝛum immoꝛtali: inuiſibili: ſoli
deo honoꝛ ⁊ gloꝛia in ſecula ſeculoꝛum. Et
ibidē. 6 illud alteruʒ. Beatus ⁊ ſolus potēs rex re/
gū: ⁊ dn̄s dn̄antiū: q ſolus habet imoꝛtalita
tem: ⁊ lucem habitat in acceſſibilem: quē ne/
mo hominuʒ vidit: nec videre poteſt. Hec
quemadmodum intelligenda ſint: iam ſatis
nos diſſeruiſſe arbitroꝛ.

De his qui filium volunt etiam ante carnis aſſumptionem fuiſſe moꝛtalem: vt ſolus pater immoꝛtalitatem habere credatur.

Capitulum. ix.

Erū illi qui iſta nō de filio nec de ſpi/
ritu ſancto: ſʒ tm̄ de p̄re accipi volūt:
dicūt viſibilē filiū nō p carneʒ de vir/
gine aſſumptā: ſʒ etiā antea p ſeipʒ. Nā ipſe
inquiūt apparuit oculis patrū. Quib⁹ ſi di/
xeris. Quō ḡ viſibilis p ſeipʒ filius: ſic ſeqtᷣ
⁊ moꝛtalis p ſeipʒ fili⁹: vt ɔſtet vobis q tan
tūmodo de p̄re vultis intelligi: qd̄ dictū eſt.
Qui ſolus hʒ imoꝛtalitatē. Nā ſi ꝓpter car j Thi. 6
nē ſuſceptā moꝛtalis ē fili⁹: ꝓpter hāc finite
vt ſit ⁊ viſibilis. Rn̄dēt: nec ꝓpter hāc moꝛ
talē ſe filiū dicere: ſʒ ſicē ⁊ an̄ viſibilē: ita ⁊ an̄
moꝛtalē. Nā ſi ꝓpter carnē filiū dicūt eſſe
moꝛtalē: iā nō pater ſine filio ſolus hʒ imoꝛ/
talitatē: q2 ⁊ verbū eius: p q fcā ſunt oīa: hʒ Joh. j
imoꝛtalitatē. Neqꝫ eniʒ q2 carneʒ aſſumpſit
moꝛtalē: ideo amiſit imoꝛtalitatē ſuam. Qn̄
qdē nec anime humane h̄ accidere potuit vt
cū coꝛpoꝛe moꝛereᷣ. dicēte ipſo dn̄o. Nolite mat. 10
timere eos q coꝛpus occidūt: aīaʒ aūt nō poſ
ſunt occidere. Aut xpo etiā ſpūſſcūs carneʒ
aſſumpſit. de quo vtiqꝫ ſine dubio turbabū
tur. Si ꝓpter carnē moꝛtalis ē fili⁹: quō ac/
cipiāt p̄reʒ tm̄mō ſine filio ⁊ ſine ſpūſſancto
habere imoꝛtalitatē: qn̄ qdē ſpūſſanctus nō
aſſumpſit carnē. Qui ſi nō hʒ imoꝛtalitateʒ:
nō ḡ ꝓpter carnē moꝛtalis ē fili⁹. Si aūt ha/
bet ſpūſſanctus imoꝛtalitatē: nō de patre tan j Thi. 6
tūmō dictū eſt. Qui ſolus hʒ imoꝛtalitateʒ.
Quocirca ita ſe arbitrantᷣ: ⁊ ante incarnatio
nē p ſeipſuʒ moꝛtalē filium poſſe ɔuincere:
q2 ipſa mutabilitas nō inconuenienter moꝛ
talitas dicitur. ſecundū quā ⁊ aīa dicitᷣ moꝛi.
nō q2 in coꝛpus: vel in aliquā alterā ſubſtan
tiā mutatᷣ ⁊ vertitᷣ: ſed in ipſa ſua ſubſtātia ge
qd alio modo nūc eſt aut fuit: ſecūdum id qd̄
deſtitit eſſe qd̄ erat: moꝛtale dep̄hēditᷣ. Q2
itaqꝫ inquiunt antēq̄ʒ natus eſſet filius dei
de v̄gine maria: ipſe appuit patribus nr̄is:
nō in vna eadēqꝫ ſpecie: ſʒ multiformiter: ali
ter atqꝫ aliter. Et viſibilē ē p ſeipm: q2 nōdū
carne aſſumpta: ſubſtātia eius ɔſpicua moꝛ
talibus oculis fuit: ⁊ moꝛtalis inquantū mu
tabilis. Ita ⁊ ſpūſſcūs: qui alias colūba: alᷣs
ignis apuit. Vn̄ nō trinitati aiūt: ſʒ ſingula/
riliter ⁊ ꝓpꝛie p̄ri tm̄mō ɔuenit qd̄ dictuʒ ē. Ibidē
Inmoꝛtali inuiſibili ſoli deo: ⁊ q ſolus ha/
bet imoꝛtalitatē: ⁊ lucē habitat inacceſſibilē:
queʒ nemo hoīum vidit: nec videre poteſt.
Omiſſis ergo iſtis: q nec aīe ſubſtātiā inuiſi
bilē noſſe potuerūt. vn̄ longe remotū ab eis
vt noſſent vnius ⁊ ſolius dei. id ē p̄ris ⁊ fi/
lij ⁊ ſpūſſancti: nō ſolū inuiſibilē: verū ⁊ in/

cōmutabilē pmanere ſubſtātiā: ac p h in ve
ra ⁊ ſincera imortalitate ꝯſiſtere nos q nūq̄z
appuiſſe corporeis ocul' deū: nec patrē nec
filiū nec ſpiritūſanctū dicim⁹ niſi p ſubiectā
ſue poteſtati corporeā creaturam: in pace ca
tholica pacifico ſtudio regram⁹: parati corri
gi: ſi fraterne ac recte rep̄hēdimur: parati ēt
ſi ab inimico: vera tñ dicēte: mordemur: vtrū
indiſcrete deus apparuerit patribus noſtris
anteq̄z xp̄s veniret in carne: an aliqua ex tri
nitate perſona: an ſingulatī quaſi p vices.
An indiſcrete deus trinitas patribus appa/
ruerit: an aliqua ex trinitate perſona.

Ca.x.

C pmū in eo qḋ ſcriptū eſt in geneſi:
locutū deū cū hoīe quē de limo finxe/
rat: ſi excepta figurata ſignificatiōe vt
rei geſte fides etiā ad litterā teneat̄: tractam⁹
in ſpecie hoīs videt̄ deus cū hoīe tūc locut⁹.
Nō qdē exp̄ſſe hoc in libro poſitū eſt: ſed cir
cūſtantia locutionis id reſonat: maxime illo
qḋ ſcriptū eſt: vocem dei audiſſe adam deā/
Gen.3 bulantis in paradiſo ad veſperā: ⁊ abſcōdiſ/
ſe ſe in medio ligni: qḋ erat i padiſo. Deoq̄z
dicēti: adam vbi es: reſpōdiſſe audiui vocē
tuā ⁊ abſcondi me a facie tua: qm̄ nudus ſū.
Quō enim poſſit ad lrām intelligi talis dei
ambulatio ⁊ collocutio: niſi in ſpecie huma/
na: nō video. Neq̄z enī dici pōt vocē ſolā
factā vbi deābulaſſe dict⁹ eſt deus. aut eū q
deābulabat in loco nō fuiſſe viſibilē: cum ⁊
adā dicat q abſconderit ſe a facie dei. Quis
ḡ erat ille. vtrū pater: an filius: an ſpūſcūs.
An oīno deus idiſcrete ipa trinitas: in for/
ma hoīs hōi loquebat̄. Cōtextio qdē ipa ſcri
Gen.1 pture nuſq̄z trāſire ſentit̄ a pſona ad pſonā
ſed ille videt̄ loq ad pmū hoīem q dixit. Fiat
lux. ⁊ fiat firmamētū: ⁊c̄. p illos ſingulos di
es: quē deū patrē ſolemus accipere dicentē
vt fiat quicqd facere voluit. Oia enim p verbū
bū ſuū fecit: qḋ verbū eius vnicū filiū eius
ſcḋ rectā fidei regulam nouimus. Si ergo
deus pater locutus eſt ad pmū hominem: ⁊
ipſe deābulabat in padiſo ad veſperā: ⁊ ab
eius facie ſe in medio ligni paradiſi peccator
abſcōderat: cur nō iā ipſe itelligat̄ apparuiſ
ſe abrae ⁊ moyſi: ⁊ qbus voluit: ⁊ queadmo
dū voluit p ſubiectā ſibi cōmutabilē atq̄z vi/
ſibilē creaturā: cū ipſe in ſeipſo atq̄z in ſub/
ſtātia ſua q eſt incōmutabilis atq̄z inuiſibilis

maneat. Sz fieri potuit vt a pſona ad pſonā
occulte ſcriptura trāſiret. vt cū patrē dixiſſe
narraſſet. Fiat lux ⁊c̄. q p verbū feciſſe com Ibi.5
memorat̄: iā filiū idicaret loq ad pmū hoiē:
nō apte hoc explicās. ſz eis q poſſent intelli/
gendū intimās. Qui ergo habet vires: qb⁹
hoc ſecretū poſſit mētis acie penetrare: vt ei
liquido appareat: vel poſſe etiā patrē: vel nō
poſſe niſi filiū: vel etiā ſpiritūſanctū: p crea/
turā viſibilē humanis oculis apparere: per/
gat in hec ſcrutanda: ſi pōt: etiā verbis enuciā
da atq̄z tractāda. Res tñ quantū ad hoc ſcri/
pture teſtimoniū attinet: vbi deus cū hoīe lo
cutus eſt: quantū eſtimo occulta eſt. Quia ēt
vtrū ſoleret adā corporeis oculis deū vide
re: nō euidenter apparet: cum preſertim ma
gna ſit queſtio cuiuſmodi oculi eis aperti fue
rint: qm̄ vetitū cibū guſtauerūt. Hi enim an
teq̄z guſtaſſent: clauſi erāt. Illud tñ non te/
mere dixerim: ſi paradiſum corporalē quen
dā locū: illa ſcriptura inſinuat: deambulare
ibi deū: niſi in aliqua corporea forma: nullo
mō potuiſſe. Nā ⁊ ſolas voces factas q̄s au
diret homo: nec aliquā formam videret: dici
pōt. nec q ſcriptū eſt. Abſcondit ſe adam a Ge.3
facie dñi. ꝯtinuo ſequit̄: vt ſoleret faciē eius
videre. Quid ſi enim: nō quidē videre ipſe
poterat: ſed videri ipſe metuebat: ab eo cui⁹
vocē audierat: ⁊ deambulantis pſentiā ſen/
ſerat. Nā ⁊ cayn dixit deo: A facie tua abſcō Ge.4
dar me: nec ideo fateri cogimur eū ſolere cer
nere faciē dei corporeis oculis: in qualibet
forma viſibili: q̄uis de facinore ſuo: vocem
interrogantis ſecumq̄z loquentis audiſſet.
Cuiuſmodi autem loquela tūc deus exterio
ribus hoīū aurib⁹ inſonaret: maxime ad p
mū hoiē loquēs: ⁊ inuenire difficile ē: ⁊ non
hoc iſto ſmone ſuſcepim⁹. Verūtñ ſi ſole vo
ces ⁊ ſonitus fiebāt: qbus quedā ſenſibiliſ
pſentia dei: pmis illis hoībus preberet̄: cur
ibi pſonā dei patris nō intelligā: neſcio. qm̄
quidē eius pſona oſtendit̄. ⁊ in ea voce: cū mat.17
ieſus in monte corā tribus diſcipulis: pful/
gens apparuit. ⁊ in illa: vbi ſup baptizatum Mat.3
columba deſcēdit. ⁊ in illa vbi ad patrem de
ſua clarificatiōe: clamauit: eiq̄z reſponſū eſt
Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo. Nō q fie/ Joh.12
ri potuit vox ſine opere filij ⁊ ſpiritusſancti:
Trinitas quippe inſeparabiliter operatur: ſed
quia ea vox facta: eſt que ſolius pſonā patris

oſtēderet. ſicut humanā illā formā ex virgi/
ne maria trinitas opata eſt: ſed ſolius filij ꝑ
ſona eſt. Viſibilē nanqꝫ ſolius filij ꝑſonaꝫ:
inuiſibilis trinitas opata eſt. Nec nos aliqd
ꝓhibet: illas voces factas ad adā: nō ſoluꝫ a
trinitatē factas: intelligere: ſꝫ etiā ꝑſonaꝫ de
monſtrātis eiuſdeꝫ trinitatis: accipere. Ibi
enim cogimur: nō niſi patris accipere: vbi
Mat. 3 dictū eſt. Hic eſt filius meus dilectꝰ. Neqꝫ
enīꝫ ieſus etiā ſpūſſancti filius: aut etiā ſuus
filius credi aut intelligi poteſt. ⁊ vbi ſonuit.
Joh. 12 Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo: nō niſi pa/
tris ꝑſonā fatemur. Rnſio qppe eſt ad illaꝫ
Vbi. s dñi vocē: q̄ dixerat. Pater clarifica filium
tuū: qđ nō potuit dicere niſi deo patri tantū:
nō ⁊ ſpirituiſanct.: cuius nō eſt filius. Hic
Gen. 3 autē vbi ſcriptū ē: ⁊ dixit dñs deus ad adaꝫ.
Cur nō ipſa trinitas itelligit̄. nihil dici pōt.
ibidē. 12 Similiter etiā qđ ſcriptum ē. ⁊ dixit dñs ad
abraā: exi de terra tua: ⁊ de cognatiōe tua: ⁊
de domo patris tui: nō ē aptū: vtrū ſola vox
facta ſit ad aures abrae. an ⁊ aliqd oculis eiꝰ
apparuerit. Paulopoſt autē aliquāto aptꝰ
Ibideꝫ dictū eſt. Et viſus eſt dñs abrae: ⁊ dixit illi.
Semini tuo dabo terraꝫ hanc. Sed nec ibi
expreſſum eſt: in qua ſpecie viſus ſit ei dñs:
aut vtruꝫ pater: an filius: an ſpiritusſanctꝰ:
viſus ſit. Niſi forte ideo putāt filiuꝫ viſuꝫ eē
abrae: qꝛ nō ſcriptuꝫ eſt: viſus eſt ei deus: ſꝫ
viſus eſt ei dñs. Tanqꝫ enim ꝓprie videt̄ fi
lius dñs vocari: dicente apoſtolo. Nam ⁊ ſi
j Cō. 8 ſunt qui dicunt̄ dij: ſiue in celo: ſiue in terra:
ſicuti ſunt dij multi: ⁊ domini multi. nobis
tñ vnꝰ deus: pr̄ ex quo oīa: ⁊ nos in ipſo. et
vnus dñs ieſus xp̄s: ꝑ quē oīa ⁊ nos ꝑ ipꝫ.
Sed ⁊ cuꝫ deus pater multis locis inueniat̄
dictus dñs: ſicuti eſt illud. Dñs dixit ad me
Ps. 2 filius meus es: tu ego hodie genui te: ⁊ illō
Ps. 109 Dixit dñs dño meo: ſede a dextris meis.
Cū etiā ſpūſſcūs dñs dictus ieniatur. vbi
j Cor. 3 apl's ait. Dñs aūt ſpūs ē. Et ne qſqꝫ arbitre
tur filiū ſignificatū: ⁊ iō dictū ſpiritū ꝓpter i
corporeā ſubſtātiā: ſecutus cōtexuit. Vbi āt
Ibideꝫ ſpūs dñi: ibi libertas. Spiritū aūt dñi nemo
eſſe dubitauerit ſpiritumſanctuꝫ. Neqꝫ hic
ḡ euidenter apparet: vtruꝫ aliqua ex trinita/
te ꝑſona: an deus ipſa trinitas. de quo vno
Deu. 6 deo dictū eſt. Dñm deū tuuꝫ adorabis: ⁊ il/
li ſoli ſeruies: viſus fuerit abrae. Sub ilice
Gē. 18 auteꝫ mābre: tres viros vidit: quibus ⁊ in/
uitatis hoſpitioqꝫ ſuſceptis ⁊ epulantibꝰ: mi
niſtrauit. Sic tñ ſcriptura illā rē geſtam nar
rare cepit: vt non dicat: viſi ſunt ei tres viri:
ſed viſus eſt ei dñs. Atqꝫ inde cōſequenter
exponens: quō ei ſit viſus dñs: attexit narra
tionem de tribus viris: quos abraā ꝑ plura
leꝫ numeruꝫ inuitat: vt hoſpitio ſuſcipiat: et
poſtea ſingulariter ſicut vnū alloquit̄. Et ſi/
cut vnus ei de ſara filiū pollicet̄: quē dñm di
cit ſcriptura: ſicut in eiuſdē narrationis exor
dio. Viſus ē inqt dñs abrae. Inuitat ergo
⁊ pedes lauat: ⁊ deducit abeuntes tanqꝫ ho/
mines. Loquit̄ autē tanqꝫ cuꝫ dño deo: ſiue
cum ei promittit̄ filios: ſiue cum ei ſodome
iminens interitus indicat̄.

De tribus viris abrae viſis cum quibus ſi
cut cum domino loquitur.

Capitulum. xi.

Non paruā neqꝫ trāſitoriā ꝯſideratio
nem poſtulat iſte ſcripture locus. Si
enīꝫ vnus viſus fuiſſet: iā illi qui di/
cunt: ⁊ priuſqꝫ de virgine naſceret̄ ꝑ ſuā ſub
ſtātiā viſibileꝫ filiū: qd aliud qꝫ ipm eſſe cla/
marēt: qm̄ de patre inquiūt dictuꝫ ē. Inuiſi/
bili ſoli deo. Et tñ poſſem adhuc q̄rere: quō j Thi.
an̄ ſuſceptā carnē: habitu eſt inuentus vt hō Phi.
qn̄ quidē ei pedes loti ſunt: ⁊ humanis epu/
lis epulatus eſt. Quō iſtud fieri poterat: cuꝫ
adhuc in forma dei eſſet: nō rapinā arbitra/ Ibideꝫ
tus eſſe eq̄lis deo. Nunqd enīꝫ iā ſemetipm
exinaniuerat: formā accipiēs in ſimilitudinē
hoīum factus: ⁊ habitu inuentꝰ vt hō. Cuꝫ
hoc qn̄ fecerit ꝑ partū virginis nouerimus.
Quō igit̄ anqꝫ hoc feciſſet: vt vir vnus ap/
paruit abrae. an illa forma vera nō erat. Poſ
ſeꝫ iſta q̄rere: ſi vir vnus apparuiſſet abrae:
idēqꝫ dei filiꝰ crederet̄. Cū vero tres viri vi
ſi ſunt: nec qſqꝫ in eis vel forme vel etate vel
poteſtate maior ceteris dictus eſt: cur nō hic
accipiamus viſibiliter inſinuatā ꝑ creaturaꝫ
viſibilē trinitatis equalitatem: atqꝫ in tribus
ꝑſonis vnā eandeqꝫ ſubſtantiā. Nā ne qſqꝫ
putaret ſic intimatum vnum in tribus fuiſſe
maiorē: vt cuꝫ dñm dei filiū intelligendum:
duos aūt alios angelos eius. quia cū tres vi
ſi ſint: vni dño illic loquit̄ abraaꝫ: ſancta ſcri
ptura futuris talibus cogitationibus ⁊ opi/
nionibus ꝯtradicēdo: nō preterimiſit occur
rere: quando paulopoſt duos angelos dicit Gē.
veniſſe ad loth: in quibus ⁊ ille vir iuſtus q

de sodomodoꝝ incendio meruit liberari: ad
Ge.18 vnum dñm loquitur. Sic enim scriptura lo
quitur dicens: Abijt aũt dñs postq̄ cessauit lo
qui ad abraam: ⁊ abraam reuersus est ad lo
cum suum.

De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt loth: ⁊ in quibus dominus singulariter appellatur.

Capitulum. xij.

Ge.19 Venerũt autẽ duo angeli in sodomis
vespe. Hic aũt attẽtꝰ ꝯsiderãdũ est
Ge.18 qd̄ ostendere institui. Cũ tribꝰ cer
te loquebat̃ abraã: ⁊ eũ dñm singularit̃ ap
pellauit. Forte inquiet aliqs: vnum ex tribꝰ
agnoscebat dñm: alios autẽ duos angelos
Ge.18 eius. Quid sibi ḡ vult q̄ ꝯseq̄nter dicit scri
ptura. Abijt aũt dñs postq̄ cessauit loquẽs
ad abraã: ⁊ abraã reuersus est ad locũ suũ.
ibid.19 Venerũt autẽ duo angeli in sodomis vespe
re. An forte ille vnus abscesserat: q dominꝰ
agnoscebat̃ in tribus: ⁊ duos angelos q cũ
illo erant ad consumendam sodomã mise
rat. Ergo sequentia videamus. Venerunt
Ibi.s inquit duo angeli in somnis vespere. Loth
autẽ sedebat ad portam sodomoꝝ. Et cũ
vidisset eos loth: surrexit in obuiam illis: et
adorauit in faciem super terram ⁊ dixit. Ec
ce dñi: diuertite in domũ pueri vestri. Hic
Ibidem manifestũ est ⁊ duos angelos fuisse: ⁊ ho
spitiũ pluraliter inuitatos: ⁊ honorifice ap
pellatos dños: cum fortasse hoies putarent̃
Sed rursũ mouet: q² nisi angeli dei cogno
scerent̃: nõ adoraret loth in faciem sup ter
ram. Cur ergo tanq̄ tali humanitate idigẽ
tibus: ⁊ hospitium pbetur ⁊ victus. Sed
quodlibet hic lateat: illud nunc quod suscepi
mus exequamur. Duo apparẽt: angeli am
bo dicuntur: pluraliter inuitantur. Tanquã
cum duobus pluraliter loquit̃: donec exea
Ibidem tur a sodomis. Deinde sequitur scriptura:
⁊ dicit. Et factum est postq̄ eos eduxerunt
foras: dixerunt. Saluans salua animam tu
am ne respexeris retro: neq̄ stes in hac vni
uersa regione. In montem vade: ⁊ ibi sal
uaueris: ne forte cõprehendaris. Dixit aũt
loth ad eos. Rogo dñe: qm̃ iuenit puer tuꝰ
ante te misericordiã. et cetera. Quid est hoc
quod dixit ad eos. Rogo domine: si iam il
le discesserat qui dominus erat: ⁊ angelos
miserat. Cur dicit̃: rogo dñe: ⁊ nõ rogo do
mini. Aut si vnum ex eis voluit appella
re: cur ait scriptura: Dixit autẽ loth ad eos: Ibidem
rogo domine. quoniam inuenit puer tuus
ante te misericordiam: an ⁊ hic intelligimus
in plurali numero duas personas. Cũ autẽ
idẽ duo tanq̄ vnꝰ cõpellant̃ vnꝰ substãtie
vnũ dñm deũ: sed quas duas psonas hic i
telligimus: an patris ⁊ filij: an patris ⁊ spiri
tussancti: an filij ⁊ spiritussancti. Hoc for
te cõgruentius qd̄ vltimũ dixi. Missos eniz
se dixerũt: quod de filio ⁊ de spiritusancto di
cimus. Nam patrem missum nusq̄ scriptu
rarum nobis occurrit.

De visione moysi qui deũ vidit in oreb. p ignem in rubo. Ca. xiij.

Moyses autem qñ ad populũ israel ex
egypto educendum missus est: sic ei
dominũ apparuisse scriptũ est. Pa Exo.3
scebat inquit oues ietro soceri sui sacerdotis
madian: ⁊ egit oues in desertum: ⁊ venit in
montem dei oreb. Apparuit autem illi ange
lus dñi in flãma ignis de rubo. Et vidit q²
in rubo ignis arderet: rubus vo nõ cõbu
rebat̃: ait moyses. Ibo ⁊ videbo visũ istd:
q̄d tã magnũ vidi: qm̃ nõ cõburit̃ rubꝰ. Cũ
ḡ vidit dñs q² venit videre: clamauit ad eũ
dñs de rubro dicẽs. Ego sũ deus pr̃is tui:
deus abraã: ⁊ deꝰ isaac: ⁊ deus iacob. Et h
pmo angelus dñi dictus ẽ: deinde deꝰ. Nũ
qd ḡ angelꝰ ẽ deus abraã: ⁊ deꝰ isaac: ⁊ deꝰ
iacob. Põt ḡ recte itelligi ipse saluator: de q̄
dicit apl's. Quoꝝ pr̃es: ⁊ ex qbus xp̄s scd̄ꝫ Ro.9.
carnẽ: q est sup oia deus bñdictus in secula.
Qui ḡ sup oia est deus bñdictꝰ in scl'a: non
absurde etiã hic ipse intelligit̃ deus abraã: ⁊
deus isaac: ⁊ deus iacob. Sꝫ cur pͥus ange
lus dñi dictus ẽ: cũ de rubo in flãma ignis
appuit: vtrũ q² vnꝰ ex multis angel' erat: sꝫ
p dispẽsationẽ psonã dñi sui gerebat: an as
sumptũ erat aliqd creature: qd̄ ad p̄sens ne
gociũ visibiliter appareret: ⁊ vñ voces sensi
biliter ederent̃: qbꝰ psentia dñi p subiectam
creaturã corporis etiã sensibꝰ hois sicut opte
bat exhiberet̃. Si eniz vnꝰ ⁊ angel' erat: qs
facile affirmare possit vtrũ ei filij psona nun
ciãda imposita fuerit: an spũssancti: an dei pa
tris: an ipsius oino trinitatis: q ẽ vnus ⁊ so
lus deus: vt diceret: ego sum deus abraã: ⁊ Exo.3
deus isaac: ⁊ deus iacob. Neq̄ enim pos
sumus dicere deum abraam: ⁊ deum isaac:

⁊ deū iacob: filiū dei eſſe. ⁊ prē; nō eſſe: aut
ſpiritūſanctū: aut ipſa; trinitatē quā credimꝰ
⁊ itelligimꝰ vnū deū. Audebit aliqs negare
deū abraā: ⁊ deū iſaac: ⁊ deū iacob: Ille eni
nō eſt illoꝝ patrū deus q nō ē deus. Por/
ro ſi nō ſolū pr̄ deus ē: ſicut oēs etiā heretici
Ro. 9. ꝯcedūt: ſ; etiā filiꝰ: qd̄ velint nolint cogunt
j Cor. 6 fateri: dicēte aplo: q ē ſup oia deus bn̄dictus
Ibidē; in ſecl'a: ⁊ ſpūſcūs: dicēte ipō aplo: clarifica
te ⁊ deū in corpe vr̄o: cū ſup diceret: neſcitis
qm̄ corpa veſtra tēplū i vobis eſt ſpūſancti:
quē habetis a deo: ⁊ hi tres vnꝰ deus: ſicut
catholica ſanitas credit: nō ſatis elucet quā;
in trinitate pſonā: ⁊ vtrū aliquā: an ipſus tri
nitatis gerebat ille angelꝰ: ſi vnꝰ ex ceteris
angel' erat. Si aūt in vſu; rei pſentis aſſum
pta creatura eſt: q̄ ⁊ humanis oculis appereret
⁊ auribꝰ iſonaret: ⁊ appellaret angelꝰ dn̄i: ⁊
⁊ dn̄s ⁊ deus: nō pōt h deus pr̄ intelligi: ſed
aut filiꝰ: aut ſpūſcūs: q̄q̄; ſpūmſctm̄ alicubi
Ioh. 16 angelū dictū nō recolā: ſed ex ope poſſit itel
ligi. Dictū eni; de illo eſt: q̄ vētura ſunt ānū
ciabit vobis. Et vtiq; angelus grece: latine
Eſa. 9. nūcius interp̄tat. De dn̄o aūt ieſu xp̄o eui/
dētiſſime legimus apud pphetā;. q magni
conſilij angelus dictus ſit: cum ⁊ ſpirituſſan
ctus: ⁊ dei filius ſit deus ⁊ dn̄s angelorum.
Exo. 13 De apparitione dei in exitu iſrael de egy/
pto. Capi. xiiij.

Tē in exitu iſrael de egypto ſcriptū ē.
i Deus aūt p̄ibat illos: die qdē i colū/
na nubis ⁊ oſtēdebat illis viā. nocte āt
i colūna ignis: ⁊ n̄ deficiebat colūna nubis
die: ⁊ colūna ignis nocte an̄ pplm. Quis ⁊
h dubitet p ſubiectā creaturā eādēq; corpeā
n̄ p ſuā ſubſtātiā deū oclis appuiſſe mortaliū
ſ; vtrū prē;: an filiū: an ſpūmſcm̄: an ipā; tri
Ibi. 16 nitatē vnū deū ſilr nō apparet. Nec ibi h di
ſtiguit q̄ntū exiſtimo: vbi ſcriptū ē. Et maie
ſtas dn̄i appuit i nube ⁊ locutꝰ ē dn̄s ad moy
ſen dicēs: exaudiui murmur filioꝝ iſrl'. ⁊c.
De his que diuinitus geſta ſunt in monte
ſyna. Ca. xv.

Am vero de nubibꝰ ⁊ vocibus ⁊ ful
Exo. 19 i goribꝰ ⁊ tuba ⁊ fumo in monte ſyna
cū diceret. Syna aūt mōs fumabat
totꝰ: ppterea q deſcēdiſſet deus i igne in cū
⁊ aſcēdebat fumꝰ tāq; fumꝰ fornacis ⁊ mēte
ꝯfuſus ē ois ppl's vehemēter: fiebāt aūt vo
ces tube pcedentes fortiꝰ valde. Moyſes
loquebat. ⁊ deus r̄ndebat ei voce. Et paulo
poſt data lege i decē p̄ceptis ꝯſequent dr̄: ⁊
ois ppl's videbat voces ⁊ lāpades ⁊ voces
tube ⁊ mōtē fumātē. Et paulopꝰ. Et ſtabat
inqt ois ppl's a lōge. Moyſes āt itrauit i ne
bulā vbi erat deus: ⁊ dixit dn̄s ad moyſen
⁊c. Quid hinc dicā: niſi q nemo tā vecors
ē: q credat fumū ignē: nubes ⁊ nebulā;: ⁊ ſi
q̄ ſunt hmōi. Vbi ⁊ ſapiētie dei qd̄ ē xp̄s: vl'
ſpūſcti eſſe ſubſtātiā. Nā de pr̄e deo: nec ar
riani h vnq; auſi ſunt dicere. Ergo creatu/
ra ſuiēte creatori facta ſunt illa oia ⁊ huma/
nis ſenſibꝰ p diſpēſatione cōgrua p̄ſentata. Vbi.
niſi forte q2 dictū eſt: moyſes aūt intrauit in
nebulā vbi erat deus: hoc arbitrabit carna/
nalis cogitatio a pplo qdē nebulā viſā;. in/
tra nebulā vo moyſen oculis carneis vidiſ/
ſe filiū dei. quē delirātes heretici in ſua ſub/
ſtātia viſu; volūt. Sane viderit eū moyſes
oculis carneis: ſi oculis carneis pōt videri:
nō mō ſapiētia dei qd̄ ē xp̄s: ſ; vl' ipſa cuiuſ
libet hois ⁊ q̄liſcūq; ſapiētis. Aut q2 ſcriptū Ex. 2
ē de ſenioribꝰ iſrael: q2 viderūt locū vbi ſte/
terat deus iſrael: ⁊ q2 ſub pedibꝰ eius tanq;
opus lapidis ſapphyri: ⁊ tanq; aſpectꝰ firma
mēti celi. Propterea credēdū ē vbū ⁊ ſapiē
tiā dei p ſuā ſubſtātiā i ſpacio loci terreni ſte/
tiſſe: q̄ ptendit a fine vſq; ad finē fortit: ⁊ diſ Sap.
ponit oia ſuauiter: ⁊ ita eſſe mutabile verbū
dei: p quod facta ſunt oia: vt mō ſe ꝯtrahat: mō Ioh.
diſtēdat. Mūdet dn̄s a talibꝰ cogitatōibꝰ cor
da infideliū ſuoꝝ: ſed p ſubiectā: vt ſepe dixi
mus: creaturā; exhibent hec oia viſibilia ⁊
ſenſibilia: ad ſignificandū inuiſibilē atq; in/
telligibilē deū: nō ſolū patrē: ſed ⁊ filiū: ⁊ ſpi
ritumſanctū; ex quo omnia: p quē omnia: Ro.
in quo oia: quāuis inuiſibilia dei a creatura ibidē
mundi: p ea que facta ſunt intellecta cōſpi/
ciantur: ſempiterna quoq; virtus eius ⁊ di/
uinitas. Sed quod attinet ad id qd̄ nunc ſu
ſcepimus: nec in monte ſyna video quēad/ Exo.
modu; appareat p illa oia que mortaliū ſenſi
bus terribiliter oſtendebant: vtrū deus tri/
nitas: an pater: an filius: an ſpūſanctus p
prie loquebat. Verūm ſi qd hinc ſine affir/
mādi temeritate modeſte atq; cunctanter cō
iectare cōcedit: ſi vna ex trinitate perſona po
teſt intelligi: cur nō ſpiritūſanctū potius in/
telligimus: quādo ⁊ tabulis lapideis: lex ipſa Exo.
que ibi data eſt: digito dei ſcripta eſſe dicit:

quo noie ſpiritūſanctū i euāgelio ſignificari nouim⁹. Et qnquaginta dies numerant ab occiſiõe agni ꝛ celebratiõe paſce vſqꝫ ad diē quo hec fieri cepta ſunt in mõte ſyna. Sicut poſt dñi paſſionē: ab eius reſurrectiõe quinquaginta dies numerant: vt venit ꝓmiſſus

Act. 2

a filio dei ſpūſcūs. Et in ipſo eius aduentu quē in aploꝝ actibus legimus: p diuiſionē linguaꝝ ignis apparuit: qui ꝛ inſedit ſuper

Exo. 19

vnū quēqꝫ eoꝝ. Qđ exodo ꝯgruit: vbi ſcriptū eſt. Syna aūt mõs fumabat totus: ꝓpterea q: deſcēdit in eū deus in igne. Et aliquanto poſt. Aſpectus inqt maieſtatis dñi: tanqꝫ ignis ardens ſup verticē montis corā filijs iſrael. Aut ſi hec ideo facta ſunt: qꝛ nec pater nec filius illic eo modo p̄ſentari poterāt ſine ſpūſcō: quo ipſaꝫ legē ſcribi oportebat. Deū quidē nō p ſubſtātiā ſuaꝫ que inuiſibilis ꝛ icõmutabilis manet: ſed per illam ſpeciē creature illic apparuiſſe cognoſcimus. Sed aliquam ex trinitate perſonam ſigno quodaꝫ ꝓprio quantum ad mei capacitatem ſenſus ptinet: non videmus.

Vtrum deus per ſuā ſubſtantiam. Moyſi apparuerit: an per viſibilem creaturam.

Capitulum. xvi.

Exo. 33

[E]ſt etiā quo moueri pleriqꝫ ſolent: qꝛ ſcriptum eſt. Et locutus eſt dñs ad Moyſen facie ad faciē: ſicut qs loquitur ad amicū ſuū cuꝫ paulopoſt dicat idem. Moyſes. Si ergo inueni graꝫ añ te: oſtēde mihi temetipſuꝫ manifeſte: vt videaꝫ te: vt

Ibidez

ſim inueniēs gratiā ante te: ꝛ vt ſciaꝫ: qꝛ populus tuus ē gens hec. Et paulopoſt iterū. Dixitqꝫ Moyſes ad dñm. Oſtende mihi maieſtatē tuam. Quid eſt hoc q in oibus q̄ ſupra fiebāt: deus videri per ſuā ſubſtantiā putabat. Vñ a miſeris creditus eſt: nō per creaturā: ſed p ſeipꝫ viſibilis filius dei: ꝛ q intrauerat in nebulā Moyſes ad hoc intraſſe videbat: vt oculis quidē populi oſtēderet

Ibidez

caligo nebuloſa: ille aūt intus vba dei tanqꝫ eius faciē ꝯtēplatus audiret. Et quō dictuꝫ

Vbi. s̄

eſt. Locutus eſt dñs ad Moyſen facie ad faciē: ſicut qs loquit ad amicū ſuū. Ecce ideꝫ dicit. Si inueni gratiā ante te: oſtende mihi temetipſum manifeſte. Nouerat vtiqꝫ quod corporaliter videbat: ꝛ verā viſionē dei ſpiritaliter requirebat. Locutio quippe illa que fiebat in vocibus ſic modificabat: tanqꝫ eēt amici loquētis ad amicū. Sed deuꝫ patrem

Joh. j.

qs corporeis oculis videt. Et in principio erat verbuꝫ: ꝛ verbū erat apud deū: ꝛ deus

Ibidez

erat verbuꝫ. p qđ facta ſunt oia: quis corporeis oculis videt. ꝛ ſpiritū ſapiētie: quis corporeis oculis videt. Quid eſt autem. Oſtēde mihi temetipſum manifeſte vt videam te:

Exo. 33

niſi oſtēde mihi ſubſtantiā tuaꝫ. Hoc auteꝫ ſi nō dixiſſet Moyſes: vtcūqꝫ ferēdi eſſent ſtulti: qui putant p ea que ſupradicta vel geſta ſunt: ſubſtantiā dei oculis eius fuiſſe cõſpicuā. Cum vero hic apertiſſime demõſtretur: nec deſiderāti hoc fuiſſe cõceſſum: quis audeat dicere p ſimiles formas q̄ huic quoqꝫ viſibiliter apparuerant: non creaturam deo ſeruientē: ſed hoc ipſuꝫ qđ deus eſt cuiuſqꝫ oculis apparuiſſe mortaliū. Et hoc qdē qđ

Ibidez

poſtea dñs dicit ad Moyſen. Non poteris videre faciē meā: ꝛ viuere. Non enim videbit hō faciē meā ꝛ viuet. Et ait dñs. Ecce locus penes me eſt: ꝛ ſtabis ſuper petraꝫ

Ibidez

ſtatim vt trāſibit mea maieſtas: ꝛ ponam te in ſpecula petre: ꝛ tegā manū meam ſup te:

Vbi. s̄

donec tranſeā: ꝛ auferaꝫ manuꝫ meā: ꝛ tūc videbis poſteriora mea: nā facies mea non apparebit tibi.

Qđ ex pſona dñi Jeſu dicta itelligēda ſint. Moyſi ponam te ſuper petram: ꝛ auferam manum meam: ꝛ poſteriora mea videbis.

Ca. xvij.

[N]on incõgruenter ex perſona domini noſtri Jeſu xp̄i p̄figuratū ſolet intelligi: vt poſteriora eius accipiat caro eius in qua de virgine natus eſt: ꝛ mortuus ꝛ reſurrexit: ſiue ꝓpter poſterioritateꝫ mortalitatis poſteriora dicta ſint: ſiue q eaꝫ prope finem ſeculi: hoc eſt poſterius ſuſcipere dignatus eſt. Facies aūt eius illa dei for-

Phi. 2

ma: in qua rapinā arbitrat eſſe equalis deo prī: quā nemo vtiqꝫ põt videre ꝛ viuere: ſiue qꝛ poſt hanc vitā in qua peregrinamur a dño: ꝛ vbi corpus qđ corrūpit aggrauat ani-

Sap. 9

mā: videbimus faciē ad faciē: ſicut dicit apl's.

j Cō. 13

De hac eniꝫ vita in pſalmo dicit. Verumtñ

ps. 38.

vniuerſa vanitas omnis homo viuēs. Et iteruꝫ. Qm̄ nō iuſtificabit in conſpectu tuo

ps. 142

omnis viuēs. In qua vita etiaꝫ ſm Johānē: nõduꝫ apparuit quod erimus. Scimus

j Joh. 3

aūt inquit qꝛ cuꝫ apparuit: ſimiles ei erimus qm̄ videbimus eum ſicuti eſt. Quod vtiqꝫ

poſt hanc vitā intelligi voluit: cū mortis de
bitū ſoluerimus: ⁊ reſurrectiōis promiſſum
receperimus. Siue quod etiā nūc inquātū
dei ſapiētiā p quā facta ſunt oīa: ſpiritaliter
intelligimus: in tñ carnalibus affectibꝰ mo
rimur: vt mortuū nobis hunc mundū depu
tātes: noſq; ipī huic mūdo moriamur: ⁊ di
Gal. 6 camus qđ ait apl's. Mūdus mihi crucifixꝰ
Colo. 2 ē: ⁊ ego mūdo. De hac enī morte: iterū di
cit. Si autem mortui eſtis cū xp̄o: quid ad
huc velut viuētes de hoc mūdo decernitis.
Nō ergo imerito: nemo poteſt faciē. id eſt
ipſā manifeſtationē ſapiētie dei videre ⁊ vi
uere. Ipſa enī eſt ſpecies: cui cōtemplāde
Mat. 22 ſuſpirat omnis q affectat deū diligere ex toto
corde: ⁊ ex tota aīa: ⁊ ex tota mēte. Ad quā
cōtemplandā etiā ꝓximū quātū poteſt edifi
cat: q diligit ⁊ ꝓximū ſicut ſeipſum. In qui
Ibidem bus duobus p̄ceptis: tota lex pēdet ⁊ ꝓphe
te. Qđ ſignificat etiā in ipſo moyſe. Nā cū
dixiſſet ꝓpter dilectionem dei qua precipue
Exo. 33 flagrabat. Si inueni gratiā in cōſpectu tuo:
oſtende mihi teetipſū manifeſte: vt ſim in
ueniens gratiā ante te: continuo ꝓpter dile
ctionem etiam proximi ſubiecit atq; ait. Et
vt ſciā q2 apl's tuus eſt gens hec. Illa eſt er
go ſpecies que rapit omnē animā rationalē
deſiderio ſui: tanto ardētiorē: quanto mun
diorē: ⁊ tanto mundiorē: quāto ad ſpiritalia
1 Cō. 5 reſurgētē. Tanto aūt ad ſpiritalia reſurgen
tē: quāto a carnalibus morientē. Sed dum
peregrinamur a dn̄o: ⁊ p fidē ambulamus:
nō p ſpeciē: poſteriora xp̄i: hoc eſt carnē per
ipſam fidem videre debemus. id eſt in ſoli
do fidei fundamento ſtantes: qđ ſignificat
Mat. 16 petra: ⁊ eā de tali tutiſſima ſpecula intuētes:
in catholica ſcilicet eccleſia. de qua dictū eſt.
Super hanc petram edificabo eccleſiā meā.
Tanto enī certius diligimus: quāto vide
re deſideramus faciē xp̄i: quā tanto in poſte
rioribus ſuis agnoſcimus: quāto nos prior
dilexerit xp̄s. Sꝫ in ipſa carne: fides reſur
Ro. 10 rectionis eius ſaluos facit atq; iuſtificat. Si
enī credideris inquit in corde tuo: q2 illum
deus ſuſcitauit a mortuis: ſaluꝰ eris. Et ite
Ro. 4. rum. Qui traditus eſt inquit ꝓpter delicta
noſtra: ⁊ reſurrexit ꝓpter iuſtificationē no
ſtrā: ideoq; reſurrectio corporis dn̄i ē meri
tū fidei noſtre. Nam mortuā eſſe illā carnē
in cruce paſſionis: etiā inimici eius credūt:

ſed reſurrexiſſe non credunt. Quod firmiꝰ
ſime nos credētes: tanq̄ de petre ſoliditate
ɔtuemur: vnde certa ſpe adoptionē expecta
mus: redemptionē corporis noſtri: q2 hoc
in mēbris xp̄i ſperamus: que noſipſi ſumꝰ:
qđ pfectū eſſe in ipſo tanq̄ in capite noſtro
fidei ſanitate cognoſcimus. Inde non vult Exo.
niſi cū tranſierit videri poſteriora ſua: vt in
eius reſurrectionē credat. Paſca enim he
breū verbū dicit: qđ trāſitū interpretamur Joh.
Vñ ⁊ Johānes euāgeliſta dicit. Ante diē
feſtū paſce: ſciēs Jeſus q2 venit eius hora:
vt tranſeat ex hoc mūdo ad patrē. Hoc autē
q credūt: nec tñ in catholica fide ſꝫ in ſciſ
mate aliquo: aut in hereſi credunt: nō de lo
co qui eſt penes eum vident poſteriora dn̄i. Exo.
Quid enī ſibi vult qđ ait dn̄s. Ecce locus
eſt penes me: ⁊ ſtabis ſup petrā. Quis locꝰ
terrenus eſt penes dn̄m: niſi hoc eſt penes
cū qđ eū ſpiritaliter attingit. Nā quis locus Sap.
nō eſt penes dn̄m. qui attingit a fine vſq; ad
finē fortiter: ⁊ diſponit oīa ſuauiter. Et cuiꝰ Esa.
dictū eſt. Celū mihi ſedes eſt: ⁊ terra ſcabel
lū pedū eius. Et qui dixit. Quā domū edifi Esa.
cabitis mihi: aut quis locus quietis mee: nō
ne manus mea fecit hec oīa. Sed videlicet
intelligit locus penes eū in quo ſtat ſup pe
trā: ipſa eccleſia catholica: vbi ſalubriter vi
det paſca dn̄i. id eſt tranſitū dn̄i: ⁊ poſteriora
eius id eſt corpus eius qui credit in reſurre
ctionē eius. Et ſtabis inquit ſup petram: ſta Exo.
tim vt tranſiet mea maieſtas. Reuera enim
ſtatim vt tranſijt maieſtas dn̄i in clarificatio
ne dn̄i: qua reſurgens aſcendit ad patrē ſoli
dati ſumus ſuper petram. Et ipſe Petrus
tunc ſolidatus eſt: vt eum fiducia predicaret
quē priuſq; eſſet ſolidatus: ter timore nega Mat.
uerat: iam quidē predeſtinatione poſitus in
ſpecula petre: ſed adhuc manu dn̄i ſibi ſuper
poſita ne videret. Poſteriora enim eius vi
ſurus erat: ⁊ nondum ille tranſierat vtiq; a
morte ad vitā: nondū reſurrectione clarifi Exo.
catus erat. Nam ⁊ qđ ſequit in exodo: ⁊ di
cit. Tegā manū meā ſup te: donec tranſeā:
⁊ auferā manū meā: ⁊ tūc videbis poſterio
ra mea. Multi iſraelite quorū tunc figura
erat moyſes: poſt reſurrectionē dn̄i credide
runt in eū: tanq̄ iā videtes poſteriora eius
remota manu eius ab oculis ſuis. Vnde ⁊ Esa.
Eſaie talē ꝓphetiam euāgeliſta cōmemo

mat. 13. rat. Incraſſa coꝛ ppl'i huiꝰ: ⁊ aures coꝝ op
pila: ⁊ oculos coꝝ graua. Denicꝫ i pſalmo
Pſ. 31 nõ abſurde intelligit ex coꝝ pſona dici. Qm̃
die ac nocte grauata eſt ſup me manus tua.
Hic foꝛtaſſe cũ manifeſta miracula faceret:
nec ab eis agnoſceret. Nocte aũt cũ in paſſio
ne moꝛeret: qñ certius putauerũt ſicut queli
bet hoiem peremptũ ⁊ extinctũ. Sed qm̃ cum
trãſiſſet vt eius poſterioꝛa viderent: p̄dican
Act. 2 te ſibi apoſtolo petro: qꝛ opoꝛtebat xp̄m pati
⁊ reſurgere: cõpuncti ſunt doloꝛe penitẽtie:
vt fieret i baptizatis: qꝺ in capite pſalmi dr̃.
Pſ. 31 Beati quoꝝ remiſſe ſunt iniqtates ⁊ quoꝛuꝫ
tecta ſunt pctã. Propterea cũ dictum eſſet.
Ibidē Grauata eſt ſup me manus tua: tancꝫ dño
trãſeunte: vt iam remoueret manum ⁊ vide
rent poſterioꝛa eius. ſequit vos dolentis et
cõfitentis: ⁊ ex fide reſurrectiõis dñi pctõꝝ
Ibidē remiſſionẽ accipietis. Cõuerſus ſuꝫ inqt in
erũna mea dum infigeret ſpina. Peccatum
meuꝫ cognoui: ⁊ iniuſtitiam meaꝫ nõ opui.
Dixi ꝓnũciabo aduerſuꝫ me iniuſtitiã meã
dño: ⁊ tu remiſiſti impietatem peccati mei.
Necꝫ eniꝫ tanto carnis nubilo debemus in
uolui: vt putemus faciẽ qdeꝫ dñi eſſe inuiſi
bilẽ: doꝛſum vero viſibile: qñ quideꝫ in foꝛ
ma ſerui vtrũcꝫ viſibiliter apparuit. In foꝛ
ma auteꝫ dei abſit vt tale aliqd cogitet. Ab
ſit vt ṽbũ dei ⁊ ſapiẽtia dei ex vna pte habe
at faciẽ: ex alia doꝛſuꝫ ſicut coꝛpꝰ humanuꝫ.
aut oino vlla ſpecie vel motione: ſiue loco:
ſiue tpe cõmutet. Quapropt ſi in illis voci
bus q̄ fiebãt i exodo: ⁊ illis oibꝰ coꝛpalibus
demõſtratiõibꝰ dñs ieſus xp̄s oſtendebat.
aut alias xp̄s ſicut loci huiꝰ ꝯſideratio pſua
det. alias ſpũſctũs: ſicut ea q̄ ſupra diximꝰ ad
monẽt: nõ h̄ efficit vt deus pr̃ nũcꝫ tali aliq̄
ſpecie prĩbꝰ viſus ſit. Multa eniꝫ talia viſa
facta ſunt illis tpibꝰ nõ euidẽter noiato ⁊ de
ſignato i eis vl' pr̃e: vl' filio: vl' ſpũſctõ: ſꝫ tñ
ꝑ q̄ſdã valde ꝓbabiles ſignificatiões nõnul
lis indicijs exiſtẽtibus: vt nimis temerariũ
ſit dicere: deũ patrẽ nuncꝫ prĩbus aut ꝓphe
tis ꝑ aliq̄s viſibiles foꝛmas appuiſſe. Hãc
eniꝫ opinionẽ illi peperũt: q nõ potuerunt in
vnitate trinitatis itelligere qꝺ dictũ eſt: Re
i Thi. 1 gi aũt ſecloꝝ imoꝛtali inuiſibili ſoli deo: ⁊ quẽ
ibidē. 6 nemo hoium vidit: nec videre põt. Qꝺ de
ipa ſubſtãtia ſũma ſũmecꝫ diuina ⁊ icõmuta
bili: vbi ⁊ pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſctũs: vnus ⁊ ſolus
deus ꝑ ſanã fidẽ intelligit. Viſiones autem
ille ꝑ creaturã cõmutabilem deo incõmuta
bili ſubditam facte ſunt: non p̄pꝛie ſicut eſt
ſed ſignificatiue: ſicut pro rerum cauſis ⁊ tẽ
poꝛibus opoꝛtuit oſtendentes deum.
De viſiõe Danielis in qua illi ⁊ pr̃is ⁊ filij
pſona apparuit i ſpecie coꝛpali.

Ca. xviij.

Q Uãcꝫ neſcio quẽadmodũ iſti intelli
gant qꝺ danieli apparuit antiquꝰ die
rũ a q̄ filiꝰ hois qꝺ ꝓpter nos eſſe di
gnatus ẽ accepiſſe itelligit regnũ: ab illo. ſ. q
ei dicit in pſalmo. Filiꝰ meus es tu: ego ho Pſ. 2
die genui te: poſtula me ⁊ dabo tibi gentes
hereditatẽ tuã: ⁊ q oia ſubiecit ſub pedibus
eius. Si g̊ danieli: ⁊ pr̃ dãs regnũ: ⁊ filius
accipiẽs: apparuerũt i ſpecie coꝛpoꝛali: quõ
iſti dicũt: patrẽ nuncꝫ viſuꝫ eſſe ꝓphetis: ⁊
iõ ſolum debere intelligi inuiſibilẽ quẽ nemo i Thi. 6
hoiuꝫ vidit nec videre põt. Ita eniꝫ narra
uit daniel: Aſpiciebã inqt donec throni poſi Dan. 7
ti ſunt: ⁊ vetuſtus dieꝝ ſedebat: ⁊ indumẽ
tũ eius q̄ſi nix albũ: ⁊ capillꝰ capitis eius q̄ſi
lana mũda. Thronꝰ eiꝰ flãma ignis: rote eiꝰ
ignis flagrãs: ⁊ flumẽ ignis trãſibat in con
ſpectu eius: ⁊ mille milia deſeruiebãt ei: ⁊ de
na milia denũ miliũ aſſiſtebãt ei. Et iudiciuꝫ
collocauit: ⁊ libri apti ſunt ⁊c̃. Et paulopoſt Ibidē
Aſpiciebã inqt in viſu noctis: ⁊ ecce cuꝫ celi
nubibus quaſi filiꝰ hois erat: ⁊ vſcꝫ ad vete
rẽ dieꝝ puenit: ⁊ oblatus eſt ei. Et ipſi datꝰ
eſt principatus ⁊ honoꝛ ⁊ regnuꝫ: ⁊ oẽs po
puli tribus ⁊ lingue ipi ſuiẽt. Poteſtas eiꝰ
poteſtas eterna que nõ p̄teribit: ⁊ regnũ eiꝰ
quod nõ corrũpet. Ecce pater dans. ⁊ filius
accipiens regnũ ſempiternũ: ⁊ ſunt ambo in
ꝯſpectu ꝓphetantis viſibili ſpẽ. Nõ ergo in
cõuenienter credit etiã pater deus eo modo
ſolere apparere moꝛtalibꝰ. niſi foꝛte aliqs di
cat: ideo nõ eſſe viſibilem patrem: qꝛ in con
ſpectu ſomniantis apparuit. Ideo aũt viſibi
lem filiuꝫ ⁊ ſpiritũſanctũ: qꝛ moyſes illa om
nia vigilans vidit. Quaſi vero verbum et
ſapientiam dei vidit moyſes carnalibus ocu
lis: aut videri ſpiritus vel humanus poteſt
qui carnem iſtam viuificat. vel ipſe coꝛpo
reus qui ventus dicitur: quantominus ille
ſpiritus dei qui omnium hominũ ⁊ angelo
rũ mẽtes ineffabili excellẽtia diuine ſubſtan
tie ſupgredit. Aut quiſcꝫ tali p̄cipitet er

roꝛe: vt audeat dicere filiū ⁊ ſpiritūſanctum
etiā vigilātibꝰ hoībus eſſe viſibiles: patreꝫ
aūt nō niſi ſōniātibꝰ. Quō ḡ de pr̄e ſolo ac/
cipiūt: quē nemo hoīꝫ vidit: nec videre pōt.
An cum doꝛmiūt hoīes: tūc nō ſunt hoīes.
Aut q formare ſilitudinē coꝛpis pōt ad ſe ſi/
gnificādū ꝑ viſa ſomniātū: nō pōt formare
ipāꝫ coꝛpoꝛeā creaturā ad ſe ſignificādū ocu
lis vigilātiū: cū eius ipſa ſubſtātia qua eſt ip̄e
qđ eſt nulla coꝛpoꝛis ſimilitudine doꝛmiēti:
nulla coꝛpoꝛea ſpecie vigilāti poſſit oſtendi.
Sꝫ nō ſolū patris: veꝝ etiā filij ⁊ ſpūſſancti:
⁊ certe q vigilantiū mouent viſis: vt nō pa/
trē: ſed tantū filiū vel ſpiritūſanctū credant:
coꝛpoꝛalibus hoīuꝫ apparuiſſe ꝯſpectibus.
vt omittā tantā latitudinē ſanctaꝝ paginaꝝ:
⁊ tam multiplicē earum intelligentiā: vnde
nemo ſani capitis affirmare debet: nuſq̄ꝫ ꝑ/
ſonā patris ꝑ aliquā ſpeciē coꝛpoꝛalē vigilā
tiū oculis demōſtratam. Sed vt hec vt dixi
omittā: quid dicūt de patre noſtro. Abraaꝫ:
cui certe vigilāti ⁊ miniſtrāti: cū ſcriptura p̄/
miſiſſet dicēs. Viſus eſt dn̄s. Abrae non
Gē. 18 vnus aut duo: ſed tres apparuerūt viri: quo
rū nullus excelſius alijs eminuiſſe dictus ē:
nullus honoꝛatiꝰ effulſiſſe: nullus impioſiꝰ
egiſſe. Quapꝛopter qm̄ in illa tripartita nr̄a di
ſtributiōe: pꝛimū querere inſtituimus: vtrū
pr̄: an filius: an ſpūſſanctus: an aliqn̄ pr̄: ali
qn̄ filius: aliqn̄ ſpūſſanctus: an ſine vlla di/
ſtinctiōe pſonaꝝ: ſicut dicit: deus vnus ⁊ ſo
lus. id ē trinitas ip̄a: ꝑ illas creature formas
pr̄ibus apparuerit: interrogatis que potui/
mus quantū ſufficere viſuꝫ eſt: ſanctaꝝ ſcri/
pturaꝝ locis: nihil aliud quātū exiſtimo diui
noꝝ ſacramentoꝝ modeſta ⁊ cauta ꝯſidera/
tio pſuadet: niſi vt temere non dicamus que
nā ex trinitate pſona cuilibet patrū ⁊ ꝓphe/
tarū in aliquo coꝛpoꝛe vel ſimilitudine coꝛ/
poꝛis apparuerit: niſi cū cōtinentia lectionis
aliqua ꝓbabilia circūponit indicia. Ipſa eni
natura vel ſubſtātia vel eſſentia vel quolibet
alio noīe appellandū eſt idip̄m qđ deus eſt:
quicqd illud ē coꝛpoꝛaliter videri nō poteſt.
Per ſubiectā vero creaturā: nō ſolū filiū vl̄
ſpiritūſanctū: ſed etiā patrē coꝛpali ſpecie ſi/
ue ſimilitudine moꝛtalibus ſenſibus ſigni/
ficationem ſui dare potuiſſe credendum eſt.
Que cum ita ſint: ne immoderatius pꝛogre
diatur ſecūdi huius voluminis longitudo:
ea que reſtant in cōſequentibus videamus.

Explicit liber ſecūdus.

Incipiūt capitula libꝛi tertij.

j Vtrū cū deus hoībus viſus eſt: ipſe ꝑ
aſſumptā creature ſpeciē apparuerit an
ꝑ angeli ex pſona ipſius ſint locuti.
ij De mutationibus creature: ſiue ꝯſue/
tudinaris ſiue iſolitis que nō fiunt ex/
tra poteſtatem ac potentiā creatoꝛis.
iij Exēplū quo oſtēdit oēs cauſas actionū
rationabilium a ſumma dei volūtate de
ſcendere.
iiij De pꝛouidentia dei qua ſubiectiōi ſan
ctoꝝ pꝛeſidet angeloꝝ.
v Qđ opere dei omnis creatura admini
ſtrat: quo ⁊ mira multa oꝛdini cōſuetu/
dinis inſeruntur.
vi Qđ deus omnem creaturaꝫ coꝛpoꝛaleꝫ
animare cognoſcit in vteris matruꝫ.
vij De miraculis q̄ magicis artibus fiūt.
viij Quicqd angeli tranſgreſſoꝛes mali fa/
ciūt: nō ipſis fuiūt ad nutū creature coꝛ
poꝛales: ſed deo a quo dat poteſtas.
ix De cauſis oꝛiginalibus creaturaꝝ coꝛ
poꝛaliū quas mūdo creatoꝛ inſeruit.
x De ſignificationibus que ad manife/
ſtādā voluntatē dei: ſiue ꝑ angelos ſiue
per homines miniſtrant.
xi Eſſentiā trinitatis nunq̄ꝫ occulis appa
ruiſſe moꝛtaliū: ſed ꝑ ſubiectā ſibi crea/
turam ſignificaſſe que voluit.

Incipit ꝓemium in tertium libꝛum.

Credāt q volūt: malle me legendo
c q̄ꝫ legēda dictando laboꝛare. Qui
aūt hoc nolūt credere. Experiri vero
⁊ pn̄t ⁊ volūt: debetq̄ꝫ legendo vel
meis inqſitionibus rn̄deat: vel iterrogatōi
bꝰ alioꝝ: q̄s ꝓ mea pſona quā in ſuitio xp̄i
gero: ⁊ ꝓ ſtudio quo fidē noſtrā aduerſum
erroꝛē carnaliū ⁊ aialiū hoīuꝫ muniri arde/
ſco: neceſſe eſt me pati: ⁊ videāt q̄ꝫ facile ab
iſto laboꝛe me tēpeꝛē: ⁊ quanto etiā gaudio
ſtiluꝫ poſſim hīc feriatū. Qđ ſi ea que legi/
mus de his rebus ſufficienter edita in latino
ſermone: aut nō ſunt: aut nō inueniunt: aut
certe difficile a nobis inueniri queūt. Gre/
ce aūt lingue nō ſit nobis tantus habitus: vt

taliū rerū libris legēdis ⁊ intelligēdis vllo
mō repiamur idonei: q̄ genere lraꝝ ex his
que nobis pauca īterp̄tata sunt nō dubito cū
cta, que vtiliter querere poſſumus ꝯtineri.
Fratribus aūt nō valeā reſiſtere iure: q̄ eis
ſuus fact⁹ ſuz: flagitātib⁹ vt eoꝝ in xp̄o lau
dabilib⁹ ſtudijs: lingua ac ſtilo meo: q̄s bi/
ga in me caritas agitat: maxime ſuiā: egoq;
ip̄e multa que neſciebaz: ſcribēdo me didiciſ
ſe cōfitear: nō debet hic laboꝛ meus cuiq; pi
gro: aut multū docto videri ſuperfluus: cuz
multis impigris multiſq; indoctis: inter q̄s
etiā mihi non ꝑua ex ꝑte ſit neceſſarius. Ex
his igitur que ab alijs de hac reſcripta iā le/
gimus: plurimū ādminiculati ⁊ adiuti: ea q̄
de trinitate: vno ſūmo ſūmeq; bono deo pie
queri ⁊ diſſeri poſſe arbitroꝛ: ipſo exhoꝛtan/
te querenda atq; adiuuante diſſerenda ſu/
ſcepi: vt ſi alia nō ſunt hmōi ſcripta: ſit quod
habeamus ⁊ legant que voluerint ⁊ value/
rint. Si aūt iā ſunt: tāto facilius aliqua inue
niant: quāto talia plura eſſe potuerint. Sa/
ne cū in oībus litteris meis: nō ſolū pium le
ctoꝛē: ſed etiā liberū coꝛrectoꝛē deſiderē: mlt
to maxime in his vbi ip̄a magnitudo q̄ſtio/
nis: vtinā tā multos inuentoꝛes habere poſ
ſet: q̄z multos ꝯdictoꝛes habz. Verūtn̄ ſicut
lectoꝛē meū nolo mihi eſſe deditū: ita coꝛre/
ctoꝛem nolo ſibi. Ille me nō amet amplius
q̄z catholicā fidem: ille ſe nō amet ampli⁹ q̄z
Dis. 9. catholicam veritatem. Sicut illi dico. Noli
meis lr̄is quaſi ſcripturis canonicis inſerui
re: ſed in illis ⁊ qđ nō credebas cū inueneris
incūctanter crede: in iſtis aūt qđ certū nō ha
bebas: niſi certū intellexeris: noli firme teti
nere. Ita illi dico. Noli meas litteras ex tua
opinīōe vel ꝯtētīōe: ſed ex diuina lectīōe vel
incōcuſſa ratione coꝛrigere. Siqđ in eis ve
ri cōpꝛehenderis exiſtēdo nō eſt meū: at in/
telligēdo ⁊ amādo: ⁊ tuū ſit ⁊ meuz. Siquid
aūt falſi cōuiceris errādo: fuerit meū: ſed iaz
cauēdo nec tuū ſit nec meum. Hinc itaq; ter
tius hic liber ſumat exoꝛdiuz: quouſq; ſecun
dus ꝑuenerat. Cū eniz ad id ventū eſſet: vt
vellemus oſtendere: nō ideo minoꝛez patre
filiū: q2 ille miſit: hic miſſus: eſt. nec ideo mi
noꝛez vtroq; ſcriptū ſanctū: q2 ⁊ ab illo: ⁊ ab
illo miſſus in euangelio legit̄: ſuſcepimus h̄
Ioh. i querere: cuz illuc miſſus ſit filius vbi erat:
q2 in hūc mundū venit: ⁊ in hoc mūdo erat:
cum illuc etiā ſpūſſanctus vbi ⁊ ip̄e erat. qm̄ Ioh. i.
ſpiritus dn̄i repleuit oꝛbē terrarū: ⁊ h̄ qđ cō
tinet oīa ſcientiā hz vocis. Vtrum ꝓpterea Sap. i.
miſſus ſit dn̄s: q2 ex occulto in carne natus ē
⁊ de ſinu p̄ris ad oculos hoīuz in foꝛma ſer/
ui tanq̄ egreſſus apparuit: iō etiā ſpūſſcūs:
q2 ⁊ ipſe coꝛpoꝛali ſpecie quaſi colūba viſus
eſt: ⁊ linguis diuiſis velut ignis: vt hoc eis
fuerit mitti: ad aſpectū moꝛtaliū in aliqua foꝛ
ma coꝛpoꝛea de ſpiritali ſecreto ꝓcedere: qđ
pater qm̄ nō fecit: tātūmodo miſiſſe: nō etiaz
miſſus eſſe dictus ſit. Deinde queſitū ē: cur
⁊ pater nō aliquādo dictus ſit miſſus: ſi per
illas ſpēs coꝛpoꝛales que oculis antiquoꝛuz
apparuerunt ipſe demōſtrabat̄. Si aūt fili⁹
tunc demonſtrabat̄: cur tātū poſt miſſus di/
ceret̄: cuz plenitudo t̄pis venit: vt ex femina
naſceret̄: quādo quidē ⁊ antea mittebat̄: cuz Gal. 4.
in illis foꝛmis coꝛpoꝛaliter apparebat. Aut
ſi non recte miſſus diceret̄: niſi cum verbuz
caro factum eſt: cur ſpiritusſanctus miſſus
legatur: cuius incarnatio talis non facta eſt. Ioh. i.
Si vero ꝑ illas antiquas demonſtrationes
nec pater nec filius nec ſpiritusſanctus oſtē/
debatur: cur etiam ipſe nunc diceret̄ miſſus
cuz illis modis ⁊ antea mitteretur. Deinde
ſubdiuiſſimus vt hec diligentiſſe tractaren/
tur: ⁊ tripartitam fecimus queſtionem: cu/
ius vna pars in ſecundo libꝛo explicata eſt:
due ſunt relique: de quibus deinceps diſſe/
rere aggrediar. Iam enim queſituz atq; tra
ctatuz eſt in illis antiquis coꝛpoꝛalibus foꝛ/
mis ⁊ viſis: nō tantūmodo patrē: nec tantū
modo filiū: nec tantūmodo ſpiritūſanctū ap
paruiſſe: ſed aut indifferenter dn̄m deuz qui
trinitas ipſa intelligitur: aut quālibet ex trini
tate ꝑſonam: quam lectionis textus indicijs
circūſtantibus ſignificaret.

Vtrum cum deus hominibus viſus eſt ip̄e
per aſſumptam creature ſpeciem apparuit:
an vero angeli ex perſona ipſius locuti ſint.

Capitulum. j.

n Hunc ergo primū queram⁹:
quod ſequitur. Nam ſecūdo
loco in illa diſtributione poſi
tum eſt: vtrum ad hoc opus
tantūmodo creatura foꝛmata
ſit: in qua deus ſicut tūc opoꝛ
tuiſſe iudicauit: hūanis oſtē
deretur aſpectibus. An angeli qui iam erāt

ita mittebanť: vt ex pſonā dei loquerentur:
aſſumentes corporalem ſpeciem de creatura
corporea in vſum miniſterij ſui. Aut ipſum
corpus ſuū: cui nō ſubdunť: ſed ſubditū ge
runt mutantes atq3 vertētes in ſpecies quas
vellent accomodatas atq3 abtas actionibus
ſuis: ſecundū attributam ſibi a creatore potē
tiam. Qua parte queſtionis quantū domi/
nus dederit pertractata: poſtremo videndū
erit id quod inſtitueramus inquirere: vtrū
filius ⁊ ſpiritusſanctus ⁊ antea mittebanť: ⁊
ſi ita eſt: quid inter illam miſſionem ⁊ eā quā
in euangelio legimus diſtet: an miſſus non
ſit aliquis eorū: niſi cum vel filius factus eſt
ex maria virgine: vel cū ſpiritus ſanctus vi
ſibili ſpecie: ſiue in columba: ſiue ī igneis lin
guis apparuerit. Sed fateor excedere vires
intētionis mee: vtrum angeli manēte ſpiri/
tali ſui corporis qualitate: per hanc occultius
operantes aſſumāt ex inferiorib⁹ elemētis
corpulentioribus: qđ ſibi coaptatū: quaſi ali
quam veſtem mutent ⁊ vertant in quaſlibet
ſpecies corporales: etiam ipſas veras: ſicut
Job. 2 aqua vera in verum vinū conuerſa eſt a do
mino: An ipſa ꝓpria corpora ſua transfor/
ment in qđ voluerint: accōmodata ad id qđ
agunt. Sed qđlibet horū ſit: ad preſentem
queſtionem non pertinet. Et q̄uis hoc quo
niā homo ſum: nullo experimento poſſim
cōprehēdere: ſicut āgeli ꝗ hec agūt: ⁊ magis
ea norunt q̄ ego noui quatenus muteť cor/
pus meū in affectu voluntatis mee: ſiue qđ i
me: ſiue qđ ex alijs exptus ſū: qđ hoꝝ tn̄ ex
diuinaꝝ ſcripturaꝝ auctoritatibus credam:
nūc nō opus eſt dicere: ne cogar ꝓbare: ⁊ fi
at ſermo longior de re qua nō indiget p̄ſens
queſtio. Nūc illud videndū eſt: vtrū angeli
tūc agebāt: ⁊ illas corpoꝝ ſpecies apparētes
oculis hoīum: ⁊ illas voces inſonātes auri/
bus: cū ipſa ſenſibilis creatura ad nutū ſer/
uiēs ꝯditoris: in id qđ opus erat ꝓ tpe ver/
tebať: ſicut in libro ſapiētie ſcriptū eſt. Crea/
Sa. 16. tura enī tibi factori deſeruiens extēdiť intor
mētū aduerſum iniuſtos: ⁊ leuior ſit ad be/
neſaciendū his qui in te cōfidunt. ℞ropť
hoc ⁊ tūc in oīa ſe transfigurās: omniū nutri
ci gratie tue deſeruiebat: ad voluntatē horū
qui te deſiderabāt. ℞eruenit enim ſapiētia
voluntatis dei per creaturam ſpiritalē vſq3
ad effectus viſibiles atq3 ſenſibiles creature
corporalis. Vbi enim nō operatur qđ vult
dei omnipotentis ſapientia: que pertendit a
fine vſq3 ad finem fortiter: ⁊ diſponit omnia ibidē
ſuauiter.

De mutationibus creature ſiue conſuetudi
narijs ſiue inſolitis que nō fiunt extra pote/
ſtatem ac potentiam creatoris.

Capitulum . ij.

ſ Ed alius eſt ordo naturalis in cōuer
ſiōe ⁊ mutabilitate corpoꝝ: q̄ q̄uis ēt
ipſe ad nutū dei ſeruiat: perſeuerantia
tn̄ ꝯſuetudinis amiſit admirationē: ſicuti ſūt
q̄ vel breuiſſimis vel certe nō longis inter/
uallis tempoꝝ celo: terra: mariq3 mutanť: ſi
ue naſcētibus: ſiue occidentibus rebus: ſiue
alias aliter atq3 aliter apparētibus. Alia ve/
ro q̄uis ex ipſo ordine venientia: tn̄ ꝓpter
longiora interualla temporū minus vſitata.
Que licet multi ſtupeāt ab inquiſitorib⁹ hu
ius ſeculi: cōprehēſa ſunt. ⁊ ꝓ greſſu genera
tionū quo ſepius repetita ſunt: ⁊ a plurib⁹ co
gnita: eo minus mira ſunt: ſicuti ē defectus
luminariū: ⁊ raro exiſtētes quedā ſpecies ſi
derū: ⁊ terremotus: ⁊ mōſtruoſi part⁹ aīan
tiū. ⁊ queq3 ſimilia: quoꝝ nihil ſit niſi volun
tate dei: ſed pleriſq3 nō apparet. Itaq3 licuit
vanitati philoſophoꝝ: etiā cauſis alijs ea tri
buere: vel veris: vel ꝓximis: cū oīno vide/
re nō poſſent: ſupiorē ceteris oībus cauſā:
id ē volūtatē dei: vel falſis: ⁊ ne ab ipſa qdē
preueſtigatione corporaliū reꝝ atq3 motio/
nū: ſed a ſua ſuſpitione ⁊ errore prolatis. Di
cam, ſi potero qdā exēpli gratia: quo hec ap/
tiora ſint. Eſt certe in corpore humano que/
dam moles carnis: ⁊ forme ſpecies: ⁊ ordo
diſtinctioq3 mēbroꝝ ⁊ tpatio valitudinis: h̄
corpus inſpirata aīa regit: eadēq3 rationalis
⁊ ideo q̄uis mutabilis: tn̄ que poſſit illius i/
cōmutabilis ſapiētie particeps eē: vt ſit par/
ticipatio eius in idipſum: ſicut in pſalmo ſcri
ptū eſt: de oībus ſanctis: ex quibus tanq̄ la
pidibus viuis edificať illa hieruſalem mater
noſtra eterna ī celis. Ita enī canit. Hieruſa
lem que edificať vt ciuitas: cuius participatō
eius in idipſum. Idipſū qppe hoc loco: illđ
ſūmū ⁊ incōmutabile bonum intelligiť: qđ
deus eſt: atq3 ſapiētia volūtaſq3 ipſius. Cui pſ.
cantatur alio loco: Mutabis ea ⁊ mutabū/ pſ.
tur: tu aūt idem ipſe es.
Exēplum quo oſtendiť oēs cauſas actionū

rationabiliū a ſumma dei volūtate deſcende
re. Capitulū. iij.

Conſtituamus g̃ aīo talē ſapientē: cu/
ius aīa rationalis iā ſit particeps in/
cōmutabilis eterneqȝ veritatis: quā
de oībus ſuis actionib⁹ cōſulat: nec aliquid
oīno faciat: qđ nō in ea cognouerit eſſe faciē
dū: vt ei ſubditus eiqȝ obtēperans recte fa/
ciat. Iſte ſi cōſulta ſūma rōne diuine iuſtitie
quā in ſecreto audiret aure cordis ſui: eaqȝ ſi
bi iubēte in aliquo officio miſericordie corp⁹
labore fatigaret: egritudinēqȝ ꝯtraheret a cō
ſultiſqȝ medicis: ab alio diceret̄ cauſā mor/
bi eſſe corporis ſiccitatē: ab alio āt humoris
imoderationē. vnus eoꝝ verā cām diceret:
alter erraret: vterqȝ tñ de ꝓximis cauſis: id
eſt corporalibus ꝓnūciaret. At ſi illi⁹ ſiccita
tis cauſa quereret̄: ⁊ inueniret̄ volūtarius la
bor: iam ventū eſſet ad ſuperiorē cauſā: q̄
ab aīa ꝓficiſceret̄ ad afficiēdū corpus: qđ re
git: ſed nec ipſa prima eſſet. Illa enim ꝓcul
dubio ſupior erat in ipſa incōmutabili ſapiē/
tia: cui hoīs ſapiētis aīa in caritate ſeruiēs: ⁊
ineffabiliter iubēti obediēs: volūtariū labo/
rē ſuſceperat: ita nō niſi dei volūtas cauſa pri
ma illius egritudinis veraciſſime reperiret̄.
Iā vero ſi in labore officioſo ⁊ pio adhibu/
iſſet ille ſapiens miniſtros collaborātes ſecū
in opere bono: nec tamē eadē volūtate deo
ſeruientes: ſed ad carnalium cupiditatū ſua
rum mercedem peruenire cupientes: vel in
cōmoda carnalia diuitātes. Adhibuiſſet etiā
iumenta ſi hoc exigeret illius operis implē/
di procuratio: que vtiqȝ iumenta irrationa/
lia eſſent animātia: nec ideo mouerent mem
bra ſub ſarcinis: ꝙ aliquid de illo bono ope/
re cogitarent: ſed naturali appetitu ſue volu
ptatis ⁊ deuitatiōe moleſtie. Poſtremo ad
hibuiſſet etiā ipſa corporea omni ſenſu carē/
tia: que illi operi eſſent neceſſaria: frumentū
ſcilicet: ⁊ vinū: ⁊ oleum: veſtem: nummū:
codicem: ⁊ ſi qua huiuſmodi. In his certe
oībus in illo ope verſantibus corporibus:
ſiue animatis: ſiue inanimatis: quecūqȝ mo
uerent̄ attererent̄: repararent̄: extermināre
tur: reformarent̄: alio atqȝ alio mō: locis ⁊ tē
porib⁹ affecta mutarent̄: nō alia eſſet iſtorū
oiū viſibiliū ⁊ mutabiliū factoꝝ cā: niſi illa
inuiſibilis ⁊ incōmutabilis volūtas dei per
animā iuſtā: ſicut ſedē ſapiētie cūctis vtens
⁊ malis rōnalibus ⁊ irrationalib⁹ animis: ⁊
poſtremo corporibus: ſiue que illis inſpi/
rarent̄ ⁊ animarent̄: ſiue omni ſenſu caren/
tib⁹: cum primit⁹ vteretur ipſa bona anima
⁊ ſancta: quā ſibi ad piū ⁊ religioſū obſe/
quiū ſubdidiſſet. Qđ ergo vno de ſapiente
q̄uis adhuc mortale corp⁹ geſtāte: q̄uis ex
parte vidente poſuim⁹ exempli gratia: hoc
de aliqua domo vbi aliquorum talium ſocie
tas eſt: hoc de ciuitate: vel etiam de orbē ter/
rarū licet cogitare: ſi penes ſapiētes ſancteqȝ
ac perfecte deo ſubditos ſit principat⁹ ⁊ regi
men rerum humanarū.

De ꝓuidentia dei qua ſubiectioni ſanctorū
ꝑſidet angeloꝝ.
Ca. iiij.

Sed hoc qr nondū eſt. Oportet enim
nos in hac ꝑegrinatione pri⁹ morta/
liter exerceri: ⁊ per vires manſuetudi
nis ⁊ patientie in flagellis erudiri: vt illam
ipſam ſupernam atqȝ celeſtem vnde peregri
namur patriā cogitem⁹. Illic enim dei vo ps̄. 103
luntas: qui facit angelos ſuos ſpirit⁹: ⁊ mini
ſtros ſuos ignem ardentem in ſpiritib⁹ ſum
ma pace atqȝ amicitia copulatis ⁊ in vnā vo
luntatē quodam ſpirituali caritatis igne cōſta
tis: tanqȝ in excelſa ⁊ ſancta ⁊ ſecreta ſede pre
ſidēs: velut in domo ſuo: ⁊ in templo ſuo.
Inde ſe quibuſdam ordinatiſſimis creature
motib⁹: primo ſpiritalibus: deinde corpora
lib⁹ ꝑ cūcta diffundit: ⁊ vtit̄ omnib⁹ ad incō
mutabile arbitrium ſententie ſue: ſiue incor
poreis: ſiue corporeis reb⁹: ſiue rationalib⁹
ſiue irrationalib⁹ ſpiritibus: ſiue bonis per
eius gratiam: ſiue malis ꝑ propriā volun/
tatem. Sed quēadmodū corpora craſſiora:
⁊ inferiora ꝑ ſubtiliora ⁊ potentiora quodā
ordine regunt̄: ita oīa corpora ꝑ ſpiritū vi/
te. Et ſpūs vite irrationalis ꝑ ſpm̄ vite ratio
nalē: ⁊ ſpūs vite rationalis deſertor atqȝ pec
cator ꝑ ſpiritū vite rōnalē piū ⁊ iuſtum: ⁊ ille
ꝑ ipſum deū: ac ſic vniuerſa creatura ꝑ crea/
torē ſuum: ex quo: ⁊ ꝑ quē: ⁊ in quo etiam
cōdita ⁊ inſtituta eſt: ac per hoc voluntas dei
eſt: prima ⁊ ſumma cauſa oīum corporaliū
ſpecierū atqȝ motionū. Nihil enī fit viſibili
ter ⁊ ſenſibiliter: qđ nō de interiore inuiſibi/
li atqȝ intelligibili aula ſummi imperatoris:
aut iubeat̄: aut permittat̄ ſm̄ ineffabilem iu/
ſtitiā premioꝝ atqȝ penaꝝ: gratiaꝝ: ⁊ retri

butionum in iſta totius creature ampliſſima
quadā imenſaqꝫ republica. Si ḡ apl'us pau
lus q̄uis adhuc portaret ſarcinaꝫ corporis:
Sap.9 quod corrūpit ⁊ aggrauat animaꝫ: q̄uis
j.Cō.13 adhuc ex parte atqꝫ in enigmate videret:
Phi.j optās diſſolui ⁊ eſſe cū xp̄o: ⁊ in ſemetipſo i/
Ro.8. gemiſcēs adoptionē expectās redemptionē
corporis ſui: potuit tñ̄ ſignificādo predicare
dn̄m ieſuꝫ xp̄m: aliter p linguam ſuā: aliter
p epiſtolā: aliter p ſacramētū corporis ⁊ ſan/
guinis eius. Nec linguā quippe eius: nec mē
branas: nec attramentū: nec ſignificātes ſo/
nos lingue editos: nec ſigna litterarū cōſcri
pta pelliculis: corpus xp̄i ⁊ ſanguineꝫ dici/
d.2.d.2 mus: ſed illud tantū qđ ex fructibus terre ac
ceptū: ⁊ prece myſtica cōſecratum: rite ſumi/
mus ad ſalutē ſpiritalē in memoriā p nobis
dn̄ice paſſionis. Qđ cū p manus hoium ad
illā viſibilē ſpeciē pducit: nō ſanctificat vt ſit
tam magnum ſacramentū: niſi operante in/
uiſibiliter ſpiritu dei: cū hec oia que p corpo/
rales motus in illo opere fiunt: deus opere/
tur: mouēs primitus inuiſibilia miniſtrorꝫ:
ſiue animas hoium: ſiue occultorꝫ ſpirituuꝫ
ſibi ſubditas ſeruiētes: qd mirū ſi etiā i crea
tura celi ⁊ terre: maris ⁊ aeris: facit de⁹ que
vult ſenſibilia atqꝫ viſibilia: ad ſeipſuꝫ in eis
ſicut oportere ipſe nouit ſignificandum ⁊ de
monſtrandum: nō ipſa ſua que eſt apparen
te ſubſtantia: que oino incōmutabilis ē: om
nibuſqꝫ ſpiritibus quos creauit interius ſe/
cretiuſqꝫ ſublimior.

Qđ opere dei omnis creatura adminiſtrat
quo ⁊ mira multa ordini cōſuetudinis inſe/
runt. Ca.v.

V	Ji eniꝫ diuina totā ſpiritalē corpora/
lēqꝫ adminiſtrāte creaturā: oium an
norꝫ certis dieb⁹ aduocant atque ma
ris: ⁊ effundunt ſup faciē terre. Sed cū hoc
orante ſctō helia factū eſt: qr p̄ceſſerat tā con/
tinua: ⁊ tā longa ſerenitas: vt deficerēt fame
3.re.18 hoies. Nec ea hora qua ille dei ſeruus ora/
uit: aer ipſe aliqua humida facie mox future
pluuie ſigna p̄tulerat: ꝯſecutis tantis ⁊ tam
velociter imbribus: apparuit vis diuina: q/
bus illud dabat diſpēſabaturqꝫ miraculuꝫ.
Itaqꝫ deus opat ſolēnia fulgura atqꝫ toni/
trua. Sꝫ qr in mōte ſyna iuſitato mō fiebāt:
Exo.19 voceſqꝫ ille nō ſtrepitu cōfuſo edebāt: ſed ex
eis quedā ſigna dari certiſſimis indicijs ap
parebat: miracula erant. Quis attrahit hu/
morē p radicē vitis ad botrū ⁊ vinū facit: ni
ſi deus: qui ⁊ hoie plantāte ⁊ rigante incre/
mentū dat. Sed cū ad nutū dn̄i aqua in vi/ j.Cō.
nū inuſitata celeritate cōuerſa eſt: etiā ſtultis
fatentibus vis diuina declarata eſt. Quis Joh.
arbuſta fronde ac flore veſtit ſolēniter: niſi
deus. Verꝫ cū floruit virga ſacerdotis aarō:
collocuta eſt quodāmō cū dubitante huma/
nitate diuinitas. Et linguis certe oibus: et
oibus animaliū carnib⁹ gignendis atqꝫ for
mandis cōmunis eſt terrena materies. Et
quis ea facit: niſi qui dixit vt hec terra pdu/
ceret: ⁊ in eodē verbo ſuo que creauit regit Gen.
atqꝫ agit. Sed cū eādē materiā ex virga moy
ſi in carnē ſerpētis proxime ac velociter ver Exo.
tit: miraculū fuit rei quidē mutabilis: ſed tñ̄
inuſitata mutatio. Quis autē animat queqꝫ
viua naſcentia: niſi qui ⁊ illum ſerpenteꝫ ad
horam ſicut opus fuerat animauit.

Qđ deus omnem creaturam corporalē ani
mare cognoſcitur in vteris matrum.

Capituluꝫ. vi.

E	T quis reddidit cadaueribus animas
ſuas: cū reſurgerent mortui: niſi q ani
mat carnes in vteris matrū: vt orian
tur morituri: Similiter de cōmuni materia:
in cauſis mūdialibus ꝯſiſtit: ſubito ad tp̄us
pdire arietē ⁊ columbā ꝯſtituit: quibus vnus
vigor carneus ⁊ in tp̄e ⁊ ex tp̄e acceſſionis
⁊ receſſionis: nō diſpar ſed inuſitatus appa
ruit. Sed cū fiunt illa cōtinuatio quaſi quo/
daꝫ fluuio labentiū manantiūqꝫ rerū: ⁊ ex oc
culto in promptū: atqꝫ ex pmptu in occultū
vſitato itinere tranſeuntiū naturalia dicunt.
Cū vero āmonendis hoibus inuſitata mu
tabilitate ingerunt: magnalia noiant.

De miraculis que magicis artibus fiunt.

Capitulum. vij.

H	Ic video quid infirme cogitatiōi poſ
ſit occurrere: cur ſcꝫ iſta miracula etiā
magicis artibus fiant. Nam ⁊ magi
pharaonis ſimiliter ſerpētes fecerunt: ⁊ alia Exo.
ſimilia. Sed illud amplius eſt admiranduꝫ: ibidē.
quō magorꝫ illa potentia que ſerpētes facere
potuit: vbi ad muſcas minutiſſimas ventuꝫ
eſt: oino defecit. Scyniphes enim muſcule
ſunt breuiſſime: qua tertia plaga ſuperbus
pplus egyptiorꝫ cedebat. Ibi certe deficien
tes magi dixerunt. Digitus dei eſt hic. Vñ Ibidē

intelligi dať: ne ipſos quidem tráſgreſſores
angelos ⁊ aereas poteſtates: in imam iſtam
caliginē: tanꝗ̄ in ſui generis carcerē: ab il/
lius ſublimis etheree puritatis habitatione
detruſas: ꝑ quas magice artes poſſunt quic
quid poſſunt valere aliqd niſi data deſup po
teſtate. Dať autem vel ad fallēdos fallaces:
ſicut i egyptios: ⁊ i ipſos etiā magos data ē:
vt in coꝝ ſpirituū ſeductiōe viderenť admi
randi: a quibus fiebāt a dei veritate damnā
di: vel ad admonēdos fideles: ne tale aliqd
facere ꝓ magno deſiderēt: ꝓpter qꝺ etiā no
bis ſcripture auctoritate ſunt prodita: vel ad
exercēdaꝫ: ꝓbandā manifeſtandanꝗ̄ iuſto
rum patientiā. Neqꝫ enim parua viſibiliū
miraculorum potētia: iob cūcta que habebat
amiſit: ⁊ filios: ⁊ ipſam corporis ſanitatem.
Quicquid angeli tráſgreſſores mali faciūt:
non ipſis ſeruiunt ad nutū creature corpora
les: ſꝫ deo a quo dať poteſtas. Ca. viij.

Ec ideo putandū eſt iſtis tráſgreſſori
n bus angelis ad nutū ſeruire hanc viſi
bilium rerū materiā: ſed deo potius
a quo hec poteſtas dať: quantū in ſublimi ⁊
ſpirituali ſede incōmutabilis iudicat. Naꝫ ⁊
dānatis iniquis etiā in metallo ſeruiūt aqua
⁊ ignis ⁊ terra vt faciāt inde qꝺ volūt: ſꝫ quā
tū ſinitur. nec ſane creatores illi mali angeli
dicēdi ſunt: qꝛ per illos magi reſiſtentes fa/
mulo dei: ranas ⁊ ſerpentes fecerunt. Non
enim ipſi eas creauerūt. Omne quippe reꝝ
que corporaliter viſibiliterqꝫ naſcunť occul/
ta quedaꝫ ſemiña in iſtis corporeis mūdi hu
ius elementis latent. Alia ſunt enim hec iaꝫ
ꝯſpicua oculis noſtris ex fructibus ⁊ animā
tibus: alia vero illa occulta iſtorū ſeminū ſe
mina. Vñ iubente creatore ꝓduxit aqua pri
ma natalitia ⁊ volatilia. Terra aūt prima ſui
generis germina: ⁊ prima ſui generis ani/
malia. Neqꝫ enim tūc huiuſcemodi fetus ita
producti ſunt: vt in eis que ꝓducta ſunt: vis
illa conſumpta ſit: ſed plerumqꝫ deſunt con/
grue temperamentorū occaſiones: quibus
erumpant ⁊ ſpecies ſuas peragāt. Ecce eniꝫ
breuiſſimus ſurculus ſemen eſt. nam côue/
nienter mādatus terre arborē facit. Huius
autē ſurculi ſubtilius ſemen aliqꝺ eiuſdē ge
neris granum eſt: ⁊ hucuſqꝫ nobis viſibile.
Jam vero huius etiā grani ſemē: ꝗ̄uis ocu
lis videre nequeamus: rōne tñ côiicere poſ

ſumus: qꝛ niſi talis aliqua vi[..] eēt in iſtis ele
mentis: nō plerūqꝫ naſcerenť ex terra q̄ ibi
ſeminata nō eſſent. Nec animalia tam mul
ta: nulla marium: feminarūqꝫ cōmixtiōe ꝓcce
dēte: ſiue i terra: ſiue in aqua. que tñ creſcūt:
⁊ coeundo alia pariūt: cū illa nullis coeunti/
bus parentibus orta ſint. Et certe apes ſe/
mina filioꝝ nō coeundo côcipiūt: ſed tanꝗ̄
ſparſa ꝑ terras ore colligunt. Inuiſibiliū eni
ſeminū creator: ipſe creator eſt oiū reꝝ: qm̄
quecūqꝫ naſcendo ad oculos noſtros exeūt:
ex occultis ſeminibas accipiūt progrediēdi
primordia. ⁊ incrementa debite magnitudi
nis diſtinctioneſqꝫ formarū: ab originalib⁹
tanꝗ̄ regulis ſumunt. Sicut ergo nec parē
tes dicimus creatores hoīum: nec agricolas
creatores frugū: ꝗ̄uis coꝝ extrinſecus adhi
bitis motibus iſta creanda dei virtus interi
us operetur. Ita nō ſolum malos: ſꝫ nec bo
nos angelos fas eſt putari creatores. ſi pro
ſubtilitate ſui ſenſus ⁊ corporis: ſemina reꝝ
iſtarū nobis occultiora nouerūt: ⁊ ea per con
gruas temperationes elementorū latenter
ſpargunt: atqꝫ ita gignēdaꝝ rerū: ⁊ accelerā
dorū incrementorū prebent occaſiones. Sꝫ
nec boni hec niſi quantum deus iubet: nec
mali hec iniuſte faciunt: niſi quātū iuſte ipe
permittit. Nam iniqui malitia voluntatē ha
bet iniuſtam: poteſtatē aūt nō niſi iuſte acci/
pit: ſiue ad penam ſuā: ſiue ad aliorū: vel pe
nam malorum: vel laudem bonorū. Itaqꝫ
apl'us paulus diſcernēs interius deū crean/
tem atqꝫ formantē: ab operibus creature q̄
admonenť extrinſecus: ⁊ de agricultura ſi/
militudinem aſſumens ait. Ego plantaui .Cō.3
apollo rigauit: ſed deus incremētū dedit. Si
cut ergo in ipſa vita noſtra mētē iuſtificādo
formare nō poteſt niſi deus: predicare autē
euangeliū extrinſecus ⁊ hoīes poſſunt: nō
ſolum boni per veritatem: ſed etiam mali ꝑ
occaſionē. Ita creationē reruꝫ viſibiliū de/
us interius operatur. Exteriores aūt opera
tiones ſiue bonoꝝ ſiue maloꝝ: vel angeloꝝ
vel hoīum: ſiue etiā quorumcūqꝫ animaliū
ſm̄ imperiū ſuū: ⁊ a ſe impartitas diſtributiō
nes poteſtatū ⁊ appetitiones cōmoditatū ita
rerū nature adhibet in qua creat omnia quē
admodū terre agriculturam. Quapropter:
ita nō poſſum dicere angelos malos magi/
cis artibus euocatos: creatores fuiſſe rana/

rū atq̧ ſerpentiū. ſicut nō poſſum dicere ho/
mines malos creatores eſſe ſegetis: quā per
Gē.30 coꝝ operā video exortā. Sic nec iacob crea
tor colorū in pecoribus fuit: q2 bibentib⁹ in
cōceptu matribus variatas virgas quas in
tuerent̄ appoſuit. Sed nec ipē pecudes crea
trices fuerūt varietatis prolis ſue: q2 inheſe
rat anime illaꝝ diſcolor phantaſia ex cōtui/
tu variarū virgaꝝ ꝑ oculos ī preſſa que non
potuit niſi corpus qd̄ ſic affecto ſpū animaba
tur ex cōpaſſiōe cōmixtionis afficere vñ tene
ris fetuuz primordijs colore tenus aſperge/
ret. Utrū nī ſic ex ſemetipſis afficiant̄: vel aīa
ex corpore: vel corpus ex anima: cōgruentie
rationis id faciunt que incommutabiliter vi
uunt in ipſa ſumma dei ſapientia: quā nulla
ſpacia locoꝝ capiunt. ⁊ cū ipſa ſit incōmuta/
bilis: nihil eorum que cōmutabiliter ſunt de
ſerit: quia nihil eoꝝ niſi ꝑ ipſam creatuꝫ eſt.
Ut enim de pecoribus nō virge ſed pecora
naſcerent̄: fecit hoc incōmutabilis ⁊ inuiſi/
bilis ratio ſapientie dei: ꝑ quam creata ſunt
oīa. Ut aūt de varietate virgaꝝ pecorū cōce
ptorū color aliqd̄ duceret: fecit h̄ anima gra/
uide pecudis per oculos affecta forinſecus:
⁊ interius ſecuꝫ pro ſuo modulo formādi re
gulam trahens: quā de intima potentia ſui
creatoris accepit. Sed quanta ſit vis anime
ad afficiendā atq̧ mutandā materiā corpora
lem: cū tñ creatrix corporis dici nō poſſit: q2
omnis cauſa mutabilis ſenſibiliſq̧ ſubſtātie
omniſq̧ modus ⁊ numerus ⁊ pondus eius
vnde efficit̄ vt ⁊ ſit: ⁊ natura ita vel ita ſit: ab
intelligibili ⁊ incōmutabili vita que ſuꝑ om/
nia eſt: exiſtit: ⁊ ꝑuenit vſq̧ ad extrema atq̧
terrena: multus ſermo eſt: nec nūc neceſſari
us. Uerū propterea factū iacob de pecorib⁹
cōmemoranduꝫ arbitratus ſum: vt intellige
ret̄ ſi homo q virgas illas ſic poſuit: dici non
pōt creator colorū in agnis ⁊ hedis. nec ipſe
matrū anime que ꝯceptaꝫ ꝑ oculos corporis
phantaſiam varietatis ſeminibus carne con
ceptis: quātum natura paſſa eſt: aſperſerūt
multominus dici poſſe ranarum ſerpētiūq̧
creatores angelos malos: ꝑ quos magi pha
Exo. 8 raonis tunc illa fecerunt.

De cauſis originalib⁹ creaturaꝝ corꝑaliuꝫ:
quas mūdo creator inſuit. Ca. ix.

a Liud eſt enim ex intimo ac ſūmo cau
ſarū cardine cōdere atq̧ adminiſtrare
creaturaꝫ: qd̄ q facit: ſolus creator eſt deus.
Aliud aūt ꝓ diſtributis ab illo viribus ⁊ fa/
cultatibus aliquā operationeꝫ forinſecus ad
mouere: vt tunc vel tunc: ſic vel ſic: exeat qd̄
creat̄. Iſta qppe originaliter ac primordiali/
ter in quadā textura elementoꝝ cūcta iā crea
ta ſunt: ſed acceptis oportunitatib⁹ prodeūt.
Nam ſicut matres grauide ſunt fetibus: ſic
ipſe mūdus grauidus eſt cauſis naſcentiū: q̄
ī illo nō creant̄: niſi ab illa ſūma eſſentia: vbi
nec oritur: nec moritur aliqd̄: nec incipit eē:
nec deſinit. Adhibere āt forinſec⁹ accidētes
cauſas: que tametſi non ſunt naturales: tñ ſe
cundum naturā adhibent̄: vt ea que ſecreto
nature ſinu abdita ꝯtinent̄: erumpāt. ⁊ foris
creſcentur quodāmodo explicādo menſuras
⁊ numeros: ⁊ pondera que in occulto acce/ Sap̄
perunt ab illo: qui omnia in menſura ⁊ nu/
mero ⁊ pōdere diſpoſuit: nō ſolum mali an/
geli: ſꝫ etiaꝫ mali hoīes pñt. ſicut exēplo agri
culture: ſupra docui. Sed ne de animalib⁹
quaſi diuerſa ratio moueat: q2 habent ſpiritū
vite cū ſenſu appetendi: que ſecundū naturā
ſunt vitandiq̧ cōtraria: etiaꝫ hoc eſt videre:
q̧ multi hoīes nouerunt: ex quibus herbis
aut carnibus: aut quarūcunq̧ reruꝫ quibuſ/
libet ſuccis: ⁊ humoribus: vel ita poſitis: vl̄
ita obrutis. vel ita cōtritis: vel ita cōmixtis:
que animalia naſci ſoleāt: quoꝝ ſe qs tā de/
mens audeat dicere creatorē. Quid ḡ mirū
ſi queādmodū pōt noſſe quilibet nequiſſim⁹
hō: vnde illi vel illi vermes muſceq̧ naſcan
tur. ita mali angeli ꝓ ſubtilitate ſui ſenſus in
occultioribus elemētoꝝ ſeminibus norunt:
vñ rane ſerpenteſq̧ naſcant̄: ⁊ hec ꝑ certas ⁊
notas tēporationū opportunitates occultis
motibus adhibendo faciūt creari: nō creant
ſed illa hoīes que ſolent ab hominibus fieri
nō mirant̄. Quod ſi quiſq̧ celeritates incre
mētoꝝ forte mirat̄: q᷑ illa aīantia tācito facta
ſunt. attendat queādmoduꝫ ⁊ iſta ꝓ modulo
facultatis humane ab hominibus ꝓcurent̄.
Vñ enim ſit vt eadē corpora citius vermē/
ſcant eſtate q̧ hieme: citius in calidiorib⁹ q̧
in fridigioribus locis. Sed hec ab homini/
bus tāto difficilius adhibent̄: quanto deſunt
ſenſuum ſubtilitates: ⁊ corporuꝫ mobilitates
in membris terrenis ⁊ pigris. Unde quali/
buſcūq̧ angelis vicinas cauſas ab elemētis
ꝯtrahere: quanto facilius eſt: tanto mirabilio

res in huiuſmodi operibus corꝑ exiſtunt ce/
leritates. ſed nō eſt creator: niſi qui principa
liter iſta format. Nec quiſq̧ hoc pōt niſi ille
Sap̄.ij penes quē primitus ſunt oīum que ſunt mē
ſure: numeri: ⁊ pōdera: ⁊ ipſe eſt vnus crea
tor deus: ex cuius ineffabili potētatu fit etiaꝫ
vt qꝺ poſſent hi angeli ſi ꝑmitterent̄: iō non
Exo. 8 poſſunt: q2 non ꝑmittunt̄. Neq̧ eniꝫ occur
ibidē. 7 rit alia ratio: cur nō potuerint facere minutiſ
ſimas muſcas qui ranas ſerpēteſq̧ fecerūt:
niſi q2 maior aderat dn̄atio ꝓhibēdi ꝑ ſpiritū
Exo. 8 ſanctū. qꝺ etiā ipſi magi ꝯfeſſi ſunt dicentes:
digitus dei ē hic. Quid aūt poſſint ꝑ naturā
nec poſſint ꝑ prohibitionē: ⁊ qd ꝑ ipſius na/
ture ſue cōditionē facere nō ſinant̄: homini
explorare difficile eſt: imo vero impoſſibile:
niſi ꝑ illud donū dei: qꝺ aplus cōmemorat
i Cor. j dicens. Alij dijudicatio ſpirituum. Noui/
mus eniꝫ hoīem poſſe ambulare: ⁊ nequaq̄ꝫ
hoc poſſe ſi nō permittatur. volare auteꝫ nō
poſſe etiā ſi ꝑmittat̄. Sic ⁊ illi angeli quedaꝫ
poſſunt facere: ſi ꝑmittāt̄ ab angelis potētio
ribus ex imperio dei. quedā vero nō poſſūt
nec ſi ab eis ꝑmittan̄t: q2 ille nō ꝑmittit a quo
illis eſt talis nature modus: q etiā ꝑ angelos
ſuos ⁊ illa plerūq̧ nō ꝑmittit que cōceſſit vt
poſſint. Exceptis igit̄ illis que vſitatiſſimo
trāſcurſu tēpoꝝ in rerū nature ordine corpo
raliter fiūt: ſicuti ſunt ortus ſiderū occaſuſq̧
generationes ⁊ mortes animaliū: ſeminum
⁊ germinum innumerabiles diuerſitates:
nebule ⁊ nubes: niues ⁊ pluuie: fulgura et
tonitrua: fulmina ⁊ grādines: venti ⁊ ignis
frigus ⁊ eſtus: ⁊ omnia talia. Exceptis etiā
illis que in eodem ordine rara ſunt: ſicut de
fectus luminum: ⁊ ſpecies inuſitate ſideruꝫ
⁊ monſtra ⁊ terremotus. ⁊ ſimilia. Exce/
ptis ergo iſtis omnibus quorū quidem pri/
ma ⁊ ſumma cauſa nō eſt niſi voluntas dei.
Unde ⁊ in pſalmo: cum quedam huius ge/
Ps̄. i48 neris eēnt cōmemorata: ignis: grādo: nix:
glacies: ſpūs tēpeſtatis: ne qs ea vl̄ fortuitu
vel cauſis tātūmodo corporalibus: vel etiaꝫ
Ibideꝫ ſpiritalibus: tn̄ preter voluntatē dei exiſtēti/
bus agi crederet: cōtinuo ſubiecit: que faciūt
verbum eius.

De ſignificationibus que ad manifeſtandā
voluntatem dei: ſiue per homines ſiue ꝑ an
gelos miniſtrantur.

Capitu. x.

Ed his vt dicere ceperā exceptis: alia
ſ ſunt illa que q̄uis ex eadem materia
corporali: ad aliqd tamē diuinitꝰ ānū/
ciandū noſtris ſenſibus admouentur: que
proprie miracula ⁊ ſigna dicunt̄: nec in om/
nibus que a nobis a dn̄o deo annunciātur.
ipſius dei perſona ſuſcipit̄. Cum autē ſuſci/
pit̄: aliqn̄ in angelo demonſtrat̄: aliqn̄ in ea
ſpecie que nō eſt qꝺ angelus: q̄uis ꝑ ange/
lum diſpoſita miniſtret̄. Rurſus cū in ea ſpe
cie ſuſcipit̄: que nō eſt qꝺ angelus: aliqn̄ iaꝫ
erat ipſum corpus: ⁊ ad hoc demonſtrandū
in aliquā mutationē aſſumit̄. aliqn̄ ad h̄ exo/
rit̄: ⁊ re pacta rurſus aſſumit̄. ſicut etiaꝫ cum
hoīes annunciant: aliqn̄ ex ſua ꝑſona verba
dei loquunt̄: ſicuti cū premittit̄: dixit domi/
nꝰ: aut hec dicit dn̄s: aut tale aliqd. aliqn̄ aūt
nihil tale ꝑ̄mittentes: ipſam dei ꝑſonaꝫ in ſe Ps̄. 3i
ſuſcipiunt. ſicuti eſt. Intellectū tibi dabo: et
cōſtituā te in via qua ingredieris. Sic nō ſo
lū in dictis: verūetiā in factis dei ꝑſona ſigni
ficāda imponit̄ ꝓphete: vt eam gerat in mi/ 3 Re. ij
niſterio ꝓphetie: ſicut eius ꝑſonam gerebat
qui veſtimentū ſuum diuiſit in duodecim ꝑ/
tes: ⁊ ex eis decē ſeruo regis ſalomonis de/
dit: regi futuro iſrael. Aliquādo etiā res que
nō erat qꝺ ꝓpheta: ⁊ erat iam in terrenis re
bus in hmōi ſignificationē aſſumpta ē. ſicut Ge. 28
ſomnio viſo euigilans iacob fecit de lapide:
quē dormiens habebat ad caput. Aliquādo
ad hoc fit eadē ſpecies vel aliquātulum mā/ Nu. 2i
ſura: ſicut potuit ſerpens ille eneus exaltatꝰ
in heremo: ſicut pōt ⁊ lr̄e. vel pacto miniſte/
rio tranſitura: ſicut panis ad hoc factus in ac
cipiendo ſacramēto cōſumit̄. Sed q2 hec ho
minibus nota ſunt: q2 ꝑ hoīes fiunt: hono/
reꝫ tanq̄ꝫ religioſa poſſunt habere: ſtuporeꝫ
tanq̄ꝫ mira nō poſſunt. Itaq̧ illa que ꝑ an/
gelos fiūt: quo difficiliora ⁊ ignotiora: eo mi
rabiliora ſunt nobis. illis aūt tanq̄ꝫ ſue actio
nes note atq̧ faciles. Loquitur ex perſona
dei angelus homini dicens. Ego ſum deus Exo. 3.
abraam: ⁊ deus iſaac: ⁊ deus iacob: cuꝫ ſcri/
ptura ꝑ̄dixiſſet. Uiſus ē ei angelus dn̄i. Lo
quit̄ ⁊ homo ex ꝑſona dn̄i dicens. Audi po/ Ps̄. 80.
pulus meus ⁊ loquar iſrael: ⁊ teſtificabor ti/
bi deus: deus tuus ego ſum. Aſſumpta eſt
virga ad ſignificationem. ⁊ in ſerpentem an
gelica facultate mutata eſt. Que facultas cuꝫ
deſit homini: aſſumptus eſt tamen ⁊ ab

hoīe lapis: ad talē aliquā ſignificationē. In
ter factū angeli: ⁊ factū hoīs: plurimum di/
ſtat. Illud ⁊ mirandū ⁊ intelligendū ē. hoc
aūt tantūmō intelligendū. Qđ ex vtroqꝫ in/
telligit̄: foꝛtaſſis vnū eſt: at illa ex quibus in
telligit̄ diuerſa ſunt: tanq̄ꝫ ſi nomē dn̄i ⁊ au/
ro ⁊ attramento ſcribat̄. Illud eſt p̄cioſius:
illud vilius: qđ tn̄ vtroqꝫ ſignificat̄ idipſum
Exo. 4 eſt. Et q̄uis idē ſignificauerit: ex v̄ga moy
Ge. 28 ſi ſerpēs: qđ lapis iacob: melius tn̄ aliquid
Exo. 7 lapis iacob q̄ꝫ ſerpētes magoꝝ. Nam ſicut
vnctio lapidis, chriſtum in carne: in qua vn/
Ps. 44. ctus eſt oleo exultationis pꝛe participib⁹ ſu/
is: ita virga moyſi cōuerſa in ſerpentē: ip̄m
Phi. 2 xp̄m factū obedientem vſqꝫ ad moꝛtem cru/
Joh. 3 cis. vn̄ ait. Sicut exaltauit moyſes ſerpentē
in deſerto: ſic opoꝛtet exaltari filiū hoīs: vt
omnis qui credit in ipſo: nō pereat: ſed habe
Nu. 21 at vitā eternā. Sicut intuētes illū ſerpētem
exaltatū in heremo: ſerpentum moꝛſib⁹ non
Ro. 6. peribant. Vet⁹ enim homo noſter fix⁹ ē cru
ci cū illo: vt euacuet̄ coꝛpus peccati. Per ſer
pentē enim intelligit̄ moꝛs: que facta eſt a
ſerpente in paradiſo: modo locutionis ꝑ effi
cientē id qđ efficit̄ demonſtrāte. Ergo vir/
ga in ſerpentē: xp̄s in moꝛtē: ⁊ ſerpens rur
ſus in virgā: xp̄s in reſurrectionē totus cū
coꝛpoꝛe ſuo qđ eſt eccleſia: qđ i fine tp̄is erit:
quem ſerpentis cauda ſignificat: quam moy
Exo. 4 ſes tenuit: vt rediret in virgam. Serpentes
aūt magoꝝ tanq̄ꝫ moꝛtui ſcl'i: niſi credētes
in xp̄m tanq̄ꝫ deuoꝛati in coꝛpus eius intra
uerint: reſurgere in illo nō poterunt. Lapis
ergo iacob vt dixi: melius aliquid ſignifica/
uit q̄ꝫ ſerpentes magoꝝ. At enim factū ma/
goꝝ: multo mirabilius. Verū hec ita nō pꝛe
iudicāt rebus intelligēdis: tanq̄ꝫ ſi hominis
nomē ſcribat̄ auro: ⁊ deī attramento. Illas
etiā nubes ⁊ ignes quō fecerint vel aſſum/
pſerint angeli ad ſignificandū quod annun
ciabāt: etiā ſi dn̄s vel ſpiritusſanctus illis coꝛ
poꝛalibus foꝛmis oſtendebat̄. Quis nouit
hominū: ſicut infantes nō noꝛunt qđ in alta
ri ponit̄: ⁊ peracta pietatis celebꝛatione con/
ſumit̄: vnde vel quomodo cōficiat̄: vnde in
vſum religionis aſſumatur. Et ſi nunq̄ꝫ di/
ſcant experimento vel ſuo. vl' alioꝝ: ⁊ nunq̄ꝫ
illam ſpeciem rerum videant: niſi inter cele
bꝛationem ſacramentoꝝ cum offertur ⁊ da/
tur: dicatur q̄ꝫ illis auctoꝛitate grauiſſima cu

ius coꝛpus ⁊ ſanguis ſit: nihil aliud credent:
niſi omnino in illa ſpecie dn̄m oculis appa/
ruiſſe moꝛtalium: ⁊ de latere tali percuſſo: li
quoꝛē illū oīno fluxiſſe. Mihi autem omni/
no vtile eſt: vt meminerim viriū mearū fra/
treſqꝫ meos admoneā: vt ⁊ ipſi meminerint
ſuaꝝ ne vltra q̄ꝫ tutū eſt humana ꝓgrediat̄
infirmitas. Quemadmodū enim hec faciunt
angeli vel potius deus: quēadmodū hec fa/
ciat ꝑ angelos ſuos: ⁊ quantū fieri velit etiā
ꝑ angelos malos: ſiue ſinendo: ſiue iubēdo
ſiue cogendo: ex occulta ſede altiſſimi impe/
rij ſui: nec oculoꝝ acie penetrare: nec fidu
cia rationis enucleare: nec ꝓuectu mētis cō
pꝛehendere valeo: vt tā certus hinc loquar
ad omnia que requiri de his rebus poſſunt
q̄ꝫ ſi eſſē āgel⁹: aut ꝓpheta: aut ap̄ls. Cogi
tatiōes enim moꝛtaliū timide: ⁊ incerte ꝓui
dentie nr̄e. Coꝛpus enim qđ coꝛrūpit̄ aggra
uat animam: ⁊ depꝛimit terrena inhabitatio
ſenſum multa cogitantē. Et difficile eſtima
mus que in terra ſunt: ⁊ q̄ in ꝓſpectu ſunt i/
uenimus cū laboꝛe. Que in celis ſunt autē
quis inueſtigabit. Sꝫ q2 ſequit̄ ⁊ dicit. Sen
ſū vero tuū quis ſciet. niſi tu dederis ſapiē
tiā: ⁊ miſeris ſanctū ſpiritū tuū de altiſſimis.
Que in celis ſūt quidē nō inueſtigamus:
quo rerū genere ⁊ coꝛpoꝛa angelica ſm̄ pꝛo/
pꝛiā dignitatē ⁊ eoꝝ quedā coꝛpoꝛalis actio
cōtinet̄. ſm̄ ſpm̄ tn̄ dei miſſum nobis de altiſ
ſimis ⁊ impartitā eius gratiā mentibus no/
ſtris: audeo fiducialiter dicere: nec deū p̄rē
nec verbū eius: nec ſpm̄ eius: qđ deus vn⁹
eſt: ꝑ id qđ eſt: atqꝫ idip̄m ē: vllo mō eſſe mu
tabilē: ac per hoc multo minus eſſe viſibilē:
qm̄ ſunt quedam q̄uis mutabilia: nō tn̄ viſi/
bilia: ſicut nr̄e cogitatiōes: ⁊ memoꝛie: ⁊ vo
lūtates: ⁊ oīs incoꝛpoꝛea creatura. Viſibile
aūt q̄cq̄ꝫ nō eſt: qđ nō ſit mutabile.

Eſſentiam trinitatis nūquā oculis apparuiſ
ſe moꝛtalium: ſed per ſubiectam ſibi creatu/
ram ſignificaſſe que voluit.

Capitulum. xi.

q Vapꝛopter ſubſtātia vel ſi melius di
cit̄ eſſentia dei: vbi pꝛo modulo nr̄o ex
quātulacūqꝫ particula itelligimus p̄rē: ⁊ fi/
liū: ⁊ ſpūmſctm̄: qm̄ qdē nullo mō mutabilis
eſt: nullo mō pōt ipa ꝑ ſemetipſam eſſe viſibi
lis. Pꝛoinde illa oīa que patrib⁹ viſa: ſunt
cū deus illis ſm̄ ſuā diſpēſationē tēpoꝛib⁹

cōgruā preſentaret̃: ꝑ creaturā facta eſſe ma
niſeſtū ē. Et ſi nos latet quō ea miniſtris an
Ro. 12 gelis fecerit: ꝑ angelos tū eſſe facta nō ex no
ſtro ſenſu dicimus: ne cuiꝗ̃ videamur plus
ſapere preterꝙ̃ oportet ſapere. Sed ſapiamꝰ
ad temperantiā ſicut deus nobis partitus ē
1 Cō. 4 menſuraꝫ fidei: ⁊ credimus ꝓpter qđ ⁊ loq
mur. Extat eniꝫ auctoritas diuinaꝝ ſcriptu-
raꝝ: vnde mens noſtra deuiare nō debet:
nec relicto ſolidamēto diuini eloquij: ꝑ ſuſpi
tionū ſuaꝝ abrupta p̃cipitari: vbi nec ſenſus
corporis regit: nec perſpicua ratio veritatis
elucet. Apertiſſime quippe ſcriptū eſt in epi-
ſtola ad hebreos: cū diſpenſatio noui teſta-
menti a diſpenſatione veteris teſtamenti ſm̄
cōgruētiaꝫ ſeculoꝝ ac tēpoꝝ diſtingueret̃:
Heb. j nō tantū illa viſibilia: ſed ipm̄ etiaꝫ ſermonē
ꝑ angelos factū. ſic enim dicit. Ad quē autē
angeloꝝ dixit aliqñ: ſede ad dexterā meam:
quoaduſqꝫ ponā inimicos tuos ſcabellū pe-
dū tuoꝝ. Nōne omnes ſunt miniſtri ſpūs
ad miniſtrationē miſſi: ꝓpter eos qui futu-
ri ſunt hereditatem poſſidere ſalutis. Hinc
oſtēdit illa omnia: nō ſoluꝫ ꝑ angelos facta:
ſed etiam propter nos facta. id eſt propter po
1 Cō. 10 pulum dei: cui ꝓmittit̃ hereditas vite eterne
ſicut ad corinthios etiā ſcriptuꝫ eſt. Omnia
hec in figura ꝯtingebāt illis. ſcripta ſunt aūt
ad correptioneꝫ noſtraꝫ: in quos finis ſecu-
lorum obuenit. Deīde quia tūc per āgelos:
Heb. 2. nūc autem per filiū ſermo factꝰ eſt: cōſequē-
ter aperteqꝫ demōſtrans. Propterea īquit
abundātius oportet attendere nos ea que au
diuimus: ne forte defluamus. Si enim qui
per angelos dictus ſermo factꝰ eſt firmꝰ: et
omnis preuaricatio ⁊ inobedientia iuſtaꝫ ac
cepit mercedis retributiōem: quomodo nos
effugiemꝰ tantam negligentes ſalutem. Et
quaſi querentes quam ſaluteꝫ vt oſtenderet
ſe de nouo teſtamento iam dicere. id eſt ſer-
Ibidēꝫ mone qui nō per angelos: ſꝫ per dn̄m factꝰ
ē. Que cū initiū accepiſſet īquit: vt enarrare
tur ꝑ dn̄m ab his q audierūt ī nos ꝯfirmata
eſt: cōteſtāte deo ſignis ⁊ portēt: ⁊ varijs vir
tutibꝰ ⁊ ſpiritusſancti diuiſiōibꝰ ſecūduꝫ ſuaꝫ
volūtatē. Sed ait aliquis: cur ergo ſcriptum
eſt. Dixit dn̄s ad moyſen: ⁊ nō potius: dixit
āgelus ad moyſen. Quia cuꝫ verba iudicis
preco pronūciat: nō ſcribitur ī geſtis: ille pre
co dixit; ſed ille iudex. Sic etiā loquēte ꝓphe
ta ſctō: ⁊ ſi dicamus ꝓpheta dixit: nihil aliud
qꝫ dn̄ꝫ dixiſſe ītelligi volumꝰ. Et ſi dicamꝰ:
dn̄s dixit: ꝓphetā nō ſubtrahimꝰ: ſꝫ qs per
eū dixerit admonemꝰ. Et illa q̄dē ſcriptura
ſepe apit āgelū eſſe deū: quo loquēte idētidē
dr̄: dn̄s dixit: ſic tā demōſtrauimꝰ. Sꝫ ꝓpt̄
eos q cū ſcriptura illic angelū noīat: ipꝫ ꝑ ſe
ipſm̄ filiū dei volūt intelligi: qꝛ ꝓpt̄ ānūcia-
tionē paterne ac ſue volūtatis a ꝓpheta di-
ctꝰ eſt āgelus: ꝓpterea volui ex hac ep̄la ma
niſeſtius teſtimoniū dare: vbi nō dictū eſt: ꝑ
āgelū: ſed ꝑ āgelos. Nā ⁊ ſtephanus in acti
bꝰ aploꝝ eo more narrat hec: quo etiā in li-
bris veteribꝰ ꝯſcripta ſunt. Viri fratres et Act. 7
patres audite īquit: deꝰ glorie apparuit abrae
prī nrō: cū eſſet ī meſopotamia ſyrie. Ne qs
aūt arbitret̃ tunc deū glorie ꝑ id qđ in ſeipſo
eſt: cuiuſqꝫ oculis apparuiſſe mortaliū: in cō
ſequentibus dicit: ꝙ moyſi āgelus apparue
rit. Fugit inquit moyſes in verbo iſto: ⁊ fa-
ctus eſt inquilinus in terra madian: vbi ge-
nuit filios duos. Et cōpletis illic annis. xl.
apparuit illi in deſerto mōtis ſyna angelus
dn̄i in flāma ignis in rubo. Moyſes auteꝫ
videns mirabat̃ viſum. Qui cum accederet
ꝯſiderare: facta eſt vox domini dicēs. Ego
ſum deus patrum tuoꝝ: deus abraam: ⁊ de Exo. 3
us iſaac: ⁊ deus iacob. Tremefactus autem
moyſes: non audebat ꝯſiderare. Dixitqꝫ il-
li dn̄s. Solue calciamentum pedū tuoꝝ ⁊c̄. Exo. 3
Hic certe ⁊ angelū ⁊ dn̄m dicit: eundemqꝫ
deū abraam: ⁊ deū iſaac: ⁊ deū iacob: ſicut in
geneſi ſcriptū eſt. An forte q̄ſqꝫ dicturꝰ eſt:
ꝙ moyſi ꝑ angelū apparuit dominus: abrae
vero ꝑ ſeipſuꝫ. At hoc a ſtephano nō quera
mꝰ: ipſum librū vnde ſtephanꝰ iſta narrauit
interrogemus. Nūquid enim quia ſcriptuꝫ
eſt. Et dixit dn̄s deꝰ ad abraam. Et paulo Gē. 12
poſt. Et viſus eſt dominꝰ deꝰ abrae ꝓpte-
rea iſta nō per angelos facta ſunt: cū alio lo-
co ſimiliter dicat. Viſus eſt aūt ei deꝰ ad ili- Gē. 18
cem mambre ſedēti ad oſtium tabernaculi
ſui meridie. Et tn̄ cōſeqnēter adiūgit. Re-
ſpiciens aūt oculis ſuis vidit: ⁊ ecce tres viri
ſtabāt ſup eum: de quibꝰ iam diximꝰ. Quō
eniꝫ potuerūt iſti qui vel a verbis ad intelle-
ctuꝫ nolūt aſſurgere: vel facile ſe ab intelle-
ctu in verba p̃cipitāt: quō potuerūt explicare
viſum eſſe deum in viris tribꝰ: niſi eos ſicut
etiā cōſequētia docēt: angelos fuiſſe fatean-

tur. An q̄ȝ nō dictū eſt angelus ei locutus ē
vel apparuit: ꝓpterea dicere audebunt moy
ſi quidē illā viſionē ac vocem per angeluȝ fa
ctā: q̄ȝ ita ſcriptū eſt: abrae aūt q̄ȝ cōmemora
tio angeli nō eſt facta: per ſubſtātiā ſuā deuȝ
apparuiſſe atq̄ȝ ſonuiſſe. Quid qđ nec apud
abraam de angelo tacituȝ eſt. Nam ita legit̄
cū imolandus filius eius pꝑceret̄. Et factū
Ge.22 eſt poſt hec verba: temptauit deus abraam:
⁊ dixit ad euȝ. Abraam abraaȝ. Et ille dixit
Ecce ego. Et dixit ei. Accipe filiuȝ tuū dile/
ctū quē diligis iſaac: ⁊ vade in terrā excelſaȝ
⁊ offer eū ibi holocauſtuȝ ſuper vnuȝ monteȝ
quē tibi dixero. Certe hic deus: nō angelus
Ibideȝ cōmemoratus eſt. Paulopoſt vero ita ſe hȝ
ſcriptura extendēs aūt abraam manū ſuam:
ſumpſit gladiū volens occidere filiū ſuū. Et
vocauit eum angelus dñi de celo: ⁊ dixit ei:
abraam abraā. Et dixit. Ecce ego. Et dixit.
Ne initias manum tuam ſup puerū: neq̄ȝ fa
cias ei quicq̄ȝ. Quid ad hoc reſpōdet̄: an di/
cturi ſunt deum iuſſiſſe vt occideretur iſaac:
⁊ angelum prohibuiſſe. Porro ipſum patreȝ
aduerſuȝ dei p̄ceptuȝ q̄ iuſſerat vt occideret
obtemperaſſe angelo vt parceret. Ridend⁹
⁊ abijciendus hic ſenſus eſt. Sed neq̄ȝ huic
tam groſſo ⁊ abiecto vllum locum ſcriptura
Ibideȝ eſſe permittit: ꝯtinuo ſubiungēs. Nūc eniȝ
cognoui quia times deum tu: ⁊ non peper/
ciſti filio tuo dilecto ꝓpter me. Quid eſt pro
pter me: niſi propter euȝ qui occidi iuſſerat.
Idem igit̄ deus abrae qui angelus: an po/
tius p̱ angelū deus. Accipe ſequentia. Cer/
te iam hic angelus manifeſtiſſime expreſſus
ē: attēde tñ qđ ꝯtexat̄. Reſpiciens abraam
oculis ſuis vidit: ⁊ ecce aries vnus tenebat̄
in arbore ſabech cornib⁹: ⁊ abijt abraā: ⁊ ac
cepit arietē: ⁊ obtulit eum holocauſtum pro
iſaac filio. Et cognominauit abraā nomē lo
ci illius dñs vidit: vt dicant hodie q̄ȝ in mō/
te dñs viſus eſt: ſicut pauloante qđ dixit de/
Vbi. s̄ us p̱ angeluȝ. Nunc enim cognoui quia ti/
mes deum. nō quia tunc deus cognouiſſe i/
telligendus eſt: ſȝ egiſſe. vt p̱ deū ipſe abraā
cognoſceret quātas haberet vires cordis ad
obediendū deo vſq̄ȝ ad immolationem vni/
ci filij. Illo modo locutionis quo ſignificat̄
p̱ efficientē id qđ efficit̄. ſicut dicit̄ frigus pi/
grū: qđ pigros facit: vt ideo cognouiſſe dice
ret̄: q̄ȝ ipm̄ abraā cognoſcere fecerat: quē po
terat latere fidei ſue firmitas: niſi tali experi/
mento probaretur. Ita ⁊ hic cognominauit
abraā nomē loci illius dñs vidit. id eſt qđ vi/
deri ſe fecit. Nam continuo ſecutus ait: vt di
cāt hodie q̄ in mōte dñs viſus eſt. Ecce ideȝ
angelus: dñs dicitur. Quare niſi q̄ȝ p̱ ange
lū dñs. Iam vero in eo qđ ſequit̄: ꝓphetice
omnino loquit̄ angelus: ⁊ prorſus aperit qđ
per angeluȝ deus loquat̄. Et vocauit inquit Ge.
angelus dñi abraaȝ iteꝝ de celo dicēs. Per
me iuraui dicit dñs: pro eo qđ feciſti hoc ver
bum: ⁊ nō pepperciſti filio tuo dilecto propter
me ⁊c̄. Hec certe verba vt dicat ille: per quē
loquit̄ dñs. hec dicit dñs: etiaȝ ꝓphete ſolēt
habere. An filius dei de patre ait dicit dñs:
⁊ ipſe eſt ille angelus patris. Quid ergo de
illis tribus viris. Nōne reſpiciunt quomo/
do vrgeant̄ qui viſi ſunt abrae. cū predictuȝ
eſſȝ: viſus eſt ei dñs. an q̄ȝ viri dicti ſunt: nō
erāt angeli. Danielem legāt dicenteȝ. Ecce Dan.
vir gabriel. Sed qđ vltra differimus ora co
rū euidentiſſimo atq̄ȝ grauiſſimo alio docu/
cumento oppilare: vbi non angelus ſingula
riter: nec viri pluraliter: ſed omnino angeli
dicunt̄: p̱ quos ſermo nō qlibet factus: ſȝ lex
ipſa data manifeſtiſſime oſtēdit̄: q̄ȝ certe nul
lus fideliū dubitat deū dediſſe moyſi ad ſub/
iugandū populū iſrael: ſed tñ p̱ angelos da/
tā. ita ſtephanus loquit̄. Dura ceruice iquit Act.
⁊ nō circūciſi corde ⁊ auribus: vos ſemp̱ ſpi
rituiſancto reſtitiſtis: ſicut pr̄es vr̄i: quē pro/
phetarū nō pꝫſecuti ſunt pr̄es vr̄i: ⁊ occiderūt
eos q̄ prenunciabāt de aduentu iuſti: cuius
nūc vos ꝓditores ⁊ interfectores fuiſtis: q̄
accepiſtis legem in edictis angeloruȝ: nec cu
ſtodiſtis. Quid hoc euidentius: quid tanta
auctoritate robuſtius. In edictis quidē an/
geloꝝ lex illi populo data eſt: ſed dñi ieſu xp̄i
p̱ eā diſponebatur: ⁊ prenunciabat̄ aduēt⁹.
Et ipſe tanq̄ȝ verbum dei miro ⁊ ineffabi/
li modo erat in angelis: in quoꝝ edictis lex
ipſa dabat̄. Unde dicit in euāgelio. Si cre/ Joh.
deritis moyſi: crederitis ⁊ michi. de me eniȝ
ille ſcripſit. Per angelos ergo tunc dñs lo/
quebat̄: per angelos fili⁹ dei: mediator dei 1 Thi.
⁊ hominū futurus ex ſemine abrae ſuū diſpo
nebat aduentū: vt inueniret a quibus recipe
ret̄ cōfitentes reos: quos lex nō impleta fece
rat tranſgreſſores. Unde ⁊ aplus ad gala/
thas dicit. Quid ergo lex. Tranſgreſſionis Gal.

gratia ꝓpoſita eſt: donec veniret ſemē cui ꝓ
miſſum eſt diſpoſita ꝑ angelos in manu me
diatoris h̄ ē diſpoſita ꝑāgelos in manu ſua.
Non enim natus eſt per conditionem: ſed ꝑ
poteſtatē. Qđ autē nō aliquē ex angelis di/
cit mediatorē: ſed ipſum dn̄m ieſum chriſtuꝫ
inquantum homo fieri dignatus eſt: habes
j Thi. 2 alio loco. Vnus inquit deus: ⁊ vnus media
tor dei ⁊ hominuꝫ: homo xp̄s ieſus. Hinc
illud paſca in iterfectiōe agni. Hinc illa om
nia que de xp̄o venturo in carne atq3 paſſu/
ro: ſed ⁊ reſurrecturo in lege figurant̄: que
data eſt in edictis angeloꝝ: donec veniret ſe
men diſpoſitū per angelos in manu media/
toris. In q̄bus angelis erat vtiq3 ⁊ pater: et
filius ⁊ ſpiritusſanctus. Et aliq̄n pater: aliq̄n
filius: aliq̄n ſpiritusſanctus: aliq̄n ſine vlla di
ſtinctione ꝑſone deus ꝑ illos figurabat̄. Et
ſi viſibilib⁹ ⁊ ſenſibilib⁹ formis apparēs: ꝑ
creaturā tn̄ ſuā nō ꝑ ſubſtātiā ſuā cui viden/
da corda mūdant̄ ꝑ hec omnia q̄ oculis vidē
tur: ⁊ auribus audiunt̄. Sed iam ſatis quan
tū exiſtimo ꝓ captu nr̄o diſputatū ⁊ demon/
ſtratū eſt. qđ in hoc libro ſuſceperamus oſtē
dere: cōſtititq3 ⁊ ꝓ habilitate rōnis quantuꝫ
hō vel potius quātū ego potui ⁊ firmitate au
ctoritatis quātū de ſcripturis ſanctis diuina
eloquia patuerunt. qđ antiq̄s patribus nr̄is
ante incarnationeꝫ ſaluatoris cū deus appa/
rere dicebat̄: voces ille ac ſpecies corporales
ꝑ angelos facte ſunt: ſiue ipſis loquentibus
vel agentibus aliq̄d ex perſona dei: ſicut etiā
ꝓphetas ſolere oſtendimus: ſiue aſſumenti
bus ex creatura qđ ipſi nō eſſent: vbi deus
figurare demonſtraret̄ hominibus. Qđ ge
nus ſignificationuꝫ nec prophetas omiſiſſe
multis exēplis docet ſcriptura. Supereſt igi
tur iam vt videamus cū ⁊ nato ꝑ virginem
dn̄o: ⁊ corporali ſpecie ſicut columba deſcen
Act. 2 dente ſpiritusſancto: viſiſq3 igneis linguis ſo
nitu facto de celo die pentecoſtes poſt aſcen/
ſionem dn̄i: non ipſum dei verbū ꝑ ſubſtan
tiam ſuam qua patri equalis atq3 coeternuꝫ ē:
nec ſpūs p̄ris ⁊ filij ꝑ ſuaꝫ ſubſtantiam qua
⁊ ipſe vtriſq3 equalis atq3 coeternus eſt: ſ3
vtiq3 creaturam que illis modis formari et
exiſtere potuit corporeis atq3 mortalib⁹ ſen
ſibus apparuerit: quid inter illas demōſtra
tiones: ⁊ has proprietates filij dei ⁊ ſpiritus
ſancti: q̄uis ꝑ creaturā viſibilē factas interſit
qđ ab alio volumine cōmodius ordiemur.

Explicit liber tertius.

Incipiunt capitula libri quarti.

j De gratia dei qua ſibi humanū genus
reconciliat: vt qđ perierat: ſaluet̄.
ij De incarnatione Vbi ſ vt ꝑticipes eius
iij De ſimplo ſaluato/ eſſe poſſum⁹.
ris nr̄i q̄ ad duplū nr̄ꝫ ꝯcurrit ⁊ ꝯgruit
iiij De ratione ſimpli ad duplū: ꝑ numeꝝ
ternariū atq3 ſenarium.
v De quadrageſimo ſexto anno edifica/
tionis dn̄ici corporis.
vi De triduo quo īpleto dn̄s reſurrexit.
vij De ſignis ⁊ p̄figuratiōib⁹: q̄ aduc̄tuꝫ
viij De filio dei q̄ i forma /dn̄i p̄ceſſerūt.
dei ⁊ in forma ſerui vna ꝑſona eſt xp̄i.
ix De vnitate eccleſie in deo ꝑ geminam
dilectionem cui formam prebet vnitas
patris: ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti.
x De mediatore ad mortē diabolo ⁊ me
diatore ad vitam ieſu xp̄o.
xi De facilitate ludificationū quibus ho/
mines ab imūdis ſpiritibus fallunt̄.
xij De falſis ⁊ deceptorijs ꝑurificatōib⁹.
xiij Mortē xp̄i nō fuiſſe neceſſitatis nr̄e:
ſed voluntatis ſue ac p̄tātis.
xiiij De ſacrificio ꝑfecto ⁊ vero: qđ ipſe ꝓ
nobis ſaluator effectus eſt.
xv De his q̄ ſibi purgationem de virtute
ꝓpria pollicentur.
xvi Sapientes mūdi nec reſurrectiōis Vi
tatem cognoſcere: nec futuroꝝ ordinē
ſcire potuiſſe: q̄uis ⁊ ipſi vaticinia ha
bere videantur.
xvij Vn̄ apud impios poſſint q̄dā futura
xviij De fide qua credimus tpa/ p̄ſciri.
liter geſta ⁊ veritate q̄ reddet eterna.
xix De miſſione filij dei qua in forma ſer
ui patre factus eſt minor: cuꝫ in forma
dei patri permaneret equalis.
xx Non eſſe contra equalitatē p̄ris: ⁊ fi/
lij: ſi etiā ſm̄ coeternā patri diuinitatē
intelligat̄ filius miſſus.
xxi De ſenſibili demonſtratione ſpūſſan/
cti: ⁊ de coeterna vnitate trinitatis.

Incipit proemiū in librū quartū.

Cientiā terreſtriū celeſtiūq; rerū ma
ſ gni eſtimare ſolet genus humanum:
in quo ꝑfecto meliores ſunt qui huic
ſcientie preponūt noſſe ſemetipſos: laudabi/
liorq; eſt animus cui nota eſt vel infirmitas
ſua: q̄ȝ qui ea nō reſpecta: vias ſiderū ſcrutaṫ
etiam cogniturus. aut qui iaȝ cognitas tenet
ignorans ipſe qua ingrediaṫ ad ſalutē: ac in
firmitatē ſuā. Qui vero iaȝ euigilauit i deū
ſpūſſancti calore excitatus atq; in eius amo/
re corā ſe viluit: ad eūq; intrare volens nec
valens: eoq; ſibi lucente attendit in ſe: inue/
nitq; ſe: ſuāq; egritudinē illius mūdicie cō
temperari nō poſſe cognouit: flere dulce ha
bet eūq; deprecari: vt etiā atq; etiā miſereaṫ
donec exuat totā miſeriā: ⁊ ꝑcari cū fiducia.
Jam accepto gratuito pignore ſalutis: per
eius vnicū ſaluatorē his ⁊ illuminatorē/ hūc
j Cō. 8 ita agentē ⁊ dolentē: ſcientia nō iflat: q̄ꝛ cari
tas edificat: prepoſuit eniȝ ſciētiaȝ ſcientie: ꝑ
poſuit: ſcire infirmitateȝ ſuam magiſq̄ȝ ſcire
mundi menia: fundamēta terraꝝ ⁊ faſtigia
celorū: ⁊ hanc apponendo ſcientiā: appoſuit
dolorē. Dolorē peregrinationis ſue ex deſi
derio patrie ſue: ⁊ conditoris eius beati dei
ſui. In hoc genere hominuȝ: in familia xp̄i
tui dn̄e deus meus: ſi inter pauperes tuos
gemo: da mihi de pane tuo reſpondere ho/
mat. 5. minibus: qui nō eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiam
ſȝ ſatiati ſūt ⁊ abūdāt. Saciauit āt illos phā
taſma coꝝ: nō veritas tua: q̄ȝ repellēdo reſi/
liūt: ⁊ in ſuā vanitatē cadūt. Ego certe ſentio
q̄ȝ multa figmenta pariat cor humanuȝ. Et
quid eſt cor meum: niſi cor humanum. Sed
hoc oro deuȝ cordis mei: vt nihil ex eis fig/
mentis pro ſolido vero eructem in has litte
ras: ſed inde veniat in eas quicquid per me
venire potuerit. Unde q̄ȝuis ꝓiecto a facie
oculoꝝ ſuoꝝ: ⁊ de longinquo redire conanti
ꝑ viā quā ſtrauit humanitati diuinitas vni/
geniti ſui aura veritatis eius aſpergiṫ. Quā
intantum licet mutabilis haurio. inquantuȝ
in ea nihil mutabile video nec locis ⁊ tēpori
bus ſicut corpora. nec ſolis tꝑib⁹ ⁊ quaſi lo/
cis: ſicut ſpirituū noſtroꝝ cogitatiōes nec ſo
lis tēporibus ⁊ nulla vel imagine locoꝝ: ſi/
cut quedam noſtrarū mentiū ratiocinatōes.
Omnino enim dei eſſentia qua ē: nihil mu
tabile habet nec: in eternitate: nec in ve/
ritate: nec in voluntate: q̄ꝛ eterna ibi eſt veri
tas: ⁊ eterna caritas: ⁊ vera ibi eſt caritas:
vera eternitas: ⁊ cara ibi eſt eternitas: cara
veritas.

De gratia dei qua ſibi humanuȝ genus re/
cōciliat vt quod perierat ſaluetur.

Capitulum. j.

Ed quoniaȝ exulauimus ab i
cōmutabili gaudio nec tn̄ inde
ſ ꝑciſi atq; abrupti ſumus: vt n̄
etiā in iſtis mutabilibus ⁊ tē/
poralibus eternitateȝ: veritatē
beatitudinē: queremus. Nec
mori enim nec falli: nec ꝑturbari volumus.
miſſa ſunt nobis diuinitus viſa cōgrua pere
grinationi nr̄e: quibus admoneremur non
hic eſſe qđ querimus: ſed illud ad iп̄a eſſe re
deūdū: vn̄ niſi pēderemus hic ea nō quere/
remus. At ꝑmū nobis ꝑſuadēdū fuit: quan
tū nos diligeret deus: ne deſpatione nō au/
derem⁹ erigi in eū. Quales āt dilexerit: oſtē
di oportebat: ne tanq̄ȝ de meritis nr̄is ſuper
biētes: magis ab eo reſilirem⁹: ⁊ in nr̄a for
titudine magis deficeremus: ac per hoc egit
nobiſcū vt ꝑ eius fortitudinē potius ꝓficere
mus: atq; ita in infirmitate humilitatis ꝓfi/
ceret virtus caritatis. Hoc ſignificabat in
pſalmo vbi ait. Pluuiā volūtaria ſegregās pſ̄. 67
deus hereditati ſue ⁊ infirmata eſt: tu vero ꝑ
feciſti eā. Pluuiā qppe voluntariā non niſi
gratiā vult intelligi: nō meritis redditā: ſed
gratis datā: vn̄ ⁊ gr̄a noiaṫ. Dedit eniȝ eam
nō q̄ꝛ digni eramus: ſȝ q̄ꝛ voluit. hoc cogno
ſcētes: nō fidentes in nobis erim⁹: ⁊ hoc ē
infirmari. Ipſe vero ꝑficit nos: q etiā pau/
lo ap̄lo dixit. Sufficit tibi gr̄a mea. nā virt⁹ 2 Cō. 12
in infirmitate ꝑficiṫ. ꝑſuadendū ergo erat ho
mini quantā nos dilexerit deus: ⁊ quales di
lexerit. Quantum: deſperaremus: quales
ne ſuperbiremus. Hunc locū ap̄ls ꝑnecceſ
ſariū: ſic explicat. Cōmendat aūt inquit ſuaȝ Ro. 5
caritatē deus i nobis: qm̄ cuȝ adhuc pctōres
eſſemus: xp̄s ꝓ nobis mortuus eſt. multo
magis iuſtificati nunc in ſanguine ip̄ius: ſal ibidē. 8
ui erimus ab ira ꝑ ipſum. Si eniȝ cuȝ inimi
ci eſſemus recōciliati ſumus deo ꝑ morteȝ fi
lij eius: multo magis reconciliati ſalui erim⁹
in vita ipſius. Item alio loco. Quid ergo
inquit dicemus ad hec. Si deus pro nobis:
quis contra nos. qui proprio filio nō peper/
cit: ſed pro nobis omnibus tradidit illum.

Quomō nō ⁊ cū illo nobis omnia donauit.
Qđ aūt factū nobis enūciat: hoc futurū ostē
debat ⁊ antiquis iustis: vt p eandē fidē etiā
Ioh. j. ipsi hūiliati infirmarent: ⁊ ifirmati pficerē
tur. Quia igit vnū verbū dei est: p qđ facta
sunt oia: qđ est incōmutabilis veritas: vbi
principaliter atq; incōmutabiliter sunt oia
simul: nō solū que nunc sunt in hac vniuersa
creatura: verūetiā que fuerunt: ⁊ que futura
sunt. ibi aūt nec fuerūt: nec futura sunt: sed tā
tūmodo sunt. ⁊ oia vita sūt: ⁊ omnia vnū sūt:
⁊ magis vnū est: ⁊ vna vita est. Sic eniz oia
p ipm facta sunt: vt qcqd factuz est in his: in
Ibidem illo vita sit: ⁊ facta nō sit: q2 in principio non
factū est verbū: sed erat verbū apud deū: ⁊ d
us erat verbū: ⁊ oia p ipsuz facta sunt. Nec
p ipm omnia facta essent: nisi ipm esset ante
omnia: factūq; nō esset. in his aūt que p ipm
facta sunt etiam corpus qđ vita nō est p ipm
nō fieret: nisi in illo anteq; fieret vita eēt: qđ
enim factū est: iam illo vita erat: ⁊ nō qualis
cūq; vita. Nam ⁊ anima vita est corporis:
Ibidem sed ⁊ hec facta est: q2 mutabilis est: ⁊ per qđ
facta est: nisi p dei verbū icōmutabile. Om
nia enim per ipm facta sunt: ⁊ sine ipso factū
ps. 67 est nihil: qđ ergo factū est: iaz in illo vita erat
⁊ nō qualiscūq; vita: sed vita erat lux homi
nū. lux vtiq; rationaliū mentiū: per quas ho
mines a pecoribus differunt: ⁊ ideo sūt ho
mines. nō ergo lux corporea: que lux est car
niū: siue de celo fulgeat: siue terrenis ignib⁹
accendat: nec humanaꝝ tantū carniū: sz etiā
1 Co. ii beluinaꝝ ⁊ vsq; ad minutissimos quosq; ver
miculos. Omnia enim hec vident istam lu
Act. 17 cem. at illa vita lux hominuz erat. nec longe
posita ab vnoquoq; nostrū. In illa enim vi
uimus ⁊ mouemur ⁊ sumus. Sed lux in te
nebris lucet: ⁊ tenebre eā nō cōprehēderūt.
Ro. 5 De incarnatione verbi ⁊ participes ei⁹ esse
possim⁹.

Capi. ij.

ibidem Tenebre aūt sūt stulte mentes hominū
praua cupiditate atq; infidelitate ceca
te. Has vt curaret atq; sanaret verbū
per qđ facta sūt omnia: caro factū est: ⁊ habi
tauit in nobis. Illuminatio qppe nostra par
ticipatio verbi dei est: illi⁹ scilicet vite q̄ lux ē
hominū. Huic aūt participationi prorsus i
habiles ⁊ minus idonei eram⁹: ꝓpter imū
diciā pctōꝝ. Mūdandi ergo eram⁹. Por
ro iniquoꝝ ⁊ superboꝝ vna mūdatio est san
guis iusti: ⁊ humilitas dei: vt ad cōtemplā
dū deū qđ natura nō sumus: p eū mundare
mur: factū qđ natura sumus: ⁊ qđ pctō non
sum⁹. De⁹ eniz natura nō sum⁹: hoies natu
ra sum⁹: iusti pctō nō sum⁹. Deus itaq; fa
ct⁹ hō iust⁹: itercessit deo ꝓ hoie peccatore.
Nō enim ɔgruit peccator iusto: sed ɔgruit
homini hō. Adiūgens ergo nobis similitu
dinē humanitatis sue: abstulit dissimilitudi
nē iniquitatis nostre. Et factus particeps
mortalitatis nostre: fecit nos participes diui
nitatis sue. Merito quippe mors peccato
ris veniens ex damnationis necessitate: so
luta est per mortem iusti venientem ex mise
ricordie volūtate: dum simplū eius cōgruit
duplo nostro. Hec eniz ɔgruentia: siue cō
uenientia: vl' ɔcinnātia: vel ɔsonātia: vl' si cō
modius dicit: qđ est vnū ad duo: in oī cōpa
ginatione: vel si meli⁹ dicit coaptatione crea
ture: valet plurimū. Hanc enim coaptatio
nē: sic mihi nūc occurrit: dicere volui: quaz
greci harmoniam vocant. Neq; nūc locus
est: vt ostendā quātū valeat cōsonantia sim
pli ad duplum: que maxima in nobis repe
rit: vt sit nobis isita naturaliter: a quo vtiq;
nisi ab eo q nos creauit: vt nec imperiti pos
sint eam non sentire. siue ipsi cantantes: si
ue alios audientes. p hanc qppe voces acu
tiores grauioresq; concordant: ita vt qsquis
ab ea dissonuerit: nō scientiam: cuius exper
tes sunt plurimi: sed ipm sensum audit⁹ no
stri vehementer offendat. Sed hoc vt demō
stret: longo sermone opus est: ipsis autez au
ribus exhiberi potest ab eo q nouit in regula
ri monochordo.
De simplo saluatoris nostri quod ad duplū
nostrū cōcurrit ⁊ cōgruit.

Capi. iij.

Verū qđ instat impresentiarū quantū
donat deus: edisserendū est: quēad
modū simplū dñi ⁊ saluatoris nostri
iesu xp̄i: duplo nrō ɔgruat ⁊ quodāmodo cō
cinat ad salutē. Nos certe: qđ nemo xp̄ian⁹
ambigit: ⁊ anima ⁊ corpore mortui sumus.
anima ꝓpter pctm̄: corpe ꝓpter penā pecca
ti: ac per hoc ⁊ corpore ꝓpter pctm̄. Vtriq;
aūt rei nostre. id est ⁊ anime ⁊ corpori medi
cina ⁊ resurrectione opus erat: vt in melius
renouaret qđ erat in deterius commutatuz.
Mors autem anime impietas est: ⁊ mors

corporis corruptibilitas: ꝑ quā fit ⁊ anime a
cope abſceſſus. Sicut eniꝫ aīa mea deo deſe
rente: ſic corpus anima deſerēte: morit̄. vñ
illa fit inſipiens: hoc exanime. Reſuſcitatur
eniꝫ aīa ꝑ penitētiā: ⁊ in corpore adhuc mor
tali renouatio vite inchoat̄ a fide: qua credit̄
in eū qui iuſtificat impiū: boniſqꝫ moribus
auget̄ ⁊ roboratur de die in diem: cū magis
magiſqꝫ renouat̄ interior homo. Corp⁹ vo
tanqꝫ hō exterior: quāto eſt hec vita diutur/
nior: tāto magis magiſqꝫ corrumpit̄. vl' eta/
te vel morbo. vel varijs afflictionib⁹: donec
veniat ad vltimā que ab hominibus mors
vocat̄. Eius aūt reſurrectio differt̄ in fineꝫ:
cū ⁊ ipſa iuſtificatio nr̄a perficiet̄ ineffabilit̄.
j Ioh. 3 Tūc eniꝫ ſimiles ei erim⁹: qm̄ videbim⁹ euꝫ
Sap. 9 ſicuti eſt. Nunc vero qꝫdiu corpus qđ corrū
Iob. 7 pit̄ aggrauat animā: ⁊ vita humana ſup ter
ps. 142 rā tota temptatio eſt. nō iuſtificabit̄ in cōſpe/
ctu eius oīs viuēs: in cooperatione iuſtitie q̄
equabimur angelis: ⁊ glorie que reuelabit̄
in nobis. De morte autē aīe a morte corpis
diſtinguēda: qđ plura documenta cōmemo
rē: cū dñs in vna ſentētia euangelica vtrāqꝫ
mortē cuius facile diſcernēdā poſuerit. vbi
mat. 8. ait. Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos.
Sepeliendū quippe corpus mortuoꝝ erat:
ſepultores aūt eius ꝑ infidelitatis impietateꝫ
in aīa mortuos intelligi voluit. quales excitā
Eqh. 5 tur cū dicitur. Surge qui dormis ⁊ exurge a
mortuis: ⁊ illuminabit te xp̄s. Deteſtat̄ autē
quādaꝫ morteꝫ apl's dicens de vidua. Que
j Thi. 5 aūt in delitijs agit: viuens mortua eſt. Ani
ma igit̄ iam pia que fuit impia: ꝓpter iuſtitiā
fidei dr̄ ex morte reuixiſſe atqꝫ viuere. Cor
pus aūt nō tm̄ moriturū ꝓpter aīe abſceſſuꝫ
qui futurus eſt: ſed ꝓpter infirmitateꝫ tantū
carnis ⁊ ſanguinis: quodam loco in ſcriptu
Ro. 8. ris etiaꝫ mortuū dicit̄: loquente aplō. Cor/
pus quidē inquit mortuū eſt ꝓpter peccatū:
ſpiritus aūt vita eſt ꝓpter iuſtitiam. hec vita
Abac. 2 ex fide facta eſt: qm̄ iuſtus ex fide viuit. Sed
Ro. 8. quid ſequit̄. Si aūt ſpūs eius q ſuſcitauit ie/
ſum a mortuis habitat in vobis: qui ſuſcita/
uit xp̄m ieſum a mortuis: viuificabit ⁊ mor/
talia corpora veſtra: ꝑ inhabitantē ſpiritum
eius in vobis. Huic ergo duple morti no/
ſtre ſaluator impendit ſimplam ſuam: ⁊ ad
faciendam vtrāqꝫ reſuſcitationē noſtraꝫ: in
ſacramēto ⁊ exemplo prepoſuit ⁊ propoſuit
vnam ſuam. Neqꝫ eniꝫ fuit peccator aut im
pius vt ei tanqꝫ ſpiritu mortuo in interiore
hoīe renouari opus eſſet: ⁊ tanqꝫ reſipiſcen
do ad vitā iuſtitie reuocari: ſed indutus car/
ne mortali: ⁊ ſola moriens: ſola reſurgens:
ea ſola nobis ad vtrūqꝫ cōcinuit: cū in ea fie/
ret interioris hoīs ſacramētū: exterioris exē
plū. Interioris eniꝫ hoīs nr̄i ſacramēto da/
ta eſt illa vox: ꝑtinens ad mortē aīe noſtre ſi
gnificandam: nō ſolū in pſalmo: veꝝ etiam
in cruce. Deus meus deus meus vt qđ me Ps.
dereliquiſti. Cui voci cōgruit apl's dicēs.
Sciētes qꝛ vetus hō nr̄ ſimul crucifixus eſt Ro.
cū illo vt euacuet̄ corpus peccati: vt vltra nō
ſeruiamus pctō. Crucifixio qppe interioris
hoīs penitentie dolores intelligunt̄: ⁊ conti
nentie quidā ſalubris cruciatus: ꝑ quā mor/
tē mors impietatis perimit̄: in qua nos non
dereliquit deus. Et ideo ꝑ talē crucē euacua Ibid
tur corpus peccati: vt iā nō exhibeamus mē
bra nr̄a arma iniquitatis pctō: qꝛ ⁊ interior
hō ſi vtiqꝫ reuocat̄ de die in diē: ꝑfecto vet⁹
eſt anteqꝫ renouet̄. Intus nāqꝫ igit̄: qđ idē
apl's dicit. Exuite vos veterē hominē: ⁊ i/ Eph
duite nouuꝫ. Qđ ita conſequenter exponit.
Quapropter deponētes mēdaciū: loqmini Ibid
veritatē. Vbi aūt deponit̄ mendaciū: niſi i/
tus vt inhabitet in mōte ſancto dei: qui loqui
tur veritatē: in corde ſuo. Reſurrectio vero ps. 14
corporis dñi: ad ſacramentū interioris reſur
rectiōis nr̄e ꝑtinere oſtēdit̄. vbi poſtqꝫ reſur
rexit ait mulieri. Noli me tangere: nonduꝫ
eniꝫ aſcendi ad patrē meū. Cui myſterio cō Jo.
gruit apl's dicēs. Si aūt reſurrexiſtis cū xp̄o Col
que ſurſum ſunt: querite: vbi xp̄us ē ad dex
teraꝫ dei ſedens. Que ſurſum ſunt ſapite. h
eſt eniꝫ xp̄m nō tangere: niſi cum aſcenderit
ad patreꝫ nō de xp̄o ſapere carnaliter. Iam
vero ad exemplum mortis exterioris hoīs
noſtri dñice carnis mors ꝑtinet qꝛ ꝑ talē paſ
ſioneꝫ maxime hortatus eſt ſeruos ſuos: vt
nō timeant eos qui corpus occidūt: animam mat.
aūt non poſſunt occidere. Propter qđ dicit
apl's: vt ſuppleaꝫ que deſunt preſſuraꝝ xp̄i Col
in carne mea. Et ad exemplū reſurrectionis
exterioris hoīs noſtri pertinere inuenit̄ re/
ſurrectio corporis dñi qui ad diſcipulos ait.
Palpate ⁊ videte: qꝛ ſpūs carnē ⁊ oſſa non luc.
habet: ſicut me videtis habere. Et vnus ex
diſcipulis cicatrices eius ꝯtrectās: exclama

nit dicēs. Dn̄s meus ⁊ deus me⁹. Et cū il/
lius carnis tota itegritas apperet demōſtra
Luc. 21 tū eſt in ea q̄ ſuos exhortans dixerat. Capil
Jo. 20 lus capitis veſtri nō peribit. Vn̄ enim p̄mo
noli me tāgere: nōdū eniꝫ aſcendi ad patreꝫ
meū. ⁊ vn̄ anteq̄ꝫ aſcēdat ad patrē a diſcipu/
lis tangiť: niſi q꞉ illic inſinuabať interioris
hoīs ſacramentū: hic p̄bebať exterioris exē/
plum. An forte quiſq̄ꝫ ita eſt abſurdus atq̄ꝫ
auerſus a vero: vt audeat dicere a viris euꝫ
tactū anteq̄ꝫ aſcenderet: a mulieribus aūt cū
aſcendiſſet. Propter hoc exēplū future nr̄e
resurrectionis in corpore qđ p̄ceſſit in dn̄o:
1 Cō. 15 dicit apl's. Initiū xp̄s: deinde qui ſunt xp̄i.
De corporis enim reſurrectione illo loco
agebatur: propter quā etiā dicit. Tranſigu
Phi. 5 rauit corpus humilitatis noſtre: ꝯforme cor
pori ſue glorie. Vna ergo mors noſtri ſalua
toris: duabus mortibus nr̄is: ſaluti fuit. Et
vna ei⁹ reſurrectio: duas nobis reſurrectiō
nes p̄ſtitit: cū corpus eius in vtraq̄ꝫ re. id ē
⁊ in morte ⁊ in reſurrectiōe ⁊ ſacramento in
terioris hoīs nr̄i: ⁊ exēplo exterioris medici
nali quadā ꝯuenientia miniſtratū eſt.

De rōne ſimpli ad dupluꝫ p̄ ternariū nume
rum atq̄ꝫ ſenariuꝫ. Ca. iiij.

Hec aūt ratio ſimpli ad duplū oriť q̄dē
h a ternario numero. Vnum q̄ppe ad
duo: tria ſunt. Sed hoc totū qđ dixi:
ad ſenariū p̄uenit. Vnū enim ⁊ duo ⁊ tria:
ſex fiūt. Qui numerus ꝓpterea p̄fectus dici
tur: q꞉ p̄tibus ſuis cōpleť. Habet enim illas
tres: ſextā: tertiā: dimidiā. Nec vlla p̄s alia
q̄ dici poſſit quota ſit: inueniť in eo. Sexta
ergo eius vnuꝫ eſt: tertia duo: dimidia tria.
Vnū āt ⁊ duo ⁊ tria ꝯſummāt eūdē ſenariū
Gen. j Cuius p̄fectionē nobis ſancta ſcriptura cō/
mēdat in eo maxime: q̄ deus ſex diebus p̄fe
cit opera ſua: ⁊ ſexto die factus eſt hō ad ima
ginē dei. ⁊ ſexta etate generis humani: fili⁹
dei venit: ⁊ factus eſt filius hominis: vt nos
reformaret ad imagineꝫ dei. Ea q̄ppe nunc
etas agiť: ſiue milleni āni ſingulis diſtribuā
tur etatibus: ſiue in diuinis litteris memora
biles atq̄ꝫ inſignes quaſi articulos tēpoꝝ ve
ſtigemus: vt prima etas inueniatur ab adaꝫ
vſq̄ꝫ ad noe. inde ſecūda vſq̄ꝫ ad abraam. Et
Mat. j deinceps ſicut matheus euangeliſta diſtin/
xit: ab abraā vſq̄ꝫ ad dauid: a dauid vſq̄ꝫ ad
tranſmigrationē in babyloniā. atq̄ꝫ ide vſq̄ꝫ
ad virginis partū. Que tres etates ꝯiuncte
illis duabus: quinq̄ꝫ faciunt. Proinde ſex/
tā inchoauit natiuitas dn̄i: que nūc agiť vſq̄ꝫ
ad occultū t̄pis finē. Hūc ſernariū numerū
quādā t̄pis gerere figurā: ēt in illa rōne trip
tite diſtributionis agnoſcimus: qua vnū tē/
pus cōputamus ante legeꝫ: alterū ſub lege:
tertiū ſub gratia. In quo t̄pe ſacramentū re
nouationis accepimus: vt in fine t̄pis etiam
reſurrectiōe carnis: omni ex parte renouati:
ab vniuerſa: nō ſolū anime: vere etiā infir/
mitate corporis ſanemur. Vnde intelligiť il
la mulier in typo eccleſie a dn̄o ſanata ⁊ ere/ Luc. 13
cta: quā curuauerat infirmitas alligāte ſatha
na. De talibus eniꝫ occultis hoſtibus plan/
git illa vox pſalmi. Curauerūt animā meā.
Hec aūt mulier decem ⁊ octoānos habebat
in infirmitate: qđ eſt ter ſeni. Mēſes autem
annoꝝ decē ⁊ octo inueniunť in numero ſo/
lidi quadrati ſenarij: quod eſt ſexies ſeni: ⁊
hoc ſexies. Iuxta quippe eſt in eodē euange
lij loco: arbor quoq̄ꝫ illa ficulnea: cuius mi/
ſerā ſterilitatē etiā tertius annus arguebat.
Sed ita ꝓ illa interceſſum eſt: vt dimitteret
illo anno: vt ſi fructū ferret: bene. ſin autē: ex
cideret. Nam ⁊ tres anni ad eandeꝫ tripar/
titā diſtributionem pertinent: ⁊ menſes triū
annorum quadratū ſenariū faciunt: qđ ē ſe/
xies ſeni. Annus etiā vnus ſi duodeciꝫ mē
ſes integri ꝯſiderenť: quos triceni dies cō/
plent: talem q̄ppe mēſem veteres obſeruaue
runt: quem circuitus lunaris oſtendit: ſena
rio numero pollet. Quot eniꝫ valent ſex in
primo ordine numeroꝝ: q̄ conſtat ex vnis
vt p̄ueniať ad decem: hoc valent ſexaginta
in ſecūdo ordine: q̄ cōſtat: ex denis: vt p̄ue/
niať ad centuꝫ. Sexagenarius ergo nume
rus dierum: ſexta pars anni ē. Proinde p̄
ſenarium primi v'ſus multiplicanť: tanquā
ſenarius ſecundi v'ſus: ⁊ fiunt ſexies ſexa/
ginta trecenteni ⁊ ſexaginta dies: q̄ ſunt inte
gri. xij. menſes. Sed quoniā ſicut menſem
circuitus lune oſtēdit hominibus ſic annus
circuitu ſolis animaduerſus ē. Reſtāt auteꝫ
quinq̄ꝫ dies ⁊ quadrās diei: vt ſol impleat
curſum ſuū annūq̄ꝫ cōcludat. Quattuor eni
quadrantes faciunt vnū dieꝫ: quē neceſſe ē
interſcalari excurſo quadriēnio qđ biſextuꝫ
vocāt ne tempoꝝ ordo turbeť. Etiam ipſos
dies quinq̄ꝫ ⁊ quadrantē ſi ꝯſideremus: ſe/

narius numerus in eis plurimũ valet. Pꝛimũ: qꝛ ſicut fieri ſolet vt a pte totuꝫ cõputet̃: nõ ſunt iam dies quinqꝫ: ſed potiꝰ ſex: vt q̃drans ille accipiat̃ pro die. Deide qꝛ in ipis quinqꝫ diebꝰ ſexta pars menſis eſt. ipſe aũt quadrans ſex hoꝛas habet. totus eniꝫ dies. id eſt cũ ſua nocte vigintiquattuoꝛ hoꝛe ſunt quarũ pars quarta. q eſt quadrans diei ſex hoꝛe inueniunt̃: ita in anni curſu ſenarius numerus plurimũ valet.

De quadrageſimo ſexto anno dominici coꝛpoꝛis. Ca. v.

Joh. 2. Nec imerito in edificatione coꝛpoꝛis dñici: in cuius figura tẽpluꝫ a iudeis deſtrictũ triduo ſe reſuſcitaturũ eẽ dicebat: numerꝰ ipſe ſenarius pꝛo anno poſitus intelligit̃. Dixerũt enim quadraginta ꝛ ſex annis edificatũ eſt templũ: ꝛ quadrageſies ſexies ſeni: fiunt ducenti ſeptuaginta ſex. Qui numerꝰ dierũ complet nouem mẽſes ꝛ ſex dies: q tanqꝫ decem mẽſes parientibꝰ feminis imputant̃: nõ qꝛ omnes ad ſextum diem poſt nonũ menſem perueniũt: ſed qꝛ ipſa pfectio coꝛpoꝛis dñi: tot diebus ad partũ perducta cõperit̃. ſicut a maioꝛibꝰ traditũ ſuſcipiẽs eccleſie cuſtodit auctoꝛitas. Octauo enim. Kal̃. apꝛilis cõceptꝰ credit̃: quo et

Luc. 23 paſſus. Jta monumẽto nouo quo ſepultus eſt: vbi nullus erat moꝛtuoꝝ poſitꝰ nec ante nec poſtea: cõgruit vterus virginis quo cõceptꝰ eſt: vbi nullꝰ ſeminatꝰ ẽ moꝛtaliũ. Natus aũt tradit̃ octauo Kal̃. ianuarias. Ab illo ergo die vſqꝫ ad iſtũ cõputati: ducenti ſeptuaginta ꝛ ſex reperiuntur dies: q ſenariũ numerũ quadragies ſexies habẽt. Quo numero annoꝛũ templa edificatũ eſt: qꝛ eo numero ſenarioꝛũ coꝛpus dñi pfectũ ẽ: qđ moꝛtis paſſione deſtructuꝫ: triduo reſuſcitauit.

Joh. 1 Dicebat enim hoc de templo coꝛpoꝛis ſui: ſicut euidẽtiſſimo ꝛ robuſtiſſimo euãgelio teſtimonio declarat̃. quo ait. Sicut fuit ionas

mat. 12 in ventre ceti tribus diebus ꝛ tribus noctibus: ſic erit ꝛ filius hoĩs in coꝛde terre tribꝰ diebꝰ ꝛ tribꝰ noctibꝰ.

De triduo quo impleto dominꝰ reſurrexit. Capi. vi.

Jpſum aũt triduũ: nõ totũ ꝛ plenũ fuiſſe ſcriptura teſtis eſt: ſed primꝰ dies a parte extrema totꝰ ãnumeratus eſt. Dies vero tertiꝰ a pte pꝛima ꝛ ipẽ totꝰ. Medius aũt inter eos. id eſt ſecũdus dies abſolute totus vigintiquattuoꝛ hoꝛis ſuis: duodecim nocturnis: ꝛ duodecim diurnis. Crucifixus eſt eniꝫ pꝛimo iudeo vocibꝰ hoꝛa tertia: cũ eſſet dies ſexta ſabbati. Deinde in ipa cruce ſuſpenſus hoꝛa ſexta. ꝛ ſpiritũ tradidit hoꝛa nona. Sepultus eſt aũt cũ iã ſero factũ eſſet. ſic ſeſe habent verba euãgelij: qđ intelligit̃ in fine diei. Vñ libet ergo incipias etiã ſi alia ratio reddi poteſt: quomodo nõ ſit contra euangeliũ iohãnis: vt hoꝛa tertia ligno ſuſpẽſus intelligat̃: totũ diẽ pmũ nõ cõpꝛehẽdis. Ergo a parte extrema totus cõmutabit̃ ſicut tertius a pte pꝛima. Nox enim vſqꝫ ad diluculũ: quo dñi reſurrectio declarata ẽ: ad tertium diem pertinet: qꝛ deus q dixit de tenebꝛis luceꝫ clareſcere vt p gratiã noui teſtamenti ꝛ participationẽ reſurrectiõis xpi audiremꝰ. Fuiſtis eniꝫ aliquãdo tenebꝛe: nũc aũt lux in dño. inſinuat nobis quodãmodo q a nocte dies ſumat initiũ. Sicut eniꝫ pmi dies ꝓpter futurũ hoĩs lapſuꝫ a luce in noctẽ. ita iſti ꝓpter hoĩs reparationẽ a tenebꝛis ad lucẽ cõputant̃. Ab hoꝛa ḡ moꝛtis vſqꝫ ad diluculum reſurrectionis: hoꝛe ſunt quadraginta. vt ꝛ ipſa hoꝛa nona cõnumeret̃. Cui numero cõgruit etiã vita eius ſup terrã: pꝰ reſurrectionẽ in. xl. diebus. Et eſt iſte numerus frequẽtiſſimus in ſcripturis: ad inſinuãdũ myſteriũ pfectionis in quadripartito mõ. Habẽt eniꝫ quãdã pfectionẽ decẽ. ꝛ ea quater mltiplicata faciũt quadraginta. A veſpere aũt ſepulture vſqꝫ ad diluculũ reſurrectionis. xxxvi. hoꝛe ſunt: q eſt quadratus ſenarius. Refert̃ aũt ad illã rationẽ ſimpli ad duplũ: vbi eſt coaptatiõis maxima ꝯſonãtia. Duodecim eniꝫ ad. xxiiij. ſimplo ad dupluꝫ ꝯueniũt: ꝛ fiunt. xxxvi. nox tota cũ die toto ꝛ nocte tota. neqꝫ hoc ſine illo ſacramento qđ ſupꝛa memoꝛaui. Nõ abſurde qppe ſpirituꝫ diei comparꝰ: coꝛpus aũt nocti. Dñicũ eñi coꝛpus in moꝛte ac reſurrectiõe ꝛ ſpũs nñi figurã: ꝛ coꝛpoꝛis gerebat exemplũ. Etiam ſic ergo apparet illa ratio ſimpli ad duplum i hoꝛis. xxxvi. cũ. xij. ꝯferunt̃. ad. xxiiij. Et hoꝝ quidẽ numeroꝝ cauſas: cur in ſcripturis poſite ſint: põt alius alias indagare: vel qbus iſte quas ego reddidi ꝑponende ſint: vel eque ꝓbabiles: vel iſtis etiam ꝓbabiliores. Fruſtra tñ eos eſſe i ſcripturis poſitos:

mat

Joh

1 Co

Ep

⁊ nullas cauſas eſſe myſticas: cur illic iſti nu
meri cõmemorent̃: nemo tã ſtult⁹ ineptuſq̃
ↄtenderit. Ego aũt q̃s reddidi vl' ex eccleſie
auctoritate a maioribus traditas: vel ex diui
narꝫ teſtimonio ſcripturaruꝫ: vel ex ratione
numerorꝫ ſimilitudinũq̃ꝫ collegi. Cõtra ra
tioneꝫ nemo ſobrius: ↄtra ſcripturas nemo
xpianus: ↄ eccleſiã nemo pacificus ſenſerit.

De ſignis ⁊ p̃figurationibus que aduentum
dñi p̄ceſſerunt. Ca. vij.

Bar.4 h Oc ſacramentũ: hoc ſacrificiũ: hic ſa
cerdos: hic deus: anteq̃ꝫ miſſus veni
ret factus ex femina: oia q̃ ſacrate atq̃ꝫ
myſtice patribus nr̃is p euangelica miracu
la apparuerunt: ſiue q̃ p ipſos facta ſunt: ſili
tudines huius fuerũt: vt oĩs creatura factis
quodãmodo loqueret̃ vnũ futurũ in quo eẽt
ſalus vniuerſorꝫ a morte reparandorꝫ. Qꝛ
enim ab vno vero deo ⁊ ſũmo p impietatis
iniquitatẽ reſilientes ⁊ diſſonãtes defluxera
mus: ⁊ euanueramus in multa diſciſſi per
multa ⁊ inherẽtes in multis: oportebat nu
tu ⁊ impio dei miſerantis: vt ipſa multa ven
turũ ↄclamarẽt vnũ: ⁊ a multis ↄclamatus
veniret vn⁹: ⁊ multa ↄteſtarẽt veniſſe vnũ:
⁊ a multis exonerati veniremus ad vnuꝫ: ⁊
multis peccatis in aĩa mortui: ⁊ p̱pter pecca
tũ in carne morituri: amaremus ſine peccato
mortuũ in carne pro nobis vnũ: ⁊ in reſuſci
tatũ credentes: ⁊ cum illo per fidẽ ſpiritu re
ſurgentes: iuſtificaremur in vno iuſto facti
vnũ: nec in ipſa carne nos reſurrecturos de
ſperaremus: cum multa mẽbra intueremur
p̄ceſſiſſe caput vnũ: in quo nunc p fidẽ mun
dati: ⁊ tũc p ſpeciẽ redintegrati: ⁊ p mediato
rẽ deo reconciliati hereamus vni: fruamur
vno: p̱maneamus vnum.

De filio dei qui ⁊ in forma dei ⁊ in forma ſer
ui vna perſona eſt chriſti.

Capitulum. viij.

ſ Ic ipſe filius dei: verbum dei: ⁊ idẽ
ipſe mediator dei ⁊ hominum filius
hominis: equalis patri p diuinitatis
vnitateꝫ: ⁊ particeps noſter p humanitatis
ſuſceptionem: patrem interpellans pro no
bis: p id qđ homo erat. nec tamẽ tacẽs quod
Jo.17 deus cũ patre vnũ erat. inter cetera ita loq̃t.
Nõ pro his aũt rogo inquit tantũ: ſed ⁊ pro
eis q crediturí ſunt p v̄bũ eorꝫ in me: vt om
nes vnũ ſint: ſicut tu pater in me: ⁊ ego i te:
vt ⁊ ipſi in nobis vnũ ſint: vt mundus cre
dat: qꝛ tu me miſiſti. Et ego claritatem: quaꝫ
dediſti mihi: dedi eis: vt ſint vnum: ſicut ⁊
nos vnum ſumus.

De vnitate eccleſie in deo per geminam di
lectionem: cui formam prebet vnitas patris
⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Ca. ix.

n On dixit: ego ⁊ ipſi vnũ: q̃uis per id
qđ eccleſie caput eſt: ⁊ corpus eius ec
cleſia: poſſet dicere: ego ⁊ ipſi nõ vnũ
ſed vnus: qꝛ caput ⁊ corpus vnus eſt xp̃s:
ſed diuinitateꝫ ſuã cõſubſtantialeꝫ patri: oſtẽ
dẽs: hoc ait. p̱pter qđ ⁊ alio loco dicit. Ego Jo.10
⁊ pater vnũ ſumus: in ſuo genere. hoc eſt in
eiuſdẽ nature cõſubſtantiali parilitate: vult
eſſe ſuos vnũ. Sed in ipſo qꝛ in ſeipſis non
poſſent: diſſociati ab inuicem p diuerſas vo
luptates ⁊ cupiditates: ⁊ imunditiã peccato
rũ: vnde mundant̃ per mediatorẽ: vt ſint in
illo vnum. Nõ tantũ p eandẽ naturã qua ho
mines ex hominibus mortalib⁹ equales an
gelis fiunt: ſed etiã p eandẽ caritateꝫ in eãdẽ
beatitudineꝫ ↄſpirãtes ↄcordiſſima volunta
te in vnũ ſpiritũ: quodãmodo igne caritatis
ↄflatam. Ad hoc enim valet qđ ait. Vt ſint Jo.17
vnũ: ſicut ⁊ nos vnũ ſumus: vt quemadmo
dũ pater ⁊ filius. nõ tantũ equalitate ſubſtan
tie: ſed etiã voluntate vnũ ſunt. Ita ⁊ hi: inter
quos ⁊ deũ: mediator eſt filius nõ tantũ p id
qđ eiuſdẽ nature ſunt: ſed etiã p eandẽ dile
ctionis ſocietatẽ: vnũ ſint. Deinde idipſum qꝛ
mediator eſt: p queꝫ recõciliamur deo: ſic in Ibideꝫ
dicat. Ego inquit in eis: ⁊ tu in me: vt ſint
conſummati in vnum.

De mediatore ad mortem diabolo: ⁊ media
tore ad vitam ieſu chriſto.

Capitulum. x.

b Ec eſt vera pax: ⁊ cũ creatore noſtro
nobis firma cõexio: purgatis ⁊ recõ
ciliatis per mediatorem vite: ſicut ma
culati ⁊ alienati ab eo receſſeramus p media
torẽ mortis. Sicut enim diabolus ſuperb⁹
homineꝫ ſupbiẽtẽ p̱duxit ad mortẽ. Ita xp̃s
humilis hoiem obedientẽ reduxit ad vitam.
Quia ſicut ille elatus cecidit ⁊ deiecit ↄſen
tientẽ: ſic iſte humiliat⁹ ſurrexit ⁊ erexit cre
dentẽ. Quia eniꝫ nõ p̱uenerat diabol⁹ quo
ipſe p̱duxerat: morteꝫ quippe ſpiritus in im
pietate geſtabat: ſed mortẽ carnis nõ ſubie
rat: qꝛ nec indumentuꝫ ſuſceperat: magnus

homini videbať princeps in legionibus de
monũ: ꝑ quas fallaciaꝝ regnũ exercet: ſic ho
minẽ ꝑ elatiõis typuꝫ: potẽtie q̃ꝫ iuſtitie cupi
diorẽ: aut per falſam philoſophiã magna in
flans. aut ꝑ ſacra ſacrilega irretiẽs: in qbus
etiã magice fallacie curioſiores ſupꝫbioreſq̃ꝫ
animas deceptas: illuſaſq̃ꝫ p̃cipitant: ſubdi/
tum tenens. pollicẽs etiam purgationẽ ani/
me: per eas quas theletas appellant: transfi/
2 Cõ. ij gurando ſe in angelum lucis per multifor/
mem machinationem: in ſignis ⁊ prodigijs
mendacij.

De facilitate ludificationum quibus homi/
nes ab inmundis ſpiritibus falluntur.

Capitulum. xi.

f Acile eſt enim ſpiritib⁹ nequiſſimis:
ꝑ aerea corpa facere multa: q̃ mirenť
aĩe terrenis corporib⁹ aggrauate: etiã melio
ris affectus. Si eniꝫ corpora ip̃a terrena nõ
nullis artibus ⁊ exercitationib⁹ modificata:
in ſpectaculis theatricis tãta miracula hoib⁹
exhibẽt: vt hi q nunq̃ꝫ viderũt talia narrata:
vix credant. Quid magnũ ẽ diabolo ⁊ ange
lis eius: de corporeis elemẽtis: ꝑ aerea cor/
pora facere: q̃ caro miret. Aut etiã occultis
inſpirationib⁹: ad illudẽdos hũanos ſenſus:
phãtaſmata imaginũ machinari: qbus vigi/
lãtes dormiẽteſue decipiat: vł furẽtes exagi
tet. Sꝫ ſicut fieri põt: vt hõ vita ac moribus
melior: ſpectet neqſſimos hoies: vel in fune
ãbulãtes vel multimodis motib⁹ corporuꝫ
multa incredibilia faciẽtes: nec vllo mõ face/
re talia ꝯcupiſcat: nec eos ꝓpterea ſibi p̃po/
nendos exiſtimet. Sic aĩa fidelis ⁊ pia: non
ſolũ ſi videat: veꝝ etiã ſi ꝓpter fragilitatẽ car
nis: exhorreat miracula demonũ. nõ ideo tñ
aut nõ ſe poſſe talia dolebit: aut ob hoc illos
meliores eſſe iudicabit: cũ ſint pſertiꝫ ĩ ſocie
tate ſanctorꝝ: q ꝑ v̓tutẽ dei: cui cũcta ſubiecta
ſunt: ⁊ minime fallacia: ⁊ multo maiora fece
runt: ſiue homines: ſiue angeli boni.

De falſis ⁊ deceptorijs purificationibus.

Capitulum. xij.

n Equaq̃ꝫ igiť ꝑ ſacrilegas ſilitudines
⁊ impias curioſitates ⁊ magicas ꝯſe
crationes anime purganť ⁊ reconci/
lianť deo: qr falſus mediator non traijcit ad
ſuperiora: ſed potius obſidens intercludit
viaꝫ ꝑ affectus: quos tãto maligniores: quã
to ſupꝫbiores ſue ſocietatis inſpirat. Qui nõ
poſſunt ad euolandũ pẽnas nutrire virtutũ:
ſed potius ad demergẽdũ podera exaggera
re vitioꝝ: tanto grauius anima ruitura: quã
to ſibi videť euecta ſublimius. Proinde ſi/
cut magi fecerũt diuinitus moniti: quos ad Mat. 2
humilitatem dñi adorandã: ſtella perduxit.
Ita ⁊ nos: nõ qua venimus: ſꝫ ꝑ aliã viã in
patriã redire debemus. quã rex humilis do
cuit: ⁊ quã rex ſuperbus humili regi aduer/
ſarius obſidere nõ poſſit. Et nobis enim vt
adoremus humilẽ xp̃m: celi enarrauerunt Ps. 18
gloriã dei: cum in omnẽ terrã exijt ſonus eo
rũ: ⁊ in fines orbis terre verba eorum. Via
nobis fuit ad mortẽ ꝑ peccatũ in adã. Per
vnũ qppe hoiem peccatũ intrauit in hũc mũ Ro. 5
dũ: ⁊ ꝑ pctm̃ mors: ⁊ ita in oẽs hoies ꝑtran
ſijt: in quo omnes peccauerũt. Huius vie
mediator diabolus fuit: perſuaſor peccati et
precipitator in mortem. Nam ⁊ ipſe ad ope
rãdam duplã mortem noſtrã: ſimplã attulit
ſuã. Per impietatẽ nãq̃ꝫ mortuus eſt in ſpũ
carne vtiq̃ꝫ mortuus nõ eſt. Nobis auteꝫ ⁊
impietatẽ ꝑſuaſit: ⁊ ꝓpter hãc vt in mortis
carnis venire mereremur: effecit. Vnũ er/
go appetiuimus iniqua ſuaſione: alterũ nos
ſecutũ eſt iuſta damnatiõe. ꝓpterea qppe ſcri
ptũ eſt. Deus mortẽ nõ fecit: qr cauſa mor/ Sap. 1
tis ipſe nõ fuit. ſꝫ tñ ꝑ eius retributionẽ iuſtiſ
ſima mors irrogata eſt pctõri. Sicut ſuppli
ciuꝫ iudex irrogat reo: cauſa tñ ſupplicij non
eſt iuſtitia iudicis: ſꝫ meritũ criminis. Quo
ergo nos mediator mortis trãſmiſit ⁊ ip̃e nõ
venit. id eſt ad mortẽ carnis. ibi nobis dñs
deus noſter medicinã emendationis inſer/
uit: quã ille nõ meruit: occulta ⁊ nimis arca
na ordinatione diuine alteq̃ꝫ iuſtitie. Vt ḡ ſi
cut ꝑ vnũ hoiem mors: ita ꝑ vnũ hoiem fie/ Ro. 5
ret reſurrectio mortuorũ. Quia magis vita
bãt hoies qd̃ euitare nõ poterant mortẽ car
nis: q̃ꝫ mortẽ ſpũs. id ẽ magis penã: q̃ꝫ me/
ritũ pene. nã non peccare: aut nõ curať: aut
parũ curať. nõ mori autẽ q̃ꝫuis nõ obtineať
vehemẽter ſatagiť. Vite mediator oſtẽdẽs:
q̄ nõ ſit mors timenda q̃ ꝑ humanã ꝯditio/
nẽ iam euadi non poteſt: ſed potius impie/
tas que ꝑ fidẽ caueri põt: occurrit nobis ad
finem quo venimus: ſed nõ qua venimus.
Nos eniꝫ ad morteꝫ ꝑ pctm̃ venimus ille ꝑ
iuſtitiaꝫ: ⁊ ideo cũ ſit mors noſtra pena pec/
cati: mors illius facta eſt hoſtia ꝓ peccato.

Moꝛtem chꝛiſti non fuiſſe neceſſitatis no/
ſtre: ſed voluntatis ſue ac poteſtatis.

Capitulum. xiij.

Q Vapꝛopter cū ſpūs coꝛpoꝛi pꝛepon a
tur: moꝛſqꝫ ſit ſpiritus a deo deſeri:
moꝛs autem coꝛpoꝛis a ſpiritu deſe/
ri: eaqꝫ ſit pena in moꝛte coꝛpoꝛis: vt ſpiritꝰ
qꝛ volens deſeruit deū: deſerat coꝛpus inui
tus: vt cū ſpiritus deū deſeruerit qꝛ voluit de
ſerat coꝛpus etiāꝫ ſi noluerit: nec deſerat cūꝫ
voluerit: niſi aliquā ſibi vim qua ipſum coꝛ/
pus perimat intulerit: demōſtrauit ſpūs me
diatoꝛis: qꝛ nulla pena peccati vſqꝫ ad moꝛ/
tem carnis eius acceſſerit: qꝛ nō eā deſeruit
inuitus: ſed qꝛ voluit: qñ voluit: quōmodo
Joh. 10 voluit. Quippe dei verbo ad vnitatē cōmix
tus eſt homo. Hinc ait: poteſtatē habeo po
nendi animā meā: ꝛ poteſtatē habeo iterum
ſumendi eā. Nemo tollet eam a me: ſed ego
pono eā a me: ꝛ iterū ſumo eā. Et hoc maxi/
me mirati ſunt: ſicut euangeliū loquit: q pꝛe
ſentes erant: cū poſt illam vocē: in qua figu
ram peccati noſtri edidit continuo tradidit
ſpiritum. Lōga eni moꝛte cruciabant ligno
Joh. 19 ſuſpenſi. Vnde latronibus vt iā moꝛerent:
ꝛ de ligno ante ſabbatū deponerent: crura
cōfracta ſunt. Ille aūt quia moꝛtuus inuen/
tus eſt: miraculo fuit. Hoc etiam pilatū legi
Mar. 15. mus fuiſſe miratū: cum ab ipſo ſepeliendum
coꝛpus dñi peteret. Ille itaqꝫ deceptoꝛ qui
fuit homini mediatoꝛ ad moꝛtē: falſoqꝫ ſe op
ponit ad vitam: nomine purgationis per ſa
cra ꝛ ſacrificia ſacrilega quibus ſuperbi ſedu
cuntur: qꝛ nec participationē moꝛtis nr̄e ha/
bere potuit: nec reſurrectionē ſue: ſimplam
quidē ſuāꝫ moꝛtē ad duplam noſtrāꝫ potuit
afferre. Simplāꝫ vero reſurrectionē in qua
ꝛ ſacramentūꝫ eſſet renouationis noſtre: et
eius que in fine futura eſt euigilationis exem
plūꝫ: nō vtiqꝫ potuit. Ille ꝓinde qui ſpiritu
viuus carnem ſuam moꝛtuam reſuſcitauit:
verus vite mediatoꝛ illum ſpiritu moꝛtuum
ꝛ moꝛtis mediatoꝛē a ſpiritibus in ſe creden
dūꝫ foꝛas miſit: vt nō regnaret itrinſecꝰ: ſꝫ
foꝛinſecus oppugnaret: nec tñ expugnaret.
Cur ſeipſe quoqꝫ temptandum p̄buit: vt ad
ſuperandas etiāꝫ temptationes eius media/
toꝛ eſſet: non ſolū ꝑ adiutoꝛium: verū etiāꝫ ꝑ
exem. At ille pꝛimitus vbi ꝑ omnes aditus
ad interioꝛa moliens irrepere: expulſus eſt:
poſt baptiſma in heremo cōpleta omni tēpta
tione illecebꝛoſa: qꝛ viuū ſpiritu: moꝛtuꝰ ſpi
ritu non inuaſit: quoquo mō auidus moꝛtis
humane ↄuertit ſe ad faciendā moꝛtem: quā
potuit: ꝛ ꝑmiſſus eſt in illud quod ex nobis
moꝛtale viuus mediatoꝛ acceperat. Et vbi
potuit aliqd facere: ibi ex omni parte deuictꝰ
eſt: ꝛ vnde accepit exterius poteſtatem dñice
carnis occidēte: inde interioꝛ eius poteſtas
qua nos tenebat occiſa eſt. Factū eſt enīꝫ vt
vincula pctōꝝ multoꝝ: in multis moꝛtibus
ꝑ vnius vnā moꝛtē quā pctm̄ nullū p̄ceſſe/
rat: ſoluerent. Quā ꝓpterea dñs ꝓ nobis i
debitāꝫ reddidit: vt nobis debita nō noceret
Neqꝫ enim iure cuiuſqꝫ ptātis exutꝰ eſt car
ne: ſed ipſe ſe exuit. Nam qui poſſet nō mo/
ri ſi nollet: pꝛoculdubio qꝛ voluit moꝛtuus
eſt: ꝛ ideo p̄ncipatus ꝛ ptātes expoliauit fi/
ducialiter triūphās eas in ſemetipſo. Moꝛ/
te ſua qppe vno veriſſimo ſacrificio pꝛo no/
bis oblato: quicquid culparū erat vnde nos
pꝛincipatus ꝛ ptātes ad luenda ſupplicia iu/
re detinebant purgauit: aboleuit: extinxit: et
ſua reſurrectione in nouā vitā nos p̄deſtina
tos vocauit: vocatos iuſtificauit: iuſtificatos Ro. 8.
gloꝛificauit. Ita diabolus hominē quēꝫ per
ↄſenſionem ſeductū: tanqꝫ iure integro poſ/
ſidebat: ꝛ ipſe nulla coꝛruptione carnis ꝛ ſan
guinis ſpetus: ꝑ iſtam coꝛpoꝛis moꝛtalis fra
gilitatem: nimis egeno ꝛ infirmo tanto ſuꝑ/
bioꝛ: quanto velut ditioꝛ ꝛ foꝛtioꝛ: quaſi pā/
noſo ꝛ erumnoſo dominabit: in moꝛte car/
nis amiſit. Quo enim cadentē non ſecutus
impulit peccatoꝛē: illuc deſcendentē ꝑſecutꝰ
cōpulit redemptoꝛē. Sic in moꝛtis cōſoꝛtio
filius dei nobis fieri dignatus eſt amicus:
quo nō perueniendo melioꝛēꝫ ſe nobis atqꝫ
maioꝛem putabat inimicus. Dicit enim re/
demptoꝛ noſter. Maioꝛēꝫ dilectionē nemo
habet: qꝫ vt animā ſuā ponat ꝓ amicis ſuis. Joh. 15
Quo circa etiam ipſo dño ſe credebat diabo
lus ſuperioꝛēꝫ: inquantū illi dñs in paſſioni
bus ceſſit: qꝛ de ipſo intellectū eſt qd̄ in pſal/
mo legit. Minuiſti eum paulominus ab an
gelis: vt ab iniquo velut equo iure aduerſūꝫ Ps. 8
nos agente: ipſe occiſus innocens cum iure
equiſſimo ſuperaret: atqꝫ ita captiuitatem ꝓ/
pter peccatum factam captiuaret: noſqꝫ libe/
raret captiuitate pꝛopter peccatum iuſta:
ſuo iuſto ſanguine iniuſte fuſo: moꝛtis chꝛi/

Colo. 2 rographuꝫ delens: ⁊ iuſtificādos redimēs
petōres. Hinc etiaꝫ diabolus ad hec ſuos
illudit: qb⁹ ſe ꝑ ſua ſacra velut purgandis: ⁊
potius implicandis atqꝫ mergendis: falſus
mediatoꝛ opponit: q̄ ſupbis facillime ꝑſua-
det irridere atqꝫ cōtemnere moꝛtē xp̄i: a qua
ipſe quanto eſt alienioꝛ: tanto ab eis creditur
ſanctioꝛ atqꝫ diuinioꝛ. Qui tñ apud euꝫ pau
ciſſimi remāſerunt: agnoſcētibus gētibus:
⁊ pia humilitate bibētibus: p̄ciuꝫ ſuū: eiuſqꝫ
fiducia deſerētibus hoſtem ſuū: ⁊ ꝯcurren
tibus ad redemptoꝛē ſuū. Neſcit eniꝫ diabo
lus quō illo ⁊ inſidiāte ⁊ furēte vtat̄ ad ſalu-
tē fideliū ſuoꝝ excelſiſſima ſapiētia dei: a fine
ſupioꝛe qđ eſt initiū ſpiritalis creature: vſqꝫ
ad finē inferioꝛē: qđ eſt moꝛs coꝛpoꝛis: per
Sap. 8 tendēs foꝛtiter ⁊ diſponēs omnia ſuauiter.
Attingit eniꝫ vbiqꝫ ꝓpter ſuā mūditiā: ⁊ ni
hil inquinatū in eam incurrit. A moꝛte autē
ibidē. 7 carnis alieno diabolo vnde nimiuꝫ ſupbus
incedit: moꝛs alterius generis p̄paratur in
eterno igne tartari: quo nō ſolū cū terrenis:
ſꝫ etiā cū aereis coꝛpib⁹ excruciari ſpūs poſ-
ſint. Supbi aūt hoīes qb⁹ xp̄s: qꝛ moꝛtuus
eſt: vilnit: vbi nos tam magno p̄cio emit: ⁊
iſtā moꝛtē reddūt cū hoībus ꝯditioni erūno
ſe nature: q̄ trahit̄ a p̄mo pctō: ⁊ in illā cū il-
lo p̄cipitabunt̄. Quē ꝓpterea xp̄o p̄poſue-
runt: qꝛ eos in iſtā deiecit: quo per diſtanteꝫ
naturā ipſe nō cecidit: ⁊ quo ꝓpter eos ꝑ in
gentē miſericoꝛdiā ille deſcendit: ⁊ tñ ſe de-
monib⁹ eſſe melioꝛes non dubitāt credere:
eoſqꝫ maledictis omnib⁹ īſectari deteſtariqꝫ
nō ceſſant. quos certe alienos ab hui⁹ moꝛ-
tis paſſione nouerūt: ꝓpter quā xp̄m contē
nunt. Nec ſic volūt cōſiderare quā fieri po-
tuerit: vt in ſe manēs: nec ꝑ ſeipſuꝫ ex vlla ꝑ
te mutabile dei verbū: ꝑ inferioꝛis tñ nature
ſuſceptionē aliqđ inferius pati poſſet qđ im-
mūdus demon: qꝛ terrenū coꝛpus nō habꝫ:
pati nō poſſit. Sed cū ſint ipſi demonibus
melioꝛes: tñ qꝛ carnem poꝛtant: moꝛi ſic poſ
ſunt: quēadmodū demones moꝛi: qui cā nō
poꝛtāt: nō vtiqꝫ poſſunt. Et cū de ritibus ſa
crificioꝝ ſuoꝝ multū p̄ſumāt: que ſe fallaci
bus ſupbiſqꝫ ſpiritibus imolare nō ſentiūt.
Aut ſi iā ſentiūt aliqđ ſibi ꝓdeſſe arbitrant̄
ꝑfidoꝝ ⁊ inuidoꝝ amicitiā: quoꝝ intentio-
nis nullū negociū eſt: niſi impeditio reditus
noſtri: nō intelligūt ne ipſos quidem ſuper-
biſſimos ſpūs honoꝛibus ſacrificioꝝ gaude
re potuiſſe: niſi vni vero deo pro quo coli vo
lūt: verū ſacrificium deberet̄.

De ſacrificio ꝑfecto ⁊ vero qđ ipſe ꝓ nobis
ſaluatoꝛ effectus eſt. Ca. xiiij.

n Ecqꝫ id poſſe rite offerri: niſi per ſacer
dotē ſanctū ⁊ iuſtū: nec niſi ab eis acci
piat̄ qđ offert̄: pꝛo quibus offert̄: atqꝫ
id ſine vitio ſit: vt ꝓ vitioſis mundādis poſ
ſit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: q ꝓ ſe offer
ri ſacrificiū deo volūt. Quis ergo tā iuſtus ⁊
ſanctus ſacerdos: q̄ꝫ vnicus filius dei. nō q
opus haberet ꝑ ſacrificiū ſua purgare pecca
ta: nec oꝛiginalia: nec ex humana vita q̄ ad-
dunt̄. Et qđ tā ꝯgruenter ab hoīb⁹ ſumeret̄
qđ ꝓ eis offerret̄: q̄ꝫ hūana caro. Et qđ tam
aptum huic imolationi: q̄ꝫ caro moꝛtalis. Et
qđ tā mūdū ꝓ mundādis vitijs moꝛtaliū: q̄ꝫ
ſine vlla cōtagione carnalis cōcupiſcētie: ca
ro nata in vtero ⁊ ex vtero virginali. Et qđ
tā grate offerri ⁊ ſuſcipi poſſet: q̄ꝫ caro ſacrifi
cij noſtri: coꝛpus effectum ſacerdotis noſtri.
Vt qm̄ q̄tuoꝛ ꝯſiderant̄ in omni ſacrificio:
cui offerat̄: a q̊ offerat̄: qđ offerat̄: ꝓ qb⁹ offe
rat̄: idē ipſe vnus veruſqꝫ mediatoꝛ: ꝑ ſacrifi
ciū: pacis reconcilians nos deuꝫ: vnū cum
illo maneret cui offerebat: vnū in ſe faceret ꝓ
quibus offerebat: vnus ipſe eſſet qui offere-
bat: ⁊ quod offerebat.

De his qui ſibi purgationem de virtute pꝛo
pꝛia pollicent̄. Ca. xv.

ſ Unt aūt quidā q ſe putāt ad cōtēplan
dum deū: ⁊ inherendū deo virtute ꝓ
pꝛia poſſe purgari: quos ipſa ſupbia
maxime maculat. Nullū eniꝫ vitiū ē cui ma-
gis diuina lege reſiſtit̄: ⁊ in qđ magis accipi
at dominandi ius ille ſupbiſſimus ſpiritus
ad ima mediatoꝛ: ad ſūma itercluſoꝛ: niſi oc-
culte inſidians alia via deuitet̄: aut per popu
lū deficienteꝫ: qđ interp̄tat̄ amalech: a pte ſe-
uiens: ⁊ ad terrā ꝓmiſſionis repugnādo trā
ſitū negans: ꝑ crucē dñi q̄ moyſi manib⁹ ex Exo.
tenſis pꝛefigurata ſupet̄. Hinc eni ſibi pur
gationē iſti virtute ꝓpꝛia pollicent̄: qꝛ nōnul
li eoꝝ potuerūt aciē mētis vltra oēm creatu-
rā tranſmittere: ⁊ lucē incōmutabilis verita
tis q̄ꝫtulacūqꝫ ex parte ꝯtigere: qđ xp̄ianos
multos ex fide interiꝫ ſola viuentes: nondū
potuiſſe derident. Sed quid pꝛodeſt ſuperbiē
ti: ⁊ ob hoc erubeſcenti lignum cōſcendere ex

de longinquo proſpicere patriã tranſmari/
nam. Aut quid obeſt humili de tanto inter/
uallo nõ eam videre: in illo ligno ad eam ve
nienti: quo dedignat̃ ille portari.

Sapientes mundi nec reſurrectionis verita
tem cognoſcere: nec futurorum ordinem ſci
re potuiſſe: quãuis ⁊ ipſi vaticinia habere vi
deant̃. Ca. xvi.

b Hi etiã reſurrectionem carnis nos cre
dere rephendunt: ſibiq; potius etiaȝ
de his rebus credi volũt. Quaſi vero
Ro. i. q2 pcelſam incõmutabilẽq; ſubſtantiaȝ: p il/
la que facta ſunt intelligere potuerũt: propte
rea de ↄuerſione reruȝ mutabiliũ: aut de cõ/
texto ſeculorũ ordine conſulendi ſint. Nun/
quid enim q2 veriſſime diſputãt: ⁊ documẽ
tis certiſſimis pſuadent: eternis rationibus
omnia tpalia fieri: ꝓpterea potuerũt in ipis
rationibus ꝓſpicere: vel ex ipſis colligere q̃
ſint animaliũ genera: q̃ ſemina ſingulorũ in
exordijs: q modus in incremẽtis: qui nume
ri p cõceptus: p ortus: p etates: p occaſus: q
motus in appetendis q̃ ſecundũ naturã ſunt
fugiendiſq; cõtrarijs: nõne iſta oia: nõ p il/
lã incõmutabileȝ ſapientiã: ſed p locoꝝ ac tẽ
porũ hiſtoriã que fierũt: ⁊ ab alijs expta atq;
cõſcripta crediderũt. Quo minus mirandũ
eſt: nullo modo eos potuiſſe ꝓlixiorũ ſeculo
rũ ſeriẽ veſtigare: ⁊ quãdã metam huius ex
curſus: quo tanq̃ fluuio genus decurrit hu/
manũ: atq; inde ↄuerſionẽ ad ſuuȝ cuiq; de
bitũ terminuȝ. Iſta eniȝ nec hiſtorici ſcribe
re potuerunt longe futura ⁊ a nullo experta
atq; narrata: nec iſti phi ceteris meliores in
illis ſummis eterniſq; rationibus itellectua
lia contemplati ſunt. Alioquin nõ eiuſdẽ ge
neris preterita que potuerũt hiſtorice inqui/
rerent: ſed potius ⁊ futura pnoſcerent. Q̃ ȏ
qui potuerunt: ab eis vates: a noſtris ꝓphe
appellati ſunt.

Unde apud impios poſſint quedam futura
preſciri. Ca. xvij.

Quãq; ⁊ ꝓphetarũ nomen nõ omni/
q no alienũ ẽ a lr̃is eoꝝ. Sȝ plurimũ in
tereſt: vtrũ experimẽto pteritorũ futu
ra cõijciant̃. Sicut medici multa pũidendo:
etiã lr̃is mandauerunt: q̃ ipſi experta notaue
runt. Sicut deniq; agricole vel etiam naute
multa pnũciãt. Talia eniȝ ſi ex longis inter/
uallis tẽporũ fiant: diuinatiões putant̃. An
vero iam vẽtura preceſſerint: ⁊ lõge viſa ve
niẽtia nũcient̃: ꝓ acuto ſenſu videntũ: qȏ eis
faciũt aere ptãtes diuinare credunt̃. Tanq̃
ſi qſq; de mõtis vertice aliquẽ longe videat
venientẽȝ: ⁊ ꝓxime in cãpo habitãtibus ante
nũciẽt. An ab angelis ſanctis qbus ea deus
p verbũ: ſapientiãq; ſuã indicat vbi ⁊ futura
⁊ pterita ſtant: vel qbuſdã ꝓnuncient̃ hoib⁹
vel ab eis audita: rurſus ad alios hoies trãſ
mittant̃. An ipſoꝝ hominũ quorũdã mẽtes
in tantũ euehant ſpiritu ſancto: vt nõ p ange
los: ſed p ipſas futuroꝝ inſtantes cauſas: in
ipſa ſũma rerũ arce cõſpiciant. Audiunt eniȝ
iſta ⁊ aere ptãtes: ſiue angelis ea nuncianti/
bus: ſiue hoibus. ⁊ tantũ audiunt quantum
opus eẽ ille indicat: cui ſubiecta ſunt omnia.
Multa etiã pdicunt̃ inſtinctu quodã ⁊ impul/ Ioh. xi
ſu ſpiritu neſcientiũ: ſicut caiphas neſciuit qd
dixit: ſed cũ eſſet pontifex ꝓphetauit. Ergo
de ſucceſſionibus ſeculorũ ⁊ de reſurrectiõe
mortuoruȝ: phos nec illos ↄſulere debem⁹ Act. 17
qui creatoris eternitatem: in quo viuimus
mouemur ⁊ ſumus: quantuȝ potuerũt intel/ Ro. j.
lexerunt. Quia p ea que facta ſunt cognoſcẽ/
tes deuȝ: nõ ſicut deũ glorificauerũt: aut gra
tias egerunt: ſed dicẽtes ſe eſſe ſapiẽtes: ſtul
ti facti ſunt. Et cũ idonei nõ eẽnt i eternitatẽ
ſpiritalis incõmutabiliſq; nature aciem mẽ/
tis tam cõſtãter infigere: vt in ipſa ſapientia
cõditoris atq; rectoris vniuerſitatis viderẽt
volumina ſcloꝝ: q̃ ibi iã eſſent ⁊ ſemp eẽnt.
Hic aũt futura eſſent: vt non eſſent: atq; vt
ibi viderent ↄuerſiones in melius: nõ ſoluȝ
aiaꝝ: ſed etiã corpoꝝ humanoꝝ vſq; ad ſui
modi pfectioneȝ. Cũ ergo ad hec ibi viden/
da nullo modo eſſent idonei: ne ad illud qdẽ
digni habiti ſunt: vt eis iſta p ſanctos ange
los nũciarent̃: ſiue forinſecus p ſenſus cor/
poris: ſiue interioribus reuelat: oibus in ſpi
ritu exp̃ſſis. ſicut patribus noſtris vera pie/
tate predictis: hec demonſtrata ſunt: q ea pre
dicentes: vel de preſentibus ſignis: vel de
ꝓximis rebus: ita vt predixerãt: factis fideȝ
facientes: auctoritatẽ cui de lõge futuris vſq;
i ſeculi finẽ crederet̃: habere meruerũt. Po
teſtates aũt aeree ſupbe atq; fallaces: etiã ſi q̃
dam de ſocietate ⁊ ciuitate ſanctoruȝ: ⁊ vero
mediatore a ſanctis ⁊ prophetis. vel angelis
audita p ſuos vates dixiſſe repiũtur: id ege/
rũt vt p hec aliena vera etiam fideles dei ſi

poſſent ad ſua falſa traducerent. Deus autē
ꝑ neſcientes id egit: vt veritas vndiqꝫ reſo/
naret fidelibus in adiutoriū: impijs in teſti/
monium.

De fide qua credimus temporaliter geſta: ⁊ veritate que reddet eterna.

Ca. xviij.

q Ua igit̄ ad eterna capeſcenda idonei
nō eramus: ſordeſqꝫ peccatorū nos
ꝑgrauabant temporaliū rerū amo/
re cōtracte: ⁊ ꝺ ꝓpagine mortalitatis tāqꝫ na
turaliter molite: purgandi eramus. Purga
ri aūt vt cōtemparemur eternis: nō niſi ꝑ tē
poralia poſſemus: qualibet iā cōtempati te/
nebamur. Sanitas enim a morbo plurimū
diſtat: ſed medici curatio niſi morbo ꝯgruat
nō ꝑducit ad ſanitatē. Inutilia tēporalia de
cipiunt egrotos: vtilia tēporalia ſuſcipiunt
ſanādos: ⁊ traijciūt ad etña ſanatos. Mens
aūt rationalis ſicut purgata cōtemplationem
debet rebus eternis: ſic purganda tēporali/
bus fidē. Dixit quidā ⁊ illoꝝ q quondā apꝺ
grecos ſapientes habiti ſunt. Quantū ad id
qꝺ ortū ad eternitas valet: tantū ad fidē veri
tas. Et profecto eſt vera ſententia. Qꝺ enī
nos tēporale dicimus: hoc ille qꝺ ortū ē ap/
pellauit. Ex quo genere etiā nos ſumus: nō
tm̄ ſecūdū corpus: ſed etiā ſcḋm animi muta
bilitatē. Nō enī ꝓprie vocat̄ eternū: qꝺ ali/
qua ex parte mutat̄. Inquantū igit̄ mutabi/
les ſumus: intantū ab eternitate diſtamus.
Promittit̄ aūt nobis vita eterna ꝑ veritatē
a cuius ꝑſpicuitate rurſus tantū diſtat fides
noſtra: quātū ab eternitate mortalitas. Nūc
ḡ adhibemus fidē rebus tp̄aliter geſtis pro
pter nos: ⁊ ꝑ ipſā mundamur: vt cū ad ſpe/
ciē venerimus: quēadmodū ſuccedit fidei
veritas: ita mortalitati ſuccedat eternitas.
Quapropter quoniam fides noſtra fiet ve/
ritas: cū ad id quod nobis credētibus ꝓmit/
tit̄: peruenerimus. Promittit̄ aūt nobis vi
ta eterna. ⁊ dixit veritas: nō que fiet ſicut fu/
tura eſt fides noſtra: ſed que ſemꝑ eſt veritas
quia ibi eſt ⁊ eternitas. Dixit ergo veritas.
Hec eſt aūt vita eterna: vt cognoſcāt te vnū
Ioh.17 verū deū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtū. Cū
fides noſtra videndo fiet veritas: tunc mor
talitatē noſtrā cōmutatā tenebit eternitas.
Qꝺ donec fiat: ⁊ vt fiat: q: rebus ortis accō
modamus quidē fidem credulitatis: ſicut in
eternis ſperamus veritatē cōtemplationis
ne fides mortalis vite diſſonaret a veritate
eterne vite. ipſa veritas patri coeterna de ter
ra orta eſt: cū filius dei ſic venit vt fieret filiꝰ pſ.84
hoīs: ⁊ ipſe in ſe exciperet fidē noſtrā: q̄ nos
ꝑduceret ad veritatē ſuā. q ſic ſuſcepit mor/
talitatē nr̄am: vt nō amitteret eternitatē ſuā.
Quantū enī ad id qꝺ ortū eſt eternitas va/
let: tantum ad fidem veritas. Ita ergo nos
purgari oportebat: vt ille nobis fieret ortus
q maneret eternus: ne alter nobis eſſet in fi
de: alter in veritate. Nec ab eo ꝙ orti ſumꝰ:
ad eterna trāſire poſſemus: niſi eterno ꝑ or
tū noſtrū nobis ſociato: ad eternitatē ipſius
traijceremur. Nūc itaqꝫ illuc quodāmodo ſe
cuta eſt fides nr̄a quo aſcendit in quē credi/
mus: ortus: mortuꝰ: reſuſcitatus: aſſumptꝰ.
Horū quattuor: duo priora noueramus in
nobis. Scimus enim hoīes ⁊ oriri ⁊ mori.
Duo aūt reliqua: id ē reſuſcitari ⁊ aſſumi iu
ſte in nobis futura ſperamus: q: in illo facta
credidimus. Itaqꝫ in illo q: ⁊ id quod ortū
erat trāſijt ad eternitatē: tranſiturū eſt ⁊ nr̄ū:
cū fides peruenerit ad veritatē. Iā enī cre/
dentibus vt in verbo fidei manerēt: ⁊ inde
ad veritatē: ac ꝑ hoc ad eternitatē perduci a Ioh.
morte liberarent̄: ita loquit̄. Si māſeritis in
verbo meo: vere diſcipuli mei eritis. Et qua Ibid.
ſi quererent: quo fructu: ſecutꝰ ait. Et cogno Ibid.
ſcetis veritatē. Rurſus quaſi diceret. Quid
ꝓdeſt mortalibus veritas. Et veritas inq̄t li
berabit vos. Unde: niſi a morte: a corruptō
ne: a mutabilitate: Ueritas q̄ppe imortalis:
incorrupta: incōmutabilis permanet. Uera
aūt imortalitas: vera incorruptibilitas: ve/
ra incōmutabilitas: ipſa eſt eternitas.

De miſſione filij dei qua in forma ſerui mi/
nor factus eſt patre: cum in forma dei patri
permaneret equalis.

Ca. xix.

e Cce ad qꝺ miſſus ē filius dei: imo ve
ro ecce qd ē miſſū eſſe filiū dei. Que
cūqꝫ ꝓpter faciendā fidem qua mūdaremur
ad cōtemplandā veritatē in rebus ortis ab
eternitate prolatis: ⁊ ad eternitatē relatis tp̄a
liter geſta ſunt: aut teſtimonia miſſionis hu/
ius fuerūt: aut ipſa miſſio filij dei. Sed teſti/
monia quedā venturū ꝓnūciauerunt: quedā
veniſſe teſtata ſunt. Factū q̄ppe creaturā per
quē facta ē oīs creatura: omnē creaturā teſtē

habere oporteqat. Niſi eniʒ multis miſſis p̄dicaret vnus: n̄ multis dimiſſis teneret vn⁹. Et niſi talia eſſent teſtimonia que paruis magna eſſe viderent: nō crederet ille ita magn⁹ vt magnos faceret magnus: q2 ad paruos miſſus ē paruus. Incōpabiliter eniʒ maiora filij dei facta ſunt celū ⁊ terra: ⁊ oīa q̄ in eis ſunt: quia oīa p̄ ipſuʒ facta ſunt: q̄ȝ ſigna ⁊ portēta q̄ in eis teſtimoniū ꝓruperūt. Sʒ tn̄ homines vt h̄ mgana p̄ eū facta parui crederēt: illa parua tanq̄ȝ magna tremuerūt.

Gal. 4 Cū ergo venit plenitudo tp̄is: miſit deus filiuʒ ſuuʒ: factū ex muliere: factū ſub lege: vſq̄ȝ adeo paruum vt factū: eo itaq̄ȝ miſſuʒ quo factuʒ. Si ergo maior mittit minoreʒ fatemur ⁊ nos factuʒ minorem: ⁊ intantuʒ minorē inquātuʒ factū: ⁊ intantū factum inquātū miſſuʒ.

Ubi. s̄ Miſit eniʒ filiū ſuū factū ex muliere: per quē tamen quia facta ſunt omnia: nō ſolum priuſq̄ȝ factus mitteret: ſed priuſq̄ȝ eſſent oīa: eundē mittēti cōfitemur equalē: quē dicimus miſſum minorem. Quō ergo an̄ iſtā plenitudinē tp̄is: qua cū mitti oportebat: priuſq̄ȝ miſſus eſſet videri a patribus potuit: cuʒ eis angelica quedam viſa demonſtrarent: qū nec iam miſſus: ſicut equalis eſt patri videbat. Uñ enim dicit philippo: a quo vtiq̄ȝ ſicut a ceteris: ⁊ ab ipſis a quibus crucifixus eſt in

Jo. 14. carne videbat. Tāto tēpore vobiſcū ſuʒ ⁊ n̄ cognouiſtis me. Philippe qui me videt: videt ⁊ patrē: niſi q2 videbat: ⁊ n̄ videbat. Uidebat ſicut miſſus factus fuerat nō videbat

Joh. j. ſicut p̄ eū oīa facta erant. Aut vñ etiam illud

Jo. 14. dicit. Qui hʒ mandata mea ⁊ ſeruat ea: ipſe eſt q̄ diliget me. ⁊ qui diliget me: diliget a patre meo. ⁊ ego diligā eū ⁊ manifeſtabo ei me ipſuʒ. Cū eſſet manifeſtus an̄ oculos hominū: niſi q2 carnē: qd̓ verbū in plenitudine tēporis factū erat: ſuſcipiendā noſtre fidei porrigebat. Ipſuʒ aūt verbū p̄ qd̓ oia facta erāt purgate per fidem menti contemplanduʒ in eternitate ſeruabat.

Non eſſe contra equalitatem patris ⁊ filij ſi etiam ſecundum coeternam patri diuinitatē intelligat filius miſſus. Capi. xx.

I aūt ſecundū hoc miſſus a patre fili⁹ dī cit: q2 ille pater eſt: ille filius: nullo modo impedit vt credamus equalem patri eſſe filiuʒ ⁊ cōſubſtātialē ⁊ coeternū: ⁊ tamen a patre miſſum filiū. Nō q2 ille maior eſt: ille minor: ſed quia ille pater: ille fili⁹. Ille genitor: ille genitus. Ille a quo eſt qui mittit: ille qui eſt ab eo q̄ mittit. Filius eniʒ a patre eſt: non pater a filio. Secundū hoc iā pōt intelligi: nō tantū ideo dici miſſus filius: q2

verbū caro factū eſt: ſed ideo miſſus vt v̄bū caro fieret: ⁊ p̄ p̄ſentiā corporalē illa que ſcripta ſunt operaret. id eſt vt nō tātū homo miſſus intelligat qd̓ verbū factuʒ eſt: ſed ⁊ verbū miſſum vt homo fieret: q2 nō ſecundū imparē poteſtatē vel ſubſtantiā vel aliqd quod deo patri nō ſit equale miſſus eſt: ſed ſecunduʒ id qd̓ filius a patre eſt: non pater a filio. Uerbū eniʒ p̄ris ē fili⁹: qd̓ ⁊ ſapiētia eius dicit. Quid ergo mirū ſi mittit: nō q2 inequalis eſt patri: ſʒ q2 ē manatio quedaʒ claritatis omnipotētis dei ſincera. Ibi aūt qd̓ manat: ⁊ de quo manat vnius eiuſdēq̄ȝ ſubſtātie ē. Neq̄ȝ eniʒ ſicut aqua de foramine terre aut lapidis manat: ſed ſicut lux de luce. Naʒ qd̓ dictū eſt. Cādor eſt enim lucis eterne: quid aliud dictū ē: q̄ȝ lux ē lucis eterne. Candor quippe lucis: qd niſi lux ē. Et ideo coeterna luci: de qua lux ē. Maluit aūt dicere: cādor lucis: q̄ȝ lux lucis: ne obſcurior putaretur iſta que manat: q̄ȝ illa de qua manat. Cum enim audit candor eius eſſe iſta: facilius eſt vt per hanc lucere illa: q̄ȝ hec minus lucere credat. Sed q2 cauendum nō erat ne minor lux illa putaret que iſtaʒ genuit. hoc eniʒ nullus vnq̄ȝ hereticus auſus eſt dicere: nec credenduʒ eſt aliquem auſuruʒ. Illi cogitationi occurrit ſcriptura qua poſſit videri obſcurior lux iſta que manat: q̄ȝ illa de q̄ manat. Quā ſuſpitionem tulit cū ait. Candor eſt illius. id ē lucis eterne: atq̄ȝ ita oſtendit equaleʒ. Si enim hec minor eſt: obſcuritas illius eſt: nō cādor illius. Si aūt maior eſt: nō ex ea manat. Nū eniʒ vinceret de qua genita eſt. Quia ergo ex illa manat: nō eſt maior q̄ȝ illa. Quia v̄o nō obſcuritas illius: ſed candor illius ē: nō ē minor. equalis eſt ergo. Neq̄ȝ hoc mouere debet: q2 dicta eſt manatio q̄dā claritatis omnipotentis dei ſincera: tanq̄ȝ ipſa non ſit omnipotens: ſed omnipotētis manatio. Mox eni de illa dr̄. Et cū ſit vna oia poteſt. Quis eſt āt omnipotēs: niſi qui omnia poteſt. Ab illo itaq̄ȝ mittitur: a quo emanat. Sic enim ⁊ ab illo petitur: qui amabat eam et deſiderabat eam. Emitte inquit illam de ſanctis

Margin references, right column: Joh. j. — Sap. 7 — Ibideʒ — Sap. 7 — Ibideʒ — Ibideʒ — ibidē. 9

celis tuis: ⁊ mitte illã a ſede magnitudis tue
vt mecũ ſit: ⁊ mecū laboret. id eſt doceat me
laborare ne laborē. Labores eniz eius: vir
tutes ſunt. Sz aliter mittiť vt ſit cũ hoīe: aliť
[ibidē.7] miſſa eſt vt ipſa ſit homo. In aīas eniz ſan/
ctas ſe trāſfert: atqꝫ amicos dei ⁊ ꝓphetas cõ
ſtituit. ſicut etiã implet ſanctos angelos ⁊ oīa
talibus miniſterijs ꝯgrua ꝑ eos opať. Cum
[Gal.4] aūt venit plenitudo tꝑis miſſa eſt: nõ vt im/
pleret angelos: nec vt eſſet angelus: niſi in/
q̄tū ꝯſiliū patris annunciabat: qđ ⁊ ipſius
erat. Nec vt eſſet cū hoībus: aut in hoībus.
Hoc eniz ⁊ antea in patribus ⁊ ꝓphetis: ſz
vt ipſuz verbū caro fieret. id eſt homo fieret
in quo futuro reuelato ſacramento: etiam eo
rū ſapientia atqꝫ ſanctoꝝ ſalus eēt: q̄ priuſqꝫ
ipſe de virgine naſceret: de mulieribus nati
ſunt: ⁊ in quo facto atqꝫ p̄dicato ſalus ſit om
niū credentiū: ſperantiū: diligentium. Hoc
[j Thi.3] enim magnū pietatis eſt ſacramentū: qđ ma
nifeſtū eſt in carne: iuſtificatū ē in ſpiritu: ap
paruit angelis: p̄dicatū eſt in gentibus: cre/
ditū eſt in mūdo: aſſumptū eſt in gloria. Ab
illo ergo mittiť dei verbū: cuius ē v̄bū. Ab
illo mittiť de quo natū ē. Mittit qui genuit:
mittiť qđ genitū eſt. Et tunc vnicuiqꝫ mittiť:
cum a quoqꝫ cognoſciť atqꝫ percipiť quantū
cognoſci ⁊ percipi poteſt pro captu: vel profi
cientis in deum: vel ꝑfecte in deo anime ra/
tionalis. Non ergo eo ipſo quo de patre na/
tus eſt: miſſus dicitur filius. Sed vel eo q̄
[Joh.16] apparuit huic mundo verbum caro factum.
vnde dicit. Exiui a patre ⁊ veni in hunc mū
dum. Vel eo q̄ ex tꝑe cuiuſqꝫ mente ꝑcipiť.
[Sap.9] ſicut dictuz eſt. Mitte illam vt mecum ſit: ⁊
[ibidē.7] mecū laboret. Qđ ergo natuz eſt ab eterno:
eternū eſt. Candor eſt eniz lucis eterne. Qđ
[j Thi.3] aūt mittiť ex tꝑe: a quoquā cognoſciť. Sz cū
[Gal.4] in carne manifeſtatus eſt filius dei: in hunc
[j Cõ.j.] mūdum miſſus eſt in plenitudine tēporis fa
ctus ex femina. Quia eniz in ſapiētia dei nõ
[Joh.j.] poterat mūdus cognoſcere per ſapiētiā deū:
q̄m lux lucet in tenebris: ⁊ tenebre eam non
[j Cõ.j.] comprehēderunt: placuit deo per ſtulticiam
[Joh.j.] predicatiõis ſaluos credentes facere: ⁊ ver/
bum caro fieret ⁊ habitaret in nobis. Cum
aūt ex tēpore cuiuſqꝫ prouectus mēte ꝑcipi/
tur: mitti quidem dicitur: ſed nõ in hūc mū/
dum. Neqꝫ enim ſenſibiliter apparet. id eſt
corporeis ſenſibus preſto eſt. Quia ⁊ nos
ſecundum qđ mente aliqđ eternū quātū poſ
ſumus capimus: nõ in hoc mundo ſumus.
Et oīuz iuſtoꝝ ſpirit⁹: etiā adhuc in hac car/
ne viuentiū: inquātū diuina ſapiūt: nõ ſunt
in hoc mundo. Sed pater cū ex tꝑe a quoqꝫ
cognoſciť: nõ diciť miſſus. Non enim habz
de quo miſſus ſit: aut ex quo ꝓcedat. Sapiē
tia q̄ppe dicit. Ego ex ore altiſſimi prodiui. [eccli.14]
Et de ſpū ſancto diciť: a p̄re procedit. pater
vero a nullo. Sicut ergo pater genuit: fili⁹
genitus eſt, ita pater miſit: filius miſſus eſt.
Sed quēadmodū q̄ genuit ⁊ q̄ genitus ē. ita
⁊ q̄ miſit ⁊ q̄ miſſus eſt vnū ſunt: qꝛ pater ⁊ fi
lius vnū ſunt. Ita etiā ſpūſſcūs vnū cū eis ē
qꝛ hec tria vnū ſunt. Sicut enim natuz eſſe ē
filio a patre eſſe: ita mitti eſt filio cognoſci q̄
ab illo ſit. ⁊ ſicut ſpirituiſancto donū dei eſſe
eſt a patre ꝓcedere ita mitti ē cognoſci q̄ ab
illo ꝓcedat. Nec poſſumus dicere q̄ ſpūſſan
ctus: ⁊ a filio nõ procedat. Neqꝫ eniz fruſtra
idē ſpūs: ⁊ patris ⁊ filij ſpiritus diciť. Nec
video qđ aliđ ſignificare voluerit: cū ſufflās
in faciē diſcipuloꝝ ait. Accipite ſpiritūſctm̄.
Neqꝫ eni flat⁹ ille corporeus cū ſenſu corpo/ [Jo.]
raliter tangendi ꝓcedens ex corpore ſubſtā/
tia ſpiritusſancti fuit: ſed demonſtratio ꝑ con
gruā ſignificationē: nõ tantū a patre: ſed a fi
lio ꝓcedere ſpiritumſanctū. Quis enim de/
mentiſſimus dixerit: aliū fuiſſe ſpiritum quē
ſufflans dedit: ⁊ aliuz quem poſt aſcenſionez
ſuā miſit. Vnus enim ſpūs: eſt ſpiritus dei:
ſpiritus patris ⁊ filij: ſpiritusſanctus: q̄ ope/
rať omnia in omnibus. Sed q̄ bis datus ē [j Cõ.]
diſpenſatio certe ſignificationis fuit. de qua
ſuo loco quantum dñs dederit differemus.
Qđ ḡ dñs ait. Quē ego mittā vobis a pa/ [Job.]
tre: oſtendit ſpiritum patris: ⁊ filij: qꝛ etiā cū
dixiſſet: quem mittet pater: addidit: in nomi
ne meo: nõ tñ dixit quem mittet pater a me:
quēadmodū dixit: quem ego mittaz vobis a
p̄re: videlicet oſtendens q̄ totius diuinitatis
vel ſi melius diciť deitatis principiū pater ē.
Qui ergo ex patre procedit ⁊ filio: ⁊ cū refer [Job.]
tur a quo natus eſt filius. Et q̄ dicit euange
liſta. Spūs nonduz erat datus: qꝛ ieſus nõ/
dum erat clarificatus: quõ itelligiť niſi: quia
certa illa ſpūſſancti datio vel miſſio poſt clari
ficationez xp̄i futura erat q̄lis nūqꝫ antea fue
rat. Neqꝫ enim antea nulla erat: ſed talis nõ
fuerat. Si enim antea ſpiritusſanctus nõ da

baꝫ quo impleti ꝓphete locuti ſunt: cū aperte
Luc.j. ſcriptura dicat: ⁊ multis locis oſtendat ſpiri
tuſancto eos locutos fuiſſe: ⁊ de iohāne ba/
Ibidez ptiſta dictū ſit: ſpiritu ſancto replebit̄ iaȝ inde
Ibidez ab vtero matris ſue. ⁊ ſpiritu ſancto replet⁹
zacharias inuenitur pater eius: vt de illo ta/
lia diceret. ſpiritu ſancto maria: vt talia de do
Luc.2. mino quē geſtabat vtero ꝑdicaret. ſpiritu ſan
cto ſimeon ⁊ anna: vt magnitudinē xp̄i par
Joh.7 uuli agnoſcerēt. Quō ergo ſpūs nondū erat
datus: qꝛ ieſus nōdū erat claricatus: niſi qꝛ
illa datio: vel donatio: vel miſſio ſpūſſancti:
habitura erat quandā ꝓprietatem ſuā in ipo
Act.2. aduentu: q̄lis antea nunq̄ȝ fuit. Nuſq̄ȝ eniȝ
legimus: linguis quas nō nouerant hoīes
locutos veniente in ſe ſpiritu ſancto: ſicut tūc
factū eſt: cū oporteret eius aduentū ſignis ſen
ſibilibus demōſtrari vt oſtenderet̄ totū orbē
terraꝝ atq̄ȝ homines gētes in linguis varijs
Ps.18. ꝯſtitutas: credituras in xp̄m ꝑ donū ſpūſſan
Ibidez cti. vt impleret̄ qđ in pſalmo canit̄. Nō ſunt
loquele neq̄ȝ ſermones quoꝝ nō audiāt̄ vo/
ces eoꝝ. In omneȝ terrā exijt ſonus eoꝝ: ⁊
Gal.4 in fines orbis terre verba eoꝝ. Verbo itaq̄ȝ
dei ad vnitatē ꝑſone copulatus: ⁊ quodāmo
do cōmixtus eſt homo: cū veniente plenitu/
dine tēporis miſſus eſt in hunc mundū: fa/
ctus ex femina filius dei: vt eſſet ⁊ filius ho/
minis propter filios hominum. Hanc per
ſonam angelica natura figurare antea potuit
vt prenunciaret: nō exprimere vt ipſa eſſet.

De ſenſibili demonſtratione ſpiritusſancti ⁊
de coeternitate trinitatis.
Mat.3
Act.2.

Capi. xxi.

De ſenſibili aūt demonſtratione ſpiri/
tuſſancti: ſiue ꝑ colūbe ſpeciē: ſiue ꝑ
linguas igneas: cū eius ſubſtantiā pa
tri ⁊ filio coeternā: pariterq̄ȝ incōmutabilem
Joh.j. ſubdita ⁊ ſeruiens creatura temporalibus
motibus ⁊ formis oſtēderet: cū ad eius ꝑſo
ne vnitatē: ſicut caro qđ verbū factū ē nō co
pularet̄. nō audeo dicere nihil tale factū eſſe
antea. Sed plane fidenter dixerim: patreȝ ⁊ fi
liuȝ ⁊ ſpiritu ſanctuȝ vnius eiuſdēq̄ȝ ſubſtan
tie: deū creatoreȝ: trinitateȝ: omnipotenteȝ in
ſeꝑabiliter oꝑari: ſed ita nō poſſe ꝑ longe im
parē maximeq̄ȝ corporeā creaturā inſeꝑabili
ter demonſtrari: ſicut ꝑ voces noſtras que
vtiq̄ȝ corporaliter ſonant: nō poſſunt pater ⁊ fi
lius ⁊ ſpūſſanctus: niſi ſuis ⁊ ꝓprijs inter/
uallis tempoꝝ certa ſeꝑatione diſtinctis: quas
ſue cuiuſq̄ȝ vocabuli ſyllabe occupāt nomina
ri. In ſua quippe ſubſtātia qua ſunt tria vnū
ſunt: pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus: nullo tēpo
rali motu ſuꝑ omnē creaturā idipſuȝ ſine vl
lis interuallis tēpoꝝ vel locoꝝ ⁊ ſimul vnuȝ
atq̄ȝ idē ab eternitate in eternitatē: tanq̄ȝ ipſa
eternitas que ſine veritate ⁊ caritate non eſt.
In meis autē vocibus ſeparati ſunt pater ⁊
filius ⁊ ſpiritusſanctus: nec ſimul dici potue
runt: ⁊ in lr̄is viſibilibus ſua ſeꝑatim locoꝝ
ſpacia tenuerūt: Et quēadmodū cum memo
riā meā: ⁊ intellectū: ⁊ volūtateȝ nomino ſin
gula quidē nomina ad res ſingulas referun
tur: ſed tamen ab omnibus tribus ſingula fa
cta ſunt. nullū eniȝ hoꝝ triuȝ nominum eſt:
quod nō ⁊ memoria ⁊ intellectus ⁊ volūtas
luntas mea ſimul oꝑata ſint. Ita trinitas ſi/
mul oꝑata eſt: ⁊ vocē patris ⁊ carneȝ filij: ⁊
colūbā ſpiritusſancti: cū ad ꝑſonas ſingulas
hec ſingula referant̄. Qua ſimilitudine vt/
cūq̄ȝ cognoſcit̄: inſeꝑabilē in ſeipſam trinita
tē ꝑ viſibilis creature ſpeciē ſeꝑabilit̄ demon
ſtrari: ⁊ inſeꝑabilē trinitatis oꝑationē: etiam
in ſingulis eſſe reb⁹: que vel ad patrē: vel ad
filiū: vl' ad ſpiritusſanctū demonſtrandū ꝓpe
ꝑtinere dicunt̄. Si ergo a me querit̄: quō fa
cte ſint: vl' voces vl' ſenſibiles forme atq̄ȝ ſpe
cies ante incarnationeȝ verbi dei que hoc fu
turū p̄figurarent: ꝑ angelos ea venī oꝑatum
eſſe reſpondeo: qđ etiā ſcripturarū ſanctaruȝ
teſtimonijs quantuȝ exiſtimo ſatis oſtendi.
Si aūt querit̄ ipſa incarnatio quō facta ſit ipȝ
verbum dei: dico carnē factū. id eſt hominē
factū: nō tamē in hoc qđ factū eſt conuerſum Joh.j.
atq̄ȝ mutatū: ita ſane factū: vt ibi ſit nō tantuȝ
verbū dei: ⁊ hominis caro. ſed etiaȝ rationa
lis hominis anima: atq̄ȝ hoc totū ⁊ deus di/
cat̄ ꝓpter deū ⁊ homo ꝓpter homineȝ. Qđ
ſi difficile intelligit̄: mēs fide purget̄: magis Act.15.
magiſq̄ȝ abſtinendo a peccatis: ⁊ bene oꝑe/
rando ⁊ orando cū gemitu deſideriorū ſan
ctoꝝ: vt ꝑ diuinuȝ adiutoriuȝ ꝓficiendo: ⁊ i/
telligat: ⁊ amet. Si auteȝ querit̄ poſt incarna
tionem verbi: quō facta ſit vel vox patris vl'
ſpecies corporalis qua ſpiritusſanct⁹ demō/
ſtratus eſt: ꝑ creaturā qdē facta iſta non du/
bito: ſed vtrū tantūmodo corporaleȝ atq̄ȝ ſen
ſibilem: an adhibito ſpiritu etiam rationali
vel intellectuali. hoc enim quibuſdaȝ placuit

appellare: qꝺ greci dicunt   id est in/
tellectuale. nõ quidẽ ad vnitatẽ ꝑsone. Quis
enim hoc dixerit: vt q̄cq̄d illud est creature ꝑ
qꝺ sonuit vox patris: ita sit deus pater. aut
quicq̄d illud ẽ creature in quo ꝑ colũbe spe/
cieꝫ vel ꝑ igneas linguas spũssanctus demõ
stratus est: ita sit spũsscũs: sicut ẽ dei filiꝰ hõ
ille q̄ de virgine factus ẽ: ſꝫ tantummodo ad
ministeriũ ꝑagende significatiõis: sicut opoꝛ
tuisse deus indicauit. an aliq̄d aliud intelligẽ
duꝫ sit: inuenire difficile est: ⁊ temere affir/
mare non expedit. Quõ tñ ista sine rationa/
li vel intellectuali creatura potuerũt fieri: nõ
video. Neqꝫ adhuc locus est explicare: cur
ita sentiam quantũ vires dñs dederit. pꝛius
enim sunt discutienda ⁊ refellenda hereticoꝝ
argumenta: que nõ ex diuinis libꝛis: sed ex
rationibus suis ꝓferunt: quibus se vehemẽ
ter cogere arbitrantᷣ testimonia scripturaruꝫ
que de patre ⁊ filio ⁊ spũsancto sunt: ita esse
intelligẽda vt ipsi volunt. Nũc aũt nõ ideo
minoꝛeꝫ filiũ q꞉ missus est a patre: nec ideo
minoꝛẽ spũmsanctũ q꞉ ⁊ pater eũ misit ⁊ filiꝰ
sufficienter q̄ãtũ arbitroꝛ demonstratũ est.
Siue enim ꝓpter visibilẽ creaturã: siue po/
tius ꝓpter pꝛincipij cõmendationẽ. nõ pꝛo/
pter inequalitatẽ vel imparilitatẽ vel dissimi
litudinẽ substãtie in scripturis hec posita in/
telligunt: q꞉ etiã si voluisset deus pater ꝑ sub
iectã creaturã visibiliter apparere: absurdis/
sime tamen aut a filio queꝫ genuit: aut spiri/
tuscto q̄ de illo ꝓcedit: missus diceretᷣ. Iste
igitᷣ sit huius voluminis modus. deinceps
in ceteris adiuuante dño: illa hereticoꝝ ver
sutissima argumenta qualia sint: ⁊ quemad/
moduꝫ redarguantᷣ videbimus.

Explicit liber quartus.

Incipiunt capitula libꝛi quinti.

i Quã modeste ac sobꝛie debet hõ cui
etiam sue mentis natura inexplicabi/
lis est de dei substantia cogitare.
ij De incõmutabili essentia qꝺ solus de
us est.
iij Cõtra arrianoꝝ argumẽtationẽ an in
deo vnigeniti ⁊ geniti appellatio sub/
stantiarum indicet diuersitatem.
iiij De accidẽtibꝰ: siue separabilibus: si/
ue inseparabilibus que in deo: q꞉ mu
tabilis non est: esse non possunt.
v Que in deo ad aliq̄d dicuntᷣ: nõ scḋm
substantiaꝫ dici: nec tamen esse accidẽ
tia sed relatiua incõmutabilia.
vi An ingenitus quod pater dicitᷣ: pos/
sit inter illa accipi que ad seipsum ⁊ sub
stantialiter dicuntur.
vij Quid in q̄buscꝫ locutionibus valeat
negatiua particula qua aliq̄d nõ quid
sit: sed quid non sit ostenditur.
viij Qꝺ in trinitate deitatis quicq̄d ad se
dicitᷣ: vna queqꝫ ꝑsona indifferẽs atqꝫ
cõmune sit: ⁊ vnam significet atqꝫ ean/
dem substantiam.
ix Qua necessitate tres persone in trini/
tate dicuntᷣ.
x De vera magnitudine cuiꝰ ꝑticipatiõ
ne magna sunt: q̄cũqꝫ sunt magna.
xi Relatiue non substantialiter dici quic
quid vel pater: aut filius: aut spiritus/
sanctus pꝛopꝛie nominatur.
xij De relatiuis que referri ad inuicẽ ne/
queunt: cum tamen relatiua sint.
xiij Trinitatẽ dñi nõ tria ꝑncipia: ſꝫ vnuꝫ
eẽ ꝑncipiũ: q꞉ ⁊ pr̃: ⁊ filiꝰ: ⁊ spũssctũs:
vnus creatoꝛ est: sicut vnus deus est.
xiiij Quõ in trinitate ⁊ pater ad filiũ pꝛin/
cipiũ sit: ⁊ pr̃ ⁊ filiꝰ ad spũmsanctum.
xv Quõ in spũscõ etiã anteq̄ꝫ daretᷣ possit
doni nomen intelligi: vt ei semꝑ non
aliud fuerit donũ esse q̄ꝫ ipsum esse.
xvi De appellationibus relatiuis: q̄ non
ad deũ: sed ad creaturã referẽda sunt:
qm̃ deo nihil accidit.

Incipit liber quintus.

Quã modeste ac sobꝛie debet homo cui eti/
am sue mentis natura inexplicabilis est: de
dei substantia cogitare.

Capitulum. j.

Inciam exoꝛdiens ea dicere que
dici vt cogitantur vel ab homine
b aliquo vel certe a nobis nõ omni
no possunt: q̄ꝫuis ⁊ ipsa nostra co
gitatio: cum de dei trinitate cogi/
tamus: longe se illi de quo cogitat: imparem
sentiat: neqꝫ vt ẽ eũ capiat: sed vt scriptũ est.

Cō.13 etiā a tantis quātis paulus apoſtolus ħ erat
ꝑ ſpeculū ⁊ in enigmate videaṫ. Primum
ab ipſo dño deo noſtro de quo ſemꝑ cogitare
debemꝰ: ⁊ de q̄ digne cogitare nō poſſumꝰ:
cui laudando reddenda eſt oī tp̄e benedictio
⁊ cui enunciando nulla cōpetit dictio: ⁊ adiu
torium ad intelligenda atq̄ʒ explicāda que in
tēdo: veniā precor ſicubi offendo. Memor
ſum eniʒ: nō ſolū voluntatis: verūetiā infir/
mitatis mee. Ab his etiā qui iſta lecturi ſunt
vt ignoſcant peto: vbi me magis voluiſſe q̄ʒ
potuiſſe dicere aduerterint: quod vel ipſi me
lius intelligunt: vel ꝓpter mei eloquij diffi/
cultateʒ nō intelligunt: ſicut ego eis ignoſco
vbi ꝓpter ſuaʒ tarditateʒ intelligere nō poſ/
ſunt. Facilius enim nobis inuicem ignoſci
mus: ſi nouerimus. aut certe credendo fir/
miʒ tenuerimus: ea que de natura incōmu
tabili ⁊ inuiſibili: ſūmeq̄ʒ viuente ac ſibi ſuf
ficiente dicunṫ: nō ex cōſuetudine viſibiliuʒ
atq̄ʒ mutabiliuʒ ⁊ mortalium vel egenarum
rerū eſſe metienda. Sed cū in his etiaʒ q̄ no
ſtris corporalibus adiacent ſenſibus: vel q̄
nos ipſi interiore hoīe ſumus: ſcientia cōpre
hendēdis laboremus nec ſufficiamus: non
tñ impudenṫ in illa que ſupra ſunt diuina ⁊
ineffabilia: pietas fidelis ardeſcit: nō quā ſua/
rū viriū inflat arrogātia: ſʒ q̄ʒ grā ipſius crea
toris ⁊ ſaluatoris inflāmat. Nā quo intelle/
ctu deū capit homo: q ipſuʒ intellectuʒ ſuum
quo eū vult capere nondū capit. Si aūt hunc
iā capit: attendat diligenṫ nihil eo eſſe in ſua
natura melius: ⁊ videat vtrū ibi videat illa li
niamenta formaꝝ: nitores coloꝝ: ſpacioſam
grāditateʒ: partiū diſtātiā: molis diſtenſionē
aliquas ꝑ locoꝝ interualla motiones: vel quid
eiuſmodi. Nihil certe iſtoruʒ inuenimus in
eo: quo in natura noſtra nihil melius inueni
mus. id eſt in noſtro intellectu quo ſapientiā
capimus quātū capaces ſumus. Qđ ergo ñ
inuenimus in meliore noſtro: nō debemꝰ
in illo querere: quod longe melius eſt melio
re noſtro: vt ſic intelligamus deū ſi poſſumꝰ
quantū poſſumus ſine qualitate bonuʒ: ſine
quātitate magnū: ſine indigētia creatorē: ſi/
ne ſitu p̄ſentē: ſine habitu oīa cōtinentē: ſine
loco vbiq̄ʒ totū: ſine tp̄e ſempiternū: ſine vl/
la ſui mutatione mutabilia facienteʒ: nihilq̄ʒ
patienteʒ. Quiſquis deū ita cogitat: ⁊ ſi nō/
duʒ pōt omnimodo inuenire qđ ſit: pie cum

cauet quātū pōt aliqđ de eo ſentire qđ nō ſit.
De incōmutabili eſſentia quod ſolus deus
eſt. Capi. ij.

Eſt tñ ſine dubitatione ſubſtantiā: vel
ſi melius hoc appellaṫ eſſentia: quam
greci vſiā vocant. Sicut enim ab eo
quod eſt ſapere dicta eſt ſapientia: ⁊ ab eo qđ
eſt ſcire dicta eſt ſcientia. ita ab eo quod ē eſſe
dicta eſt eſſentia. Et quis magis eſt: q̄ʒ ille q
dixit famulo ſuo moyſi. Ego ſum qui ſum: ⁊
dices filijs iſrael: qui eſt miſit me ad vos. Exo. 3
Sed alie que dicunṫ eſſentie ſiue ſubſtantie
capiunt accidentia: quibus in eis fiat vł ma/
gna vel quātacunq̄ʒ mutatio. Deo aūt aliqđ
eiuſmodi accidere non poteſt: ⁊ ideo ſola eſt
incōmutabilis ſubſtantia vel eſſentia qua de
us eſt: cui profecto ipſum eſſe vnde eſſentia
nominata eſt: maxime ac veriſſime cōpetit.
Quod eniʒ mutaṫ nō ſeruat ipſum eſſe: ⁊ qđ
mutari pōt etiaʒ ſi nō muteṫ: poteſt quod fue
rat nō eſſe: ac ꝑ hoc illud ſolum quod nō tan
tū non mutaṫ. verumetiam mutari omnino
non poteſt: ſine ſcrupulo occurrit quod veriſ
ſime dicatur eſſe.

Contra arrianorum argumentationem: an
in deo vnigeniti ⁊ geniti appellatio ſubſtātia
rum indicet diuerſitatem.
Capi. iij.

Quamobrē vt iā etiam de his que nec
dicunṫ vt cogitanṫ: nec cogitāṫ vt ſūt:
rñdere incipiamus fidei noſtre aduer
ſarijs. Inter multa que arriani aduerſus ca
tholicā fidem ſolent diſputare: hoc ſibi ma/
xime callidiſſimū machinamentuʒ ꝓponere
videnṫ cū dicunt. Quicqđ de deo diciṫ vel in
telligiṫ: nō ſecundū accidēs ſʒ ſcđm ſubſtan/
tiā diciṫ. Quapropṫ ingenitū eſſe patri ſcđm
ſubſtantiā eſt: ⁊ genitū eſſe filio ſecundū ſub
ſtantiā eſt. Diuerſuʒ ē aūt ingenitū eſſe: ⁊ ge
nitū eſſe. diuerſa eſt ḡ ſubſtantia patris ⁊ fi/
lij. Quibus rñdebimus. Si qcqđ de deo di
ciṫ ſm ſubſtantiā diciṫ: ergo qđ dictū ē. Ego Joh. 10
⁊ pater vnū ſumus: ſm ſubſtantiā dictū eſt.
Vna eſt igiṫ ſubſtātia patris ⁊ filij. Aut ſi ħ
nō ſm ſubſtātiā dictuʒ eſt. diciṫ ḡ aliquid de
deo nō ſcđm ſubſtātiaʒ: ⁊ iđ iā non c gimur
ſcđm ſubſtantiā intelligere ingenitū ⁊ geni/ Phi. 2
tū. Itē dictū eſt de filio. Nō rapinā arbitra/
tus ē eē eq̄lis deo. Querimꝰ ſcđm qđ eq̄lis.
Si enim nō ſm ſubſtātiaʒ diciṫ equalis: ad

mittunt vt dicaṫ aliquid de deo: nō ſecūdum ſubſtātiam. Admittāt ergo nō ſecūduꝫ ſubſtātiam dici: īgenitum ⁊ genitū. Qđ ſi ꝓpterea nō admittūt qꝛ oia de deo ſecūdum ſubſtātiam dici volūt: ſecūdum ſubſtantiam filius eſt equalis patri.

De accidētibus ſiue ſeparabilibus ſiue īſeparabilibus que in deo quia mutabilis non eſt: eſſe nō poſſunt. Ca. iiij.

a Accidēs aūt nō ſolet dici: niſi ꝙ aliqua mutatione eius rei cui accidit amitti pōt. Nā ⁊ ſi quedā dicunṫ accidētia īſepabilia q̄ grece appellanṫ achoriſta: ſicut ē plume coꝛui coloꝛ niger. amittit eū tñ nō q̄dē tādiu pluma ē: ſed qꝛ nō ſemꝑ eſt pluma. Quapꝛoter ip̄a materies mutabilis: ⁊ ex eo ꝙ deſinit eſſe illud aīal: vł illa pluma: totūqꝫ illud coꝛpus ī terra mutaṫ: ⁊ vertitur amittit vtiqꝫ etiā illū coloꝛē. Quāuis ⁊ accidēs: qđ ſepabile diciṫ: nō ſepatione: ſꝫ mutatiōe amittaṫ. ſicuti ē capilli hominū nigritudo: qm̄ dū capilli ſunt pñt albeſcere: ſepabile accidēs dicit. Sꝫ diligēter intuētib⁹ ſatis apparet: nō ſepatione q̄ſi emigrare aliqđ a capite dū caneſcit: vt nigritudo inde cādoꝛe ſuccedēte diſcedat ⁊ aliquo eat: ſꝫ illā q̄litatē coloꝛis ibi vertī atqꝫ mutari. Nihil itaqꝫ accidens in deo: qꝛ nihil mutabile aut amiſſibile. Qđ ſi ⁊ illđ dici accidens placet: qđ licet nō amittaṫ: minuiṫ tñ vel augeṫ: ſicuti eſt aīe vita. nā ⁊ q̄ꝫdiu aīa eſt: tādiu viuit: ⁊ qꝛ ſemꝑ aīa ē: ſemper viuit. Sꝫ qꝛ magis viuit cū ſapit: qꝛ minus cū deſipit. Fit etiā hic aliqua mutatio nō vt deſit vita: ſicut nec deeſt īſipiēti ſapiētia: vt minus ſit. Nec tale aliqđ in deo fit: qꝛ oīno incōmutabilis manet. Quāobꝛē nihil in eo ſecundū accidens diciṫ. qꝛ nihil ei accidit: nec tñ omne qđ diciṫ ſcđm ſubſtātiam diciṫ.

In rebus aūt creatis atqꝫ mutabilibus qđ nō ſecūdum ſubſtātiam diciṫ: reſtat vt ſecūdum accidēs dicaṫ. Oia eni accidūt eis: q̄ vł amitti pñt vel minui. ⁊ magnitudines ⁊ qualitates. ⁊ qđ diciṫ ad aliqđ. ſicut amicitie: ꝓpinquitates: ſeruitutes: ſimilitudines: equalitates: ⁊ ſi qua huiuſmodi. ⁊ ſitus ⁊ habitus: ⁊ loca ⁊ tēpoꝛa: ⁊ opera atqꝫ paſſiones.

Que in deo ad aliquid dicunṫ: nō ſꝫ ſubſtātiā dici: nec tamen ſꝫ eſſe accidentia: ſed relatiua incōmutabilia.

Capitulum. v.

i In deo aūt nihil q̄dē ſcđm accidēs diciṫ: qꝛ nihil in eo mutabile eſt. nec tñ omne qđ dr̄: ſcđm ſubſtātiā dr̄. Diciṫ eniꝫ ad aliqđ. ſicut pr̄ ad filiū: ⁊ fili⁹ ad prēꝫ: qđ nō ē accidēs. qꝛ ⁊ ille ſemper pater: ⁊ ille ſemꝑ filius. ⁊ nō ita ſemꝑ q̄ſi ex quo natus ē filius: vt ex eo ꝙ nūq̄ꝫ deſinat eſſe filius: pr̄ nō deſinat eſſe pater: ſed ex eo ꝙ ſemꝑ natus eſt filius: nec cepit vnq̄ꝫ eſſe filius. Quod ſi aliq̄n eſſe cepiſſet: aut aliq̄n eſſe deſineret filius: ſcđꝫ accidēs diceret. Si vero qđ dr̄ pater ad ſeip̄ꝫ diceret: nō ad filiū: ⁊ qđ dr̄ filius ad ſeip̄m diceret nō ad patrē: ſcđm ſubſtātiam diceret ⁊ ille pater: ⁊ ille filius. Sꝫ qꝛ ⁊ pater nō diciṫ pater niſi ex eo ꝙ eſt ei filius. ⁊ fili⁹ nō diciṫ niſi ex eo ꝙ habet patrē. nō ſecūduꝫ ſubſtātiā hec dicunṫ: qꝛ nō q̄ſqꝫ eoꝝ ad ſeip̄ꝫ ſꝫ ad inuicē atqꝫ ad alterutrū iſta dicunṫ. neqꝫ ſcđm accidens qꝛ: ⁊ qđ dr̄ pr̄ ⁊ qđ diciṫ fili⁹ eternū atqꝫ incōmutabile eſt eis. Quāobꝛeꝫ q̄ꝫuis diuerſuꝫ ſit patrē eſſe ⁊ filiū eſſe: nō eſt tñ diuerſa ſubſtātia. qꝛ hec nō ſecūduꝫ ſubſtātiaꝫ dicunṫ: ſed ſcđm relatiuuꝫ: qđ tñ relatiuuꝫ nō eſt accidens: quia non eſt mutabile.

An ingenitus quod pater diciṫ: poſſit inter illa accipi que ad ſeip̄m ⁊ ſubſtantialiter dicātur. Capitu. vi.

f Si aūt huic ſic putāt reſiſtendū eſſe ſermoni: ꝙ pater q̄dē ad filium dicitur: ⁊ filius ad patrē. ingenitus tñ ⁊ genit⁹ ad ſeip̄os dicunṫ: nō ad alterutrū. Nō eni hoc eſt dicere ingenitum qđ eſt patrē dicere: qꝛ ⁊ ſi filium nō genuiſſet: nihil pꝛohiberet eum dicere ingenituꝫ. ⁊ ſi gignat q̄ſqꝫ filiū: non ex eo q̄ſqꝫ ingenitus eſt: qꝛ geniti hoīes ex alijs hoīb⁹ gignūt ⁊ ip̄ſi alios. Inquiunt q̄ pater ad filiuꝫ diciṫ: ⁊ filius ad patrem. ingenitus aūt ad ſeipſum: ⁊ genitus ad ſeipſum diciṫ. Et ideo ſi quicquid ad ſeipſum diciṫ: ſecundum ſubſtantiam dicitur. diuerſuꝫ ē aūt ingenitum eſſe ⁊ genitum eſſe. diuerſa igiṫ ſubſtātia eſt. Hoc ſi dicūt nō intelligunt de ingenito quidē aliquid ſe dicere qđ diligēti⁹ ꝑtractanduꝫ ſit: qꝛ nec ideo q̄ſqꝫ pater: qꝛ ingenitus. nec ingenitus ideo quia pater. ⁊ ꝓpterea nō ad aliquid: ſed ad ſe dici putaṫ ingenitus. Genitū vero mira cecitate nō aduertunt dici non poſſe: niſi ad aliquid. Ideo quippe filius qꝛ genitus ⁊ quia filius vtiqꝫ genitus. Sicut aūt filius ad patreꝫ: ſic genitus

ad genitorē refert. ꝛ ſicut pater ad filiū: ita genitor ad genitū. Ideoqꝫ alia notio eſt qua intelligit genitor: alia qua ingenitus. Nam quāuis de patre deo vtrūqꝫ dicat: illud tn̄ ad genitū. id eſt ad filiū dicit: qḋ nec illi negāt. hoc aūt qḋ igenitus dicit: ad ſeipm̄ dici ꝓhibēt. Dicunt ergo. Si aliqd ad ſeipſuꝫ dr̄ pater: qḋ ad ſeipm̄ dici nō pōt filius: ꝛ qcqd ad ſeipſuꝫ dicit ſcdm̄ ſubſtātiā dicit. ꝛ ad ſeipſum dicit ingenitus: qḋ dici nō pōt filius: ergo ſeeādē ſubſtātiā dicit ingenitus. Qḋ filius qꝛ dici nō pōt: nō eſt eiuſdē ſubſtātie. Cui verſutie rn̄det ita: vt ipſi cogant dicere ſm̄ quid ſit eq̄lis patri fili⁹: vtrū ſcdm̄ id qḋ ad ſe dicitur: an ſm̄ id qḋ ad patrē dicit. Nō eniꝫ ſm̄ id qḋ ad patrē dicit: qm̄ ad prēꝫ filius dr̄ ille aūt nō filius ſed pater eſt: qꝛ nō ſic ad ſe dicūtur pater ꝛ filius: quō amici aut vicini. Relatiue quippe amicus dr̄ ad amicuꝫ. Et ſi eq̄liter ſe diligūt eadē in vtroqꝫ amicitia ē. ꝛ relatiue vicinus dicit ad vicinū. ꝛ qꝛ eq̄liter ſibi vicini ſunt. q̄ntū eniꝫ iſte illi: tantū ꝛ ille huic vicinat: eadē in vtroqꝫ vicinitas. Qꝛ vero filius nō ad filiū relatiue dicit: ſꝫ ad patrē. nō ſm̄ hoc ꝙ ad patrē dicit: eq̄lis ē filius patri: reſtat vt ſecundū id eq̄lis ſit qḋ ad ſe dicitur. Quicqd aūt ad ſe dicit ſm̄ ſubſtātiā dicitur. Reſtat ergo vt ſm̄ ſubſtātiā ſit equalis. Eadē eſt igit vtriuſqꝫ ſubſtātia. Cū vero ingenitus dicit pater. non qd ſit: ſed qd nō ſit dicit. Cum aūt relatiuū negat: non ſecundum ſubſtantiam negatur: quia ipſuꝫ relatiuū nō ſecundum ſubſtantiā dicit.

Quid in quibuſqꝫ locutionibus valeat negatiua particula qua aliquid non quid ſit: ſꝫ quid non ſit oſtenditur.

Ca. vij.

Qḋ e exemplis planū faciendū eſt. Ac b ꝓmū videndū eſt hoc ſignificari cum dicit genitus qḋ ſignificat cū dr̄ fili⁹: Ideo eniꝫ filius: qꝛ genitus: ꝛ qꝛ fili⁹: vtiqꝫ genitus. Qḋ ergo dicit igenitus: hoc oſtendit ꝙ nō filius: ſꝫ genitus ꝛ igenitus cōmode dicunt. filius aūt latine dicit: ſed infilius vt dicat non admittit loquendi conſuetudo. Nihil tn̄ intellectui demit ſi dicat nō filius: quēadmodū etiā ſi dicat nō genitus pro eo qḋ dr̄ ingenitus nihil aliud dicit. Sic eniꝫ ꝛ vicinus ꝛ amicus relatiue dicunt: nec tn̄ pōt invicinus dici: quō dicit inimicus. Quāobrē nō eſt in rebus ↄſiderandum qd vel ſinat vel nō ſinat dici vſus ſermonis noſtri: ſꝫ qs rerū ipſarū intellectus eluceat. Nō ergo iam dicamus ingenituꝫ: q̄uis dici latine poſſit: ſed pro eo dicamus nō genitum qḋ tantum valet. Nō ergo aliud dicimus q̄ꝫ nō filium. Negatiua porro iſta particula nō ▪ efficit vt qḋ ſine illa relatiue dicit eadē ꝓ prepoſita ſubſtantialiter dicat: ſed id tantum negatur: qḋ ſine illa aiebat. ſicut in ceteris predicamentis. velut cum dicimus: homo eſt ſubſtantiā deſignamus. Qui ergo dicit non homo eſt non aliud genus predicamenti enunciat: ſꝫ tantum illud negat. Sicut ergo ſecundū ſubſtantiam aio: homo eſt: ſic ſecundum ſubſtātiam nego cum dico: non homo eſt. Et cum queritur q̄ꝫtus ſit: ꝛ aio quadrupedalis eſt. id eſt quattuor pedum ſecundū quantitatem aio. qui dicit non quadrupedalis eſt: quantitatem negat. Candidus eſt: ſecundum qualitatem aio. non candidus eſt: ſecunduꝫ qualitatem nego. Propinquus eſt: ſecundum relatiuū aio. nō propinquus eſt: ſecunduꝫ relatiuū nego. Secunduꝫ ſitum aio. cū dico iacet. ſecundum ſitum nego cū dico non iacet. Secundum habitum aio: cum dico armat⁹ eſt: ſecundum habitum nego cū dico non armatus. Tantūdem autem valet ſi dicam inermis eſt. Secundum tempus aio: cum dico heſternus eſt. ſecundum tempus nego cuꝫ dico non heſternus eſt. Et cum dico rome ē ſecundum locum aio. ꝛ ſecundum locuꝫ nego: cum dico non rome eſt. Secundum id quod eſt facere aio: cum dico cedit. ſi autem dicam non cedit: ſecundum id quod eſt facere nego: vt oſtendam non hoc facere. Et cū dico vapulat: ſecundum predicamentū aio: quod pati vocat: ꝛ ſecundum id nego cuꝫ dico nō vapulat. Et omnino nullū predicamēti genus eſt ſecunduꝫ quod aliquid aire volumus: niſi vt ſecundum idipſum predicamentum negare conuincamur: ſi preponere negatiuam particulaꝫ voluerimus. Que cum ita ſint: ſi ſubſtantialiter airem: dicendo filius: ſubſtantialiter negarem dicendo non filius. Quia vero relatiue aio cum dico filius eſt: ad patreꝫ refero: relatiue nego: ſi dico non filius eſt. Ad parentem enim eādem negationem refero: volens oſtēdere ꝙ ei parens non ſit. Aūt quantū valet qḋ dicit

filius: tantūdeꝫ valet qđ dr̄ genitus: ſicut p/ locuti ſumus. Tantūdeꝫ ergo valet qđ dicit̄ nō genitus: q̄ʒtū valet qđ dicit̄ nō filius. Re latiue aūt negamus dicendo nō filius. relati ue igit̄ negamus dicēdo nō genitus. Inge nitus porro quid eſt niſi non genitus. Non ergo receditur a relatiuo predicamento: cuʒ ingenitus dicit̄. Sicut eniʒ genitus non ad ſeipſum dicitur: ſed ꝙ ex genitore ſit: ita cum dicitur ingenitus: non ad ſeipſum di/ citur: ſed ꝙ ex genitore non ſit oſtenditur. In eodem t̄n̄ predicamento quod relatiuuʒ vocatur: vtraqꝫ ſignificatio vertitur. Quod autem relatiue pronunciatur: nō indicat eſſe ſubſtantiam. Ita q̄ʒuis diuerſuʒ ſit genitus ⁊ ingenitus non indicat diuerſam ſubſtātiā: quia ſicut filius ad patrem ⁊ nō filius ad nō patrem refertur: ita genitus ad genitorem: ⁊ non genitus ad non genitorem referatur neceſſe eſt.

Qđ in trinitate deitatis quicquid ad ſe dicit̄ vnaqueqꝫ ꝑſona indifferēs atqꝫ cōmune ſit: ⁊ vnam ſignificet eandemqꝫ ſubſtantiam.

Ca. viij.

q Vapropt̄ illud p̄cipue teneamus ꝙ/ qđ ad ſe dr̄ p̄ſtātiſſima illa diuina ſub limitas ſubſtātialiter dici. Qđ aūt ad aliqđ nō ſubſtantialiter: ſed relatiue. tantāqꝫ vim eſſe eiuſdem ſubſtantie in patre ⁊ filio ⁊ ſpūſancto: vt qcqđ de ſingulis ad ſeipſos dici tur: non pluraliter: ſed ſingulariter accipiat̄. Queādmodū eniʒ pater deus ē: ⁊ filꝰ deus eſt: ⁊ ſpūſſanctus deus ē: qđ ſ͞m ſubſtātiā di ci nemo dubitat. nō t̄n̄ tres deos: ſʒ vnū deū dicimus: eā ipſaʒ p̄ſtātiſſimā trinitatē. Ita magnus pr̄: magnus filius: magnus ſpūſ/ ſanctus: nō t̄n̄ tres magni. ſʒ vnus magnꝰ. Nō eniʒ de pr̄e ſolo: ſicut illi ꝑuerſe ſentiūt: ſed de patre ⁊ filio ⁊ ſpūſſancto ſcriptū ē. Tu es deus ſolus magnꝰ. ⁊ bonꝰ pr̄: bonus fili us: ⁊ bonus ſpūſſctūs. nec tres boni: ſʒ vnꝰ ē bonꝰ. de quo dictū ē. Nemo bonꝰ niſi ſolus
Mat. 19. deus. Eteniʒ dn̄s ieſus ne ab illo q dixerat magiſter bone: tanq̄ʒ hoīeʒ cōpellās ſ͞m ho/ minē tantūmō intelligeret. ideo nō ait. Ne/ mo bonus niſi ſolus pater: ſʒ nemo bonus niſi ſolus deus. In pr̄is eniʒ noīe: ipſe ꝑ ſe pater ꝓnunciat̄. In dei vero ⁊ ipſe ⁊ filius ⁊ ſpūſſctūs. qr trinitas vnꝰ deus. Situs vo ⁊ habitus ⁊ loca ⁊ tp̄a: nō ꝓprie: ſed trāſlate ac ꝑ ſimilitudines dicunt̄ in deo. Nam ⁊ ſe/ dere ſup cherubin dicit̄: qđ ad ſitū dicit̄. Et abyſſuʒ tanq̄ʒ veſtimentū amictus: qđ ad ha bitū. Et anni tui nō deficiēt: qđ ad tp̄s. Et ſi aſcendero in celū tu ibi es: qđ ad locuʒ. Qđ aūt ad faciendūʒ attinet: fortaſſis de ſolo deo veriſſime dicat̄. Solus eniʒ deus facit ⁊ ipſe nō fit. neqꝫ patit̄: quātū ad eius ſubſtātiā per tinet qua deus eſt. Itaqꝫ oipotens pater: oi potens filius: oipotens ſpūſſanctus: nec t̄n̄ tres oipotentes: ſed vnus oipotēs. Ex quo oīa: ꝑ quē oīa: in quo oīa: ipſi gloria. Quic/ qđ ergo ad ſeipſuʒ dicit̄ deus: ⁊ de ſingulis ꝑſonis ſingulariter dicit̄. id ē de pr̄e ⁊ filio: ⁊ ſpūſancto. ⁊ ſimul de ipſa trinitate: nō plura liter: ſʒ ſingulariter dr̄. Qm̄ qppe nō aliud ē deo eſſe: ⁊ aliud magnū eſſe: ſʒ hoc idē illi ē: ⁊ eſſe ⁊ magnū eſſe. Propterea ſicut nō dici/ mus tres eſſentias: ſicut nō dicimꝰ tres ma gnitudines: ſed vnā eſſentiā ⁊ vnā magni/ tudinē. Eſſentiaʒ dico: q̄ vſia grece dicit̄: q̄ʒ vſitatius ſubſtantiā vocamꝰ. Dicūt q̄dē ⁊ il li hypoſtaſiʒ: ſʒ neſcio qđ volūt intereē inter vſiā ⁊ hypoſtaſim: ita vt pleriqꝫ noſtrum q hec greco tractāt elogo dicere cōſueuerunt. quod eſt latine vnam eſſentiam tres ſubſtantias.

Qua neceſſitate tres perſone in trinitate di/ cantur. Capitu. ix.

ſ Ed qr nr̄a loquendi cōſuetudo iā ob/ tinuit: vt hoc intelligat̄ cū dicimus eſ/ ſentiaʒ: qđ intelligit̄ cū dicimus ſubſtantiaʒ: nō audiemus dicere vnā eſſentiā tres ſubſtā tias: ſʒ vnā eſſentiā vel ſubſtātiā: tres aūt ꝑ ſonas. Queādmodū multi latini iſta tractan tes ⁊ digni auctoritate dixerūt: cū aliū modū aptiorē nō inuenirēt quo enūciarēt verbis qđ ſine verbis intelligebant. Reuera enim cū pater nō ſit filius: ⁊ filius non ſit pater: ⁊ ſpūſſanctus ille q etiā donū dei vocat̄: nec pa ter ſit nec filius. tres vtiqꝫ ſunt. Ideoqꝫ plu raliter dictū eſt. Ego ⁊ pater vnū ſumꝰ. Nō Jo. enim dixit: vnū eſt: qđ ſabelliani dicunt: ſed vnum ſumus. Tamē cū querit̄ qđ tres ma/ gna prorſus inopia humanū laborat eloquiū. Dictum eſt t̄n̄ tres ꝑſone: nō vt illud diceret Deut. 6 ſed ne taceret.

De vera magnitudine cuius participatione ſunt magna quecunqꝫ magna.

Capitulum. x.

ſ Icut ergo nō dicimus tres eſſentias ita non dicimus tres magnitudines:

necꝫ tres magnos. In rebus enim que par
ticipatione magnitudinis magne ſunt: qui/
bus eſt aliud eſſe: aliud magnas eſſe. ſicut
magna domus: ⁊ magnus mõs: ⁊ magnus
animus. In his ergo rebus aliud ē magni
tudo: aliud qđ ab ea magnitudine magnū ē:
⁊ ꝓrſus non hoc eſt magnitudo qđ ē magna
domus. Sed illa ē vera magnitudo qua nõ
ſolum magna eſt domus que magna eſt: ⁊ q̄
magnus eſt mons quiſquis magnus eſt: ſed
etiam qua magnum eſt quicquid aliud ma/
gnū dicit̄: vt aliud ſit ipſa magnitudo: aliud
ea q̄ ab illa magna dicunt̄. Que magnitudo
vtiqꝫ primitus magna eſt: multoqꝫ excel/
lentibus q̄ꝫ ea q̄ participatione eius magna
ſunt. Deus autē q: non ea magnitudine ma
gnus ē que nõ eſt qđ ipſe: vt quaſi particeps
eius ſit deus cū magnus ē: alioquin illa erit
maior magnitudo q̄ꝫ deus. deo autē non eſt
aliqd maius. Et igit̄ magnitudine magnus
ē qua ipſe ē eadem magnitudo. Et ideo ſicut
nõ dicimus tres eſſentias: ſic nec tres magni
tudines. hoc ē eniꝫ deo eſſe qđ magnū eſſe.
Eadē cauſa nec magnos tres dicimus: ſed
vnū magnum: q nõ participatione magni/
tudinis deus magnus eſt: ſed ſeipſo magno
magnus ē: q ipſe ſua eſt magnitudo. Hoc
⁊ de bonitate: ⁊ de eternitate: ⁊ de omnipotē
tia dei dictum ſit. omnibuſqꝫ oino predica/
mētis que de deo poſſunt ꝓnunciari: qđ ad
ſeipſum dicit̄: nõ tranſlate ac ꝑ ſimilitudinē:
ſed ꝓprie. ſi tamē de illo ꝓprie aliqd dici ore
hominis poteſt.

Relatiue non ſubſtātialiter dici: quicquid
aut pater: aut filius: aut ſpiritus ſanctus pro
prie nominat̄. Capi. xj.

q Uod aūt ꝓprie ſingula in eadeꝫ trini
tate dicunt̄: nullo modo ad ſeipſa: ſed
ad inuiceꝫ: aut ad creaturā dicunt̄: et
ideo relatiue nõ ſubſtantialiter ea dici mani
feſtum eſt. Sic enim trinitas vnus deus dr̄
magnus: bonꝰ: eternꝰ: oipotēs: ideoqꝫ ipſe
ſic ſua dici poteſt deitas: ipſe ſua magnitudo:
ipſe ſua bonitas: ipſe ſua eternitas: ipſe ſua
Deut. 6 omnipotentia. Non ſic põt dici trinitas pr̄:
niſi forte tranſlate ad creaturā ꝓpter adoptō
nē filioꝝ. Qđ enim ſcriptuꝫ eſt. Audi iſrael
dn̄s deus tuus: deus vnꝰ eſt: nõ vtiqꝫ exce
pto filio: aut excepto ſpirituſancto oportet in
telligi quē vnuꝫ dn̄m deū noſtrū recte dici/
mus: etiam patrē noſtrū ꝑ gratiā ſuā nos re
generanteꝫ. Trinitas aūt filius nullo modo
dici põt. Spiritus vero ſanctus ſm̄ ꝙ ſcri/
ptum eſt. Qm̄ deus ſpūs deus eſt: põt qdeꝫ Joh. 4
vniuerſaliter dici: q ⁊ pr̄ ſpūs: ⁊ filius ſpūs
⁊ pater ſcūs: ⁊ filius ſanctus. Itaqꝫ pater et
filius ⁊ ſpūſſcūs: qm̄ vnꝰ deus: ⁊ vtiqꝫ deꝰ
ſanctus ē: ⁊ deus ſpūs eſt: põt appellari trini
tas ⁊ ſpūſſanctus. Sꝫ tn̄ ille ſpūſſanctus qui
nõ trinitas: ſed in trinitate intelligit̄. in eo ꝙ
ꝓprie dicit̄ ſpūſſanctus relatiue dicit̄: cū ⁊ ad
patrem ⁊ ad filiuꝫ refert̄: q ſpūſſanctus ⁊ pa
tris ⁊ filij ſpiritus eſt: ſed ipſa relatio nõ ap/
paret in hoc noie: apparet aūt cū dicit̄ donuꝫ
dei. Donū eniꝫ ē patris ⁊ filij: q ⁊ a patre ꝓ Joh. 15
cedit. ſicut dn̄s dicit. ⁊ qđ apoſtolꝰ ait. Qui Ro. 8.
ſpiritū xp̄i nõ habet. hic non eſt eius: de ipſo
vtiqꝫ ſancto ſpiritu ait. Donū ḡ donatoris:
⁊ donator doni: cū dicimus: relatiue vtrūqꝫ
ad inuicē dicimus. Ergo ſpūſſanctus ineffa
bilis eſt q̄dā patris filijqꝫ cōmunio. ⁊ iō for/
taſſe ſic appellatur: q patri ⁊ filio põt eadem
appellatio cōuenire: Nā hoc ipſe ꝓprie dicit̄
qđ illi cōmuniter: q ⁊ pr̄ ſpiritꝰ: ⁊ filius ſpi/
ritus: ⁊ pater ſanctus: ⁊ filiꝰ ſanctꝰ. Vt ḡ ex
nomine qđ vtriqꝫ ꝯuenit: vtriuſqꝫ cōmunio
ſignificet̄: vocatur donum amboꝝ ſpirituſ/
ſanctus. Et hec trinitas vnus deus: deꝰ ſo/
lus: bonus: magnus: eternus: omnipotēs.
Ipſe ſibi vnitas: deitas: magnitudo: boni/
tas: omnipotentia.

De relatiuis que referri adiuicē nequeūt cū
tn̄ relatiua ſunt. Ca. xij.

n Ec mouere debet. qm̄ diximus rela/
tiue dici ſpiritumſanctum: non ipſam
trinitatem: ſed eum qui eſt in trinitate
quia non ei videt̄ viciſſim reſpondere voca/
bulū eius ad quem refert̄. Non enim ſicut
dicimus: ſeruuꝫ dn̄i ⁊ dn̄m ſerui: filiū pr̄is
patrem filij: quoniam iſta relatiue dicuntur.
ita etiā hic poſſumus dicere. Dicimꝰ eni ſpi
ritūſanctū patris: ſꝫ nõ viciſſim dicimus pa/
trē ſpūſſancti: ne filius eius intelligat̄ ſpūſſan
ctus. Itē dicimus ſpiritūſcm̄ filij: ſed nõ di/
cimus filiuꝫ ſpūſſancti: ne pater eius intelli/
gat̄ ſpūſſanctus. In multis enim relatiuis
hoc contingit: vt nõ inueniat̄ vocabuluꝫ quo
ſibi viciſſiꝫ reſpondeant que ad ſe referunt̄.
Quid enim tam manifeſte relatiue dicit̄ q̄ꝫ
pignus. Ad id quippe refert̄ pignus cuius

eſt pign⁹: ⁊ ſemꝑ pign⁹ alicui⁹ rei pign⁹ ē.
Nō ergo cū dicimus pignus patris ⁊ filij:
poſſumus viciſſiꝫ dicere: prē pignoris aut
filiū pignoris. At vero cū dicimus: donum
patris ⁊ filij: nō quidē dicere poſſumus pa/
treꝫ doni: aut filiū doni: ſꝫ vt hec ſibi viciſſiꝫ
reſpondeāt: dicimus donū donatoris: ⁊ do
natorē doni: q̄ꝛ hic potuit inueniri vſitatum
vocabulū: illic nō potuit.
Trinitatem deū: nō tria principia ſed vnuꝫ
eſſe principiuꝫ: q̄ꝛ ⁊ pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus
ſanctus vnus creator eſt ſicut vnus dn̄s.

Capitu. xiij.

Dicit̄ ergo relatiue pater: idemqꝫ re/
d latiue dicit̄ ꝓncipiū: ⁊ ſi qd forte aliō
ſed pater ad filiū dicit̄: principiū ve/
ro ad omnia q̄ ab ipſo ſunt. Itē dicit̄
relatiue filius: relatiue dicit̄ ⁊ verbū ⁊ ima/
go. Et in oībus his vocabulis ad patrē re/
Joh. 8 fert̄. Nihil aūt hoꝝ pater dicit̄. Et principiū
dicit̄ fili⁹: cū eniꝫ diceret̄ ei. Tu qs es: reſpō
dit: principiū q̄ ⁊ loquor vobis. Sed nun
quid patris principiū. Creatoreꝫ ſe quippe
oſtēdere voluit: cū ſe dixit eſſe principiū: ſi/
cut ⁊ pater principiū ē creature: eo q̄ ab ipſo
ſunt omnia. Nam ⁊ creator relatiue dicit̄ ad
creaturā: ſicut dn̄s ad ſeruuꝫ. Et ideo cū di/
cimus ⁊ patreꝫ principiuꝫ: ⁊ filiū principiuꝫ
nō duo principia creature dicimus: q̄ꝛ ⁊ pa
ter ⁊ filius ſimul ad creaturā vnū principiū
eſt: ſicut vnus creator: ſicut vnus deus. Si
aūt qcqd in ſe manet ⁊ gignit aliqd vel operat̄
principiū eſt ei rei quā gignit: vel ei quā opa
tur: nō poſſumus negare etiā ſpiritūſanctuꝫ
recte dici principiū: q̄ꝛ nō eū ſeꝑamus ab ap
pellatione creatoris. Et ſcriptum eſt de illo
quod operetur: ⁊ in ſe vtiqꝫ manens opera
tur. Non enim in aliquid eorum que opera
tur: ipſe mutat̄ ⁊ vertit̄. Et que operat̄. vide
1 Cō. 12 apoſtolū. Vnicuiqꝫ autē inquit dat̄ maniſe
ſtatio ſpiritus ad vtilitateꝫ. Alij qdē dat̄ per
ſpiritū ſermo ſapientie. alij ſermo ſcientie: ſe
cundū eundē ſpiritū. Alteri aūt fides in eo/
dē ſpiritu: alij donatio curationū in vno ſpi
ritu: alij opatio virtutū: alij ꝓphetia: alij iu/
dicatio ſpirituū: alij genera linguarū. Om/
nia aūt hec opat̄ vn⁹ atqꝫ idē ſpūs: diuidēs
ꝓpria vnicuiqꝫ ꝓut vult: vtiqꝫ ſicut deus.
Quis eniꝫ tanta illa poteſt opari niſi deus.
Idem aūt deus q̄ opat̄ omnia in omnibus.
Nam ⁊ ſigillatim ſi interrogemur de ſpiritu
ſancto: veriſſime reſpōdemus: q̄ deus ſit: ⁊
cū patre ⁊ filio ſimul vnus deus eſt. Vnū ḡ
principiū ad creaturā dicitur deus: non duo
vel tria principia.
Quō in trinitate: ⁊ pater ad filiū principiuꝫ
ſit: ⁊ pater ⁊ filius ad ſpiritūſanctum.

Capitu. xiiij.

Ad ſe aūt inuicē in trinitate ſi gignēs
a ad id quod gignitur principium eſt:
pater ad filium principium eſt: quia
genuit eū. Vtrū aūt ⁊ ad ſpiritūſanctū ꝓnci/
piū ſit pater: q̄m dictū eſt: de patre ꝓcedit: nō
ꝑua queſtio eſt. Quia ſi ita eſt: nō iam ꝓnci/
piū ei tantū rei erit quaꝫ gignit aut facit: ſed
etiā ei quā dat. Vbi ⁊ illud eluceſcit: vtpote:
qd̄ ſolet multos mouere: cur nō ſit filius etiā
ſpūſanct⁹: cū ⁊ ipſe a pr̄e exeat. ſicut in euan
gelio legit̄. Exijt eniꝫ nō quō natus: ſꝫ quō
datus: ⁊ ideo nō dicit̄ filius q̄ꝛ neqꝫ natus ē
ſicut vnigenitus: neqꝫ factus vt ꝑ dei gratiā
in adoptioneꝫ naſceret̄: ſicut nos. Qd̄ eniꝫ
de patre natū eſt: ad patrē ſolū refert̄: cū dici
tur filius: ⁊ ideo filius patris eſt: ⁊ nō noſter.
Qd̄ aūt datum eſt ad euꝫ qui dedit refert̄: ⁊
ad eos quibus dedit. Itaqꝫ ſpiritusſanctus:
nō tantū patris ⁊ filij q̄ dederunt: ſed etiā no
ſter dicit̄ q̄ accepimus. Sicut dicit̄ dn̄i ſalus
qui dat ſalutē: eadē etiā noſtra ſalus eſt q̄ ac/
cepimus. Spūs ergo ⁊ dei eſt q̄ dedit: ⁊ no
ſter q̄ accepimus. Nō ille ſpūs noſter quo ſu
mus: quia ipſe ſpūs eſt hoīs q̄ in ipſo eſt: ſed
alio modo iſte noſter eſt quo dicimus: ⁊ pa/
nem noſtruꝫ da nobis. quanqꝫ ⁊ illū ſpirituꝫ
q̄ hominis dicit̄: vtiqꝫ accepim⁹. Quid eniꝫ
habes inqt aplus: qd̄ nō accepiſti. Sed aliō
eſt qd̄ accepimus vt eſſemus: aliud quod ac
cepimus vt ſancti eſſemus. Vn̄ ſcriptū eſt ⁊
de iohāne: q̄ in ſpiritu ⁊ virtute helie veni/
niret: dictus eſt helie ſpūs: ſꝫ ſpūſanct⁹ queꝫ
accepit helias: hoc ⁊ de moyſe intelligenduꝫ
eſt: cuꝫ ait ei dn̄s. Tollā de ſpiritu tuo: ⁊ da/
bo eis. hoc eſt dabo illis de ſpiritusancto quē
iā tibi dedi. Si ergo ⁊ qd̄ dat̄: ꝓncipiū habet
eū a quo dat̄: q̄ꝛ nō aliūde accepit illud qd̄ ab
ipſo ꝓcedit: fatendū eſt patrē ⁊ filiū ꝓncipiū
eſſe ſpiritusſancti: nō duo principia. Sed ſi/
cut pater ⁊ filius vnus deus: ⁊ ad creaturaꝫ
relatiue vnus creator ⁊ vnus dominus: ſic
relatiue ad ſpiritumſanctum vnuꝫ ꝓncipiū.

Ad creaturã vero pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſan
ctus vnuꝫ principium: ſicut vnus creator et
vnus dominus.

Quomodo in ſpiritusancto etiã anteq̃ˀ da-
ret: poſſit doni nomen intelligi: vt ei ſemper
non aliud fuerit donum eſſe quã ipſum eſſe.

Capi. xv.

Vlterius aũt q̄rit: vtrũ queadmoduꝫ
filius nõ hoc tm̃ habet naſcendo vt fi
lius ſit: ſꝫ oĩno vt ſit. ſic ⁊ ſpũſſanctus
eo quo daẜ habeat: nõ tantũ vt donuꝫ ſit: ſed
omnino vt ſit. Vtrũ ergo erat anteq̃ˀ dareẜ:
ſed nõdũ erat donũ: an eoipſo quo daturus
erat eũ deus: iã donũ erat ⁊ añq̃ˀ dareẜ. Sꝫ
ſi nõ ꝓcedit niſi cũ daẜ: nec ꝓcederet vtiq̃ˀ
priuſq̃ˀ eſſet cui dareẜ: quõ iã erat ipſam ſub
ſtantiã: ſi nõ eſt niſi qꝛ daẜ: ſicut filius nõ tan
tũ vt ſit filius qḋ relatiue diciẜ: ſed oĩno vt ſit
ipſam ſubſtãtiã naſcendo habet. An ſemp ꝓ
cedit ſpũſſanctus ⁊ nõ ex tpe: ſed ab eternita
te ꝓcedit. Sed qꝛ ſic ꝓcedebat vt eſſe dona
bile iam donuꝫ erat: ⁊ anteq̃ˀ eſſet cui dareẜ.
Aliter enim intelligiẜ cum diciẜ donum: ali
ter cum diciẜ donatũ. Nam donũ põt eſſe ⁊
anteq̃ˀ deẜ: donatum aũt niſi datũ fuerit: nul
lo modo dici poteſt.

De appellationibꝰ relatiuis que nõ ad deũ:
ſed ad creaturã referende ſunt: qm̃ deo nihil
accidit.

Capi. xvi.

Nec moueat ꝙ ſpũſſcũs cũ ſit coeternꝰ
pr̃i ⁊ filio: diciẜ tm̃ aliq̇d ex tpe: veluti
hoc ipſuꝫ qḋ donatũ diximus. Nam
ſempiterne ſpũs donũ: tpaliter aũt donatuꝫ.
Nã ⁊ſi dñs nõ diciẜ: niſi cũ iã habere incipit
ſeruũ: etiam iſta appellatio relatiua ex tpe eſt
deo. Nõ eniꝫ ſempiterna creatura ẽ: cuius ẽ
ille dñs. Quõ ḡ obtinebimus nec ipſa relati
ua eſſe accidẽtia: qm̃ nihil accidit deo tpaliter
qꝛ nõ eſt mutabilis: ſicut in ordio huiꝰ diſ
putationis tractauimus. Ecce dñm eſſe non
ſempiternũ hꝫ: ne cogamur etiã ſempiternã
creaturã dicere: qꝛ ille ſempiterne nõ dñareẜ
niſi etiã iſta ſempiterne famulareẜ. Sicut ãt
nõ põt eſſe ſeruus qui nõ habet dñm: ſic nec
dñs qui non habet ſeruũ. Et q̇ſquis extiterit
qui eternũ q̇dẽ deũ ſolũ dicat: tpa autem non
eſſe eterna ꝓpter varietatẽ ⁊ mutabilitatem:
ſed tpa tamẽ nõ in tpe eſſe cepiſſe. Non eniꝫ
erat tempus anteq̃ˀ inciperẽt tpa: ⁊ ideo nõ
in tpe accidit deo vt dñs eſſet qꝛ ipſoꝝ tempo
rũ dñs erat: que vtiq̃ˀ nõ in tpe eſſe ceperunt.
Q̇d reſpondebit de homine q̇ in tẽpore factus
eſt: cuius vtiq̃ˀ dñs non erat anteq̃ˀ eſſet cui
eſſet. Certe vel vt dñs hominis eſſet ex tpe
accidit deo. Et vt omnis auferri videaẜ con
trouerſia: certe vt tuus dñs eſſet aut meus:
q̇ modo eſſe cepimus ex tpe accidit deo. Aut
ſi ⁊ hoc ꝓpter obſcurã queſtioneꝫ aie videẜ
incertũ: q̇d vt eſſet dñs populi iſrael. Quia
⁊ſi iam erat anime natura quam ille popu-
lus habebat: qḋ modo nõ querimus: tamen
ille populus nondũ erat. ⁊ qñ eſſe cepit appa
ret. Poſtremo vt dñs eſſet huius arboris ⁊
huius ſegetis ex tẽpore accidit: que modo eẽ
ceperũt. Quia ⁊ſi materies ipſa iã erat: aliḋ
eſt tamen dñm eſſe materie: aliud eſſe dñm
iam facte nature. Alio enim tpe eſt etiam ho
mo dñs ligni: ⁊ alio tpe dñs eſt arce: quãuis
ex ipſo ligno fabricate. qḋ vtiq̃ˀ nõ erat: cum
ligni dñs iam eſſet. Quõ igiẜ obtinebimus
nihil ſcḋm accidẽs dici deũ: niſi qꝛ ipſius na
ture nihil accidit quo muteẜ: vt ea ſint accidẽ
tia relatiua: q̃ cũ aliqua mutatiõe reꝝ de qbꝰ
dicunẜ accidũt. Sicut amicus relatiue diciẜ.
neq̃ˀ eniꝫ eſſe incipit: niſi cuꝫ amare ceperit.
Fit ergo aliqua mutatio voluntatis vt ami-
cus dicaẜ. Nũmus aũt cũ diciẜ p̄ciũ relatiue
diciẜ: nec tm̃ mutatus eſt cũ eſſe cepit preciuꝫ:
neq̃ˀ cũ diciẜ pignꝰ: ⁊ ſi qua ſunt ſimilia. Si
ergo nũmus põt nulla ſui mutatione multo-
tiens dici relatiue. vt neq̃ˀ cũ icipit dici: neq̃ˀ
cũ deſinit: aliq̇d in eius natura vl̓ forma qua
nũmus eſt mutationis fiat: quãto facilius de
illa incõmutabili dei ſubſtatia debemus ac-
cipere: vt ita dicaẜ relatiue aliq̇d ad creaturã:
vt quãuis tẽporaliter incipiat dici: nõ tm̃ ipſi
ſubſtãtie dei accidiſſe aliq̇d intelligaẜ: ſed illi ps̄. 89.
creature ad quã diciẜ. Dñe inquit refugiũ fa
ctus es nobis. Refugiũ ergo noſtruꝫ deus
relatiue diciẜ. ad nos eñi referẜ. Et tunc re-
fugiũ noſtruꝫ fit: cũ ad eum refugimus. Nã
quid fit tũc aliq̇d in eius natura: qḋ anteq̃ˀ ad
eũ refugeremus nõ erat. In nobis ergo fit
aliqua mutatio. Deteriores enim fuimꝰ an-
teq̃ˀ ad eũ refugeremus: ⁊ efficimur ad eũ re
fugiendo meliores: in illo aũtẽ nulla. Sic ⁊
pater noſter eſſe incipit: cum p eius gratiam Joh. j.
regeneramur: quoniam dedit nobis poteſta
tem filios dei fieri. Suſtantia itaq̃ˀ noſtra
mutaẜ in melius: cum filij eius efficimur. ſi-

mul ⁊ ille pater noſter eſſe incipit: ſed nulla mutatione ſue ſubſtantie. Q̄ ō ergo tp̄aliter dici incipit deus ꝙ antea nō dicebaẗ maniſeſtū eſt relatiue dici: nō tñ ſcđm accidēs dei ꝙ ei aliqd acciderit: ſed plane ꝭ accidēs ei⁹: ad qđ dici aliqd deus incipit relatiue. Et ꝙ amicus dei iuſtus eſſe incipit: ipſe mutaẗ. Deus aūt abſit vt tēpoꝛaliter aliquem diligat: quaſi noua dilectione q̄ in illo ante non erat: apud quem nec preterita tranſierunt: ⁊ futura iam facta ſunt. Itaqꝫ omnes ſanctos ſuos ante mundi conſtitutioneꝫ dilexit: ſicut predeſtinauit. Sed cum conuertunẗ ⁊ inueniunt illum: tunc incipere ab eo diligi dicunẗ: vt eo modo dicaẗ quo poteſt humano affectu capi qđ dicẗ. Sic etiam cuꝫ iratus malis dicitur: ⁊ placidus bonis: illi mutanẗ: non ipſe. Sicut lux infirmis oculis aſpera: firmis lenis eſt: ipſoꝝ ſcilicet mutatione nō ſua.

Explicit liber quintus.

Incipiūt capitula libri ſexti.

j De eo qđ ap̄ls ait chriſtum dei virtutem ⁊ dei ſapientiam.

ij De p̄re ⁊ filio hoc ſolū nō dici illud de illo qđ nō ambo ſimul ſunt. Deus enī de deo: bonus de bono: ꝟtus de virtute ꝙ ſimul ſunt recte dicitur: pater aūt de patre: aut filius de filio ꝙ nō ambo ſimul ſunt. non poteſt dici.

iij De vnitate filij cum patre ⁊ noſtra inuicem nobiſcum.

iiij Pares in q̄cūqꝫ ꝟtute nō poſſe in ceteris eſſe diſſimiles: ac ſi hec eq̄litas in aīs repiẗ humanis: multo incōpabili⁹ eaꝫ manere in incōmutabili eternaqꝫ ſubſtantia quod eſt deus trinitas.

v De ſpūſſancti vnitate cuꝫ p̄re ⁊ filio.

vi De natura coꝛpoꝛea ⁊ creatura ſpiritali: ꝙ ſimplices nō ſint: quia nec incommutabiles.

vij De ſimplici ⁊ incommutabili eſſentia dei: quāuis multipliciter ſecunduꝫ ſubſtantiam nominetur.

viij Trinitatē deitatis nullo mō triplicem eſſe dicendā: qꝛ nec tria ibi plus ſunt quā vnū: nec vnum minus quā tria.

ix De ſolo ꝟo deo p̄re ⁊ filio ⁊ ſpūſctō.

x De ſnīa ſci hilarij qua in trinitate pſonaꝝ ꝓprietatē itelligit demonſtraſſe.

Incipit liber ſextus.

De eo quod apoſtolus ait xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapientiam. Ca. j.

Qualitatē patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti putant nōnulli ex hoc impediri quo minus intelligaẗ: qꝛ ſcriptum eſt: xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapietiā vt iō nō videaẗ equalitas: qꝛ non eſt pater ipſe virtus ⁊ ſapientia: ſꝫ genitoꝛ virtutis ⁊ ſapiētie. Et reuera nō mediocri intentione queri ſolet: quō dicaẗ deus virtutis ⁊ ſapientie pater. Ait enim ap̄lus: xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapientiā. Et hinc nōnulli nr̄i aduerſum arrianos hoc mō ratiocinati ſunt: eos dūtaxat q pꝛius ſe aduerſuꝫ catholicā fidē extulerūt. Nā ipſe arrius dixiſſe ferẗ. Si filius eſt: natus eſt: ſi natus eſt: erat tēpus qñ nō erat filius: nō intelligens etiam natū eſſe: deo ſempiternū eſſe: vt ſit coetern⁹ patri fili⁹. ſicut ſplēdoꝛ q gigniẗ ab igne atqꝫ diffundiẗ: coeuus eſt illi: ⁊ eſſet coeternus: ſi eſſet ignis eternus. Vñ qdā poſterioꝛes arriani abiecerunt iſtā ſnīam: faſſiqꝫ ſunt: non ex tpe cepiſſe filiū dei. Sed inter diſputationes quas habebāt noſtri aduerſum eos que dicebāt: erat tēpus qñ nō erat filius: hāc etiā nōnulli ratiocinationē inſerebāt. Si dei fili⁹ virtus ⁊ ſapientia dei eſt: nec vnqꝫ deus ſine virtute ⁊ ſine ſapientia fuit: coeternus eſt deo patri filius. Dicit auteꝫ ap̄lus: xp̄m dei virtutem ⁊ dei ſapientiā. Et deū aliqñ nō habuiſſe virtutē aut ſapientiā: dementis eſt dicere. Non igiẗ erat tēpus qñ nō erat filius. Que ratiocinatio ad id cogit: vt dicam⁹ deū patrē non eſſe ſapientē: niſi habendo ſapientiā quā genuit: nō exiſtendo p ſe pater ipſa ſapientia. Deinde ſi ita eſt: filius quoqꝫ ipſe ſicut dicẗ deus de deo: lumen de lumine vidēdū eſt: vtrū poſſit ſapientia de ſapientia dici: ſi nō eſt deus pater ipſa ſapientia: ſed tantuꝫ genitoꝛ ſapientie. Q̄ ō ſi tenemus: cur nō ⁊ magnitudinis ſue: ⁊ bonitatis: ⁊ eternitatis ⁊ omnipotentie ſue generatoꝛ ſit: vt non ipſe ſit ſua magnitudo: ⁊ ſua bonitas: ⁊ ſua eternitas: ⁊ ſua omnipotentia. ſed ea magnitudine magnus ſit quā genuit: ⁊ ea bonitate bonus

j Coꝛ. j

Ubi. ſ

⁊ ea eternitate eternus: ⁊ ea omnipotētia om
nipotens que de illo nata eſt. ſicut non ipſe
ſua ſapientia eſt: ſed ea ſapientia ſapiēs eſt q̄
de illo nata eſt. Nam illud nō eſt formidan/
dū ne cogamur multos filios dei dicere: pre
ter adoptionem creature coeternos patri: ſi
magnitudinis ſue genitor eſt: ⁊ bonitatis: ⁊
eternitatis: ⁊ omnipotentie. Huic enim ca/
lūnie facile reſpondet: ſic nō effici: q2 multa
nominata ſunt: vt ille multoꝝ filioꝝ coeter/
norum ſit pater: quēadmodū nō efficitur: vt
duorū ſit: cū dicit christus dei virtus: ⁊ dei
ſapientia. Eadē quippe virtus que ⁊ ſapien
tia: ⁊ eadē ſapientia que virtus eſt. Ita ne igi
tur etiā de ceteris: vt eadē ſit magnitudo q̄
virtus: ⁊ ſi qua alia: que vel ſi ſupra comme
morata ſunt: vel cōmēmorari adhuc poſſūt.
De patre ⁊ filio hoc ſolum nō dicit illud de il
lo quod nō ambo ſimul ſunt. Deus enim de
deo: bonus de bono: virtus de virtute: qd ſi
mul ſunt recte dicitur. pater autem de patre:
aut filius de filio quod non ambo ſimul ſunt
non poteſt dici.

Capitu. ij.

Ed ſi nō dicit in ſeipſo: niſi qd ad filiū
dicit. id eſt pater: vel genitor: vel prin
cipiū eius. Si etiā gignēs ei qd de ſe
gignit: ɔſequenter principiū ē. Quicqd alid
dicit: cū filio dicit: vel potius in filio: ſiue ma
gnus ea magnitudine quā genuit: ſiue iuſt⁹
ea iuſtitia quam genuit: ſiue bonus ea boni/
tate quam genuit: ſiue potens ea potentia vl
virtute quā genuit: ſiue ſapiens ea ſapientia
quā genuit. Magnitudo autē ipſa: nō dici/
tur pater: ſed magnitudinis generator. Fi/
lius vero ſicut in ſeipſo dicit filius: qd nō cū
patre dicit: ſed ad patrē: nō ſic ⁊ in ſeipſo ma
gnus: ſed cum patre cuius ipſe magnitudo
eſt. Sic ⁊ ſapiens cū patre dicit cuius ipſe ſa
pientia eſt: ſicut ille ſapiens cū filio: q2 ea ſa/
pientia ſapiēs eſt quā genuit. Quicqd ḡ ad
ſe dicunt: nō dicitur alter ſine altero: id ē qc
qd dicunt qd ſubſtantiā coꝝ oſtendat: ambo
ſimul dicunt. Si hec ita ſunt. iā ergo nec de
us eſt pater ſine filio: nec filius deus ſine pa
tre: ſed ambo ſimul deus. Et qd dictū ē. In
Joh. j. principio erat verbū in patre erat verbū intel
ligit. Aut ſi in principio ſic dictū eſt. ac ſi di/
ceret: an̄ oia qd ſequit ⁊ vbū erat apud deū.
Verbū qdē ſolus filius accipit: nō ſimul pa
ter ⁊ filius: tanq̄ ambo vnū verbū. Sic enī
verbū quō imago. Nō aūt pater ⁊ filius ſi/
mul ambo imago: ſed filius ſolus imago pa
tris: quēadmodū ⁊ filius: nō enim ambo ſi/
mul filius. Quod vero adiungit: ⁊ verbum Ubi. s
erat apud deū: multū ē vt ſic intelligat: vbū
qd ſolus ē filius: erat apud deū qd nō ſolus
eſt pater: ſed pater ⁊ filius ſimul deus. Sed
qd mirū: ſi in duabus qbuſdā reb⁹ lōge iter
ſe diuerſis pōt hoc dici. Quid enī tā diuer/
ſū: q̄ aīus ⁊ corpus. Pōt tñ dici: animus
erat apud hoiē: id eſt in hoie: cū anim⁹ non
ſit corpus. Homo aūt aīus ſimul ⁊ corpus
ſit. Vt etiā qd ɔſequent ſcriptū ē ⁊ deus erat Joh. j.
verbū: ſic intelligat: verbū qd non eſt pater:
deus erat ſimul cū patre. Ita ne ergo dicim⁹
vt pater ſit generator magnitudinis. hoc eſt
generator virtutis: vel generator ſapientie
ſue filius aūt magnitudo: virtus: ⁊ ſapientia
deus vero magnus: oīpotens: ſapiens: am
bo ſimul. Quō ḡ deus de deo: lumen de lu/
mine. Nō enī ſimul ambo deus de deo: ſ3
ſolus filius de deo ſc3 pr̄e. Nec ambo ſimul
lumē de lumine: ſed ſolus filius de lumine
pr̄e. Niſi forte ad inſinuandū ⁊ breuiſſime i
culcādū q coetern⁹ eſt patri fili⁹: ita dictū eſt
deus de deo: ⁊ lumen de lumine: ⁊ ſi qd hoc
mō dicit. ac ſi diceret: h̄ qd nō eſt filius ſine
pr̄e: d̄ hoc qd nō ē pr̄ ſine filio: id eſt h̄ lumē
qd lumē nō ē ſine patre: de hoc lumine patre
qd lumē nō eſt ſine filio. vt cū dicit deus qd
nō ē fili⁹ ſine pr̄e: ē de deo qd nō ē pr̄ ſine fi/
lio: pfecte intelligat qd nō pceſſit genitor illd
qd genuit. Qd ſi ita eſt: hoc ſolū de eis dici
nō pōt: illud de illo: quod ſimul ābo nō ſunt
Sicut verbū de verbo dici nō poteſt: q2 non
ſimul ambo verbū: ſ3 ſolus filius. Nec ima
go de imagine: quia nō ſimul ambo imago.
Nec filius de filio: quia nō ſimul ambo fili⁹ Joh. 10
ſcdm q dicit: ego ⁊ pater vnū ſumus. Vnū
ſumus enī dictū eſt quod ille: hoc ⁊ ego ſe/
cundū eſſentiā: nō ſecundū relatiuū.
De vnitate filij cum patre: ⁊ noſtra inuicem
nobiſcum. Capi. iij.

T neſcio vtrū ueniat in ſcripturis di
ctū: vnū ſunt: quoꝝ ē diuerſa natura.
Si aūt aliq̄ plura eiuſdē nature ſint.
⁊ diuerſa ſentiāt: nō ſunt vnū in q̄tū diuer
ſa ſentiūt. Nā ſi iā vnū eſſent ex eo q hoies
erāt: nō diceret. Vt ſint vnū ſicut nos vnū: Jo. 17.

cū ſuos diſcipulos patri cōmēdaret. At vero
i.Cō.3 paulus ⁊ appollo q̄ ⁊ ambo hoīes ⁊ idē ſen/
tiebāt. Qui plantat inquit: ⁊ q̄ rigat vnū ſūt.
Cū ergo ſic dicit̄ vnum: vt nō addat̄ qd vnū
⁊ plura vnū dicant̄: eadeꝫ natura atqꝫ eſſen/
tia nō diſſidēs: nec diſſentiēs ſignificat. Cū
vero addit̄ qd vnum: pōt aliqd ſignificari ex
pluribus vnū factū: quāuis diuerſis natu a
ſicut aīa ⁊ corpus nō ſunt vtiqꝫ vnuꝫ. Quid
eniꝫ tā diuerſuꝫ: niſi addat̄ aut ſubintelligat̄
Ibideꝫ qd vnū. id ē vnus hō: aut vnum aīal. Inde
ap̄ſus. Qui adheret meretrici inq̄t: vnū cor
pus ē. nō dixit vnū ſunt: aut vnū ē: ſed addi
dit corpus: tanq̄ꝫ ex duobus diuerſis maſcu
Ibideꝫ lino ⁊ feminino: vnū corpus adiunctione cō
poſitū. Et q̄ adheret dño inq̄t: vnus ſpiritus
ē. nō dixit: q̄ adheret dño vnꝰ ē: aut vnū ſūt:
ſꝫ addidit ſpūs. Diuerſuꝫ eniꝫ natura: ſpūs
hoīs: ⁊ ſpūs dei: ſꝫ inherēdo fit vnus ſpiritꝰ
ex diuerſis duobus: ita vt ſine hūano ſpiritu
beatus ſit dei ſpūs atqꝫ pſectus. beatus autē
ſpūs hoīs nō niſi cū deo. Nec fruſtra vt ex/
iſtimo cū tāta in euāgelio ſm iohānē ⁊ totiēs
diceret dñs de ipſa vnitate: vel ſua cū patre:
vel nr̄a inuicē nobiſcuꝫ: nuſq̄ꝫ dixit vt nos ⁊
Jo.27 ipſi vnū: ſꝫ vt vnū ſint: ſicut ⁊ nos vnuꝫ ſu/
mus. Pater ergo ⁊ filius vnum ſunt vtiqꝫ
ſecūduꝫ vnitatē ſubſtātie: ⁊ vnus deus eſt: ⁊
vnꝰ magnꝰ: ⁊ vnꝰ ſapiēs: ſicut tractatū eſt.
Vñ ergo maior pater. Si eni maior: magni
tudine maior. Cū aūt magnitudo filius eius
ſit nec ille vtiqꝫ maior ē eo q̄ ſe genuit. Nec
ille maior ea magnitudine q̄ magnus eſt: er/
go eq̄lis. Nā vñ equalis ſi nō eo quo eſt: cui
nō eſt aliud eſſe ⁊ aliud magnum eſſe. Aut ſi
eternitate pater maior eſt: nō eſt equalis fili/
us quacunqꝫ re. Vnde eniꝫ equalis. Si ma
gnitudine dixeris: nō eſt par magnitudo: q̄
minus eterna eſt. atqꝫ ita cetera. An forte in
virtute qualis eſt: in ſapiētia vero nō eſt eq̄/
lis. Sed quō eſt equalis virtus que minus
ſapit. An in ſapientia equalis eſt: in virtute
aūt nō eſt equalis. Sed quō equalis ſapiētia
que minus potēs eſt. Reſtat ergo vt ſi in vl
la re equalis nō eſt: in omnibus nō ſit equa/
Phi.2 lis. Et ſcriptura clamat. Nō rapinā arbitra
mꝰ ē eſſe equalis deo. Cogit̄ ergo quiuis ad
uerſarius veritatis q̄ aliquo modo tenet̄ apo
ſtolica auctoritate: in qualibet: vel vna re eq̄/
lem deo filiuꝫ confiteri. Eligat quā voluerit
hinc ei oſtendet̄ in omnibus eſſe equalē: que
de ſubſtantia eius dicunt̄.
Pares in quacunqꝫ virtute non poſſe in ce
teris eſſe diſſimiles: ac ſi hec equalitas in ani
mis reperitur humanis: multo incompara/
bilius manere eam incommutabili eternaqꝫ
ſubſtantia quod eſt deus trinitas.

Capi.iiij.

ſ I eniꝫ virtutes que ſunt in animo hu
mano: quāuis alio atqꝫ alio modo ſin
gule intelligant̄ nullo modo tñ ſepant̄
ab inuicē: vt quicūqꝫ fuerint eq̄les. Vbi gra/
tia: in fortitudine eq̄les ſint: ⁊ prudentia: ⁊ tē
perātia: ⁊ iuſtitia. Si eniꝫ dixeris equales eē
iſtos fortitudine: ſꝫ illū pſtare prudētia: ſeq̄/
tur vt huius fortitudo minus prudēs ſit: ac
ꝑ hoc nec fortitudine eq̄les ſunt: q̄ñ illius for
titudo prudentior. Atqꝫ ita de ceteris virtuti
bus inuenies: ſi oēs eadē ꝯſideratione pcur
ras. Nō eniꝫ de viribꝰ corporis agit̄: ſed de
animi fortitudine. Quāto ergo magis in illa
incōmutabili eterna ſubſtātia icōparabiliter
ſimplicior q̄ꝫ eſt animus humanus: hec ita
ſe habent. Humano q̄ppe aīo nō hoc ē eſſe
qđ ē fortē eſſe: aut prudētē: aut iuſtū: aut tem
peratū. Pōt eniꝫ eſſe animꝰ: ⁊ nullā iſtaruꝫ
habere Ꝟtutē. Deo aūt h̄ eſt eſſe qđ ē forteꝫ
eſſe: aut iuſtū eſſe: aut ſapientē eſſe. ⁊ ſi qd de
illa ſimplici multiplicitate vel multiplici ſim/
plicitate dixeris: quo ſubſtātia eius ſignifice
tur. Quāobrē ſiue ita dicat̄ deus de deo vt ⁊
ſingulis hoc nomē ꝯueniat: nō tñ vt ambo ſi
mul duo dij: ſꝫ vnꝰ deꝰ ſit. Ita eniꝫ ſibi cohe
rēt: queadmodū ⁊ in diſtātibꝰ diuerſiſqꝫ ſub
ſtātijs fieri ap̄ſs teſtis ē. Nā ⁊ ſolꝰ vñs ſpiri 2 Cō.j
tus eſt: ⁊ ſolus hoīs ſpūs vtiqꝫ ſpūs eſt: tñ ſi
hereat dño vnus ſpūs ē: q̄ꝫto magis ibi vbi
eſt oīno iſepabilis atqꝫ eterna ꝯnexio: ne ab
ſurde dici videat̄ q̄ſi filiꝰ amboꝝ: cū dicit̄ fili
us dei: ſi id qđ dicit̄ deus: nō niſi de ambo/
bus dicit̄ ſimul: ſiue q̄cquid de deo dicit̄ qđ
ſubſtātiā eius indicet: nō niſi de ambobus ſi
mul dicit̄: imo ſimul de ipſa trinitate dicitur
Siue ḡ hoc: ſiue illud ſit: qđ diligētius diſcu
tiendū eſt: nūc vnde agit̄ ſatis eſt videre: nul
lo modo filiū equalem eſſe patri: ſi in aliquo
ſcꝫ qđ ptineat ad ſignificādā eius ſubſtātiam
inequalis inuenit̄: ſicut iā oſtendimꝰ. Ap̄ſs
aūt dixit eq̄lē. In oībus ergo equalis ē patri
filius: ⁊ ē vnius eiuſdēqꝫ ſubſtantie.

De ſpirituſſancti vnitate cum patre ⁊ filio.
Captu. v.

Q Vapꝛopter etiã ſpirituſſanctus: in ea
dẽ vnitate ſubſtantie ⁊ equalitate con
ſiſtit. Siue enim ſit vnitas amboꝝ: ſi
ue ſanctitas: ſiue caritas: ſiue ideo vnitas qꝛ
caritas: ⁊ ideo caritas qꝛ ſanctitas: mãifeſtũ
eſt ꝙ nõ aliquis duoꝝ eſt quo vterqꝫ cõiun
git: que genitus a gignẽte diligatur: genera
toꝛẽqꝫ ſuum diligat: ſintqꝫ nõ participatiõe:
ſꝫ eſſentia ſua: neqꝫ dono ſupioꝛis alicuius.
Eph. 4 ſed ſuo ꝓpꝛio ſeruãtes vnitatẽ ſpiritus i vin
culo pacis: Qđ imitari p gratiã: ⁊ ad deũ: ⁊
ad nos iubemur. In quibus duobus pꝛece
ptis: tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Ita ſunt illa
tria: deus vnus: ſolus: magnꝰ: ſapiẽs: ſan
ctus: beatꝰ. Nos aũt ex ipſo: ⁊ p ipm ⁊ i ipo
beati: qꝛ ipſius munere inter nos vnũ: cuꝫ
Ps. 72. illo autẽ vnus: ſpiritus: qꝛ agglutinatꝰ anima
Ibidem noſtra poſt eũ. Et nobis herere deo bonũ ẽ:
qꝛ pdet omnẽ q foꝛnicatꝰ ab eo. Spiritus er
go ſanctus cõmune aliqd ẽ patris ⁊ filij: quic
quid illud ẽ. At ipſa cõmunio: conſubſtantia
lis ⁊ coeterna. Que ſi amicitia cõuenienter
dici poteſt: dicatꝰ. Sed aptius dicitꝰ caritas.
1. Jo. 4 Et hec quoqꝫ ſubſtãtia: qꝛ deus ſubſtãtia: ⁊
deus caritas: ſicut ſcriptũ eſt. Sicut autẽ ſub
ſtantia: ſimul cum patre ⁊ filio: ita ſimul ma
gna: ⁊ ſimul bona: ⁊ ſimul ſancta: ⁊ quicqd
aliud ad ſe dicitꝰ: qm̃ non aliud eſt deo eſſe: ⁊
aliud eſſe magnũ vel bonũ eſſe: ⁊ cetera ſicut
ſupꝛa oſtẽdimus. Si eniꝫ minus magna eſt
ibi caritas qꝫ ſapiẽtia: minꝰ qꝫ ẽ diligitꝰ ſapiẽ
tia. Equalis ẽ igitꝰ ſapiẽtia: vt qꝫta ẽ ſapiẽtia
tantum diligatꝰ. Eſt autẽ ſapiẽtia equalis pa
tri: ſicut ſupꝛa diſputauimus. Equalis ẽ igi
tur etiã ſpũſſanctus: ⁊ ſi equalis: i omnibus
equalis ꝓpter ſummã ſimplicitateꝫ q̃ in illa
ſubſtãtia ẽ. Et ideo nõ amplius qꝫ tria ſunt:
vnus diligẽs eũ q de illo ẽ: ⁊ vnus diligens
Ibi. 8 eũ de q̃ ẽ: ⁊ ipſa dilectio. Que ſi nihil ẽ: quo
modo deus dilectio eſt. Si nõ eſt ſubſtãtia:
quomodo deus ſubſtantia eſt:

De natura coꝛpoꝛea et cratura ſpirituali: qꝛ
ſimplices non ſint. qꝛ nec incõmutabiles.
Capi. vj.

S I autem queritꝰ: quõ ſimplex ⁊ multi
plex ſit illa ſubſtãtia: animaduertẽda
ẽ pꝛimo creatura quare ſit multiplex:
nullo autẽ modo vere ſimplex. Et pꝛius coꝛ
pus vniuerſuꝫ vtiqꝫ ptibus cõſtat: ita vt ſit
ibi alia pars maioꝛ: alia minoꝛ: ⁊ maiꝰ ſit vni
uerſuꝫ qꝫ pars q̃libet aut qꝫtalibet. Naꝫ ⁊ ce
lũ ⁊ terra ptes ſunt vniuerſe mũdane molis:
ſꝫ ⁊ ſola terra: ⁊ ſolũ celũ innumerabilibus p
tibus cõſtat: ⁊ in tertia ſui parte minoꝛ ẽ qꝫ in
cetera: ⁊ in dimidia minoꝛ qꝫ tota: ⁊ totũ mũ
di coꝛpus qđ duabus plerumqꝫ partibus ap
pellari ſolet: id eſt celuꝫ ⁊ terra: vtiqꝫ maius
ẽ qꝫ ſolũ celũ aut ſola terra. Et in vnoquoqꝫ
coꝛpoꝛe aliud eſt magnitudo: aliud coloꝛ: ali
ud figura. Põt enim ⁊ diminuta magitudi
ne manere idẽ coloꝛ ⁊ eadeꝫ figura: ⁊ coloꝛe
mutato: manere eadem figura ⁊ eadem ma/
gnitudo: ⁊ figura eadẽ non manente: tã ma
gnuꝫ eſſe ⁊ eodẽ modo coloꝛatũ. Et q̃cunqꝫ
alia ſimul dicuntur de coꝛpoꝛe: poſſunt et ſi
mul ⁊ plura ſine ceteris commutari. Ac per
hoc multiplex eſſe cõuincitꝰ natura coꝛpoꝛis
ſimplex auteꝫ nullo modo. Creatura quoqꝫ
ſpiritalis ſicut eſt anima: eſt quideꝫ in coꝛpo
ris cõparatione ſimplicioꝛ: ſine cõparatione
autẽ coꝛpoꝛis multiplex eſt: etiaꝫ ipſa nõ ſim
plex. Nam ideo ſimplicioꝛ eſt coꝛpoꝛe: quia
nõ mole diffunditꝰ p ſpacium loci: ſed in vno
quoqꝫ coꝛpoꝛe: ⁊ in vno toto tota eſt: ⁊ i qua
libet parte eius tota eſt. Et ideo cũ ſit aliquid
in qꝫuis exiguaꝫ particulam coꝛpoꝛis qđ ſen
tiat anima: qꝫuis non fiat in toto coꝛpoꝛe: il/
la tamẽ tota ſentit: qꝛ totã non latet. Sed tñ
etiã i anima cũ aliud ſit artificioſuꝫ eſſe: aliud
inertẽ: aliud acutum: aliud memoꝛeꝫ: aliud
cupiditas: aliud timoꝛ: aliud leticia: aliud
triſticia: poſſintqꝫ ⁊ alia ſine alijs: ⁊ alia ma
gis: alia minus inumerabilia ⁊ inumerabi
liter in anime natura inueniri: menifeſtũ eſt
nõ ſimpliceꝫ: ſed multipilicem eſſe naturaꝫ.
Nihil enim ſimplex mutabile eſt: omnis au
tem creatura mutabilis.

De ſimplici ⁊ incõmutabili eſſentia dei qꝫ/
uis multipliciter ſecundũ ſubſtãtiã nominetꝰ.
Capitu. vij.

D Eus vero multipliciter quidem dici
tur magnus: bonus: ſapiẽs: beatus:
verus: ⁊ quicquid aliud non indigne
dici videtꝰ. Sed eadeꝫ magnitudo eius eſt:
que ſapientia. Non eniꝫ mole magnus eſt:
ſed virtute. Et eadeꝫ bonitas que ſapientia
⁊ magnitudo: ⁊ eadem veritas que illa oĩa.
Et nõ eſt ibi aliud beatum eſſe: ⁊ aliud ma/

gnum aut ſapientē: aut veruꝫ: aut bonū eſſe:
aut oīno ipſum eſſe. Nec qm̄ trinitas ē: ideo
triplex putādus eſt. Alioqn minor erit pater
ſolus: aut filius ſolus: q̄z ſimul pater ⁊ filius
Quāq̄z nō inueniat quō dici poſſit. aut pater
ſolus: aut filius ſolus: cum ſemper atq̄z inſe/
parabiliter ⁊ ille cū filio ſit: ⁊ ille cū patre: nō
vt ambo ſint pater: aut ambo filius: ſed quia
ſemꝑ inuicē: neuter ſolus. Quia vero dici/
mus ⁊ deū ſolū ipſaꝫ trinitatē: q̄uis ſemper
ſit cum ſpiritibus ⁊ animabus ſanctis: ſed ſo
lum dicimus ꝙ deus eſt: quia nō ⁊ illi cū illo
deus ſunt. ita ſoluꝫ patrem dicimus patrem
nō quia ſeparatur a filio: ſed quia non ſimul
ambo pater ſunt.

Trinitatem deitatis nullo modo triplicem
eſſe dicēdam: quia nec tria ibi plus ſunt quaꝫ
vnuꝫ: nec vnum minus quā tria.

Capi. viij.

Cum itaq̄z tantus eſt ſolus pater: vel
ſolus filius: vl' ſolus ſpiritusſanctus:
quātus eſt ſimul pater ⁊ filius ⁊ ſpiri/
tusſanctus: nullo mō triplex dicēdus ē. Cor
Geñ. 2 pora quippe adiunctione ſua creſcūt. Quā/
uis eniꝫ q adheret vxori ſue: vnū corpus ſit:
maius tñ corpus ſit: q̄z ſi ſolius viri eſſet: aut
ſolius vxoris. In rebus aūt ſpiritalibus cū
minor maiori adhereſcit: ſicut creatura crea/
tori: illa ſit maior q̄z erat: nō ille. In his eniꝫ
que nō mole magna ſunt: hoc eſt maiꝰ eē qđ
eſt melius eſſe. Melior aūt ſit ſpūs alicuius
creature: cū adheret creatori: quaꝫ ſi nō adhe
reat: ⁊ ideo etiā maior quia melior. Qui er/
j. Cor. 6 go adheret dño: vnus ſpiritus eſt: ſed tamē
dñs nō ideo ſit maior: q̄uis ſiat ille q adhe/
ret dño. In ipſo igit̃ deo cum adheret equali
patri filius eq̄lis: aut ſpūſſanctus patri ⁊ filio
equalis: nō ſit maior deus q̄z ſinguli eoꝝ: qr
nō eſt quo creſcat illa pfectio. Perfectius āt
ſiue pater: ſiue filius: ſiue ſpiritusſanctus: ⁊
pfectus deus: pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus: ⁊
ideo trinitas potius quaꝫ triplex.

De ſolo vero deo patre ⁊ filio ⁊ ſpiritusſan/
cto. Capi. ix.

Et qm̄ oſtendimus quō poſſit dici ſo/
lus pater: qr non niſi ipſe ibi pater: cō
ſiderāda eſt illa ſentētia qua dicit̃: deū
verū ſolū non eſſe patrem ſolum: ſed patrem
⁊ filium ⁊ ſpiritumſanctū. Si quis enim in/
terroget. pater ſolus: vtrum ſit deus. quō re
ſpondebitur nō eſſe: niſi forte ita dicamꝰ eſſe
quideꝫ patreꝫ deū: ſed nō eſſe ſolum deum.
eſſe aūt ſoluꝫ deum: patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritūſan
ctū. Sed quid agimus de illo teſtimonio do
mini. Patri eniꝫ dicebat: ⁊ patrem nomina
uerat ad quē loquebat̃: cum ait. Hec eſt vita
eterna: vt cognoſcant te vnum verū deum. Jo. 17
Quod quideꝫ arriani ſic ſolent accipere: qua
ſi nō ſit filius verꝰ deus. Quibus excluſis:
videndū eſt an intelligere cogamur: cū dictū
eſt patri. Vt cognoſcant te vnum verū deū: Vbi.
tanq̄z hoc inſinuare voluerit: quia ⁊ ſolus pa
ter deus verus eſt: ne non intelligeremus
deum niſi ipſa tria ſimul: patrem ⁊ filium ⁊
ſpiritumſanctum. Num ergo ex domini te/
ſtimonio: ⁊ patrem vnum verum deum di/
cimus: ⁊ filium vnum verum deum: ⁊ ſpiri
tumſanctum vnum verum deuꝫ: ⁊ ſimul pa
trem ſi filium ⁊ ſpiritumſanctuꝫ. id eſt ſimul
ipſam trinitatem. non tres veros deos: ſed Ibidem
vnū verū deū. An qm̄ addidit. Et quē miſi
ſti ieſum chriſtū: ſubaudiendū eſt vnuꝫ verū
deū. Et ordo verboꝝ eſt: vt te ⁊ quē miſiſti
ieſum chriſtū cognoſcant vnū veruꝫ deum.
Cur ergo tacuit de ſpiritusſancto. an quoniaꝫ
cōſequens eſt: vbicunq̄z nominatur vnum
tanta pace vni adherens: vt per hanc vtrūq̄z
vnum ſit. iam ex hoc intelligat̃ etiā ipſa pax:
quāuis nō incōmemoretur. Nam ⁊ illo loco
apoſtolus videtur quaſi pretermittere ſpiri/
tūſanctum: ⁊ tamen etiā ibi intelligit̃: vbi ait. j. Cor.
Omnia veſtra: vos aūt xp̄i. chriſtus aūt dei ibidem
Et iterum. Caput mulieris vir: caput viri
xp̄s. caput aūt chriſti deus. Sꝫ rurſus ſi de/
us nō niſi omnia ſimul tria: quō caput chriſti
deus. id eſt caput chriſti trinitas: cū in trinita
te ſit xp̄s vt ſit trinitas. An qđ eſt pater cum
filio: caput eſt ei qđ eſt ſolus filius. cum filio
enim pater deus: ſolus aūt filius chriſtus eſt
maxime quia iam verbuꝫ caro factū loquit̃.
Secundū quā humilitatē eius etiā maior eſt Jo.
pater: ſicut dicit. Qm̄ pater maior me eſt: vt
hoc ipſuꝫ deuꝫ eſſe qđ illi cū patre vnū eſt ca/
put ſit hominis mediatoris: quod ipſe ſolus
eſt. Si eniꝫ mentē recte dicimus principale
hominis. id eſt tanq̄z caput humane ſubſtan
tie: cū ipſe homo cuꝫ mente ſit homo: cur nō
multo congruentius: multoq̄z magis verbū
cuꝫ patre quod ſimul deus eſt: caput eſt chri
ſti: quāuis chriſtus homo niſi cuꝫ verbo qđ

caro factū eſt: intelligi non poſſit. Sed hoc
vt iam diximus: aliquāto diligentius poſtea
ꝯſiderabimus. Nūc aūt equalitas trinitatis:
⁊ vna eademq́ʒ ſubſtantia quantum breuiter
potuimus demonſtrata eſt: vt quoquo mo/
do ſe habeat iſta queſtio: quam diſcutiendaʒ
acriore intentiōe diſtulimus: nihil impediat:
quo minus fateamur ſummaʒ equalitateʒ pa
tris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti.

De ſententia ſancti hilarij qua in trinitate ꝑ/
ſonarum proprietatem intelligitur demon/
ſtraſſe.

Capitu. x.

q Vidā cum vellet breuiſſime ſingula/
rū in trinite perſonarū inſinuare pro/
pria: eternitas inquit in patre: ſpecies
in imagine: vſus in munere. Et q2 non me/
diocris auctoritatis in tractatione ſcriptu ra/
rum: ⁊ aſſertione fidei vir extitit: hilariꝰ eniʒ
hoc in libris ſuis poſuit. horū verborū. id ē
patris ⁊ imaginis: ⁊ numeris: eternitatis: ⁊
ſpeciei ⁊ vſus abditā ſcrutatus intelligentiā.
quantum valeo nō eum ſequtum arbitror in
eternitatis vocabulo: niſi ꝙ pater non habet
patrem de quo ſit: filius autem de patre ē vt
ſit atq́ʒ vt illi coeternus ſit. Imago enim ſi
perfecte implet illud cuius imago eſt: ipa co/
equatur ei: non illud imagini ſue. In qua
imagine ſpeciē nominauit: credo ꝙ propter
pulchritudineʒ: vbi iam eſt tanta congruen/
tia ⁊ prima equalitas: ⁊ prima ſimilitudo: nul
la in re diſſidens. ⁊ nullo modo inequalis: ⁊
nulla ex parte diſſimilis: ſed ad identidem re
ſpondens ei cuius imago eſt. Vbi eſt prima
⁊ ſūma vita: cui nō eſt aliud viuere ⁊ aliud eē
ſed idē eſt eſſe ⁊ viuere. Et pmus ac ſūmus
intellectus: cui nō eſt aliud viuere ⁊ aliud in
telligere. ſed id qđ eſt intelligere: hoc viuere
hoc eſſe eſt: vnū omnia: tanq́ʒ verbum perfe
ctū: cui nō deſit aliquid: ⁊ ars q̄daʒ omnipo
tentis atq́ʒ ſapientis dei: plena omniū ratio/
nū viuētiū incōmutabiliuʒ: ⁊ omnes vnū in
ea. ſicut ipſa vnuʒ de vno: cum quo vnum.
Ibi nouit omnia deus: que fecit per ipſaʒ: ⁊
ideo cum decedant ⁊ ſuccedant tempora: nō
decidit aliquid vel ſuccedit ſcientie dei. Non
enim hec que creata ſunt ideo ſciuntur a deo:
quia facta ſunt: ac non potius ideo facta ſunt
vel mutabilia: quia immutabiliter a deo ſciū
tur. Ille igitur ineffabilis quidam cōplexus
patris ⁊ imaginis non eſt ſine perfruitione:
ſine caritate: ſine gaudio. Illa ergo dilectio:
delectatio: felicitas: vel beatitudo: ſi tamē ali
qua humana voce digne dicitur vſus: ab illo
appellatus eſt breuiter: ⁊ eſt in trinitate ſpūſ/
ſanctus: nō genitus: ſed genitoris genitiq́ʒ
ſuauitas: ingeniti largitate atq́ʒ vbertate per
fundens omnes creaturas pro captu earuʒ:
vt ordinem ſuum teneant ⁊ locis ſuis acquie
ſcant. Hec igitur omnia que arte diuina fa/
cta ſunt. ⁊ vnitatem quandam in ſe oſtendūt
⁊ ſpeciem. ⁊ ordinem. Quicquid enim horū
eſt: ⁊ vnum aliquid eſt: ſicut ſunt nature cor
porum: ⁊ ingenia animaruʒ. ⁊ aliqua ſpecie
formarū: ſicut ſunt figure vel qualitates cor
porum: ac doctrine vel artes animaruʒ: ⁊ or
dinem aliquem petit aut tenet: ſicut ſunt pon
dera vel collocationes corporum ⁊ amores:
aut delectationes animaruʒ. Ceteruʒ in illa
ſumma trinitate tantuʒ eſt vna quantuʒ tres
ſimul. nec plus aliquid ſunt due quam vna.
Oportet igitur vt creatoreʒ per ea que facta roma. j.
ſunt intellectuʒ conſpicientes trinitateʒ intel/
ligamus: cuius in creatura quomodo dignū
eſt apparet veſtigiuʒ. In illa eniʒ trinitate ſū
ma origo eſt rerū omniū ⁊ perfectiſſima pul
chritudo: ⁊ beatiſſima delectatio. Itaq́ʒ illa
tria: ⁊ ad ſe inuiceʒ determinari videntur: ⁊
in ſe infinita ſunt. Sed hic in rebus corpore
is: non tantuʒ eſt vna: quantuʒ tres ſimul:
⁊ plus aliquid ſunt due quā vna res. Ceterū
in ſumma trinitate tantum eſt vna quantum
tres ſimul ſunt: nec plus aliquid ſunt due q̄ʒ
vna: ⁊ in ſe infinita ſunt. Ita ⁊ ſingula ſunt
in ſingulis: ⁊ omnia in ſingulis ⁊ ſingula in
omnibus: ⁊ omnia in omnibus: ⁊ vnuʒ om
nia. Qui videt hoc vel ex parte: vel per ſpe/ j Cō 13
culum ⁊ in enigmate: gaudeat cognoſcens
deum: ⁊ ſicut deum honoret ⁊ gratias agat. roma. j.
Qui autem non videt: tendat per pietatem
ad videndum: non per cecitateʒ ad calumni
andum: quoniam vnus eſt deus: ſed tamen
trinitas. Nec confuſe accipiendum eſt. Ex
quo omnia: per quem omnia: in quo omnia Ro. ij.
nec dijs multis: ſed ipſi gloria in ſecula ſecu/
lorum.

Explicit liber ſextus.

Incipiũt capitula libri ſeptimi.

j Vtrum quicquid de deo non relatiue ſed ad ſeipſum recte dicit̃ cuilibet ꝑſone in trinitate conueniat.
ij Ea que patris ⁊ filij eſſentiam ſignificant: non eſſe relatiua: quia quicquid ad ſe: non ad aliquid dicuntur ſimul ambo ſunt.
iij De ſapientia a deo genita vel creata.
iiij Quid vel a grecis vel latinis neceſſe fuerit dici de ineffabili trinitate.
v De ſubſtantia ⁊ eſſentia.
vi De tribus perſonis vnius eſſentie.

Aurelij auguſtini liber ſemptimus incipit.

Vtrum quicquid de deo non relatiue ſed ad ſeipſum recte dicitur cuilibet perſone in trinitate conueniat. Capi. j.

Am nunc queramus diligentius quantum dat deus quod pauloante diſtulimus. Vtrum ⁊ ſingula queqꝫ in trinitate perſona poſſit ⁊ ⁊ per ſeipſam non cũ ceteris duabus dici deus: aut magnus: aut ſapiens: aut verus: aut omnipotens: aut iuſtus: ⁊ ſi quid aliud dici de deo poteſt: nõ relatiue: ſed ad ſeipſum. An vero non dicant̃ iſta: niſi cum trinitas intelligit̃. Hoc enim queſtionem facit: q2 ſcriptum eſt: xp̃m dei vir-
j Cor. j tutem ⁊ dei ſapientiã: vtrũ ita ſit pater ſapiẽtie atqꝫ virtutis ſue: vt hac ſapientia ſapiens ſit quã genuit: ⁊ hac virtute potens quã genuit. ⁊ q2 ſemꝑ potens ⁊ ſapiens: ſemper genuit virtutẽ ⁊ ſapientiam. Dixeramus enim ſi ita eſt: cur nõ ⁊ magnitudinis ſue pater ſit qua magnus eſt: ⁊ bonitatis qua bonus eſt: ⁊ iuſtitie qua iuſtus: ⁊ alia ſi qua ſunt. Aut ſi hec omnia pluribus vocabulis in eadem ſapientia ⁊ virtute intelliguntur: vt eadem ſit magnitudo que virtus: ea bonitas que ſapiẽtia: ⁊ ea rurſus ſapientia que virtus. ſicut iã tractauimus: meminerimus: cũ aliquid horum nomino ſic accipiendum eſſe: ac ſi omnia commemorem. Queritur ergo an pater etiam ſingulus ſit ſapiens: atqꝫ ipſa ſibi ipſe ſapientia: an ita ſit ſapiens quomodo dicẽs. Verbo enim quod genuit dicens eſt: nõ verbo quod profertur: ⁊ ſonat: ⁊ tranſit: ſed ver-
bo quod erat apud deum: ⁊ deus erat verbũ Joh. j
⁊ omnia per ipſum facta ſunt: verbo equali ſibi quo ſemper atqꝫ incõmutabiliter dicit ſeipſum. Non eſt enim ipſe verbum: ſicut nec filius nec imago. Dicens aũt exceptis illis temporalibus vocibus verbi dei: que in creatura fiunt. nam ſonant ⁊ tranſeũt. Dicens ergo illo coeterno verbo: nõ ſingulus intelligitur: ſed cum ipſo verbo ſine quo nõ eſt vtiqꝫ dicens. Ita ne ⁊ ſapiens ſicut dicens: vt ita ſit ſapientia ſicut verbum: ⁊ hoc ſit verbũ eſſe quod eſt eſſe ſapientiam. hoc etiam eſſe virtutem: vt virtus ⁊ ſapientia ⁊ verbum idem ſit: ⁊ relatiue dicatur. ſicut filius ⁊ imago: atqꝫ ille non ſingulus potens vel ſapiẽs ſed cum ipſa virtute ⁊ ſapientia quã genuit. ſicut non ſingulus dicens: ſed eo verbo ⁊ cũ eo verbo quod genuit: atqꝫ ita magnus ea ⁊ cum ea magnitudine quã genuit. Et ſic nõ alio magnus: alio deus: ſed eo magnus quo deus: quia nõ aliud illi eſt magnum eſſe: aliud deum eſſe: cõſequens eſt: vt nec deus ſingulus: ſed ea ⁊ cum ea deitate quam genuit: vt ſic ſit filius deitas patris: ſicut ſapientia ⁊ virtus patris. ⁊ ſicuti eſt verbum ⁊ imago patris. Et quia non aliud illi eſt eſſe: aliud deum eſſe. ita ſit etiam eſſentia patris filius: ſicuti eſt verbum ⁊ imago eius. Ac per hoc etiã excepto eo quod pater eſt: nõ ſit aliquid pater: niſi quia eſt ei filius: vt nõ tantũ id quod dicitur pater: quod manifeſtũ eſt eũ nõ ad ſeipſũ: ſed ad filium relatiue dici: ⁊ idõ patrem quia eſt ei filius. ſed oĩno vt ſit quod ad ſeipſum eſt: ideo ſit quia genuit eſſentiam ſuam. Sicut enim magnus eſt: nõ niſi ea q̃ genuit magnitudine. ita ⁊ eſt non niſi ea quã genuit eſſentia: quia non eſt aliud illi eſſe: aliud magnũ eſſe. Ita ne igitur pater eſt eſſentie ſue: ſicut pater eſt magnitudinis ſue. Sicut pater virtutis ac ſapientie ſue: eadem ꝓpe eius magnitudo que virtus: ⁊ eadẽ eſſentia que magnitudo. Hec diſputatio nata eſt ex eo: quod ſcriptũ eſt: chriſtum eſſe dei virtutem ⁊ dei ſapientiam. Quapropter in eas anguſtias ſermo coartatur: cum ineffabilia fari cupimus. vt aut dicamus chriſtum non eſſe dei virtutem ⁊ dei ſapientiã: atqꝫ ita impudenter ⁊ impie reſiſtamus apoſtolo. aut chriſtũ quidem dei virtutẽ ⁊ dei ſapientiam

eſſe fateamur: ſed eius patrē nō eſſe patrē v/
tutis ⁊ ſapientie ſue: quod nō minus impiū
eſt. Sic enī nec chriſti erit pater: quia xp̄us
dei virtus ⁊ dei ſapientia eſt. aut nō eſſe pa/
trē virtute ſua potentē: neq; ſapiētia ſua ſa/
pientem: quod quis audeat dicere. aut aliud
in patre intelligi eſſe: aliud ſapientem eſſe vt
non hoc ipſo ſit quo ſapiens eſt. quod de ani
ma intelligi ſolet: que alias inſipiens: alia
ſapiens eſt: velut natura mutabilis: ⁊ non
ſumme perfecteq; ſimplex. aut patrem non
eſſe aliquid ad ſeipſum: ⁊ nō ſolum: quod pa
ter eſt. ſed omnino quod eſt: ad filium relati/
ue dici. Quomodo ergo eiuſdem eſſentie fi/
lius cuius pater: quando quidē ad ſeipſum
nec eſſentia eſt: nec omnino eſt ad ſeipſū: ſ;
etiā eſſe ad filium illi eſt. Atenim multo ma
gis vnius eiuſdēq; eſſentie: quia vna eadē/
q; eſſentia pater ⁊ filius. quando quidem pa
tri non ad ſeipſum eſt ipſum eſſe: ſed ad filiū
quā eſſentiam genuit: ⁊ qua eſſentia eſt quic
quid eſt. Neuter ergo ad ſe eſt: ⁊ vterq; ad
inuicem relatiue dicitur. an pater ſolus: non
ſolum quod pater dicit̄: ſed omnino quicq̄d
dicit̄: relatiue ad filiū dicitur. ille autem dici
tur ad patrem ⁊ ad ſe. ⁊ ſi ita eſt: quid dicitur
in filio ad ſe: an ipſa eſſentia. Sed patris eſ
ſentia eſt filius: ſicut patris virtus. ⁊ ſapien/
tia: ſicut verbum patris: ⁊ imago patris. aut
ſi eſſentia dicit̄ ad ſe filius: pater autem non
eſt eſſentia: ſed genitor eſſentie. non eſt autē
ad ſeipſum: ſed hac ipſa eſſentia quā genuit:
ſicut hac ipſa magnitudine magnus quam
genuit: ergo ⁊ magnitudo dicit̄ ad ſe filius.
ergo ⁊ virtus ⁊ ſapientia ⁊ verbū ⁊ imago.
Quid autem abſurdius q̄; imaginem ad ſe
dici: aut ſi non idipſum eſt imago ⁊ verbum
quod eſt virtus ⁊ ſapientia: ſed illa relatiue
dicuntur: hec autem ad ſe non ad aliud inci
pit non ea ſapientia quam genuit: ſapiens eſ
ſe pater: quia non poteſt ipſe ad eam relati/
ue dici: ⁊ illa ad eum relatiue nō dici: omnia
enim que relatiue dicuntur ad inuicem di/
cuntur. Reſtat itaq;: vt etiam eſſentia filius
relatiue dicatur ad patrem. Ex quo confici/
tur inopinatiſſimus ſenſus: vt ipſa eſſentia
nō ſit eſſentia: vel certe cum dicitur eſſentia:
non eſſentia ſed relatiuum indicetur: quo/
modo cum dicitur dominus: non eſſentia
indicatur: ſed relatiuum quo refertur ad ſer
uum. Cum autem homo dicitur vel aliquid
tale: quod ad ſe non ad aliud dicitur: tunc in/
dicatur eſſentias. homo ergo cū dominus
dicitur: homo eſſentia eſt. dominus vero re
latiue dicitur. homo enim ad ſe dicitur: do/
minus ad ſeruum: hoc autē vnde agimus:
ſi eſſentia ipſa relatiue dicitur: eſſentia ipſa
non eſt eſſentia. Huc accedit. quia omnis eſ
ſentia que relatiue dicitur: eſt etiam aliquid
excepto relatiuo: ſicut homo ⁊ dominus: ho
mo ſeruus: ⁊ equus iumentū: ⁊ nummus
arra. homo ⁊ equus ⁊ nummus ad ſe dicun
tur: ⁊ ſubſtantie ſunt vel eſſentie. dominus
vero ⁊ ſeruus ⁊ iumentum ⁊ arra: ad aliq̄d
relatiue dicuntur. Sed ſi non eſſet homo. id
eſt aliqua ſubſtantia: non eſſet qui relatiue
dominus diceretur. Et ſi non eſſet equus
quedam eſſentia: non eſſet quod iumentum
relatiue diceretur. Ita ſi nummus non eſſet
aliqua ſubſtantia: nec arra poſſet relatiue di
ci. Quapropter ſi ⁊ pater non eſt aliquid ad
ſeipſum: non eſt omnino que relatiue dica/
tur ad aliquid. Non enim ſicut ad aliquid
coloratū refertur colore ius: nec omnino ad
ſe dicitur color: ſed ſemper alicuius colorati
eſt. Illud autē cuius color eſt etiā ſi eo q̄ co
loratū dicit̄ ad colorem refert̄: tamē id quod
corpus dicitur ad ſe dicitur. Nullo modo ita
putandum eſt patrē nō dici aliq̄d de ſeip̄m:
ſed quicq̄d dicitur ad filium dici. Eundē ve
ro filium ⁊ ſeipſum dici ⁊ ad patrē. Cū dici
tur magnitudo magna; ⁊ uirtus potens. vti
q; ad ſeipſum: ⁊ magnitudo atq; virtus ma
gni ⁊ potentis patris; qua pater magnus ⁊
potens. eſt. Non ergo ita: ſed vtrūq; ſubſtā
tia: ⁊ vtrūq; vna ſubſtantia. Sicut autē ab
ſurdū eſt dicere candidum nō eſſe candorē:
ſic abſurdum eſt dicere ſapientē non eſſe ſa
pientiam. Et ſicut candor ſeipſū candidus
dicitur: ita ⁊ ſapientia ad ſeipſam dicitur. ſa/
piens. Sed candor corporis non eſt eſſen/
tia: quoniam ipſum corpus eſſentia eſt: ⁊ il/
la eius qualitas. vnde ⁊ ab ea dicitur candi/
dum corpus: cui non hoc eſt eſſe quod can/
didum eſſe. Aliud enim ibi forma ⁊ aliud
color: ⁊ vtrumq; non in ſeipſo: ſed in aliqua
mole. Que moles nec forma nec color eſt:
ſed formata ⁊ colorata. Sapientias vero ⁊
ſapiens eſt. Et quoniam quecunq; anima
participatione ſapientie fit ſapiens: ſi rurſus

deſipiat: manet tamen in ſe ſapientia. Nec
cum anima fuerit in ſtultitiam cõmutata illa
mutatur: non ita eſt in eo qui ex ea fit ſapiēs:
quemadmodum candoꝛ in coꝛpoꝛe quod ex
illo candidum eſt. Cum eniʒ coꝛpus in aliuʒ
coloꝛem fuerit mutatum: non manebit can/
doꝛ ille: ſed omnino eſſe deſinat. Quod ſi et
pater qui genuit ſapientiam ex ea fit ſapiens.
neqʒ hoc ex illi eſſe quod ſapere: qualitas ei⁹
eſt filius non pꝛoles eius: ⁊ non ibi erit iam
ſumma ſimplicitas. Sed abſit vt ita ſit: quia
vere ibi eſt ſumme ſimplex eſſentia: hoc er/
go eſt ibi eſſe quod ſapere. Quod ſi hoc eſt
ibi eſſe quod ſapere: non per illam ſapientiaʒ
quam genuit ſapiens eſt pater: alioquin non
ipſe illam: ſed illa eum genuit. Quid enim
aliud dicimus cum dicimus hoc illi eſt eſſe
quod ſapere: niſi eo eſt quo ſapiens eſt. Qua
pꝛopter que cauſa illi eſt vt ſapiens ſit: ipſa il
li cauſa eſt vt ſit. pꝛoinde ſi ſapientia quaʒ ge
nuit cauſa illi eſt vt ſapiens ſit: etiam vt ſit:
ipſa illi cauſa eſt. Quod fieri non poteſt: niſi
gignendo eum aut faciendo. Sed neqʒ ge/
nitricem neqʒ conditriceʒ patris vllo modo
quiſquaʒ dixerit ſapientiam. Quid enim eſt
inſanius. Ergo ⁊ pater ipſa ſapientia eſt. Et
ita dicitur filius ſapientia patris: quomodo
dicitur lumen patris. id eſt vt quemadmo/
lumen de lumine: ⁊ vtrunqʒ vnum lumen.
ſic intelligatur ſapientia de ſapientia ⁊ vtrun
qʒ vna ſapientia: ergo ⁊ vna eſſentia: quia
hoc eſt ipſi eſſe quod ſapere. Quod enim eſt
ſapientie ſapere: ⁊ potentie poſſe: ⁊ eternitati
eternam eſſe: iuſtitie iuſtam eſſe: magnitudi
ni magnaʒ eſſe. hoc eſt eſſentie ipſuʒ eſſe. Et
q꞉ in illa ſimplicitate non eſt aliud ſapare quã
eſſe: eadē ibi ſapientia que eſſentia.

Ea que patris ⁊ filij eſſentiaʒ ſignificat non
eſſe relatiua: quia quicquid ad ſe non ad ali/
quid dicitur ſimul ambo ſunt.

Capi. ij.

p Ater igitur ⁊ filius ſimul vna eſſen
tia: ⁊ vna magitudo: ⁊ vna veritas:
⁊ vna ſapientia. Sed non pater ⁊ fi/
lius ſimul ambo vnuʒ verbuʒ: quia
non ſimul ambo vnus filius. Sicut enim fi
lius ad patreʒ refertur: non ad ſeipſuʒ dici/
tur. ita ⁊ verbuʒ ad cuʒ cuius verbuʒ eſt re/
fertur: cuʒ dicitur verbuʒ. Eo quippe filius
quo verbuʒ ⁊ eo verbum quo filius. Quo/
niã igitur pater ⁊ filius ſimul nõ vtiqʒ vnus
filius: conſequens eſt: vt pater ⁊ filius ſimul
non ambo vnuʒ verbuʒ. Et propterea non
eo verbuʒ quo ſapientia: quia verbum non
ad ſe dicitur: ſed tantuʒ relatiue ad euʒ cuius
verbuʒ eſt: ſicut filius ad patreʒ. Sapientia
vero eo quo eſſentia. Et ideo quia vna eſ/
ſentia: vna ſapientia. Quoniaʒ vero ⁊ ver/
buʒ ſapientia eſt: ſed non eo verbuʒ quo ſa/
pientia. Verbuʒ eniʒ relatiue: ſapiētia eſſen
tialiter intelligitur: id dici accipimus cum
dicitur verbuʒ. ac ſi dicatur nata ſapientia:
vt ſit ⁊ filius ⁊ imago. Et hec duo cuʒ dicun
tur. id eſt nata ſapientia in vno eoꝛum eo ꝙ
nata eſt ⁊ ver. uʒ ⁊ imago ⁊ filius intelliga/
tur: ⁊ in his omnibus nominibus non oſtē
datur eſſentia: q꞉ relatiue dicuntur. An in al
tero quod eſt ſapientiaʒ quoniã: ⁊ ad ſe dici/
tur. ſeipſa eniʒ ſapiens eſt: etiam eſſentia de/
mõſtretur: ⁊ hoc eius eſſe quod ſapere. Vn
de pater ⁊ filius ſimul vna ſapientia: quia
vna eſſentia: ⁊ ſigillatiʒ ſapientia de ſapien/
tia: ſicut eſſentia de eſſentia. Quapꝛopt non
quia pater non eſt filius: ⁊ filius non eſt pa/
ter: aut ille ingenitus: ille autē genitus. ideo
non vna eſſentia: quia his nominibus rela/
tiua eoꝛuʒ oſtenduntur. Vterqʒ auteʒ ſimul
vna ſapientia: ⁊ vna eſſentia: vbi hoc eſt eſſe
quod ſapere. non auteʒ ſimul vterqʒ verbuʒ
aut filius: quia non hoc eſt eſſe quod verbū
aut filiuʒ eſſe: ſicut iaʒ ſatis oſtendimus iſta
relatiue dici.

De ſapientia a deo genita vel creata.

Capi. iij.

V t ergo in ſcripturis nunqʒ fere de
ſapientia quicquã dicitur: niſi vt oſtē/
datur a deo genita vel creata: genita
ſcilicet per quaʒ facta ſunt omnia. creata ve/
ro vel facta: ſicut in hominibus cum ad eam
que non creata ⁊ facta: ſed genita eſt conuer/
tuntur ⁊ illuſtrãtur. In ipſis eniʒ fit aliquid
quod vocetur eoꝛuʒ ſapientia: vel illud ſcri/
pturis pꝛenunciantibus aut narrãtibus qᵒ
verbuʒ caro factuʒ eſt ⁊ habitauit in nobis:
hoc modo eniʒ chꝛiſtus facta ſapiētia eſt: q꞉
factus eſt homo. An pꝛopterea non loquitur
in illis libꝛis ſapientia: vel de illa dicitur ali/
quid: niſi ꝙ eam de deo natam oſtendat: aut
factaʒ: quãuis ſit ⁊ pater ipſe ſapientia: quia
illa nobis ſapientia cõmendanda erat: ⁊ imi

ſancta: cuius imitatione formamur. Pater
enim eam dicit vt verbuꝫ eius ſit: nō quomo
do profertur ex ore verbuꝫ ſonans: aut ante
pronunciationeꝫ cogitamur. Spacijs enim
tēporuꝫ hoc cōpletur. illud auteꝫ eternuꝫ eſt:
⁊ illuminando dicit nobis: ⁊ de ſe ⁊ de patre
Mat.ij quod dicendum eſt hominibus. Ideoqꝫ ait.
Nemo nouit filiuꝫ niſi pater: ⁊ nemo nouit
patrem niſi filius: ⁊ cui voluerit filius reuela
re: quia per filiuꝫ reuelat pater. id eſt per ver
buꝫ ſuum. Si enim hoc verbum quod nos
proferimus tēporale ⁊ tranſitorium: ⁊ ſeipꝫ
Joh.i. oſtendit: ⁊ illud de quo loquimur: quanto-
magis verbuꝫ dei: per quod facta ſunt om-
nia: quod ita oſtendit patrem ſicuti eſt pater:
quia ⁊ ipſuꝫ ita eſt: ⁊ hoc eſt quod pater ſecun
dum ꝙ ſapientia eſt: ⁊ eſſentia. nam ſecun-
dum ꝙ verbum: non hoc eſt quod pater: qꝛ
verbum non eſt pater: ⁊ verbum relatiue di
citur ſicut filius: quod vtiqꝫ non pater. Et
ideo chriſtus virtus ⁊ ſapientia dei: quia de
patre virtute ⁊ ſapientia: etiam ipſe virtus: ⁊
ſapientia eſt. ſicut lumen dei patre lumine: ⁊
ſons vite apud deum patrem: vtiqꝫ fontem
Ps.35 vite. Quoniaꝫ apud te inquit propheta eſt
ſons vite: ⁊ in lumine tuo videbimus lumē:
Joh.5. quia ſicut pater habet vitam in ſemetipſo: ſic
Ibidē dedit filio habere vitam in ſemetipſo. ⁊ erat
j lumen verum quod illuminat omnem homi
nem venientem in hunc mundum: ⁊ lumen
Joh.j hoc verbum erat apud deuꝫ: ſed ⁊ deus erat
verbuꝫ. Deus auteꝫ lumen eſt: ⁊ tenebre in
eo non ſunt vlle. lumen vero non corporale
ſed ſpiritale. Neqꝫ ita ſpiritale vt illuminatio
Mat.5 ne factum ſit: quemadmodum dictuꝫ eſt apo
ſtolis. Vos eſtis lumen mundi: ſed lumen
quod illuminat omnem hominem. Ea ipſa:
⁊ ſūma ſapientia deus. vnde nunc agimus.
Sapientia vero filius de ſapientia patre: ſi-
cut lumen de lumine: ⁊ deus de deo: vt ⁊ ſin
gulus pater lumen: et ſingulus filius lumē:
et ſingulus pater deus: et ſingulus filius de
Joh us: ergo et ſingulus pater ſapientia et ſingu
lus filius ſapientia. Et ſicut vtrunqꝫ ſimul
Cor j vnuꝫ lumen ⁊ vnus deus: ſic vtrunqꝫ vna
ſapientia. Sed filius factus eſt nobis ſapien
tia a deo: ⁊ iuſtitia ⁊ ſanctificatio: quia tempo
poraliter nos ad illum conuertimur. id eſt ex
aliquo tempore: vt cuꝫ illo maneamus ine-
ternuꝫ. Et ipſe ex quodaꝫ tempore verbum Joh.j.
caro factuꝫ eſt: ⁊ habitauit in nobis. Pro-
pterea igitur cuꝫ pronunciatur in ſcripturis
aut narratur aliquid de ſapientia ſiue dicen-
teꝫ ipſa: ſiue cum de illa dicitur: filius nobis
potiſſimuꝫ inſinuatur. Cuius imaginis exē
plo ⁊ nos nō deſcedamus a deo: quia et nos
imago dei ſumus. Non quidem equalis fa
cta quippe a patre per filium: non nata de pa
tre: ſicut illa. Et nos quia illuminamur lumi
ne: illa vero quia lumen illuminans: et ideo
illa ſine exemplo nobis exempluꝫ eſt. Neqꝫ
enim imitatur precedenteꝫ aliqueꝫ ad patreꝫ
a quo nunqꝫ eſt omnino ſeparabilis: quia id
ipſum eſt quod ille de quo eſt. Nos auteꝫ ni
tentes imitatur manenteꝫ: et ſequimur ſtan-
tem. Et in ipſo ambulantes tendimus ad
ipſum: quia factus eſt nobis via temporalis
per humilitatē: que manſio nobis eterna eſt
per diuinitatem. Quoniā quippe ſpiritibus
mundis intellectualibus qui ſuberbia nō la-
pſi ſunt: in forma dei: et deo equalis et deus
prebet exempluꝫ: vt ſe ideꝫ exempluꝫ redeun
di etiā lapſo preberet homini: qui propter i-
mundiciā peccatorū penāqꝫ mortalitatis deū
videre non poterat: ſemetipſuꝫ exinaniuit: Phi.2
non mutando diuinitatem ſuam: ſed noſtraꝫ
mutabilitatem aſſumendo: ⁊ formam ſerui
accipiens venit ad nos in hunc mundum: j.Thi.j
qui in hoc mundo erat: quia mundus per eū Joh.j.
factus eſt: vt exemplum ſurſum videntibus
deum: exemplum deorſum mirantibus ho-
minem. Exemplum ſanis ad permanendū:
exemplum infirmis ad conualeſcendum. ex
emplum morituris ad non timendum. exem
plum mortuis ad reſurgendum eſſe: in om-
nibus ipſe primatum tenens. Quia enim Colo.j
homo ad beatitudinem ſequi non debebat ni
ſi deum: et ſentire non poterat deum: ſequē
do deum hominem factum ſequeretur ſi-
mul: et quem ſentire poterat et queꝫ ſequi de
beret. Amemus ergo eum et inhereamus il
li caritate diffuſa in cordibus noſtris per Ro.5.
ſpiritumſanctuꝫ qui datus eſt nobis. Non
igitur miruꝫ ſi propter exemplum quod no-
bis vt reformaremur ad imaginem dei pre-
bet imago equalis patri: cuꝫ de ſapientia ſcri
ptura loquitur: de filio loquitur queꝫ ſequi
mur viuēdo ſapienter: quāuis et pater ſit ſa

ꝓictia ſicut lumen: ⁊ deus. Spiritus quoqꝫ
ſanctus ſiue ſumma caritas vtrunqꝫ coniun
j.Jo.4 gens: noſqꝫ ſubiungēs. Quod ideo non in
digne dicitur quia ſcriptuꝫ eſt: deus caritas
eſt: quomodo non eſt etiam ſapientia: cuꝫ ſit
lumen: quoniam deus lumen eſt. ſiue ergo
hoc modo ſiue alio modo eſſentia ſpūſſancti
ſigillatim ac pꝛopꝛie nomināda eſt qm̄ deus
eſt: vtiqꝫ lumen eſt. Et qm̄ lumen eſt: vtique
ſapientia eſt. Deum aūt eſſe ſpūmſſanctum:
j.Cō.3 ſcriptura clamat apud apoſtolum qui dicit.
Neſcitis quia templum dei eſtis. ſtatimqꝫ
ſubijcit: ⁊ ſpiritus dei habitat in vobis. De⸗
us enim habitat in templo ſuo. Non enim
tanqꝫ miniſter habitat ſpiritus dei in templo
j Coꝛ.6 dei. cum alio loco euidentius dicat: Neſcitis
quia coꝛpoꝛa veſtra templum in vobis eſt
ſpiritusſancti queꝫ habetis a deo: eſt nō eſtis
veſtri. empti enim eſtis pꝛecio magno. glo⸗
rificate ⁊ poꝛtate deum in coꝛpoꝛe veſtro.
Quid eſt autem ſapientia niſi lumen ſpirita⸗
le ⁊ incōmutabile. Eſt enim ⁊ ſol iſte lumen
ſed coꝛpoꝛale eſt: ⁊ ſpiritalis creatura lumen
ſed non incommutabile. Lumen ergo pater
lumen filius: lumen ſpiritusſanctus. Simul
autem non tria lumina: ſed vnum lumen.
Et ideo ſapientia pater: ſapientia filius: ſa⸗
pientia ſpiritusſanctus: ⁊ ſimul non tres ſa⸗
pientie: ſed vna ſapientia. ⁊ quia hoc eſt ibi
eſſe quod ſapere: vna eſſentia pater ⁊ filius ⁊
ſpiritusſanctus. Nec aliud eſt ibi eſſe quam
deum eſſe. Vnus ergo deus: pater ⁊ filius
⁊ ſpiritusſanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis neceſſe fue⸗
rit dici de ineffabili trinitate.

Capitu. iiij.

Taqꝫ loquēdi cauſa de ineffabilibus
i vt fari aliquo modo poſſimus qđ effa
ri nullo modo poſſumus: dictuꝫ eſt a
noſtris grecis vna eſſentia: tres ſubſtantie.
a latinis aūt vna eſſentia vel ſubſtātia: tres ꝑ
ſone: quia ſicut iam diximus: nō aliter in ſer
mone noſtro. id eſt latino eſſentia qꝫ ſubſtan
tia ſolet intelligi. Et dū itelligat ſaltē i enig⸗
mate qđ dicit: placuit ita dici vt diceret aliqd
cū quereret qd tria ſint: que tria eſſe fides ve
ra pꝛonunciat: cum ⁊ patrem non dicit eſſe fi
liuꝫ: ⁊ ſpiritūſanctum quod eſt donū dei nec
patrem dicit eſſe nec filium. Cum ergo que⸗
rit quid tria: vel qd tres: ꝯferimus nos ad in

ueniendꝰ aliquod ſpeciale vel generale no⸗
men quo cōplectamur hec tria: neqꝫ occurrit
aio qꝛ excedit ſupereminētia diuinitatis vſi⸗
tati eloquij facultatem. Verius enim cogitat
deus qꝫ dicit: ⁊ verius eſt qꝫ cogitat. Cum
enim dicimus: non eundē eſſe iacob qui eſt
abꝛaaꝫ. iſaac aūt nec abꝛaam eſſe nec iacob:
tres eſſe vtiqꝫ fatemur abꝛaā: iſaac: ⁊ iacob.
Sed cum querit qd tres: reſpondemus tres
homines nomine ſpeciali eos pluraliter ap⸗
pellantes: generali autēꝫ ſi dicamus tria ani
malia. homo enim ſicut veteres diffinierūt:
animal eſt rationale: moꝛtale. Aut ſicut ſcri⸗
pture noſtre loqui ſolent: tres animas cum a
parte melioꝛe totuꝫ appellari placet. id eſt ab
anima: cum coꝛpus ⁊ anima ſit totus homo.
Ita quippe dictum eſt in egyptum deſcen⸗
diſſe cum iacob animas ſeptuagintaquinqꝫ:
pꝛo tot hominibus. Item cuꝫ dicimus equū
tuum non eum eſſe qui meus eſt: ⁊ tertium
alicuius alterius: nec meum eſſe nec tuuꝫ: fa
temur tres eſſe. Et interroganti quid tres re
ſpondemus tres equos nomine ſpeciali: ge⸗
nerali aūt tria animalia. Itē cū dicimus bo⸗
uem non eſſe equū: canem vero nec bouem
eſſe nec equū: tria quedā dicimus. ⁊ percun
tantibus quid tria: nō iā ſpeciali nomine di
cimus tres equos: aut tres: boues: aut tres
canes: quia nō eadem ſpecie cōtinentur: ſed
generali tria animalia: ſiue ſuperioꝛe genere
tres ſubſtantias: vel tres creaturas: vel tres
naturas. Queunqꝫ autem plurali numero
enunciant: ſpecialiter vno nomine: etiam ge
neraliter enunciari poſſunt. Nō aūt oia que
generaliter vno nomine appellantur: etiam
ſpecialiter appellare vno nomine poſſumꝰ.
Nā tres equos quod eſt nomen ſpeciale: eti
am animalia tria dicimus. Equū vero ⁊ bo
uem: ⁊ canem: animalia tria tm̄ dicimus vel
ſubſtantias que ſunt generalia nomina: ⁊ ſi
qd aliud de his generaliter dici poteſt. Tres
vero equos: aut boues: aut canes que ſpecia
lia vocabula ſunt: nō ea poſſumꝰ dicere. Ea
qppe vno nomine qꝫuis pluraliter enuncia⸗
mus: que cōiter habent illud qđ eo nomine
ſignificat. Abꝛaaꝫ qppe ⁊ iſaac: ⁊ iacob: cōe
habent id qđ eſt homo. Itaqꝫ dicuntur tres
homines. Equus quoqꝫ ⁊ bos ⁊ canis: cō⸗
mune habent id quod eſt animal. Dicuntur
ergo tria animalia. Ita tres aliquas lau⸗

ros: etiã tres arbores dicimus: laurum ve/
ro ⁊ mirtum: ⁊ oleam: tantum tres arbores
vel tres ſubſtãtias: aut tres naturas. atqȝ ita
tres lapides: etiã tria corpora. lapidem vero
⁊ lignum ⁊ ferrũ: tñ tria corpora: vel ſi quo
etiã ſuperiore generali nomine dici poſſunt.
Pater ergo ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus quo/
niaȝ tres ſunt: queramus quid tres ſunt: ⁊
quid cõmune habeant. Non eniȝ cõmune il
lis eſt id quod pater eſt: vt inuicem ſibi ſint
patres: ſicut amici: cum relatiue ad alterutrũ
dicantur: poſſunt dici tres amici ꝙ inuicem
ſibi ſunt. Non aũt hoc ibi: quia tantum pa/
ter ibi pater: nec duorum pater: ſed vnici fi/
lij. Nec tres filij: cum pater ibi non ſit filius
nec ſpiritusſanctus. Nec tres ſpiritusſancti:
quia ⁊ ſpiritusſanctus ꝓpria ſignificatione
qua etiam donum dei dicit̃ nec pater nec fili
us. Quid igitur tres. Si enim tres perſone
cõmune eſt eis id quod perſona eſt: ergo ſpe
ciale hoc: aut generale nomen eſt eis: ſi con
ſuetudinem loquendi reſpicimus. Sed vbi
eſt nature nulla diuerſitas: ita ibi generaliter
enunciantur aliqua plura vt etiam ſpecialiter
enunciari poſſint. Nature enim differentia
facit: vt laurus ⁊ mirtus: ⁊ olea: aut equus:
aut bos: aut canis. non dicantur ſpeciali no/
mine: iſte tres lauri: aut illi tres boues. ſed
generali: vt iſte tres arbores: ⁊ illa tria ani/
malia. Hic vero vbi nulla eſt eſſentie diuer
ſitas: oportet vt ſpeciale nomen habeant hec
tria: quod tamen non inuenitur. Nam per/
ſona generale nomen eſt: intantum vt etiam
homo poſſit hoc dici: cum tantum interſit in
ter hominem ⁊ deum. Deinde in ipſo gene
rali vocabulo: ſi propterea dicimus tres per
ſonas: quia cõmune eſt eis id quod perſona
eſt. Alioqn nullo modo poſſun ita dici quẽ/
admodum non dicuntur tres filij: quia non
commune eſt eis id quod eſt filius: cur non
etiam tres deos dicimus: certe eniȝ quia pa/
ter perſona: ⁊ filius perſona: ⁊ ſpiritusſctũs
ꝑſona: ideo tres perſone. Quia ergo pater
deus: ⁊ filius deus: ⁊ ſpiritusſanctus deus:
cur non tres dij. Aut quoniam ꝓpter inef
fabilem coniunctionem hec tria ſimul vnus
deus: cur non etiam vna perſona: vt ita non
poſſimus dicere tres perſonas: quãuis ſin/
gulam quãqȝ appellemus perſonam quẽad
modum non poſſumus dicere tres deos:
quãuis quẽqȝ ſingulum appellemus deuȝ:
ſiue patrem: ſiue filium: ſiue ſpiritũſanctum.
An quia ſcriptura non dicit tres deos: ſed
nec tres perſonas alicubi ſcripturam cõme/
morare inuenimus. An quia nec tres: nec
vnam perſonam ſcriptura dicit hec tria. Le/
gimus enim perſonam domini: non perſo/
nam dominum: propterea licuit loquendi ⁊
diſputandi neceſſitate tres ꝑſonas dicere. nõ
quia ſcriptura dicit: ſed qꝛ ſcriptura non con
tradicit. Si autem diceremus tres deos: Deu. 6
contradiceret ſcriptura dicens. Audi iſrael:
dominus deus tuus deus vnus eſt. Cur er
go ⁊ tres eſſentias non licet dicere: quod ſi/
militer ſcriptura ſicut non dicit: ita nec con/
tradicit. Nam eſſentia ſi ſpeciale nomen eſt
cõmune tribus: cur non dicantur tres eſſen
tie: ſicut abraaȝ: iſaac: ⁊ iacob: tres homines
quia homo ſpeciale nomen eſt cõmune om/
nibus hominibus. Si autem ſpeciale no/
men non eſt eſſentia: ſed generale: quia ho/
mo ⁊ pecus: ⁊ arbor ⁊ ſidus: ⁊ angelus di/
citur eſſentia: cur nõ dicuntur iſte tres eſſen
tie: ſicut tres equi dicuntur tria animalia: et
tres lauri dicuntur tres arbores: ⁊ tres lapi
des tria corpora. Aut ſi propter vnitatẽ tri/
nitatis non dicuntur tres eſſentie: ſed vna
eſſentia: cur non propter eandem vnitatem
non dicuntur tres ſubſtantie: vel ꝑſone: ſed
vna ſubſtantia ⁊ vna ꝑſona. Quam eniȝ ẽ il
lis cõmune nomen eſſentie: ita vt ſingulus
quiſqȝ dicat̃ eſſentia: tam illis commune eſt
vel ſubſtantie vel ꝑſone vocabuluȝ. Quod
enim de ꝑſonis ſecundũ noſtrã: hoc de ſub/
ſtantijs ſecundũ grecoꝝ cõſuetudinẽ ea que
diximus oportet intelligi. Sic enim dicũt il
li tres ſubſtantias vnaȝ eſſentiam: quemad
moduȝ nos dicimus tres ꝑſonas vnã eſſen
tiam vel ſubſtantiã. Quid igit̃: reſtat: niſi vt
fateamur loquendi neceſſitate parta hec vo/
cabula: cum opus eſſet copioſa diſputatione
aduerſum inſidias vel errores hereticoꝛuȝ:
Cũ enim conaret̃ humana inopia loqñdo:
ꝓferre ad hominum ſenſus: qđ i ſecretario:
mentis ꝓ captu tenet: de domino deo creato
re ſuo: ſiue ꝑ piam fidẽ: ſiue ꝑ qualemcunqȝ
intelligentiã: timuit dicere tres eſſentias: ne
intelligeret̃ in illa ſumma equalitate vlla di/
uerſitas. Rurſus nõ eſſe tria quedã: nõ po/
terat dicere qđ ſabellius. quia dixit: in here/

ſim lapſus ē. Certiſſime quippe ⁊ de ſcripturis cognoſcit̃ qđ pie credendum eſt: ⁊ aſpectu mētis indubitata pceptione perſtringit̃: ⁊ patrem eſſe ⁊ filius ⁊ ſpiritumſanctum: nec eundem filium eſſe qui pater eſt: nec ſpiritumſanctum eundem patrem eſſe vel filiuꝫ. Queſiuit quid tria diceret: ⁊ dixit ſubſtantias ſiue perſonas: quibus nominibus non diuerſitatem intelligi voluit: ſed ſingularitatem voluit: vt non ſolum ibi vnitas intelligatur: ex eo ꝙ dicitur vna eſſentia. Sed et trinitas: ex eo ꝙ dicuntur tres ſubſtātie vel pſone. Nam ſi hoc eſt deo eſſe quod ſubſiſtere: ita non erant dicende tres ſubſtantie: vt non dicuntur tres eſſentie: quemadmodum quia hoc ē deo eſſe qđ ſapere: ſicut non tres eſſentias: ita nec tres ſapiētias dicim⁹. Sic eniꝫ quia hoc illi eſt deum eſſe quod eſt eſſe: tam tres eſſentias q̃ꝫ tres deos dici fas non eſt: Si autem aliud eſt deo eſſe: aliud ſubſiſtere: ſicut aliud deo eſſe: aliud patrem eſſe vel dominum eſſe. quod enim eſt ad ſe dicitur. pater autem ad filium: ⁊ dominus ad ſeruientem creaturam dicitur: relatiue ergo ſubſiſtit: ſicut relatiue gignit: ⁊ relatiue dominatur. Ita iam ſubſtantia non erit ſubſtantia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo qđ eſt eſſe appellatur eſſentia: ita ab eo qđ eſt ſubſiſtere ſubſtantiam dicimus. Abſurdum eſt autem: vt ſubſtantia relatiue dicat̃. Omnis enim res ad ſeipſaꝫ ſubſiſtit: quāto magis deus. Si tamen dignum ē: vt deus dicatur ſubſiſtere.

De ſubſtantia ⁊ eſſentia.

Capitulum. v.

d E his enim rebus recte intelligitur: in quibus ſubiectis: ſunt ea que in aliquo ſubiecto eſſe dicuntur: ſicut color aut forma in corpore. Corpus enim ſubſiſtit: ⁊ ideo ſubſtantia eſt. Illa vero inſubſiſtente atqꝫ ſubiecto corpore: que non ſubſtantie ſunt: ſed in ſubſtantia. ⁊ ideo ſi eſſe deſinat: vel ille color. vel illa forma: non adimunt corpori eſſe corpus: quia non hoc ei ē eſſe: quod illam vel illam formam coloreꝫ vel retinere. Res vero mutabiles neqꝫ ſimplices proprie dicuntur ſubſtantie. Deus autem ſi ſubſiſtit vt ſubſtantia proprie dici poſſit: ineſt in eo aliquid tanqꝫ in ſubiecto: et non eſt ſimplex: cui hoc ſit eſſe quod illi eſt. ⁊ quicquid aliud de illo ad illum dicitur: ſicut magnus: omnipotens: bonus: ⁊ ſi quid huiuſmodi de deo nō incōgrue dicitur. Nec fas eſt autem dicere vt ſubſiſtat: ⁊ ſubſit deus bonitati ſue atqꝫ illa bonitas non ſubſtantia ſit vel potius eſſentia: neqꝫ ipſe deus ſit bonitas ſua: ſed in illo ſit tanqꝫ in ſubiecto. Unde manifeſtum eſt deuꝫ abuſiue ſubſtātiam vocari: vt nomine vſitatiore intelligatur eſſentia: quod vere ⁊ proprie dicitur: ita vt fortaſſe ſolum deum dici oporteat eſſentiam. Eſt eniꝫ vere ſolus: qui incōmutabilis eſt: idqꝫ nomen ſuuꝫ famulo ſuo moyſi enūtiauit: cum ait: Ego ſum qui ſum: Et dices ad eos: qui eſt miſit me ad vos. Sed tamen ſiue eſſentia dicatur quod proprie dicitur: ſiue ſubſtantia quod abuſiue: vtrunqꝫ ad ſe dicitur: non relatiue ad aliquid. Unde hoc ē deo eſſe quod ſubſiſtere. ⁊ ideo ſi vna eſſentia trinitas: vna etiam ſubſtātia. fortaſſis igitur cōmodius dicuntur tres perſone: q̃ꝫ tres ſubſtantie. Ex

De tribus perſonis vnius eſſentie.

Capitu. vj.

ſ Ed ne vobis videar ſuffragari: hoc quoqꝫ requiramus. Quāqꝫ ⁊ illi ſi vellent ſicut dicunt tres ſubſtantias: tres hypoſtaſes: poſſent dicere tres perſonas. tria proſopa. Illud autem maluerunt: quod forte ſecundum lingue ſue conſuetudinem aptius diceretur. Namqꝫ ⁊ i perſonis eadē ratio eſt. Non enim aliud eſt deo eſſe: aliud perſonā eſſe: ſed omnino idem. Nam ſi eſſe ad ſe dicitur: perſona vero relatiue: ſic dicamus tres perſonas patrem ⁊ filiuꝫ ⁊ ſpiritumſanctū: quemadmodum dicuntur aliqui tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini: ꝙ ſint ad inuicem: non ꝙ vnuſquiſqꝫ eorum ſit ad ſeipſum. Quapropter quilibet ex eis amicus eſt duorū ceterorum: aut propinquus: aut vicinus: quia hec nomina relatiuam ſignificationem habent. Quid ergo non placet vt dicamus patreꝫ perſonam eſſe filij: ⁊ ſpiritusſancti: aut filium perſonaꝫ eſſe patris ⁊ ſpiritusſancti: aut ſpiritumſanctuꝫ perſonam eſſe patris ⁊ filij: Sed neqꝫ ꝑſona ita dici alicubi ſolet: neqꝫ in hac trinitate cum dicimus perſonam patris: aliud di

cimus ꝗ̃ ſubſtantiam patris. Quo circa vt
ſubſtantia patris ipſe pater eſt: nõ quo pater
eſt, ſed quo eſt, ita ⁊ pſona patris: non aliud
ꝗ̃ ipſe pater eſt. ad ſe quippe dicitur perſo/
na: non ad filium: vel ſpiritumſanctum. ſi
cut ad ſe dicitur deus: ⁊ magnus: ⁊ bonus:
⁊ iuſtus: ⁊ ſi quid aliud huiuſmodi. Et quẽ/
admoduꝫ hoc illi eſt eſſe ꝙ deum eſſe: ꝙ ma
gnuꝫ: ꝙ bonum eſſe. ita hoc illi ẽ eſſe: ꝙ per
ſonam eſſe. Cur ergo nõ hec tria ſimul vnã
pſonam dicimus: ſicut vnam eſſentiã ⁊ vnũ
deum. ſed tres dicimus perſonas: cum tres
deos: aut tres eſſentias nõ dicamus: niſi qꝛ
volumus: vel vnũ aliquod vocabulum ſer/
uire huic ſignificationi qua intelligitur tri/
nitas: ne omnino taceremus interroganti:
quid tres: cum tres eſſe fateremur: Nam ſi
genus eſt eſſentia. ſpecies autem ſubſtantia
ſiue perſona: vt nonnulli ſentiunt: omitto il
lud quod iam dixi: oportere appellare tres
eſſentias: vt appellantur tres ſubſtantie vel
perſone. ſicut appellãtur tres equi eademꝗ̃
animalia tria: cum ſit ſpecies equus: animal
genus. Neqꝫ enim ſpecies ibi pluraliter
dicta eſt: ⁊ genus ſingulariter: tanꝗ̃ dicere
tur tres equi vnũ animal. ſed ſicut tres equi
ſpeciali nomine: ita tria animalia generali
nomine. Quod ſi dicunt ſubſtantie: vel p/
ſone nomine non ſpeciem ſignificari: ſed ali
quid ſingulare atqꝫ indiuiduum: vt ſubſtã/
tia vel perſona: nõ ita dicat̃ ſicut dicit̃ homo
quod cõmune eſt omnibus hominibus. Sꝫ
quomodo dicitur hic homo. velut abraam:
velut iſaac: velut iacob: vel ſi quis alius qui
etiam digito preſens demonſtrari poſſit. ſic
quoqꝫ illos eadẽ ratio ꝯſequet̃. Sicut enim
dicuntur abraam: iſaac ⁊ iacob tria indiui/
dua ita tres homines: ⁊ tres anime. Cur er
go pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus: ſi ſecũduꝫ
genus ⁊ ſpeciem ⁊ indiuiduũ etiã iſta diſſeri
mus: non ita dicuntur tres eſſentie vt tres
ſubſtantie ſeu perſone: ſed hec vt dixi omit/
to. Illud dico: ſi eſſentia genus eſt: vna eſ/
ſentia iam non habet ſpecies. ſicut quia ge/
nus eſt animal: vnuꝫ animal iam nõ habet
ſpecies. Non ſunt ergo tres ſpecies vnius
eſſentie: pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus. Si
autẽ ſpecies eſt eſſentia: ſicut ſpecies eſt ho/
mo. tres vero ille quas appellamus ſubſtan
tias ſiue perſonas. ſic eandem ſpeciẽ cõmu/
niter habent: quemadmoduꝫ abraam ⁊ iſaac
⁊ iacob. ſpeciem que homo dicitur commu/
niter habent. nõ ſicut homo ſubdiuiditur in
abraam: iſaac: ⁊ iacob. ita vnus homo ⁊ in
aliquos ſingulos homines ſubdiuidi poteſt.
oĩno enim non poteſt: quia vnus homo iam
ſingulus homo eſt. Cur ergo vna eſſentia
in tres ſubſtantias vel perſonas ſubdiuidi/
tur. Nam ſi eſſentia ſpecies eſt ſicut homo:
ſic eſt vna eſſentia ſicut vnus homo: an ſicut
dicimus aliquos tres homines eiuſdem ſe/
xus: eiuſdem tẽperatiõis corporis: eiuſdemꝗ̃
animi vnaꝫ eſſe naturã. tres eniꝫ ſunt homi
nes: ſed vna natura. Sic etiam ibi dicimus
tres ſubſtantias vnã eſſentiã: aut tres perſo
nas vnaꝫ ſubſtãtiaꝫ vel eſſentiã. Hoc vero
vtcunꝗ̃ ſimile eſt: quia ⁊ veteres qui latine
locuti ſunt: antequaꝫ haberent iſta nomina:
que non diu eſt vt in vſum venerunt. id eſt
eſſentiam vel ſubſtantiaꝫ pro his naturã di
cebant. Nõ itaqꝫ ſecunduꝫ genus ⁊ ſpecies
iſta dicimus: ſed quaſi ſecundũ cõmunẽ ean
dẽqꝫ materiem. Sicut ex eodem auro ſi fie/
rent tres ſtatue: diceremus tres ſtatuas vnũ
aurum. nec tamen diceremus genus aurũ:
ſpecies autẽ ſtatuas. nec aurum ſpeciem: ſta
tuas vero indiuidua. Nulla quippe ſpecies
indiuidua ſua tranſgreditur: vt aliquid ex/
tra comprehendat. Cuꝫ eniꝫ diffiniero quid
ſit homo: quod eſt nomen ſpeciale: ſinguli
quiqꝫ homines qui ſunt indiuidua eadem
diffinitiõe cõtinẽtur: nec aliquid ad eã perti/
net quod homo non ſit. Cum vero aurũ dif
finiero: nõ ſole ſtatue ſi auree fuerint: ſed et
anuli: ⁊ ſi quid aliud de auro fuerit ad aurum
pertinebit: ⁊ ſi nihil inde fiat: aurum dicitur
qꝛ etiaꝫ ſi nõ ſint auree: nõ ideo nõ erunt ſta/
tue. Item nulla ſpecies excedit diffinitioneꝫ
generis ſui. Cum enim diffiniero animal:
quoniã generis huius ſpecies eſt equus: om
nis equus animal eſt: nõ auteꝫ ſtatua oĩs au
rum eſt. Ideo quãuis in tribus ſtatuis aure
is: recte dicamus tres ſtatuas vnum auruꝫ:
non tamẽ ita dicimus vt genus aurum: ſpe/
cies vero ſtatuas intelligamus. Nec ſic er/
go trinitatẽ dicimus tres perſonas vel ſub/
ſtantias: vnam eſſentiam ⁊ vnum deum: tã
quã ex vna materia tria quedaꝫ ſubſiſtãt: etiã
ſi quicquid illud eſt: in his tribus explicatum
ſit. Non eniꝫ aliquid aliud eius eſſentie eſt:

pręter iſtā trinitatem: tamen tres perſonas
eiuſdē eſſentie vel tres perſonas vnaꝫ eſſen
tiam dicimus. tres autꝫ perſonas ex eadeꝫ
eſſentia nō dicimus: quaſi aliud ibi ſit quod
eſſentia eſt: aliud quod perſona. ſicut tres
ſtatuas ex eodeꝫ auro poſſumus dicere. Ali
ud eniꝫ illic eſt eſſe auruꝫ: aliud eſſe ſtatuas.
Et cuꝫ dicuntur tres homines vna natura:
vel tres homines eiuſdē nature poſſunt etiā
dici tres homines ex eadem natura: quia ex
eadē natura: ⁊ alij tres homines poſſunt exi
ſtere. In illa vero eſſentia trinitatis: nullo mō
alia q̄libet pſona ex eadē eſſentia poteſt exiſte
re. Unde in his rebus non tantū eſt vnus
homo: quantū tres homines ſimul. Et plus
ſunt aliquid homines duo: q̄ꝫ vnus homo.
Et in ſtatuis equalibus plus auri eſt tres ſi/
mul: q̄ꝫ ſingule ſtatue. ⁊ minus auri eſt vna
q̄ꝫ due. At in deo nō ita eſt. Nō eniꝫ maior
eſſentia eſt pater, ⁊ filius ⁊ ſpirituſſanctus ſi
mul q̄ꝫ ſolus pater aut filius. Sꝫ tres ſimul
ille ſubſtantie ſiue pſone ſi ita dicende ſunt:
equales ſunt ſingulis: quod animalis homo
non percipit. Non enim poteſt cogitare niſi
moles ⁊ ſpacia: vel minuta vel grandia voli
tantibus i animo eius phātaſmatibus: tāq̄ꝫ
imaginibus corporū. Ex qua immunditia do
nec purget: credat in patrem ⁊ filium ⁊ ſpiri
tumſanctum: vnuꝫ deum: ſolum: magnum
omnipotentē: bonuꝫ: iuſtum: miſericordē:
omnium viſibiliū ⁊ inuiſibiliuꝫ cōditorem.
⁊ quicquid de illo ꝓ humana facultate digne
vereq̄ꝫ dici poteſt. Neq̄ꝫ cū audierit patrem
ſolum deū: ſeparet inde filium: aut ſpiritum
ſanctū. Cum eo quippe ſolus deus: cū quo ⁊
vnus deus ē: q2 ⁊ filiū cū audimus ſolū deū
ſine vlla ſeparatione patris aut ſpiritus ſan
cti oportet accipere: atq̄ꝫ ita dicat vnaꝫ eſſen
tiaꝫ: vt nō exiſtimet aliud alio vel maius vel
melius: vel ex aliqua parte diuerſum. Non
tamē vt pater ipſe ſit ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus: ⁊
quicq̄d aliud ad alterutrū ſingula dicuntur.
ſicut verbū quod non dicit̄ niſi filius: aut do
nuꝫ qd̄ non dicit̄ niſi ſpirituſſanctus. ꝓpter
quod etiam pluralē numerum admittunt: ſi
Joh.10 cut in euangelio ſcriptū eſt: Ego ⁊ pater vnū
ſumus. Et vnum dixit: ⁊ ſumus. Unuꝫ ſe
cundū eſſentiam qd̄ ideꝫ deus. ſumus ſecun
dum relatiuū: quod ille pater: hic filius. Ali
quando ⁊ tacetur vnitas eſſentie: ⁊ ſola plu
raliter relatiua cōmemorantur. Ueniemus
ad eū ego ⁊ pater: ⁊ habitabimus apud euꝫ.
Ueniemus ⁊ habitabimus pluralis nume
rus eſt: q2 p̄dictuꝫ ē: Ego ⁊ pater. id ē pater
⁊ filius: que relatiue ad inuiceꝫ dicunt̄. Ali/
quādo latenter omnino. ſicut i geneſi: Faci/
amus hominē ad imaginem ⁊ ſimilitudinē
noſtrā. Et faciamus: ⁊ noſtrā: pluraliter di
ctū eſt: ⁊ niſi ex relatiuis accipi nō pōt. Non
enim vt facerent dij: aut ad imaginē ⁊ ſimili
tudinem deoꝝ: ſed vt facerent pater ⁊ filius
⁊ ſpūſſanctus ad imaginē patris ⁊ filij ⁊ ſpi/
rituſſancti: vt ſubſiſteret homo imago dei.
Deus autem trinitas. Sed quia non omni
no equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ꝫ non
ab illo nata: ſed ab eo creata. Huius rei ſig
nificande cauſa ita imago eſt: vt ad imaginē
ſit. id eſt non equatur parilitate: ſed quadam
ſimilitudine accedit. Non enim locorū inter
uallis: ſed ſimilitudine acceditur ad deum: ⁊
diſſimilitudine receditur ab eo. Sunt eniꝫ
qui ita diſtinguunt vt imaginem velint eſſe
filium. hominem vero non imaginem: ſed
ad imaginē. Refellit autē eos apoſtolus di
cens: Uir quidem non debet velare caput:
cū ſit imago ⁊ gloria dei. Non dixit ad ima
ginem: ſed imago. Que tamen imago cum
alibi dicitur: Ad imaginem: non quaſi ad fi
lium dicit̄: que imago equalis eſt patri: alio
quin non diceret ad imaginē noſtram. Quo
modo enim noſtram: cum filius ſolius pa/
tris imago ſit. Sed propter impareꝫ vt di/
ximus ſimilitudinē: dictus eſt homo ad ima
ginem. ⁊ ideo noſtrā. vt imago trinitatis eſ
ſet homo: nō trinitati equalis ſicut filius pa/
tri: ſed accedens vt dictum eſt quadam ſimi
litudine. ſicut in diſtantibus ſignificatur que/
dam vicinitas: non loci: ſed cuiuſdam imita
tionis. Ad hoc enim eis ⁊ dicitur: Refor/
mamini in nouitate mentis veſtre. Quibus
item dicit: Eſtote itaq̄ꝫ imitatores dei ſicut
filij cariſſimi. Nouo enim homini dicitur:
Qui renouatur in agnitioneꝫ dei: ſecunduꝫ
imaginē eius qui creauit eum. Aut ſi iaꝫ pla
cet ꝓpter diſputandi neceſſitatem: etiam ex/
ceptis nominibus relatiuis. pluraleꝫ nume/
ruꝫ admittere: vt vno nomine reſpondeat:
cū queritur: quod tria: ⁊ dicere tres ſubſtan/
tias: ſiue tres perſonas. nulle moles aut in
terualla cogitentur: nulla diſtantia quantu/

lecunqꝫ diſſimilitudinis: aut vt intelligatur
aliud alio vel paulo minus quocunqꝫ modo
minus eſſe aliud alio poteſt: vt neqꝫ perſona
rūʒ ſit confuſio: nec talis diſtinctio qua ſit im
par aliquid. Quod ſi intellectu capi nō pōt:
fide teneatur: donec illuceſcat in cordibus
ille: qui ait per prophetam. Niſi credideritis
nō intelligetis.

Explicit liber ſeptimus.

Incipiūt capitula libri octaui.

i De indifferēti magnitudine trinitatis
in qua nō eſt plus ipſa trinitas ſimul
quā ſingula queqꝫ perſona.
ij Qđ de eſſentia veritatis que eſt trini/
tas deus: nihil corporeū neqꝫ mutabi/
le debeat cogitari.
iij De vero ⁊ ſūmo ⁊ vno bono.
iiij De dilectiōe in deū per fidē.
v De ſacramēto incarnatiōis dñi: ⁊ ſal
uatoris noſtri ieſu chriſti.
vi Quid in ſanctis quos nō vidimus di
ligamus.
vij De vera dilectiōe.
viij Quod qui fratrē diligit deū diligat: q
amat ⁊ ipaꝫ dilectionē que ex deo ⁊ de
us eſt.
ix Quod ex ea forma qua diligitur iu/
ſtus: diligatur deus: quia nō poteſt ea
que dilectionē excitat forma nō diligi:
eadēqꝫ eſt deus: qꝛ deus caritas eſt.
x De amāte ⁊ quod amatur ⁊ amore.

Aurelij auguſtini proemiū in librū. viij.
Iximus alibi ea dici proprie in illa
d trinitate diſtincte ad ſingulas perſo/
nas pertinētia: que relatiue dicūtur
ad inuicē: ſicut pater ⁊ filius ⁊ vtriuſ
qꝫ donū ſpirituſſanctus. Nō eni pater trini
tas: aut filius trinitas: aut trinitas donum.
Quod vero ad ſe dicūtur ſinguli: nō dici plu
raliter tres: ſed vnā ipaꝫ trinitatē: ſicut deus
pater: deus filius: deus ſpirituſſanctus. Et
dñs pater: dñs filius: dñs ſpirituſſanctus.
Et omnipotēs pater: oīpotens filius: oīpo/
tēs ſpirituſſanctus. Nec tñ tres dij: aut tres
dñi: aut tres oīpotentes. Sed vnus deus:
dominus: oīpotēs: ipſa trinitas: ⁊ quicquid
aliud: nō ad inuicē relatiue: ſed ad ſe ſingulī
dicitur. Hoc eniꝫ ſecundū eſſentiaꝫ dicitur
quia hoc eſt ibi eſſe: ꝙ magnū eſſe: ꝙ bonū:
ꝙ ſapientē eſſe: ⁊ quicquid aliud ad ſe vna/
queqꝫ ibi perſona: vel ipſa trinitas dicitur.
Ideoqꝫ dici tres perſonas: vel tres ſubſtā/
tias: nō vt aliqua itelligatur diuerſitas eſſen
tie: ſed vt vel vno aliquo vocabulo reſpōde/
ri poſſit: cū dicitur quid tres: vel quid tria: tā
tāqꝫ eſſe equalitatē in ea trinitate: vt non ſolū
pater nō ſit maior quā filius: quod attinet ad
diuinitatē: ſed nec pater ⁊ filius ſimul maius
aliquid ſint quā ſpirituſſanctus: aut ſingula
queqꝫ perſona quelibet triū: minus aliꝗd ſit
quā ipſa trinitas. Dicta ſunt hec: ⁊ ſi ſepius
verſando repetantur: familiarius quidē ino
teſcunt. Sed ⁊ modus aliquis adhibēdus ē:
deoqꝫ ſupplicandū deuotiſſima pietate: vt in
tellectū aperiat: ⁊ ſtudiū cōtentionis aſſumat
quo poſſit mente cerni eſſentia veritatis: ſi/
ne vlla mole: ſine vlla mobilitate. Nūc itaqꝫ
in quantū ipſe adiuuat creator mire miſeri/
cors: attendamus hec que modo tā interio/
ra quā ſuperiora tractabimus: cū ſit eadē ſer
uata illa regula: vt quod intellectui noſtro nō
dū eluxerit: a firmitate fidei nō dimittatur.
De indifferenti magnitudine trinitatis in
qua non eſt plus ipſa trinitas ſimul quā ſin/
gula queqꝫ perſona.

Capi. primū.

Icimus eniꝫ non eſſe in hac tri/
nitate maius aliquid duas aut
tres perſonas quā vnā earū: qđ
d nō capit cōſuetudo carnalis: nō
ob aliud niſi: quia vera que crea
ta ſunt ſentit vt poteſt: veritatē
autē ipſā qua creata ſunt nō po/
teſt intueri. Nā ſi poſſet: nullo modo eſſet
lux iſta corporea māifeſtior quā hoc quod di
ximus. In ſubſtantia quippe veritatis: quo
niā ſola vera eſt: nō eſt maior aliqua: niſi que
verius eſt. Quicquid autē intelligibile atqꝫ
incōmutabile eſt: nō aliud alio verius eſt: qꝛ
eque incomutabiliter eternuꝫ eſt. Nec quod
ibi magnū dicitur: aliūde magnū eſt: quā eo
quod vere eſt. Quapropter vbi magnitudo
ipſa veritas eſt: quicquid plus habet magni/
tudinis: neceſſe eſt vt plus habeat veritatis.
Quicquid ergo plus veritatis nō habet: nō
habet plus etiā magnitudinis. Porro qꝗd

plus habet veritatis: pfecto verius eſt: ſicut maius ē qđ plus habet magnitudinis: hoc ergo ibi eſt maius qđ verius. Non autē verius ē pater ⁊ filius ſimul: q̄ȝ ſingulus pater: aut ſingulus filius. Nō igitur maius aliqd vtrūqȝ ſimul: q̄ȝ ſingulū eoꝝ. Et qm̄ eque vere ē etiā ſpiritusſanctus: nec pater ⁊ filius ſimul: maius aliquid eſt q̄ȝ ipſe: qꝛ nec verius ē. Pater quoqȝ ⁊ ſpiritusſanctus ſimul: qm̄ veritate nō ſuperant filiuȝ. Nō enim verius ſunt: nec magnitudine ſuperant. Atqȝ ita filius ⁊ ſpiritusſanctus ſimul: tam magnum aliquid ſunt: q̄ȝ pater ſolus: qꝛ tam vere ſunt. Sic ⁊ ipſa trinitas taȝ magnum eſt: q̄ȝ vnaqueq̄ȝ ibi pſona. Nō eniȝ ibi maior ē que verior nō eſt: vbi eſt ipſa veritas magnitudo. Quia in eſſentia veritatis: hoc eſt veꝝ eſſe qđ eſt eſſe: ⁊ hoc eſt eſſe qđ eſt magnū eſſe. hoc ergo magnū eſſe: qđ veruȝ eſſe. Qđ igit̄ ibi eque veruȝ eſt: etiam eque magnum ſit: neceſſe eſt.

Qđ de eſſentia veritatis q̄ ē trinitas deꝰ nihil corporeū neqȝ mutabile debeat cogitari.

Capi. ij.

In corporibus autem fieri poteſt: vt eque verum ſit hoc aurū atqȝ illud: ſed maius hoc ſit q̄ȝ illud: qꝛ non eadem ibi eſt magnitudo que veritas. Aliudq̄ȝ illi eſt auruȝ eſſe: aliud magnū eſſe. Sic ⁊ in animi natura: ſecundū q͡ȝ dicit̄ magnus animus non ſecundum hoc dicitur verus animus. Animū enim veruȝ habet etiam q nō ē magnanimus: quādo qdeȝ corporis ⁊ animi eſſentia: nō eſt ipſius veritatis eſſentia: ſicut eſt trinitas deus vnus: ſolus: magnus: verus: verax: veritas. Quē ſi cogitare cōamur quantū ſinit ⁊ donat: nullus cogitetur p locoꝝ ſpacia contactus aut complexus. quaſi triuȝ corporum nulla cōpago iuncture: ſicut tricorporē gerionē fabule ferūt: ſȝ quicqd animo tale occurrerit: vt maius ſit i tribꝰ q̄ȝ i ſingulis: minuſq̄ȝ in vno q̄ȝ i duobus: ſine vlla dubitatione reſpuat̄. Ita eniȝ reſpuit̄ eſſe corporeuȝ. In ſpiritalibus autē: omne mutabile qđ occurrerit nō putet̄ deꝰ. Nō enim parue noticie pars eſt: cuȝ de profundo iſto in illā ſummitatem reſpiramus: ſi anteq̄ȝ ſcire poſſumus quid ſit deus: poſſumus iā ſcire quid nō ſit. Non eſt enim certe nec terra: nec celū: nec quaſi terra ⁊ celū: nec tale aliqd quale videmus i celo: nec quicquid tale nō videmus: ⁊ eſt fortaſſis in celo. Nec ſi augeas imaginatiōe cogitatiōis luceȝ ſolis quantū potes: ſiue quo ſit maior: ſiue quo ſit clarior: millies tantum: aut innumerabiliter: neqȝ hoc eſt deus. Nec ſicut cogitant̄ angeli mūdi ſpiritus celeſtia corpora inſpirantes: atqȝ ad arbitriuȝ quo ſeruiunt deo nutantes atqȝ verſantes: nec ſi oēs cum ſint milia multum in vnū collati: vnus fiant. nec tale aliqd deus ē. Nec ſi eoſdē ſpiritus ſine corporibꝰ cogites: qđ quidem carnali cogitationi difficillimū ē. Ecce vide ſi potes O aia pgrauata corpore qđ corrumpit̄: ⁊ onuſta terrenis cogitationibus multis ⁊ varijs: ecce vide ſi potes: deus veritas eſt. Hoc eniȝ ſcriptū ē: Quoniā deus lux eſt. non quā iſti oculi vident: ſed quā videt cor: cū audit veritas eſt. j.Jo.
Noli querere qd ſit veritas: ſtatiȝ enim ſe opponūt caligines imaginū corporalium: ⁊ nubila phātaſmatū: ⁊ pturbabunt ſerenitatem: que primo ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce i ipſo primo ictu: quo velut coruſcatione perſtringeris: cū dicit̄ veritas. Mane ſi potes: ſed nō potes. Relaberis in iſta ſolita atqȝ terrena. Quo tandē pondere queſo relaberis niſi ſordiuȝ contractaruȝ cupiditatis viſco ⁊ peregrinationis erroribus.

De vero ſummo et vno bono.

Capitu. iij.

Ecce iteruȝ vide ſi potes. Nō amas certe niſi bonuȝ: quia bona eſt terra altitudine montiū ⁊ temperamento colliū: ⁊ planicie camporū: ⁊ bonuȝ pdium. amenū ⁊ fertile: ⁊ bona domꝰ: paribus mēbris diſpoſita: ⁊ āpla: ⁊ lucida: ⁊ bōa animalia animata corpora: ⁊ bonus aer modeſtus ⁊ ſalubris: ⁊ bonus cibus ſuauis atqȝ aptus valitudini: ⁊ bona valitudo ſine doloribus ⁊ laſſitudine: ⁊ bona facies hominis dimenſa pariliter ⁊ affecta hilariter ⁊ luculenter colorata. Et bonus animus amici conſenſionis dulcedine ⁊ amoris fide. Et bonꝰ vir iuſtꝰ: ⁊ bone diuitie: qꝛ facile expediunt. Et bonū celuȝ cum ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis ſuis. Et boni angeli. ſancta obedientia. Et bona locutio ſuauiter docens: ⁊ congruenter monens audientem. Et bonū carmen: canorū numeris: ⁊ ſententijs graue. Quid plura ⁊ plura: Bo-

nū hoc: ⁊ bonū illud. Tolle hoc ⁊ illud: ⁊ vi/
de ipſum bonum ſi potes: ita deum videbis.
Non alio bono bonum: ſed bonum omnis
boni. Neq; enim in his omnibus vel que cõ
memoraui: vel que alia cernunt̃ ſiue cogitan
tur: diceremus aliud alio melius cuȝ vere iu
dicamus: niſi eſſet nobis impreſſa notio ipſi
us boni: ſecūdum ꝙ ⁊ ꝓbaremus aliquid:
⁊ aliud alij preponeremus. Sic amādus de
us: nõ hoc ⁊ illud bonū: ſȝ ipſuȝ bonū. Que
renduȝ enim bonuȝ anime: nõ cui ſupuolitet
iudicando: ſed cui hereat animando. Et qd
hoc niſi deus. Nõ bonus animus: aut bonꝰ
angelus: aut bonū celū: ſed bonū bonū. Sic
enim forte facilius aduertit̃: quid velim dice
re. Cū eniȝ audio: verbi gratia: ꝙ dicit̃ aius
bonus: ſicut duo verba ſunt: ita ex eis ꝟbis
duo quedā intelligo. Aliud quo animus eſt:
aliud quo bonus. Et quidē vt animus eſſet:
nõ egit ipſe aliqd. Nõ enim iam erat: qui age
ret vt eſſet. Vt aūt ſit bonus animus: video
agendū eſſe voluntate. non quia idipſuȝ quo
animus eſt: nõ eſt aliquid boni. Nam vnde
iam dicitur ⁊ veriſſime dicitur corpore me/
lior: ſed ideo nondū dicit̃ bonus animus: qꝛ
reſtat ei actio voluntatis: qua ſit preſtantior:
quā ſi neglexerit: iure culpatur: recteq; dicit̃
nõ bonus animus. Diſtat enim ab eo q hoc
agit. Et quia ille laudabilis: profecto iſte qui
hoc nõ agit vituperabilis eſt. Cuȝ vero agit
hoc ſtudio: ⁊ fit bonus animus: niſi ſe ad ali/
quid ꝯuertat quod ipſe nõ eſt: nõ poteſt hoc
aſſequi. Quo ſe aūt ꝯuertit vt fiat bonus ani
mus: niſi ad bonuȝ: cū hoc amat ⁊ appetit: et
adipiſcitur. Vnde ſi rurſus ſe auertat: fiatq;
nõ bonus: hoc ipſo ꝙ ſe auertit a bono: niſi
maneat in ſe illud bonuȝ vnde ſe auertit: nõ
eſt quo ſe iterum ſi voluerit emendare cõuer
tat. Quapropter nulla eſſent mutabilia bona
niſi eſſet incõmutabile bonum. Cum itaque
audis bonum hoc ⁊ bonū illud: que poſſunt
alias dici etiam nõ bona: ſi potueris ſine il/
lis que participatione boni bona ſunt: perſpi
cere ipſum bonum: cuius participatione bo/
na ſunt. ſimul eniȝ ⁊ ipſam intelligis cum au
dis hoc aut illud bonum. Si ergo potueris:
illis detractis ꝑ ſeipſum perſpicere bonū: ꝑ/
ſpexeris deū: Et ſi amore inheſeris: cõtinuo
beatificaberis. Pudeat aūt cū alia nõ amen
tur: niſi qꝛ bona ſunt: eis inherendo nõ ama
re bonū ipſum: vnde bona ſunt. Illud etiam
qđ animus tantū qꝛ eſt animus: etiā nõdū co
modo bonus quo ſe ꝯuertit ad incõmutabile
bonū: ſed vt dixi tantū animus: cū ita nobis
placet vt eū omni etiā luci corporee cū bene
intelligimus preferamus: nõ in ſeipſo nobis
placet: ſed in illa arte qua factꝰ eſt. Inde eniȝ
approbat̃ factus vbi videt̃ fuiſſe faciendus:
hec eſt veritas: ⁊ ſimplex bonum. Nõ enim
eſt aliud aliqd q̃ȝ ipſuȝ bonū: ac ꝑ hoc etiā ſū/
mū bonū. Non enim minui vel augeri bo/
nū poteſt: niſi qđ ex alio bono bonuȝ eſt. Ad
hoc ſe igit̃ animus ſit. Tūc ergo volūtas na/
ture cõgruit vt ꝑficiat̃ in bono animus: cum
illud bonū diligit̃ conuerſione volūtatis: vn
de eſt ⁊ illud qđ nõ amittit̃: nec auerſione vo
lūtatis. Auertendo eniȝ ſeſe a ſummo bono
amittit animus vt ſit bonus animus: nõ aūt
amittit vt ſit animus: cū ⁊ hoc iā bonū ſit cor
pore melius. hoc ergo amittit voluntas: qđ
voluntas adipiſcit̃. Iam eniȝ erat animus q
cõuerti ad id vellet a quo erat. Qui autē vel
let eſſe anteq̃ȝ eſſet: nondū erat. ⁊ hoc eſt bo/
nuȝ noſtrum vbi videmus vtrū eſſe debue
rit aut debeat quicquid eſſe debuiſſe: aut de/
bere comprehendimus: ⁊ vbi videmus eſſe
non potuiſſe niſi eſſe debuiſſet: quicquid etiā
quomõ eſſe debuerit cõprehendimus. Hoc Act. 17
ergo bonum non longe poſitum eſt ab vno/
quoq; noſtrum. In illo enim viuimus: mo
uemur: ⁊ ſumus.

De dilectione in deum per fidem.
Capitulū. iiij.

ſ Ed dilectione ſtandū eſt ad illud: ⁊ in
herenduȝ illi: vt preſente perfruamur
a quo ſumus: quo abſente nec eſſe poſ 2 Cõ. 5
ſumus. Cuȝ enim ꝑ fidē adhuc ambulamꝰ:
nõ ꝑ ſpeciē: nõdū vtiq; videmus deū. ſicut
idē ait: facie ad faciē: quē tñ niſi nunc iam di/
ligamus: nunq̃ȝ videbimus. Sed quis dili/
git quod ignorat. Sciri enim aliqd ⁊ nõ dili
gi poteſt. Diligi aūt quod neſcit̃: quero vtrū
poſſit: quia ſi non poteſt: nemo diligit deū an
teq̃ȝ ſciat. Et quid eſt deum ſcire: niſi euȝ mē
te conſpicere: firmeq; percipere. Non enim
corpus eſt vt carneis oculis inquiratur. Sȝ
⁊ priuſq̃ȝ valeamus conſpicere atq; ꝑcipere
deū: ſicut cõſpici ⁊ percipi poteſt: qđ mundis

Mat. 5 cordibus ſicet. Beati eniʒ mundicordes: qr
deuʒ videbunt. niſi per fideʒ diligat: non po
terit cor mundari: quo ad euʒ videndum ſit
aptum ⁊ idoneuʒ. Ubi ſunt eniʒ illa tria: pro
pter que in animo edificanda: omniū diuino
ruʒ librorū machinamēta cōſurgunt: fides:
ſpes: caritas: niſi in aio credēte quod nondū
videt: ⁊ ſperāte atqꝫ amāte quod credit. ama
tur ergo ⁊ quod ignorat: ſed tn̄ creditur. Ni
mirū autē cauendū eſt: ne credēs animus id
quod nō videt fingat ſibi aliquid quod nō ē:
j. Thi. j ⁊ ſperet diligatqꝫ quod falſuʒ eſt. Quod ſi
fit: nō erit caritas de corde puro ⁊ cōſciencia
bona: ⁊ fide non ficta: que finis precepti eſt:
ſicut apoſtolus dicit. Neceſſe eſt autem cum
aliqua corporalia lecta vel audita que non vi
dimus: credimus. fingat ſibi aliquid aīus in
liniamentis formiſqꝫ corporū: ſicut occurrit
cogitanti: quod aut veruʒ nō ſit: aut etiaʒ ſi
veruʒ eſt quod rariſſime poteſt accidere: non
hoc tamē fide vt teneamus quicquā prodeſt
ſed aliud aliquid vtile: quod per hoc inſinua-
tur. Quis eniʒ legentiuʒ vel audientiuʒ que
ſcripſit apoſtolus paulus: vl'q̄ de illo ſcripta
ſunt: nō fingat animo: ⁊ ipſius apoſtoli faciē
⁊ omniuʒ quorum ibi nomina cōmemoran-
tur. Et cuʒ in tanta hominū multitudine qui
bus ille littere noteſcunt: alius aliter liniamē
ta figuramqꝫ illoruʒ corporuʒ cogitet: vtiqꝫ
incertum eſt. Neqꝫ ibi occupatur fides no-
ſtra: qua facie corporis fuerint illi homines:
ſed tantuʒ quia per dei gratiam ita vixerunt:
⁊ ea geſſerunt que ſcriptura illa teſtatur: hoc
⁊ vtile eſt credere: ⁊ nō deſperandū: ⁊ appe-
tenduʒ. Nam ⁊ ipſius domini facies carnis
inumerabiliū cogitationū diuerſitate varia-
tur ⁊ fingitur: que tn̄ vna erat: quecūqꝫ erat.
Neqꝫ eniʒ in fide noſtra quā de domino ie-
ſu chriſto habemus: illud ſalubre eſt quod ſi-
bi animus fingit: longe fortaſſe aliter quam
res ſe habet. Sed illud quod ſecundū ſpeciē
de homine cogitamus. habemus eniʒ quaſi
regulariter infixaʒ humane nature noticiaʒ:
ſecundū quaʒ quicquid tale aſpicimus: ſtatiʒ
hominem eſſe cognoſcimus vl' hominis for
maʒ.

De ſacramēto icarnatiōis dn̄i et ſaluatoris
noſtri ieſu chriſti.

Capitu. v.

Secundū hanc notitiaʒ cogitatio no-
ſtra informatur: cum credimus pro
nobis deuʒ homineʒ factuʒ: ad hu-
militatis exempluʒ: ⁊ ad demonſtrā-
daʒ erga nos dilectioneʒ dei. Hoc eniʒ no-
bis prodeſt credere: ⁊ firmuʒ atqꝫ inconcuſ-
ſum corde retinere: ſcilicet humilitateʒ qua
natus eſt deus ex femina: ⁊ a mortalibus p
tantas cōtumelias perductus ad morteʒ: ſū-
muʒ eſſe medicamētuʒ: quo ſuperbie noſtre
ſanaretur tumor: ⁊ altuʒ ſacramētuʒ quo pec
cati vinculuʒ ſolueretur. Sic ⁊ virtuteʒ mi-
raculoruʒ ipſius ⁊ reſurrectionis eius: quo-
niaʒ nouimus quid ſit omnipotentia: de om
nipotente deo credimus: ⁊ ſecunduʒ ſpecies
⁊ genera reruʒ vel natura inſita: vel experiē
tia collecta: de factis huiuſmodi cogitamus:
vt non ficta ſit fides noſtra. Neqꝫ eniʒ no-
uimus facieʒ virginis marie: ex qua ille a vi
ro intacta: neqꝫ in ipſo partu corrupta mirabi
liter natus eſt. Nec quibus mēbroruʒ linia-
mentis fuerit lazarus: nec bethaniaʒ: nec ſe-
pulchruʒ: lapidemqꝫ illuʒ quē remoueri iuſ
ſit cū eum reſuſcitaret vidimus. nec monu-
mentū nouū exciſuʒ in petra vnde ipſe reſur
rexit. nec montē oliueti vnde aſcendit in ce-
luʒ. Neqꝫ omnino ſcimus quicunqꝫ iſta nō
vidimus: an ita ſint vt ea cogitamus: immo
vero probabilius exiſtimamus non eſſe ita.
Nanqꝫ cū alicuius facies vel loci vel homi-
nis: vel cuiuſlibet corporis eadē occurrerit
oculis noſtris que occurrebat animo: cū eaʒ
priuſqꝫ videremus cogitabamus: non par-
uo miraculo mouemur. Ita raro ⁊ pene nū
quā accidit: ⁊ tamē ea firmiſſime credimus:
quia ſecundū ſpecialē generalēqꝫ notitiā que
certa nobis eſt cogitamus. Credimus eniʒ
dominū ieſum chriſtū natū de virgine que
maria vocabatur. Quid ſit autē virgo: ⁊ qd
ſit naſci: ⁊ quid ſit nomen propriū non credi
mus: ſed prorſus nouimus. Utrū autē illa
facies marie fuerit que occurrit animo cum
iſta loquimur aut recordamur: nec nouim⁹
omnino: nec credimus. Itaqꝫ hic ſalua fide
licet dicere: forte talē habebat faciē: forte non
talē. forte autē de virgine natus eſt chriſtus
nemo ſalua fide chriſtiana dixerit. Quāob-
rē quoniam trinitatis eternitatē: ⁊ equalitatē
⁊ vnitatē quantū datur intelligere cupimus
prius autem quā intelligamus credere debe

mus: vigilanduꝫ nobis eſt ne ficta ſit fides
noſtra. Eadem quippe trinitate fruendū eſt:
vt beate viuamus. Si autem falſum de illa
crediderimus: inanis erit ſpes: ⁊ non caſta
caritas. Quomodo igitur eam trinitateꝫ quā
non nouimus: credendo diligimus. An ſe-
cundum ſpecialem generalēue noticiā: ſecū-
dum quā diligimus apoſtolū paulum. Qui
etiam ſi non ea facie fuit que nobis occurrit
de illo cogitantibus: ⁊ hoc penitus ignora-
mus: nouimus tamē quid ſit homo. Vt eniꝫ
longe nō eamus: hoc ſumus. id eſt homo: ⁊
illū hoc fuiſſe: ⁊ animā eius corpori copulatā
mortaliter vixiſſe manifeſtuꝫ eſt. Hoc ergo
de illo credimus: quod inuenimus in nobis
iuxta ſpecialeꝫ vel genus: quo humana om-
nis natura pariter cōtinetur. Quid igiť de il-
la excellentia trinitatis ſiue ſpecialiter ſiue ge-
neraliter nouimus: quaſi multe ſint tales tri-
nitates: quarum aliquas experti ſumus: vt
per regulam ſimilitudinis impreſſaꝫ vel ſpe-
cialem vel generalem noticiam: illam quoqꝫ
talem eſſe credamus: atqꝫ ita rem quā credi-
mus ⁊ nōdū nouimus: ex parilitate rei quā
nouimus diligamus. Quod vtiqꝫ nō ita ē.
An quēadmodū diligimus in dn̄o ieſu chri-
ſto ꝙ reſurrexit a mortuis: quis inde nemi-
nem vnquā reſurrexiſſe viderimus. Ita tri-
nitatem quā non videmus: ⁊ qualem nullaꝫ
vnquā vidimus poſſumus credendo dilige-
re. Sed quid ſit mori: ⁊ quid ſit viuere: vtiqꝫ
ſcimus: quia ⁊ viximus: ⁊ mortuos ac mo-
rientes aliquando vidimus ⁊ experti ſumꝰ.
Quid eſt aūt aliud reſurgere: niſi reuiuiſce-
re. id eſt ex morte ad vitam redire. Cum er-
go dicimus ⁊ credimus eſſe trinitatem: no-
uimus quid ſit trinitas: quia nouimus quid
ſint tria: ſed nō hoc diligimus. Nā id vbi vo-
lumus facile habemus: vt alia omittam: vel
micando digitis tribus: an vero diligimus:
non ꝙ omnis trinitas: ſed ꝙ trinitas deus.
Hoc ergo diligimus in trinitate: quod de-
us eſt. ſed deū nullū alium vidimus aut no-
uimus: quia vnus eſt deus: ille ſolus quem
nondū vidimus: ⁊ credendo diligimus. Sꝫ
ex qua rerum notarum ſimilitudine vel com-
paratione credamus: quod etiam nondū no-
tum deum diligamus: hoc queriť.

Quid in ſanctis quos non vidimus diliga-
mus. Capi. vi.

r Edi ergo mecum: ⁊ cōdeſiremus cur
diligamus apoſtolum. Nunquid nā
propter humanam ſpeciem quam no-
tiſſimam habemus: eo ꝙ credimus eum ho-
minem fuiſſe. non vtiqꝫ. Alioquin nunc nō
eſt quem diligamus: quando quidem homo
ille iam non eſt. Anima enim eius a corpore
ſeparata eſt. Sed id qđ in illo amamus: etiaꝫ
nunc viuere credimus. Amamus enim ani-
mum iuſtum. Ex qua ergo generali aut ſpe-
ciali regula: niſi quia ſcimus: ⁊ quid ſit ani-
mus: ⁊ quid ſit iuſtus. Et animus quidē qđ
ſit: non incongrue nos dicimus ideo noſſe
quia ⁊ nos habemus animū. Neqꝫ eniꝫ vn-
quā oculis vidimus: ⁊ ex ſimilitudine viſoꝝ
plurium: notionē generalem ſpecialēue per-
cepimus: ſed potius vt dixi: qꝛ ⁊ nos habe-
mus. Quid enim tam intime ſciť: ſeqꝫ ipſuꝫ
eſſe ſentit: quā id quo etiā cetera ſentiunť. id ē
ipſe animus. Nā ⁊ motus corporuꝫ quibus
preter nos alios viuere ſentimus: ex noſtra
ſimilitudine agnoſcimus: quia ⁊ nos ita mo-
uemus corpus viuēdo: ſicut illa corpora mo-
ueri aduertimus. Neqꝫ enim cum corpus
viuuꝫ mouetur: aperitur vlla via oculis no-
ſtris ad videndū animū: rem ſcilicet que ocu-
lis videri non poteſt: ſed illi moli aliquid in-
eſſe ſentimus: quale nobis ineſt admouen-
dum ſimiliter molē noſtraꝫ: quod eſt vita ⁊
anima. Neqꝫ enim quaſi humane pruden-
tie rationiſqꝫ proprium eſt. Et beſtie quippe
ſentiunt viuere: non tantuꝫ ſeipſas: ſed etiaꝫ
ſeinuicem atqꝫ alterutrum ⁊ noſipſos. Nec
animas noſtras vident: ſed ex motibus cor-
poris: idqꝫ ſtatim ⁊ facillime quadam cōſpi-
ratione naturali. Animum igiť cuiuſlibet ex
noſtro nouimus: ⁊ ex noſtro credimus queꝫ
nouimus. Nō eniꝫ tm̄ ſentimus aiuꝫ: ſꝫ etiā
ſcire poſſumus qđ ſit aius ꝯſideratione nr̄i.
habemus eniꝫ animū. Sed quid ſit iuſtus:
vn̄ nouimus. Dixeramus enim nos apoſto-
lum non alia cauſa diligere: niſi ꝙ ſit iuſtus
animus. Nouimus ergo ⁊ quid ſit iuſtus: ſi-
cut quid animus. Sed quid ſit animus: vt
dictuꝫ eſt nouimus ex nobis. Ineſt eniꝫ ani-
mus nobis. quid autem ſit iuſtus vnde no-
uimus: ſi iuſti nō ſumus. Quod ſi nemo no-
uit quid ſit iuſtus niſi qui iuſtus eſt: nemo di-
ligit iuſtum niſi iuſtus. Nemo enim poteſt

diligere queꝫ iuſtuꝫ eſſe credit ob hoc ipſum
quia iuſtuꝫ eſſe credit: ſi quid ſit iuſtus igno/
rat. Secunduꝫ ꝙ ſuperius demonſtrauim⁹
neminẽꝫ diligere ꝙ credit ⁊ nõ videt: niſi ex
aliqua regula noticie generalis ſiue ſpecia/
lis. Ac ꝑ hͦ ſi nõ diligit iuſtũ niſi iuſtus: quo
modo volet quiſqꝫ iuſtus eſſe qui nondũ eſt.
nõ eniꝫ vult quiſqꝫ eſſe quod nondũ diligit.
Ut auteꝫ ſit iuſtus qui nondũ eſt: valet vtiqꝫ
iuſtus eſſe: vt auteꝫ velit: diligit iuſtuꝫ. Dili
git ergo iuſtuꝫ: ⁊ qui nonduꝫ iuſtus eſt. Di
ligere auteꝫ iuſtum non poteſt: ſi quid ſit iu/
ſtus ignorat. proinde nouit quid ſit iuſtus:
etiam qui nonduꝫ eſt. vbi ergo nouit nõ ocu
lis vidit. An vlluꝫ corpus iuſtuꝫ velut al/
buꝫ aut nigrum: aut quadruꝫ: aut rotundũ:
quis hoc dixerit: ad oculis non vidit niſi cor
pora. Juſtus auteꝫ in hoĩe non eſt: niſi ani/
mus. Et cuꝫ homo iuſtus dicitur: ex animo
dicitur: non ex corpore. Eſt eniꝫ quedã pul/
chritudo animi iuſtitia qua pulchri ſunt ho/
mines. pleriqꝫ etiaꝫ qui corpore diſtorti atqꝫ
deformes ſunt. Sicut eniꝫ animus non vi/
detur oculis: ita nec pulchritudo eius. Ubi
ergo nouit quid ſit iuſtus qui nondũ eſt: atqꝫ
vt ſit diligit iuſtuꝫ. An ſigna quedaꝫ per mo
tuꝫ corporis emicant: quibus ille aut ille ho/
mo eſſe iuſtus apparet. Sed vnde nouit illa
ſigna eſſe animi iniuſti: neſciens quid omni
no ſit iuſtus nouit. ergo. Sed vbi noui/
mus quid ſit iuſtus: etiam cuꝫ iuſti nondum
ſumus. ſi extra nos nouimus: in corpore ali
quo nouimus: ſed non eſt iſta res corporis.
In nobis igitur nouimus quid ſit iuſtus.
Non eniꝫ alibi hoc inuenio cuꝫ quero vt hoc
eloquar: niſi apud meipſuꝫ. Et ſi interrogeꝫ
aliũ quid ſit iuſtus: apud ſeipſuꝫ querit quid
reſpondeat. Et quiſquis hinc verũ reſponde
re potuit: apud ſeipm̃ quid reſponderet inue
nit. Et carthaginẽ quideꝫ cũ eloq volo: apud
meipſuꝫ quero vt eloquar: ⁊ apud meipꝫ in/
uenio phãtaſiaꝫ carthaginis. Sed eã per cor
pus accepi. id eſt per corporis ſenſum: quo/
niaꝫ preſens in ea corpore fui: ⁊ eaꝫ vidi atqꝫ
ſenſi: memoriaqꝫ retinui: vt apud me inueni
rẽ de illa verbuꝫ: cuꝫ eaꝫ velleꝫ dicere. Ipſa
eniꝫ phantaſia eius in memoria mea verbuꝫ
eius: non ſonus iſte triſyllabus cuꝫ cartha/
go nominatur: vel etiaꝫ cũ tacite nomen ipm̃
per ſpacia temporũ cogitatur: ſed illud quod
in animo meo cerno: cuꝫ hoc triſyllabuꝫ vo/
ce profero: vel anteqꝫ proferaꝫ. Sic ⁊ alexan
driam cuꝫ eloqui volo quã nunqꝫ vidi: pre/
ſto eſt apud me phantaſma eius. Cum enim
a multis audiſſem ⁊ crediſſeꝫ magnaꝫ eſſe
illam vrbem: ſicut mihi narrari potuit: finxi
animo meo imaginẽ eius qꝫ potui: ⁊ hoc eſt
apud me verbuꝫ eius: cuꝫ eaꝫ volo dicere an
teqꝫ voce qnqꝫ ſyllabas ꝓferaꝫ: quod nomẽ
eius fere omnibus notũ eſt. Quã tamẽ ima
gineꝫ ſi ex animo meo ꝓferre poſſem ad ocu
los hominũ qui alexandriaꝫ nouerunt: pro/
fecto aut omnes dicerent: nõ eſt ipſa. aut ſi di
cerent: ipſa eſt multuꝫ mirarer: atqꝫ intuens
in animo meo ipſaꝫ. id eſt imaginẽ qꝫſi pictu
raꝫ eius: ipſaꝫ tamẽ eſſe neſcireꝫ: ſed eis cre/
derẽ qui viſam tenerent. Non auteꝫ ita que
ro quid ſit iuſtus: nec ita inuenio: nec ita in/
tueor: cuꝫ id eloquor nec ita probor cum au/
dior: nec ita ꝓbo cũ audio: quaſi tale aliquid
oculis viderim: aut vllo corporis ſenſu didi/
cerim: aut ab eis qui ita didiciſſent audieriꝫ.
Duꝫ enim dico ⁊ ſciens dico: iuſtus eſt ani/
mus qui ſcientia atqꝫ ratione in vita ⁊ mori/
bus ſua cuiqꝫ diſtribuit: non aliquaꝫ rem ab
ſenteꝫ cogito: ſicut carthagineꝫ. aut fingo vt
poſſum ſicut alexandriaꝫ ſiue ita ſit ſiue non
ita: ſed preſens quiddaꝫ cerno: ⁊ cerno apud
me. ⁊ ſi non ſum ipſe quod cerno: ⁊ multi qui
audiunt approbabunt. Et quiſquis me au/
dit atqꝫ ſcienter approbat: apud ſe ⁊ ipſe hoc
ideꝫ cernit: etiaꝫ ſi non ſit ⁊ ipſe quod cernit.
Juſtus vero cũ id dicit: id quod ipſe eſt cer/
nit ⁊ dicit. Et vbi etiam ipſe cernit: niſi apud
ſeipſum. Sed hoc miruꝫ non eſt. Ubi enim
ſe cerneret: niſi apud ſeipſuꝫ. Illud mirabile
eſt vt apud ſe animus videat quod alibi nuſ/
qꝫ vidit: ⁊ veruꝫ videat: ⁊ ipſuꝫ verũ ſcilicet
iuſtuꝫ animuꝫ videat: ⁊ ſit ipſe animus: ⁊ nõ
ſit iuſtus animus: queꝫ apud ſeipſuꝫ videt.
Num eſt alius animus iuſtus in animo nõ/
duꝫ iuſto. Aut ſi non eſt quem ibi videt: cuꝫ
videt: ⁊ dicit quid ſit animus iuſtus: nec alibi
quã in ſeipſo videt: cum ipſe non animus iu
ſtus. An illud quod videt veritas eſt interior
preſens animo: qui eam valet intueri: neqꝫ
omnes valent. Et qui intueri valent hoc etiã
quod intuentur non omnes ſunt. hoc eſt nõ
ſunt etiaꝫ ipſi iuſti animi: ſicut poſſunt vide/
re ac dicere: quid ſit iuſtus animus. id eſt iu

ni. Quod vnde eſſe potuerunt: niſi inheren
do eidem ipſi forme quam intuentur vt inde
formentur. ⁊ ſint iuſti animi: non tantū cer/
nentes aut dicentes iuſtuꝫ eſſe animuꝫ q ſciē
tia atqꝫ ratione in vita ac moribus ſua cuiqꝫ
diſtribuit: ſed etiaꝫ vt ipſi iuſte viuant: iuſte/
qꝫ morati ſint: ſua cuiqꝫ diſtribuendo: vt ne/
mini quicquā debeant niſi vt inuiceꝫ diligāt
Et vnde inheretur illi forme: niſi amando.
cur ergo aliuꝫ diligimus queꝫ credimus iu/
ſtuꝫ: ⁊ non diligimus ipſam formaꝫ: vbi vi/
demus quid ſit iuſtus animus vt ⁊ nos iuſti
eſſe poſſimus. An vero niſi ⁊ iſtaꝫ diligere
mus nullo modo euꝫ diligeremus quem dili
gimus ex iſta: ſed duꝫ iuſti non ſumus: mi/
nus eaꝫ diligimus quā vt iuſti eſſe valeam⁹.
Homo ergo qui creditur iuſtus ex ea forma
⁊ veritate diligitur: quam cernit: ⁊ intelligit
apud ſe ille qui diligit. ipſa vero forma ⁊ ve/
ritas non eſt quomō aliūde diligatur. Neqꝫ
enim inuenimus aliquid tale preter ipſaꝫ vt
eaꝫ cuꝫ incognita eſt credendo diligamus ex
eo ꝙ iaꝫ tale aliquid nouimus. Quicqd eniꝫ
tale aliquid perſpexeris ipſa eſt: ⁊ non eſt qe/
quā tale: quoniā ſola ipſa talis eſt: qualis ipa
eſt. Qui ergo amat homines: aut quia iuſti
ſunt: aut vt iuſti ſint amare debet. Sic enim
⁊ ſemetipſuꝫ amare debet: aut quia iuſtus ē:
aut vt iuſtus ſit. Sic eniꝫ diligit proximū tan
quā ſeipſuꝫ ſine vllo periculo. Qui eniꝫ ali/
ter ſe diligit: in iuſte ſe diligit: quoniaꝫ ſe ad
Ps. 10 hoc diligit vt ſit iniuſtus. Ad hoc ergo vt ſit
malus: ac per hoc iaꝫ non ſe diligit. Qui eni
diligit iniquitateꝫ: odit aīaꝫ ſuā.

De vera dilectione. Ca. vij.

Quapropter nō eſt precipue videnduꝫ
in hac queſtione que de trinitate no/
bis eſt. ⁊ de cognoſcendo deo: niſi qd
ſit vera dilectio. imo vero qd ſit dilectio. Ea
quippe dilectio dicēda que vera eſt: alioquin
cupiditas eſt. atqꝫ ita cupidi abuſiue dicun/
tur diligere: quēadmodū cupere abuſiue di/
cuntur: q diligūt. Hec eſt aūt vera dilectio vt
inherentes veritati iuſte viuamus: ⁊ ideo cō
tēnamus omnia mortalia pre amore homi/
nū: quo eos volumus iuſte viuere. Ita eniꝫ
⁊ mori pro fratribus vtiliter parati eſſe pote/
mat. 22 rimus: quod nos dominus ieſus chriſt⁹ exē
plo ſuo docuit. Cum enim duo precepta ſint
in quibus tota lex pendet ⁊ prophete dile/
ctio dei ⁊ dilectio proximi: non inmerito ple/
rūqꝫ ſcriptura pro vtroqꝫ vnuꝫ ponit. Siue
tantū dei. ſicuti eſt illud. Scimus quoniā di Ro. 8.
ligentibus deū omnia cooperantur in bonū
Et iterū. Quiſquis aūt diligit deū hic cogni j Co. 8
tus eſt ab eo. Et illud. Quoniā caritas dei Ro. 5.
diffuſa eſt in cordibus noſtris p ſpiritūſan/
ctum qui datus eſt nobis. Et alia multa: qr
⁊ qui diligit deum: conſequens eſt vt faciat
quod precipit deus. ⁊ intantuꝫ diligit inquā
tum facit: conſequens ergo eſt vt ⁊ proxi/
muꝫ diligat: quia hoc precepit deus. Siue tā
tū proximi dilectionē ſcriptura cōmemorat:
ſicut eſt illud. Inuicē onera veſtra portate: ⁊ Gal. 9
ſic adimplebitis legeꝫ chriſti. Et illud. Om
nis enim lex in vno ſermone impletur: in eo
ꝙ ſcriptum eſt. diliges proximuꝫ tuū tanquā ibidē. 5
teipſum. Et in euangelio. Omnia quecūqꝫ
vultis vt faciant vobis homines bona: ita ⁊ mat. 7.
vos facite illis: hec enim eſt ⁊ lex prophete.
Et pleraqꝫ alia reperimus in litteris ſanctis
in quibus ſola dilectio proximi ad perfectio/
nem precipi videtur: ⁊ taceri de dilectione
dei: cum in vtroqꝫ lex pendeat. ⁊ prophete.
Sed ⁊ hoc ideo: quia ⁊ qui proximū diligit.
conſequens eſt vt ipſam precipue dilectionē
diligat. Deus autē dilectio eſt: ⁊ qui manet
in dilectione in deo manet. Cōſequēs ergo j. Jo. 4
eſt vt precipue deum diligat. Quapropter q
querunt deum per iſtas poteſtates que mun
do preſunt vel partibus mundi: auferuntur
ab eo longeque iactantur: non interuallis lo/
corum: ſed diuerſitate affectuum. Exterius
enim conantur ire: ⁊ anteriora ſua deſerunt
quibus interior eſt deus. Itaque ſi aliquam
etiam ſanctam poteſtatē vel audierunt: vel
vtcunqꝫ cogitauerunt: facta magis eius ap/
petunt: que humana miratur infirmitas. nō
imitantur pietatem qua diuina requies cō/
paratur. Malunt enim ſuperbe hoc poſſe
quod angelus: quā deuote hoc eſſe quod an/
gelus. Non enim ſanctus quiſquā poteſtate
ſua gaudet: ſed eius a quo habet poſſe quic/
quid congruenter poteſt. Et nouit potenti/
us eſſe cōiungi omnipotenti pia ⁊ volūtate:
qꝫ ꝓpria volūtate poſſe qđ ꝯtremiſcāt q talia
nō poſſunt. Itaqꝫ ipſe dn̄s ieſus chriſt⁹ talia
faciens: vt mirantes doceret ampliora ⁊ tē/
poralibus inſolitis intentos atqꝫ ſuſpenſos

Mat.ij ad eterna atq; interiora cōuerteret. Venite
inquit ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati
eſtis: ⁊ ego reficiā vos. tollite iugum meū ſu
per vos. Et non ait: diſcite a me quatridua/
nos mortuos ſuſcitare. ſed ait: diſcite a me
quoniā mitis ſum ⁊ humilis corde. Poten
tior eſt enim ⁊ tutior ſolidiſſima humilitas q̃ʒ
ventoſiſſima celſitudo. Et ideo ſequitur di/
cens. Et inuenietis requieʒ animabꝰ vr̄is.
j Cō.13 Dilectio enim nō inflatur: deus dilectio eſt:
⁊ fideles in dilectione acquieſcent illi: ⁊ reuo
cati a ſtrepitu qui foris eſt: ad gaudia ſilētia.
Ecce deus dilectio eſt: vt quid imus ⁊ curri
mus in ſublimia celorum: ⁊ ima terrarū que
rentes eum qui eſt apud nos: ſi nos velinꝰ
eſſe apud eum.

Quod qui fratrem diligit deum diligat qui
amat ⁊ ipſam dilectionem que ex deo eſt ⁊ de
us eſt.

Capitulū. viij.

Emo dicat: non noui quid diligam.
n Diligat fratreʒ: ⁊ diliget eandem dile
ctionem. Magis enim nouit dile/
ctionem qua diligit: quam fratrem queʒ di/
ligit. Ecce iam poteſt notioreʒ deum habere
q̃ʒ fratrem. Plane notiorem: q2 preſentiorē
notiorē: quia interiorem. notiorē: quia certio
rē. Amplectere dilectionem deū: ⁊ dilectio/
ne amplectere deum. Ipſa eſt dilectio q̃ om
nes bonos angelos: ⁊ omnes dei ſeruos cō
ſociat vinculo ſanctitatis. noſq; ⁊ illos con/
iungit inuicē nobis: ⁊ ſubiungit ſibi. Quā/
to igitur ſaniores ſumus a tumore ſuperbie:
tanto ſumus dilectione pleniores. Et quo ni
ſi deo plenus eſt: qui plenus eſt dilectione.
Ateniʒ caritatē video: ⁊ quantū poſſum eam
j Jo.4 mente conſpicio: ⁊ credo ſcripture dicenti.
Quoniaʒ deus caritas eſt: ⁊ qui manet in ca
ritate: in deo manet. Sed cum illam video:
non in ea video trinitatem. imo vero vides
trinitatem: ſi caritatem vides. Sed cōmone/
bo ſi potero: vt videre te videas aſſit tantum
ipſa: vt moueamur caritate ad aliquod bonū
Quia cum diligimus caritatem: aliquid dili/
gentem diligimus propter hoc ipſum: quia
diligit aliquid. Ergo quid diligit caritas vt
poſſit etiam ipſa caritas diligi. Caritas enim
non eſt que nihil diligit. Si auteʒ ſeipſam di/
ligit: diligat aliquid quod oportet vt caritateʒ
ſe diligat. Sicut enim verbum indicat aliqd:
indicat etiam ſeipſum. ſed non ſe verbum in
dicat: niſi ſe aliquid indicare indicet. Sic ⁊ ca
ritas diligit quidem ſe. ſed niſi ſe aliquid dili/
genteʒ diligat: non caritateʒ ſe diligit. Quid
ergo diligit caritas niſi quod caritate diligi/
mus. Id āt vt a proximo ꝓuehamur fra/
ter eſt. Dilectioneʒ auteʒ fraternaʒ quantuʒ
cōmēdet iohannes apoſtolus attendamus. j Jo.2
Qui diligit inquit fratreʒ ſuuʒ in lumine ma
net: ⁊ ſcandaluʒ in eo non eſt. Manifeſtuʒ
eſt ꝙ iuſtitie perfectioneʒ in fratris dilectione
poſuerit. Naʒ in quo ſcandalum non eſt: vti
q; perfectus eſt. Et tamen videtur dilectio/
neʒ dei tacuiſſe. quod nunquaʒ faceret: niſi
quia in ipſa fraterna dilectione vult intelligi
deuʒ. Apertiſſime eniʒ in eadē epiſtola pau/ ibidē.4
lopoſt ita dicit. Dilectiſſimi diligamus inui/
ceʒ: quia dilectio ex deo eſt. Et omnis qui di/
ligit: ex deo natus eſt: ⁊ cognoſcit deuʒ. qui
non diligit: non cognouit deuʒ: quia deus
dilectio eſt. Iſta contextio ſatis aperteq; de/
clarat eandeʒ ipſaʒ fraternaʒ dilectioneʒ. naʒ
fraterna dilectio eſt qua diligimus inuiceʒ:
non ſoluʒ ex deo: ſed etiaʒ deuʒ eſſe: quaʒ vi/
demus tanta auctoritate predicari. Cuʒ ergo
de dilectione diligimus fratreʒ de deo diligi
mus fratreʒ. Nec fieri poteſt vt eandeʒ dile/
ctioneʒ non precipue diligamus: qua fra/ Ibidē
treʒ diligimus. Vnde colligitur: duo illa p̄/
cepta non poſſe ſine inuiceʒ. Quoniaʒ quip
pe deus dilectio eſt: deuʒ certe diligit: qui di/
ligit dilectioneʒ. Dilectioneʒ autē neceſſe eſt Ibidē
diligat: qui diligit fratrē. Et ideo paulopoſt
ait. Non poteſt deuʒ diligere quē non videt
qui fratreʒ queʒ videt non diligit: quia hec il
li cauſa eſt non videndi deum ꝙ non diligit
fratreʒ. Qui eniʒ non diligit fratreʒ non eſt
in dilectione. ⁊ qui non eſt in dilectiōe: non
eſt in deo: quia deus dilectio eſt. Porro qui
nō ē in deo: nō eſt in lumine: q2 deus lumen j Joh.
eſt: ⁊ tenebre in eo nō ſunt vlle. Qui ḡ nō ē
in lumine: qd mirū ſi nō videt lumē: id ē nō
videt deū quia in tenebris eſt. Fratrē auteʒ
videt humano viſu: quo videri deus nō pōt
Sed ſi euʒ queʒ videt humano viſu ſpiritali
caritate diligeret: videret deuʒ qui eſt ipſa
caritas viſu interiore quo videri poteſt. Ita
q; qui fratreʒ queʒ videt non diligit: deuʒ

quē propterea non videt: quia deꝰ dilectio ē qua caret qui fratrē nō diligit: qūo pōt diligere. Nec illa iam queſtio moueat quantū fratri caritatis debeamus impendere: quantū deo incompabiliter pluſqꝫ nobis. fratri enī quantū nobiſipſis. Nos aūt ipſos tanto magis diligimus: quanto magis diligimꝰ deū. Ex vna igitur eadēqꝫ caritate deū ꝓximūqꝫ diligimus. Sed deum propter deū: nos aūt ⁊ proximum ꝓpter deum.

Quod ex ea forma qua diligitur iuſtus diligatur deus: quia nō poteſt ea que dilectionē excitat forma non diligi: eademqꝫ eſt deus: quia deus caritas eſt. Ca. ix.

1 Cō. 6

q Uid enī eſt queſo ꝙ exardeſcimus cū audimus ⁊ legimus. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies ſalutis nullam in quocꝫ dantes offenſionem vt nō reprehendatur miniſterium noſtrum. ſed in omnibus cōmendantes noſmetipſos vt dei miniſtros: in multa patientia: in tribulationibus: in neceſſitatibus: in anguſtijs: in plagis: in carceribus: in ſeditionibus: in laboribus: in vigilijs: in ieiunijs: in caſtitate: in ſcientia: in longanimitate: in bonitate: in ſpiritu ſancto: in caritate non ficta in verbo veritatis: in virtute dei per arma iuſtitie a dextris ⁊ a ſiniſtris: per gloriam ⁊ ignobilitatem: per infamiam ⁊ bonam famam: vt ſeductores et veraces: vt qui ignoramur et cognoſcimur: quaſi morientes ⁊ ecce viuimus: vt coerciti et non mortificati: vt triſtes ſemper autē gaudentes: ſicut egentes multos autē ditantes: tanqꝫ nihil habentes ⁊ omnia poſſidentes. Quid enī eſt ꝙ accēdimur in dilectionem pauli apoſtoli: cum iſta legimus: niſi ꝙ credimus eum ita vixiſſe: Viuendū tamē ſic eſſe dei miniſtris: non de aliquibus auditum credimus: ſed intus apud nos vel potius ſupra nos in ipſa veritate conſpicimus. Illum ergo quem ſic vixiſſe credimus: ex hoc ꝙ videmus diligimus. Et niſi hanc formā quā ſemꝑ ſtabilē atqꝫ incōmutabilē cernimus: precipue diligeremus: non ideo diligeremus illū: quia eius vitam cū in carne viueret: huic forme coaptatā ⁊ congruentem fuiſſe: fide retinemus. Sed neſcio quomō amplius ⁊ in ipſius forme caritatē excitamur: per fidem qua credimus vixiſſe ſic aliquem: et ſpem qua nos quocꝫ ita poſſe viuere qui homines ſumus: ex eo ꝙ aliqui homines ita vixerunt minime deſperamus: vt hoc ⁊ deſideremus ardentius: ⁊ fidentius precemur. Ita ⁊ ipſorum vitam facit a nobis diligi forme illius dilectio ſcđm quā vixiſſe creduntur: ⁊ illorū vita credita: in eandē formā flagrantiorem excitat caritatem: vt quanto flagrantius diligimus deū: tanto certius ſereniuſqꝫ videamus: qꝫ in deo conſpicimus incōmutabilē formā iuſtitie: ſcđm quam hominem viuere oportere iudicamus. Valet ergo fides ad cognitionē ⁊ ad dilectionē dei: non tanqꝫ omnino incogniti: aut omnino non dilecti: ſed quo cognoſcatur manifeſtius: ⁊ quo firmius diligatur.

De amante et quod amatur et amore. Capitu. x.

q Uid eſt autem dilectio vel caritas quam tantopere ſcriptura diuina laudat et predicat: niſi amor boni. Amor autem alicuius amantis eſt: ⁊ amore aliquid amatur. Ecce tria ſunt: amans: ⁊ quod amatur: ⁊ amor. Quid eſt ergo amor niſi quedam vita duo aliqua copulans: vel copulare appetens: amantē ſcilicet ⁊ quod amatur: ⁊ hoc etiā in extremis carnalibuſqꝫ amoribus ita eſt ſed vt aliquid purius ⁊ liquidius hauriamus: calcata carne aſcendamus ad animū. Quid amat animus in amico niſi animū. ⁊ illic igitur tria ſunt: amans: ⁊ qđ amatur: ⁊ amor. Reſtat etiā hinc aſcendere ⁊ ſuperius iſta querere: quantū homini datur. Sed hic paululū requieſcat intentio: non vt ſe iam exiſtimet inueniſſe qđ querit: ſed ſicut ſolet inueniri locus vbi iam querendū eſt aliqđ nondū illud inuentū eſt: ſed iā inuentū eſt vbi queratur: ita hoc dixiſſe ſuffecerit: vt tanqꝫ ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

Explicit liber octauus.

Incipiunt capitula libri noni.

i De deo ſemꝑ querendo.
ij De amore: an tria ſint amans: ⁊ qđ amatur: ⁊ amor. an autem duo ſunt cū quis non aliū qꝫ ſeipſum diligit.

iij De mente ⁊ noticia eius ⁊ voluntate.
iiij Tria eſſe in anima: que ſunt vnū men
tē: ⁊ noticiā ſui: ⁊ amorē.
v Quod mens: ⁊ amor: ⁊ noticia: ⁊ ſin/
gula in ſe maneant: ⁊ omnia in omni/
bus.
vi De noticia qua mens non ſolū ſe: ſed
etiam alias mentes noſſe regulariter
poteſt.
vij De verbo quod mens ex eterna cōci/
pit veritate.
viij Quali amore diligi debeat creatu/
ra.
ix Quo differat dilectio rerū ſpiritalium
ab amore carnaliū.
x Non omnia que noticia cōprehēdit di
ci poſſe cōcepta.
xi Concepte noticie ſimilitudinem tunc
ad equalitatem mentis accedere: cum
id quod cognoſcitur neq̃ inferioris ne
q̃ ſuperioris nature eſt.
xij Cur ſicut noticia mentis eſt proles:
non etiam amor partus eiuſdem ſit.

Aurelij auguſtini epiſcopi liber nonus in/
cipit.

De deo ſemper querendo.

Capitulū .j.

Trinitatē certe querimus: nō
quamlibet: ſed illam trinitatē
que deus ē: veruſq̃ ac ſumm⁹
i ⁊ ſolus de⁹. Expecta ergo qſ/
qs hec audis. Adhuc eni que
rimus. Et talia querētem ne/
mo iuſte reprehēdit: ſi tamen
in fide firmiſſimus querat. quod aut noſſe:
aut eloqui difficillimū eſt. Affirmantē vero
cito iuſteq̃ reprehendit quiſquis melius vel
pſ. 68. videt vel docet. Querite inquit deū: ⁊ viuet
anima veſtra. Et ne quiſq̃ ſe tanq̃ apprehē
pſ. 104 diſſime temere gaudeat: querite inqt faciē ei⁹
j Cō. 8 ſemp. Et apoſtolus. Si quis ſe inquit putat
aliquid ſcire: nonduȝ ſcit queadmodum ſcire
oporteat. Quiſquis autē diligit deū: hic co/
gnitus eſt nec ab illo. Nec ſic quidē dixit co/
gnouit illū: que piculoſa p̄ſumptio eſt: ſed co
gnitus eſt ab illo. Sed ⁊ alibi cum dixiſſet.
Nūc autē cognoſcētes deū: ſtatim corrigēs:
Gal. 4 imo cogniti inqt a deo. maximeq̃ illo loco:

Fratres inquit ego meipſuȝ nō arbitror ap Ph
prehēdiſſe. Vnū autē: que retro oblitus i ea
que ante ſunt extentus ſcđm intentionē ſe/
quor ad palmā ſupne vocationis dei in xp̄o
ieſu. Quotquot ergo pfecti: hoc ſapiamus.
Perfectionē in hac vita dic nō aliud q̃ ea
que retro ſunt obliuiſci: ⁊ i ea que ante ſunt ex
tendi ſecundū intentionē. Tutiſſima ē eniȝ
querentis intentio: donec apphendat illud
quo tendimus ⁊ quo extēdimur. Sed ea re
cta intentio eſt que pficiſcitur a fide. Certa
eniȝ fides vtcūq̃ inchoat cognitionē. Co/
gnitio vero certa non pficiet: niſi poſt hanc
vitaȝ: cū videbimus facie ad faciē: Hoc er/ j. Co
go ſapiamus vt nouerimus tutiorē eſſe affe
ctuȝ vera querendi: q̃ incognita p cognitis
preſumēdi. Sic ergo queramus tanq̃ inuē
turi: ⁊ ſic inueniamus tanq̃ queſituri. Cuȝ
eni cōſummauerit homo: tunc incipit. De
credēdis nulla infidelitate dubitemus. de i
telligēdis nulla temeritate affirmemus. In
illis auctoritas tenēda eſt: in his veritas ex/
quirenda. Quod ergo ad iſtā queſtionē atti/
net: credamus patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritumſan/
ctū eſſe vnū deū: vniuerſe creature condito/
rē: atq̃ rectorem. Nec patreȝ eſſe filiū. nec
ſpiritūſanctū vel patrē eſſe vel filium: ſed tri
nitatē relatarū adinuicē perſonarū: ⁊ vnita
tē equalis eſſentie. Hoc autē queramus in
telligere ab eo ipſo quē intelligere volumus
auxiliū precantes: ⁊ quantū tribuit: quod in
telligimus explicare tanta cura et ſollicitudi/
ne pietatis: vt etiā ſi aliquid aliud pro alio di
cimus: nihil tamen indignū dicamus. Vt
ſi quid: verbi gratia: de patre dicimus quod
patri proprie non conueniat aut: filio con/
ueniat aut ſpirituiſancto aut ipſi trinitati:
⁊ ſi quid de filio quod filio proprie non con/
gruat: ſaltē congruat patri: aut ſpirituiſan/
cto: aut trinitati. Itē ſi quid de ſpirituſancto
quod proprietatē ſpiritusſancti non deceat:
non tamen alienum ſit a patre aut filio: aut
ab vno deo ipſa trinitate. veluti nunc cupi/
mus videre vtrum illa excellentiſſima cari/
tas pprie ſpiritusſanctus ſit. quod ſi non eſt
aut pater eſt caritas: aut filius: aut ipſa trini
tas: qm̄ reſiſtere non poſſumus certiſſime fi
dei: et validiſſime auctoritati ſcripture dicē
tis: Deus caritas eſt: nō tamē debemus de
uiare ſacrilego errore: vt aliquid de trinita/ j. Jo

te dicamus: quod nō creatori: ſʒ creature potius conueniat: aut inani cogitatione fingatur. Que cū ita ſint: attēdimus iſta tria: que inueniſſe nobis videmur. Nōdum de ſupernis loquimur: nōduʒ de deo patre et filio ⁊ ſpiritu ſancto: ſed de hac impari imagine. ⁊ tū imagine. id eſt homine. familiarius enim eam ⁊ facilius fortaſſis intuetur mentis noſtre infirmitas.

An tria ſint amans et quod amatur ⁊ amor. An autem duo ſint cum quis non alium ꝗʒ ſeipſum diligit.

Capitu. ij.

Ecce ego qui hoc quero: cum aliquid amo tria ſunt: ego: ⁊ qđ amo ⁊ ipſe amor. Non enim amo amoreʒ: niſi amantē ameʒ. Naʒ non eſt amor vbi nihil amať. Tria ergo ſunt: amans: ⁊ qđ amatur: ⁊ amor: Quod ſi non ameʒ niſi meipſuʒ: nōne due erunt qđ amo: ⁊ amor: Amans eniʒ ⁊ qđ amatur hoc idē eſt: quādo ipſe amat: ſicut amare ⁊ amari: eodeʒ modo idipſum eſt cū ſe quiſqʒ amat. Eadē quippe res bis dicitur: cū diciť: amat ſe: ⁊ amatur a ſe. Tūc eniʒ nō eſt aliud atqʒ aliud amare ⁊ amari: ſicut non eſt alius atqʒ alius: amans et amatus. At vero amor: ⁊ qđ amať: etiā ſic duo ſunt. Non eniʒ quiſquis ſe amat amor eſt: niſi cū amatur ipſe amor. Aliud eſt auteʒ amare ſe: aliud eſt amare amorē ſuuʒ. Nō eniʒ amať amor: niſi iaʒ aliquid amans. quia vbi nihil amať: nullus eſt amor. Duo ergo ſunt: cuʒ ſe quiſqʒ amat: amor ⁊ quod amať. Tūc eniʒ amans ⁊ quod amatur vnū eſt. Unde videtur nō eſſe conſequens: vt vbicūqʒ amor fuerit: iaʒ tria intelligant. Auferamus eniʒ ab hac conſideratione cetera que multa ſunt quibus homo conſtat: atqʒ vt hec que nunc requirimus quantū i his rebus poſſumus liqdo repiamꝰ: de ſola mente tractemus. Mēs igiť cū amat ſe ipſam: duo quedaʒ oſtendit: mentē ⁊ amorē. Quid eſt auteʒ amare ſe: niſi ſibi p̄ſto eſſe velle ad fruendū ſe: Et cū tantū ſe vult eſſe quantū eſt: par mēti voluntas eſt: ⁊ amanti amor equalis. Et ſi aliqua ſubſtantia eſt amor: non eſt vtiqʒ corpus: ſed ſpiritus. nec mens corpus: ſed ſpiritus eſt. Neqʒ tamen amor ⁊ mens duo ſpiritus: ſed vnus ſpiritus. nec eſſentie due: ſed vna. ⁊ tn̄ duo quedaʒ vnuʒ ſunt: amans ⁊ amor: ſiue ſic dicas quod amatur: ⁊ amor. Et hec quidē duo: relatiue adinuicē dicunť: Amans quippe ad amorē referť: ⁊ amor ad amanteʒ Amans eniʒ aliquo amore amat: ⁊ amor alicuius amātis ē. Mēs vero ⁊ ſpūs nō relatiue dicunť: ſed eſſentiā demonſtāt. Nō eniʒ qꝛ mēs ⁊ ſpiritus alicuius hoīs ē: ideo mēs ꝗ ſpiritus i ſe non manet. Retracto eniʒ eo quod homo eſt: qđ adiuncto corpore diciť: mēs ⁊ ſpiritus manet. Retracto aūt amante nullus eſt amor: ⁊ retracto amore nullus eſt amās. Ideoqʒ quantū adinuicē referuntur: duo ſunt. Qđ aūt ad ſe dicūť: ⁊ ſingula ſpiritus: ⁊ ſimul vtrūqʒ vnꝰ ſpūs: ⁊ ſingula mēs: ⁊ ſimul vtrūqʒ vna mens. Ubi ergo trinitas: attēdamus quantū poſſumus: ⁊ inuocemus luceʒ ſempiternam vt illuminet tenebras noſtras: ⁊ videamus in nobis quantū ſinimur imaginē dei.

De mente et noticia eius et voluntate.

Capitu. iij.

Ens eniʒ amare ſeipſaʒ nō pōt: niſi etiā ſe nouerit: Nā qnō amat qđ neſcit: Aut ſi quiſqʒ dicit ex noticia generali vel ſpeciali menteʒ credere ſe eſſe talē: qualē alias expta ē. ⁊ ideo amare ſemetipſaʒ inſipiētiſſime loquiť. Unde eniʒ mens aliqʒ mētē nouit: ſi ſe nō nouit. Neqʒ eniʒ vt oculos corpis videt alios oculos: ⁊ ſe nō videt. ita mēs nouit alias mētes: ⁊ ignorat ſemetipſaʒ. Per oculos eniʒ corporis corpora videmus: qꝛ radios q, p eos emicāt: ⁊ qcquid cernimus tangūt: refringere vel retorquere in ipſos nō poſſumus: niſi cuʒ ſpecula intuemur. Qđ ſubtiliſſime obſcuriſſimeqʒ diſſeriť: donec apertiſſime demonſtreť: vel ita ſe rē habere vel nō ita. Sʒ quoquo modo ſe habeat vis qua p occulos cernimus: ipſaʒ certe vim: ſiue ſint radij: ſiue aliud aliqd oculis cernere nō valemus: ſed mentē querimus. ⁊ ſi fieri poteſt: etiā hoc mente cōphendimus. Mēs ergo ipſa ſicut corpeaꝝ rerū noticias p ſenſus corporis colligit: ſic incorporearuʒ rerū p ſemetipſaʒ. Ergo ⁊ ſemetipſaʒ p ſeipſaʒ nouit: quoniā eſt incorporea. Naʒ ſi nō ſe nouit: non ſe amat.

Tria eſſe in anima que ſunt vnū. menteʒ et noticiā ſui ⁊ amorem.

Capitu. iiij.

ſ Icut āt duo quedā ſunt: mēs ⁊ amor eius cū ſe amat. ita q̄dā duo ſunt mēs ⁊ noticia ei⁹ cū ſe nouit. Igit ipſa mēs ⁊ amor: ⁊ noticia eius: tria quedaꝫ. ⁊ hec tria vnū ſunt: ⁊ cū pfecta ſunt: eq̄lia ſunt. Si eniꝫ min⁹ ſe amat q̄ꝫ eſt: vt verbi grā: tm̄ ſe amat hoīs mens quantū amandū eſt corpus hoīs cū plus ſit ipſa q̄ꝫ corpus: peccat. ⁊ nō eſt perfect⁹ amor eius. Itē ſi amplius ſe amat quaꝫ eſt: velut ſi tantū ſe amet quantū amandus ē deus: dū incōparabiliter minus ſit ipſa quā deus: etiā ſic nimio peccat ⁊ nō perfectū habet amorē ſui. Maiore āt peruerſitate ⁊ iniq̄tate peccat: cū corpus tantum amat quantum amādus eſt deus. Item noticia ſi minor eſt q̄ꝫ eſt illud quod noſcit: ⁊ plene noſci poteſt: pfecta non eſt. Si aūt maior eſt iam ſuperior eſt natura que nouit q̄ꝫ illa que nota eſt. ſicut maior eſt noticia corporis: q̄ꝫ ipſum corpus quod ea noticia notū eſt. Illa enim vita quedā eſt in ratione cognoſcentis: corpus auteꝫ non eſt vita. Et vita quelibet quolibet corpore maior eſt: nō mole ſed vi. Mens vero cū ſeipſam cognoſcit: non ſe ſuperat noticia ſua: quia ipſa cognoſcit: ipſa cognoſcitur. Cum ergo ſe totā cognoſcit. neqꝫ ſecuꝫ quicq̄ꝫ aliđ par illi eſt cognitio ſua: quia neqꝫ ex alia natura eſt eius cognitio: cum ſeipſam cognoſcit. Et cum ſe totā nihil amplius percipit nec minor nec maior eſt. Recte igitur diximus hec tria cuꝫ perfecta ſunt: eſſe conſequenter equalia. Simul etiam admonemur: ſi vtcunqꝫ videre poſſumus hec in anima exiſtere: ⁊ tanquā inuoluta euolui: vt ſentiantur ⁊ dinumerentur ſubſtantialiter: vel vt ita dicaꝫ: eſſentialiter: non tanq̄ꝫ in ſubiecto: vt color aut figura in corpore: aut vlla alia q̄litas: aut quantitas. Quicquid enim tale eſt: nō excedit ſubiectum in quo eſt. Non enim color iſte aut figura huius corporis poteſt eſſe ⁊ alterius corporis. Mens auteꝫ amore quo ſe amat poteſt amare ⁊ aliud preter ſe. Item nō ſe ſolam cognoſcit mens: ſed ⁊ alia multa. Quāobrem non amor ⁊ cognitio tanquā in ſubiecto inſunt menti: ſed ſubſtantialiter etiam iſta ſunt ſicut ipſa mens: quia ⁊ ſi relatiue dicuntur ad inuicem. in ſua tamen ſunt ſingula queqꝫ ſubſtantia. Non ſicut color ⁊ coloratum relatiue ita dicuntur ad inuicem: vt color in ſubiecto colorato ſit: non habens in ſeipſo propriam ſubſtantiam: quoniā coloratuꝫ corpus ſubſtantia eſt: ille auteꝫ in ſubſtantia. ſed ſicut duo amici etiam duo ſunt homines: que ſunt ſubſtantie cuꝫ homines nō relatiue dicant̄: amici autē relatiue. Sed item quāuis ſubſtātia ſit amās vel ſciens: ſubſtātia ſit ſcientia: ſubſtantia ſit amor: ſed amans ⁊ amor: aut ſciens ⁊ ſcientia: relatiue ad ſe dicantur ſicut amici. Mens vero aut ſpiritus non ſunt relatiua: ſicut nec homines relatiua ſunt. non tamē ſicut amici homines poſſunt ſeorſuꝫ eſſe ab inuicē. ſic amans ⁊ amor aut ſciens ⁊ ſcientia. Quāq̄ꝫ ⁊ amici corpore videnť ſeparī poſſe: nō animo: inquātū amici ſunt: veruntamen fieri poteſt: vt amicus amicū etiam odiſſe incipiat: ⁊ eo ipſo amicus eſſe deſinat: neſciente illo: ⁊ adhuc amante. Amor aūt quo ſe mens amat: ſi eſſe deſinat: ſimul ⁊ illa deſinit eſſe amans: Item noticia qua ſe mens nouit: ſi eſſe deſinat: ſimul ⁊ illa noſſe ſe deſinet. Sicut caput capitati alicuius vtiqꝫ caput eſt. ⁊ relatiue ad ſe dicunť: q̄ꝫuis etiā ſubſtantie ſint. Nam ⁊ caput corpus eſt ⁊ capitatum. Et ſi non ſit corpus: nec capitatum erit. Sed hec preciſione ab inuicem ſeparari poſſunt: illa non poſſunt. Qđ ſi ſunt aliqua corpora que ſecari omnino ⁊ diuidi nequeunt: tamen niſi partibus ſuis conſtarent corpora non eſſent. pars ergo ad totum relatiue dicitur: quia omnis pars alicuius toti⁹ pars eſt: ⁊ totum omnibus partibus totum eſt. Sed quoniam ⁊ pars corpus eſt ⁊ totuꝫ: non tantum iſta relatiue dicuntur: ſed etiam ſubſtantialiter dicūtur. Fortaſſis ergo mēs totum eſt: ⁊ eius quaſi partes amor quo ſe amat: ⁊ ſcientia qua ſe nouit: quibus duabus partibus illud totum conſtat. An tres ſunt equales partes quibus totum vnum completur. Sed nulla pars: totū cuius pars eſt complectitur. Mens vero cum ſe totam nouit: hoc ē perfecte nouit per totū eius ē noticia eius. Et cum ſe perfecte amat: totam ſe amat: ⁊ per totum eius eſt amor eius. Num ergo ſicut ex vino ⁊ aqua ⁊ melle vna ſit potio: ⁊ ſingula per totū ſunt: ⁊ tamen tria ſunt. nulla enim pars eſt potionis que non habeat hec tria. Nō eniꝫ iūcta velut ſi aqua ⁊ oleum eſſent: ſed omnino commixta ſunt: ⁊ ſubſtantie ſunt omnes: ⁊ totus ille liquor vna quedam eſt ex tribus ꝓfecta ſubſtantia. Tale ali/

quid arbitranduꝫ eſt eſſe ſimul hec tria: mēteꝫ: amoreꝫ: noticiā. ſed nō vnius ſubſtantie ſunt aqua: vinuꝫ: ⁊ mel: q̄ꝫuis ex eoꝝ cōmixtione fiat vna ſubſtantia potionis. Quomodo aūt illa tria nō ſunt eiuſdē ſubſtantie non video: cuꝫ mēs ipſa ſe amet: atqꝫ ipſa ſe nouerit: atqꝫ ita ſint hec tria: vt nō alteri alicui reꝝ mens vel amata vel nota ſit. Vnius ergo eiuſdēqꝫ eſſentie neceſſe eſt hec tria ſint: ⁊ iō ſi tanq̄ꝫ cōmixtiōe ꝯfuſa eēnt: nullo mō eēnt tria: nec referri ad inuicē poſſent. Quēadmodumꝫ ſi ex vno eodemqꝫ auro tres anulos ſimiles facias: quāuis cōnexos ſibi referuntur ad inuiceꝫ ꝙ ſimiles ſunt. Omnis enim ſimilis: alicui ſimilis eſt: ⁊ trinitas anuloꝝ eſt ⁊ vnuꝫ auruꝫ. At ſi miſceantur ſibi ⁊ per totam ſinguli maſſam ſuam conſpergantur: intercidet illa trinitas: ⁊ omnino non erit. ac non ſolum vnum aurum dicetur: ſicut in illis tribus anulis dicebatur: ſed iaꝫ nulla aurea tria.

Qd mens ⁊ amor ⁊ noticia ⁊ ſingula in ſe maneant ⁊ omnia in oībus.

Capitu. v.

v Et in illis tribus cum ſe nouit mens ⁊ amat ſe: manet trinitas: mens: amor noticia: ⁊ nulla cōmixtione cōfundit: quāuis ⁊ ſingula ſint in ſeipſis: ⁊ inuiceꝫ tota in totis: ſiue ſingula in binis: ſiue bina in ſingulis. Itaqꝫ omnia in omnibus. Nam ⁊ mens eſt vtiqꝫ in ſeipſa: quoniam ad ſeipſam mens dicitur: quāuis noſcens vel nota: vel noſcibilis: ad ſuam noticiam relatiue dicatur. Amans quoqꝫ ⁊ amata vel amabilis ad amorem referatur: quo ſe amat ⁊ noticia. quāuis referatur ad mentem cognoſcentem vel cognitaꝫ: tamen ⁊ ad ſeipſam nota et noſcens dicitur. Non eniꝫ ſibi incognita noticia: quīa ſe mens ipſa cognoſcit. Et amor q̄ꝫuis referatur ad mentem amantem cuius amor eſt: tamen ⁊ ad ſeipſum eſt amor: vt ſit etiaꝫ in ſeipſo: quia ⁊ amor amatur. Nec alio niſi amore amari pōt: id eſt ſeipſo. Ita ſunt hec ſingula in ſeipſis. In alterius autem ita ſunt: quia ⁊ mēs amās in amore eſt: ⁊ amor in amantis noticia: ⁊ noticia in mente noſcēte. Singula in binis ita ſunt: quia mens que ſe nouit ⁊ amat in amore ⁊ noticia ſua eſt. et amor amantis mentis ſeſeqꝫ ſcientis: in mēte noticiaqꝫ eius eſt. Et noticia mentis ſe ſciētis: ⁊ amantis in mente atqꝫ in amore eius ē quia ſcientem ſe amat ⁊ amantem ſe nouit. Ac per hoc ⁊ bina in ſingulis: quia mēs que ſe nouit ⁊ amat: cum ſua noticia eſt in amore ⁊ cum ſuo amore in noticia. Amor quippe ipſe ⁊ noticia ſimul ſunt in mēte: que ſe amat ⁊ nouit. Tota vero in totis: quemadmoduꝫ ſint: iam ſupra oſtendimus: cuꝫ ſe tota mens amat: ⁊ totaꝫ nouit: ⁊ totuꝫ amoreꝫ ſuuꝫ nouit: totamqꝫ amat noticiaꝫ ſuam: quando tria iſta ad ſeipſa perfecta ſunt. Miro itaqꝫ modo tria iſta inſeparabilia ſunt ⁊ ſemetipſis: ⁊ tamen eoruꝫ ſinguluꝫ quodqꝫ ſubſtantia eſt: ⁊ ſimul omnia vna ſubſtātia vł eſſentia: cū ⁊ relatiue dicantur ad inuicem.

De noticia qua mens non ſoluꝫ ſe: ſed etiam alias mentes noſſe regulariter poteſt.

Capitu. vi.

ſ Ed cuꝫ ſeipſaꝫ nouit humana mēs ⁊ amat ſeipſaꝫ: non aliquid incōmutabile nouit ⁊ amat: aliterqꝫ vnuſquiſqꝫ homo loquendo enunciat mēteꝫ ſuaꝫ: quid in ſeipſo agatur attēdens. Aliter autē humanaꝫ mentē ſpeciali aut generali cognitione diffinit. Itaqꝫ cum mihi de ſua propria loquitur: vtruꝫ intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: ⁊ vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo. Cum vero de humana ſpecialiter aut generaliter veꝝ dicit: agnoſco ⁊ approbo. Vnde manifeſtum eſt aliud vnumquemqꝫ videre in ſe: quod ſibi alius dicenti credat: non tamen videat. aliud autem in ipſa veritate quod alius quoqꝫ poſſit intueri: quoruꝫ alteruꝫ mutari per tempora: alteꝝ incōmutabili eternitate cōſiſtere. Neqꝫ eniꝫ oculis corporeis multas mentes videndo ꝑ ſimilitudineꝫ colligimus: generaleꝫ vel ſpecialem mentis humane noticiam: ſed intuemur inuiolabilem veritatem ex qua perfecte quantuꝫ poſſumus diffiniamus. non qualis ſit vniuſcuiuſqꝫ hominis mens: ſed qualis eſſe ſempiternis rationibus debeat. Vnde etiam phantaſias reruꝫ corporaliuꝫ per corporis ſenſum hauſtas ⁊ quodāmodo infuſas memorie: ex quibus etiā ea que non viſa ſunt ficto phantaſmate cogitamꝰ: ſiue alter q̄ꝫ ſunt: ſiue fortuitu ſicuti ſunt: aliis omnino regulis ſupra menteꝫ noſtraꝫ incōmutabiliter manentibus: vel approbare apud noſmet

ipſos: vel impꝛobare conuincimur: cum recte aliquid appꝛobamus aut impꝛobamus. Nã cuȝ ⁊ recolo carthaginis menia que vidi: ⁊ cum fingo alexandrie que non vidi: eaſdẽqꝫ imaginarias foꝛmas quaſdã quibuſdã pꝛeferens: rationabiliter pꝛefero: viget et claret deſuper iudiciuȝ veritatis: ac ſui iuris incoꝛruptiſſimis regulis firmum eſt. Et in coꝛpoꝛalium imaginũ quaſi quodam nubilo ſubtexitur non tamen inuoluitur atqꝫ confunditur. Sed intereſt vtrũ ego ſub illa: vel in illa caligine: tanq̃ꝫ a celo perſpicuo ſecludar: an ſicut in altiſſimis montibus accidere ſolet inter vtrũqꝫ aere libero fruens: ⁊ sereniſſimã lucem ſupꝛa ⁊ denſiſſimas nebulas ſubter aſpiciã. Nã vnde in me fraterni amoris inflãmatur ardoꝛ: cũ audio virũ aliquem pꝛo fidei pulchꝛitudine ⁊ firmitate: acria toꝛmenta toleraſſe. Et ſi mihi digito oſtẽdatur ipſe homo: ſtudeo mihi cõiungere: notũ facere: amicitia colligare. Itaqꝫ ſi facultas datur accedo: alloquoꝛ: ſermoneȝ confero: affectũ meuȝ in illum quibus verbis poſſum expꝛimo: viciſſimqꝫ in eo fieri queȝ in me habeat atqꝫ expꝛimi volo. ſpiritalemqꝫ complexum credendo molioꝛ: quia perueſtigare tam cito ⁊ cernere penitus eius interioꝛa nõ poſſum. Amo itaqꝫ fidelem ⁊ foꝛtẽ virum: amoꝛe caſto atqꝫ germano. Quod ſi mihi inter noſtras loquelas fateatur: aut incautus aliquo modo ſeſe indicet: quod vel de deo credat incongrua: atqꝫ in illo quoqꝫ carnale aliquid deſideret: ⁊ pꝛo tali erroꝛe illa pertulerit: vel ſperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: ſtatim amoꝛ ille quo in eum ferebar offenſus: ⁊ quaſi repercuſſus: atqꝫ ab indigno homine ablatus: mea foꝛma permanet: ex qua eũ talem credens amaueram. Niſi foꝛte ad hoc amo iam vt talis ſit: cum taleȝ non eſſe comperero. At in illo homine nihil mutatum eſt: mutari tamen poteſt vt fiat: quod cum iam eſſe credideram: In mente auteȝ mea mutata eſt vtiqꝫ ipſa extimatio: que de illo aliter ſe habebat: ⁊ aliter habet. Idẽqꝫ amoꝛ ab intentione perfruendi: ad intentionem conſulendi: incõmutabili deſuper iuſticia iubente deflexus eſt. Ipſa vero foꝛma, inconcuſſe ac ſtabilis veritatis. ⁊ in qua fruerer homine: bonuȝ cũ credens. ⁊ in qua cum conſulo: vt bonus ſit: eadem luce incoꝛruptibilis ſinceriſſimeqꝫ rationis: ⁊ mee mentis aſpectuȝ: ⁊ illam phantaſie nubem quaȝ deſuper cerno cum eundeȝ homineȝ quẽ viderã cogito in perturbabili eternitate perfundit. Item cum arcum pulchꝛe ⁊ equaliter intoꝛtuȝ queȝ vidi: verbi gratia: carthagini animo reuoluo: res quedã menti nunciata per oculos memoꝛieqꝫ tranſfuſa imaginariuȝ conſpectuȝ facit. Sed aliud mẽte conſpicio ſecunduȝ quod mihi opus illud placet: vnde etiaȝ ſi diſpliceret: coꝛrigerem. Itaqꝫ de iſtis ſecundũ illam iudicamus: ⁊ illã cernimus rationalis mentis intuitu. Iſta vero aut pꝛeſentia ſenſu coꝛpoꝛis tangimus aut imagines abſentiũ fixas in memoꝛia recoꝛdamur: aut ex earuȝ ſimilitudine talia fingimus: qualia noſipſi ſi vellemus atqꝫ poſſemus: etiam opere moliremur. Aliter enim figurantes animo imagines coꝛpoꝛum: aut per coꝛpus coꝛpoꝛa videntes. aliter auteȝ rationes artemqꝫ ineffabiliter pulchꝛã talium figurarũ ſuper aciem mentis ſimplici intelligẽtia capientes.

De verbo quod mens ex eterna concipit veritate.

Capitu. vij.

In illa igitur eterna veritate ex qua tẽpoꝛalia facta ſunt omnia: foꝛmã ſecundũ quã ſumus: ⁊ ſecundũ quam vel in nobis vel in coꝛpoꝛibus vera ⁊ recta ratione aliquid operamur viſu mentis aſpicimus: atqꝫ inde conceptã rerũ veracem noticiaȝ: tanq̃ꝫ verbũ apud nos habemus: ⁊ dicendo intus gignimus: nec a nobis naſcẽdo diſcedit. Cum auteȝ ad alios loquimur: verbo intus manenti miniſteriuȝ vocis adhibemus. aut alicuius ſigni coꝛpoꝛalis: vt per quandã cõmemoꝛationẽ ſenſibilẽ tale aliquid fiat etiam in animo audiẽtis: quale de loquẽtis animo nõ recedit. Nihil itaqꝫ agimus per membꝛa coꝛpoꝛis in factis dictiſqꝫ noſtris: quibus vel appꝛobantur vel impꝛobantur moꝛes hominum: quod non verbo apud nos intus edito pꝛeuenimus. Nemo enim volens aliquid facit: quod nõ in coꝛde ſuo pꝛius dixerit. Quod verbũ amoꝛe concipitur: ſiue creature: ſiue creatoꝛis. id eſt aut nature mutabilis: aut incõmutabilis veritatis.

Quali amoꝛe diligi debeat creatura.

Capitulũ. viij.

e Rgo aut cupiditate: aut caritate: nō quo nō ſit amanda creatura: ſed ſi ad creatorem refertur ille amor: non iā cupiditas ſed caritas erit. Tunc eniꝫ eſt cupiditas cum propter ſe amatur creatura. tunc non vtenteꝫ adiuuat: ſed corrumpit fruentem. Cum ergo aut par nobis: aut inferior creatura ſit: inferiore vtendum eſt ad deuꝫ. pari auteꝫ fruendum: ſed in deo. Sicut eniꝫ teipſo: non in teipſo frui debes: ſed in eo qui fecit te. Sic etiam illo: quē diligis: tanquā teipſuꝫ. ⁊ nobis ergo ⁊ fratribus in domino fruamur. ⁊ inde nos nec ad noſmet ipſos remittere: ⁊ quaſi relaxare deorſuꝫ verſus audeamus. Naſcitur aūt verbū cum excogitatū placet: aut ad peccandū: aut ad recte faciendū. Verbū ergo noſtrum ⁊ mentē de qua gignitur quaſi medius amor coniungit: ſeqꝫ cum eis tertium cōplexu incorporeo ſine vlla ꝯfuſione cōſtringit.

Quo differat dilectio reruꝫ ſpiritaliū ab amore carnalium.

Capitulū. ix.

c Onceptū autem verbum ⁊ natuꝫ id ipſuꝫ eſt: cuꝫ voluntas in ipſa noticia ꝯquieſcit: quod fit in amore ſpiritaliuꝫ. Qui eniꝫ: verbi gratia: perfecte nouit: perfecteqꝫ amat iuſticiā: iā iuſtus eſt: etiā ſi nulla exiſtat ſecundū eā forinſecus per mēbra corporis operādi neceſſitas. In amore aūt carnaliū tēporaliūqꝫ rerū. ſicut in ipſis animaliū fetibus: alius eſt conceptus verbi: alius partus. Illic eniꝫ quod cupiendo concipitur: adipiſcendo naſcitur. Quoniā non ſufficit auaricie noſſe: ⁊ amare aurum: niſi ⁊ habeat. Neqꝫ noſſe ⁊ amare veſci: aut concūbere: niſi etiā id agat. neqꝫ noſſe ⁊ amare
Joh.4 honores ⁊ imperia: niſi proueniant. Que tamen omnia: nec adepta ſufficiunt. Qui eniꝫ
Ps.7 biberit ex hac inquit aqua: ſitiet iterū. Ideo qꝫ ⁊ in pſalmo. Concepit inquit dolorē: ⁊ peperit iniquitatem. Dolorē vel laborem dicit concipi: cū ea concipiuntur que noſſe ac velle nō ſufficit: ⁊ inardeſcit atqꝫ egrotat anim⁹ indigentia: donec ad ea perueniat: ⁊ quaſi pariat ea. Unde eleganter in latina lingua par
ē.j. ta dicuntur: ⁊ reperta atqꝫ cōperta. que verba quaſi a partu ducta reſonant. Quia cōcupiſcētia cuꝫ conceperit parit peccatū. Unde dominus clamat. Venite ad me omnes math. ij
q laboratis ⁊ onerati eſtis. Et alio loco. Ve pregnātibus: ⁊ lactantibus in illis diebus.
Cum itaqꝫ ad partum verbi referret omnia ibi. 24.
vel recte facta vel peccata: ex ore inquit tuo iuſtificaberis: ⁊ ex ore tuo condēnaberis: os volens intelligi: non hoc viſibile: ſed interi⁹ inuiſibile cognitionis ⁊ cordis.

Nō omnia que noticia cōprehendit dici poſſe cōcepta. Ca. x.

r Ecte ergo querit: vtruꝫ omnis noticia verbuꝫ: an tantum amata noticia. Nouimus enim ⁊ ea que odimus. Sed nec cōcepta: nec parta dicenda ſunt animo: que nobis diſplicent. Non eniꝫ omnia que quoquo modo tangūt concipiuntur: vt tantū nota ſint. nō tamē verba dicantur ſicut iſta de quibus nunc agimus. Aliter enim dicuntur verba que ſpacia temporū ſyllabis tenent: ſiue pronūcientur: ſiue cogitent. aliter omne quod notuꝫ eſt verbuꝫ dicitur animo impreſſuꝫ quādiu de memoria proferri ⁊ diffiniri poteſt: quāuis res ipſa diſpliceat. aliter cū placet quod mente concipit. Secundū quod genus verbi accipiendū eſt quod ait apoſtolus. Nemo dicit dn̄s ieſus: niſi in ſpiritu ſancto: cū ſecundū aliā verbi notionē dicant ⁊ il j Cō.12
li. De quibus ipſe dn̄s ait. Nō omnis q dicit mihi domine dn̄e: intrabit in regnum ce Mat.7
lorum. Verūtamen cum ⁊ illa que odimus recte diſplicent: recteqꝫ improbantur: approbatur eorum improbatio: ⁊ placet ⁊ verbum eſt. Neqꝫ vitiorū noticia nobis diſplicet: ſed ipſa vitia. Nam placet mihi qđ noui: ⁊ diffinio quid ſit intemperantia: ⁊ hoc eſt verbum eius: ſicuti ſunt in arte nota vitia. Et recte approbat eoꝝ noticia: cū diſcernit cognitor ſpecieꝫ priuationēqꝫ virtutis: ſicut aire: ⁊ negare: eſſe ⁊ nō eſſe. Attamē virtute priuariatqꝫ in vitium deficere damnabile eſt. Et diffinire intemperantiam verbūqꝫ eius dicere pertinet ad arteꝫ morum. Eſſe auteꝫ intēperāteꝫ ad id pertinet quod illa arte culpatur. Sicut noſſe ac diffinire quid, ſit, ſoleciſmus pertinet ad artem loquēdi: facere auteꝫ vitiuꝫ eſt: quod eadem arte reꝑhēditur. Verbū ē igit: quod nūc diſcernere ac inſinuare volumus

cum amoꝛe: notitia. Cū itaqꝫ ſe mens nouit
⁊ amat: iūgit amoꝛe verbū eius. Et quoniaꝫ
amat notitiaꝫ: ⁊ nouit amoꝛem ⁊ verbum in
amoꝛe eſt: ⁊ amoꝛ in verbo: ⁊ vtrūqꝫ in amā
te atqꝫ d cente. Sed omnis ſecūduꝫ ſpeciem
notitia: ſimilis eſt ei rei quam nouit. Et eniꝫ
alia notitia ſecunduꝫ priuationeꝫ quaꝫ cuꝫ im
pꝛobamus: loquimur. Et hec pꝛiuatiōis im
pꝛobatio ſpecieꝫ laudat: ideoqꝫ appꝛobatur.
Concepte notitie ſimilitudineꝫ nunc ad equa
litatem mentis accedere: cum id quod cogno
ſcitur: neqꝫ inferioꝛis neqꝫ ſuperioꝛis natu/
re eſt.

Capituluꝫ. xi.

Habet ergo animus nōnullam ſpecie
b note ſimilitudineꝫ: ſiue cuꝫ ea placet:
ſiue cuꝫ eius pꝛiuatio diſplicet. Quo/
circa inquantū deū nouimus: ſimiles ſumꝰ.
Sed nō ad equalitatē ſimiles: quia nec tan/
tū eū nouimus: quantū ipſe ſe. Et queādmo
dum cum per ſenſuꝫ coꝛpoꝛeis diſcimus coꝛ
poꝛa: fit eoꝛum aliqua ſimilitudo in animo
noſtro: que phantaſia memoꝛie eſt. Nō eniꝫ
oīno ipſa coꝛpoꝛa in aīo ſunt: cum ea cogita/
mus: ſed eoꝛū ſimilitudines. Itaqꝫ cū eas ꝓ
illis appꝛobamus: erramus. Erroꝛ nāqꝫ eſt
pꝛo alio alterius appꝛobatio. Melioꝛ eſt tñ
imaginatio coꝛpoꝛis in animo: qꝫ illa ſpecies
coꝛpoꝛis: inquantū hec in melioꝛe natura eſt
id eſt in ſubſtātia vitali ſicuti animus ē: ita cū
deū nouimus: qꝫuis melioꝛes efficiamur qꝫ
eramꝰ anteqꝫ noſſemus: maximeqꝫ cū eadē
noticia etiā placita digneqꝫ amata ꝟbuꝫ eſt:
fitqꝫ aliqua dei ſimilitudo illa notitia: tñ infe/
rioꝛ eſt: qꝛ in inferioꝛe natura eſt. Creatura
quippe animus: creatoꝛ auteꝫ deus. Ex quo
colligitur: quia cum ſe mens ipſa nouit atqꝫ
appꝛobat: ſic eſt eadem noticia verbum eius
vt ei ſit par omnino ⁊ equale: atqꝫ identidem
quia neqꝫ inferioꝛis eſſentie noticia eſt: ſicut
coꝛpoꝛis. neqꝫ ſuperioꝛis ſicut dei. Et cum
habeat noticia ſimilitudineꝫ ad eaꝫ reꝫ quam
nouit. hoc eſt cuius noticia eſt: hec habet per
fectam ⁊ equalem qua mens ipſa que nouit
eſt nota. Ideoqꝫ ⁊ imago ⁊ verbuꝫ eſt. qꝛ de
illa exprimitur cum cognoſcendo eidem co/
equatur: et eſt gignenti equale quod geni/
tum eſt.

Cur ſicut noticia mentis eſt pꝛoles: non etiā
amoꝛ partus eiuſdem ſit.

Ca. xij.

Quid ergo amoꝛ. nō erit imago. nō ꝟ
q buꝫ. non genitus. Cur enim mēs no
ticiā ſuā gignit cum ſe nouit: ⁊ amoꝛē
ſuum nō gignit cuꝫ ſe amat. Nam ſi pꝛopte
rea eſt notionis ſue cauſa quia noſcibilis eſt:
amoꝛis etiam ſui cauſa eſt: quia eſt amabilis
Cur vtrunqꝫ itaqꝫ nō genuerit: difficile eſt
dicere. Hec enim queſtio etiam de ipſa ſum
ma trinitate: omnipotentiſſimo creatoꝛe deo
ad cuius imagineꝫ homo factus eſt: ſolet mo
uere homines: quos veritas dei per huma/
nam locutionem inuitat ad fidem. Cur non
ſpiritus quoqꝫ ſanctus a patre deo genitus
vel creditur vel intelligitur: vt filius etiam
ipſe dicatur. Quod nunc in mente humana
vtcunqꝫ inueſtigare conamur: vt ex inferio/
re imagine in qua nobis familiarius natura
ipſa noſtra quaſi interrogata reſpondet exer
citatioꝛem mentis aciem ab illuminata crea/
tura ad lumen incōmutabile dirigamus. Si
tamen veritas ipſa perſuaſerit: ſicut dei ver/
bum filium eſſe nullus chꝛiſtianus dubitat.
ita caritatem eſſe ſpiritumſanctum. Ergo ad
imagineꝫ illam que creatura eſt. hoc eſt ad ra
tionalem mētem: diligētius de hac re inter/
rogandam conſiderandāqꝫ redeamus: vbi
tempoꝛaliter exiſtens nonnullarum rerum
noticia que ante non erat: ⁊ aliquarum rerū
amoꝛ: que antea non amabantur diſtinctius
nobis aperit quid dicamus: quia ⁊ ipſi locu/
tioni tempoꝛaliter dirigende: facilioꝛ eſt ad
explicandum res que in oꝛdine tempoꝛum
compꝛehenditur. Primo itaqꝫ manifeſtuꝫ
ſit poſſe fieri vt ſit aliquid ſcibile. id eſt quod
ſciri poſſit: ⁊ tamen neſciatur. illud auteꝫ fie/
ri non poſſe vt ſciatur: quod ſcibile non fue/
rit. Unde liqdo tenendum eſt ꝙ omnis res
quācunqꝫ cognoſcimus congenerat in no/
bis noticiam ſui. Ab vtroqꝫ enim noticia pa
riter: a cognoſcente ⁊ cognito. Itaqꝫ mens
cum ſeipſam cognoſcit: ſola parens eſt noti/
cie ſue: ⁊ cognitum enim ⁊ cognitoꝛ ipſa eſt.
erat autem ſibi ipſa noſcibilis: ⁊ anteqꝫ ſe noſ
ſet: ſed noticia ſui non erat in ea: cum ſeipſa
non nouerat. Quod ergo cognoſcit ſe: pa/
trem ſibi noticiam ſui gignit: quia non mi/
nus ſe nouit quā eſt. nec alterius eſſentie eſt
noticia eius: non ſolum quia ipſa nouit: ſed
etiam quia ſeipſam: ſicut ſupꝛa diximus

Quid ergo de amore dicẽdũ ẽ. cur nõ etiam
cũ ſe amat: ipſm quoqꝫ amorẽ ſui genuiſſe vi
deať. Et enĩ amabilis ſibi. ⁊ añqꝫ ſe amaret:
qꝛ poterat ſe amare ſicut erat ſibi noſcibilis ⁊
anteqꝫ ſe noſſet: qꝛ poterat ſe noſſe. Nã ſi nõ
ſibi eſſet noſcibilis: nunqꝫ ſe noſſe potuiſſet.
Ita ſi nõ ſibi eſſet amabilis: nũqꝫ amare po
tuiſſet. Cur itaqꝫ amando ſe nõ genuiſſe di/
catur amorẽ ſuũ: ſicut cognoſcendo ſe genuit
noticiã ſuaꝫ. In eo quidẽ manifeſte oſtendiť
hoc amoris eſſe principium: vnde procedit:
ab ipſa quidẽ mente procedit: que ſibi ẽ ama
bilis anteqꝫ ſe amet atqꝫ ita principiũ eſt amo
ris ſui: quo ſe amat. Sed ideo non recte diciť
genitus ab ea ſicut noticia ſui qua ſe nouit: qꝛ
noticia iam inuentũ eſt quod partuꝫ repertuꝫ
diciť: quod ſepe ꝑcedit inquiſitio eo fine qetu
ra. Nã inquiſitio ẽ appetitus inueniẽdi: qḋ
idẽ valet: ſi dicas reperiẽdi. Que aũt reperiũ
tur: quaſi pariunť: vnde ꝓli ſimilia ſunt: vbi
niſi in ipſa noticia. Ibi enĩ quaſi expreſſa for
mantur. Nã ⁊ ſi iam erant res quas queren/
do inuenimus: noticia tamen ipſa non erat:
quã ſicut prolẽ naſcenteꝫ deputamus. porro
appetitus ille qui eſt ingrendo procedit a que
rente: ⁊ pendet quodãmodo. neqꝫ requieſcit
fine quo intendiť: niſi id quod queritur inuẽ
tum: querenti copuleť. Qui appetitus. id eſt
inquiſitio: quãuis amor eſſe nõ videať: quo
id quod notũ eſt: amatur hoc enim adhuc vt
cognoſcatur agiť: tamen ex eodẽ genere quid
dã eſt. Nam voluntas iam dici poteſt: quia
omnis qui querit inuenire vult: ⁊ ſi id queriť
quod ad noticiaꝫ ꝑtineat: omnis q querit noſ
ſe vult. Quod ſi ardenter atqꝫ inſtanter vult
ſtudere dicitur: quod maxime in aſſequẽdis
atqꝫ adipiſcendis quibuſqꝫ doctrinis dici ſo
let. Partum ergo mentis antecedit appetitꝰ
quidam: quo id quod noſſe volumus: querẽ
do ⁊ inueniendo naſcitur proles ipſa noticia
ac per hoc appetitus ille quo concipitur pari
turqꝫ noticia: partus ⁊ proles recte dici non
poteſt. Idemqꝫ appetitus quo inhiať rei co/
gnoſcende: fit amor cognite: dum tenet atqꝫ
amplectitur placitã prolem. id eſt noticiaꝫ gi
gnentiqꝫ coniungit Et eſt quedaꝫ imago tri
nitatis: ipſa mens ⁊ noticia eius: quod eſt ꝓ
les eius: ac de ſeipſa verbuꝫ eius: ⁊ amor ter
tius. ⁊ hec tria vnũ atqꝫ vna ſubſtantia. Nec
minor proles: dũ tantam ſe nouit mens quã
ta eſt: nec minor amor dum tantum ſe diligit
quantum nouit ⁊ quanta eſt.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

j. De ſtudijs diſcere amantium qḋ igno
rant: quod tamẽ nõ expeterent ſcire ſi
penitus ignorarent.
ij Quibus cauſis amari videntur cogni
ta: cum ipſa ſcientia eorum que neſci/
mus expetitur.
iij An incognita ſibi ſit mens cũ ſe querit
vt nouerit.
iiij De proprijs mentis que nõ pȯt igno
rare.
v In quo mens noſſe ſe debeat: ⁊ a qui
bus abſtinere ne eis quaſi proprijs de
lectetur: atqꝫ in ſe minus nouerit.
vi In quibus mens de ſe cogitans poſſit
errare.
vij De opinionibus eorum qui mentẽ ali
quid precipuũ corporis eſſe ſenſerit.
viij Qḋ mens noſſe ſe querens: nihil de ſe
corporeum debet cogitare.
ix Quõ mẽs cognoſcit ſeipſam.
x Qḋ mens noſſe ſe cupiens nihil eorũ
de ſe opinari debeat: de quibus ſcire ẽ
dubitandum.
xi De memoria: intelligentia ⁊ volunta
te: in quibus mens habꝫ in ſe quandã
imaginem diuine trinitatis.
xij De querenda imagine tritatis etiaꝫ in
his que anima ex corporis ſentibus cõ
cipit.

Aurelij auguſtini epiſcopi de trinitate liber decimus incipit.

De ſtudijs diſcere animãtiũ qḋ ignorãt: qḋ
tamen non expecterent ſcire ſi penitus igno/
rarent.

Capitulũ. j.

Nunc ad ea ipſa conſequenter
enodatius explicãda limatior
n accedat intentio. Ac primum
quia reꝫ prorſus ignotã ama/
re omnino nullꝰ poteſt diligẽ
ter intuendum eſt cuiuſmodi
ſit amor ſtudentium. id eſt nõ

iam ſcientiū: ſed adhuc ſcire cupientiū quãqꝫ
doctrinā. Et in his quippe rebus in quibus
nō vſitate dicit̄ ſtudium. ſolent exiſtere amo/
res ex auditu: dum cuiuſqꝫ pulchritudinis fa
ma ad videndū ac fruendū animus accendit̄
quia generaliter nouit corpoꝝ pulchritudi/
nes: ex eo ꝙ plurimas vidit: ⁊ ineſt intrinſe/
cus vnde approbet̄: cui forinſecus inhiatur.
Quod cū ſit: nō rei penitus incognite amor
excitatur: cuius genus ita notū eſt. Cum aūt
virū bonum amamus: cuius faciem non vi/
dimus: ex noticia virtutū amamus: quas no
uimus in ipſa veritate. Ad doctrinas autem
cognoſcendas: plerumqꝫ nos laudantiū atqꝫ
predicantiū accendit auctoritas. Attamen niſi
breuiter impreſſaꝫ cuiuſqꝫ doctrine haberemꝰ
in animo notionē: nullo ad eā diſcendā ſtu/
dio flagraremus. Quis enim ſciende: ver/
bi gratia: rhetorice vllā curam ⁊ operā impē
deret: niſi ante ſciret eā dicendi eſſe ſcientiam.
Aliquādo etiaꝫ ipſaꝝ doctrinaꝝ fines audi/
tos expertoſue miramur: ⁊ ex hoc inardeſci/
mus facultatē cōparare diſcēdo qua ad eos
ꝑuenire poſſimus. Tanqꝫ ſi litteras neſciē/
ti ꝑdicat̄: quandam eſſe doctrinam qua quiſqꝫ
valeat: quāuis lōge abſenti verba mittere ma
nu facta in ſilentio: que rurſus ille cui mittunt̄
nō auribus: ſed oculis colligat: idqꝫ fieri vi/
deat. Nōne dū cōcupiſcit noſſe quod id poſ/
ſit: omni ſtudio circa illum finem mouet̄: quē
iā notuꝫ tenet. Sic accendunt̄ ſtudia diſcentiū
Nam qđ quiſqꝫ proſus ignorat: amare nul
lo pacto pōt. Ita etiaꝫ ſignum ſi quis audiat
incognitum: veluti verbi alicuius ſonū quo
quid ſignificet̄ ignorat: cupit ſcire quidnā ſit
id eſt ſonus ille cui rei cōmemorande inſtitu
tus ſit: veluti audiat cum dicit̄ temetū: ⁊ igno
rans quid ſit: requirat. Iam itaqꝫ oportet vt
nouerit ſignū eſſe. id eſt, non eſſe inanē illam
vocē: ſed aliquid ea ſignificari. Alioqn iā no
tū eſt h̄ triſſyllabū: ⁊ articulatā ſpeciē ſuā im/
ꝑſſit aīo ꝑ ſenſuꝫ auriū. Quid amplius in eo
reqrat̄: quo magis innoteſcat: cuiꝰ oēs lr̄e oīa
qꝫ ſoni ſpacia nota ſunt: niſi: qꝛ ſimul innotuit
ſignū eſſe: mouitqꝫ ſciendi cupiditatē: cuius
rei ſignū ſit. Quo igit̄ amplius notū eſt: ſed
nō plene notū ē eo cupit aīus de illo noſſe qđ
reliquuꝫ ē. Si eni tātūmo eſſe iſtā vocē noſ
ſet: eāqꝫ alicuiꝰ rei ſignū eſſe nō eſſet: nihil iā
q̄reret de ſenſibili re: quātū poterat ſentiēdo
ꝑcepta. Quia vō nō ſolū eē vocē: ſꝫ ⁊ ſignū
eſſe iā nouit: ꝑfecte id noſſe vult. Necqꝫ vllū
ꝑfecte ſignū noſcit̄: niſi cuiꝰ rei ſignū ſit cog
ſcat̄. Hoc ğ q ardēti cura q̄rit vt nouerit: ſtu
dioqꝫ accēſus inſiſtit: nō pōt dici eſſe ſine amo
re. Quid igit̄ amat. certe eni amari aliqd niſi
notū nō poteſt. Necqꝫ ille iſtas tres ſyllabas
amat: qꝛ ſcit eas ſignificare aliquid: nō inde
nunc agit̄. nō eni hoc noſſe q̄rit. Sꝫ in eo qđ
ſcire ſtudet qd amet: inquirimus. qđ ꝑfecto nō
dū nouit. ⁊ ꝓpterea miramur: cur amet: qm̄
firmiſſime nouimꝰ amari niſi nota nō poſſe.
Quid ğ amat. niſi qꝛ nouit atqꝫ intuet̄ in rō/
nibꝰ reꝝ q̄ ſit pulchritudo doctrine: q̄ ꝯtinet̄
notitie ſignoꝝ oīuꝫ: ⁊ q̄ ſit vtilitas in ea peri
tia: q̄ inter ſe humana ſocietas ſenſa cōmuni/
cat: ne ſibi hoīuꝫ cetꝰ deteriores ſint q̄libet ſo
litudine: ſi cogitatiōes ſuas colloquēdo non
miſceant̄. Hāc ğ ſpeciē decorē ⁊ vtilē cernit̄
aīa: ⁊ nouit: ⁊ amat: eāqꝫ in ſe perfici ſtudet
quantū pōt: qſqs vocū ſignificantiū: quecūqꝫ
ignorat: inq̄rit. Aliud eſt eniꝫ qđ eā in veri/
tatis luce ꝯſpicit: aliud qđ in ſua facultate con
cupiſcit. Cōcupiſcit nāqꝫ in luce veritatis: q̄
magnū ⁊ q̄ bonū ſit: oēs: oīum gentiū lingu
as intelligere ac loqui: nullūqꝫ vt alienigenā
audire ⁊ a nullo ita audiri. Cuiꝰ notitie decꝰ
cogitatiōe iam cernit̄: amaturqꝫ res nota: q̄
ita ꝯſpicit̄: atqꝫ inflamat ſtudia diſcentiuꝫ: vt
circa eā moueant̄ eiqꝫ inhient in omni ope/
ra: quā impēdunt ꝯſequendi tali facultati: vt et
vſu amplectant̄ qđ ratione ꝓnoſcunt: atqꝫ ita
quiſqꝫ cui facultati ſpe ꝓpinquat: ei feruentiꝰ
amore inardeſcit. Eis doctrinis quippe ſtu/
det̄ vehementius: q̄ capi poſſe nō deſperant̄.
Nā cuiꝰ rei adipiſcende ſpem qſqꝫ nō gerit:
aut tepide amat: aut oīno nō amat: q̄uis quā
pulchra ſit videat. Quo circa: qꝛ oīuꝫ lingua
rū ſciētia fere ab oībus deſperat̄: ſue gentis
qſqꝫ maxime ſtudet: vt nouerit. Qđ ſi ⁊ illi
ad ꝑfectū ꝑcipiēde ſe nō ſufficere ſentit nemo
tn̄ tam deſidioſus eſt huius notitie: q nō cum
audierit incognitū verbū: velit noſſe qd illud
ſit: ⁊ ſi pōt: q̄rat ⁊ diſcat. Qđ dū querit: vtiqꝫ
in ſtudio diſcendi eſt: ⁊ videt̄ amare rē inco/
gnitā: quod nō ita eſt. Species nāqꝫ illa tan
git animū quā nouit ⁊ cogitat: in qua elucet
decus ꝯſociandoꝝ animoꝝ: in vocibus no/
tis audiendis: atqꝫ reddēdis: eaqꝫ accendit
ſtudio querentē quidē qđ ignorat: ſed notaꝫ

formā quo id pertineat intuenteꝫ ⁊ amanteꝫ.
Itaqꝫ ſi querentⁱ: verbi gratia: qd ſit temetū
hoc eniꝫ exēpli cauſa poſuerā: dicat: quid ad
te ptinet. reſpōdebit. Ne forte audiā loquen
tē: ⁊ nō intelligaꝫ: aut vſpiam forte id legaꝫ:
⁊ qd ſcriptor ſenſerit neſciaꝫ. Quis tandem
huic dicat: noli intelligere quod audis. noli
noſſe qd legis. Omnibꝰ eniꝫ fere animis rō
nalibus in ꝓmptu eſt: ad vidēdū huius peri
tie pulchritudo: qua hinc inter ſe cogitatata:
ſignificantiū vocū enunciatione noſcunt̃ pro
pter hoc notū decus: ⁊ ob hoc amatū qꝛ notū
ſtudioſe querit̃ verbuꝫ illud ignotuꝫ. Itaqꝫ
cuꝫ audierit atqꝫ cognouerit temetū: a veteri
bus vinuꝫ appellatuꝫ: ſed iā ex vſu loquēdi
quē nūc habemus hoc vocabulū emortuū ꝓ
pter nōnullos fortaſſe veterꝫ libros ſibi neceſ
ſariuꝫ deputabit. Si aūt ⁊ illos ſuꝑuacaneos
hꝫ: forte iam nec dignuꝫ qđ memorie cōmen
det exiſtimat: qꝛ videt ad illaꝫ ſpeciē doctrine
quaꝫ notaꝫ mēte intuet̃ atqꝫ amat: minime ꝑ
tinere. Quāobrē ois amor ſtudētis animi:
hoc eſt volentis ſcire qđ neſcit: non eſt amor
eius rei quā neſcit: ſed eius quā ſcit: ꝓpter qꝫ
vult ſcire qđ neſcit. aut ſi taꝫ curioſus eſt. vt
nō ꝓpter cauſam aliaꝫ notā: ſed ſolo amore
rapiat̃ incognita ſciēdi: diſcernendus quidē
eſt a ſtudioſi noīe iſte curioſus: ſed nec ipſe
amat incognita: imo cōgruentius dicit̃: odit
incognita: que nulla eſſe vult: dū vult oīa eē
cognita. Sed ne qſqꝫ nobis difficilioreꝫ refe
rat queſtionē: aſſerens tam non poſſe quēqꝫ
odiſſe qđ neſcit. qꝫ nō pōt amare qđ neſcit: nō
reſiſtimus verbis: ſed intelligenduꝫ eſt: non
hoc ideꝫ dici cum dicitur: amat ſcire incogni/
ta: ac ſi diceretur: amat incognita. Illud eni
fieri pōt vt amet quiſqꝫ ſcire incognita. vt au
tem amet incognita nō pōt. Nō eniꝫ fruſtra
ibi eſt poſitū ſcire: Quoniā qui ſcire amat in
cognita: non ipſa incognita: ſed ipſum ſcire
amat. Qđ niſi haberet cognitū neqꝫ ſcire ſe
quicquā poſſet fidenter dicere: neqꝫ neſcire.
Nō ſolum enim q dicit ſcio: ⁊ verū dicit: ne/
ceſſe eſt vt qd ſit ſcire ſciat: ſed etiā q dicit ne/
ſcio: idqꝫ fidider ⁊ verū dicit: ⁊ ſcit verum ſe
dicere. ſcit vtiqꝫ quid ſit ſcire: qꝛ ⁊ diſcernit
a ſciente neſcientē: cū veraciter ſe intuens di
cit neſcio. Et cū ipſe ſcit ſe verū dicere: vnde
ſciret: ſi quid ſit ſcire: neſciret.

Quibus cauſis amari vident̃ cognita: cum
ipſa ſcientia eorum que neſcimus expetitur.

Capi. ij.

Quilibet igit̃ ſtudioſus: quilibet curio
ſus nō amat incognita: cuꝫ ardentiſſi/
mo appetitu inſtat ſcire qđ neſcit. Aut
enim iam genere notū habet quod amat: id/
qꝫ noſſe expetit: etiā in aliqua re ſingula: ve
in ſingulis rebꝰ q̄ illi nōdū note forte laudāt̃
fingitqꝫ animo imaginariā formam qua exci
tet̃ in amorem. Vnde autē fingit: niſi ex his
que iaꝫ nouerat. Cui tñ forme animo figura
te atqꝫ in cogitatiōe notiſſime: ſi eam que lau
dabatur diſſimilem inuenerit: fortaſſe non
amabit. Quod ſi amauerit: ex illo amare in/
cipiet ex quo didicit. pauloante qppe alia erat
que amabatur: quam ſibi animus formans
exhibere conſueuerat. Si aūt illi forme ſimi
lem inuenerit quam fama predicauerat: cui
vere poſſit dicere: iam te amabam. nec tunc
vtiqꝫ amabat incognitam: quam in illa ſimi/
litudine nouerat. Aut i ſpecie ſempiterne ra
tionis videmus aliquid ⁊ ibi amamꝰ: quod
cum expreſſum in aliqua rei tēporalis effigie
illis qui experti ſunt laudantibus ⁊ amamus
⁊ credimus: nō aliquid amamus incognituꝫ
vñ iam ſupra ſatis diſſeruimus. Aut aliquid
notū amamus: propter quod ignotū aliquid
querimus. cuius ignoti amor nequaqꝫ nos
tenet: ſed illius cogniti quo ꝑtinere nouimus
vt illud etiā qđ adhuc ignotū querimus no/
uerimus. ſicut de incognito verbo pauloan/
te locutus ſum. Aut ipſuꝫ ſcire quiſqꝫ amat:
qđ nulli ſcire aliqd cupiēti eſſe incognitū pōt
His cauſis vident̃ amare incognita: qui ſci
re aliqd volūt qđ neſciunt: ⁊ ꝓpter ardentio/
reꝫ querendi appetitum ſine amore eſſe dici
non poſſunt. Sed quāqꝫ ſe res aliter habeat
nec omnino quicqꝫ ametur incognituꝫ: arbi
tror me perſuaſiſſe verū diligenter intuenti/
bꝰ. Sed qꝛ exēpla q̄ dedimus eorū ſunt qui
aliquid qđ ipſi nō ſunt noſſe cupiunt: viden
dū eſt ne forte aliquod nouū genus appareat
cum ſeipſa mens noſſe deſiderat.

An incognita ſibi ſit mēs cuꝫ ſe querit vt no
uerit. Capi. iij.

Quid ergo amat mens: cū ardenter ſe
ipſam querit vt nouerit: dum incogni
ta ſibi eſt. Ecce eniꝫ mēs ſemetipſam
querit vt nouerit: ⁊ inflammatur hoc ſtudio.
Amat igitur. Sed quid amat. Seipſam.

Quō:cū ſe nōdū nouerit nec qſq̄ꝫ poſſit ama
re qḋ neſcit. An ei i ſama ꝑdicauit ſpeciē ſuā
ſicut de abſētibus ſolem⁹ audire. Forte ğ ſe
nō amat:ſꝫ qḋ de ſe fingit hoc amat. lōge for
taſſe aliud q̄ꝫ ipſa eſt. aut ſi ſe mens ſui ſimilē
fingit:ꝛ ideo cū hoc figmentū amat:ſe amat
antēq̄ꝫ nouerit:qꝛ id qḋ ſui ſimile eſt intueť.
Nouit igiť alīs mētes ex qbus ſe fingat:ꝛ ge
nere ipſo ſibi nota eſt. Cur ğ cū alias mētes
nouit:ſe nō nouit:cū ſeipſa nihil poſſit eſſe p̄
ſenti⁹. Qḋ ſi vt oculis corpꝛis magis alij ocu
li noti ſunt:q̄ꝫ ipſi ſibi:nō ſe ergo q̄rant nūq̄ꝫ
inuētura. Nunq̄ꝫ eniꝫ ſe oculi pꝛeter ſpecula
videbūt. Nec vllo mō putandū eſt etiā reb⁹
incorporeis cōtemplandis tale aliquid adhi/
beri:vt mens tāq̄ꝫ in ſpeculo ſe nouerit. An
in rōne veritatis eterne videt q̄ꝫ ſpecioſuꝫ ſit
noſſe ſemetip̄ſam:ꝛ h̄ amat:qḋ videt ſtudet/
q̄ꝫ in ſe fieri:qꝛ q̄ꝫuis ſibi nota nō ſit:notū tñ
ei ē q̄ꝫ bonū ſit vt ſibi nota ſit. Et h̄ qḋ ē pmi
rabile ē:nōdū ſe noſſe:ꝛ q̄ꝫ ſit pulchꝛū ſe noſ
ſe iā noſſe. An aliquē finē optimū.id eſt ſecu
ritatē ꝛ beatitudinē ſuā videt:p quādā occul
tā memoꝛiā q̄ in lōginq̄ eā ꝓgreſſaꝫ nō deſe/
uit:ꝛ credit ad eūdē finē:niſi ſeip̄ſam cogno/
uerit ſe ꝑuenire nō poſſe. Ita dū illud amat
hoc q̄rit:ꝛ notū amat illud,ꝓpter qḋ q̄rit igno
tū. Sꝫ cur memoꝛia beatitudinis ſue potuit:
ꝛ memoꝛia ſui cū ea ꝑdurare nō potuit:vt tā
ſe noſſet q̄ vult ꝑuenire:q̄ꝫ nouit illud q̄ vult
ꝑuenire. An cū ſe noſſe amat:nō ſe quā non
dū nouit:ſꝫ ip̄m noſſe amat:acerbiuſq̄ꝫ tole/
rat ſeip̄ſam deeſſe ſciētie ſue:q̄ vult cūcta com
ꝑhendere. Nouit aūt qd ſit noſſe:ꝛ duꝫ hoc
amat qḋ nouit:etiā ſe cupit noſſe. Ubi ergo
noſſe ſuū nouit ſi ſe ñ nouit:nā nouit qḋ alia
nouerit:ſe aūt nō nouerit:hinc eni nouit:et
qd ſit noſſe. Quo pacto igiť ſe aliqd ſcientem
ſcit:q̄ ſeip̄ſam neſcit. neq̄ꝫ eniꝫ alterā mentem
ſciētē ſit ſꝫ ſeip̄ſam. Scit igiť ſeip̄ſam. Deinde
cū ſe q̄rit vt nouerit:querentē ſe iā nouit. Iā
ſe ergo nouit. Quapꝛopter nō pōt oino neſci
re ſe. Que dum ſe neſcientē ſcit:ſe vtiq̄ꝫ ſcit.
Si aūt ſe neſcientē neſciat:nō ſe querit ſciat.
Quapꝛopter eoipſo quo ſe querit:magis ſe
ſibi notā quā ignotā eſſe cōuinciť. Nouit eni
ſe querentē atq̄ꝫ neſcientē:dū ſe querit vt no
uerit. Quid ergo dicemus. An qḋ ex parte
ſe nouit:ex parte nō nouit. Sꝫ abſurdū ē di/
cere:nō eam totā ſcire qḋ ſcit. Nō dico totuꝫ
ſcit:ſed quod ſcit:tota ſcit. Cuꝫ itaq̄ꝫ aliqd de
ſe ſcit:qḋ niſi tota nō pōt:totā ſe ſcit. Scit aūt
ſe aliqd ſcientē:nec pōt quicq̄ꝫ ſcire,niſi tota.
Scit ſe igiť totā. Deinde qd eiꝰ ei tā notuꝫ
eſt quā ſe viuere.

De ꝓpꝛijs mētis que nō poteſt ignoꝛare.
Capitu.iiij.

n On pōt aūt ꝛ mēs eſſe ꝛ non viuere:
q̄ñ habet etiam amplius vt intelligat.
Nā ꝛ anime beſtiarum viuūt:ſꝫ nō itelligūt
Sicut ğ mens tota mēs ē:ſic tota viuit. No
uit aūt viuere ſe. Totā ſe igiť nouit. Poſtre
mo cū ſe noſſe mēs q̄rit:mētē ſe eſſe iā nouit
alioq̄n vtrū ſe querat ignoꝛat:ꝛ aliud ꝓ alio
foꝛſitā querat. Fieri eniꝫ pōt vt ipſa non ſit
mēs:atq̄ꝫ ita dū mētē noſſe querit:nō ſeip̄ſaꝫ
querat. Quapꝛopter q̄ñ cū querit mens qd
ſit mens:nouit qḋ ſe querat. ꝑfecto nouit qḋ
ipſa ſit mēs. poꝛro ſi hoc in ſe nouit qḋ mens
eſt:ꝛ tota mēs eſt:totā ſe nouit. Sed ecce nō
ſe nouerit eſſe mentē. cū aūt ſe querit:hoc tan
tūmodo nouerit qḋ ſe q̄rat. Pōt eniꝫ etiā ſic
aliud ꝓ alio querere:ſi hoc neſcit. vt aūt non
querat aliud ꝓ alio:ꝓculdubio nouit qd que
rat. At ſi nouit qd querat:ꝛ ſeipſam q̄rit:ſe/
ip̄ſam vtiq̄ꝫ nouit. Quid ğ adhuc:q̄rit ꝙ ſi ex
parte ſe nouit:ex parte aūt adhuc querit:non
ſeipſam:ſed partē ſuā querit. Cū eniꝫ eaipſa
diciť:tota diciť. Deinde qꝛ nouit nōdū ſe a ſe
inuentā totā:nouit quāta ſit tota. Atq̄ꝫ ita q̄/
rit quod deeſt:quēadmodū ſolem⁹ querere
vt veniat in mentē qḋ excidit. nec tñ penitus
excidit:qꝛ pōt recognoſci cū venerit hoc eſſe
quod querebať. Sed quō mens veniat i mē
tē quaſi poſſit mens in mente nō eſſe:huc ac
cedit qꝛ ſi parte inuenta non ſe totā querit:tñ
tota ſe querit. Tota ergo ſibi pꝛeſto eſt:ꝛ qd
adhuc queratur nō eſt:hoc eniꝫ deeſt qḋ que
riť:nō illa que querit. Cuꝫ itaq̄ꝫ tota ſe querit
nihil eius deeſt. Aut ſi nō tota ſe querit:ſꝫ ps
q̄ inuēta eſt:querit partē que nōdū inuēta eſt
Nō ſe ergo mēs querit cuius ſe ñulla pars q̄
rit. pars enim que inuēta eſt:nō ſe querit ps
aūt que nondū inuenta eſt:nec ipſa ſe querit:
quoniā ab ea iam inuenta eſt parte queritur.
Quocirca quia nec tota ſe mēs querit:nec
pars eius vlla ſe querit:ſe mens omnino nō
querit.

In quo mens noſſe ſe debeat:ꝛ a quibus ab
ſtinere ne eis quaſi pꝛopꝛijs delecteť atq̄ꝫ in

ſe minus noverit. Capi. v.

Et quid ergo ei preceptum eſt: vt ſeipſam cognoſcat: credo vt ſeipſam cogitet: ⁊ ſm naturā ſuam viuat. id eſt vt ſm naturaꝫ ſuam ordinari appetat: ſub eo ſcꝫ cui ſubdenda eſt: ſupra ea quibus preponenda eſt. ſub illo a quo regi debet. ſupra ea que regere debet. Multa enīꝫ per cupiditatē prauam tanq̄ꝫ ſui ſit oblita: ſic agit. Uidet enim quedam intrinſecus pulchra: in preſtātiore natura que deus eſt. Et cum inſtare debeat vt eis fruat̄: volens ea ſibi tribuere: ⁊ n̄ ex illo: ſimilis illius: ſed ex ſeipſa eſſe qđ ille eſt: auertit̄ ab eo: mouetur qꝫ ⁊ labit̄ in minꝰ ⁊ minus: quod putat̄ amplius ⁊ amplius: qꝛ nec ipſa ſibi: nec ei quicq̄ꝫ ſufficit recedēti ab illo qui ſolus ſufficit. Jdeoqꝫ per egeſtatē ac difficultatem fit nimis intenta in actiones ſuas ⁊ ingētas delectatiōes quas ꝑ eas colligit: atqꝫ ita cupiditate acquirendi noticias ex his que foris ſunt quorum cognitum genus amat ⁊ ſentit amitti poſſe niſi ipē ſacura teneātur: perditqꝫ ſecuritatē: tantoqꝫ ſeipſaꝫ minꝰ cogitat: quāto magis ſecura eſt: ꝙ ſe nō poſſit amittere. Jta cum aliud ſit nō ſe noſſe: aliud nō ſe cogitare. Neqꝫ enīꝫ multaꝝ doctrinaꝝ peritū: ignorare grāmaticaꝫ dicimus cū eam nō cogitat: qꝛ de medicina arte tunc cogitat. Cum ergo aliud ſit non ſe noſſe: aliud nō ſe cogitare: tanta vis eſt amoris: vt ea que cuꝫ amore diu cogitauerit: eiſqꝫ cure glutino inheſerit: attrahat ſecuꝫ etiā cū ad ſe cogitandā quodāmodo redit. Et qꝛ illa corpa ſunt que foris ꝑ ſenſus carnis adamauit: eorūqꝫ diuturna quadā familiaritate implicata eſt: nec ſecū pōt introrſum tanq̄ꝫ in regioneꝫ in corporee naturre ipa corpora inferre imagines eorū ꝯuoluit ⁊ rapit: factas in ſemetipſa: de ſemetipſa. Dat enim eis formādis quiddā ſubſtantie ſue. ſeruat auteꝫ aliquid: quo libere de ſpecie talium imaginum iudicet: ⁊ hoc ē magis mens. id eſt rationalis intelligentia: que ſeruat̄ vt iudicet. Nam illas anime partes q̄ corpoꝝ ſimilitudinibus iformant̄ etiā cū beſtijs nos cōmunes habere ſentimus.

Jn quibus mens de ſe cogitans poſſit errare. Capi. vi.

Errat aūt mens: cū ſe iſtis imaginibꝰ tanto amore cōiungit: vt etiam ſe eſſe aliquid hmōi exiſtimet. Jta enim conformat̄ eis quodāmō: nō id exiſtendo: ſꝫ putādo: nō quo ſe imaginē putet: ſed oīno illud ipm cuiꝰ imaginē ſecū hꝫ. Uiget quippe in ea iudiciū diſcernēdi corpus qđ foris relinquit ab imagine: quā de illo ſecū gerit: niſi cuꝫ ita exprimunt̄ eedem imagines tanq̄ꝫ foris ſentiant̄: nō intus cogitent̄: ſicut dormiētibus: aut furētibꝰ: aut i aliqua extaſi accidere ſolet.

De opinionibꝰ coꝝ q mētē aliqd ꝑcipuū corporis eſſe ſenſerunt. Capi. vij.

Cum itaqꝫ ſe tale aliqd putat: corpꝰ eē ſe putat. Et qꝛ ſibi bene ꝯſcia eſt: principatus ſui quo corpus regit. hinc factū eſt vt quidā quererēt qd corporis āplius valeret in corpe. ⁊ hoc eē mētē: vel oīno totā aīam exiſtimarent vt empedocles ⁊ ericates opinati ſunt. Jtaqꝫ alij ſanguinē: alij cerebrū alij cor: nō ſicut ſcriptura dicit. Cōfitebor tibi dn̄e in toto corde meo. Et diliges dominū deū tuū ex toto corde tuo. Hoc enī abutē- Pſ.9.
do vel trāſferendo vocabulo dr̄ a corpore ad aīuꝫ: ſed ipſaꝫ oīno particulā corporis quā in viſceribꝰ dilaniatis videmꝰ: eā eſſe putauerūt. Alij ex minutiſſimis indiuiduiſqꝫ corpuſculis quas atomos dicūt: ꝯcurrentibus in ſe atqꝫ coherētibus: eā ꝯfici crediderunt. Alij aerē. alij igneꝫ: ſubſtātiā eius eſſe dixerunt. Alij eā nullā eſſe ſubſtātiā: qꝛ niſi corpꝰ. nullā ſubſtātiā poterāt cogitare: ⁊ eā corpus eſſe nō inueniebāt. ſed ipam tēperationē corꝑis nr̄i vel cōpagē primordioꝝ: qbꝰ iſta caro tāquā cōnectit̄: eſſe opinati ſunt: eoqꝫ oēs eam mortalē eſſe ſenſerūt. qꝛ ſiue corpus eſſet. ſiue aliqua cōpoſitio corꝑis: nō poſſꝫ vtiqꝫ immortaliter ꝑmanere. Qui vero eius ſubſtantiā vitaꝫ quandaꝫ nequaq̄ꝫ corporeā: qn̄ quideꝫ vitaꝫ omne viuū corpus animantē ac viuificantē eſſe repperērūt: ꝯſequenter ⁊ imortalem: quia vita carere vita nō poteſt: vt quiſqꝫ potuit ꝓbare conati ſunt. Nam de quinto illo neſcio quo corpore: quod notiſſimis quattuor huius mundi elementis quidaꝫ cōiungētes: hinc animaꝫ eſſe dixerūt: hoc loco diu diſſerendū non puto. Aut enim hoc vocant corpus quod nos: cuius in loci ſpacio pars toto minor eſt: ⁊ in illis annumerandi ſunt q mētē corporeā eē crediderūt. Aut ſi vl̄ oēꝫ ſubſtātiā vl̄ oēm mutabilē ſubſtātiā corpus appellāt: cū ſciāt nō omne locoꝝ ſpacijs aliqua lōgitudine vel latitudine ⁊ altitudine

Margin: Pſ.9. 110.137 Deu. 6

cõtineri: nõ cũ eis de vocabuli queſtione pu/
gnandũ eſt. In his oib⁹ ſentẽtijs q̄ſq̄s videt
mẽtis naturã ⁊ eſſe ſubſtãtiam ⁊ nõ eſſe cor/
poreaȝ. id eſt nõ minore ſui parte minus oc/
cupare loci ſpacium maiuſq̄ꝫ maiore: ſimul
oportet videat eos q̄ opinant̄ eſſe corporeaȝ:
nõ ob hoc errare q̄ꝺ mens deſit eoꝝ noticie:
ſȝ q̄ꝺ adiũgũt ea: ſine q̄bus nullã p̄nt cogita/
re naturã. Sine phãtaſijs eni corpoꝝ q̄cq̄d
viſi fuerint cogitare: nihil oĩno eſſe arbitrant̄
ĩõq̄ꝫ nõ ſe tanq̄ꝫ ſibi deſit mẽs requirat. Quid
eniȝ tam cogitationi adeſt: q̄ꝫ id q̄ꝺ mẽti ad/
eſt. aut q̄d tam mẽti adeſt: q̄ꝫ ipſa mens. Un
de ⁊ ip̄a q̄ appellat̄ inuẽtio: ſi verbi originez
retractem⁹: q̄d aliud reſonat: niſi q̄ inuenire
eſt in id venire q̄ꝺ q̄rit̄. Propterea q̄ quaſi
vltro in mentẽ veniũt: nõ vſitate dicunt̄ in/
uẽta: q̄ꝫuis cognita dici poſſint: q̄ non in ea
q̄rendo tẽdebamus vt in ea venirem⁹. hoc ẽ
ea inuenire mus. Quapropt̄ ſicut ea q̄ oculis
aut vllo alio corp̄is ſenſu requirunt̄: ipſa mẽs
q̄rit. ipſa eniȝ etiã ſenſuȝ carnis intẽdit, tũc ãt
inuenit: cũ in ea que requirunt̄ idẽ ſenſus ve
nit. Sic alia que nõ corporeo ſenſu internũ/
cio: ſed p̄ ſeipſaȝ noſſe debet cũ in ea venit: in
uenit. Aut in ſup̄iore ſubſtãtia. id eſt in deo
aut in ceteris anime p̄tibus ſicut de ipſis ima
ginibus corpoꝝ cũ iudicat. intus eniȝ in aĩa
eas inuenit p̄ corpus impreſſas.

Q̄ꝺ mẽs noſſe ſe cupiẽs nihil coꝝ de ſe cor/
poreũ debeat cogitare. Capi. viij.

e Rgo ſeip̄aȝ queãdmodũ q̄rat ⁊ inue/
niat mirabilis queſtio ẽ. quo tẽdat: vt
querat. aut veniat: vt inueniat. Quid
eniȝ tã in mẽte q̄ꝫ mẽs eſt. Sȝ q̄ in his ẽ que
cũ amore cogitat. ſenſibilibus aũt. id ẽ corp̄a
lib⁹ cũ amore aſſuefacta eſt: nõ valet ſine ima
ginibus coꝝ eſſe in ſemetipſa. hinc ei oborit̄
erroris dedecus: dũ rerũ ſenſaruȝ imagines
ſe cernere a ſe ñ põt: vt ſe ſolã videat. Coheſe
rũt eniȝ mirabiliter glutino amoris: ⁊ hec eſt
eius imũdicia: q̄ñ dũ ſe ſolã nitit̄ cogitare.
hoc ſe putat eſſe ſine quo ſe non põt cogitare.
Cum igit̄ ei precipit̄ vt ſeipſaȝ cognoſcat: nõ
ſe tanq̄ꝫ ſibi detracta ſit querat: ſed id q̄ꝺ ſibi
addidit detrahat. Interior eſt enim ipſa: nõ
ſolũ q̄ꝫ iſta ſenſibilia q̄ manifeſte foris ſunt: ſȝ
etiã q̄ꝫ imagines eorũ que in parte quadã ſũt
anime: quã habẽt ⁊ beſtie: q̄ꝫuis intelligẽtia
careant que mentis eſt ꝓpria. Cum ergo ſit
mens interior quodãmodo exit a ſemetipſa.
cũ in hec quaſi veſtigia multaꝝ intẽtionũ exe
rit amoris affectũ. Que veſtigia tanq̄ꝫ impri/
munt̄ memorie: q̄ñ hec que foris ſunt corp̄a/
lia ſentiunt̄: vt etiaȝ cũ abſunt iſta: preſto ſint
tñ imagines eoꝝ cogitantib⁹. Cognoſcat er
go ſemetipſaȝ: nec quaſi abſentẽ ſe querat: ſȝ
intentionẽ voluntatis qua p̄ alia vagabat̄ ſta
tuat in ſeipſam: ⁊ ſe cogitet. Ita videbit q̄ nũ
quaȝ ſe nõ amauerit: nunq̄ꝫ neſcierit. Sȝ ali/
ud ſecũ amãdo cũ eo ſe ꝯfundit ⁊ ꝯcreuit quo
dãmõ: atq̄ꝫ ita dum ſicut vnũ diuerſa cõple/
ctit̄: vnũ putauit eſſe que diuerſa ſunt.

Quõ mẽs cognoſcit ſeipſaȝ. Ca. ix.

n On itaq̄ꝫ velut abſentez ſe q̄rat cerne
re: ſed p̄ſentẽ ſe curet diſcernere. Nec
ſe q̄ſi nõ norit cognoſcat: ſed ab eo quo
alterũ nouit dinoſcat. Ip̄m eniȝ q̄ꝺ audit: co
gnoſce teipſam: quõ agere curabit ſi neſcit.
aut q̄d ſit cognoſce. aut q̄d ſit teipſaȝ. Si aut
vtrũq̄ꝫ nouit. nouit ſeipſaȝ: q̄ nõ ita dr̄ mẽti
cognoſce teipſaȝ: ſicut dr̄: cognoſce cherubin
aut ſeraphin. De abſentibus eniȝ illis credi/
mus: ſ̄m q̄ꝺ celeſtes quedã p̄tãtes eſſe predi
cant̄. Neq̄ꝫ ſicut dicit̄ cognoſce volũtatẽ illi⁹
hoĩs: que nobis nec ad ſentiendũ vllo modo
nec ad intelligendũ p̄ſto ẽ: niſi corp̄alibus ſi
gnis editis. ⁊ hoc ita vt magis credamus q̄ꝫ
intelligamus. Neq̄ꝫ ita vt dr̄ homini: vide fa
ciẽ tuã: q̄ꝺ niſi in ſpeculo fieri nõ põt. Nam
⁊ ip̄a nr̄a facies abſens ab aſpectu nr̄o eſt: q̄
nõ ibi eſt quo ille dirigi põt. Sȝ cũ dicit̄ men
ti. Cognoſce teip̄am: eo ictu quo intelligit q̄ꝺ
dictũ eſt: teipſam cognoſcit ſeip̄aȝ: nec ob ali
ud q̄ꝫ eo quo ſibi preſens ẽ. Si aũt q̄ꝺ dictuȝ
eſt nõ intelligit: nõ vtiq̄ꝫ facit. hoc igit̄ ei p̄ci/
pit̄ vt faciat: q̄ꝺ cũ ipſum preceptuȝ intelligit:
facit. Nõ ergo adiũgat aliud ad id q̄ꝺ ſeip̄aȝ
cognoſcit: cũ audit vt ſeipſaȝ cognoſcat. Cer/
te enim nouit ſibi dici: ſibi ſcilicet que eſt: ⁊ vi
uit: ⁊ intelligit. Sed eſt ⁊ cadauer: viuit ⁊ pe
cus. intelligit aũt nec cadauer nec pecus. Si
cut ergo ſeſe eſſe ⁊ viuere ſcit: quomodo eſt:
⁊ viuit intelligentia.

Q̄ꝺ mẽs noſſe ſe cupiens nihil eorum de ſe
opinari debeat de quibus ſcit eſſe dubitãdũ.
Capitu. x.

c Um ergo: verbi grã: mens aerem ſe
putat: aerẽ intelligere putat. Se tñ in
telligere ſcit. aerem autẽ ſe eſſe nõ ſcit:

ſed putat. Se cernat qd̄ putat: cernat qd̄ ſcit:
hoc ei remaneat. Vn̄ nec illi qdē dubitauerūt
q aliud atq̄ʒ aliud corpus eſſe mentē putaue/
rūt. Neq̄ʒ eni oīs mēs aereʒ ſe eſſe exiſtimat
ſʒ alie igneʒ: alie cerebrū: alieq̄ʒ aliud corpus
ꝛ aliud alie. ſicut ſupra cōmemoraui: oēs tn̄
ſe intelligere nouerūt ꝛ eſſe ꝛ viuere. Sed in
telligere ad id qd̄ intelligūt referūt. eſſe aūt et
viuere ad ſeipſas. Et nulli ē dubiū: nec quē/
q̄ʒ intelligere qui nō viuat: nec quēq̄ʒ viuere
q nō ſit. Ergo cōſequenter ꝛ eſſe ꝛ viuere, id
qd̄ intelligit: nō ſicuti eſt cadauer qd̄ nō viuit
nec ſicuti viuit aīa q̄ nō intelligit: ſed ꝓprio
quodā eodēq̄ʒ preſtantiore modo. Itē velle
ſe ſciūt: neq̄ʒ hoc poſſe quēq̄ʒ q nō ſit ſi q non
viuat pariter ſciūt. Itēq̄ʒ ipſam volūtatē refe
runt ad aliqd qd̄ ea volūtate volunt meminiſ
ſe etiā ſe ſciunt: ſimulq̄ʒ ſciūt qd̄ nemo memi
niſſet niſi eſſet ac viueret. Sʒ ꝛ ipſaʒ memo/
riaʒ referimus ad aliqd qd̄ ea meminimus.
Duobus igiť hoꝝ triū memoria ꝛ intelligen
tia multarū reruʒ noticia atq̄ʒ ſcientia cōtinē/
tur. voluntas aūt adeſt: p q̄ʒ fruamur eis vel
vtamur. Fruimur eniʒ cognitis: in qbus vo
lūtas ipſis ꝓpter ſeipſa dilectata conquieſcit.
Vtimur vero eis que ad illud referimus quo
fruendū eſt. Nec ex alia vita hominū vitioſa
atq̄ʒ culpabilis: q̄ʒ male vtēs ꝛ male fruens.
De qua re nō eſt nunc differendi locus. Sʒ
qm̄ de natura mētis agiť: remoueamus a cō
ſideratione nr̄a oēs noticias q̄ capiunť extrin
ſecus p ſenſus corpis: ꝛ ea q̄ poſſumus oēs
mētes de ſeipſis noſſe: certaſq̄ʒ eſſe diligēti⁹
attēdam⁹. Vtrū eni aeris ſit vis viuēdi: re/
miniſcendi: itelligēdi: volēdi: cogitādi: ſcien
di: iudicādi. An ignis: an cerebri: an ſangui
nis: an atomoꝝ: an p̄ter vſitata quattuor ele
mēta: qnti neſcio cui⁹ corpis: an ipſi⁹ carnis
nr̄e cōpago: vel tēperamētū hec efficere vale
at. dubitauerūt hoīes: ꝛ ali⁹ h: ali⁹ aliud affir
mare conatus ē. Viuere ſe tn̄ ꝛ meminiſſe: ꝛ
itelligere: ꝛ velle: ꝛ cogitare: ꝛ ſcire: ꝛ iudica
re q̄s dubitet. Qn̄ qdē etiā ſi dubitat viuit. ſi
dubitat vn̄ dubitet meminit. ſi dubitat dubi/
tare ſe intelligit. ſi dubitat certus eſſe vult. ſi
dubitat cogitat. ſi dubitat ſcit ſe neſcire. ſi du
bitat iudicat nō ſe temere ꝯſentire oportere.
Quiſq̄s igiť aliūde dubitat: de his oībus du
bitare nō dʒ. que ſi nō eſſent: de vlla re dubi
tare nō poſſet. Hec oīa q vel corpus vel cō/
poſitionē ſeu tēperationeʒ corpis eſſe mentē
putāt: in ſubiecto eſſe volūt videri: vt ſubſtā
tia ſit aer: vel ignis: ſiue aliqd̄ aliud corpus:
qd̄ mēteʒ putāt. Intelligētia vo ita īſit huic
corpori: ſicut q̄litas eius: vt illud ſubiectū ſit:
hec in ſubiecto. ſubiectū ſcʒ mēs quā corpus
eſſe arbitranť. in ſubiecto aūt intelligētia: ſi/
ue qd aliud coꝝ que certa nobis eē cōmemo
rauim⁹. Iuxta opinanť etiā illi q mentē ipaʒ
negāt eſſe corpus: ſʒ cōpaginē aut tēperatio/
nē corpis. Hoc eniʒ itereſt: ꝙ illi mētē ipaʒ
dicūt eſſe ſubſtantiā: in quo ſubiecto ſit intelli
gētia. Iſti aūt ipam menteʒ in ſubiecto eē di/
cunt corpe ſcʒ cuius cōpoſitio vľ temperatio
eſt. Vn̄ ꝯſequenter etiā intelligētiaʒ qd aliud
q̄ʒ in eodē ſubiecto corpe exiſtimāt. Qui om
nes nō aduertūt mētē noſſe ſe etiā cū q̄rit ſe:
ſicut iā oſtendim⁹. Nullo mō aūt recte diciť
ſciri aliqua res: dū eius ignorať ſubſtantia.
Quapropter cū ſe mens nouit: ſubſtantiam
ſuā nouit: ꝛ cū de ſē certa eſt: de ſubſtātia ſua
certa eſt. Certa eſt aūt de ſe: ſicut cōuincūt ea
que ſupra dicta ſunt. Nec oīno certa ē: vtruʒ
aer an ignis ſit: an aliqd̄ corpus: vel aliquid
corpis. Nō ē igiť aliqd coꝝ. Totumq̄ʒ illud
qd̄ ſe iubemur vt nouerit: ad hoc ptinet vt cer
ta ſit: nō ſe eſſe aliqd coꝝ de qbus incerta eſt:
idq̄ʒ ſolū eſſe ſe certa ſit: qd̄ ſolū eſſe ſe certa ē.
Sic eniʒ cogitat ignē aut aerē: ꝛ qcqd aliud
corporis cogitat. Neq̄ʒ vllo modo fieri poſſʒ
vt ita cogitaret id qd̄ ipa ē: quēadmodū cogi
tat id qd̄ ipa nō eſt. Per phātaſiā qppe ima/
ginariaʒ cogitat hec oīa: ſiue ignē: ſiue aerē:
ſiue illud corpus: partemue vllā: ſiue compa
gineʒ temperationēq̄ʒ corporis nec vtiq̄ʒ iſta
oīa: ſed aliquid horū eſſe diciť. Si quid auteʒ
horuʒ eſſet: aliter id quā cetera cogitaret: non
ſcilicet p imaginale figmentuʒ: ſicut cogitanť
abſentia: que ſenſu corporis tacta ſunt: ſiue
omnino ipſa: ſiue eiuſdē generis aliqua: ſed
quadm interiore: nō ſimulata: ſed vera pre/
ſentia. Non enim quicq̄ʒ illi eſt ſeipſa preſen
tius: ſicut cogitat viuere ſe ꝛ meminiſſe ꝛ in
telligere ꝛ velle ſe. Nouit enim hec in ſe: nec
imaginatur quaſi extra ſe illa ſenſu tetigerit:
ſicut corporalia queq̄ʒ tanguntur. Ex quorum
cogitationibus ſi nihil ſibi affingat: vt tale ali
quid eſſe ſe putet: quicquid ei de ſe remanet:
hoc ſolum ipſa eſt.

De memoria intelligentia ꝛ voluntate in

quibus mens hʒ in ſe quandã imaginẽ diui/
ne trinitatis. Capi. xi.

Emotis igit̃ paulisꝑ ceteris: quorum
r mẽs de ſeipſa certa ẽ: tria hec potiſſi/
mũ ꝯſiderata tractem⁹: memoriã: in/
telligentiã: volũtatẽ. In his enĩ trib⁹ inſpi/
ci ſolẽt etiã ingenia paruuloꝝ cuiuſmodi pſe
rãt indolẽ. Quãto qppe tenatius ⁊ facilius
puer meminit: quãtoqʒ acuti⁹ intelligit ⁊ ſtu/
det ardẽtius: tãto eſt laudabilioris ingenij.
Cũ vero de cuiuſqʒ doctrina q̃rit̃: nõ quãta
firmitate ac facilitate meminerit: vł quãto acu
mine intelligat: ſʒ qd meminerit: ⁊ qd intelli/
gat q̃rit̃. Et qꝛ nõ tm̃ quã doctus ſit ꝯſiderat̃
laudabilis aĩus: ſʒ etiã q̃ʒ bonus. nõ tm̃ quid
meminerit ⁊ q̃d itelligat: verũetiã qd velit at
tendit̃. nõ quãta flagrãtia velit: ſʒ qd velit pri
us: deinde quãtũ velit. Tũc enĩ laudãdus ẽ
aĩus vehemẽter amãs: cũ id qd amat vehe/
mẽter amãdũ eſt. Cũ g̃ dicunt̃ hec tria: inge
niũ: doctrina: vſus. Primũ hoꝝ ꝯſiderat̃ i
illis trib⁹ qd poſſit qſqʒ memoria: ⁊ itelligẽ/
tia: ⁊ volũtate. Scd̃m eoꝝ ꝯſiderat̃ qd habe/
at qs memoria: ⁊ itelligẽtia: quo ſtudioſa vo
lũtate ꝑuenerit. Iã vero vſus tertius in vo/
luntate eſt ptractante illa que in memoria ⁊ i
telligẽtia ꝯtinent̃: ſiue ad aliqd ea referat: ſi/
ue eoꝝ fine delectata ꝯqeſcat. Uti enĩ ẽ aſſu
mere aliqd in facultatẽ volũtatis. vti aũt dicit̃
qd in vſum venerit: ad id qd amas obtinen/
dũ referre. ⁊ tñ amãdũ eſt. Frui eſt enĩ amo
re inherere alicui rei ꝓpter ſeipſam. frui eſt
aũt vti cũ gaudio nõ adhuc ſpei: ſed iam rei.
Proinde oĩs q fruit̃: vtit̃. aſſumit enĩ aliqd
in facultatẽ voltaũtis: cũ fine delectiõis. Nõ
aũt oĩs qui vtit̃: fruit̃. ſed id qd facultatẽ volũ
tatis aſſumit: nõ ꝓpter illud ipʒ: ſʒ ꝓpter ali
ud appetit. Hec igit̃ tria: memoria: itelligẽ/
tia: voluntas: qm̃ non ſunt tres vite ſed vna
vita: nec tres mentes ſed vna mens: ꝯſe/
quenter vtiqʒ nec tres ſubſtãtie ſunt ſed vna
ſubſtãtia. Memoria qppe: q̃ vita ⁊ mẽs: et
ſubſtãtia dr̃: ad ſeipſaʒ dicit̃. Qd vero memo
ria dr̃ ad aliqd relatiue dr̃. Hoc de intelligẽ/
tia quoqʒ: ⁊ de volũtate dixerim. Et intelligẽ
tia qppe ⁊ volũtas: ad aliqd dicunt̃. Uita eſt
aũt vnaqueqʒ ad ſeipſam: ⁊ mens ⁊ eſſentia.
Quocirca tria hec eo ſunt vnũ: quo vna vi/
ta: vna mẽs: vna eſſentia. Et quicquid aliud
ad ſeipſa ſingula dicunt̃: et ſimul nõ pluralit̃
ſʒ ſingulaŕr dicunt̃. Eo vo tria quo ad ſe in
uicẽ referunt̃. q̃ ſi equalia nõ eſſent: nõ ſoluʒ
ſingula ſingulis: ſed etiã oĩbus ſingula: non
vtiqʒ ſe inuicẽ caperẽt. Neqʒ enĩ tm̃ a ſingu/
lis ſingula: verũetiã a ſingulis oĩa capiunt̃.
Memini enĩ me habere memoriã: ⁊ itelligẽ
tiã: ⁊ volũtatẽ. ⁊ itelligo me intelligere ⁊ vel/
le atqʒ meminiſſe. ⁊ volo me velle: ⁊ memi/
niſſe: ⁊ itelligere. totãqʒ meã memoriã ⁊ in/
telligẽtiã ⁊ volũtatẽ ſimul memini. Qd enĩ
memorie mee nõ memini: nõ ẽ in memoria
mea. Nihil aũt tã in memoria: q̃ʒ ipſa memo
ria eſt. Totã igit̃. Itẽ qcqd intelligo intellige
re me ſcio. ⁊ ſcio me velle qcqd volo. Quic/
qd aũt ſcio memini. Totãqʒ igit̃ itelligentiaʒ
totãqʒ volũtatẽ meã memini. Similiter cum
hec tria itelligo: tota ſimul itelligo. Neqʒ enĩ
qcq̃ʒ itelligibiliũ nõ intelligo: niſi qd ignoro.
Qd aũt ignoro: nec memini nec volo. Quic
qd itaqʒ itelligibiliũ nõ itelligo: ꝯſequẽter etiã
nõ memini nec volo. Quicqd aũt intelligibi
liũ memini ⁊ volo: ꝯſequẽter itelligo. Volũ
tas etiã mea totã itelligẽtiã totãqʒ memoriaʒ
meã capit dũ toto vtoꝛ qd itelligo ⁊ memini.
Quapropter qm̃ inuicẽ a ſingulis: ⁊ tota oĩa
capiunt̃: equalia ſunt tota ſingula totis ſingu
lis: ⁊ tota ſingula ſimul omnibus totis: ⁊ hec
tria vnũ: vna vita: vna mẽs: vna eſſentia.
De q̃rẽda imagine trinitatis etiam in his q̃
aĩa ex corpis ſenſibus ꝯcipit.

Capitu. xij.

Am ne igit̃ aſcẽdẽdũ eſt q̃libuſcũqʒ i/
i tẽtiõis virib⁹ ad illã ſũmã ⁊ altiſſimaʒ
eſſentiã: cui⁹ ipar imago eſt humana
mens: ſed tamen imago: an adhuc eadẽ tria
diſtinctius declaranda ſunt in anima: per il/
la que extrinſecus ſenſu corporis capimus:
vbi tẽporaliter imprimit̃ rerũ corporeaꝝ no/
ticia. Mentẽ qppe ipſam in memoria ⁊ intel
ligẽtia ⁊ voluntatem ſuimet ipſius talem re/
periamus: vt qm̃ ſemꝑ ſe noſſe ſemperqʒ ſe/
ipſam velle cõprehendebat̃: ſimul etiã ſemꝑ
ſui meminiſſe: ſemperqʒ ſeipſam intelligere:
⁊ amare cõprehenderetur: q̃uis nõ ſemꝑ ſe
cogitare diſcretaʒ ab eis que nõ ſunt qd ipſa
eſt: ac per hoc difficile in ea dinoſcit̃ memoria
ſui: ⁊ intelligẽtia ſui. Qua ſi enĩ nõ ſunt hec
duo: ſʒ vnũ duobus vocabulis appellet̃. ſic
apparet in ea re vbi valde iſta ꝯiuncta ſunt ⁊
aliud alio nullo p̄cedit tp̄e. amorqʒ ip̄e nõ ita

ſentiť eſſe: cū eū nō prodit indigētia: qm̄ non ſemꝑ p̄ſto eſt qđ amať. Quapropter etiā tardioribus dilueſcere hec p̄nt dū ea tractanť: que ad animū tpe accedūt: ⁊ q̄ illi tpaliter accidunt: cū meminit qđ antea nō meminerat: ⁊ cū videt qđ antea nō videbat: ⁊ cuꝫ amat qđ antea nō amabat. Sed aliud hec tractatio iaꝫ poſcit exordiū: ꝓpter huius libelli modum.

Explicit liber decimus.

Incipiūt capitula libri vndecimi.

i De imagine trinitat' ē̄t i eo qđ imago dei ñ ē. id ē in hoīe exteriore q̄renda.

ij De viſibili ⁊ vidente atq̄ viſione.

iij De memoria qua viſoꝝ imago retinetur: ⁊ itētiōe aīe q̄ in vtrūq̄ cōcurriť

iiij De imaginib⁹ q̄s cogitatiōis acies intueť in phātaſia q̄ꝫ memoria ꝯcepit.

v De cogitatiōibus inoxiis: ⁊ de his q̄ ab acie recordatiōis abigēde ſunt.

vi De fine volūtatis quo cognoſciť an recta an praua cupiamus.

vij De ea trinitate q̄ iā ñ ex corpe neq̄ ex corpis ſenſu: ſꝫ đ mēoria naſciť cogitātus.

viij De multiplicationibus trinitatū q̄ ex recordatiōe pariunť.

ix Qđ in quolibet genere trinitatū voluntas nec parens inueniaň eē nec ꝓles.

x Qđ facile ſit cogitanti fingere ſibi eas ſpecies q̄s non vidit ex eaꝝ recordatiōe q̄s vidit.

xi De mēſura ⁊ numero ⁊ pondere quorum ſimilitudo fit in memoria ⁊ viſione ⁊ voluntate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitat' ē̄t i eo qđ imago dei ñ eſt. id eſt in hoīe exteriore q̄renda. Ca. j.

n Nemini dubium eſt ſicut interiorem hominem intelligentia ſic exteriorē ſenſu corporis p̄ditum. Nitamur igitur ſi poſſumus in hoc quoq̄ exteriore indagare qualecunq̄ veſtigiū trinitatis: nō qꝛ ⁊ ipſe eodē mō ſit imago dei. Manifeſta eſt qppe apoſtolica ſnīa: q̄ interiorē hominē renouari dei agnitiōe declarat: ſm imaginē ei⁹ q creauit eū: cū ⁊ alio loco dicat. Et ſi exterior hō noſter corrūpiť: ſed interior renouať de die in diem. In hoc ergo qui corrūpiť: q̄ram⁹ quēadmodū poſſum⁹ quādā trinitatis effigiē. ⁊ ſi ñ expreſſiorē: tñ fortaſſis ad dinoſcendū faciliorē. Neq̄ eni fruſtra ⁊ iſte hō diciť: niſi qꝛ inē ei nōnulla interioris ſimilitudo: ⁊ illo ipo ordie ꝯditionis nr̄e quo mortales atq̄ carnales effecti ſum⁹: facili⁹ ⁊ q̄ſi familiarius viſibilia q̄ꝫ itelligibilia ptractam⁹. Cū iſte ſi ñ exterius: illa interius. ⁊ iſta ſenſu corpis ſentiam⁹: illa mente itelligam⁹. noſq̄ ipſi animi nō ſenſibiles ſimus. id ē corpa: ſꝫ itelligibiles. qm̄ vita ſumus: tñ vt dixi tāta facta ē i corporibus ꝯſuetudo: ⁊ ita i hec miro mō relabēs foras ſe nr̄a ꝓiecit intētio: vt cū ab icerto corpꝫ ablata fuerit: vt i ſpiritū multo certiore. ac ſtabiliore cognitiōe figať: refugiat ad iſta: et ibi appetat requiē vñ traxit infirmitatē. Cui⁹ egritudini cōgruēdū ē: vt ſi qñ iteriora ſpiritalia accōmodatius diſtiguere atq̄ facili⁹ iſinuare cōamur: de corpalib⁹ exteriorib⁹ ſimilitudinū documēta capiam⁹. Senſu igiť corpis exterior hō ꝑditus: ſentit corpa. ⁊ iſte ſenſus qđ facile aduertiť qnq̄ partitus ē: videndo: audiēdo: olfaciēdo: guſtando: tangēdo. Sꝫ multū ē ⁊ nō neceſſariū: vt oēs hos quinq̄ ſenſus id qđ querimus interrogemus. Qđ eni nobis vnus corū renunciat: etiā i ceteris valet. Ita potiſſimuꝫ teſtimonio vtamur oculorū. Is eni ſenſus corporis maxime excellit: ⁊ ē viſioni mentis ꝓ ſui generis diuerſitate vicinior.

Colo. 3

2 Co. 4

De viſibili ⁊ vidente atq̄ viſione. Capitu. ij.

c Um igiť aliquod corpus videmus: hec tria qđ facillimū ē conſiderāda ſunt ⁊ dinoſcēda. Primo ipſa res quā videmus: ſiue lapidē: ſiue aliquā flāmā: ſiue qd aliud qđ videri oculis pōt: qđ vtiq̄ iaꝫ eſſe poterat: ⁊ anteq̄ videreť. Deinde viſio q ñ erat: priuſq̄ rē illā obiectā ſenſui ſentirem⁹. Tertio qđ in ea re que videť quādiu videť ſenſuꝫ detinet oculorū. id eſt animi intētio. In his igiť tribus: nō ſolū ē māifeſta diſtinctio: ſꝫ etiā diſcreta natura. Primū quippe illud corpus viſibile lōge alterius nature q̄ꝫ ſenſus oculoꝝ quo ſibimet icidēte ſit viſio. Ipſaq̄ viſio qd aliud q̄ꝫ ſenſus ex ea re que ſentiť informatus apparet: q̄uis re viſibili detracta nulla ſit. nec vlla oino eſſe poſſit talis viſio: ſi corpous non ſit qđ videri queat. Nullo modo tñ eiuſdē ſubſtantie eſt corpus

quo formaꝫ ſenſus oculoꝝ: cū idē corpus vi
detꝫ: ⁊ ipſa forma q̄ ab eodē imprimitꝫ ſenſui:
q̄ viſio vocatꝫ. Corpus enī viſuꝫ ī ſua natura
ſeparabile eſt. Senſus aūt q iaꝫ erat ī animā
te: etiā priuſqꝫ videret quod videre poſſet:
cū in aliqd viſibile incurreret: vel viſio q̄ fit
ī ſenſu ex viſibili corpe cū iā cōiunctū eſt ⁊ vi
detꝫ. Senſus ergo vel viſio. id ē ſenſus non
formatꝰ extriſecus: vl' ſenſus formatꝰ extrin
ſecus: ad animātis naturā ꝑtinet oīno aliam
qꝫ eſt illud corpus qḋ vidēdo ſentimꝰ: quo
ſenſus nō ita formatꝫ vt ſenſus ſit: ſꝫ vt viſio
ſit. Nā ſenſus ⁊ ante obiectū rei viſibilis. ni
ſi eſſet ī nobis nō diſtaremꝰ a cecis: dū nihil
videmꝰ: ſiue ī tenebris ſiue clauſis lumini/
bus. Hoc aūt diſtamꝰ: qḋ nobis ineſt ⁊ nō
videntibꝰ quo videre poſſimꝰ q ſenſus vo/
catꝫ: illis vo nō ieſt. Nec aliūde niſi ꝙ eoꝫ ca
rēt: ceci appellātꝫ. Itemqꝫ illa animi itētio q̄ i
ea re quā videmꝰ ſenſuꝫ tenet atqꝫ vtrūqꝫ cō
iungit: nō tm̄ ab ea re viſibili natura differt:
qm̄ qdem iſte animꝰ illud corpus eſt: ſed ab
ipo quoqꝫ ſenſu atqꝫ viſiōe qm̄ ſolus animi
ē hec intētio. Senſus aūt oculoꝝ ob nō ali
ud ſenſus corpis dicitꝫ: niſi qꝛ ⁊ ipſi oculi mē
bra ſunt copis. Et qꝫuis nō ſentiant corpus
exanime: aīa tm̄ cōmixta corpi ꝑ iſtrumentū
ſentit corporeuꝫ: ⁊ idē inſtrumētū ſenſus vo
catꝫ. Qui etiā paſſione corpis cū quiſqꝫ exce
catꝫ iterceptus extinguitꝫ: cū idē maneat ani/
mus: ⁊ eius intētio luminibꝰ amiſſis: cū nō
habet quidē ſenſuꝫ corpis quē videndo ex
trinſecus corpi adiungat: atqꝫ ī eo viſo figat
aſpectū: viſu tm̄ ipſo iudicet ſe adēpto corpis
ſenſu: nec perire potuiſſe: nec minui. Ma/
net enī qdā vidēdi appetitꝰ iteger: ſiue id poſ
ſit fieri: ſiue nō poſſit. Hec igitꝫ tria corpus
qḋ vr̄: ⁊ ipſa viſio: ⁊ que vtrūqꝫ cōiungit in
tētio: māifeſta ſunt ad dinoſcēdo: nō ſolū ꝓ
pter ꝓpria ſinguloꝝ: verūetiā ꝓpter differē
tiā naturaꝝ. Atqꝫ in his cū ſenſus nō ꝓce/
dat ex corpe illo qḋ videtꝫ: ſꝫ ex corpe ſentien
tis animātis: cui anima ſuo quodā miro mō
cōtemperatur: tm̄ ex corpe quod videtur gi/
gnitur viſio: id eſt ſenſus ipſe formatꝫ: vt iaꝫ
non tantū ſenſus qui etiam in tenebris eſſe
integer pōt. dum eſt incolumitas oculoꝝ: ſꝫ
etiā ſenſus informatus ſit: que viſio vocatꝫ.
Gignitꝫ ergo ex re viſibili viſio: ſꝫ nō ex ſo/
la: niſi aſſit ⁊ vidēs. Quocirca ex viſibili et

vidēte gignitꝫ viſio: ita ſane vt ex vidēte ſit ſē
ſus oculoꝝ: ⁊ aſpiciētis atqꝫ intuētis ītentio.
Illa tm̄ iformatio ſenſus: q̄ viſio dr̄ a ſolo im
primatꝫ corpe qḋ vr̄. id eſt a re aliq̄ viſibili: q̄
detracta: nulla remanet forma q̄ ierat ſenſui:
dū adeſſet illud qḋ videbatꝫ. ſenſus tm̄ ipſe re
manet q erat: ⁊ ꝑuſqꝫ aliqd ſentiretꝫ. velut in
aq̄ veſtigiū tādiu eſt: donec ipſuꝫ corpus qḋ
iprimitꝫ ineſt. quo ablato nullū erit: cū rema/
neat aq̄ que erat: ⁊ anteqꝫ illā formā corporis
caperet. Ideoqꝫ nō poſſumus quidē dicere ꝙ
ſenſum gignat res viſibilis. gignit tm̄ formā
velut ſimilitudinē ſuā: q̄ fit in ſenſu: cū aliqd
videndo ſentimus. Sꝫ corpis formā qḋ vi/
demus: ⁊ formā: q̄ ab illa in ſenſu vidētis fit
ꝑ eundeꝫ ſenſuꝫ nō diſcernimꝰ: qm̄ tanta cō/
iunctio eſt: vt nō pateat diſcernēdi locus. Sꝫ
rōne colligimus nequaqꝫ nos potuiſſe ſenti
re: niſi fieret in ſenſu nr̄o aliq̄ ſimilitudo con
ſpecti corpis. Neqꝫ eniꝫ cuꝫ anulus cere im
primitꝫ: iō nulla imago facta ē: qꝛ nō diſcernitꝫ
niſi cum fuerit ſeparata. Sed qm̄ poſt ceram
ſeparatā manet: qḋ factuꝫ eſt vt videri poſſit:
propterea facile perſuaderetꝫ: ꝙ inerat iam ce
re forma impreſſa ex anulo: ⁊ anteqꝫ ab illa ſe
paretur. Si auteꝫ liquido humori adiunge/
retꝫ anulus: eo detracto nihil imaginis appa/
reret. Nec ideo tm̄ diſcernere ratio nō debe/
ret: fuiſſe in illo humore anteqꝫ detraheretꝫ:
anuli formā factā ex anulo q̄ diſtiuguēda eſt
ab ea forma que in anulo eſt vn̄ iſta facta ē: q̄
detracto anulo nō erit: qꝫuis illa in anulo ma
neat vn̄ iſta facta eſt. Sic ſenſus oculoꝝ non
iō nō habet imaginē corpis. qḋ videtꝫ quādiu
videtꝫ: qꝛ eo detracto non remanet. Ac ꝑ hoc
tardioribꝰ ingenijs difficillime ꝑſuaderi pōt
formari in ſenſu nr̄o imaginē rei viſibilis: cū
eā videmus: ⁊ eandē formaꝫ eſſe viſionem.
Sed q forte aduerterint qḋ cōmemorabo: nō
ita in hac inqſitiōe laborabūt: plerūqꝫ cū diu/
ſcule attēderimꝰ queqꝫ luminaria: ⁊ ide ocu/
los clauſerimus: qſi verſantꝫ in cōſpectu qui
dē lucidi colores varie ſeſe cōmutātes: ⁊ mi
nus minuſqꝫ fulgentes donec omnino deſi/
ſtant. Quas intelligendū eſt reliqas eſſe for
me illius que facta erat in ſenſu: cū corpus lu
cidum videretꝫ: paulatim ⁊ quodāmodo gra/
datim deficiēdo variari. Nam ⁊ inſertarum
feneſtrarum cācelli: ſi eos forte intuebamur:
ſepe in illis apparuere coloribus vt manife/

ſtum ſit hanc affectionē nr̃o ſenſui ex ea re q̃
videbat̃ impreſſaʒ. Erat ergo etiā cū videre
mus: ⁊ illa erat clarior ⁊ expreſſior: ſʒ multū
cōiuncta cū ſpecie rei eius q̃ cernebat̃: vt di/
ſcerni oīno nō poſſet: ⁊ ipa erat viſio. Quin
etiā cū lucerne flāmula mō quodā diuarica/
tis radijs oculoꝝ quaſi geminat̃: due viſio
nes fiunt: cū ſit res vna q̃ videt̃. Sigilatim
ꝗppe afficiunt̃ idē radij de oculo ſuo quiſqꝫ
emicātes dū nō ſinunt̃ i illud corpus intuen
dū pariter ꝯiunctēqꝫ cōcurrere vt vnus fiat
ex vtroqꝫ cōtuitus. Et ideo ſi vnū oculū clau
ſerimꝰ: nō geminū ignē: ſʒ ſicuti ē vnū vide
bimus. Cur aūt ſiniſtro clauſa illa ſpecies de
ſinet videri q̃ ad dextrū erat: viciſſimqꝫ dex/
tro clauſo illa itermorit̃ q̃ ad ſiniſtrū erat: ⁊
longū ē ⁊ rei p̄ſenti nō neceſſariū mō q̃rere
atqꝫ diſſerere. Qđ eni ad ſuſceptā q̃ſtioneʒ
ſatis ē: niſi fieret i ſenſu nr̃o quedā imago ſi
millima rei eius quā cernimꝰ: nō ſm̄ oculo
rū numerū flāme ſpecies geminaret̃: cū ꝗdā
cernendi modus adhibitꝰ fuerit: q̄ poſſit ꝯcur
ſuʒ ſeparare radiorum. Ex vno ꝗppe oculo
quolibet mō deducto aut imp̄ſſo aut itorto:
ſi alter clauſus eſt: dupliciter videri aliquid
qđ ſit vnū nullo pacto pōt. Que cū ita ſint:
tria hec q̃uis diuerſa natura quēadmodū i
quādā vnitatē cōtemperent̃ meminerimus.
id ē ſpecies corpis q̃ videt̃: ⁊ ipreſſa eiꝰ ima
go ſenſui qđ ē viſio: ſenſuſue formatꝰ: ⁊ vo
luntas animi q̃ rei ſenſibili ſenſuʒ admouet:
i eoqꝫ ipſaʒ viſioneʒ tenet. Horū primū. id
ē res ipſa viſibilis nō ꝑtinet ad animātis na
turā: niſi cū corpus noſtrū cernimꝰ. Alterū
aūt ita ꝑtinet: vt ⁊ in corpe fiat: ⁊ ꝑ corpus i
anima. fit eni in ſenſu: q̄ neqꝫ ſine corpe ē:
neqꝫ ſine animo. Tertiū vero ſoliꝰ anime ē:
q2 voluntas ē. Cū igit̃ horum triū tā diuerſe
ſubſtātie ſint: tamē in tantū coeunt vnitatē:
vt duo priora vix itercedente iudice ratione
diſcerni valeāt: ſpecies videlʒ corpis qđ vide
tur: ⁊ imago eius q̃ ſit i ſenſu. id ē viſio. Vo
luntas autē tantā vim hʒ copulādi hec duo:
vt ⁊ ſenſuʒ formādū admoueat ei rei q̃ cerni
tur: ⁊ in ea formatuʒ teneat: Et ſi tam violen
ta eſt vt poſſit vocari amor: aut cupiditas:
aut libido: etiaʒ ceterū corpus animantis ve
hementer afficit. Et vbi non reſiſtit pigrior
duriorqꝫ materies: in ſimilem ſpeciem colo/
remqꝫ commutat. licet videre corpuſculum
chameleontis: ad colores quos videt facilli/
ma ꝯuerſiōe variari. Alioꝝ aūt aīaliū q2 nō
ē ad ꝯuerſionē facilis corpulētia: fetus ple/
rūqꝫ ꝓdunt libidines matrū: cuʒ qd magna
delectiōe cōſpexerit. Quā eni teneriora atqꝫ
vt ita dixeriʒ: formabiliora ſunt p̄mordia ſe
minū: tā efficaciter ⁊ capaciter ſequunt̃ inten
tionē materne anime: ⁊ q̄ i ea facta ē phātaſi
aʒ: ꝑ corpus qđ cupide aſpexit. Sunt exēpla
q̃ copioſe cōmemorari poſſint. ſʒ vnū ſufficit
de fideliſſimis libris: qđ fecit iacob vt oues
⁊ capre varios coloribꝰ parerēt: ſupponēdo
eis varia virgulta i cānalibꝰ aquaꝝ: q̃ potan
tes ītuerent̃ eo tp̄e quo cōceperāt. Sʒ aīa rō
nalis deformiter viuit: cū ſm̄ trinitatē exter
ioris hoīs viuit: id ē cū q̄ forinſecus ſenſum
corpis formāt: nō laudabilē voluntatē qua
hec ad vtile aliqd referat: ſed turpē cupidita/
tem qua his inhereſcat accōmodat.

De memoria qua viſorum imago retinetur.
⁊ intentione anime qua in vtrūqꝫ curritur.

Capitu. iij.

Uia etiā detracta ſpecie corpis que
q corpaliter ſentiebat̃: remanet i me/
moria ſimilitudo eius quo ruſus vo
luntas cōuertat aciē vt inde formet̃ intrinſe/
cus: ſicut ex corpe obiecto ſenſibili ſenſus ex
trinſecus formabat̃. Atqꝫ ita fit illa trinitas
ex memoria ⁊ iterna viſione ⁊ q̄ vtrūqꝫ copu
lat volūtate: q̄ tria cū i vnū cogunt̃: ab ip[ſo]
coactu cogitatio dicit̃. Nec iaʒ i his tribꝰ di/
uerſa ſubſtātia ē. Neqꝫ eni aut corpus illud
ſenſibile ibi qđ oīno diſcretū eſt ab animātis
natura. aut ſenſus corpis ibi format̃ vt fiat
viſio. aut ipſa volūtas id agit vt formanduʒ
ſenſu ſenſibili corpi admoueat i eoqꝫ forma
tū detineat. Sʒ ꝓ illa ſpecie corpis que vide
bat̃ extrinſecus ſuccedit memoria retinēs il
lā ſpeciē quā ꝑ corpis ſenſuʒ cōbibit anima:
ꝓqꝫ illa viſione q̄ foris erat cū ſenſus cor/
pore viſibili formaret̃: ſuccedit intus ſimilis
viſio: cuʒ ex eo qđ memoria tʒ: format̃ acies
animi ⁊ abſentia corpa cogitant̃. Volūtaſqꝫ
ipa quō foris corpi obiecto formandū ſenſuʒ
admouebat: formatūqꝫ iungebat. ſic aciē re/
cordātis animi ꝯuertit ad memoriā: vt ex eo
quod illa retinuit iſta formet̃: ⁊ ſit in cogita/
tione ſimilis viſio. Sicut autē ratione diſcer
nebat̃ ſpecies viſibilis: qua ſenſus corporis
formabatur: et eius ſimilitudo que fiebat

i ſenſu formato vt eſſet viſio. alioqn ita erant
coiuncte: vt oino vna eadēq3 putarēt. ſic illa
phantaſia cū anim⁹ cogitat ſpeciem ſi corpo
ris: cū cōſtet ex corpis ſimilitudīe quā memo
ria tenet: ⁊ ea q̄ inde formaī i acie recordātis
animi: tñ ſic vna ⁊ ſingularis appet: vt duo
quedā eſſe nō iueniant niſi iudicāte rōne: qua
intelligim⁹ aliud eē illud qd̓ i memoria ma/
net: ēt cū aliunde cogitam⁹. ⁊ aliud fieri cū re
cordamur. id ē ad memoriā redim⁹: ⁊ illic in
uenimus eandē ſpeciē. Quā ſi iā ibi ñ eſſet:
ita oblitos nos eē dicerem⁹: vt oino recolere
nō poſſem⁹. Si āt acies recordātis nō forma
ret ex ea re q̄ erat i memoria: nullo mō fieret
viſio cogitātis. Sȝ vtriuſq3 cōiunctio. id ē
eius quā memoria tenet: ⁊ eius q̄ inde expri
mit: vt formet acies recordātis: q2 ſimillime
ſunt veluti vnā facit apparere. Cū aūt cogitā
tis acies auerſa inde fuerit: atq3 id qd̓ in me/
moria cernebaī diſtiterit intueri: nihil forme
q̄ impreſſa erat i eadē acie remanebit. Atq3
idē formabit quo rurſus conuerſa fuerit: vt
alia cogitatio fiat. Manet tñ illud qd̓ reliqt
in memoria: quo rurſus cū id recordamur
cōuertaī ⁊ cōuerſa formetur: atq3 vnū cuȝ eo
fiat vnde formatur.

De imaginibus quas cogitationis acies in
tuetur in phantaſia quā memoria concipit.

Capitu. iiij.

Voluntas vero illa que hac atq3 illac
fert ⁊ refert aciē formādā cōiungitq3
formatā: ſi ad iteriorē phantaſiā tota
cōfluxerit: atq3 a pñtia corpm que circūiacet
ſenſib⁹ atq3 ab ipſis ſenſib⁹ corpis: ai acieȝ
oino auerterit: atq3 ad eā q̄ intus cernit ima
ginē penitus ꝯuerterit: tāta offendit ſimilitu
do ſpeciei corpalis expreſſa ex memoria: vt
nec ipſa ratio diſcernere ſinaī: vtrū foris cor
pus ipm videat: an itus tale aliqd cogitetur.
Nā interdū hoies nimia cogitatiōe rerū viſi
biliū vl̓ illecti vel territi: ēt eiuſmodi repēte
voces ediderūt: q̄ſi reuera i medijs talibus
actionib⁹ ſiue paſſionib⁹ verſarenī. Et me
mini me a quodā audiſſe q̄ tā expſſaȝ ⁊ qua
ſi ſolidā ſpeciē feminei corpis i cogitādo cer
nere ſolere: vt ei ſe q̄ſi miſceri ſentiēs ēt̓ geni
talib⁹ flueret. Tantū h3 virū anima i corpus
ſuū: ſi tñ valet ad indumēti qualitatē vertē
dā atq3 mutandā: quō hō afficiat indutus q
cogeret indumēto ſuo. Ex eodeȝ genere fa
ctiōis etiā illud ē qd̓ i ſomnis p imagines
illudimur. Sȝ plurimū differe: vtrū ſopitis
ſenſib⁹ corpis: ſicuti ſunt dormiētū. aut ab
iteriore cōpage turbatis: ſicuti ſunt furētiū.
aut alio quodā mō aliēatis: ſicuti diuinātiū
vl̓ pphetātiū: animi itētio quadā neceſſitate
icurrat i eas q̄ occurrūt imagines: ſiue ex me
moria: ſiue alia aliq̄ occulta vi: p quaſdaȝ ſpi
ritalis mixturas ſilr ſpiritalis ſubſtātie an
ſicut ſanis ac vigilātib⁹ iterdū ꝯtingit: vt co
gitatiōe occupata volūtas ſe auertat a ſenſib⁹
atq3 ita formet animi aciē varijs imaginib⁹
ſenſibiliū rex: tāq3 ipa ſenſibiliū ſentiaī. Nō
tñ aūt cū appetēdo in talia volūtas intēdit:
fiunt iſte impreſſiones imaginū. ſȝ etiā cū de
uitādi ⁊ cauēdi cā rapit animus i ea cōtuen
da q̄ fugiāt. Vñ nō ſolū cupiēdo: ſȝ metuen
do: i n fert vl̓ ſenſus ipis ſenſibilib⁹ vl̓ acies
animi formāda imaginib⁹ ſenſibiliū. Itaq3
aut metus. aut cupiditas: quāto vehementior
fuerit: tāto expſſius formaī acies. ſiue ſentiē
tis ex corpe qd̓ i loco adiacet. ſiue cogitantis
ex imagine corpis: q̄ memoria cōtinet. Qd̓
ergo ē ad corpis: ſenſuȝ aliquod corpus i lo
co. hoc ē ad animi aciē ſimilitudo corpis in
memoria. Et qd̓ ē aſpiciētis viſio: ad eā ſpe
ciē corpis ex qua ſenſus formaī. hoc ē viſio
cogitātis ad imaginē corpis i memoria cōſti
tutā. ex qua formaī acies animi. Et qd̓ ē intē
tio voluntatis ad corpus viſuȝ: viſionēq3 co
pulādā. vt fiat ibi quedaȝ vnitas triū: q̄3uis
eorū ſit diuerſa natura. hoc eſt eadē volunta
tis intētio ad copulādā imaginē corpis q̄ ē i
memoria. ⁊ viſionē cogitātis. id ē formā q̄3
cedit acies animi rediēs ad memoriā vt fiat:
⁊ hic quedā vnitas ex tribus nō iaȝ natura
diuerſitate diſcertis: ſȝ vni⁹ eiuſdēq3 ſubſtā
tie: q2 hoc totū intus ē: ⁊ totū vnus animus.
Sicut aūt cū forma ⁊ ſpecies corpis iterierit:
nō pōt ad eaȝ volūtas ſenſuȝ reuocare cernē
tis. Ita cuȝ imago quā memoria gerit obli/
uio deleta eſt: nō erit quo animi acieȝ formā
dam voluntas recordādo retorqueat.

De cogitationibus innoxijs ⁊ de his que ab
acie recordationis abigende ſunt.

Capitu. v.

Ed q2 preualet animus nō ſolū ob/
lita: verūetiaȝ non ſenſa nec experta
cōfingere ea que non exciderunt au
gendo: minuēdo. cōmutādo: ⁊ pro arbitrio

cōponēdo: ſepe imaginatᷓ q̄ſi ita aliqđ ſit: qđ
aut ſit nō ita eſſe. aut neſcit ita eſſe. In quo ge
nere cauēdū ē: ne aut mentiatᷓ vt decipiat: aut
opinetᷓ vt decipiatᷓ. Quibꝰ duobꝰ malis cui
tatis nihil ei obſunt imaginata phātaſmata: ſi
cut nihil obſunt expta ſenſibilia: ⁊ retēta me
moriter: ſi neqꝫ cupide appetantᷓ ſi iuuāt: ne
qꝫ turpiter fugiantᷓ ſi offēdūt. Cū aūt in his
volūtas relictis melioribus auida volutatᷓ im
mūda fit: atqꝫ ita ⁊ cū abſunt pernicioſe: ⁊ cū
abſunt pnicioſius cogitantᷓ. Male itaqꝫ viuit
⁊ deformitᷓ ſm̄ trinitatē hoīs exterioris: qꝛ ⁊
illā trinitatē q̄ lꝫ interius imaginetᷓ: exteriora
tn̄ imaginatᷓ ſenſibiliū corporaliū q̄ vtēdorū
cauſa pepit. Nullus enī eis vti poſſet etiā be
ne: niſi ſenſarū rerū imagines memoria tene
rentᷓ. Et niſi pars maxima volūtatis in ſupio
ribus atqꝫ interioribꝰ habitet: eaqꝫ ipſa que
cōmodatᷓ ſiue foris corpibꝰ. ſiue itꝰ imagini
bus corū: niſi qđqđ in eis capit ad meliorem
verioremqꝫ vitā referat. atqꝫ in eo fine cuius
intuitu hec agēda iudicat acquieſcat. qđ aliud
Ro. 12 facimus: niſi qđ nos apl'us facere ꝓhibet di
cēs. Nolite ꝯfirmari huic ſeculo. q̄propter nō
eſt iſta trinitas imago dei. Ex vltima qppe.
id eſt corporea creatura qua ſupior eſt aīa: in
ipſa aīa fit p ſenſum corporis: nec tn̄ ē oīmo
do diſſimilis. Quid enī nō ꝓ ſuo genere ac
Ec. 39 ꝓ ſuo modulo hꝫ ſimilitudinē dei: qm̄ qdē de
us fecit oīa bona valde: nō ob aliud niſi quia
ipſe ſūme bonus ē. In quātū ergo bonū eſt
qcquid eſt in tātū ſcꝫ q̄ꝫuis lōge diſtātem: ha
bet tamē nōnullā ſimilitudinē ſummi boni.
⁊ ſi naturalē vtiqꝫ rectā ⁊ ordinatā. ſi aūt vi
tioſam: vtiqꝫ turpē atqꝫ pūerſam. Naꝫ ⁊ ani
me in ipſis peccatis ſuis nō niſi quandā ſimi
litudinē dei: ſuperba ⁊ prepoſtera ⁊: vt ita di
cā. ſeruili libertate ſectantᷓ. Ita nec in primis
parētibꝰ noſtris perſuaderi peccatū poſſet:
Ge. 3. niſi diceretᷓ. Eritis ſicut dij. Nō ſane omne
quod in creaturis aliquo mō ſimile eſt deo:
etiam eius imago dicenda eſt: ſꝫ illa ſola: qua
ſuperior ipſe ſolus eſt. Ea quippe de illo pror
ſus exprimitur inter quem ⁊ ipſum nulla in
teriecta natura eſt. Viſionis igitur illius: id
eſt forme que fit in ſenſu cernentis quaſi pa
rens eſt forma corporis ex qua fit. Sed pa
rēs illa non vera: vn̄ nec iſta vera proles eſt.
Neqꝫ enī oīno inde gignitᷓ: qm̄ aliud adhibe
tur corpi: vt ex illo formetᷓ. id eſt ſenſus vidē
tis. Quocirca id amare alienari eſt. Itaqꝫ vo
lūtas q̄ vtrūqꝫ ꝯiūgit quaſi parētem ⁊ quaſi ꝓ
lē: magis ſpiritalis eſt q̄ꝫ vtrūlibet illorū. Nā
corpus illud qđ cernitᷓ oīno ſpiritale nō eſt.
Viſio vero q̄ fit in ſenſu hꝫ admixtū aliqđ ſpi
ritale: qꝛ ſine aīa fieri nō pōt. Sed nō totū ita
eſt: qm̄ ille q̄ formatᷓ corporis ſenſus eſt. Vo
lūtas vero q̄ vtrūqꝫ coniungit: magis vt dixi
ſpiritalis agnoſcitᷓ: ⁊ iō tanq̄ꝫ perſonam ſpūs
inſinuare incipit in illa trinitate. Sꝫ magis
ptinet ad ſenſum formarū q̄ꝫ ad illud corpus
vn̄ formatᷓ. Senſus enim aīantis ⁊ volūtas
aīe ē nō lapidis: aut alicuius corporis qđ vi
detᷓ. Nō ergo ab illo q̄ſi parēte ꝓcedit. Sed
nec ab iſta q̄ſi ꝓle. hoc eſt viſione ac forma q̄
in ſenſu eſt. Prius enim q̄ꝫ viſio fieret: iam
erat volūtas: q̄ formādū ſenſum cernēdo cor
pori admouit: ſꝫ nōdū erat placitū. Quō enī
placeret qđ nōdū erat viſum: placitū aūt q̄eta
volūtas ē. Ideoqꝫ nec quaſi ꝓlē viſiōis poſ
ſumus dicere volūtatē: qꝛ erat añ viſionem.
nec q̄ſi parētē: qꝛ nō ex volūtate: ſed ex viſo
corpe formata ⁊ expſſa ē. finē fortaſſe volū
tatis ⁊ requiē poſſumꝰ recte dicere viſionem
ad hoc dūtaxat vnū ſcꝫ vidēdū corpꝰ. Neqꝫ
enim propterea nihil aliud volet: quia videt
aliquid quod volebat.

De fine voluntatis quo cognoſcitᷓ ſi recta an
praua cupiamus. Ca. vi.

On itaqꝫ oīno ipſa volūtas hoīs cuiꝰ
n finis nō eſt niſi beatitudo. ſed ad hoc
vnū ſcꝫ ſubiectū volūtas vidēdi finem
nō hꝫ niſi viſionē: ſiue id referat ad aliud: ſi
ue nō referat. Si enim nō refert ad aliud vi
ſionē: ſed tantū voluit vt videret: nō eſt diſ
putandū quō oſtēdatᷓ finē voluntatis eſſe vi
ſionē. manifeſtū eſt enī. Si aūt refert ad aliđ
vult vtiqꝫ aliud: nec iā videndi volūtas erit.
Aut ſi vidēdi: nō hoc vidēdi ſcꝫ ſubiectū: ſed
aliud: tanq̄ꝫ ſi velit quiſqꝫ videre cicatricē: vt
inde doceat vulnus fuiſſe. Aut ſi velit videre
feneſtrā: vt per feneſtrā videat tranſeuntes.
Omnes iſte atqꝫ alie tales voluntates: ſuos
proprios fines habēt: qui referuntᷓ ad finē il
lius volūtatis qua volumus beate viuere: ⁊
ad eā peruenire vitā q̄ nō referatᷓ ad aliud: ſꝫ
amāti per ſeipſam ſufficiat. Volūtas ergo vi
dēdi: finem habet viſionem. ⁊ voluntas hāc
rem videndi: finē habet huius rei viſionē.
Voluntas itaqꝫ videndi cicatricē: finē ſuum

expetit. h̄ ē viſionē cicatricis: ⁊ ad eā vltra n̄
ptinet. Volūtas eni probandi vulnus fuiſſe
alia volūtas ē: ꝗ̄uis ex illa religet̄: cuiꝰ itez fi
nis ē ꝓbatio vulneris. Et volūtas vidēdi fe
neſtrā: finē h̄z feneſtre viſionē. Altera ē eni
q̄ ex iſta nectit̄ volūtas: ꝑ feneſtrā vidēdi trā
ſeuntes: cuiꝰ itē finis ē viſio trāſeūtiū. Re/
cte aūt ſunt volūtates oēs ſibimet religate: ſi
bona eſt illa quo cuncte referūt̄. ſi aūt praua
eſt praue ſunt oēs. Et iō rectaꝝ volūtatū cō/
nexio iter ē quoddā aſcēdātiū ad beatitudinē
Pro.5 qꝺ certis velut paſſibꝰ agit̄. Prauaꝝ āt atqꝫ
Mat.8 diſtortaꝝ volūtatū iplicatio: vinculū eſt quo
alligabit̄ q hoc agit: vt ꝓiciat̄ in tenebras ex
Eſa. teriores. Beati ḡ qui factis ⁊ moribꝰ cantāt
canticū graduū. ⁊ ve his q̄ trahūt pctā: ſicut
reſtē lōgā. Sic eſt aūt reqes volūtatis quē di
cimus finē: ſi adhuc refert̄ ad aliud: quēad/
modū poſſumus dicere requiez pedis eſſe i
ambulādo: cū ponit̄ vnde alius innitat̄: quo
paſſibus pergit̄. Si aūt aliqd ita placet: vt in
eo cū aliqua dilectione voluntas acquieſcat:
nōdū eſt tn̄ q̄ illud tendit̄. ſed ⁊ hoc refert̄ ad
aliud vt ꝺ. putet̄: nō tāq̄ pria ciuis: ſed tāq̄
refectio: vel etiā manſio viatoris.

De ea trinitate q̄ iam nō ex corpore neqꝫ ex
corporis ſenſu ſed de memoria naſcit̄ cogitan/
tis. Capi. vij.

i Am vero in alia trinitate iteriore qui
dē q̄ eſt iſta in ſenſibilibꝰ ⁊ ſenſibus:
ſ3 tn̄ que inde ꝯcepta eſt: cū iā3 nō ex cope ſen
ſus corporis: ſed ex memoria format̄ acies ani
mi: cū in ipſa memoria ſpecies inheſerit cor/
poris qꝺ forinſecus ſenſimꝰ: illā ſpeciē que i
memoria eſt quaſi parentē dicimus eius que
fit in phātaſia cogitātis. Erat eni i memoria
⁊ ꝓuſq̄ cogitaret̄ a nobis ſicut erat corpus i
loco: ⁊ ꝓuſq̄ ſentiret̄ vt viſio fieret. Sed cū3
corpus cogitat̄ ex illa q̄ memoria tenet expri
mit̄ in acie cogitātis: ⁊ reminiſcēdo format̄
ea ſpecies: q̄ q̄ſi ꝓles ē eius quā memoria te
net. S3 neqꝫ illa vera parēs: neqꝫ iſta vera
ꝓles ē. Acies qppe animi que format̄ ex me
moria cū recordādo aliqd cogitamꝰ: nō ex ea
ſpetie ꝓcedit quā meminimꝰ viſam: qn̄ qdē
eoꝝ meminiſſe nō poſſemus niſi vidiſſemꝰ
Acies aūt animi q̄ reminiſcēdo format̄: erat
ēt ꝓuſq̄ corpus qꝺ meminimꝰ videremus:
qn̄ magis priuſq̄ id memorie mādaremus.
Quāq̄ itaqꝫ forma q̄ fit in acie recordātis:
ex ea fiat q̄ ineſt memorie. ipſa tn̄ acies nō in/
de exiſtit: ſ3 erat an̄ iſtā. Cōſequēs ē aūt vt ſi
nō ē illa vera parēs: nec iſta vera ſit proles.
S3 ⁊ illa q̄ſi parēs: ⁊ iſta q̄ſi ꝓles aliqd inſi/
nuat. Vn̄ interiora atqꝫ veriora exercitatius
certiuſq̄ videant̄. Difficilius tā plane diſcer
nit̄: vtrū volūtas q̄ memorie copulat viſionē
nō ſit alicuius eoꝝ ſiue parēs ſiue proles. ⁊
hanc diſcretionis difficultatē facit eiuſdē na/
ture atqꝫ ſubſtātie parilitas ⁊ eq̄litas. Neqꝫ
eni3 ſicut foris facile diſcernebat̄ formatꝰ ſen
ſus a ſenſibili corpe: ⁊ volūtas ab vtroqꝫ pro
pter nature diuerſitatē q̄ ineſt ab inuicē oibꝰ
tribus: de qua ſatis ſupra diſſeruimꝰ. ita ⁊ h̄
pōt. Quāuis eni hec trinitas ꝺ qua nūc que
rit̄ forinſecus iuēta eſt aio: intus tn̄ agit̄: ⁊ n̄
eſt qcq̄ eius ꝑter ipſius animi naturā. Quo
igit̄ pacto demōſtrari pōt volūtatē: nec quaſi
parēte3: nec q̄ſi ꝓlē eſſe: ſiue corporee ſimili
tudinis q̄ memoria cōtinet̄: ſiue eius q̄ inde
cū recordamur exprimit̄: qn̄ vtrūqꝫ in cogitā
do ita copulat: vt tanq̄ vnū ſingulariter ap/
pareat: ⁊ diſcerni niſi rōne nō poſſit. Atqꝫ il
lud primū3 videndū eſt: nō eſſe poſſe volun
tatem reminiſcēdi: niſi vel totū: vel aliqd rei
eius quā reminiſci volumus: in penetralibꝰ
memorie teneamus. Qꝺ eni3 oi mō ⁊ oi ex
parte obliti fuerimꝰ: nec reminiſcēdi volun/
tas exorit̄: qn̄ qcquid recordari volumus: re
cordati iam ſumus in memoria nr̄a eſſe vel
fuiſſe. Verbi grā. Si recordari volo qd heri
cenauerim: aut recordatꝰ iā ſum cenaſſe me:
aut ſi ⁊ hoc nōdū certe circa ipm̄ tp̄s aliqd re
cordatꝰ ſum: ſi nihil aliud ipm̄ ſaltē heſternū
diē ⁊ eius ea3 partē qua cenari ſolet: ⁊ qd ſit
cenare. Nā ſi nihil tale aliqd recordatꝰ eſſem
qd heri cenauerim: recordari velle nō poſſē.
Vn̄ intelligi pōt voluntate3 reminiſcēdi ab
his quidē rebus q̄ memoria ꝯtinent̄ ꝓcede/
re: adiunctis ſimul eis que inde ꝑ recordatō
nē cernēdo exprimunt̄. id eſt ex copulatione
rei cuiuſdā quā recordati ſumus: ⁊ viſiōis q̄
inde facta eſt in acie cogitātis cū recordati ſu
mus. S3 ipſa que vtrunqꝫ copulat voluntas
reqrit ⁊ aliud qꝺ quaſi vicinū eſt atqꝫ ꝯtiguū
recordāti. Tot igit̄ huius generis trinitates
quot recordatiōes: q2 nulla eſt eaꝝ vbi non
hec tria ſūt: illud qꝺ in memoria recōditū eſt
etiā anteq̄ cogitet̄: ⁊ illud qꝺ fit in cogitatiōe
cū cernit̄: ⁊ volūtas vtrūqꝫ coniungens: ⁊ ex

vtroq̄ʒ ac tertia ſcilicet a vnū aliqd cōplens. An
poti⁹ ita cognoſcit̄ vna quedā in hoc genere
trinitas: vt vnū aliqd generaliter dicam⁹ qc
qd corꝑaliū ſpecierꝝ in memoria latet: ⁊ rur/
ſus vnū aliqd generalē viſionem animi talia
recordātis atq̄ʒ cogitātis: quorꝝ duorꝝ copula
tioni tertia ꝯiungit̄ copulatrix volūtas: vt ſit
hoc totū vnū quiddaʒ ex quibuſdā tribus.

De multiplicatiōibus trinitatū que ex recor/
datione patiunt̄. Ca. viij.

Sed qm̄ nō pōt acies animi ſimul oīa
q̄ memoria tenet vno aſpectu ꝯtueri:
alternāt viciſſiʒ cedēdo ac ſuccedēdo
trinitates cogitationū: atq̄ʒ ita ſit iſta inume/
rabiliter numeroſiſſima trinitas: nec tn̄ infi/
nita ſi numerus in memoria recōditaꝝ reruʒ
nō excedat̄. Ex quo eni cepit vnuſquiſq̄ʒ ſen
tire corpora quolibet corꝑis ſenſu etiā ſi poſſʒ
adiūgere q̄ oblitus ē certus ac determinatus
ꝓfecto numer⁹ foret: q̄uis innumerabilis.
Dicimus eniʒ innumerabilia non ſoluʒ in
finita: ſed etiā que ita finita ſunt vt facultateʒ
numerātis excedāt. Sʒ hinc aduerti aliquan
to manifeſtius pōt: aliud eē q̄ꝺ recōditū me
moria tenet: ⁊ aliud qꝺ inde in cogitatiōe re/
cordātis exprimit̄: q̄uis cū ſit vtriuſq̄ʒ copu
latio: vnū ideq̄ʒ videat̄: q̄ meminiſſe n̄ poſ/
ſum⁹ corporꝝ ſpēs: niſi tot quot ſenſimus: et
q̄ntas ſenſim⁹: ⁊ ſicut ſenſim⁹ ex corꝑis eni
ſenſu eas in memoriā cōbibit aius. Viſiōes
tn̄ ille cogitātiū ex his qdē rebus que ſunt in
memoria: ſed tn̄ innumerabiliter atq̄ʒ omni/
no infinite multiplicant atq̄ʒ variant̄. Vnuʒ
qppe ſolem memini. q̄ ſicuti eſt vnū vidi. Si
voluero autem duos cogito vel tres: vel tot
quot volo: ſed ex eadeʒ memoria qua vnum
memini formatur acies multos cogitantis:
⁊ tantum memini quantuʒ vidi. Si eniʒ ma
iorē vel minorē memini q̄ʒ vidi: iam nō me/
mini qꝺ vidi: ⁊ ideo nec memini. Quia ve/
ro memini: tantū memini quātū vidi: vl' ma/
iorem tn̄ ꝓ voluntate cogito: vel minoreʒ: ⁊
ita memini vt vidi. Cogito autem ſicut volo
currentem: ⁊ vbi volo ſtanteʒ: vnde volo et
quo volo venienteʒ. Quadrū etiam mihi co
gitare in promptu eſt: cuʒ meminerim rotun
dum. ⁊ cuiuſlibet coloris: cum ſoleʒ viridem
nunq̄ʒ viderim: ⁊ ideo nō meminerim. At/
q̄ʒ vt ſole: ita cetera. He autē rerum forme:
qm̄ corꝑales atq̄ʒ ſenſibiles ſunt: errat quidē

aius cū eas opinat̄ eo modo foris eē q̄mō
īus cogitat: vl' cū iā interierint foris ⁊ adhuc
i memoria retinent̄: vel cū aliter etiā qꝺ me
minim⁹: nō recordādi fide: ſʒ cogitādi varie
tate formant̄. Quāq̄ʒ ſepiſſime credamus ēt
vera narrātib⁹: q ipſi ſenſib⁹ ꝑceperūt. Que
cū i ipſo auditu qn̄ narrant̄ cogitam⁹: nō vi/
det ad memoriā retorqueri acies viſionis co
gitātiū. neq̄ʒ eni ea nobis recordātib⁹ ſʒ a lio
narrāte cogitam⁹: atq̄ʒ illa trinitas nō hic vr̄
expleri: q̄ fit cū ſpecies in memoria latēs ⁊ vi
ſio recordātis tertia volūtate ⁊ copulāt̄. Nō
eniʒ qꝺ latebat i memoria mea: ſʒ qꝺ audio
cogito cū aliqd mihi narrat. Nō ipas voces
loquētis dico: ne quiſq̄ʒ putet illā me exiſſe
trinitatē q̄ foris i ſenſibilib⁹ ⁊ in ſenſib⁹ agi
tur: ſʒ eas cogito corporꝝ ſpecies: quas nar/
rās verbis ſoniſq̄ʒ ſignificat: q̄s vtq̄ʒ nō re
miniſcēs: ſʒ audiēs cogito. Sʒ ſi diligēcius
cōſiderem⁹: nec tūc excedit memorie mod⁹.
Neq̄ʒ eni vel itelligere poſſeʒ narrantē: ſi ea
q̄ dicit: ⁊ ſi ꝯtexta tūc primū audirē: nō tn̄ ge
neraliter ſingula meminiſſeʒ. Qui eni mihi
narrat: Vbi gratia: aliquē mōtē ſilua exutū:
oleis indutū: ei narrat q meminerī ſpecies ⁊
montiū ⁊ ſiluarū ⁊ oleaꝝ: quas ſi oblit⁹ eēʒ
qd diceret oīno neſcirē: ⁊ ideo narrationē il
lā cogitare n̄ poſſeʒ. Ita fit vt oīs q corꝑalia
cogitat: ſiue ipſe aliqd cōfingat ſiue audiat:
aut legat: vel p̄terita narrantē: vel futura p̄/
nunciantē: ad memoriā ſuā recurrat: ⁊ ibi
reperiat modū atq̄ʒ mēſurā omniū formarū
q̄s cogitās intuet̄. Nā neq̄ʒ colorē quē nūq̄ʒ
vidit: neq̄ʒ figurā corꝑis: nec ſonū quē nun
q̄ʒ audiuit: nec ſaporē quē nunq̄ʒ guſtauit:
nec odorē quē nūq̄ʒ olfecit: nec vllā ꝯtrecta
tionē corꝑis quā nunq̄ʒ ſenſit pōt quiſq̄ʒ oi
no cogitare. At ſi ꝓpterea nemo aliqd corꝑa
le cogitat niſi qꝺ ſenſit: q̄ nemo meminit cor
pale aliqd niſi qꝺ ſenſit. ſicut i corporib⁹ ſen
tiēdi: ſic i memoria ē cogitandi modus. Sē
ſus eniʒ accipit ſpeciē ab eo corpore qꝺ ſenti
m⁹: ⁊ a ſenſu memoria. a memoria vo acies
cogitātis. Volūtas porro ſicē adiūgit ſenſum
corꝑi: ſic memoriā ſenſui: ſic cogitātis aciē
memorie. Que āt ꝯciliat iſta atq̄ʒ ꝯiūgit: ipa
ēt diſiungit: ac ſepat. ideſt volūtas: Sʒ a ſen
tiendis corꝑibus motu corporis ſeparat cor
poris ſenſus: ne aliqd ſentiam⁹: aut vt ſenti
re deſinam⁹. veluti cū oculos ab eo qꝺ vide

re nolumꝰ auertimꝰ vel claudimꝰ: ſic aures
a ſonis: ſic nares ab odoribus. Ita ēt vel os
claudēdo: vl' aliqd ex ore reſpuēdo a ſapori/
bꝰ auerſamur. In tactu q̊ꝗ ſubtrahimꝰ cor
pus ne tāgamꝰ qđ nolumꝰ: vel ſi iā tāgamꝰ
abijcimꝰ aut repellimꝰ. Ita motu corꝑis agit
volūtas: ne ſenſus corꝑis rebꝰ ſenſibilibꝰ co
pulet. Et agit h̄ q̄ꝫtū pōt. Nā cū in hac actō
ne ꝓpter ꝯditionē ſeruilis mortalitatis diffi/
cultatē patiť: cruciatus eſt ꝯſequēs: vt volun
tati nihil reliq fiat niſi tollerātia. Memoriā
vo a ſenſu volūtas auertit: cū in aliud intēta
nō ei ſinit inherere p̄ſētia. Qđ aiaduertere fa
cile eſt cū ſepe corā loquētē nobis aliquē aliđ
cogitādo nō audiſſe nobis videmur. falſuꝫ ē
aūt. Audiuimꝰ eni: ſꝫ nō meminimꝰ. ſubīde
ꝑ aurīū ſenſuꝫ labētibꝰ vocibꝰ: alienato nutu
volūtatis: ꝑ quē ſolēt inſigi memorie: verꝰ
itaqꝫ dixerimꝰ cū tale aliqd accidit: nō memi
nimꝰ: quā nō audimꝰ. Nā ⁊ legētibꝰ euenit
⁊ mihi ſepiſſime: vt ꝑlecta pagina vel ep̄la ne
ſciā qd legerim: ⁊ repetā. In aliud q̄ppe in/
tēto nutu volūtatis: nō ſic ē adhibita memo/
ria ſenſui corꝑis: quō ipſe ſenſus adhibitꝰ eſt
l̄ris. Ita ⁊ ābulātes intēta in aliud volūtate
neſciūt qua trāſierint. qđ ſi nō vidiſſet nō am
bulaſſent. aut maiore intētiōe palpādo ābu/
laſſent: p̄ſertim ſi ꝑ incognita ꝑgerent. ſed qꝛ
facile ambulauerūt: vtiqꝫ viderūt. Quia ve/
ro nō ſicut ſenſus oculorū locis quacūqꝫ ꝑge
bant. ita ipſi ſenſui memoria iungebať: nullo
modo id quod viderūt etiā recentiſſimū me/
miniſſe potuerūt. Iam porro ab eo quod in
memoria eſt animi aciē velle auertere: nihil ē
aliud q̄ꝫ nō inde cogitare.

Qđ in quolibet genere trinitatū volūtas nec
parens inueniatur eſſe nec proles. Ca. ix.

IN hac igiť diſtributiōe cū incipimus
a ſpecie corporis: ⁊ ꝑuenimꝰ vſqꝫ ad
ſpeciē q̄ fit in ꝯtuitu cogitātis: q̄ttuor
ſpecies reperiūtur q̄ſi gradatiꝫ nate altera ex
altera. Secūda de prima: tertia de ſecūda: q̄r
ta de tertia. A ſpecie q̄ppe corporis qđ cerni
tur: exoriť ea q̄ fit in ſenſu cernētis: ⁊ ab hac
ea que fit in memoria: ⁊ ab ea q̄ fit in acie co/
gitātis. Quapropter voluntas quaſi parentē
cū prole ter copulat. Primo ſpeciē corporis
cū ea quā gignit in corporis ſenſu. Et ipſam
rurſus cum ea q̄ fit ex illa in memoria. Atqꝫ
iſtaꝫ quoqꝫ tertio cuꝫ ea que ex illa pariť in co
gitantis intuitu. Sed media copula que ſecū
da eſt: cum ſit vicinior nō tā ſimilis eſt ꝑme
q̄ꝫ tertia. viſiones eniꝫ due ſunt: vna ſentien
tis: altera cogitātis. Vt āt poſſit eſſe viſio co
gitātis. ideo fit in memoria. De viſiōe ſentiē
tis ſimile aliqd: quo ſe ita ꝯuertat in cogitādo
acies animi: ſicut ſe i cernēdo ꝯuertit ad cor/
pus acies oculorū: ꝓpterea duas in hoc ge/
nere trinitates volui cōmendare. vnā cū vi/
ſio ſentientis formať ex corpore. aliā cū viſio
cogitantis formať ex memoria. Mediā ve/
ro volui: qꝛ ibi nō ſolet viſio dici: cuꝫ memo
rie cōmēdať forma: q̄ fit in ſenſu cernentis.
Vbiqꝫ t̄n volūtas nō apparet niſi copulatrix
quaſi parētis ⁊ prolis: Et ideo vndecūqꝫ ꝓ/
cedat: nec parens nec proles dici poteſt.

Quā facile ſit cogitanti fingere ſibi has ſpēs
quas nō vidit ex earū recordatione quas vi/
dit. Ca. x.

AT enim ſi nō meminimꝰ niſi qđ ſenſi
mus: neqꝫ cogitamꝰ niſi qđ meminī/
mus: cur plerūqꝫ falſa cogitamus cuꝫ
ea q̄ ſenſimus: nō vtiqꝫ falſo meminerimus
niſi qꝛ volūtas illa quā cōiunctricē ac ſepara
tricē huiuſcemodi rerū iā q̄ꝫtū potui demon/
ſtrare curaui: formādā cogitātis aciē ꝑ cōdi/
ta memorie ducit vt libitū eſt: ⁊ ad cogitanda
ea que nō meminimus ex eis q̄ meminimꝰ
aliud hinc: aliud inde: vt ſumat ⁊ ipellit: que
in vnā viſionē coeūtia faciūt aliqd qđ iđ falſū
dicať: qꝛ vel nō ē foris in rerū corporearū na
tura: vel nō de memoria vř expreſſuꝫ cū tale ni
hil nos ſenſiſſe meminimꝰ. Quis eniꝫ vidit
cygnū nigrū: ⁊ ꝓpterea nemo meminit. co/
gitare t̄n qs nō pōt. Facile ē eni illā figurā
quā vidēdo cognouimꝰ nigro colore ꝑfun/
dere: quē nihilominꝰ in alijs corꝑibus vidi
mꝰ. Et qꝛ vtrūqꝫ ſenſimus: vtrūqꝫ memini
mꝰ. Nec auē q̄drupedē memini qꝛ nō vidi.
Sꝫ phātaſiā talē facillime intuor dū alicui for
me volatili q̄lē vidi adiungo alios duos pe/
des: q̄les itidē vidi. Quaprorer dū ꝯiūcta co
gitamꝰ q̄ ſigillatiꝫ ſenſa meminimꝰ: videmur
nō id qđ meminimꝰ cogitare: cū id agamus
moderāte memoria vñ ſumimꝰ oīa q̄ multi/
plicitť ac varie ꝓ nr̄a volūtate componimus.
Nā neqꝫ ipſas magnitudines corporū quas
nunq̄ꝫ vidimꝰ ſine ope memorie cogitamꝰ.
Quātū eniꝫ ſpacij ſolet occupare ꝑ magnitu
dinē mundi nr̄ obtutꝰ. in t̄m extēdimus q̄ſli/

bet corporũ moles: cũ eas maxias cogitam⁹.
Et rõ gdẽ pergit in ampliora; ſʒ phãtaſia nõ
ſequit̃. Quippe cũ in ſirmitatẽ quoqʒ nume/
ri ratio renũciet: quã nulla viſio corpalia co/
gitãtis apprehẽdit. Eadẽ rõ docet minutiſſi
ma etiã corpuſcula iſinite diuini: cũ tñ ad eas
tenuitates vel minutias puentũ fuerit: q̃s vi
ſas meminim⁹ exiliores minutioresq̃ʒ phan
taſias iã nõ poſſumus intueri: q̃uis ratio ñ
deſinat pſeq̃ ac diuidere. Ita nulla corpalia
niſi aut ea que meminimus aut ex his q̃ me/
minimus cogitamus.

De mẽſura ꝛ numero ꝛ põdere quoꝝ ſimili/
tudo ſit i mẽoria ꝛ viſiõe ꝛ volũtate. Ca. xi.

Ed qꝛ numeroſe cogitari pñt q̃ ſigil/
ſ latiʒ ſũt ipreſſa memorie vt̃ ad memo/
riã mẽſura: ad viſionẽ Ꝩo numer⁹ ꝑ
tinere. Qꝛ lʒ inumerabilis ſit mlt̃iplicitas ta
liũ viſionũ: ſingulis tñ in memoria p̃ſcript⁹
ẽ trãſgreſſibilis modus. Menſura igitur in
memoria: i viſiõib⁹ numer⁹ appet: ſic i ipſis
corpib⁹ viſibilib⁹ mẽſura q̃dã ẽ: cui nũeroſiſ
ſime coaptat̃ ſenſus videntiũ: ꝛ ex vno viſibili
multoꝝ cernentiũ format̃ aſpect⁹: ita vt etiaʒ
vn⁹ ꝓpt duoꝝ oculoꝝ numeꝝ plerũq̃ʒ vnã
rẽ geminatã ſpecie videat: ſic ſupra docuim⁹
In his g̃ reb⁹ vñ viſiões exprimunt̃ quedã
mẽſura ẽ. In ipſis aũt viſionib⁹ numerus.
Volũtas Ꝩo q̃ iſta ↄiũgit ꝛ ordinat: ꝛ quadã
vnitate copulat. nec ſentiẽdi aut cogitãdi ap/
petitũ niſi i his reb⁹ vñ viſiões formant̃ acqe
ſcẽs collocat põderi ſimilis ẽ. Quapropt̃ hec
triũ mẽſurã: numerũ põdus etiã in ceteris oi
b⁹ reb⁹ aiaduertẽda ꝑlibaueriʒ. Nũc interiʒ
volũtatẽ copulatricẽ rei viſibilis atq̃ʒ viſiõis
q̃ſi parẽtis ꝛ ꝓlis: ſiue i ſentiẽdo ſiue in cogi
tãdo: nec parẽtẽ nec ꝓlẽ dici poſſe: quõ valui
ꝛ q̃bus valui demõſtraui. Vñ tp̃s admonet
hãc eãdẽ trinitatẽ i interiore hõie reqrere: atq̃ʒ
ab iſto de q̃ tãdiu locut⁹ ſuʒ aiali atq̃ʒ carnali
q̃ exterior dr̃ itroꝛ'us tẽdere. Vbi ſperamus
īuenire nos poſſe ſcõʒ trinitatẽ imaginẽ dei:
conat⁹ nr̃os illo ip̃o adiuuãte: queʒ oĩa: ſicut
res ipſe indicãt: ita etiã ſctã ſcriptura in mẽſu
ra ꝛ numero ꝛ põdere diſpoſuiſſe teſtat̃.

Explicit liber vndecimus.

Incipiunt capitula libri duodecimi.

i Quid ſit q̃ etiã in animo noſtro intelli
gẽdũ ſit ad exteriorẽ hoīem pertinere.
ij Corpales ſenſus cõmunes nobis eſſe
cũ pecoribus: ſʒ ꝓpriũ eſſe hoĩs de his
que ſenſu corporis cõprehẽdit ſecũdũ
eternas iudicare rationes.
iij Actiões corpales ita demũ eẽ rectas ſi
eis regẽdis mẽtis itellectuale p̃fuerit.
iiij Quid interſit iter illũ quo mẽs iclinat̃
ad tpalia: ꝛ illud quo cõtẽplat̃ eterna.
v De opiniõe coꝝ q̃ ↄiugio maſculi ꝛ fe
mine ꝛ coꝝ proli diuinã cõparãt trini/
tatẽ.
vi Q̃ hõ ñ ad vni⁹ i trinitate ꝑ/
ſone: ſʒ ad toti⁹ trinitatis imagineʒ ſit
creat⁹.
vij De eo q̃ð apl's dicit virũ eẽ
imaginẽ dei: mulierẽ aũt gloriã viri.
viij Quibus ꝓgreſſibus mẽs corpaliũʒ
vſuꝛ imagĩe delectata: ab eternoꝝ cõ/
templatione deficiat.
ix Quã pniciose relicto cõmuni bono: pri
uata querantur.
x Que ſit humana temptatio: ꝛ q̃ð pecca
tuʒ extra corpus habeatur.
xi Quib⁹ demutatiõibus hõ ab imagine
dei in ſimilitudinẽ pecoris delabatur.
xij Quã cõparabilis ſit primorũ hoīuʒ p̃
uaricationi mens q̃ ad amoreʒ tẽpora
liuʒ ſenſu eſt tracta corporeo.
xiij De eorũ ſententia qui in vno homine
mentẽ in pſona viri: ſenſuʒ ãt corpis i
pſona mulieris accipiendũ eẽ dixerũt
xiiij In que officia ꝓprie ſapientia ꝛ ſcien/
tia dei dantur.
xv De opiniõe platonis q̃ credit aĩas aliã
vitã p̃uſq̃ʒ corpib⁹ idurent̃ habuiſſe.

Aurelij auguſtini epiſcopi de trinitate liber
duodecimus incipit.

Quid ſit q̃ etiã in aĩo nr̃o itelligẽdũ ſit ad ex
teriorem hoīem pertinere. Capi. j.

a Ge nunc videamus, vbi ſit
q̃ſi quoddã hoĩs exterioris ite
riorisq̃ʒ ↄfiniũ. Quicqd eniʒ
habemus in aĩo cõmune cum
pecore recte adhuc dicit̃ ad ex
terioreʒ hoīem ptinere. Non
enim ſolũ corpus hõ exterior
deputabit̃: ſʒ adiuncta q̃dã vita ſua qua cõpa
ges corporis ꝛ oẽs ſenſus vigent: q̃bus in/
ſtructus ẽ ad exteriora ſentiẽda. Quoꝝ ſen/

ſoꝝ imagines infixe in memoria: cū recordā
da reuiſunt: res adhuc agit ad exteriorē ho/
minem ꝑtinens. Atqꝫ in his oībus nō diſta
mus a pecore: niſi ꝙ figura corporis nō pro
ni: ſed erecti ſumus. Qua in re admonemur
ab eo q nos fecit: ne meliore noſtri parte. id
eſt aīo ſimiles pecoribus ſimus: a qbus cor/
poris erectione diſtamus: nō vt in ea que ſub
limia ſunt in corporibus animū ꝓijciamus.
Nam vel in talibus quietē voluntatis appe
tere: ꝓſternere eſt animū: ſed ſicut corpus ad
ea q̄ ſunt excelſa corpoꝝ. id ē ad celeſtia natu
raliter erectū ē. ſic animus que ſubſtantia ſpi
ritalis eſt: ad ea q̄ ſunt in ſpiritalibus excelſa
erigendus eſt. nō elatiōe ſuꝑbie: ſed pietate
iuſticie.

Corporales ſenſus cōmunes nobis eſſe cū
pecoribus: ſed propriū eſſe hoīs de his que
ſenſu corporis cōprehendit ſecundum eter/
nas iudicare rationes. Ca. ij.

p Oſſunt aūt ⁊ pecora ⁊ ſentire ꝑ corꝑis
ſenſus extrinſecus corꝑalia. ⁊ ea me/
moria fixa reminiſci: atqꝫ in eis appe
tere ꝯducibilia fugere incōmoda: verū ea no
tare. ac nō ſolū naturaliter rapta: ſed etiā de i
duſtria memorie cōmendata retinere: ⁊ i ob/
liuionē iāiāqꝫ labentia recordando: atqꝫ cogi
tādo rurſus inprimere: vt quēadmodū ex eo
qđ gerit memoria cogitatio formatꝰ: ſic ⁊ hoc
ip qđ in memoria eſt cogitatiōe firmetꝰ. Fi
gere etiā viſiones hinc atqꝫ inde recordata q̄
libet ſumendo: ⁊ q̄ſi aſſumendo componere
inſpicere quēadmodū in hoc reꝝ genere que
veriſimilia ſunt diſcernantꝰ a veris: nō ſpiri/
talibus: ſꝫ ipſis corporalibꝰ. Hec atqꝫ hmōi
q̄uis in ſenſibilibus atqꝫ in eis q̄ inde aīus
ꝑ ſenſū corporis traxit agantꝰ atqꝫ verſentꝰ:
nō ſunt tñ rōnis expertia: nec hoībꝰ pecoribuſ
qꝫ cōmunia. Sꝫ ſublimioris rōnis eſt iudica
re de iſtis corꝑalibꝰ: ſcđm rōnes incorpora/
les ⁊ ſempiternas. Que niſi ſupra mentē hu
manā eſſent: incōmutabiles ꝓfecto nō eſſent
atqꝫ in his niſi ſubiungeretꝰ aliqđ noſtrū: nō
ſcđm eas poſſemus iudicare de corꝑalibus.
Iudicamus aūt de corporalibus ex ratiōe di
menſionū atqꝫ figurarum quā incōmutabili
ter manere mens nouit.

Actiones corporales ita demū eſſe rectas ſi
eis regendis mētis intellectuale ꝓfuerit.
Capitu. iij.

Illud vero noſtrū qđ in actiōe corpo/
i raliū atqꝫ tēporaliū tractādoꝝ ita ver/
ſatꝰ: vt nō ſit nobis cōmune cū pecore:
rōnale qdē eſt. ſꝫ ex illa rōnali noſtre mentis
ſubſtātia qua ſubheremus itelligibili atqꝫ in
cōmutabili veritati tanqꝫ ductū ⁊ iferioribꝰ tra
ctādis gubernādiſqꝫ deputatū ē. Sicut eni i
oībꝰ pecoribus nō iuentū eſt viro adiutoriū
ſimile illi: niſi de tractū de illo in cōiugiū for/
maretꝰ. ita mēti noſtre qua ſupernā ⁊ internā
ꝯſulimus veritatē: nullū ē ad vſum reꝝ cor/
poraliū quātū natura hoīs ſatis ē ſimile adiu
toriū ex aīe partibꝰ q̄s cōmunes cū pecoribꝰ
habemus. Et iō quiddā rōnale noſtrū nō ad
vnitatis diuortiū ſeꝑatū: ſed in auxiliū ſocieta
tis q̄ſi deriuatū in ſui opis diſpartitꝰ officiū. Gen.
Et ſicut vna caro eſt duoꝝ in maſculo ⁊ femi
na. ſic intellectū noſtrū: ⁊ actionē vel ꝯſiliū: ⁊
executionē: vel rationē ⁊ appetitū rationalē
vel ſi quo alio modo ſignificantius dici pñt:
vna mentis natura cōplectitꝰ. vt quemadmo Ubi.
dū de illis dictū eſt: erunt duo in carne vna.
ſic de his dici poſſit: duo in mente vna.

Quid interſit inter illud quo mēs inclinatur
ad temporalia: ⁊ illud quo cōtemplatur eter/
na. Capi. iiij.

c Um igitꝰ diſſerimus de natura mētis
humane de vna quadā re diſſerimus
nec eā in hec duo q̄ cōmemoraui: niſi
ꝑ officia geminamus. Itaqꝫ cū in ea queri/
mus trinitatē: in tota querimus: nō ſeꝑantes
actionē rationalē in tꝑalibus a ꝯtēplatione
eternoꝝ: vt tertiū aliqđ iā queramus quo tri/
nitas impleatꝰ. Sed in tota natura mentis ita
trinitatē reperiri opus eſt: vt ſi deſit actio tꝑa
liū cui operi neceſſariū ſit adiutoriū: propter
qđ ad hec inferiora adminiſtrāda diriuetꝰ ali
qđ mentis in vna nuſqꝫ diſpartita mente tri/
nitas inueniatꝰ. Et facta iā iſta diſtributiōe, in
eo ſolo qđ ad cōtemplationē ꝑtinet eternoꝝ
nō ſolū trinitas: ſed etiā imago dei. In h aūt
qđ diriuatū eſt in actiōe tꝑaliū etiā ſi trinitas
poſſit nō tñ imago dei poſſit inueniri.

De opinione eoꝝ qui cōiugio maſculi ⁊ fe
mine ⁊ eoꝝ proli diuinā cōparant trinitatē.
Capitu. v.

p Roinde non mihi videntꝰ probabilē
afferre ſententiā qui ſic arbitrantꝰ trini
tatē imaginis dei in tribus ꝑſonis qđ
attinet ad humanā naturā poſſe reperiri: vt

in ꝯiugio maſculi ⁊ femine atq; in eoꝝ prole cõpleat. Qđ quaſi vir ipſe patris perſonā intimet. filij vero qđ de illo ita ꝓceſſit vt naſceret. atq; ita tertiā pſonā vel vt ſpiritus dicūt eſſe mulierē: q̄ ita de viro ꝓceſſit: vt nō ipſa eſſet filius aut filia. q̄uis ea ꝯcipiente proles Joh. 15 naſceret. Dixit enī dñs de ſpiritu ſancto q̄ a patre ꝓcedat: ⁊ tñ filius nō eſt. In huius igitur opinionis errore hoc ſolum probabiliter affert: qđ in origine facte femine ſcđm ſancte ſcripture fidē ſatis oſtendit: nō omne qđ de aliqua pſona ita exiſtit: vt pſonā alterā faciat filiū poſſe dici: qñ quidē de viri pſona extitit pſona mulieris. nec tñ eius filia dicta eſt. Gen. j Cetera ſane ita ſunt abſurda: imo vero ita falſa: vt facillime redarguant. Omitto enim quale ſit ſpūmſcm̄ matrē filij putare ⁊ ꝯiugē patris Ubi s fortaſſis q̄ppe reſpondeat hec in carnalibus habere offenſionē dū corporei cõceptus ptuſ q; cogitant. Quāq; ⁊ hec ipſa caſtiſſime cogitēt: q̄bus mūdis omnia munda ſunt: imundis aūt ⁊ infidelibus quorum polluta ſunt: ⁊ mēs ⁊ cõſciētia. ita nihil ē mundū: vt quoſdā eoꝝ etiā de virgine ſcđm carnē natus chriſtꝰ offendat. Sz tñ in ſpiritalibus illis ſummis vbi nō ē aliq̄d violabile: aut corruptibile. nec natū ex tpe: nec ex informi formatum: ſi qua dicunt talia: ad quoꝝ ſimilitudinē etiā iſta inferioris creature genera q̄uis longe remotiſſime facta ſunt: nō debent cuiuſq; ſobriam perturbare prudentiā: ne cū vanū deuitat horrorē in pernicioſū incurrat errorē. Aſſueſcat in corporibus ita ſpiritalium reperire veſtigia: vt cū inde ſurſū verſus duce ratione aſcēdere ceperit: vt ad ipſam incõmutabilē veritatē p quā ſunt facta iſta perueniat: nō ſecum ad ſūma ptrahat qđ cõtēnit in infimis. Nec enī erubuit quidā: vxorem ſibi eligere ſapientiā. Quia nomen vxoris in prole gignenda corruptibilē cõcubitū ingerit cogitāti. aut vero ipſa ſapientia ſexu femina ē: q; feminini generis vocabulo ⁊ in greca ⁊ latina lingua enunciantur.

Qđ hō nō ad vnius in trinitate pſone: ſz ad totius trinitatis imaginē fit creatꝰ. Ca. vi.

N On ergo ꝓpterea reſpuimus iſtā ſententiā: q; timemus ſanctā ⁊ inuiolabilē caritatē: tanq; ꝯiugē dei patris de illo exiſtentē. Sed nō ſicut ꝓlē ad gignendū verbū: per quod facta ſunt oīa cogitare. Sed quia eam falſam diuina ſcriptura euidēter oſtendit. Dixit enim deus: faciamus hominem ad imaginē noſtrā: paulopoſt autē Gen. j dictū eſt. Et fecit deus hominē ad imaginē dei. Noſtrā certe q; pluralis eſt numerus: non recte diceret: ſi homo ad vnius perſone imaginē fieret: ſiue patris: ſiue filij: ſiue ſpiritusſancti. Sed quia fiebat ad imaginē trinitatis: ꝓpterea dictū eſt ad imaginē nr̄ā. Rurſus autē ne in trinitate credēdos arbitraremur tres deos cū ſit eadē trinitas vnꝰ deus. Et fecit inquit deus hominē ad imaginē dei: pro eo ac ſi diceret ad imaginē ſuā. Sunt enī tales vſitate in litteris illis locutiones: quas nõnulli catholicā ſi etiā fidē aſſerunt. nō tñ diligenter aduertūt: vt putent ita dictum. Fecit deus ad imaginē dei: quaſi diceret: fecit pater ad imaginē filij. Sic volentes aſſerere in ſcripturis ſanctis deū dictū etiam filiū: quaſi deſint alia veriſſima ⁊ maniſeſtiſſima documenta: vbi nō ſolū deus. ſz etiā verus deus dictus eſt filius. In hoc enī teſtimonio dū aliud ſoluere intendunt: ſic ſe implicāt: vt expedire nō poſſint. Si enī pater fecit ad imaginē filij: ita vt non ſit homo imago patris ⁊ filij: diſſimilis eſt patri filius Si enī pia fides docet: ſicut fides docet filiū eſſe ad equalitatem eſſentie ſimilem patri qđ ad ſimilitudinē filij factū eſt: neceſſe eſt etiā ad ſimilitudinē patris factū ſit. De inde ſi hominem pater non ad ſuā: ſed ad filij fecit imaginem. cur nō ait faciamus hominem ad imaginem ⁊ ſimilitudinem tuā: ſed ait noſtram: niſi quia trinitatis imago fiebat in homine: vt hoc modo eſſet homo imago vnius veri dei: q; ipſa trinitas vnus verus deus eſt. Locutiones autē ſunt innumerabiles tales in ſcripturis: ſed has protuliſſe ſufficeret. Eſt in pſalmis ita dictū. Domini ē ſalus: ⁊ ſup populū tuū benedictio tua: quaſi al- Ps. 3. teri dictum ſit. non ei de quo dixerat. Domini eſt ſalus. Et iterum. A te inquit eruar a ps. 17. temptatione: ⁊ in deo meo ſperans tranſgrediar murum. quaſi alteri dixerit a te eruar a temptatione. Et iterū. Populi ſub te cadēt in corda inimicorum regis. Ac ſi diceret. In corda inimicorū tuorū. Ei quippe regi dixerat. id eſt dño noſtro ieſu xp̄o: populi ſub te cadent: quem regem intelligi voluit cū diceret inimicorū regis. Rarius iſta in no-

nī teſtī lr̄is inueniunť. Sed tñ ad romanes
roma. j aplˀs de filio ſuo inqt: q factus eſt ei ex ſemine
dauid ſcdm carnē: q p̄deſtinatꝰ ē filiꝰ dei i v
tute ſcdm ſpiritū ſcificationis ex reſurrectiōe
mortuoꝝ ieſu xp̄i dñi nr̄i. Tanq̄ꝫ de alio ſu/
pra diceret. Quid ē eniꝫ filius dei p̄deſtina/
tus ex reſurrectōe mortuoꝝ ieſu xp̄i: niſi eiuſ
dē ieſu xp̄i q p̄deſtinatus ē filius dei in virtu
te. Ergo quō hic cū audiuimꝰ filius dei i v/
tute ieſu xp̄i. aut filius dei ſcdm ſpiritū ſcifica
tionis ieſu xp̄i. aut filius dei ex reſuerrectiōe
mortuoꝝ ieſu xp̄i: cū dici potuiſſet vſitate in
virtute ſua: aut ſcdm ſpiritū ſcificationis ſue:
aut ex reſurrectione mortuoꝝ eius: vel mor/
tuoꝝ ſuoꝝ: nō cogimur itelligere aliā pſonā:
ſed vnā eandēq̄ꝫ ſcꝫ filij dei dñi nr̄i ieſu xp̄i.
Gen. j Ita cū audiuimꝰ. Fecit deus hoīem ad ima/
ginē dei: q̄uis poſſit vſitatius dici ad imagi
nē ſuā: nō tñ cogimur aliā pſonā itelligere in
trinitate: ſꝫ ipam vnā eandēq̄ꝫ trinitatē: q eſt
vnus deus: ad cuius imaginē factus eſt hō.
Que cū ita ſint: ſi eandē trinitatis imagineꝫ
nō in vno ſed in tribus hoībus acceperimus
p̄re: ⁊ matre ⁊ filio. nō erat g̃ ad imagnē dei
factus hō añq̄ꝫ vxor ei fieret: ⁊ añq̄ꝫ filiū pro
pagerent: qꝛ nōdū erat trinitas. An dicit ali/
qs. Iā trinitas erat: qꝛ ⁊ ſi nōdū forma ꝓpria
iā tñ originali natura ⁊ mulier erat i latere vi
ri: ⁊ filius in lumbis p̄ris. Cur g̃ cū ſcriptu/
Vbi. s ra dixiſſet. Fecit deus hoīeꝫ ad imaginē dei
Ibideꝫ ꝯtexuit dicēs. Fecit deus cū: maſculū ⁊ femi
nā fecit eos: ⁊ benedixit eos. Vel ſi ita diſtin
guendū ē: ⁊ fecit deus hoīem. vt deinde inſe
rať ad imaginē dei fecit illū. ⁊ tertia ſubiūctio
ſit maſculū ⁊ feminā fecit eos. Quidā eniꝫ ti
muerūt dicere: fecit cū maſculū ⁊ feminā: ne
q̄ſi mōſtruoſuꝫ aliqd intelligereť: ſicuti ſūt q̄s
hermaphroditas vocāt: cū etiā ſic nō mēdaci
ter poſſit itelligi vtrūq̄ꝫ in numero ſingulari
ꝓpter id qō dictū ē: duo in carne vna. Cur
ergo vt dicere ceperā in natura hoīs ad ima
ginē dei facta p̄ter maſculū ⁊ feminā nō com
memorat ſcriptura. Ad implēdā qppe imagi
nē trinitatis debuit addere ⁊ filiuꝫ: q̄uis ad/
huc in lūbis p̄ris ꝯſtitutū ſicut mulier erat in
latere. An forte iā facta erat ⁊ mulier: ⁊ ſcri/
ptura breui cōplexione ꝯſtrinxerat: qō poſtea
quēadmodū ſit factū diligentius explicaret. ⁊
ꝓpterea filius cōmemorari nō potuit: qꝛ nō/
dū erat natus q̄ſi ⁊ hoc nō poterat ea breuita
te cōplecti ſpūſſanctus ſuo loco poſtea natum
filiū narraturus: ſicut mulierē de viri latere
aſſumptam ſuo poſtmodū loco narrauit: ⁊ ta
men hic eaꝫ nominare nō p̄termiſit.

De eo qō apoſtolus dicit virū eſſe imagineꝫ
dei: mulierē aūt gloriā viri. Ca. vij.

n On itaq̄ꝫ ita debemꝰ itelligere hoīeꝫ
factū ad imaginē ſūme trinitatis. h eſt
ad imaginē dei: vt eadē imago in tri/
bus itelligať hoībus: p̄ſertiꝫ cū aplˀus virum
dicat eſſe imaginē dei: ⁊ ꝓptera velamentuꝫ
ei capitis demat: qō mulieri adhibendū mo/ j Cō.
net: ita loquēs. Vir qdeꝫ nō debet velare ca
put cū ſit imago ⁊ gloria dei. Mulier aūt glo
ria viri eſt. Quid g̃ dicemus ad hec. Si pro
ſua pſona mulier adiplet imaginē trinitatis:
cur ea detracta d̄ latere viri adhuc ille imago
diciť: aut ſi ⁊ vna perſona hoīs ex tribus pōt
dici imago dei: ſicut in ipſa ſūma trinitate et
vna queq̄ꝫ pſona deus eſt: cur ⁊ mulier non
ē imago dei. Nā ꝓpterea caput velare p̄cipi
tur: qō ille qꝛ imago dei eſt ꝓhibeť. Sꝫ vidē Vbi
dū eſt quō nō ſit ꝯtrariū qō dicit aplˀus: non mu
liereꝫ ſed virū eſſe imaginē dei. huic qō ſcri/ Ibi
ptū eſt in geneſi. Fecit deus hoīem: ad ima/
gineꝫ dei fecit eū: maſculū ⁊ feminaꝫ fecit eos
⁊ bñdixit eos. Ad imagineꝫ qppe dei natu/
rā ipam humanā factaꝫ dicit. q ſexu ex vtro/
q̄ꝫ cōpleť. nec ab intelligēda imagine dei ſepa
rat feminā. Dicto eniꝫ q̄ fecit deus hoīnē
ad imaginē dei: fecit eū inqt maſculū ⁊ femi/
na. vel certe alia diſtinctione: maſculū ⁊ femi j Co
nā fecit eos. Quō ergo p apoſtolū audiuimꝰ
virū eſſe imaginē dei: vnde caput velare pro
hibeť: muliereꝫ aūt nō. ⁊ ideo ipa hoc facere
iubeť: niſi credo illud eſſe qō iā dixi: cū de na
tura humane mētis agereꝫ: mulierē cum vi/
ro ſuo eſſe imagineꝫ dei: vt vna imago ſit to/
ta illa ſubſtātia. Cū aūt ad adiutoriū diſtribui
tur quod ad eā ipam ſolam attinet: nō eſt ima
go dei: q̄ auteꝫ ad viruꝫ ſoluꝫ attinet imago
dei eſt: tam plena aut integra: quā in vnuꝫ cō
iūcta muliere. Sicut de natura humane mē/
tis diximus: quia ⁊ ſi tota cōtempletur verita
tem imago dei eſt: ⁊ cum ex ea diſtribuiť ali/
qd: ⁊ quadā intentiōe deriuať ad actioneꝫ re
rum temporaliuꝫ: nihilominus ex qua parte
cōſpectā ꝯſulit veritateꝫ: imago dei ē: ex qua
vero intendiť in agenda inferiora: nō ē ima/
go dei. Et quoniā quātūcunq̄ꝫ ſe extēderit in

id qđ eternū eſt: tantomagis inde formaꝛ ad
imaginē dei: ꝛ ꝓpterea nō eſt cohibenda: vt
ſe inde contineat ac temperet: iō vir nō debet
velare caput. Quia vero illi rationali actioni
q̄ in reb⁹ corporalib⁹ tēporalibuſq; verſatur
ꝑiculoſa eſt nimia inferiora ꝓgreſſio: debet
habere poteſtatē ſuꝑ caput: qđ indicat vela/
mentū quo ſignificaꝛ eſſe cohibenda. Grata
eſt eniʒ ſanctis angelis ſacrata ꝛ pia ſignifica
tio. Nā deus nō ad tempus videt: nec aliqđ
noui fit in eius viſione atq; ſcientia: cū aliqđ
temporaliter ac tranſitorie geriꝛ: ſicut inde af
ficiunꝛ ſenſus vel carnales aialiū ꝛ hominuʒ
vel etiā celeſtes angeloꝝ. In iſto quippe ma
nifeſto ſexu maſculi ꝛ femine. apoſtolus pau
lus occultioris cuiuſdaʒ rei figuraſſe myſte/
riū. Vel hinc intelligi poteſt: qđ cuʒ alio loco
dicat verā viduā eſſe deſolatā ſine filijs ꝛ ne
potibus: ꝛ tñ eā ſperare debere in deū: ꝛ ꝑſi
ſtere in orationib⁹ nocte ꝛ die. hic idicat mu/
lierē ſeductā in ꝑuaricatione facta: ſaluā fieri
ꝑ filioꝝ generationē. Et addit: ſi ꝑmāſerit in
fide ꝛ dilectione ꝛ ſanctificatione cū ſobrieta/
te. Quaſi vero poſſit obeſſe bone vidue ſi vl'
filios nō habuerit: vl' hij quos habuerit: ſi in
bonis operibus ꝑmanere voluerint. Sed qꝛ
ea que dicunꝛ opa bona tāq; filij ſunt vite no
ſtre: ſcđm quā queriꝛ cuius vite ſit quiſq;. id eſt
quō agat hec tpalia: quā vitā greci nō zoen:
ſed bion vocāt. Et hec opa bona maxime in
officijs miſericordie frequentari ſolent. Ope
ra vero miſericordie nihil poſſunt: ſiue paga
nis ſiue iudeis: qui chriſto nō credūt: ſiue q/
buſcūq; hereticis vl' ſciſmaticis vbi fides ꝛ di
lectio ꝛ ſobria ſanctificatio nō inueniꝛ: mani/
feſtū eſt qđ aplus ſignificare voluerit: ideo fi
j. Cō. ij gurare ac myſtice quia de velando mulieris
capite loquebaꝛ: qđ niſi ad aliqđ ſecretum ſa/
cramēti referaꝛ: inane remanebit: Sicut eniʒ
nō ſolum veraciſſima ratio: ſed etiam ipſius
apoſtoli declarat auctoritas: nō ſcđm formaʒ
corporis homo factus eſt ad imaginē dei: ſʒ
ſcđm rationalem menteʒ. Cogitatio quippe
turpiter vana eſt: que opinaꝛ deuʒ mēbrorūʒ
corporaliū liniamentis circūſcribi: atq; diffi/
Ep. 4 niri. Porro aūt nōne idem beatus apoſtol⁹
dicit. Renouamini ſpiritu mentis veſtre: et
Col. 3 induite nouū hoiem q ſcđm deū creatus eſt.
Et alibi apertius. Exuētes vos inquit vete
rem hominē cū actibus eius: ꝛ induite nouū

qui renouatur in agnitione dei ſcđm imagineʒ
eius q creauit eū. Si ergo ſpiritu mentis nr̄e
renouamur: ꝛ ipſe eſt nouus homo qui reno
uatur in agnitione dei ſecundū imaginē eius
q creauit eum. nulli dubiū eſt nō ſecundū cor
pus: neq; ſecundū quālibet animi partem: ſʒ
ſecunduʒ rationalem mentem vbi poteſt eſſe
agnitio dei: homineʒ factū ad imaginē eius q
creauit eū. Secundū hanc autē renouationē
efficimur etiā filij dei ꝑ baptiſmū chriſti: ꝛ in
duentes nouū homineʒ: chriſtū vtiq; indui/
mur per fidē. Quis eſt ergo q ab hoc ꝯſortio
feminas alienet: cū ſint nobiſcū gratie cohere
des. Et alio loco ideʒ aplus dicat. Oēs eniʒ Gal. 3
filij dei eſtis: ꝑ fidem in xp̄o ieſu. Quicunq;
eniʒ in chriſto baptizati eſtis: chriſtum indui
ſtis. Nō eſt iudeus neq; grec⁹: nō eſt ſeru⁹
neq; liber: nō eſt maſculus neq; femina. om
nes eniʒ vos vnū eſtis in chriſto ieſu. Nun
qđ nā igiꝛ fideles femine ſexuʒ corporis ami
ſerūt. Sed qꝛ ibi renouanꝛ ad imaginem dei
vbi ſexus nullus eſt: ibi factus eſt hō ad ima
gineʒ dei vbi ſex⁹ nullus ē. hoc eſt in ſpū mē
tis ſue. Cur ergo vir ꝓpterea nō debet caput j. Cō. xj
velare qꝛ imago eſt ꝛ gloria dei. Mulier aūt
debet: qꝛ gloria viri eſt: quaſi mulier nō reno
ueꝛ ſpiritu mētis ſue: qui renouaꝛ in agnitio
ne dei ſcđm imaginē eius q creauit eū. Sed
qꝛ ſexu corporis diſtat a viro: rite potuit in
eius corporali velamento figurari pars ima
rationis: que ad tpalia gubernāda deflectiꝛ:
vt nō maneat imago dei niſi ex q̄ parte mēs
hominis eternis rationib⁹ cōſpiciendis vel
cōſulendis adhereſcit: quā nō ſolū maſculos
ſed etiaʒ feminas habere manifeſtuʒ eſt. Er/
go in coꝝ mentibus cōmunis natura cogno
ſciꝛ. in coruʒ vero corporibus ipſius vnius
mentis diſtributio figuratur.

Quibus progreſſibus mens corporaliū vſu
ꝛ imagine delectata: ab eternoruʒ cōtempla/
tione deficiat. Capi. viij.

Scendentibus itaq; introrſus qbuſ/
a dā gradibus cōſiderationis ꝑ anime
partes: vnde incipit aliquid occurrere:
qđ non ſit nobis cōmune cuʒ beſtijs: inde in
cipit ratio vbi homo interior iaʒ poſſit agno/
ſci. Qui etiaʒ ipſe ſi per illā rationem cui tem
poraliuʒ rerum adminiſtratio delegata eſt: i/
moderato progreſſu nimis in exteriora pro/
labiꝛ: conſentiente ſibi capite ſuo. id eſt nō cā

cohibente atq; refrenante: illa que in ſpeculo
conſilij preſidet quaſi virili portione inuete/
ratur inter omnes inimicos ſuos: virtutis i/
uidos demones cum ſuo p̄ncipe diabolo e/
ternorumq; illa viſio: ab ipſo etiam capite cū
coniuge vetitum manducante ſubtrahitur:
vt lumen oculorum eius non ſit cū illo. Ac
ſic ab illa illuſtratione veritatis ambo nuda
ti: atq; apertis oculis conſcientie ad vidēdū
q̄ꝫ inhoneſti atq; inde cori remanſerint: tāq̄ꝫ
folia dulcium fructuum: ſed ſine ipſis fructi/
bus. ita ſine fructu boni operis bona verba
contexerint: vt male viuentes quaſi bene lo/
quendo contegant turpitudinem ſuam

Quam p̄nicioſe relicto cōmuni bono priua
ta querantur. Ca. ix.

Oteſtatem quippe ſuam diligēs ani
ma a communi vniuerſo ad priuatā
partē prolabitur: ⁊ apoſtatica illa ſu
perbia: quod inicium peccati dicitur: cum in
uniuerſitate creature deum rectorē ſequuta:
legibus eius optime gubernari potuiſſet:
plus aliquid vniuerſo appetēs atq; id ſua le/
ge gubernare molita: quia nihil eſt amplius
vniuerſitate in curam partilē truditur: ⁊ ſic
aliquid amplius concupiſcendo minuitur.
j. Thi. 6 Unde ⁊ auaricia dicitur radix omnium ma
lorum. Totumq; illud vbi aliquid propriū
contra leges quibus vniuerſitas adminiſtra
tur agere nititur: per corpus propriū gerit
quod partiliter poſſidet: atq; ita formis ⁊ mo
tibus corporalibus delectata: q2 intus eas ſe
cum non habet: cum eorum imaginibus q̄s
memorie fixit inuoluitur: ⁊ phantaſtica for/
nicacione turpiter inquinatur: omnia officia
ſua ad eos fines referēs: quibus curioſe cor
poralia ac temporalia per corporis ſenſus q̄/
rit. Aut tumido faſtu alijs aīs corporeis ſen
ſibus deditis eſſe affectat excelſior. aut ceno/
ſo gurgite carnalis voluptatis immergitur.

Que ſit humana temptatio: ⁊ q̄d peccatū ex
tra corpus habeatur. Capitu. x.

Um ergo bona voluntate ad interio/
ra ⁊ ſuperiora p̄cipiēda que nō p̄uatī
ſed cōmuniter ab oībus q talia diligūt
ſine vlla anguſtia vel inuidia caſto poſſiden
tur amplectitur: vel ſibi vel alijs cōſulit: et ſi fal/
latur in aliquo per ignorantiam temporaliū
quia ⁊ hoc temporaliter gerit: ⁊ modum agē
di non teneat quē debebat: humana teptatio
eſt. Et magnum eſt hanc vitam ſic degere:
quam velut viā redeuntes carpimus: vt tēp
tatio nos non apprendat niſi humana. Hoc j. Cor. 10. 7.
enim peccatum extra corpus eſt: nec fornica/
tioni deputatur: ⁊ p̄pterea facillime ignoſci/
tur. Cum vero propter adipiſcenda ea que p̄
corpus ſentiuntur propter experiendi vel ex
cellendi vel cōtrectandi cupiditatem: vt i his
finem boni ſui ponat: aliquid agit: quicquid
agat turpiter agit: ⁊ fornicat in corpus p̄pri
um peccans: ⁊ corporearum rerum fallacia
ſimulachra introrſus rapiēs: ⁊ vana medita
tione componens. vt ei nec diuinum aliquid
niſi tale videatur: priuatim auara fetatur er/
roribus: ⁊ priuatiū p̄digā inanitur viribus
Nec ad tam turpem ⁊ miſerabilem fornica/
tionem ſimul ab exordio proſiliret: ſed ſicut Eccī. 19.
ſcriptū ē. Qui modica ſp̄nit paulatī̄ decidet.
Quibus de mutationib⁹ hō ab imagine dei
in ſimilitudinem pecoris delabitur.

Capitu. xj.

Uomodo cui coluber nō aptis paſſi/
bus ſꝫ ſquamarū minutiſſimis niſib⁹
repit: ſic lubric⁹ deficiēdi motus neg
ligētes minutatī̄ occupat: ⁊ incipiēs a p̄uer
ſo appetitu ſimilitudis dei p̄uenit ad ſimilitu Gen. 3
dinē pecoꝝ. Inde ē q̄ nudati ſtola p̄ma: pel
liceas tūicas mortalitate meruerūt. Honor
eni hoīs ver⁹ ē imago ⁊ ſimilitudo dei: q̄ nō
cuſtodit niſi ad ip̄m a q̄ imp̄mit. Tāto magis
itaq; inheret deo: q̄ꝫ tomin⁹ diligit p̄priū.
Cupiditate vo experiēde p̄tātis ſue: q̄dā nu/
tu ſuo ad ſeip̄ꝫ tanq̄ꝫ ad mediū p̄ruit. Itaq;
cum vult eſſe ſicut ille ſub nullo: ⁊ ab ip̄a ſui
medietate penaliter ad ima p̄pellit: id eſt ad
ea qb⁹ pecora letāt: atq; ita cū ſit honor eius pſ. 48.
ſilitudo dei. dedecus aūt eius ſimilitudo pe/
coris. homo i honore poſit⁹ nō intellexit: cō
patus eſt iumentis inſipiētib⁹: ⁊ ſimilis fact⁹
eſt eis. Qua igit tam longe tranſiret a ſūmis
ad infima: niſi p̄ medium ſui. Cū eni negle/
cta caritate ſapiētie que ſemper eodem modo
manet: cōcupiſcitur ſcientia ex mutabilium j. Cor. 8
temporaliumq; experimento: inflat nō edifi
cat. Ita pregrauatus animus quaſi pondere
ſuo a beatitudine expellit: ⁊ per illud ſue me/
dietatis experimētū pena ſua diſcit q̄d interſit
inter bonum deſertū malūq; cōmiſſum. nec
redire pōt effuſis ac p̄ditis viribus: niſi grā
conditoris ſui ad penitētiam vocātis ⁊ peccata

donantis. Quis enim infelicem animam li
berabit a corpore mortis huiꝰ niſi gratia dei
ꝑ ieſum chriſtum dominū noſtrū. De qua
gratia: ſuo loco quando ipſe preſtiterit diſſe/
remus.

Quā comparabilis ſit primorū hominum
preuaricationi mens que ad amorē tempo/
ralium ſenſu eſt tracta corporeo.

Capi. xij.

NUnc de illa parte rationis ad quam ꝑ
tinet ſcientia. id eſt cognitio rerū tpaliū
atqꝫ mutabiliū nouādis vite huiꝰ actō
nibus neceſſaria ſuſceptā ꝯſiderationē quan
tū dn̄s adiuuat peragamus. Sicut eni in illo
manifeſto coniugio duorum hominum qui
primi facti ſunt: nō manducauit ſerpēs de ar
bore vetita: ſed tantūmodo manducandū per
ſuaſit. Mulier autē nō manducauit ſola: ſꝫ
viro ſuo dedit: ⁊ ſimul manducauerunt: quā
uis cum ſerpente ſola locuta eſt: ⁊ ab eo ſola
ſeducta ſit. Ita ⁊ in hoc quod etiā in homine
vno gerit ⁊ dinoſcitur: occulto quodam ſecre
toqꝫ cōiugio carnalis vl' vtita dicā: q corꝑis
ſenſus intendit ſenſualis animi motus: q no
bis pecoribuſqꝫ cōmunis eſt: ſecluſus ē a ra/
tione ſapientie. ſenſu quippe corporis corpo
ralia ſentiuntur. eterna vero ⁊ incōmutabilia
ſpiritalia ratione ſapientie intelligunt. Ratio
ni aūt ſcientie appetitus vicinus eſt: qn̄ quidē
de ipſis corporalibus que ſenſu corporis ſen
tiuntur ratiocinant ea q̄ ſciētia dicit actionis
ſi bene vt eā noticiā referat ad finē ſummi bo
ni. ſi aūt male: vt eis fruat tanqꝫ bonis talibꝰ
in qbus falſa beatitudine conqeſcat. Cū ergo
huic intentioni mens q̄ in rebus tpalibus: ⁊
corporalibus ꝓpter actiōis officiū rōcinandi
viuacitate vſat: carnalis ille ſenſus vel ani/
malis ingerit quandā illecebram fruendi ſe.
id ē tanqꝫ bono quodā priuato ⁊ ꝓprio: non
tanqꝫ publico ⁊ cōmuni: qđ eſt incōmutabile
bonū: tūc velut ſerpēs alloquit feminā. huic
aūt illecebre ꝯſentire: de ligno ꝓhibito man/
ducare eſt. Sed iſte ꝯſenſus ſi ſola cogitatio
nis delectatione ꝯtentus eſt: ſuperioris vero
auctoritate ꝯſilij ita membra retinent: vt non
exhibeant iniquitatis arma peccato: ſic habē
dū exiſtimo velut cibum vetitum mulier ſola
comederit. Si autem in ꝯſentiōe male vtēdi
rebꝰ q̄ ꝑ ſenſū corꝑis ſentiunt: ita decernit
qđcūqꝫ peccatū: vt ſi ptās ſit ēt corꝑe cōpleat:
itelligēda ē illa mulier dediſſe viro ſuo ſecū ſi
mul edēdū illicitū cibū. Neqꝫ eni pōt peccatū
nō ſolū cogitādū ſuauit: verūetiā efficacit ꝑ/
petrādū mēte decerni: niſi ⁊ illa mētis itētio
penes quā ſūma poteſtas ē mēbra in opus mo
uēdi vel ab ope cohibēdi male actioni cedat ⁊
ſeruiat. Nec ſane cū ſola cogitatiōe mēs oble
ctat illicitis: nō qdē decernēs eſſe faciēda: te/
nēs tn̄ ⁊ volēs libēter q̄ ſtatī vt attigerūt ani
mū reſpui debuerūt: negādū nō ē eſſe pecca/
tū: ſꝫ lōge minꝰ quā ſi ⁊ ope ſtatuat iplendū:
Et iō de talibꝰ quoqꝫ cogitationibꝰ venia peten/
da ē: pectuſqꝫ ꝑcutiēdū: atqꝫ dicendū. Dimit Mat.6
te nobis debita nr̄a. faciendū quoqꝫ qđ ſequit: at
qꝫ in oratiōe iungēdū. ſicut ⁊ nos dimittimꝰ
debitoribꝰ nr̄is. Neqꝫ eni ſic in illis duobꝰ
ꝑmis hoībus ꝑſonā ſuā qſqꝫ portabat: ⁊ iō ſi
ſola mulier cibū ediſſet illicitū: ſola vtiqꝫ mor
tis ſupplicio plecteret. Ita dici nō hoīe vno:
ſi delectatiōibꝰ illicitis a qbus ſe ꝯtinuo debꝫ
auertere cogitatio libēter ſola paſcat: nec faciē
da decernant mala: ſꝫ tn̄ ſuauiter in recorda
tione teneant: quaſi mulierē ſine viro poſſe dā/
nari: abſit hoc credere. Hec qppe vna ꝑſona ē
vnus hō: totuſqꝫ dānabit: niſi hec q̄ ſine vo/
luntate operādi: ſꝫ tn̄ cū volūtate animū tali
bus oblectādi ſoliꝰ cogitationis ſentiunt eſſe
peccata. ꝑ mediatoris grām remittant. H
itaqꝫ diſputatio qua in mēte vniuſcuiuſqꝫ ho
minis quēſiuimꝰ qddā rōnale ꝯiugiū ꝯtēplatō
nis ⁊ actiōis: officijs ꝑ q̄dā ſingula diſtribu/
tis: tn̄ i vtroqꝫ mētis vnitate ſuata: ſalua illiꝰ
veritatis hiſtoria: quā de duobꝰ ꝑmis hoībꝰ vi
ro .ſ. eiuſqꝫ muliere: de qbꝰ ꝓpagatū ē genꝰ
hūanū: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tm̄mō j.Cō.ij
audiēda ē: vt itelligat apl's: imaginē dei viro
tantū tribuēdo nō etiā femine: quāuis in diuer
ſo ſexu duorū hoīum aliqd tn̄ ſignificare vo/
luiſſe qđ in vno homine quereret.

De corū ſnīa q̄ in vno hoīe mentē in ꝑſona
viri: ſenſū aūt corꝑis in ꝑſona mulieris acci
piendū eſſe dixerūt.

Capi. xiij.

NEc me fugit quoſdam q fuerūt an̄ nos
egregij defenſores catholice fidei ⁊ di
uini eloquij tractatores: cum in homi/
ne vno cuius vniuerſam animam bonā quē
dā ꝑadiſū eē ſenſerūt: duo iſta requirerent:
virū mentē: mulierē vero dixiſſe corꝑis ſen
ſum. Et ſcd̄m hanc aūt diſtributionem q̄ vir
ponit mens: ſenſus vero corporis mulier: vi

denť apte eia ꝯuenire: ſi ꝯſiderata tractenť:
niſi q̄ in oibus beſtijs ⁊ volatilibus: ſcriptū
Gen. 2 ē: nō eſſe inuētuȝ viro adiutoriū ſimile illi⁹: et
tūc ē ei mulier facta de latere. Propter quod
ego nō putaui ꝓ muliere ſenſum corꝑis eſſe
ponendū: quē videm⁹ nobis ⁊ beſtijs eē cō
munē. ſed aliqd volui qđ beſtie nō haberent
ſenſumq̄ȝ corꝑis magis ꝓ ſerpēte intelligen
dū exiſtimaui: q legiť ſapientior oibus pecori
Gen. 3 bus terre. In eis qppe naturalibus bonis:
q̄ nobis ⁊ irrationalib⁹ aiantib⁹ videm⁹ eſſe
cōmunia: viuacitate q̄dā ſenſus excellit: non
ille de q̊ ſcriptū ē in epl'a: q̄ ē ad hebreos: vbi
Heb. 5 legiť: perfectoꝝ eē ſolidū cibū: q ꝑ illū habitū
exercitatos habēt ſenſus ad ſeꝑandū bonū a
malo. Illi qppe ſenſus nature ratiōalis ſunt
ad intelligētiā ꝑtinentes: ſȝ iſte ſenſus q ē qn
qꝑtitus in corꝑe: ꝑ quē nō ſolū anobis: ve
rūetiā a beſtijs corꝑalis ſpecies motuſq̄ȝ ſen
tiť. Sed ſiue iſto: ſiue illo: ſiue aliquo alio mo
i: Cō. ij do accipiendū ſit: qđ apoſtolus: virum dixit
imaginē ⁊ gloriaȝ dei mulierē autē gloriā vi
ri: apparet tamē cuȝ ſecunduȝ deū viuimus:
mentē noſtrā in inuiſibilia eius intentam: ex
eius eternitate: veritate: caritate ꝓficienter
debere formari. Quiddā vero rationalis in
tentionis noſtre. hoc eſt eiuſdē mētis in vſuȝ
mutabiliū corporaliumq̄ȝ rerū: ſine quo hec
Ro. 12 vita nō agiť dirigendū: nō vt ꝯformetur huic
ſeculo finem ꝯſtituendo in bonis talibus: et
in ea detorquēdo beatitudinis appetitū: ſed
vt q̄cquid in vſu temporaliū rationabiliter fa
cimus: eternorum adipiſcendorū ꝯtēplatiōe
faciamus: ꝑ iſta tranſeuntes: illis inherētes
In q̄ officia ꝓpria ſapientia ⁊ ſcientia dei dā
tur. Capitu. xiiij.

Habet eniȝ ⁊ ſcientia modū ſuū bonuȝ:
b ſi qđ in ea inflat vel inflare aſſolet: eter
norꝝ caritate vincať: que nō inflat: ſed
vt ſcimus edificat. Sine ſcientia quippe: nec
virtutes ipſe quibus recte viuiť poſſunt ha-
beri: ꝑ quas hec vita miſera ſic guberneť vt
ad illam que vere beata eſt perueniať eternā.
Diſtat tamen ab eternorum contemplatione
actio qua bene vtimur temporalibus rebus.
⁊ illa ſapientie: hec ſcientie deputať. Quāuis
enim ⁊ illa que ſapientia eſt: poſſit ſcientia nū
cupari: ſicut ⁊ apoſtolus loquitur. vbi dicit.
Cō. 3 Nunc ſcio ex parte: tunc auteȝ cognoſcam ſi
cut ⁊ cognitus ſum. quaȝ ſcientiaȝ profecto cō
tēplationis dei vult intelligi: quod ſanctoruȝ
erit premium ſummū: tū vbi dicit: alij datur
ꝑ ſpiritū ſermo ſapientie: ali ſermo ſcientie ſe
cundū eundē ſpiritū. hec vtiq̄ȝ duo ſine dubi
tatione diſtinguit: licet nō ibi explicet qđ iter
ſit vnde poſſit vtrūq̄ȝ dinoſci. Verū ſcriptu
rarū ſanctaruȝ multiplicem copiaȝ ſcrutatus:
inueni ſcriptū eſſe in libro iob: eodem ſancto
viro loquente. Ecce pietas eſt ſapientia: ab-
ſtinere autē a malis eſt ſcientia. In hac diffe
rentia intelligendū eſt ad cōtemplationeȝ ſa-
pientiā: ad actioneȝ ſcientiā ꝑtinere. Pieta-
tem quippe hoc loco poſuit dei cultū: q̄ grece
diciť theoſebia. Nam hoc verbū habet iſtam
ſententiam in codicibus grecis. Et qđ eſt in
eternis excellentius q̄ȝ deus: cuius ſolius i-
mutabilis eſt natura. Et qs cultus eius: niſi
amor eius: quo nunc deſideramus eū vide-
re: credimuſq̄ȝ ⁊ ſperamus nos eē viſuros:
⁊ quātū ꝓficimus videmus nunc ꝑ ſpeculuȝ
in enigmate: tūc aūt in manifeſtatione. Hoc
ē eniȝ qđ ait apl's paul⁹: facie ad faciē. Hoc
etiā qđ iohānes. Dilectiſſimi nūc filij dei ſu
mus: ⁊ nōdum apparuit qđ erimus: ſcimus
cum apparuerit: ſimiles ei erimus: quoniaȝ
videbimus euȝ ſicuti eſt. De his atq̄ȝ hmōi.
ſermo ipſe mihi videtur eſſe ſermo ſapientie.
Abſtinere aūt a malis quoniaȝ iob ſcientiam
dixit eſſe: rerū procuIdubio temporaliuȝ eſt.
Quoniā ſecunduȝ tēpus in malis ſumus: a
quibus abſtinere debemus: vt ad illa bona
eterna veniamus. Quāobrē q̄cquid pruden
ter: fortiter tēperāter ⁊ iuſte agimus: ad eam
pertinet ſciētiam ſiue diſciplinā qua in euitan
dis malis: boniſq̄ȝ appetendis actio noſtra
verſať. ⁊ q̄cquid propter exempla vel cauen-
da: vel imitanda: ⁊ propter quarumq̄ȝ reruȝ
q̄ noſtris accōmodata ſunt vſibus neceſſaria
documenta: hiſtorica cognitione colligimus
De his ergo ſermo cum ſit: cum ſcientie ſer-
moneȝ puto diſcernendū a ſermone ſapien-
tie: ad quā pertinent ea que nec fuerunt: nec
futura ſunt: ſed ſunt: ⁊ propter eternitateȝ in
qua ſunt ⁊ fuiſſe ⁊ eſſe ⁊ futura eſſe dicuntur:
ſine vlla mutabilitate temporꝝ. Non eniȝ ſic
fuerunt vt eſſe deſinerent: aut ſic futura ſunt
quaſi nunc nō ſint: ſed idipſum eſſe ſemꝑ ha-
buerunt: ſemper habitura ſunt. Manent aūt
nō tanq̄ȝ in ſpacijs locoruȝ fixa veluti corpo-
ra: ſȝ in natura incorporali ſic itelligibilia ꝑ-

ſto ſunt mentis aſpectibus: ſicut iſta in locis
viſibilia vel contrectabilia corpis ſenſibus.
Non aūt ſolū rez ſenſibiliū in locis poſitaꝝ
ſine ſpacijs localibus manēt intelligibiles in
corpaleſqꝫ rōnes: verūetiam motionū in tē/
poribus tranſeūtium: ſine temporali trāſitu
ſtant etiaꝫ ipe vtiqꝫ intelligibiles inſēſibiles
ad quas mentis acie ꝑuenire paucoꝝ eſt. Et
cū ꝑueniť: q̄ꝫtum fieri poteſt: non in eis ma/
net ipe ꝑuentor: ſed veluti acie ipſa reuerbe
rata repelliť: ⁊ fit rei nō trāſitorie tranſitoria
cogitatio. Que tamē cogitatio tranſiēs p diſ
ciplinas qbus erudiť animus: memorie cō/
mēdať: vt ſit q̄ redire poſſit: cogitať inde trā
ſire: q̄ꝫuis ſi ad memoriā cogitatio nō rediret
atqꝫ qd̓ cōmēdauerat ibi inueniret: velut ru
dis ad hoc ſicut ducta fuerat duceretur: idqꝫ in
ueniret et vbi pͥmū inuenerat: in illa ſcilicꝫ in
corporea veritate: vnde rurſus q̄ſi deſcriptū
in memoria figereť. Neqꝫ eni ſicut manet:
verbi gratia: quadrati corporis icorporalis
⁊ incōmutabilis ratio: ſic in ea manet homi
nis cogitatio: ſi tamē ad eā ſine phātaſia ſpa
tij localis potuit ꝑuenire. Aut ſi alicuius arti
ficioſi ⁊ muſici ſoni per moras temporis trā
ſeūtis numeroſitas comprēdať: ſine tempo
re ſtans inq̄dā ſecreto altoqꝫ ſilētō: tādiu ſal
tem cogitari pōt quādiu pōt ille cantus audi
ri: tn̄ qd̓ inde rapuerit ⁊ ſi tranſiēs mētis aſ/
pectus ⁊ quaſi glutiēs in vētrem: ita in me/
moria repoſuerit: poterit recordādo quodā/
modo ruminare: Quod ſi fuerit om̄imoda
obliuione deletum: rurſus doctrina duce ad
id venietur qd̓ penitus exciderat: et ſic inue/
nietur vt erat.

De opinione platonis qua credidit animas alā vitā ꝑuſqꝫ corpib⁹ iducereń habuiſſe.

Capitulum. xv.

Nde plato ille phus nobilis: ꝑſuade
re conatus ē vixiſſe hic aīas hominū
⁊ anteq̄ꝫ iſta corpora gererēt. et hinc
eſſe ꝙ ea que diſcuuť: reminiſcūť potius cog
nita q̄ꝫ cognoſcantur noua. Retulit eni pue
rum quēdam neſcio quid de geomitria inter
rogatum ſic reſpondiſſe: tanq̄ꝫ eſſet illius pe
ritiſſimus diſcipline. Gradatiꝫ quippe atqꝫ
artificioſe interrogatus: videbat quod vi/
dēdū erat: dicebatqꝫ qd̓ viderat. Sꝫ ſi recor
datio hec eſſet rerum antea cognitaꝝ: nō vti
qꝫ omnes vel pene omnes cum illo modo i
terrogareń: h̄ poſſēt. Nō eni omnes in ꝑo
re vita geometre fuerūt: cū tā rari ſint in ge/
nere hūano: vt vix poſſit aliqs inueniri. Sꝫ
poti⁹ credēdū ē mētis itellectualiſ ita ꝯditā eē
naturā: vt reb⁹ itelligibilibus naťali ordine
diſponēte ꝯditore ſubiuncta ſic iſta videat in
quadam luce ſui generis incorporea: queād/
modum oculus carnis videt que in hac cor/
porea luce circūadiacent: cuius lucis capax ei
qꝫ cōgruens eſt creatus. Nō eni ⁊ ipe iō ſi/
ne magiſtro alba ⁊ nigra diſcernēt: qꝛ iſta iā
nouerat anteq̄ꝫ in hac carne crearet. Deniqꝫ
cur de ſolis reb⁹ itelligibilib⁹ id fieri pōt: vt
bn̄ iterrogatus qſqꝫ reſpondeat qd̓ ad quāqꝫ
ꝑtinet diſciplinā: etiā ſi eius ignarus ē. Cur
hoc facere de rebus ſenſibilibus nullus pōt:
niſi quas iſto, vidit in corpore conſtitutus:
aut eis q nouerāt indicātibus credidit: ſeu lit
teris cuiuſqꝫ ſeu vbis. Nō eni acqeſcēdum
ē eis q ſamiū pythagorā ferūt recordatū fuiſ/
ſe talia nōnulla q̄ nō fuerat expt⁹: cū hic alio
iā fuiſſet i corpe: ⁊ alios nōnullos narrāt alij
eiuſmodi aliqd in ſuis mētibus paſſos: quas
falſas fuiſſe memorias: qles plerūqꝫ experi/
mur in ſōnis: qn̄ nobis videmur reminiſci
q̄ſi egerimus aut viderimus qd̓ nec egimus
oīno nec vidimus: ⁊ eo mō affectas eſſe illo/
rū mētes etiā vigilantiū inſtinctu ſpirituū ma
lignoruꝫ: atqꝫ fallaciū: qbus cure eſt de ꝑe/
lutionibus animaꝝ falſaꝫ opinionē: ad deci/
piēdos hoīes firmare vel ſerere. Et h̄ cōijci
pōt: qꝛ ſi vere illa recordareń q̄ hic in alijs
antea poſiti corpibus viderāt: multis ac pe/
ne omnibus id cōtingeret: qn̄ quidē vt de vi
uis mortuos: ita de mortuis viuos: tāq̄ꝫ de
vigilātibus dormiētes: ⁊ de dormiētibus vi
gilantes ſine ceſſatione fieri ſuſpicantur. Si
ergo hoc eſt ſapientie ⁊ ſciēcie recta diſtincio
vt ad ſapiētiā ꝑtineat eternarū rerū cognitio
intellectualis. ad ſciētiā vo tēporaliū rerum
cognitio rōnalis: qd cui ꝑponēduꝫ ſiue poſt
ponēdum ſit: nō eſt difficile indicare. Si aūt
alia eſt adhibenda diſcretio qua dinoſcantur
hec duo: que proculdubio diſtare apl̓us do/
cet dicens. Alij dať qdē per ſpiritum ſermo j Cō. xii
ſapientie: alij ſermo ſcientie ſecunduꝫ eundē
ſpiritū. Tamē etiam iſtoꝝ duoꝝ q̄ nos poſu
imus euidētiſſima differētia eſt: ꝙ alia ſit in
tellectualis cognitio eternarum rerum: alia
rationalis temporalium: ⁊ huic illā preponē

dam eſſe ambigit nemo. Relinquētibus ita/
qꝫ nobis ea q̄ exterioris ſunt hois: ⁊ ab eis q̄
cōmunia cuꝫ pecoribus habemus introrſuꝫ
aſcendere cupiētibus: anteqꝫ ad cognitioneꝫ
rerum intelligibiliuꝫ atqꝫ ſummaꝝ que ſem/
piterne ſunt veniremus: temporalium reruꝫ
cognitio ratiōalis occurrit. Etiam in hac igi
tur inueniamus ſi poſſumus aliquā trinitatē
ſicut inueniebamus in ſenſibus corpis: ⁊ in
his que per eos in animam vel ſpiritum no/
ſtrum imaginabiliter intrauerunt: vt ꝓ cor/
poralibus rebꝰ quas corporeo foris poſitas
attingimus ſenſu: intus corporum ſimilitudi
nes haberemus impreſſas memorie: ex qui/
bus cogitatio formaret̄ tertia voluntate vtrū
qꝫ iungente: ſicut formabatur foris acies ocu
loruꝫ quā voluntas vt viſio fieret adhibebat
rei viſibili: ⁊ vtrunqꝫ iungebat etiam illic ip̄a
ſe admouens tertiam. Sed non eſt hoc coar/
tanduꝫ in hunc librum: vt in eo qui ſequit̄ ſi
deus adiuuerit cōuenienter poſſit inquiri: et
qđ inuentum fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capitula. xiij. libri.

i De gemino rationalis mentis officio
quoꝝ vnū ad tēporalia: aliud pertinet
ad eterna.
ij De fide que licet ꝑ corporis ſenſuꝫ mē
te concepta ſit: nihil tamen inuenit̄ ha/
bere corporeum.
iij De voluntate quā ⁊ ſinguli propriā et
omnes etiaꝫ nō indicatam poſſunt ha/
bere cōmunem.
iiij De beatitudine quaꝫ omnes vna volū
tate expetunt: ſed non eadē omnes dif
finitione nouerunt.
v An oēs beati ſint qui viuunt vt volūt.
vi Propioreꝫ eſſe beatitudini voluntatē
rectam etiā nō adeptā qđ cupit: qꝫ pra
uaꝫ etiam ſi quod cōcupiuit obtinuit.
vij Ad verā beatitudineꝫ viā eſſe ꝑ fideꝫ
rectā: ſine q̄ nulla cuiqꝫ poſſit fortitudo
prodeſſe.
viij Perfectam beatitudinem niſi in eter/
na vita eſſe non poſſe.
ix An eternitatis capax ſit hūana natura.
x An alio modo omnipotēs deus hoieꝫ
eternitati debuerit reformare: quā vt ſi
bi deus filius naturā vniret humanā.
xi Qua ratione in ſanguine chriſti iuſtifi
cent̄ credentes: ⁊ quomodo in h̄ ſacra
mento totius ſit trinitatis operatio.
xij Quo merito homo diabolice ſit tradi/
tus poteſtati.
xiij De ꝯſilio dei q̄ ei placuit vt ptās diabo
li nō potētia: ſed iuſtitia vinceretur.
xiiij De omniū debito ꝑ nihil debentē chri
ſtum ſoluto.
xv In quo ſit diabolus victus a chriſto.
xvi Ad qꝫ vtilitatē fideliū renatoꝝ mala q̄
ꝑ originale peccatū ſunt ꝯtracta conuer
ſa ſint.
xvij De his que per incarnationeꝫ chriſti
ſunt collocata credentibus.
xviij De natiuitate domini ex maria virgi/
ne ⁊ ſpiritu ſancto.
xix Qđ vbū caro factū qđ ē xp̄s ieſus: ⁊
ſapiētie theſauros iſſe habeat ⁊ ſciētie.
xx Neminem poſſe ſine fide ad veraꝫ bea
titudinem peruenire.

Aurelij auguſtini epiſcopi de trinitate liber
tredecimus incipit.

De gemino rōnalis mētis officio: quoꝝ vnū
ad tp̄alia: aliud ꝑtinet ad eterna. Ca. i.

In libro ſuperiore huius opis
duodecimo ſatis egimꝰ diſ/
cernere rōnalis mētis offiū
i in tp̄alibꝰ rebꝰ: vbi non ſola
cognitio: veꝝ ⁊ actio nr̄a v/
ſat̄: ab excellētiore eiuſdē mē
tis officio: qđ ꝯtemplandis
eternis rebus ipendit̄: ac ſola cognitiōe frui
tur. Cōmodius aūt fieri puto: de ſcripturis
ſanctis aliqd interſerā: quo facilꝰ poſſit vtrū
qꝫ dinoſci. Euāgeliū ſuū iohānes euāgeliſta Joh. i.
ſic exorſus eſt. In pncipio erat vbū: ⁊ vbū
erat apud deū: ⁊ deus erat vbū: h̄ erat in pn
cipio apud deū: oia ꝑ ip̄m facta ſūt: ⁊ ſine ip̄o
factū eſt nihil. Qđ factū ē i ip̄o vita erat: ⁊ vi
ta erat lux hoiuꝫ: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ te/
nebre eā nō cōprehēderūt. Fuit hō miſſus a
deo: cui nomē erat iohānes: hic venit in teſti
moniū: vt teſtimoniuꝫ ꝑhiberet de lumine
vt oēs crederēt ꝑ illū. Nō erat ille lux: ſꝫ vt te
ſtimoniū ꝑhiberet de lumine. Erat lux vera

q̄ illuminat oēm hoīem venientē in hūc mun
dū. In mūdo erat. ⁊ mūdus ꝑ ipm̄ factus ē:
⁊ mundus eū nō cognouit. In ꝓpria venit
⁊ sui eū nō receperūt. Quotquot aūt receperūt
eū: dedit eis poteſtatē filios dei fieri: his qui
credūt in nomine eius. Qui nō ex ſanguini/
bus neq̄ ex voluntate carnis: neq̄ ex volun
tate viri: ſꝫ ex deo nati ſunt. Et vbū caro fa/
ctū ē ⁊ habitauit in nobis. Et vidim⁹ glīam
eius. glīam q̄ſi vnigeniti a pr̄e: plenuꝫ gratie
⁊ veritatis. Hoc totū qđ ex euāgelio poſui: i
p̄cedētib⁹ ſuis ptib⁹ hꝫ qđ imutabile ac ſem/
piternū eſt: cuius ꝯtemplatio nos beatos fa/
cit. In ꝯſequētibus vo: pmixta cū tpalib⁹ cō
memorant eterna. Ac ꝑ hoc aliq̄ ibi ad ſcien
tiā ptinēt: aliqua ad ſapientiā: ſicut libro duo
Vbi. s decimo p̄ceſſit nr̄a diſtinctio. Nam in p̄nci/
pio erat verbū: ⁊ vbū erat apud deuꝫ: ⁊ de⁹
erat vbuꝫ: hoc erat in p̄ncipio apud deū oīa
ꝑ ipm̄ facta ſunt: ⁊ ſine ipo factuꝫ eſt nihil: qđ
factum ē, in ipo vita erat: ⁊ vita erat lux hoīuꝫ
⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eaꝫ nō com/
p̄henderunt. Cōtēplatiuā vitā reqrit: ⁊ intel
lectuali mēte cernendū eſt. Qua in re quāto/
magis q̄ſq̄ꝫ ꝓfecerit: tāto fiet ſine dubitatiōe
ſapientior. Sed propter id qđ ait. Lux lucet
in tenebris: ⁊ tenebre eā nō cōprehēderunt:
fide vtiq̄ꝫ opus erat q̄ crederet qđ nō videt.
Tenebras q̄ppe intelligi voluit auerſa ab hu
ius luce cāq̄ꝫ min⁹ idonea ꝯtueri corda mor/
taliū. ꝓpter qđ adiūgit ⁊ dicit. Fuit hō miſ/
Vbi. s ſus a deo: cui nomē erat iohānes: h̄ venit in
teſtimoniuꝫ vt teſtimoniuꝫ p̄hiberet de lumi
ne vt oēs crededēt ꝑ illuꝫ. Hoc tām tpaliter
geſtū ē: ⁊ ad ſcientiā ptinet que cognitione hi
ſtorica ꝯtinet. Hoiem autē iohāneꝫ in phan
taſia cogitamus: q de humane nature noticia
impꝛeſſa eſt noſtre memorie. Et hoc eodē mo/
do cogitāt ſiue q iſta nō credūt: ſiue q credūt.
Utriſq̄ꝫ eniꝫ notū eſt qđ ſit hō. cui⁹ exteriorē
ptē id ē corp⁹ ꝑ corporis lumia didicerūt. Inte
riorē vo. id ē aiaꝫ in ſemetipis: q2 ⁊ ipſi ho/
mines ſunt: ⁊ ꝑ humanaꝫ cōuerſationem co/
gnitaꝫ tenent: vt poſſint cogitare qđ dicitur.
Fuit homo cui nomē erat iohānes: q2 ⁊ no/
mina ſciunt loquendo ⁊ audiēdo. Quod aūt
ibi eſt: miſſus a deo: fide tenent q tenent. Et
q fide non tenent: aut dubitatione ambigunt
aut infidelitate derident. Utriq̄ꝫ tamen ſi nō
ſunt ex numero nimis inſipientium: q dicūt
in corde ſuo nō eſt: deus hec audientes verba
vterq̄ꝫ cogitāt: ⁊ qđ ſit deus: ⁊ quid ſit mitti a
deo. ⁊ ſi non ſicut res ſe habēt certe ſicut va/
lent. Fidem porro ipſam quam videt quiſq̄ꝫ
in corde ſuo ſi credit. vel nō eſſe: ſi nō credit.
aliter nouimus: nō ſicut corpora que videm⁹
oculis corporis: ⁊ per ipſoꝝ imagines quas
memoria tenemus: etiaꝫ abſentia cogitamus
nec ſicut ea que nō vidimus ⁊ ex his que vi/
dimus cogitatione vtcūq̄ꝫ formamus: ⁊ me
morie cōmendamus: quo recurramus cum
voluerimus: vt illic ea vel potius qualeſcun/
q̄ꝫ imagines eoruꝫ quas ibi fiximus ſimiliter
recordatione cernamus. Nec ſicut homineꝫ
viuum cuius animam etiā ſi nō videmus ex
noſtra conijcimus: ⁊ ex motibus corporali/
bus hominem viuū. ſicut viuendo didicim⁹
intuemur etiam cogitando. Non ſic videtur
fides in corde in quo eſt ab eo cuius eſt: ſed
eam tenet certiſſima ſcientia: clamatq̄ꝫ cōſciē
tia. Cum itaq̄ꝫ propterea credere iubeamur
quia id quod credere iubemur videre nō poſ
ſumus. ipſam tamen fidem quando ineſt in
nobis videmus in nobis: quia ⁊ rerum ab/
ſentium p̄ſens eſt fides: ⁊ rerum que foris
ſunt intus eſt fides. ⁊ reruꝫ q̄ nō videntur vi
detur fides: ⁊ ipſa tamen tēporaliter fit in cor
dibus hominum. Et ſi ex infidelibus fideles
fiunt: perit ab eis. Aliquando auteꝫ ⁊ rebus
falſis accōmodatur fides. loquimur enim ſic
vt dicam⁹ habita eſt ei fides ⁊ decepit. Qua
lis fides: ſi tamen ⁊ ipſa dicenda eſt fides nō
culpabiliter de cordibus perit: quando eam
inuenta veritas pellit optabiliter auteꝫ reruꝫ
verarum in eaſdem res fides tranſit. Non
enim dicenduꝫ eſt perit: quando ea que crede
bantur videntur. Nunquid enim adhuc fi/
des dicenda eſt cum diffinita ſit in epiſtola
ad hebreos fides: dictūq̄ꝫ ſit eam eſſe ꝯuictio
neꝫ rerum que nō videntur. Deinde quod
ſequitur. Hic venit in teſtimonium: vt teſti/ Joh. j.
moniuꝫ perhiberet de lumine: vt omnes cre
derent per illuꝫ. actio vt dixi temporalis eſt.
Tpaliter eniꝫ teſtimoniuꝫ p̄hibet etiam de re
ſempiterna: qđ eſt intelligibile lumen. De q̄
vt teſtimoniū perhiberet venit iohānes: q nō
erat lux: ſed vt teſtimoniuꝫ p̄hiberet de lumi/
ne. Adiungit enim. Erat lux vera: que il/ Vbi. s

luminat oēm hoīem venientē in hūc mūdū.
In mūdo erat: ⁊ mūdus p ip̄m fact⁹ ē: ⁊ mū
dus eū nō cognouit. In propria venit ⁊ ſui
eū nō receperūt. Hec verba oīa q latinā lin/
guam ſciūt: ex rebus itelligūt quas nouerūt.
Quarū aliq̄ nobis inotuerūt p corpis ſenſus
ſic hō ſic ip̄e mūdus: cuius tā euidētē magni
tudinē cernimus: ſicut eorūdē verborū ſoni.
Nā ⁊ auditus ſenſus ē corpis. Alique aūt p
animi rōnē: ſicut id qđ dictū ē. ⁊ ſui eū nō re
Vbi. ᷤ ceperūt. Intelligit̄ eniz: nō in eū crediderūt.
Qđ qd ſit nullo corpis ſenſu: ſʒ animi rōne
cognouimus. Ip̄orū etiā v̄borū nō ſolū ſo/
nos: ſed ſignificatiōes: ptim p corpis ſenſuz
ptim p animi rōnē didicimus. Nec ea v̄ba
nūc p̄mū audiuimus: ſed q̄ iaʒ audieramus.
Et nō ſolū ipſa: verūetiā q̄ ſignificarēt cogni
ta: memoria tenebam⁹: ⁊ h̄ agnouim⁹. Hoc
etiaʒ nomē diſſyllabū cū dicit̄ mūdus: qm̄ ſo/
nus ē: res vtiqʒ corpalis p corpus inotuit. id
ē p aurē. ſed etiā qđ ſignificat p corpus ino/
tuit. id eſt p oculos carnis. Mūdus qppe in
quātū notus ē: vidētib⁹ notus ē. Ad h̄ ver/
bū quattuor ſyllabarū qđ eſt crediderūt: ſono
ſuo qm̄ corpus eſt p aurē carnis illabit̄. Qđ
aūt ſignificat: nullo corpis ſenſu: ſʒ animi rō
ne cognoſcit̄. Niſi eni qd ſit crediderūt p ani
mū noſſemus: nō itelligeremus qd non fece
rūt illi de qbus dictū eſt: ⁊ ſui eū nō recepe/
rūt. Sonus ergo verbi forinſecus inſtrepit
Ibi. ᷤ auribus corpis: ⁊ attingit ſenſuz q vocat̄ au/
ditus. Species quoqʒ hominis: ⁊ in nobis
ipſis nota eſt: ⁊ forinſecus in alijs. adeſt cor/
poris ſenſibus oculis cū videt̄ aurib⁹ cū au/
dit̄: tactui cū tenet̄ ⁊ tangit̄. Habet etiā i me
moria noſtra imaginē ſuā: incorporalē qdeʒ:
ſʒ corpi ſimilē. Mundi deniqʒ ipſius mira/
bilis pulchritudo forinſecus p̄ſto ē: ⁊ aſpecti
bus nr̄is: ⁊ ei ſenſui q dicit tact⁹ ſi qd eius at
tingimus. Habet etiam ip̄e itus in memo/
ria nr̄a imaginē ſuā: ad quā recurrim⁹: cū eū
vel ſepti parietib⁹ vl̄ etiā i tenebris cogitam⁹
Sʒ de his imaginib⁹ rerū corpaliū i corpali
bus qdē habentib⁹ tm̄ ſilitudines corporū: ⁊
ad vitam exterioris hominis pertinentibus:
iā ſatis i vndecimo libro locuti ſumus. Nūc
aūt agimus de homine interiore ⁊ eius ſcien
tia: ea que rerū eſt tpaliuʒ ⁊ mutabiliū. in cui⁹
intētionē cū aſſumit̄ aliqd: etiā de rebus ad ex
teriorē hominē ptinentibus: ad hoc aſſumē/
dū ē vt aliqd ide doceat̄ qđ rationalē adiuuet
ſciētiā. Ac p h̄ rerū q̄s comunes cū aīantib⁹
irrationalibus habem⁹: rationalis vſus ad i
teriorē hominem ptinet. nec recte dici poteſt
cum irrationalibus animantibus cuʒ nobis
eſſe cōmunem.

De fide que licet p corporis ſenſum mēte cō
cepta ſit: nihil tm̄ inuenitur habere corporeū.

Capi. ij.

Fides vero de qua in hoc libro aliqūā/
do diutius diſputare certa diſpoſitōis
noſtre rōne cōpellimur: quā q habēt
fideles vocant̄: ⁊ qui nō habent infideles. ſi/
cut hi q venienteʒ in propria dei filiuʒ nō re/
ceperunt: q̄uis ex auditu in nobis facta ſit. Ioh. i
Nō tm̄ ad euʒ ſenſuʒ corpis pertinet q appel/
lat̄ auditus: qm̄ non eſt ſonus. nec ad oculos
huius carnis: qm̄ nō eſt color aut corpis for/
ma. nec ad eū q dicit̄ tactus: quoniā corpulē/
tie nihil habet. nec ad vllū ſenſū corppis quo
niā cordis res iſta nō corporis: nec foris eſt
a nobis: ſʒ in intimis nr̄is. nec eā qſqʒ hō iuʒ
videt in alio. ſʒ vnuſqſqʒ in ſemetipo. Deni
qʒ pōt ⁊ ſimulatione ↄfingi: ⁊ putari eſſe in q̄
nō eſt. Si iam igit̄ quiſqʒ fidē apud ſeip̄m vi
det. in altero aūt credit eſſe eam nō videt: ⁊ tā
to firmius credit: quanto fructus eius magis
nouit quos operari ſolet fides p dilectioneʒ.
Quāobreʒ omnibus de quibus euangeliſta
ſubiungit ⁊ dicit. Quotquot aūt receperunt Ibidē
euʒ: dedit eis poteſtateʒ filius dei fieri: his q
credunt in nomine eius: q nō ex ſanguinib⁹
neqʒ ex voluntate carnis: neqʒ ex voluntate
viri: ſʒ ex deo nati ſunt. Fides iſta cōmunis
eſt non ſicut aliqua corporis forma cōmunis
eſt ad videndum omniuʒ oculis quibus pre
ſto eſt. Ex ipſa quippe vna omnium cernen
tium quodāmodo iformatur aſpectus: ſed ſi
cut dici poteſt omnibus hominib⁹ eſſe facies
humana cōmunis. Nam hoc ita dicit̄: vt tm̄
ſinguli ſuas habeant. Ex vna ſane doctrina
impreſſam fidem credentium cordibus ſin/
gulorūʒ q hoc idem credunt veriſſime dici/
mus. Sed aliud ſunt ea que credunt̄: aliud fi
des qua credunt̄. Illa quippe in rebus ſunt
que vel eſſe vel fuiſſe vel futura eſſe dicunt̄.
hec autem in animo credētis eſt: ei tantū con
ſpicua cuius eſt: quāuis ſit ⁊ in alijs nō ipſa
ſed ſimilis. Nō eni numero ē vna: ſʒ genere.
p̄pter ſimilitudinem tm̄ ⁊ nullā diuerſitatem

magis vnā dicim⁹ eē ꝙ̄ multas. Nā ⁊ du/
os hoīes ſimillimos cū videm⁹: vnā faciem
dicim⁹: ⁊ miramur amboꝝ. Facilius itaqꝫ
Act. 4 dicitur multas aīas fuiſſe ſingulas vtiqꝫ ſin
gulorꝫ. de qbus legimus in actib⁹ apoſtolo/
Eph. 4 rū: qđ eis fuerit aīa vna. ꝙ̄ vbi dixit apoſto
lus. Vna fides: tot eas audet qſquaꝫ dicere
quot fideles. Et tamē q dicit. O mulier ma
Mar. 15 gna ē fides tua. ⁊ alteri. Modice fidei quar
Ibi. 14 dubitaſti: ſuā cuiqꝫ eſſe ſignificat Sed ita, di
cit eadēꝫ credētiū fides vna: quēadmoduꝫ
eadēꝫ volentiū voluntas vna: cū ⁊ in ipſis q
Joh. 1 hoc idēꝫ volunt ſua voluntas ſic cuiqꝫ cōſpi
cua. alterius autē lateat: ꝗuis idē velit. Et ſi
aliqbus ſignis ſeſe iudicet credit᷑ poti⁹ ꝙ̄ vide
tur. Vnuſquiſqꝫ aūt ſui animi cōſci⁹: nō cre
dit vtiqꝫ hanc eſſe ſuā: ſed plane ꝓuidet vo/
luntatem.

De voluntate quam ⁊ ſinguli propriam ⁊
oēs etiā nō indicatā poſſūt habere cōmunē.

Capitu. iij.

Est quedā ſane eiuſdē nature viuen
tis ⁊ rōne vtētis tanta ꝯſpiratio: vt
cū lateat alterū qđ alter velit: nōnul
la tñ ſint volūtates omniū etiā ſingulis note.
Et cū quiſqꝫ homo neſciat quid homo alius
vnus velit: i quibuſdā rebus poſſit ſcire qđ
Ibidem oēs velint. Vnde illa cuiuſdā mimi facetiſſi
ma ꝓdicat᷑ vrbanitas. Qui cū ſe ꝓmiſiſſet
in theatro qđ in animo haberēt: ⁊ qđ vellēt
oēs: alijs ludis eſſe dicturū. atqꝫ ad diē con
ſtitutū ingenti expectatione maiorꝫ multitu/
do cōflueret: ſuſpēſis ⁊ ſilētibus oībus dixiſ
ſe perhibet᷑. Vile vultis emere: ⁊ care vēde
re. In quo dicto leuiſſimi ſcenici oēs tñ ꝯſci
entias inuenerūt ſuas: eiqꝫ vera ān oculos
omniū ꝯſtituta: ⁊ tñ īprouiſa dicēti admirabi
li fauore plauſerūt. Cur autē tā magna expe
ctatio facta ē illo ꝓmittēte oīm voluntatē ſe
eſſe dicturū: niſi q̄ꝛ latent hominē aliorū ho
minū voluntates: Sꝫ nunqd iſta latuit iſtū:
nunqd quēꝗ̄ latet. Qua tandē cauſa. niſi qꝛ
ſunt quedaꝫ q̄ nō incōuenienter i alijs de ſe
quiſqꝫ cōijciat. cōpatiente vel cōſpirante vi
tio ſeu natura: Sꝫ aliud ē videre voluntatē
ſuā: aliud: ꝗuis certiſſima cōiectura: cōijce
re alienā. Nā cōditā romam tā certum ha/
beo in rebus humanis: ꝙ̄ cōſtantinopolim:
cum romam viderim oculis meis: de illa ve/
ro nihil nouerim: niſi q̄ alijs teſtib⁹ credidi.
Et minus quidem ille vel ſeipꝫ intuēdo: vel
alios quoqꝫ experiendo: vili velle emere: ⁊
care vendere: oībus id credidit eſſe cōmune.
Sed quoniā reuera vitium eſt: poteſt quiſꝗ̄
adipiſci eiuſmodi: vel alicuius alterius vitij
qđ huic ꝯtrariuꝫ eſt incurrere peſtilentiā qua
huic reſiſtat ⁊ vincat. Nam ſcio ipſe hominē
cū venalis codex ei fuiſſet oblat⁹: ꝓciqꝫ eius
ignarū: ⁊ ideo quiddā exiguuꝫ poſcētēꝫ cer/
neret vēditorēꝫ: iuſtū ꝓciuꝫ qđ multo āplius
erat: nec opināti dediſſe. Quid ſi etiā ſit qſꝗ̄
nequicia tāta poſſeſſus: vt vili vēdat q̄ dimi
ſerūt parētes: ⁊ caro emat q̄ cōſumant libidi/
nes. Nō eſt vt opinor icredibilis iſta luxu/
ries. Et ſi q̄rant᷑ tales reperiant᷑ aut etiā non
q̄ſiti, fortaſſis occurrāt: q negtia maiore quā
theatrica ꝓpoſitioni vel ꝓnunciatione thea/
trice inſultēt: magno ꝓcio ſtupra emēdo. par
uo aūt rura vēdendo. Largitiōis etiā grā no
uimus quoſdā emiſſe frumēta cari⁹ ⁊ vilius
vēdidiſſe ſuis ciuibus. Illud etiā qđ vetus
poeta dixit. Ennius: oēs mortales ſeſe lau/
dari exoptāt: ꝑfecto ⁊ de ſeipſo ⁊ de his quos
expertus fuerat ꝯiecit in alijs ⁊ vr̄ ꝓnunciaſſe
hoīuꝫ omniū volūtates. Deniqꝫ ſi ⁊ minus
ille dixiſſet: laudari oēs vultis: nemo veſtrū
vult vituperari. ſimiliter qđ eſſet oīuꝫ volun
tatis dixiſſe videret᷑. Sunt tamen q vitia ſua
oderint. ⁊ in qb⁹ ſibi diſplicēt ipſi. nec ab alij
ſe laudari velint: gratſqꝫ agāt obiurgātiū be/
niuolētie: cuꝫ iō vitupant᷑ vt corrigant᷑. At ſi
dixiſſet: oēs beati eſſe vultis: miſeri eſſe non
vultis: dixiſſet aliqđ qđ nullus i ſua nō agno
ſceret voluntate. Quicquid eniꝫ aliud quiſꝗ̄
latenter velit: ab hac volūtate que omnibus
hominibus ſatis nota eſt: nō recedit.

De beatitudine quaꝫ omnes vna voluntate
expetunt: ſed non eadēꝫ omnes diffinitione
nouerunt. Capi. iiij.

Mirū eſt aūt cū capeſcende atqꝫ retinen
de beatitudinis voluntas vna ſit om
niū: vnde tāta exiſtet de ipſa beatitudi/
ne rurſus varietas atqꝫ diuerſitas volunta/
tū. Non q̄ aliquis eaꝫ nolit: ſed q̄ nō oēs eā
norint. Si enim oēs eā noſſent: non ab alijs
putaret᷑ eſſe in virtute animi: alijs in corpo/
ris voluptate: alijs i vtraqꝫ: ⁊ alijs atqꝫ alijs
alibi atqꝫ alibi. Vt enim eos queqꝫ res maxi
me delectauit: ita i ea ꝯſtituerūt vitam bea/
tam. Quō igit᷑ feruentiſſime amant oēs: qđ

nõ omnes ſciũt. Quis põt amare qđ neſcit. Sicut iaȝ de hac re in libris ſuperioribus diſputaui. Cur ergo beatitudo amaꝛ ab oibus: nec tñ ſciꝛ ab oibus. An forte ſciunt oẽs ipſa que ſit: ſed nõ oẽs ſciunt vbi ſit: ꝛ inde contẽtio eſt. Quaſi vero de aliquo mũdi hui⁹ agaꝛ loco: vbi debeat quiſqȝ velle viuere: qui vult beate viuere. ac nõ ita queraꝛ vbi ſit beatitudo: ſicut ꝗ̄riꝛ que ſit. Nam vtiqȝ ſi in corporis voluptate eſt: ille beatus eſt ꝙ fruiꝛ corporis voluptate. Si in virtute animi: ille qui ea fruiꝛ. Si in vtraqȝ: ille ꝙ fruiꝛ vtraqȝ. Cũ itaqȝ alius dicit: beate viuere eſt voluptate corporis frui. Alius autẽ beate viuere ẽ virtute animi frui: nõne aut ambo neſciunt que ſit beata vita: aut non ambo ſciunt. Quomõ ergo ambo amant eam ſi nemo poteſt amare qđ neſcit. An forte falſum eſt qđ pro veriſſimo certiſſimoqȝ poſuimus: beate viuere omnes homines velle. Si enim beate viuere ẽ: verbi gratia: ſecundũ animi virtutẽ quõ beate viuere vult: ꝙ hoc nõ vult. Nõne verius dixerim⁹: hõ iſte nõ vult beate viuere: qꝛ nõ vult ſcđm virtutẽ viuere: qđ ſolũ eſt beate viuere. Nõ igiꝛ oẽs beate viuere volunt: imo pauci hoc volũt: ſi nõ eſt beate viuere niſi ſm ꝟtutẽ animi viuere: qđ multi nolũt: Ita ne falſuȝ erit. Vñ nec ipſis academicis cum oia dubia ſint: academicus ille cicero dubitauit: ꝙ cũ vellet in hortẽſio dialogo ab aliq̃ re certa de qua nullus ambigeret ſumere ſue diſputatiõis exordiũ. Beati certe inq̇t oẽs eſſe volumus: abſit vt hoc falſuȝ eſſe dicamus. Quis igiꝛ: an dicendum eſt etiã ſi nihil ſit aliud beate viuere: quaȝ ſecunduȝ virtutem animi viuere: tñ ꝛ qui hoc non vult: beate vult viuere. Nimis quidem hoc videtur abſurdum. Tale ẽ enim ac ſi dicamus. Et qui non vult beate viuere: beate vult viuere. Iſtam repugnãtiam q̇s audiat: q̇s ferat: ꝛ tñ ad hanc contrudit neceſſitas. Si ꝛ oẽs beate velle viuere verũ eſt: ꝛ non oẽs ſic volunt viuere quomõ ſolũ viuiꝛ beate: veruȝ eſt.

An omnes beati ſint, qui viuunt vt volunt. Capi. v.

a An forte illud eſt qđ nos ab his anguſtiis poſſit eruere: vt quoniaȝ dixim⁹ ibi quoſqȝ poſuiſſe beatam vitã: quod eos maxime delectauit. vt voluptas epicurũ virtus zenonem: ſic aliũ aliquid aliud: nihil dicamus eſſe beate viuere: niſi viuere ſcđm delectationeȝ ſuã: ꝛ ideo falſuȝ nõ eſſe: ꝙ oẽs beate viuere velint: qꝛ oẽs ita volũt: vt quemqȝ delectat. Nã ꝛ hoc populo ſi ꝓnunciatũ eſſet in theatro: omnes id in ſuis voluntatibus inuenirent. Sed hoc quoqȝ cicero cum ſibi ex aduerſo propoſuiſſet: ita redarguit: vt ꝙ hoc ſentiant: erubeſcant. Ait eniȝ. Ecce autẽ nõ philoſophi quideȝ: ſed prompti tamen ad diſputanduȝ: omnes aiunt eſſe beatos: ꝙ viuãt vt ipſi velint: hoc eſt quod nos diximus: vt quoſqȝ delectat. Sed mox ille ſubiecit: falſum id q̇dem. Velle eniȝ qđ nõ deceat. idipſm miſerimũ eſt. Nec tã miſerꝝ eſt nõ adipiſci quod velis: ꝗ̄ adipiſci velle qđ nõ oporteat: preclariſſime omnino atqȝ veriſſime. Quis nanqȝ ita ſit mente cecus: ꝛ ab oi luce decoris alien⁹ ac tenebris dedecoris inuolutus: vt eum qui nequiter viuit ac turpiter: ꝛ nullo ꝓhibente: nullo vlciſcente: ꝛ nullo ſaltem reprehẽdere audẽte. inſup ꝛ laudãtibus plurimis: qm̃ ſicut ait ſcriptura diuina. Laudaꝛ peccator in Ps. 9
deſiderijs anime ſue: ꝛ qui iniqua gerit bene diciꝛ: implet omnes facinoroſiſſimas: ꝛ flagicioſiſſimas voluntates: ideo beatuȝ dicat: qꝛ viuit vt vult: cũ ꝓfecto ꝗ̄uis ꝛ ſic miſer ẽ: minus tñ eſſet ſi nihil eoꝝ qui perperã voluiſſet habere potuiſſet. mala eniȝ volũtate vel ſola quiſqȝ miſer efficiꝛ: ſed miſerior ꝑtãte: q̃ deſiderũ male voluntatis impleꝛ. Quapropt qm̃ verũ eſt ꝙ oẽs homines eſſe beati velint: idqȝ vnũ ardentiſſimo amore appetãt: ꝛ ꝓpter hoc cetera q̄cunqȝ appetunt: nec quiſqȝ poteſt amare: qđ oino q̇d vel q̄le ſit neſcit: nec poteſt neſcire q̇d ſit qđ velle ſe ſcit. ſequiꝛ. vt omnes beatã vitã ſciant. Oẽs aũt beati habent: qđ volunt: ꝗ̄uis nõ omnes qui habẽt: qđ volũt cõtinuo ſint beati. Cõtinuo autẽ miſeri ꝙ vel nõ habent qđ volunt: vel id habent quod nõ recte volunt. Beatus igiꝛ nõ eſt niſi ꝙ ꝛ habet oia que vult: ꝛ nihil vult male.

Proprioreȝ eſſe beatitudini voluntateȝ rectam etiaȝ nõ adeptam quod cupit quã prauã etiam ſi quod cõcupiuit, obtinuit. Ca. vi.

c Uȝ ergo ex his duobus beata vita cõſtet: atqȝ omnibus nota: omnibus cara ſit: q̇d putemus eſſe cauſe: cur horũ duorũ qñ vtrũqȝ nõ poſſunt magis eligãt homines: vt oia que volũt habeãt: ꝗ̄ vt oia bene velint etiã ſi nõ habeant. An ipſa eſt pra

uitas generis humani: cuꝫ eos nõ lateat: nec
illũ beatũ eſſe q̄ qđ vult nõ habet: nec illum q̄
qđ male vult habet: ſed illũ q̄ ⁊ habet q̄cunqꝫ
vult bona: ⁊ nulla vult mala: ex his duobus
q̄bus beata vita ꝑficit̃ q̄ñ vtrunqꝫ nõ dat̃: id
eligat̃ potius: vnde magis a beata vita rece/
dit̃. Longius q̄ppe ab illa eſt q̄cunqꝫ adipiſci
tur male cõcupita: q̄ꝫ qui nõ adipiſcit̃ cõcupi
ta: cũ potius eligi debuerit voluntas bona at
qꝫ preponi: etiã nõ adepta que appetit. Pro
pinquat enim beato: qui bene vult quecunqꝫ
vult: ⁊ que adeptus cuꝫ fuerit beatus erit. Et
vtiqꝫ nõ mala ſed bona beatũ faciunt: quãdo
faciũt: quoꝝ bonoꝝ habent aliquid iam: idqꝫ
nõ parui eſtimandũ: eamqꝫ ipſam ſcꝫ volun/
tateꝫ bonã: qui de bonis quoꝝ capax eſt hu
mana natura: nõ de vllius mali ꝑpetratione
vel adeptione gaudere deſiderat: ⁊ bona qua
lia ⁊ in hac miſera vita eſſe poſſunt: prudẽti:
temperanti: forti. ⁊ iuſta mente ſectat̃: ⁊ quã
tum dat̃ aſſequitur: vt etiam in malis ſit bo/
nus: ⁊ finitis malis omnibꝰ atqꝫ impletus bo
nis omnibus ſit beatus.

Ad verã beatitudineꝫ viam eſſe ꝑ fidem re/
ctam ſine qua nulla poſſit cuiqꝫ fortitudo pro
deſſe. Ca. vij.

Ꝑ hoc in iſta mortali vita erroribus
erũniſqꝫ pleniſſima: p̄cipue fides ẽ ne
ceſſaria: qua in deum creditur. Nõ eniꝫ
quecunqꝫ bona: maximeqꝫ illa quibus q̄ſqꝫ
fit bonus: ⁊ illa quibus fiet beatus. Vn/
de niſi a deo in hominem veniant. ⁊ homini
accedant: inueniri poteſt. Cũ aũt ex hac vita
ab eo qui in his miſerijs fidelis ⁊ bonus eſt
ventũ fuerit ad beatã: tunc erit vere qđ nunc
eſſe nullo mõ poteſt: vt ſic homo viuat: quo/
mõ vult. Nõ eniꝫ volet male viuere in illa fe
licitate: aut volet aliq̄d quod deerit: aut deerit
qđ voluerit. Quicq̄d amabit̃ aderit: nec deſi
derabit̃ qđ nõ aderit. omne qđ ibi erit: bonũ
erit. ⁊ ſũmus deus ſũmum bonum erit: atqꝫ
fruendum amantibus preſto erit. ⁊ qđ ẽ om
nino beatiſſimũ ita ſemper fore certum erit.
Nũc vero fecerũt quidã ſibi philoſophi ſicut
eorũ cuiqꝫ placuit vitas beatas ſuas: vt quaſi
propria virtute poſſent: qđ cõmuni mortaliũ
cõditione non poterant: ſic ſcilicet viuere: vt
vellent. Sentiebãt enim aliter beatũ eſſe ne/
minem poſſe niſi habendo qđ vellet: ⁊ nihil
patiendo qđ nollet. Quis aũt nõ qualemcun

qꝫ vitam qua delectat̃: ⁊ ideo beatam vocat:
vellet ſic eſſe in ſua poteſtate vt eam poſſet ha
bere ꝑpetuam. ⁊ tamẽ q̄s ita eſt. q̄s vult pati
moleſtias quas fortiter toleret: quãuis eas
velit poſſitqꝫ tolerare ſi patitur. Quis velit
in tormentis viuere: etiam qui poteſt in eis ꝑ
patientiam tenendo iuſtitiam laudabiliter vi
uere. Tranſitura cogitauerunt hec mala qui
ea pertulerunt vel cupiendo habere: vel ti/
mendo amittere quod amabant. ſiue nequi/
ter ſiue laudabiliter. Nam multi per tranſi/
toria mala: ad manſura fortiter tetenderunt.
qui profecto ſpe beati ſunt: etiaꝫ cũ ſunt in trã
ſitorijs malis: per que ad bona nõ trãſitoria
perueniunt. Sed qui ſic ſpe beatus eſt: nõdũ
beatus eſt. Expectat nanqꝫ per patientiã bea
beatitudinẽ quã nondũ tenet. Qui vero ſine
vlla ſpe tali: ſine vlla tali mercede cruciatur:
quantãlibet adhibeat tolerantiam: nõ eſt bea
tus veraciter: ſed miſer fortiter. Neqꝫ enim
ꝓpterea miſer nõ eſt: q2 miſerior eſſet: ſi ⁊ i/
patienter miſeriã ſuſtineret. Porro ſi iſta nõ
patitur que nollet pati in ſuo corpore: nec tũc
quidem beatus habendus eſt. quoniã nõ vi/
uit vt vult. Vt enim alia omittã q̄ corpore il/
leſo ad animi pertinẽt offenſiones: ſine q̄bus
viuere vellemus: ⁊ ſunt innumerabilia. vellet
vtiqꝫ ſi poſſet ita ſaluum ⁊ in columne habe/
re corpus: ⁊ nullas ex eo pati moleſtias: vt
id haberet in poteſtate: aut in ipſius incorru
ptione corporis. quod quia non habet: ac pẽ
det in incerto: profecto nõ viuit vt vult. Quã
uis enim per fortitudinem ſit paratus excipe
re: ⁊ equo ferre animo quicquid aduerſitatis
acciderit: mauult tñ vt non accedat ⁊ ſi poſſit
facit. atqꝫ ita paratus eſt in vtrunqꝫ ut quan
tum in ipſo eſt alteruꝫ optet: alterum uitet ⁊
ſi quod uitat incurrerit: ideo uolens ferat:
quia fieri non potuit quod uolebat. Ne op
primatur ergo ſuſtinet: ſꝫ p̄mi nollet. Quõ
ergo uiuit ut uult. an quia uolens fortis eſt
ad ferenda que nollet illata. Ideo igitur id
uult qđ poteſt: quoniã qđ uult ñ põt. Hec ẽ
tota utrũ ridenda: an potius miſeranda ſu/
perborũ beatitudo mortalium: gloriantium
ſe uiuere ut uolunt: quia uolentes pacienter
ferũt que accedere ſibi nolunt. Hoc eñ aiũt Teren/
qđ ſapienter dixit terentius. Qñ non põt tius i an
id fieri qđ uis: id uelit qđ poſſis. Commode dria
hoc dictũ eſſe quis negat. Sed conſilium eſt

datū misero: ne esset miserior. Beato autē:
quales se esse oēs volūt: nō recte nec vere di
cit: ſi fieri pōt qđ vis. Si eni beatus ē: qcqd
vult fieri: pōt: qꝛ nō vult qđ fieri nō pōt. Sꝫ
nō ē mortalitatis huius hec vita. nec erit niſi
quādo ⁊ immortalitas erit. Que ſi nullo mo
do dari homini poſſet: fruſtra etiā beatitudo
quereret. quia ſine imortalitate nō pōt eſſe.

Perfectam beatitudinem niſi in eterna vi/
ta eſſe non poſſe. Capitu. viij.

Um ergo beati eſſe omnes hoies
c volunt: ſi veruꝫ volunt: ꝓfecto ⁊ eſ
ſe imortales volunt. Aliter enīꝫ be
atis eſſe nō poſſunt. Deniqꝫ ⁊ de imortalita
te iterrogati. ſicut ⁊ de beatitudine: oēs eā ſe
velle reſpondēt. Sed qualiſcūqꝫ beatitudo q̄
potius vocet' q̄ꝫ ſit i hac vita q̄ritur. imo ve/
ro fingit': duꝫ imortalitas deſperat': ſine qua
vera beatitudo eſſe nō pōt. Ille qppe beate
viuit: qđ iam ſuperi⁹ diximus. ⁊ aſtruendo
ſatis fiximus: q viuit vt vult: nec male aliqd
vult. Nemo aūt male vult imortalitatē: ſi ei⁹
hūana capax ð deo donāte natura. cuius ſi
capax nō eſt: nec beatitudinis capax eſt. Vt
enim homo beate viuat: oportet vt viuat.
Quē porro morientē vita ipſa deſerit: beata
vita cū illo manere que pōt: Cū aūt deſerit
aut nolentē deſerit ꝓculdubio: aut volentē:
aut neutrū. Si nolentē: quomō beata vita ē:
q̄ ita ē in voluntate vt nō ſit i poteſtate. Cūqꝫ
beatus nemo ſit aliqd volēdo nec habendo:
quāto minus ē beatus q nō honore: nō poſ
ſeſſione: nō qualibet alia re: ſꝫ ipſa beata vita
nolēs deſerit'. quādo ei nulla vita erit: Vn/
de ⁊ ſi null⁹ ſenſus relinquit' quo ſit miſera.
ꝓpterea eni beata vita diſcedit: qm̄ tota vita
diſcedit. Miſer eſt tamē q̄ꝫdiu ſentit: qꝛ ſcit
ſe nolentē ꝯſumi: ꝓpter qđ cetera ⁊ quod p̄
ceteris diligit. Nō igit' pōt vita ⁊ beata eſſe:
⁊ nolentē deſerere: qꝛ beatus nolens nemo
fit: ac ꝑ hoc quantomagis nolentē deſerēdo
miſerū facit. Si aūt volentē deſerit: etiāꝫ ſic
quomō beata erat: quā perire voluit q habe
bat. Reſtat vt dicant neutꝝ eſſe in aīo beati.
id eſt cū deſeri a beata vita: cū ꝑ morteꝫ deſe/
rit tota vita: nec nolle. neq̄ velle ad vtrunqꝫ
eniꝫ parato ⁊ equo animo cōſiſtere. Sꝫ nec
iſta beata eſt vita. que talis ē: vt quē beatuꝫ
facit: amore eius idigna ſit. Quomō eniꝫ ē
beata vita quā non amat beatus: Aut quo/
mō amat': qđ vtrū vigeat: an pereat idifferē
ter accipit': Niſi forte virtutes quas ꝓpter
ſolā beatitudinem ſic amamus ꝑſuadere no
bis audent: vt ipſaꝫ beatitudinē nō amem⁹.
Qđ ſi faciūt: etiā ipſas vtiqꝫ amare deſiſti/
mus: quādo illā ꝓpter quā ſolā iſtas amaui
mus: nō amamus. Deinde quomō erit: ve
ra illa taꝫ ꝑfecta: tā examinata: tā eliquata: tā
certa ſententia: beatos eſſe oēs homines vel/
le ſi ipſi qui iaꝫ beati ſunt: beati eſſe nec nolūt
nec volūt: Aut ſi volūt vt veritas clamat: vt
natura ꝯpellit: cui ſumme bonus ⁊ imutabi
liter beat⁹ creator idiđit hoc. Si volūt iquā
beati eſſe q beati ſunt: beati vtiqꝫ nō eſſe no
lunt. Si aūt beati nō eſſe nolūt: ꝓculdubio
nolūt ꝯſumi ⁊ ꝑire qđ beati ſunt. nec niſi vi/
uentes beati eſſe poſſunt. Nolūt igit' perire
qđ viuūt. Immortales ergo volūt: quicūqꝫ
vere beati vel ſunt vel eſſe cupiūt. Nō autē
viuit beate: cui nō adeſt qđ vult. Nullo mō
igit' eē potuerit vita veraciter beata: niſi fue
rit ſempiterna: Hāc vtrū capiat hūana natu
ra: q̄ꝫ tñ deſiderabilē ꝯfitet': nō parua q̄ſtio
ē. Sꝫ ſi fides aſſit q̄ ineſt eis quibus dedit
poteſtatē ieſus filios dei fieri: nulla q̄ſtio eſt.

An eternitatis capax ſit humana natura.
Capitu. ix.

Umanis qppe argumētationibus
b hec inuenire conātes: vix pauci ma
gno prediti ingenio: abundātes oci
o: doctriniſqꝫ ſubtiliſſimis eruditi: ad inda/
gandā ſolius aīe imortalitatē ꝑuenire potue
runt. Cui tamē anime beatā vitā nō inuene
runt ſtabilē. id eſt verā. Ad miſerias eaꝫ qp
pe vite hui⁹ etiā poſt beatitudine redire dixe
rūt. Et qui eoꝝ de hac erubuerūt ſnia. ⁊ ani
mā purgatā in ſempiternā beatitudinē ſine
corpe collocandā putauerūt: talia ð mūdi re/
troꝛſus eternitate ſentiūt: vt hāc de aīa ſentē
tiā ſuā ipſi redarguāt. Quod hic lōgū ē de/
mōſtrare: ſed in libro. xij. ð ciuitate dei: ſatis
a nobis eſt quantū arbitror explicatū. Fides
aūt iſta totū hominē imortalē futuꝝ: q vtiqꝫ
conſtat ex aīa ⁊ corpe: ⁊ ob hoc vere beatū: nō
argumētatione humana: ſed diuina auctori/
tate ꝓmittit'. Et ideo cū dictū eēt in euāgelio
q̄ ieſus dederit poteſtatē filios dei fieri his q
eū receperūt. ⁊ qđ ſit recepiſſe eū: breuiter fuiſ/
ſet expoſitū: dicēdo credētib⁹ i noīe ei⁹: quo
qꝫ modo filij fierēt dei: eſſet adiūctū. q nō ex

ſanguinib⁹ neqꝫ ex voluntate carnis: neqꝫ ex
voluntate viri: ſꝫ ex deo nati ſunt. ne iſta hoim
q̃ꝫ videm⁹ ⁊ geſtam⁹ ifirmitas tātā excellētiā
Ibidē deſparet: illico ānexū eſt. ⁊ Ꝟbū caro factū ē:
⁊ habitauit i nobis: vt a ɔtrario ſuaderet̄ qđ
incredibile videbat̄. Si eni nata dei fili⁹ ꝓ/
pter filios hominū miſericordia fact⁹ ē hoīs
Ibi. ſ filius. hoc ē eni: Ꝟbū caro factū ē ⁊ habitauit
in nobis hoīb⁹: quāto ē credibili⁹ nata filios
hominis: gratia dei filios dei fieri: ⁊ habita/
te in deo: in q̄ ſolo: ⁊ đ quo ſolo eē poſſunt be
ati participes imortalitatis ei⁹ effecti. ꝓpter
qđ pſuadēdū dei filius particeps nr̄e morta
litatis effectus eſt.

An alio modo oipotēs deus hominem eter
nitati debuerit reformare q̄ꝫ vt ſibi deus fili
us natam vniret humanam. Ca. x.

Os itaqꝫ q dicūt ita ne defuit deo mo
e dus alius quo liberaret hoīes miſeria
mortalitatis hui⁹ vt vnigenitū filiū
deū ſibi coeternū hominē fieri vellet induē
do humanā animā ⁊ carnē: mortaliēqꝫ factū
Heb.2 mortē ppeti: paꝝ eſt ſic refellere: vt iſtū mo/
dū quo nos ꝑ mediatorē dei ⁊ hominū: hoi/
nē xp̄m ieſū deus liberare dignat̄: aſſeram⁹
bonū ⁊ diuine ɔgruū dignitati: verū etiā vt
oſtēdamus nō aliū modū poſſibilē deo fuiſſe
cuius ptāti cuncta eq̄liter ſubiacēt. Sꝫ ſanaꝫ
de nr̄e miſerie ɔueniētiorem modū aliū ñ fuiſ
ſe nec eē oportuiſſe. Quid eni tā neceſſariū
fuit ad erigēdā ſpē nr̄aꝫ mētesqꝫ mortalium
ɔditione ipſius mortalitatis abiectas ab in/
mortalitatis deſpatione liberādas: q̄ꝫ vt de/
mōſtraret̄ nobis q̄nti nos pēderet de⁹: q̄ntū
q̄ꝫ diligeret. Quid vero h⁹ rei tāto iſto iudi/
cio manifeſtius atqꝫ p̄clarius: q̄ꝫ vt dei fili⁹
imutabiliter bonus: in ſe manēs qđ erat: ⁊ a
nobis ⁊ ꝓ nobis accipiēs qđ ñ erat: p̄ter ſue
nature detrimētū nr̄m dignatus eſt inire cō/
ſortiū: p̄us ſine vllo malo ſuo merito: mala
nr̄a pferret: ac ſi iam credētib⁹ quātū nos di
ligat deus: ⁊ qđ deſpebamus iam ſpantibus
dona i nobis ſua ſiue vllis bonis meritis no
ſtris: imo p̄cedētibus ⁊ malis meritis nr̄is
Gal.5 in debita largitate ɔferret: q2 ⁊ ea q̄ dicūt̄ me
Ro.5. rita nr̄a dona ſunt ei⁹. Ꝟt eni fides ꝑ dilecti/
onem operet̄: caritas dei diffuſa ē in cordib⁹
noſtris ꝑ ſpiritūſanctuꝫ qui datus eſt nobis.
Tūc eſt aūt datus: q̄n eſt ieſus reſurrectione
Io.16. clarificatus. Tunc eni cū ſe miſſurū eſſe pro
miſit ⁊ miſit: q2 tunc ſicut de illo ſcriptuꝫ eſt: Eph.4
⁊ ante p̄dictū: Aſcēdit in altū: captiuauit ca/
ptiuitatē: dedit dona hominibus. Hec dōa Ro.5.
ſunt m̄rita nr̄a: q̄bus ad ſummū bonū imor/
talitatis ⁊ beatitudinis ꝑuenimus. Cōmen/
dat aūt inq̄t ap̄lus caritatē ſuā de⁹ in nobis:
q̄m cū adhuc pctōres eſſemus. xp̄s ꝓ nobis
mortu⁹ ē. Multo magis iuſtificati nūc i ſan/
guine ipſius: ſalui erimus ab ira ꝑ ip̄m. Ad Ibidē
huc addit ⁊ dicit: Si eni cū inimici eēmus re
cōciliati ſumus deo ꝑ mortē filij eius: multo
magis recōciliati ſalui erimus in vita ipſius
Quos peccatores dixit p̄us: hos poſterius
inimicos dei: ⁊ quos p̄us iuſtificatos in ſan/
guine ieſu chriſti: eos poſteri⁹ reconciliatos
ꝑ morteꝫ filij dei. Et q̄s p̄us ſaluos ab ira ꝑ
ip̄m: eos poſtea ſaluos i vita ipi⁹. Nō ergo
ante iſtā gratiā quoquo mō peccatores: ſꝫ in
talibus peccatis fuimus: vt inimici eſſemus
dei. Sup̄ius aūt q̄deꝫ ap̄lus nos peccatores
⁊ inimicos dei duobus idētidē nominibus
appellauit: vno velut mitiſſimo: alio plane
atrociſſimo dicēs: Si eni chriſt⁹ cū infirmi Ro.5.
eſſemus adhuc: iuxta tēpus ꝓ impijs mor/
tuus eſt. Quos infirmos: eoſdē impios nū
cupauit. Leue aliquid videt̄ infirmitas: ſed
aliquando talis eſt: vt impietas nominetur.
Niſi tñ infirmitas eſſet: medicū neceſſariuꝫ
nō haberēt: q ē hebraice ieſus: grece ſother:
nr̄a aūt locucutiōe ſaluator. Qđ Ꝟbū latina
lingua antea nō habebat: ſꝫ habere potuit: ſi/
cut potuit q̄n voluit. Hec aūt apoſtoli ſentē/ Ibi. ſ
tia p̄cedēs vbi ait. Adhuc cū infirmi eſſem⁹
iuxta tēpus ꝓ impijs mortuus eſt: coheret
his duabus ſeq̄ntibus: quaꝝ i vna dixit pec
catores: in alia inimicos dei: tāqꝫ illis ſingu
lis reddiderit ſingula. peccatores ad i firmos
inimicos dei referēs ad impios.

Qua ratione in ſanguine xp̄i iuſtificet̄ cre/
dētes: et quomō in hoc ſacramēto totius tri
nitatis ſit operatio. Ca. xj.

Ed quid ē iuſtificati in ſanguine ipſi
ſ us: Que vis eſt ſanguinis huius ob
ſecro: vt in eo iuſtificent̄ credētes. Et
quid eſt recōciliati per mortē filij eius. Ita
ne Ꝟo cum iraſceret̄ nobis deus pater: vidit
mortē filij ſui ꝓ nobis: ⁊ placatus eſt nobis
Nunquid ergo filius eius vſqꝫ adeo nobis
iā placatus erat: vt ꝓ nobis etiā dignaretur
mori. pater vero vſqꝫ adeo adhuc iraſcebatur

vt niſi filius ꝓ nobis moreref nõ placaretur
Et quid eſt q̃ alio loco idẽ ipſe doctor gentiũ.
Ro. 8. Quid inq̃t ergo dicemus ad hec. Si deus ꝓ no
bis: quis ꝯ nos. Qui ꝓprio filio nõ pepcit: ſed
ꝓ nobis oĩbus tradidit illuz. Quomõ nõ ẽt
cum illo omnia nobis donauit. Nunqd niſi
iam placatus eſſet pater: ꝓprio filio non par/
cens pro nobis euz traderet. Nõne videtur
hec illi velut aduerſa eſſe ſentẽtia. In illa mo
rit ꝓ nobis filius: ꝛ reconciliaf nobis pater
ꝑ mortẽ eius. In hac aũt tanq̃ prior nos di/
lexerit pater. ipẽ ꝓpter nos filio non parcit.
ipẽ ꝓ nobis eum tradit ad mortem. Sed vi/
deo q̃ ꝛ antea pater dilexit nos. nõ ſolũ ante/
q̃ pro nobis filius moreref: ſ3 anteq̃ ꝯderet
mundum. ipſo teſte aplo q dicit. Sicut elegit
Ephe. j nos in ipõ ante mundi ꝯſtitutionẽ. Nec fili⁹
patre ſibi nõ parcente ꝓ nobis velut inuitus ẽ
traditus. q2 ꝛ de ipõ dictũ eſt. Qui me dilexit
Gal. 2 ꝛ tradidit ſeipm ꝓ me. Omnia ergo ſimul ꝛ
pater ꝛ fili⁹ ꝛ ambor̃ ſpiritus pariter ꝛ ꝯcor/
diter operanf: tñ iuſtificati ſumus in xp̃i ſan/
guine: ꝛ recõciliati ſumus deo ꝑ mortez filij
eius. Et quõ id factũ ſit: vt potero etiã hic q̃/
tũ ſatis videbif explicabo.

Quo merito homo traditus ſit diabolice po
teſtati. Capi. xij.

Quadã iuſticia dei in poteſtatẽ diaboli
traditũ eſt genus humanũ: peccato ꝑ
mi hoĩs i oẽs vtriuſq̃ ſexus cõmunio
ne naſcentes originaliter tranſeũte: ꝛ paren/
tũ primor̃ debito vniuerſos poſteros obligã
te. Hec traditio ꝑus in geneſi ſignificata eſt
Gen. 3 vbi cũ ſerpenti dictũ eſſet. Terrã mãducabis
Ibidẽ hoĩ dictũ eſt. Terra es ꝛ in terrã ibis. Eo qđ
dictuz eſt: in terrã ibis: mors corporis ꝑnun
ciata eſt: q2 nec ipſam fuerat experturus ſi ꝑmã
ſiſſet vt factus eſt rectus. Qđ ꝟo viuẽti ait.
Ubi. ſ Terra es: oſtẽdit totũ hominez in deterius
cõmutatũ. Tale eſt eniz: terra es: quale iſtđ.
Ubi. ſ Nõ ꝑmanebit ſpiritus meus in hoĩbus iſtis
Gen. 6 qm̃ caro ſunt. Tunc ergo demõſtrauit euz ei
traditũ cui dictuz fuerat: terrã manducabis.
Aplus aũt apertius hoc ꝑdicat. vbi dicit. Et
Eph. 2 vos cũ eſſetis mortui delictis ꝛ peccatis ve/
ſtris: in qbus aliquãdo ambulaſtis ſcđm ſecu
lũ mũdi hui⁹ ſm ꝑncipẽ ptãtis aeris. ſpũs hu
ius q nũc operaf in filijs diffidẽtie: in qbus ꝛ
nos oẽs aliqñ ꝯuerſati ſumus i deſiderijs car
nis nr̃e: facientes volũtates carnis ꝛ affectio
nũ: ꝛ eramus natura filij ire: ſicẽ ꝛ ceteri. Filij
diffidẽtie ſunt infideles. ꝛ quis hoc nõ eſt an
q̃ fidelis fiat. Quocirca oẽs hoĩes ab origi/
ne ſub ꝑncipe ſunt ptãtis aeris: q operaf in fi
lijs diffidẽtie. Et qđ dixi ab origine: h̃ eſt qđ
dicit aplus natura: ꝛ ſe fuiſſe ꝛ ſicut ceteros.
Natura ſc3 vt eſt deprauata pctõ: nõ vt recta
creata ẽ ab initio. Modus aũt iſte q̃ traditus
eſt hõ in diaboli poteſtate: non ita debet in/
telligi: tanq̃ hoc deus fecerit aut fieri iuſſerit
ſ3 q̃ tantũ ꝑmiſerit: iuſte tñ. Illo eniz deſerẽ/
te peccantez: peccati auctor ilico inuaſit. Nec
ita ſane deus deſeruit creaturã ſuã: vt nõ ſe il
li exhiberet deũ creantẽ ꝛ viuificantẽ: ꝛ inter
penalia mala etiã bona malis multa ꝑſtantẽ.
Nõ eni ꝯtinuit i ira ſua miſeratões ſuas: nec
hoĩem a lege ſue ptãtis amiſit: qñ in diaboli
ptãte eſſe ꝑmiſit: q2 nec ipſe diabolus a ptãte
oĩpotentis alienus eſt: ſicut neq̃ a bonitate.
Nã ꝛ maligni angeli vnde qualicũq̃ ſubſi/
ſterent vita: niſi ꝑ eũ q viuificat oĩa. Si ergo
cõmiſſio peccator̃ ꝑ iram dei iuſtaz hominez
ſubdidit diabolo: profecto remiſſio peccator̃
per reconciliationem dei benignam: eruit ho
minem a diabolo.

De conſilio dei quo ei placuit vt poteſtas dia
boli nõ potentia: ſed iuſticia vinceref.

Capi. xiij.

Non aũt diabolus potentia dei: ſ3 iuſti
cia ſuperãdus fuit. Nã quid omnipo/
tente potẽtius. Aut cuius creature po
teſtas: poteſtati creatoris cõparari põt. S3 cũ
diabolus vitio ꝑuerſitatis ſue factus ſit ama/
tor potẽtie: ꝛ deſertor oppugnatorq̃ iuſticie.
ſic eniz ꝛ hoĩes eum tãto magis imitanf: quã
to magis neglecta: vel etiã peroſa iuſticia po/
tẽtie ſtudent: eiuſq̃ vel adeptione letanf: vel
inflãmanf cupiditate: placuit deo: vt propter
eruendũ hoĩes de diaboli poteſtate: nõ potẽ
tia diabolus: ſ3 iuſticia vinceref. atq̃ ita ꝛ ho
mines imitãtes chriſtũ: iuſticia quererẽt dia/
bolũ vincere: nõ potentia. Nõ q̃ potentia q̃
ſi malũ aliqđ fugienda ſit: ſed ordo ſeruandus
eſt quo prior eſt iuſticia. Nã quanta potentia
põt eſſe mortaliũ. teneant ergo mortales iuſti
ciã: potẽtia imortalibus debef. Cui cõparata
quantalibet eor̃ hominũ q potentes vocanf
in terra: ridicula infirmitas inuenif: ꝛ ibi fo/
dif peccatori fouea: vbi videnf mali plurimũ
poſſe. Cantat aũt iuſtus ꝛ dicit. Beatus ho

mo quē tu erudieris dñe: ⁊ de lege tua docue
ris eū. Ut mitiges ei a diebus malignis: do
nec fodiat̄ pctōri fouea. Qm̄ nō repellet dñs
plebem suā: ⁊ hereditatē suā nō derelinquet
Quoadusqȝ iusticia ꝯuertat̄ in iudicium: ⁊ q
habēt eam oēs recto sunt corde. Hoc ḡ tpe q̄
differt̄ potentia populi dei: non repellet dñs
plebē suā: ⁊ hereditatē suā nō derelinquet. qȝ
talibet acerba ⁊ indigna ipa humilis atqȝ in
firma patiat̄: quoadusqȝ iusticia quā nunc ha
bet infirmitas pioꝝ: ꝯuertat̄ in iudiciuȝ. hoc
est iudicādi accipiat potestatē. Qđ iustis in fi
ne seruat̄: cum precedentē iusticiā ordine suo
fuerit potentia subsecuta. Potentia quippe
adiūcta iusticie: vl̄ iusticie accedēte potētie: iu
diciariā potestatē facit. ptinet aūt iusticia ad vo
luntatē bonā. Uñ dictū ē ab angel' nato xp̄o
Gl'ia in excelsis deo: ⁊ in terra pax hoībus
bone voluntatis. Potētia vo seq debet iu
sticiā: nō preire. Ideo ⁊ rebus secundis po
nit̄. id est psperis. Secunde aūt a sequendo
sunt dicte. Cuȝ eniȝ beatū faciāt: sicut supius
disputauimus: due res: bñ velle: ⁊ posse: qđ
velis: nō debet esse illa puersitas: q̄ in eadem
disputatiōe notata est: vt ex duabus rebus
q̄ faciunt beatū posse qđ velit hō eligat: ⁊ vel
le qđ oportet: negligat. cū prius debeat habe
re voluntateȝ bonā. magnā vero postea po
testateȝ. Bona porro volūtas purgāda est a
vitijs: a qb⁹ si vincit̄ hō: ad hoc vincit̄ vt ma
le velit. ⁊ bona iā volūtas eius quō erit. Op
tandū ē itaqȝ vt ptās nunc det̄: sed ꝯtra vitia.
Ppter q̄ vincēda potētes nolunt esse hoīes:
⁊ volūt ppter vincēdos hoīes. Ut qd hoc.
nisi vt vere victi falso vincāt: ne sint veritate
sed opiniōe victores. velit homo prudēs eē:
velit fortis: velit tempans: velit iustus: atqȝ
vt hec veraciter possit: potētiā plane optet at
qȝ appetat vt potens sit in seipso: ⁊ miro mo
do aduersus seipm p seipso. Cetera vero q̄
bene vult: ⁊ tñ nō potest: sicut est imortalitas
⁊ vera ac plena felicitas: desiderare nō cesset:
⁊ patienter expectet.

De omniuȝ debito per nihil debentem xp̄m
soluto. Capi. xiiij.

Ue est igit̄ iusticia qua victus est dia
bolus. Que nisi iusticia iesu xp̄i. Et
quō victus est. Quia cum in eo nihil
morte dignuȝ inueniret: occidit eū tñ. Et vti
qȝ iustum est: vt debitores quos tenebat li
beri dimittant̄: in euȝ credentes: quē sine vl
lo debito occidit: hoc est qđ iustificari dicim⁹
in xp̄i sanguine. Sic quippe in remissionem
peccatoꝝ nostroꝝ: inocens sanguis ille effu
sus est. Unde se dicit in psalmis: inter mortuis ps. 87
liberum. Solus enim a debito mortis: liber
ē mortu⁹. Hinc ⁊ in alio psalmo dicit. Que
nō rapui tūc exoluebā: rapinā volēs intelligi ps. 68.
peccatū. qz vsurpatū ē ꝯ licitū. Uñ p os etiaȝ
carnis sue: sicut in euāgelio legit̄ dicit. Et ec Jo. 14.
ce venit pnceps mūdi huius: ⁊ i me nihil in
ueniet. id ē nullū peccatū. Sȝ vt sciāt oēs in
qt: qz voluntateȝ prīs mei facio: surgite eam⁹
hinc. Et pgit inde ad passionē: vt p debitori
bus nobis qđ ipe nō debebat exolueret. Nū
qd isto iure eqssimo diabolus vinceret̄: si po
tētia xp̄s cū illo agere nō iusticia voluisset: sed
postposuit qđ potuit: vt prius ageret qđ opor
tuit. Idō aūt illuȝ esse op⁹ erat: ⁊ hoīeȝ: ⁊ deuȝ
Nisi eniȝ hō esset: nō poterat occidi. Nisi ⁊
deus esset: nō crederet̄ noluisse qđ potuit: sed
nō potuisse qđ voluit. Nec ab eo iusticiā po
tētie p̄latā fuisse: sȝ ei defuisse potētiā putare
m⁹. Nūc vo humana p nobis passus ē: qz
hō erat. sȝ si voluisset etiā hoc nō pati potuissȝ
qz de⁹ erat. Idō gratior facta ē i humilitate iu
sticia: qz posset si noluisset humilitatē nō ppe
ti tāta i diuinitate potētia: ac sic a moriēte taȝ
potēte: nobis mortalib⁹ īpotētib⁹: ⁊ cōmēda
ta ē iusticia: ⁊ pmissa potētia. Hoꝝ eñi duo
rū vnū fecit moriēdo alteꝝ resurgēdo. Quid
eniȝ iustius. qȝ vsqȝ ad mortē crucis p iusti
cia puenire. Et qd potentius: qȝ resurgere a
mortuis: ⁊ in celū cū ipa carne in q̄ ē occisus
ascēdere. Et iusticia ḡ prius: ⁊ potētia postea
diabolū vicit. Justicia scȝ qz nullū peccatū ha
buit: ⁊ ab illo iniustissime ē occisus. potentia
vero: qz reuixit mortuus: nunqȝ postea mo
riturus. Sed potētia diabolū vicisset: etiaȝ si
ab illo nō potuisset occidi: quāuis maiores sit
potētie eiā ipaȝ mortē vincere resurgendo:
qȝ vitare vincēdo. Sed aliud ē ppter qđ iusti
ficamur in xp̄i sanguine: cum p remissionem
peccatoꝝ eruimur a diaboli potestate: hoc ad
id pertinet qđ a xp̄o iusticia diabolus vincit̄:
nō potentia. Ex infirmitate quippe quam su
scepit in carne mortali: nō ex imortali poten
tia crucifixus est christus: de qua tñ infirmita
te ait apostolus. Quod infirmuȝ est dei: for j Cor. j.
tius est hominibus.

Jn quo ſit diabolus victus a xp̄o. Ca.xv.

n O n eſt itaqȝ difficile videre diabolū
victū: qm̄ q ab illo occiſus eſt reſur/
rexit. Illud eſt maius ⁊ ad itelligēdū
pfundius: videre diabolū victū qm̄ ſibi vicíſ
ſe videbat. id eſt qm̄ xp̄s occiſus eſt. Tūc enī
ſanguis ille: qm̄ eius erat q nullū habuit oīno
peccatū: ad remiſſionē nr̄oꝝ fuſus eſt pecca/
toꝝ: vt q2 eos diabol⁹ merito tenebat: quos
peccati reos ↄditione mortis obſtrinxit. hos
p eū merito dimitteret quē null⁹ peccati reū
īmerito pena mortis affecit. hac iuſticia vict⁹
⁊ hoc vinculo vinctus eſt fortis vt vaſa eius
eriperenť: q̄ apd̄ eū cū ip̄o ⁊ angelis eius fue
rūt vaſa ire: ⁊ in vaſa miſicordie verterenť.
Hec qppe v̄ba ip̄ius dn̄i noſtri ieſu xp̄i de
celo ad ſe facta: cū p̄mū vocatꝰ ē: narrat apl's
paulus. Nā inter cetera q̄ audiuit: etiā hoc ſi
bi dictū loquiť. Ad hoc enim tibi apparui: vt
ↄſtituerē miniſtrū ⁊ teſtē eoꝝ q̄ a me vides
qbus etiā p2e eo tibi liberās te de populo ⁊ d̄
gentibus in q̄s ego mitto te aperire oculos
cecoꝝ: vt auertanť a tenebris: ⁊ a poteſtate ſa
thane ad deū: vt accipiant remiſſionē pecca/
toꝝ: ⁊ ſortē q̄ in ſanctis: ⁊ fidē que in me ē.
Colo. j Vnde ⁊ exhortans idē aplus credētes: ⁊ ad
gratiarū actionē deo patri: q eruit nos ingt
de poteſtate tenebrarū: ⁊ trāſtulit in regnū
filij caritatis ſue: in quo habemus redēptio/
nē in remiſſionē peccatorū. Jn hac redē/
ptiōe tanq̄ p̄ciū p nobis datus eſt ſanguis
xp̄i: quo accepto diabolus nō ditatus ē: ſȝ li/
gatus: vt nos ab eius nexibus ſolueremur.
Nec quēquā ſecū eoꝝ quos xp̄us ab om/
ni debito liber idebite fuſo ſuo ſanguine rede
miſſet: peccatoꝝ retibus inuolutū traheret ad
ſecunde ad ſempiterne mortis exitiū. ſȝ hacte
nus morerenť ad xp̄i gratiam p̄tinētes: p2e/
j Pe. j cogniti ⁊ p̄deſtinati ⁊ electi ante ↄſtitutionē
mundi: quatenus pro illis ipſe mortuus eſt
xp̄us: carnis tantū morte nō ſpiritus.

Ad quā vtilitatē fideliū renatoꝝ mala que
p originale peccatū ſunt cōtracta: conuerſa
ſint. Capi.xvi.

q Vamuis enī ⁊ ipſa mors carnis de
peccato p2imi hoīs originaliter vene/
rit tamen bonus eius vſus glorioſiſſi
mos martyres fecit. Et ideo nō ſolū ip̄a: ſed
omnia ſeculi huius mala dolores: laboreſq̄
hoīum quāq̄ de peccatoꝝ: ⁊ maxime de pcti
originalis meritis veniāt: vn̄ facta eſt: ⁊ ipſa
vita vinculo mortis obſtricta. tn̄ remiſſis pec
catis remanere debuerūt: cū qbus homo p2o
veritate certaret: ⁊ vnde exerceret v̄tus fide
liū: vt nouus homo p teſtamentū nouū: iter
mala huius ſeculi nouo ſeculo p̄pareť: miſe/
riā quā meruit vita iſta dānata ſapienter tole
rās: ⁊ q2 finieť prudenter gratulās. beatitudi
nē vero q̄ȝ liberata vita figurata ſine fine ha
bitura eſt: fideliter ⁊ patienter expectās. Dia
bolus enī a dn̄atu ⁊ a cordibus fideliū foras
miſſus in quoꝝ dānatiōe atq̄ infidelitate: lȝ
dānatus etiā ip̄e regnabat tn̄ p2o conditiōe
mortalitatis hui⁹ aduerſari finiť: quātū eis ex
pedire nouit. De q̄ ſacre lr̄e pſonāt p os apo
j Co. ſtolicū. Fidelis deus q nō pmittit vos tēpta
ri ſupra id qđ poteſtis: ſed faciet cū temptatio
ne exitū: vt poſſitis ſuſtinere. Proſunt autē
iſta mala q̄ fideles pie pferunt: vel ad emen/
dāda peccata: uel ad exercēdā pbandamq̄
iuſticiā: uel ad demōſtrandā uite huius miſe
riā: ut illa ubi erit beatitudo uera atq̄ ppetua
Ro. 8. ⁊ deſidereť ardētius ⁊ iſtātius iquirať. Sed
circa eos iſta ſeruanť. de qb⁹ apl's dicit. Sci/
mus quoniā diligētibus deū oīa cooperanť
in bonū: his q ſcd̄m ppoſitū vocati ſunt ſan/
cti. Quoniā q̄s an̄ pſciuit: ⁊ p̄deſtinauit ↄfor
mes fieri imaginis filij ſui: vt ſit ip̄e p̄moge/
nitus i multis fratribus. Quos aūt p̄deſtina
uit: illos ⁊ vocauit: ⁊ q̄s vocauit: illos ⁊ iuſti
ficauit. Quos aūt iuſtificauit: ip̄os ⁊ glorifi/
cauit. Hoꝝ p2edeſtinatoꝝ nemo cum diabo
lo pibit: nemo vſq̄ ad mortē ſub diaboli po/
Ibidē teſtate remanebit. Deinde ſequiť: qđ iam ſu
p2a commemoraui. Quid ergo dicemus ad
hec. Si deus p nobis: quis ↄtra nos. Qui
filio ſuo p2op2io nō pepercit: ſȝ p nobis om
nibus tradidit illū. Quō non ⁊ cum illo om
nia nobis donauit. Cur ḡ n̄ fieret mors xp̄i
īmo cur nō p̄termiſſis alijs innumerabilibus
modis quibus ad nos liberandos vti poſſet
oīpotēs: ip̄a potiſſimū eligereť vt fieret: vbi
nec de diuinitate eius aliquid īminutū eſt aut
mutatū. ⁊ de humanitate ſuſcepta tn̄ benefi/
cij collatū eſt hominibus: vt a dei filio ſempi
terno eodēq̄ hoīs filio mors tp̄alis idebita
redderetur: qua eos a ſempiterna morte de/
bita liberaret. peccata noſtra diabolus tene/
bat: ⁊ p illa nos merito figebat in morte. Di
miſit ea ille q ſua n̄ habebat: ⁊ ab illo imerito

eſt ꝑductꝰ ad mortē. Tātū valuit ſanguis
ille vt neminē xp̄o indutū in eterna morte
debita detinere debuerit: qui xp̄m in morte i
Ro. 5. debita vel ad tp̄us occidit. Cōmēdat ergo
caritatē ſuā deus in nobis: qm̄ cum adhuc
peccatores eſſemꝰ: xp̄us ꝓ nobis mortuꝰ
eſt. Multomagis iuſtificati nūc i ſāguine
ip̄iꝰ: ſalui erimꝰ ab ira ꝑ ip̄m. Juſtificati i
quit in ſanguine ip̄iꝰ. Juſtificati plane i eo
ꝙ a pctis oibꝰ liberati. Liberati aūt a pecca
tis oibꝰ: qm̄ ꝓ nobis ē dei filiꝰ qui nulluꝫ
habebat occiſus. Salui ḡ erimꝰ ab ira per
ip̄m: ab ira vtiqꝫ dei q̄ nihil eſt aliud qꝫ iu
ſta vīdicta. Non eni ſicut hominis animi
ꝑturbatio eſt ira dei. ſed illiꝰ ira eſt cui dicit
Ps. 12 alio loco ſancta ſcriptura: Tu aūt dn̄e vir
tutū cū trāqllitate te iudicas. Si ergo iuſta
diuina vindicta tale nomē accepit: etiaꝫ re
cōciliacio dei q̄ recte itelligitur niſi cū talis
ira finit: Nec inimici eramꝰ deo: niſi que
madmodū iuſticie ſunt inimica peccata: q
bus remiſſis tales inimicitie finiūt: ⁊ recō
Ro. 8. ciliāt deo quos ip̄e iuſtificat. Quos tn̄ eti
am inimicos vtiqꝫ dilexit: qn̄qdem ꝓprio
filio ſuo nō pepcit: ſꝫ ꝓ nobis omnibꝰ cuꝫ
Ibidē 5 adhuc inimici eſſemꝰ tradidit eum. Recte
ergo ap̄lus ſecutꝰ adiūxit: Si eni cū inimi
ci eſſemus recōciliati ſumꝰ deo ꝑ mortē fi
lij eius: ꝑ quā facta eſt illa remiſſio peccato
rū. multomagis recōciliati ſalui erimꝰ in
vita ip̄iꝰ. In vita ſalui: qui ꝑ mortē recōci
liati. Quis eni dubitat daturū amicis vitā
ſuā: ꝓ qbꝰ inimicis dedit mortē ſuā. Nō
ſolū autē inqt: ſed ⁊ gloriamur in deo ꝑ do
minū nr̄m ieſū xp̄m: per quē nunc recōcili
ationē accepimus. Nō ſolum ait: ſalui eri
mus: ſed ⁊ gloriamur. Nec in nobis: ſꝫ in
deo: nec ꝑ nos: ſꝫ ꝑ dominū nr̄m ieſuꝫ xp̄ꝫ
ꝑ quem nūc recōciliationē accepimꝰ: ſecū
duꝫ ea que ſuꝑius diſputata ſunt. Deinde
Ibidē ſubiūgit ap̄lus: Propter hoc ſicut ꝑ vnuꝫ
hominē peccatū in hūc mūdū intrauit: ⁊ ꝑ
peccatū mors: ⁊ ita in oēs homines mors
ꝑtranſijt: in q̄ oēs peccauerūt. ⁊ cetera. In
qbus ꝓlixius de duobus hoibꝰ diſputat.
vno eodē p̄mo adā ꝑ cuius peccatū i mor
teꝫ tāqꝫ hereditarijs malis poſteri eiꝰ obli
gati ſumus. altero aūt ſecūdo adam: q non
homo tm̄: ſꝫ etiā deus eſt: quo ꝓ nobis ſol
uente qd̄ nō debebat: a debitis ⁊ paternis
⁊ ꝓprijs liberati ſumꝰ. Proinde qm̄ ꝓ
pter vnū illū tenebat diabolꝰ oēs ꝑ eiꝰ vi
tiatā carnalē ꝯcupiſcētiā generatos: iuſtuꝫ
eſt vt ꝓpter hūc vnū dimittat oēs ꝑ ip̄ius
immaculatā gratiā ſpiritualē regeneratos

De his que ꝑ incarnationē xp̄i ſunt colla
ta credentibus. Capi. xvij.

Sunt ⁊ alia multa q̄ in xp̄i incarnati
one: q̄ ſuꝑbis diſplicēt: ſalubriter i
tuēda atqꝫ cogitāda ſunt. Quoꝝ eſt
vnum qd̄ demōſtratū ē hōi: quē locū habe
ret in rebus q̄s ꝯdidit deus: qn̄qdē ſic deo
ꝯiungi potuit hūana natura: vt ex duabus
ſubſtātijs fieret vna ꝑſona: ac ꝑ hoc iaꝫ ex
tribus ſcꝫ deo: anima ⁊ carne: vt ſuꝑbi illi
maligni ſpiritꝰ q ſe ad decipiēdū q̄ſi ad ad
iuuādū medios interponūt. nō ideo ſe au
deāt homini ꝑponere: qꝛ nō habēt carneꝫ
⁊ maxime qꝛ ⁊ mori in eadē carne digna
tus eſt filius dei: ne ideo illi tāqꝫ deos ſe co
li ꝑſuadeāt: qꝛ videāt eē imortales. Deide
vt gratia dei in nobis ſine vllis p̄cedētibꝰ
meritiſ i homine xp̄o cōmēdaret: qꝛ nec ip
ſe vt tāta vnitate deo vero ꝯiūctus vna cū
illo ꝑſona. id eſt ip̄e homo aſſumptus mox
vt homo etiā deus filius dei fieret vllis eſt
p̄cedētibus meritis aſſecutus. Sꝫ ex quo
eſſe homo cepit eē: ex illo ⁊ deus. vn̄ dictū Joh. j.
eſt: Vbū caro factū eſt. Etiā illud eſt: vt ſuꝑ
bia hominis q̄ maxime impedimēto eſt:
ne inhereat deo: ꝑ tātā dei humilitatem re
argui poſſet atqꝫ ſanari. Diſcatqꝫ homo
qꝫ lōge receſſerit a deo: ⁊ quid illi valeat ad
medicinalē dolorē q̄ndo ꝑ talē mediatoreꝫ
redit q hoibus ⁊ deus diuinitate ſubuenit:
⁊ homo īfirmitate ꝯuenit. Qd̄ autē maius
obediētie nobis p̄beret exēplū q ꝑ inobedi
entiā ꝑieramus: qꝫ deo patri deꝰ filius obe Phi. 2
diēs vſqꝫ ad mortē crucis. Qd̄ p̄miū tāte
obediētie vbi oſtēderet melius: qꝫ i carne
tāti mediatoris: q̄ ad vitā reſurrexit eternā
Pertinebat etiā ad iuſticiā bonitatēqꝫ cre
atoris: vt per eandem rationalem creatu
ram ſuperaretur diabolus: quam ſe ſuper
aſſe gaudebat: ⁊ de ipſo genere venientem
quod genus origine viciata: per vnum te
nebat vniuerſum.

De natiuitate domini ex maria virgine et
ſpirituſanto.

Capi. xviij.

i Thi.2 p Oterat eniȝ vtiq̄ȝ deus hoīem aliū
de ſuſcipere: i quo eēt mediator dei
⁊ hoīuȝ: nō de genere illius adaȝ: q
pctō ſuo genus obligauit humanū. ſic ipm̄
quē ꝑmū creauit: nō de genere creauit ali/
cuius. Poterat ḡ vl' ſic: vl' alio quo vellet
mō creare vnū aliū quo vinceret̃ victor ꝑo
ris: ſed melius iudicauit vt de ipō qd̄ victū
fuerat genere aſſumere hoīeȝ deus: ꝑ quē
generis humani vinceret inimicū. Et tñ ex
virgine: cuius ꝯceptū ſpūs: nō caro. fides
nō libido ꝑuenit. Nec īterfuit carnis ꝯcu/
piſcētia: ꝑ quā ſeminant̃ ⁊ ꝯcipiunt̃ ceteri:
q trahūt originale peccatū: ſȝ ea penitus re
motiſſima credēdo: nō ꝯcūbēdo ſancta ē fe
cūdata virginitas: vt illud qd̄ naſcebat̃ ex
ꝓpagine ꝑmi hoīs: tm̄mō generis nō etiā
criminis originē duceret. Naſcebat̃ nāq̄ȝ
nō trāſgreſſiōis ꝯtagiōe viciata natura: ſed
oiuȝ taliū vitioꝝ ſola medicina. Naſcebat̃
inq̄ȝ hō nullū habēs: nullū habiturꝰ oīno
peccatū: ꝑ quē renaſcerēt̃ liberādi a pctō q
naſci nō pñt ſine pctō. Quāuis eniȝ carna
li ꝯcupiſcētia q̄ ineſt genitalibꝰ mēbris bñ
vtat̃ caſtitas ꝯiugalis: hȝ tñ motus nō vo/
lūtarios: qbꝰ oſtēdit vel nullā ſe in paradi/
ſo añ peccatū eē potuiſſe: vel nō talē fuiſſe
ſi fuit: vt aliqñ reſiſteret voluntati. Nūc āt
Ro.7. illā talē eē ſentimꝰ: vt repugnās legi mētis
etiā ſi nulla eſt cā generādi: ſtimulos inge
rat coeūdi: vbi ſi ei cedit̃ peccādo faciet̃: ſi ñ
cedit̃ diſſentiendo frenet̃. Que duo aliena
fuiſſe a ꝑadiſo añ peccatū: dubitare qs poſ/
ſit. Nā neq̄ȝ illa honeſtas faciebat aliqd in
decoꝝ nec illa felicitas patiebat̃ aliqd īpaca
tū. Oportebat itaq̄ȝ vt iſta carnalis cōcupi
ſcētia nulla ibi eſſet oīno: qñ ꝯcipiebat̃ vir
ginis ꝑtus: in quo nihil dignū morte fue/
rat inuēturus: ⁊ eū tñ occiſurus auctor mō
tis: auctoris vite morte vincēdus: Victor
ꝑmi adā ⁊ tenēs genus hūanū: victus a ſe
cūdo adā ⁊ amittēs genus xp̄ianū: liberatū
ex hūano gener̃ ab hūano crimie: ꝑ eū q nō
erat in crimine: q̄ȝuis eſſet ex genere: vt de
ceptor ille ab eo vinceret̃ genere: qd̄ vicerat
crimine. Et hoc iſta geſtū ē vt hō nō extol/
2 Cō.10 lat̃. Sȝ q gloriat̃ in dn̄o glorief̃. Qui eniȝ
victus eſt hō tñ erat: ⁊ iō victus eſt: q2 ſu/
ꝑbe deus eſſe cupiebat. Qui āt vicit: ⁊ hō
erat ⁊ deus: ⁊ iō ſic vicit natus ex virgine:
q2 deus humiliter: nō quō alios ſctōs rege
bat illū hominē ſed gerebat. Hec tanta dei
dona: ⁊ ſi qua alia ſunt que de hac re no/
bis ⁊ querere nunc ⁊ diſſerere longmeſt:
niſi v̄bū caro fieret nulla eſſent.

Qd̄ v̄bū caro factū eſt qd̄ eſt xp̄us ieſus ⁊
ſapientie theſauros in ſe habebat ⁊ ſciētie.

Capitu. xix.

Ioh.i Ec aūt oīa que ꝓ nobis v̄buȝ caro
b factū tpaliter ⁊ localiter fecit ⁊ ꝑtulit
ſm̄ diſtinctionē quā demonſtrare ſu
ſcepimus: ad ſcientiā ꝑtinet nō ad ſapiētiā
Ibidē Qd̄ aūt v̄bū eſt ſine tpe: ſine loco: eſt pri
coeternū ⁊ vbiq̄ȝ totū: de quo ſi qſq̄ȝ poteſt
quantū pōt veracē ꝓferre ſermonē: ſmo il
Ioh.i le erit ſapientie: ac ꝑ hoc v̄bū caro factū qd̄
eſt chriſtus ieſus: ⁊ ſapiētie theſauros hȝ ⁊
ſciētie. Nam ſcribēs apl'us ad coloſſenſes
Colo.i Volo eniȝ vos ſcire inqt quā ſollicitudinē
habeā ꝓ vobis: ⁊ ꝓ his q ſunt laodicie: ⁊
q̄cūq̄ȝ nō viderūt faciē meā i carne vt ꝯſulē
Colo.2 tur corda eoꝝ: copulati in caritate ⁊ in om
nibus diuitijs plenitudinis intellectus ad
cognoſcendū myſteriuȝ dei: qd̄ eſt xp̄us ie
ſus: in quo ſunt oēs theſauri ſapiētie ⁊ ſcië
tie dei abſcōditi. Quatenus nouerat apl'us
theſauros iſtos: quantum eorum penetra/
uerat: ⁊ in eis ad quanta ꝑuenerat: qs pōt
noſſe. Ego tñ ſcd̄m id qd̄ ſcriptū ē. Vni/
i Cō.12 cuiq̄ȝ aūt noſtrū dat̃ māifeſtatio ſpūs ad vt/
litatē: alij quidē dat̃ ꝑ ſpiritū ſermo ſapien/
tie: ali ſermo ſcientie ſm̄ eundē ſpiritū. ſi ita
inter ſe diſtāt hec duo vt ſapientia diuinis:
Ioh.i ſcientia humanis attributa ſit rebus vtrun
q̄ȝ agnoſco in xp̄o: ⁊ mecū oēs eiꝰ fideles.
Et cū lego: V̄bum caro factuȝ eſt ⁊ habita
uit in nobis: in v̄bo intelligo verbū dei fi/
liuȝ: in carne agnoſco verū filiuȝ hominis
filiū: ⁊ vtrunq̄ȝ ſimul i vna ꝑſona dei ⁊ ho
Ibidē minis ineffabili gratie largitate ꝯiunctuȝ.
Propter qd̄ ſequit̃: ⁊ dicit. Et vidimus
gloriaȝ eius: gloriā q̄ſi vnigeniti a prē ple/
nuȝ gratie ⁊ veritatis. Si gratiā referamꝰ
ad ſcientiā: veritateȝ ad ſapientiā: puto nos
ab illa duaꝝ iſtaꝝ reꝝ diſtinctione quā cō/
mēdauimꝰ nō abhorrere. in rebus eniȝ ꝑ
tempus ortis: illa ſūma gratia eſt q̄ homo
in vnitate ꝑſone ꝯiunctus eſt deo. in rebꝰ
vero eternis ſūma veritas recte tribuit̃ dei
v̄bo. Qd̄ vero idem ipſe vnigenitus a pa

tre plenus gratie ⁊ veritatis: id actū est: vt
idē ipse sit in rebus ꝓ nobis tꝑaliter gestis
cui ꝑ eandē fidē mundamur: vt eū stabilit
cōtemplemur in rebus eternis. Illi autem
p̄cipui gentiū philosophi q inuisibilia dei ꝑ
Ro. j. ca que facta sunt intellecta conspicere potue
runt: tñ q2 sine mediatore. id est sine hoie
christo philosophati sunt: quē nec venturū
ꝓphetis: nec venisse aplis crediderūt: ve
ritatē detinuerūt: sicut de illis dictū est: i ini
qtate. Nō potuerunt enim in his rez infi/
mis ɔstitui: nisi querere aliqua media ꝑ q̄
Ibidē ad illa que intellexerāt sublimia ꝑuenirent.
atqꝫ ita in deceptores demones inciderūt:
ꝑ quos factū est vt imutarent gloriā incor/
ruptibilis dei: i similitudinē imaginis cor
ruptibilis hois: ⁊ volucrū ⁊ quadrupedū ⁊
serpentiū. In talibus eni formis etiā idola
instituerūt: siue coluerunt. Scientia ḡ nr̄a
xp̄s est: sapientia quoqꝫ nostra idē xp̄s est.
Ip̄e nobis fidē de rebus tꝑalibus inserit
ip̄e de sempiternis exhibet veritatē. ꝑ ip̄z
Colo. 2 ꝑgimus ad ip̄m tendimus ꝑ scientiā ad sa
pientiā: ab vno tñ eodemqꝫ xp̄o nō recedi
mus: in quo sunt oēs thesauri sapiētie ⁊ sci
entie abscōditi. Sed nūc de scientia loqui/
mur: post de sapientia quātū ip̄e donauerit
locuturi. Nec ista duo sic accipiamus qua
si nō liceat dicere: vel istā sapientiā que in
rebus humanis est: vel illā scientiā que in
diuinis. loquendi enim latiore consuetudi
Cō. 12 ne: vtraqꝫ sapiētia: vtraqꝫ sciētia dici pōt.
Nullo mō tñ scriptū eēt apō aplm. Alij dat
sermo sapientie: alij sermo: nisi ⁊ ꝓprie sin
gulis nominibus hec singula vocarent: de
quoꝝ distinctione nunc agimus.

Neminē posse sine fide ad verā beatitu/
dinem ꝑuenire. Capi. xx.

i Am itaqꝫ videamus qd sermo iste
ꝓlixus effecerit: qd collegerit: quo
ber. 3 ꝑuenerit. Beatos esse se velle oiū
.15 hominū est: nec tñ omniū est fides: qua cor
mundante ad beatitudinē ꝑuenit. Ita fit
vt ꝑ istā quā nō omnes volūt ad illā tendē
dū sit quā nemo possit esse q nolit. Bea/
tos esse se velle omnes in corde suo vident
tātaqꝫ est in hac re nature humane cōspira
tio: vt nō fallat hō q h ex aio suo de aio con
i cit alieno. Deniqꝫ oēs id velle nos noui
mus. Multi vo imortales se esse posse de

sperāt: cū id qđ oēs volūt. id est beatos nul
lus alit possit. volunt tñ etiā imortales esse
si possent: sed nō credēdo qđ possint: nō ita
viuunt vt possint. Necessaria est ḡ fides vt
beatitudinē ɔseq̄mur: oibus humanena/
ture bonis. id ē ⁊ animi ⁊ corꝑis. Hāc āt
fidē i xp̄o esse diffinitā: q in carne resurre/ Ro. 6.
xit a mortuis: nō moriturus vlterius: nec
nisi ꝑ illū quēqꝫ liberari a diaboli dñatu ꝑ
remissionē pctōꝝ. In cuꝰ diaboli ꝑtibus
necesse est miserā esse vitā: eādēqꝫ ꝑpetuā
q̄ mors est potius dicēda q̄z vita: eadem fi
des hꝫ. De q̄ in hoc libro sic potui ꝓ spacio
tꝑis disputaui: cū iā ⁊ in q̄rto libro huius
oꝑis multa de hac re dixerī: sꝫ ibi ꝓpt aliđ
hic ꝓpter aliud. Ibi scilicet vt ostenderē:
cur ⁊ quō xp̄s in plenitudine tꝑis a prē sit Gal. 4
missus: ꝓpter eos q dicūt: cū q misit: ⁊ eū
q missus est eq̄les natura esse nō posse. hic
aūt ad distinguendā actiuā scientiā a cōtē
platiua sapientia: placuit qppe velut grada
tim ascendentibus in vtraqꝫ reqrere apud
interiorē hoiem quandā sui cuiusqꝫ gene/
ris trinitatē sic p̄us apud exteriorē q̄siui
mus. vt ad illā trinitatē q̄ deus est: ꝓ nr̄o
modulo: si tñ vl' h possumus saltim i enig/
mate ⁊ ꝑ speculū ɔtuēdā exercitatiore i his j Cō. 13
iferioribꝰ rebus mēte veniamus. Huius
igit̄ vba fidei qsqs i solis vocibus memo
rie cōmēdauerit: nesciēs qd significēt. sic
solēt q grece nesciūt greca vba tenere me/
morit: vl' latina silr: vl' cuiusqꝫ alterius lin
gue q eius ignari sūt. Nōne hāt quādā in
suo aīo trinitatē: q2 ⁊ in memoria sūt illi v
boꝝ soni: etiā qñ ide nō cogitat: ⁊ inde for
mat̄ acies recordatiōis eius qñ de his cogi
tat: ⁊ volūtas recordātis atqꝫ cogitātis vtrū
qꝫ ɔiūgit. Nullo mō tñ dixerimus istū cū
h agit fm trinitatē iterioris hois agere. sꝫ
potius exterioris: q2 id solū meminit: ⁊ qñ
vult: quantū vult intuet̄: qđ ad sensum cor
poris pertinet: q vocat̄ auditus nec aliđ q̄z
corporaliū rerū. id est sonorum: tali cogita
tione imagines versat. Si autem quod v
ba illa significant: teneat ⁊ recolat: iā qdē
aliquid interioris hominis agit. sed non/
dū dicendus vel putandus est viuere secū
dū interioris hois trinitatē: si ea non dili
gat que ibi p̄dicant̄: p̄cipiunt̄: promittunt̄.
Pōt eniꝫ etiā ad hoc tenere atqꝫ cogitare

vt falſa eſſe exiſtimãs: conet etiã redargue re. Volũtas ḡ illa q̃ ibi ꝯiungit ea que memoria tenebant: ⁊ ea q̃ in acie cogitatiõis impreſſa ſunt: iplet quidẽ aliquã trinitatẽ cũ ipſa ſit tertia. ſed nõ ſm eã viuit: quãdo illa que cogitant velut falſa nõ placeãt. Cũ aũt vera eſſe credant: ⁊ q̃ ibi diligẽda ſunt diligunt iã ſm trinitatẽ interioris hominis viuit. Scd̃m hoc eniꝫ viuit quiſq; qd̓ diligit. Quomõ aũt diligunt q̃ neſciunt: ſꝫ tamẽ creduntur. Iã q̃ſtio iſta tractata eſt in ſuperioribus libris: ⁊ inuentũ neminẽ diligere qd̓ penitus ignorat. ex his aũt q̃ nota ſũt diligi: qũ diligi dicunt ignota. Nũc librũ iſtũ ita clau-

Abac. 2 dimus: vt admoneamus ꝙ iuſt⁹ ex fide vi-

Gal. 5 uit: q̃ fides ꝑ dilectionẽ operat: ita vt virtutes quoq; ipe quibus prudẽter: fortiter: tẽperanter: iuſteq; viuit: oẽs ad eandẽ referantur fidẽ. Nõ eniꝫ aliter potuerũt vere eſſe virtutes. que tamẽ in hac vita nõ valẽt tantũ: vt aliquãdo nõ ſit hic neceſſaria qualiũcunq; remiſſio peccatoꝝ: que nõ ſit niſi ꝑ eũ qui ſanguine ſuo vicit principẽ peccatorũ. Ex hac fide ⁊ tali vita q̃cũq; notiões ſũt in animo fidelis hominis: cũ memoria cõtinent: ⁊ recordatione inſpiciunt: ⁊ voluntati placent: reddũt quandã ſui generis trinitatẽ. Sed imago dei de qua in eius adiutorio poſt loquemur: nondũ in ipſa eſt. qd̓ tunc melius apparebit cũ demonſtratũ fuerit: vbi ſit qd̓ in futuro volumine lector expectet.

Explicit liber tertiuſdecimus.

Incipiunt capitula libri quartidecimi.

i Que ſit hominis vera ſapientia.

ij De fide que licet ad eterna ꝑducat: temporalis tamen eſt ⁊ cũ ad eternitateꝫ ventuꝫ fuerit ceſſatura.

iij Quid illud ſit animi: in q̃ dei imago ꝑpetua ẽ: ⁊ eterne ſpecies trinitatis.

iiij Qd̓ natura aie etiã deformis ⁊ miſere: nec vitã nec dei imaginẽ poſſit amittere.

v An ẽt paruuloꝝ mẽtes noſſe ſe pñt

vi Qd̓ mens hominis ſine cogitatiõe ſibimet ꝯſpicua eſſe nõ poſſit.

vij Qd̓ aliud ſit aliquid non noſſe: aliud nõ inde cogitare.

viij De ꝑncipali mentis: in quo intuenda eſt ſũme imago trinitatis.

ix An virtutes quibus ad eternitatẽ tẽdit deſinant. cũ ad eterna ꝑduxerint.

x De cognoſcibilibus tpalibus: quorũ alia cognitionẽ noſtrã ꝑueniunt: alia nõ precedunt.

xi An ſemꝑ memoria ꝑteritoꝝ reꝝ ſit: an vero etiaꝫ ꝑſentiuꝫ.

xij Qua facultate mẽs ratiõalis obtineat: vt in eo dei imago reſplẽdeat.

xiij De reminiſcentia in deũ: cuius ſemper capax eſt mentis natura.

xiiij Qd̓ etiã praua mens: nec memoria ſui caret: nec cogitatiõe: nec amore.

xv De mutabilitate mẽtis humane qua fit vt ſicut miſera facta ẽ ex beata ita beata poſſit eſſe ex miſera.

xvi De reformatiõe mentis ad imaginẽ dei: ⁊ quot modis ſpiritus appellatõ diuerſis aſſignet naturis.

xvij Quid ſit inter regenerationẽ baptiſmi ⁊ renouationẽ qua ꝓficit de die in dieꝫ in agnitionem dei.

xviij Poſſe ẽt hoie corpe imaginẽ dei accipi: ſm ꝙ verbũ caro factũ ẽ: cuius immortalitati oẽs ſancti ꝯformabunt.

xix Qua ſui pte hõ ad imaginẽ ⁊ ſilitudinẽ dei factus ſit ad q̃ꝫ proficiẽdo renouat.

Aurelij auguſtini epiſcopi liber quartuſdecimus incipit.

Que ſit hominis vera ſapiẽtia. Ca. i.

Nunc de ſapiẽtia nobis ẽ diſſerẽdũ: nõ de illa dei q̃ ꝓculdubio deus ẽ. Nã ſapiẽtia dei fili⁹ ei⁹ vnigenit⁹ dic̃: ſꝫ loq̃mur de hoĩs ſapiẽtia: vera tñ q̃ ſm deũ ẽ: ⁊ verus ac ꝑcipuus cultus eius ẽ: q̃ vno noĩe theoſebia grece appellat. Qd̓ nomen nři ſicut iã cõmemorauimus volẽtes ⁊ ipi vno noĩe interꝑtari: pietateꝫ dixerunt: cuꝫ pietas apud grecos euſebia vſitatius nõcupet. Theoſebia vero q: vno vbo ꝑfecte nõ põt: melius duobus interꝑtat: vt dicat potius dei cultus. Hãc eſſe hoĩs ſapientiã: qd̓ ⁊ in duodeci-

ſmo huius opis volumine iã poſuimus ſcri
pture ſancte auctozitate demonſtrat: i libꝛo
ſui dei iob: vbi legit dei ſapiẽtiã dixiſſe ho/
mini. Ecce pietas ẽ ſapiẽtia. abſtinere ãt a
malis ſcia. Siue ẽt vt nõnlli d̾ greco epiſte
Iob. 28 men iterp̄tati ſunt diſciplina eſt: q̃ vtiq3 a
diſcẽdo nomen accepit: vñ ꝛ ſcia dici põt.
Ad hoc enĩ3 q̃q3 res diſcit vt ſciat. Quã/
uis alia notione in his q̃ ꝑ pc̄tis ſuis mala
vniuſqſq3 patit vt corrigat: dici ſoleat diſci
plina. Vñ illđ ẽ i epl'a ad hebreos. Quis
eni eſt fili⁹: cui nõ det diſc plinã p̄r ei⁹. Et
He. 12 illđ videt̄⁹ i eadẽ. Oĩs eni ad tp̄s diſciplia
Ibidẽ3 nõ gaudij vr̄ eſſe: ſ3 triſticie. poſtea xo fru
ctũ pacificũ his q p eã certarũt: reddet iuſti/
cie. Deus ẽ ipẽ ſũma ſapientia. cult⁹ ãt dei
ſapientia eſt hois: de qua nũc loqmur. Nã
I. Cõ. 3 ſapientia hui⁹ mũdi ſtulticia eſt apud deũ.
Scd̄m hãc itaq3 ſapientiã q̃ dei cult⁹ eſt: ait
Sap. 6 ſancta ſcriptura. Multitudo ſapientiũ: ſani
tas eſt oꝛbis terrarũ. Sed ſi de ſapientia ſa
pientiũ diſputare eſt: qd agemus. Nunqd
nã ꝓfiteri audebimus ſapientiã: ne ſit nr̄a
de illa ipudens diſputatio. Nõne terrebi/
mur exẽplo pythagoꝛe: q cũ auſus nõ fuiſ/
ſet ſapientiã ꝓfiteri: philoſophũ poti⁹. id ẽ
amatoꝛem ſapientie ſe eſſe rñdit: a q̃ id no/
men exoꝛtũ ita deiceps poſteris placuit: vt
quãtalibet de reb⁹ ad ſapientiã ptinentib⁹
doctrina qſq3 vl' ſibi vl' alijs videret excelle
re: nõ niſi ph̄us vocaret. An iõ ſapientem
ꝓfiteri taliũ hominũ nullus audebat: q2 ſi/
ne vllo pctõ putabãt eſſe ſapientem. Hoc
Pro. 9 aũt nr̄a ſcriptura nõ dicit: q̃ dicit: Argue
ſapiente3 ꝛ amabit te. ꝑfecto eni iudicat
habere peccatũ: quẽ cenſet arguendũ: S3
ego nec ſic qde3 ſapiente3 me audeo ꝓfite/
ri. Satis eſt mihi q2 etiã ipi negare nõ poſ
ſunt: eẽ etiã philoſophi. id eſt amatoꝛis ſa/
piẽtie: de ſapientia diſputare. Nõ eni hoc
illi facere deſtiterunt: qui ſe amatores ſapi
entie potius q̃3 ſapientes eſſe profeſſi ſunt.
Diſputantes autẽ de ſapientia: diffinierũt
eam dicẽtes. Sapientia eſt rerum huma
narum diuinarũq3 ſciẽtia. Unde ego quo
q3 in libꝛo ſuperioꝛe vtrarũq3 reru3 cogni
tione. id eſt diuinarum atq3 humanarũ et
ſapientiam ꝛ ſcientiam dici poſſe non ta/
cui. Verum ſecũdu3 hãc diſtinctionẽ qua
I. Cõ. 12 dixit apoſtolus: Alij datur ſermo ſapiẽtie:
alij ſmo ſciẽtie: iſta difinitio diuidẽda eſt:
vt rerũ diuinarũ ſciẽtia ꝓp̄e ſapiẽtia nũcu/
pet. humanarũ aũt ꝓp̄e ſciẽtie nomẽ obti
neat. De qua volumine t'riodecimo diſpu/
taui: nõ vtiq3 quicqd ſciri ab homine põt i
reb⁹ humanis vbi plurimũ ſupuacue va/
nitatis ꝛ noxie curioſitatis eſt huic ſciẽtie tri.
buẽs: ſ3 illud tãtũmõ quo fides ſaluberri/
ma q̃ ad verã beatitudinẽ ducit: gignitur:
nutrit: defẽdit: roboꝛat. Qua ſciẽtia non
pollent fideles plurimi: q̃3uis polleãt tp̄a fi
de plurimũ. Aliud eſt eni ſcire tãtũmõ qd
homo credere debeat ꝓpter adipiſcẽdã vi
tã beatã: q̃ nõ niſi eterna: eſt. aliud aũt ſci/
re q̃madmodũ hoc ipm̄ ꝛ pijs opituletur: et
ↄtra impios defẽdat: quã ꝓpꝛio appella/
re vocabulo ſciẽtiã videt apl'us. De qua
p̄us cũ loq̄rer: ipam p̄cipue fidẽ cõmẽda/
re curaui: a tẽpoꝛalib⁹ eterna breuiter di/
ſtinguẽs: atq3 ibi d̾ tẽpalib⁹ diſſerẽs. eter
na vero in hũc libꝛũ differẽs etiã de reb⁹
eternis fidẽ tẽpoꝛalẽ qde3 ꝛ tempoꝛaliter i
credẽtiũ coꝛdibus habitare. neceſſariã tñ
ꝓpter adipiſcẽda ipa eterna eſſe mõſtraui
Fidẽ q̃q3 de tẽpoꝛalibus rebus quas pꝛo
nobis eternus fecit: ꝛ paſſus eſt in hoĩe:
quẽ tẽpaliter geſſit atq3 ad eterna ꝓuexit:
ad eandem eternoꝝ adeptionẽ ꝓdeſſe diſ/
ſerui: virtuteſq3 ipas qbus i hac tpali moꝛ
talitate: prudenter: foꝛtiter: temꝑanter ꝛ iu
ſte viuitur: niſi ad eãdem lic3 tẽpoꝛalẽ fidẽ
que tamen ad eterna ꝑducit referãt: veras
non eſſe virtutes.

De fide q̃ lic3 ad eterna ꝑducat: tpalis tñ ẽ
ꝛ cũ ad eternitatẽ ventũ fuerit ceſſatura.

Capitu. ij.

Quapꝓpter qm̄ ſicut ſcriptũ ẽ. Quã 2 Cõ. 5
diu ſumus in coꝛpoꝛe ꝑegrinamur
a domino. ꝑ fidem eni ambulam⁹
nõ ꝑ ſpecie3. Pꝛofecto q̃3dıu iuſt⁹ ex fide Aba. 2
viuit: q̃3uis ſcd̄m hominẽ3 iterioꝛe3 viuat
lic3 ꝑ eandem temꝑalem fidem ad veritatẽ
nitat ꝛ tendat ad eternã: tamen in eiuſde3
fidei temꝑalis retentione: ↄtemplatiõe: di/
lectione: nõdũ talis eſt trinitas: vt dei iam
ymago dicenda ſit: ne in rebus tempoꝛali
bus ↄſtituta videat: q̃ ↄſtituenda eſt i eter
nis. Mens quippe humana cũ fidem ſuã
videt qua credit q̃d nõ videt: nõ aliqd ſem
piternũ videt: Nõ enim ſemper hoc erit: 2 Cõ. 5

qđ vnqꝫ nõ erit: qnãdo iſta ꝑegrinatõe finita qua peregrinamur adomino: vt ꝑ fidez ambulare nec eſſe ſit. ſpecies illa ſuccedet/ ꝑ quã videbimꝰ facie ad faciẽ: ſicut modo nõ vidẽtes. tñ quia credimus videre me/rebimur: atqꝫ ad ſpeciez nos ꝑ fidẽ ꝑductos eẽ gaudebimꝰ. Neqꝫ eñi iã fides erit qua credãt que nõ videt: ſꝫ ſpecies qua videãt q̃ credebãtur. Tũc ergo ⁊ ſi vite huiꝰ mortalis trãſacte meminerimꝰ: ⁊ credidiſſe nos aliquãdo que nõ videbamꝰ memoriter recoluerimus: i p̃teritis atqꝫ trãſactis deputabit fides iſta: nõ i p̃ſentibꝰ rebus ſempqꝫ manẽtibus. ac ꝑ hoc etiã trinitas iſta: q̃ nũc in eiuſdẽ fidei p̃ſentis ac manẽtis memoria: ꝯtuitu: dilectiõe ꝯſiſtit: tunc trãſacta ⁊ p̃terita reperiet eſſe nõ ꝑmauẽs Ex quo colligit: vt ſi iã imago dei ẽ iſta trinitas: etiã ipſa nõ i eis q̃ ſempꝫ ſunt: ſꝫ in rebus ſit habẽda tranſeuntibus.

Quid illud ſit animi i quo dei imago ꝑpetua ẽ et eterne ſpecies trinitatꝭ. Ca. iij

Abſit aũt vt cũ anime natura ſit immortalis: nec ab initio quo creata ẽ vnqꝫ deinceps eſſe deſiſtat: id quo nihil melius habet nõ cũ eius imortalitate ꝑduret. Quid vero melius in eiꝰ natura creatũ eſt: q̃ꝫ q̄ ad ſui creatoris imaginem facta ẽ. Nõ igit i fidei retẽtione: ꝯtẽplatione: dilectione: q̃ nõ erit ſempꝫ: ſꝫ in eo q̄ ſempꝫ erit inueniẽda eſt quã dici oporteat imaginez dei. An ad huc vtrũ ita ſe res habeat aliquãto diligẽtius atqꝫ obſtruſiꝰ ꝑſcrutabimur. Dici eñi p̃t nõ ꝑire iſtã trinitatẽ: ẽt cũ fides ipa trãſierit: q: ſicut nũc eã ⁊ memoria tenemus: ⁊ cogitatiõe cernimus: ⁊ volũtate diligimus: ita etiã tũc cũ eã nos habuiſſe memoria tenebimus ⁊ recolemꝰ ⁊ hoc vtrũqꝫ tertia volũtate iũgemus eadẽ trinitas ꝑmanebit. Quõ ſi nullũ in nobis quaſi veſtigiũ trãſiẽs reliq̃rit: ꝓfecto nec i memoria nr̃a eius aliqd habebimus q̃ recurramus eã p̃teritam recordãtes. atqꝫ id vtrunqꝫ intentõe tertia copulãte s⁊ qđ erat ſcꝫ in memoria nõ inde cogitãtibus nobis ⁊ qđ inde cogitatiõe format. Sꝫ q hoc dicit: nõ diſcernit aliã nũc eſſe trinitatẽ: qñ p̃ſentẽ fidẽ tenemus: videmus: amamꝰ in nobis. aliam tũc futurã: quãdo nõ i p̃am: ſꝫ eius velut imaginariũ veſtigiũ i memoria recõditũ recordatiõe ꝯtuebimur. ⁊ duo hec. id eſt qđ erat i memoria retinẽtis: ⁊ qđ inde imp̃mit in acie recordãtis: tertia volũtate iũgemus. Qđ vt poſſit intelligi: ſumamus exẽplũ de corꝑalibus rebus: deqbus in libro vndecimo ſatis locuti ſumus. Nẽpe ab inferiobus ad ſuꝑiora aſcẽdẽtes: vel ab exterioribꝰ ad iteriora igrediẽtes: p̃mã repperimus trinitatẽ in corpore qđ videt: ⁊ acie vidẽtis: q̃ cũ videt inde formatꝰ: ⁊ in volũtatꝭ itẽtiõe q̃ vtrũqꝫ ꝯiũgit. huic trinitati ſilem ꝯſtituamus: cũ fides q̃ nũc ineſt nobis tãq̃ꝫ corpꝰ illud i loco: ita in nr̃a memoria ꝯſtituta eſt: de q̃ informat cogitatio recordãtꝭ: ſicut ex illo corꝑe acies intuẽtis Quibus duobus vt trinitas impleat: ãnumerat tertia volũtas: que fidẽ in memoria ꝯſtitutã: ⁊ quãdã eius effigiẽ i ꝯtuitu recordatiõis impſſam ꝯnectit ⁊ ꝯiũgit. ſicut i illa corꝑalis trinitate viſionis formã corꝑis qđ videt: ⁊ ꝯformationẽ q̃ fit in cernẽtis aſpectu: ꝯiũgit intẽtio volũtatis. Faciamꝰ ergo corpus illud qđ cernebat interiſſe di lapſũ: nec eius remãſiſſe aliqd in vllo loco ad qđ vidẽdũ recurrat aſpectꝰ: Nũqd q: imago rei corꝑalis iã trãſacte atqꝫ p̃terite remanet i memoria vnde informet recordãtis obtutꝰ: atqꝫ id vtrũqꝫ tertia volũtate iũgat eadẽ trinitas eſſe dicẽda eſt: q̃ fuerat quãdo ſpecies in loco poſiti corꝑis videbatur: Nõ vtiqꝫ ſed ꝓrſus alia. Nã p̃ter qđ illa erat extrinſecus: hec intrinſecꝰ: illã profecto faciebat ſpecies p̃ſẽtꝭ corꝑis: hãc imago p̃teriti. Sic ⁊ in hac re de qua nunc agimus: ⁊ ꝓpter quã putauimus adhibẽduꝫ illud exẽplũ: fides q̃ nũc in animo noſtro eſt: velut illud corpus in loco dũ tenet aſpicitur: amat: quãdã efficit trinitatẽ. ſed non ipa erit: qñ fides hec in animo ſicut corpꝰ illud in loco iã nõ erit. Que vero tũc erit: quãdo eã recordabimur in nobis fuiſſe nõ eſſe. alia ꝓfecto erit. Hãc eñi que nũc eſt facit res ipa p̃ſẽs: ⁊ in animo credẽtꝭ affixa: at illã q̃ tũc erit faciet rei p̃terite imaginatio in recordãtꝭ memoria dreliẽta. Nec illa igit trinitas que nũc nõ eſt: imago dei erit. nec iſta imago dei eſt: que tũc nõ erit. Sꝫ ea eſt inueniẽda in anima hominis. id eſt rationali: ſiue intellectuali imago creatoris q̃ imortaliter imortalitati eiꝰ eſt inſita.

Qꝺ natura aie etiā ꝺfoꝛmis ⁊ miſer nec vi
tā nec dei imaginē poſſit amittere. c.4.

Am ſicut ipa imoꝛtalitas aie ſcꝺm
n quedā modū dicit̃. habet quippe ⁊
aia moꝛtē ſuā: cum vita beata caret:
que vera aie vita dicenda ē. Sꝫ imoꝛtalis
ideo nūcupatur: qm̄ quacūqꝫ vita etiā ſi mi
ſerrima eſt: nūqꝫ deſinit viuere. Ita qꝫuis
ratio vel intellectus nūc in ea ſit ſopit⁹: nūc
paruus: nūc magnus appareat: nūqꝫ niſi
rationalis ⁊ intellectualis ē aia humana. ac
ꝑ hoc ſi ſecūdū hoc facta ē ad imaginē dei
qꝺ vti ratiōe ⁊ intellectu ad itelligēdū ⁊ ꝯſpi
ciēdū deū poteſt: ꝓfecto ab initio quo eſſe
cepit iſta tā magna ⁊ mira natura: ſiue ita
obſoleta ſit hec imago vt pene nulla ſit: ſi/
ue obſcura atqꝫ defoꝛmis: ſiue clara ⁊ pul/
chꝛa ſit: ſemꝑ eſt. Deniqꝫ defoꝛmitatē di/
Ps.38. gnitatꝭ eius miſerās diuīa ſcriptura. qꝫqꝫ
ingt in imagine dei ambulat homo: tm̄ vāe
ꝯturbat̃. Theſaurizat ⁊ neſcit cui ꝯgrega/
bit ea. Non itaqꝫ imagini dei vanitatem
tribueret: niſi defoꝛmem cerneret factam.
Ibi. Nec tātū valere illā defoꝛmitatē: vt auſe/
rat qꝺ ymago eſt: ſatis oſtēdit dicēdo: qꝫqꝫ
Ibi. in imagine dei ambulet homo. Quapꝓpt
ex vtraqꝫ ꝑte veracit̃ ꝓnūciari pōt iſta ſen/
tētia: vt q̄madmodū dictū eſt: qꝫqꝫ in ima
gine dei ambulat homo: tamē vane ꝯtur/
batur. ita dicat̃: qꝫqꝫ vane ꝯturbat̃ homo:
tamē in imagine dei ambulat. Quāqꝫ eni
magna natura ſit: tm̄ vitiari potuit: qꝛ ſūma
nō eſt ⁊ qꝫqꝫ vitiari poterit. quia ſūma nō
eſt: tamē qꝛ ſumme nature capax eſt ⁊ eſſe
ꝑticeps pōt: magna natura ē. Queramus
igit̃ in hac imagine dei quādā ſui generꝭ
trinitatē: adiuuāte ipo q nos fecit ad ima/
Gen. j ginē ſuā. nō eni aliter poſſumus hec ſalu/
bꝛiter inueſtigare: ⁊ ſcꝺm ſapiētiā que ab
illo eſt aliqd inuenire. Sꝫ ea q̄ in ſupioꝛib⁹
libris ⁊ maxime in decimo de anima hu/
mana vel mēte diximus: ſi lectoris vel me
moria teneāt̃ atqꝫ recolāt̃: vel diligētia in
eiſdē locis in quibus ꝯſcripta ſunt recēſeāt̃
nō hic deſiderabit ꝓlixiorē de rei tāte inq/
ſitione ſermonē. Inter cetera ergo i libꝛo
decimo diximus: hominis mētem noſſe
ſemetipaꝫ. Nihil.n. tā nouit mēs qꝫ id qꝺ
ſibi pſto ē. Nec mēti magis qcqꝫ pſto ē qꝫ
ipa ſibi. et alia ſatꝭ q̄ntū viſū ē adhibuim⁹
documēta: qbus hoc certiſſime ꝓbarem⁹.

An etiā paruuloꝝ mētes noſſe ſe poſſint.
Capitu. v.

Uid itaqꝫ dicēdū eſt de infantis mē
q te: ita adhuc puuli: ⁊ in tam magna
demerſi reꝝ ignoꝛātia: vt illius mē
tis tenebꝛas: mēs hois q̄ aliqd nouit exhoꝛ
reat. An etiā ipa ſe noſſe credēda ē. ſꝫ iten
ta nimis i eas res q̄s ꝑ coꝛpis ſenſus: tāto
maioꝛe quāto nouioꝛe cepit delectatiōe ſen
tire: nō ignoꝛare ſe pōt: ſꝫ cogitare ſe n̄ pōt
Quāta poꝛro intentiōe i iſta q̄ foris ſūt ſen
ſibilia ferat̃ vel hinc ſolū ꝯijci pōt: qꝺ lucis
hui⁹ hauriēde ſic auida eſt: vt ſi qſqꝫ min⁹
cautus aut neſciēs qd inde poſſit accidere:
nocturnū lumē poſuerit vbi iacꝫ ifās: in ea
ꝑte ad quā iacentꝭ oculi poſſint retoꝛqueri:
nec ceruix poſſit iflecti ſic eius ide nō remo
ueat̃ aſpect⁹: vt nōnull⁹os ex h̄ etiā ſtrabōes
fieri nouerim⁹: eā foꝛmā tenētib⁹ ocul̃: qꝫ
teneris ⁊ mollib⁹ ꝯſuetudo q̄dāmō iflixit.
Ita ⁊ i alios coꝛpis ſēſus qꝫtū ſinit illa etas
itētiōe ſe q̄ſi coartāt aie puuloꝝ: vt qcqd ꝑ
carnē offendit aut allicit: h̄ ſolū ab hoꝛreāt
vehement̃ aut appetāt: ſua vo iterioꝛa nō
cogitent. nec poſſint admōeri vt h̄ faciāt qꝛ
n̄dū admonētis ſigna nouerūt: vbi p̄cipuū
locū vba obtinēt: q̄ ſic alia ꝓrſus neſciūt.
Qꝺ aūt aliud ſit nō ſe noſſe: aliꝺ nō ſe cogi
tare: iā in eodeꝫ volumine oſtendim⁹. Sꝫ
hāc etateꝫ omittam⁹: q̄ nec iterrogari pt̄ qd
i ſe agat̃: ⁊ noſipi eius valde obliti ſumus.
Hinc tm̄ certos nos eſſe ſuffecerit: ꝙ cum
hō de ai ſui natura cogitare potuerit: atqꝫ i
uenire qꝺ veꝝ eſt: alibi n̄ iueniet: qꝫ penes
ſeipm. Inueniet aūt nō qꝺ neſciebat: ſꝫ vn
de nō cogitabat. Quid enꝫ ſcimus ſi qꝺ ē
in nr̄a mente neſcimus: cū oia q̄ ſcim⁹: nō
niſi in mente ſcire poſſumus.

Qꝺ mēs hois ſine cogitatiōe ſibimet ꝯſpi
cua eſſe nō poſſit. Ca. vj.

Anta eſt tm̄ cogitatiōis vis: vt nec
t ipa mēs quodāmō ſe i ꝯſpectu ſuo
ponat: niſi qn̄ ſe cogitat. ac ꝑ hoc ita
nihil in ꝯſpectu mētꝭ eſt: niſi vnde cogitat̃
vt nec ipa mēs qua cogitat̃ qcqd cogitat̃:
alit̃ poſſit eſſe in ꝯſpectu ſuo: niſi ſeipaꝫ co
gitādo. Quō aūt qn̄ ſe nō cogitat in ꝯſpec
tu ſuo nō ſit: cū ſine ſeipa nūqꝫ eſſe poſſit:
q̄ſi aliꝺ ſit ipa aliꝺ ꝯſpect⁹ ei⁹ iueīr n̄ poſſū.

Hoc qppe de oculo corꝑis: nō absurde dr̄
Ip̄e qppe ocul⁹ loco suo fixus ē in corꝑe.
aſpect⁹ āt eius in ea q̄ ex ſunt tendit: ⁊ vſqꝫ
in ſidera extēdit. Nec ē oculus in ꝯſpectu
ſuo: qn̄ qdē nō ꝯſpicit ſeip̄m niſi in ſpeculo
obiecto: vn̄ iā locuti ſum⁹. Q̄d nō fit vtiqꝫ
qn̄ ſe mēs in ſuo ꝯſpectu ſui cogitatiōe ꝯſti
tuit. Nunqd ḡ alia ſua pte: aliā partē ſuam
videt: cū ſe ꝯſpicit cogitādo. ſicut alijs mē/
bris nr̄is q̄ ſunt oculi: alia mēbra nr̄a ꝯſpi/
cimus: q̄ in nr̄o pn̄t eſſe ꝯſpectu. Quid di
ci abſurdius vl̄ ſentiri pōt. vn̄ igit̄ aufertur
mēs niſi ſeip̄a. ⁊ vbi ponit̄ in ꝯſpectu ſuo
niſi ante ſeipam. Nō ḡ ibi erit vbi erat: qn̄
in ꝯſpectu ſuo nō erat: qꝛ hic poſita: ide ſub
lata ē. Sed ſi ꝯſpicienda migrabit: ꝯſpectu
ra vbi manebit. An quaſi geminat̄ vt ⁊ il/
lic ſit ⁊ hic. id eſt ⁊ vbi ꝯſpicere: ⁊ vbi ꝯſpi/
ci poſſit. ⁊ in ſe ſit ꝯſpiciēs ante ſe ꝯſpicua:
nihil hoꝝ nobis ꝟitas ꝯſulta r̄ndet. quo/
niā qn̄ iſto mō cogitam⁹: nō niſi corpoꝝ fi
ctas imagines cogitamus: q̄ mētē nō eſſe
paucis certiſſimū ē mētib⁹: a qbus pōt de
hac re veritas ꝯſuli. Proinde reſtat: vt ali
qd ptinēs ad eius naturā ſit ꝯſpectus eius
⁊ in eā qn̄ ſe cogitat: nō q̄ſi p loci ſpaciū: ſ;
incorporea ꝯuerſiōe reuocet̄. Cū ꝟo non
ſe cogitat: nō ſit qdē in ꝯſpectu ſuo: nec de
illa ſuus formet̄ obtutus: ſed tamē nouerit
ſe tanq̄ ip̄a ſit ſibi memoria ſui Sicut mul
taꝝ diſciplinaꝝ pitus ea q̄ nouit eius: me/
moria ꝯtinent̄. nec eſt inde aliqd in cōſpe/
ctu mētis eius: niſi vnde cogitat: cetera in
arcana q̄dā noticia ſunt recōdita: q̄ memo/
ria nuncupat̄. Iō trinitatē ſic cōmendaba/
m⁹: vt illud vn̄ formatur cogitātis obtutus: i
memoriā ponerem⁹. Ip̄az ꝟo ꝯformatio
nē tanq̄ imaginē q̄ inde ip̄mit: ⁊ illud q̄ vtrū
qꝫ ꝯiungit amorē ſeu volūtatē. Mēs igit̄
qn̄ cogitatiōe ſe ꝯſpicit: itelligit ſe ⁊ recogno
ſcit. gignit ḡ itellectū hūc: ⁊ cognitionē ſuā.
Res qppe incorporea itellecta ꝯſpicit̄: ⁊ in
telligēda cognoſcit̄ Nec ita ſane gignit iſtā
noticiā ſuā mēs: qn̄ cogitādo itellectā ſe cō
ſpicit: tanq̄ ſibi an̄ incognita fuerit. S; ita
ſibi nota erat. queadmodū note ſunt res q̄
memoria ꝯtinent̄: etiā ſi nō cogitent̄. quo/
niā dicim⁹ hoiē noſſe lr̄as: etiā cū de alijs
rebus nō de lr̄is cogitat. Hec aūt duo gi/
gnēs ⁊ genitū dilectiōe tertia copulant̄ que
nihil ē aliud q̄ʒ volūtas fruēdo aliqd appe
tēs vl̄ tenēs. Ideoqꝫ etiā illis trib⁹ noibus i
ſinuandā mētis putauimus trinitatē: me
moria: itelligētia: volūtate. S; qm̄ mentē
ſemp ſui meminiſſe: ſempqꝫ ſeip̄am intelli
gere: ⁊ amare: q̄uis n̄ ſemp ſe cogitare di/
ſcretā ab eis q̄ nō ſunt qd ip̄a eſt: circa eiuſ
dē libri decimi finē dixim⁹. Querēdū eſt q̄
nā mō ad cogitationē ptineat itellect⁹: noti
cia ꝟo cuiuſqꝫ rei q̄ ineſt mēti etiā qn̄ nō d
ip̄a cogitat̄: ad ſolē dicat̄ memoriā ptine/
re. Si eniꝫ h̄ ita eſt: nō habebat hec tria: vt
⁊ ſui meminiſſet: ⁊ ſe itelligeret: ⁊ amaret.
Sed meminerat tantū ſui: ⁊ poſtea cū cogi
tare ſe cepit: tunc ſe intellexit atque dilexit.

Q̄d aliud ſit aliquid nō noſſe aliud nō ide
cogitare. Ca. vij.

Quapropter diligētius illd̄ ꝯſiderem⁹
q exemplūq̄d adhibuim⁹: vt oſtēdere
tur aliud eſſe rē quāqꝫ nō noſſe: aliud
nō cogitare: fieriqꝫ poſſe vt nouerit hō ali/
qd q̄d nō cogitat: qn̄ aliūde nō inde cogitat
Duaꝝ ḡ vl̄ pluriū diſciplinaꝝ pitus quan
do vnā cogitat: aliā vl̄ al's etiā ſi nō cogitat
nouit tn̄. S; nunqd recte poſſum⁹ dicere:
iſte muſic⁹ nouit qdē muſicā: ſed nūc eam
nō itelligit: qꝛ eā nō cogitat. itelligit aūt nūc
geometriā. hanc eni nūc cogitat: abſurda ē
q̄tū apparet iſta ſnīa. Quid etiā illa ſi dica
m⁹: iſte muſicus nouit qdē muſicā: ſ; nūc
eā nō amat qn̄ eā nō cogitat. amat aūt geo
metriā: qm̄ nūc ip̄am cogitat. nōne ſil'r ab/
ſurda ē. Rectiſſime ꝟo dicimus. Iſte quē
ꝑſpicis de geometria diſputātē: etiā ꝑfect⁹
eſt muſicus: nā ⁊ meminit diſcipline eius:
⁊ intelligit eam ⁊ diligit. ſed q̄uis eā noue
rit ⁊ amet: nō illā n̄ cogitat: quoniā geome
triā de qua diſputat cogitat. Hic admone/
mur eſſe nobis in abdito mētis quarundā
reꝝ quaſdā noticias: ⁊ tunc quedā mō ꝓ/
cedere in mediū: atqꝫ in ꝯſpectu mentis ve
lut apertius ꝯſtitui quādo cogitant̄. Tūc eni
ſeip̄a mens: ⁊ meminiſſe: ⁊ intelligere: et
amare inuenit: etiā vnde nō cogitabat: qn̄
aliud cogitabat. Sed vnde diu non cogita
uerimus: ⁊ vnde cogitare niſi cōmoniti nō
valemus: id nos neſcio q̄ eodeqꝫ miro mō
ſi pōt dici: ſcire neſcimus. Deniqꝫ recte ab
eo qui cōmemorat: ei cui cōmemorat dicit̄.

Scis hoc: ſʒ ſcire te neſcis. Cōmemoratoᷓ ⁊
inuenies te ſciētē quod te neſcire putaueras.
Id agunt ⁊ lr̄e q̄ de his rebus ꝯſcripte ſunt:
quas res duce ratiōe veras eſſe inuenit lector
nō quas veras eſſe credit ei q ſcripſit: ſicut le
giť hiſtoria: ſed quas veras eſſe etiā ip̄e inue
nit: ſiue apud ſe: ſiue in ip̄a mētis luce verita
te. Qui vero nec admonitus valet iſta con/
tueri: magna cecitate cordis tenebris ignorā
tie dimerſus eſt altius: ⁊ mirabiliore diuina
ope indiget: vt poſſit ad verā ſapientiā ꝑue/
nire. Propter hoc itaqʒ volui de cogitatiōe
adhibere qualecunqʒ documentū: quo poſſʒ
oſtendi quō ex his q̄ memoria ꝑtinenť recor
dātis acies informeť: ⁊ tale aliqd gignať vbi
hō cogitat: quale in illo erat vbi añ cogitatio/
nē meminerat: qꝛ facilius dinoſciť qd̓ tp̄e ac
cedit: ⁊ vbi parens ꝓlē ſpacio tp̄is añcedit.
Nā ſi nos referamus ad iteriorē mentis me
moriā qua ſui meminit: ⁊ interiorē ītelligen/
tiā q̄ ſe intelligit: ⁊ iteriorē volūtatē q̄ ſe diligit
vbi hec tria ſil' ſunt: ⁊ ſimul ſemꝑ fuerunt ex
q̊ eſſe ceperūt: ſiue cogitarenť: ſiue nō cogita
renť: videbiť qdē imago illiꝰ trinitatis: ⁊ ad
ſolā memoriā ꝑtinere. Sʒ qꝛ ibi verbū eſſe ſi
ne cogitatiōe nō pōt. Cogitamꝰ eni oē qd̓ di
cimus etiā illo interiore ỽbo qd̓ ad nulliꝰ gē
tis ꝑtinet linguā. in tribꝰ potius illis imago
iſta cognoſciť: memoria ſcʒ intelligētia: volū
tate. Hāc autē nūc dico intelligētiā qua itel/
ligimus cogitātes id ē qñ eis reptis q̄ memo
rie ꝑ̄ſto fuerāt: ſed non cogitabanť: cogitatio
nr̄a formať: ⁊ eā voluntatē: ſiue amorē: vel
dilectionē: q̄ iſtā ꝓlem parētēqʒ ꝯiūgit quo
dāmō vtriqʒ cōmunis eſt. Hinc factuʒ ē: vt
etiā ꝑ exteriora ſenſibilia q̄ per oculos carnis
videnť: legentium ducerē tarditatē: in. xi. ſ.
libro atqʒ inde cuʒ eis ingrederer ad hoīs in
terioris eaʒ potentiā qua ratiocinať de tempo
ralibus rebus: differens illā ꝑ̄ncipaliter do/
minantē qua cōtemplať eternas: atqʒ id duo
bus voluminibus egi duodecimo vtrūqʒ di
ſcernēs: quoꝝ vnū eſt ſuperius: alterū inferi
us: qd̓ ſuperiori eſſe ſubditū debet. Tertio/
decimo aūt de munere inferioris quo huma
naꝝ reꝝ ſcientia ſalubris ꝯtineť: vt in hac tē/
porali vita id agamus quo ꝯſequamur eter/
nā: quanta potui veritate ac breuitate diſſer
ui: qñ quidē rem tam multiplicē atqʒ copio
ſam multoꝝ atqʒ magnoꝝ diſputationibus
multis magniſqʒ celebratā: vno ſtrictam vo
lumine incluſi: oſtendens etiā in ip̄a trinitatē
ſed nondum que dei ſit imago dicenda.

De principali mētis in quo intuenda ē ſum
ma imago trinitatis. Capi. viij.

Nunc vero ad eā iam ꝑuenimus diſ/
putationē: vbi ꝑ̄ncipale mentis hu/
mane quo nouit deū vel pōt noſſe cōſi
derandū ſuſcepimꝰ: vt eo reperiamus imagi
nē ei. Quāuis enim mens humana nō ſit
eius nature cuiꝰ eſt deus imago tñ nature eiꝰ
q̄ natura melior nulla eſt ibi q̄rēda. ⁊ iuenien/
da ē in nobis quo etiā natura noſtra nihil ha
bet melius: ſʒ ꝑ̄us mens in ſeipſa ꝯſiderāda
eſt anteq̄ʒ ſit particeps dei: ⁊ in ea reperienda
eſt imago eius. Diximus enim eā ⁊ ſi amiſſa
dei participatione obſoletā atqʒ deformē: dei
tñ imaginē ꝑmāere. Eo q̄ppe ip̄o imago eiꝰ
ē: quo eiꝰ capax eſt: eiuſqʒ ꝑticeps eē pōt: qd̓
tā magnū bonū niſi ꝑ h̄ q̄ꝑ imago eiꝰ eſt itelli
gi nō pōt. Ecce ḡ mēs meminit ſui: intelligit
ſe: diligit ſe: h̄ ſi cernimus: cernimus trinita
tē: nōdū qdē deū ſʒ iā imaginē dei. Non
forinſecus accepit memoria qd̓ teneret: nec
foris inuenit qd̓ aſpiceret intellectꝰ: ſicut cor/
poris oculis. Nec iſta duo velut formā cor/
poris: ⁊ eā que inde facta eſt in acie ꝯtuentis
volūtas foris iūxit. Nec imaginē rei q̄ foris
viſa eſt q̊dāmō raptā ⁊ in memoriā recōditā
cogitatio cū ad eā ꝯuerteret iuenit: ⁊ īde for/
matꝰ eſt recordātis obtutus: iūgente vtrūqʒ
tertia volūtate: ſicut ī eis oſtēdebamus trini/
tatibꝰ fieri: q̄ in rebꝰ corꝑalibꝰ reppericbanť
vł ex corꝑibus ꝑ ſenſuʒ corꝑis itrorſus quo/
dāmō trahebanť. De q̄bus oībus ī libro. xi.
differuimus. Nec ſicut fiebat vel apparebat
qñ de illa ſcientia differebamꝰ: iā in hoīs in/
terioris oꝑibus ꝯſtituta: q̄ diſtinguēda fuit a
ſapiētia. Vñ q̄ ſciunť velut aduēticia ſunt in
aīo: ſiue cognitiōe hiſtorica illata: vt ſunt fcā
⁊ dicta: q̄ tp̄e ꝑagunť ⁊ tranſeunt. vel in natu
ra reꝝ ſuis locis ⁊ regionibus cōſtituta ſunt
ſiue in ipſo hoīe que ñ erant oriunť: aut alijs
docentibus: aut cogitationibus ꝓprijs. ſicut
fides: quā plurimū in libro. xiij. cōmendaui/
mus. ſic ỽtutes q̄bus ſi vere ſunt in hac mō
talitate iō bñ viuiť: vt beate in illa q̄ diuinitus
ꝓmittiť imortalitate viuať. Hec itaqʒ hmōi
habēt in tp̄e ordinē ſuū: ī que nobis trinitas
memorie viſiōis ⁊ amoris faciliꝰ apparebat.

Nam queda̅ eoꝝ ꝑueniu̅t cognitione̅ diſce̅/
tiu̅. Su̅t eni̅ cognoſcibilia: ⁊ an̄q̄ꝫ cognoſca̅t
ſuiq̄ꝫ cognitione̅ indiſce̅tibꝰ gignu̅t. Su̅t au̅t
vel in locis ſuis: vel q̄ tp̄e p̄terie̅t: q̄uis q̄ p̄t
ieru̅t no̅ ip̄a ſint: ſꝫ eoꝝ q̄da̅ ſigna p̄teritoꝝ:
quibꝰ viſis vel auditis cognoſca̅t fuiſſe atq̄ꝫ
tra̅ſiſſe. Que ſigna vel in locis ſita ſu̅t: ſicut
monume̅ta mortuoꝝ: et q̄cu̅q̄ꝫ ſimilia. vel i
litteris fidedignis: ſicut eſt om̄is grauis et ap
proba̅de auctoritatis hiſtoria. vel in animis
eoꝝ q ea iam noueru̅t: eis q̄ppe ia̅ nota et alijs
vtiq̄ꝫ ſunt noſcibilia q̄ꝝ ſcie̅tia̅ ꝑueneru̅t: et q
ea noſſe illis q̄bus nota ſunt doce̅tibus poſ/
ſunt. Que oi̅a ei q̄n diſcunt̄ quanda̅ faciu̅t tri/
nitate̅ ſpecie ſua q̄ noſcibilis fuit: etiaꝫ anteq̄ꝫ
noſceret̄. eiq̄ꝫ adiu̅cta cognitio̅e diſce̅tis que
tu̅c eſſe incipit q̄n diſcit̄: ac tertia volu̅tate que
vtru̅q̄ꝫ ꝯiu̅git. Et cu̅ cognita fuerit: alia trini
tas du̅ recolu̅t̄ fit ia̅ interius in ip̄o animo ex
his imaginibus q̄ cu̅ diſcere̅t̄ ſunt imp̄ſſe in
memoria et informatione cogitationis ad ea
ꝯuerſo recorda̅tis aſpectu: et ex volu̅tate que
tertia duo iſta ꝯiu̅git. Ea vero q̄ oriu̅t̄ in ani/
mo vbi no̅ fueru̅t: ſicut fides. et cetera hmo̅i.
et ſi aduenticia vide̅t̄ cu̅ doctrina inſeru̅t̄: no̅ tn̄
foris poſita vel foris peracta ſunt ſicut illa q̄
credu̅tur: ſꝫ intus om̄ino in ipſo animo eſſe
ceperu̅t. Fides eni̅ no̅ eſt qꝺ credit̄ ſed qua
credit̄. et illud credit̄: illa ꝯſpicit̄. Tame̅ quia
eſſe cepit in animo q ia̅ erat animꝰ anteq̄ꝫ iſta
eſſe cepiſſꝫ: aduenticiu̅ q̄dda̅ videt̄: ⁊ i p̄teritis
habebitur: q̄n ſuccede̅te ſpecie iam eſſe deſti/
terit: alia̅q̄ꝫ nunc trinitate̅ facit ꝑ ſuam p̄ſen/
tia̅: retenta: ꝯſpecta: dilecta. alia̅ tunc faciet ꝑ
quodda̅ ſui veſtigiu̅ qꝺ in memoria p̄teriens
dereliq̄rit: ſicut iam ſupradictu̅ eſt.

An virtutes q̄bus ad eternitatem tendit̄ de/
ſina̅t cu̅ ad eterna ꝑduxerit. Ca. ix.

Utrum au̅t tunc etia̅ virtutes q̄bus in
hac mortalitate bene viuitur: q̄r et ip̄e
incipiu̅t eſſe in animo: q cu̅ ſine illis p̄
us eſſet tn̄ animus erat: deſina̅t eſſe cum ad
eterna ꝑduxerint: no̅nulla q̄ſtio eſt. Quibꝰ/
dam eni̅ viſum eſt deſituras: et de tribus qui
dem prude̅tia: fortitudine: te̅perantia: cu̅ hoc
dicitur: no̅ nihil dici videtur. Juſticia vero
i̅mortalis eſt: ⁊ magis tunc ꝑficiet̄ in nobis:
q̄ꝫ eſſe ceſſabit. De oi̅bus tn̄ q̄ttuor magnus
auctor eloq̄ntie tullius: in hortenſio dialogo
diſputans. Si nobis inquit cum ex hac vita
migrauerimus in beatoꝝ inſulis immortale
euum: vt fabule ferunt: degere liceret: quid
opus eſſet eloq̄ntia: cum iudicia nulla fiere̅t:
aut ipſis etia̅ virtutibus. nec eni̅ fortitudinis
egeremus nu̅llo ꝓpoſito aut labore: aut ꝑicu/
lo nec iuſticia: cum eſſet nihil quod appetere
tur alicui. nec te̅p̄atia q̄ regeret eas que nu̅lle
eſſe̅t libidines. nec ꝓde̅tia q̄dem egeremus
nullo delecto ꝓpoſito bonorum ⁊ malorum.
Una igitur eſſemus beati cognitio̅e nature
et ſcientia: qua ſola etia̅ deoꝝ e̅ vita lauda̅da.
Ex quo i̅telligi pot̄ cetera neceſſitatis eſſe:
vnu̅ hoc volu̅tatis. Ita ille ta̅tus orator cum
philoſophia̅ p̄dicaret: recole̅s ea q̄ a philoſo/
phis acceperat: ⁊ p̄clare ac ſuauiter explica̅s
in hac ta̅tu̅ vita qua̅ videmꝰ eru̅nis ⁊ errori/
bus plena̅ om̄es q̄ttuor neceſſarias dixit eſſe
virtutes: nulla̅ vero eaꝝ cu̅ ex hac vita emigra
uerimꝰ ſi liceat ibi viuere vbi viuitur beate.
Sed bonos animos ſola beatos eſſe cogniti
one ⁊ ſcie̅tia. Hoc eſt ꝯte̅platio̅e: qua nihil e̅
melius ⁊ amabilius: ea e̅ nata q̄ creauit om/
nes ceteras i̅ſtituitq̄ꝫ naturas. Cui rege̅ti e̅
ſubditu̅ ſi iuſticie eſt: immortalis e̅ omnino
iuſticia. nec i illa eſſe beatitudi̅ne deſinet: ſed
talis ⁊ ta̅ta erit vt ꝑfectior ⁊ maior eſſe no̅ poſ
ſit. Fortaſſis ⁊ alie tres virtutes: prude̅tia ſi
nullo ia̅ ꝑiculo erroris: fortitudo ſine mole/
ſtia tolera̅doꝝ maloꝝ: temꝑantia ſine repu/
gnatio̅e libidinu̅: erunt in illa felicitate: vt pru
de̅tie ſit nullu̅ bonu̅ deo p̄ponere vel equare
fortitudinis: ei firmiſſime cohere̅re. te̅ꝑantie
nullo defectu noxio delectari. Nunc au̅t qꝺ
agit iuſticia in ſubueni̅e̅do miſeris: qꝺ prude̅
tia in p̄caue̅dis i̅ſidijs: qꝺ fortitudo in per
fere̅dis moleſtijs: qꝺ temperantia in coerce̅
dis delectationibus prauis: non ibi erit: vbi
nihil om̄ino mali erit: ac per hoc iſta virtutu̅
opera q̄ huic mortali vite ſunt neceſſaria: ſi/
cut fides ad qua̅ refere̅da ſunt: in p̄teritis ha
bebu̅t̄. Et aliam nunc faciu̅t trinitate̅: cu̅ ea p̄
ſentia tenemus: aſpicimus: amamus. aliam
tunc factura ſunt: cu̅ ea no̅ eſſe: ſꝫ fuiſſe per q̄
dam eoꝝ veſtigia q̄ p̄tereundo in memoria
derelinque̅t reperiemꝰ: quia et tunc trinitas
erit cum illud qualecu̅q̄ꝫ veſtigium et memo
riter retinebit̄: et agnoſcet̄ veraciter: et hoc
vtrumq̄ꝫ tertia voluntate iungetur.

De cognoſcibilibꝰ t̄palibꝰ: q̄ꝝ alia cognitio
ne̅ nr̄am ꝑcedu̅t: alia no̅ p̄cedu̅t. Ca. x.

In omniũ iſtaꝝ q̃s cõmemorauimus
i tpaliũ reꝝ ſcia: q̃dã cognoſcibilia ⁊ co
gnitionẽ iterpoſitiõe tpis añcedũt: ſicẽ
ſũt ea ſenſibilia: q̃ iã erãt i rebus añq̃ȝ cogno
ſcerent: vel ea oĩa q̃ p hiſtoriã cognoſcuntur.
Quedã vo ſil' eſſe icipiũt: velut ſi aliq̃d viſi/
bile qđ oĩno nõ erat: ante nr̃os oculos oriat:
cognitionẽ noſtrã vtiq̃ȝ nõ p̄cedit. aut ſi aliq̃d
ſonet vbi adeſt auditor: ſimul ꝑfecto incipiũt
eſſe ſimulq̃ȝ deſinunt: ⁊ ſonus ⁊ eius audit᷒.
Verũtñ ſiue tpe p̄cedentia: ſiue ſimul eſſe in
cipiẽtia cognoſcibilia cognitioneȝ gignũt: nõ
cognitiõe gignunt. Cognitiõe vero facta: cũ
ea que cognoſcimus poſita in memoria recor
datiõe reuiſunt: quis nõ videat priorem eſſe
tpe in memoria retentionẽ quã in recordatio
ne viſioneȝ: ⁊ huius vtriuſq̃ȝ tertia volũtate
iunctionem. Porro auteȝ in mente nõ ſic ẽ.
Neq̃ȝ eniȝ aduenticia ſibi ipſa eſt quaſi ad ſe/
ipſam que iam erat venerit aliũde: eadeȝ ipſa
q̃ nõ erat: aut nõ aliunde eadẽ ip̄a q̃ nõ erat:
aut nõ aliunde venerit: ſed in ſeip̄a q̃ iaȝ erat
nata ſit ea ipſa que nõ erat. ſicut in ipſo homi/
ne que nõ erãt oriunt: aut alijs docẽtib᷒: aut
cogitationib᷒ ꝓprijs: ſicut fideles: ſicut virtu
tes: ſicut in mente q̃ iam erat oritur fides que
non erat. Aut poſt cognitioneȝ ſui recordan
do ſeipſam velut in memoria ſua conſtitutam
videt: ſi q̃ nõ ibi fuerit anteq̃ȝ ſeip̄am cogno/
ſceret: cũ ꝑfecto ex quo eſſe cepit nunquaȝ ſui
meminiſſe: nunq̃ȝ ſe intelligere: nũq̃ȝ ſe ama
re deſtiterit. ſicut iam oſtẽdimus: ac p hoc qñ
ad ſeipſam cognitioneȝ cõuertit: fit trinitas.
in qua iam ⁊ verbuȝ poſſit intelligi. Forma/
tur q̃ppe ex ipſa cognitio voluntate vtrunq̃ȝ
iungente. Ibi ergo magis agnoſcẽda ẽ ima
go quã querimus.

An ſemꝑ memoria p̄teritaꝝ reꝝ ſit: an etiaȝ
p̄ſentium. Capi. xi.

Sed dicet aliq̃s. Non eſt iſta memoria
f qua mẽs ſui meminiſſe perhibet: que
ſibi ſemꝑ eſt p̄ſens. Memoria eniȝ p̄
teritoꝝ eſt nõ preſentium. Nam quidã cũ de
virtutibus agerent in q̃bus eſt etiaȝ tullius: in
tria iſta prudentiã diuiſerũt: memoriã: intel/
ligẽtiã: ꝓuidentiã. Memoriã ſcȝ p̄teritis: in
telligẽtiã p̄ſentib᷒: ꝓuidentiã rebus tribuen
tes futuris: quã nõ habent certaȝ niſi preſcij
futuroꝝ: que non eſt munus hoĩm niſi detur
deſuꝑ: vt ꝓphetis. Vñ ſcriptura ſapiẽtie de
hoĩb᷒ aiens. Cogitatiões inq̃t mortaliũ timi sap. 9
de ⁊ icerte ꝓuidẽtie nr̃e. Memoria vo de p̄
teritis: ⁊ itelligẽtia de p̄ſentib᷒ certa ẽ: ſȝ p̄ñ/
tib᷒ vtiq̃ȝ corꝑalib᷒ reb᷒. Nã corꝑales cor/
poraliũ p̄ſentes ſunt aſpectibus oculoꝝ. Sȝ
q dicit memoriã nõ eſſe p̄ſentiũ: attẽdat quẽ/
admodũ dictũ ſit in ip̄is ſecularibus lr̃is: vbi
maioris fuit cure vboꝝ itegritas q̃ȝ vitas re
rũ. Nec talia paſſus vlyxes: oblitusue ſui eſt
ithac᷒: diſcrimine tãto. Virgili᷒ eni cũ ſui ñ
oblitũ diceret vlyxeȝ: q̃d aliud itelligi voluit:
niſi ꝙ meminerit ſui. Cũ g̃ ſibi p̄ñs eẽt nullo
mõ ſui meminiſſet niſi ad res p̄ſentes memo
ria ꝑtineret. Quapropter ſicut i rebus p̄teritis
ea memoria dr̃: q̃ fit vt valeãt recoli ⁊ recor/
dari. ſic in re p̄ſenti ꝙ ſibi ẽ mens: memoria
ſui abſurditate dicẽda ẽ q̃ ſibi p̄ſto ẽ vt ſua co
gitatõe poſſit itelligi ⁊ vtrũq̃ȝ ſui amore ↄiũgi

Qua facultate mẽs rõnalis obtineat vt in ea
dei imago reſplendeat. Ca. xij.

Ec igit̃ trinitas mẽtis nõ ꝓpterea dei
h ẽ imago: q2 ſui meminit mẽs ⁊ intelli/
git ac diligit ſe: ſȝ q2 põt etiã meminiſſe
⁊ itelligere ⁊ amare a quo facta ẽ. Qđ cũ facit
ſapiẽs ip̄a fit. Si aũt nõ facit: etiã cũ ſui me/
minit: ſeſeq̃ȝ itelligit ac diligit ſtulta ẽ. Me/
minerit itaq̃ȝ dei ſui ad cui᷒ imaginẽ facta ẽ:
eũq̃ȝ itelligat atq̃ȝ diligat. Qđ vt breui᷒ dicã
colat deũ nõ factũ: cuius ab eo capax ẽ facta: ⁊
cui᷒ particeps eẽ põt. Propter qđ iſcriptũ ẽ.
Ecce dei cultus ẽ ſapientia: ⁊ nõ ſua luce: ſed
ſũme illius lucis ꝑticipatiõe ſapiẽs erit: atq̃ȝ
vbi eterna ibi beata regnabit. Sic eni dr̃ iſta
hoĩs ſapiẽtia: vt etiã dei ſit. Tũc eni va ẽ. nã
ſi hũana ẽ: vana eſt. Verũ nõ ita dei q̃ ſapiẽs
eſt deus. Neq̃ȝ eni ꝑticipatiõe ſui ſapiẽs ẽ: ſi
cut mens ꝑticipatione dei. Sȝ quẽadmoduȝ
dr̃ iuſticia dei: nõ ſolũ q̃ ip̄e iuſtus eſt: ſȝ quaȝ
dat homini cuȝ iuſtificat impiũ. Quã cõmen
dans aplus: ait de quibuſdam. Ignorantes ro. 10
enim dei iuſticiã: ⁊ ſuam iuſticiaȝ volẽtes cõ
ſtituere: iuſticie dei non ſunt ſubiecti. Sic eni
dici põt etiã de quibuſdã. Ignorãtes dei ſa/
pientiam: ⁊ ſuam volẽtes cõſtituere: ſapiẽtie
dei nõ ſunt ſubiecti. Eſt igitur natura non fa
cta: que fecit omnes ceteras magnas paruaſ
q̃ȝ naturas eis quas fecit ſine dubitatiõe pre
ſtantior: ac per hoc hac etiam de qua loq̄mur
rationali ⁊ intellectuali: que hominis mens
eſt ad eius qui eaȝ fecit imaginem facta. Illa

Act. 17 q̄̃ ceteris natura p̄ſtātioꝛ deus eſt. Et qdẽ
nō lōge poſitus ab vnoquoq̄ nr̄z: ſicut apl's
dicit adiūgēs. In illo eni viuimus ⁊ moue/
mur ⁊ ſumus. Q̄ð ſi ſ̄z coꝛpus diceret: etiaꝫ
de iſto coꝛpoꝛeo mūdo poſſet itelligi. Nā ⁊ in
illo ſ̄z coꝛpus viuimus: mouemur: ⁊ ſum⁹.
Vñ ſ̄m mentē q̄ facta eſt ad eius imaginē dꝫ
hoc accipi ex collēnoꝛe quodā eodēq̄ nō viſi
bili: ſ̄z itelligibili mō. Nā gd nō eſt in ip̄o de
Ro. ij. quo diuine ſcriptū ē. Q̄m ex ip̄o ⁊ p ip̄m ⁊ i
ip̄o ſunt oīa. Proinde ſi in ip̄o ſunt oīa: in
quo tandē pñt viuere q̄ viuūt: ⁊ moueri que
mouent̄: niſi in quo ſunt. Nō tñ oēs cum illo
pš. 72. ſunt eo mō quo ei dictū eſt. Ego ſemꝑ tecuꝫ.
Nec ip̄e cū oībus eo mō quo dicimus. Dñs
vobiſcū. Magna itaq̄ hoīs miſ'ia ē cū illo ñ
eſſe: ſine quo nō pōt eſſe. In quo eniꝫ eſt ꝓ/
culdubio ſine illo nō eſt. Et tñ ſi eius nō me/
minit: eūq̄ nō intelligit: nec diligit: cū illo nō
eſt. Q̄ð autē quiſq̄ penitus obliuiſcit̄ nec cō
moueri eius vtiq̄ poteſt.

De reminiſcentia in deum cuius ſemꝑ eſt ca
par mētis natura. Capi. xiij.

E viſibilib⁹ reb⁹ ad hāc rē ſumamus
d exemplū. Dicit tibi qſpiam quē nō re
cognoſcis. Noſti me: ⁊ vt cōmoneat:
dicit vbi: qñ: quō tibi inotuerit: oībuſq̄ adhi
bitis ſignis qbus in memoꝛiaꝫ reuoceris. ſi
nō recognoſcis: ita iaꝫ oblitus es: vt oīs illa
noticia penitus delcta ſit aīo. nihilq̄ aliud re
ſtat: niſi vt credas ei q tibi hoc dicit: q aliqñ
eū noueras aut ne hoc qdē ſi fidedignus tibi
eſſe q loq̄t̄ nō vr̄. Si aūt reminiſceris. ꝓfecto
redis in memoꝛiā tuā: ⁊ in ea inuenis qð nō
fuerat penitus obliuiōe deletū. Redeamus
ad illud ꝓpter qð adhibuimus humane con/
uerſatiōis exēplū. Inter cetera pſalmus no/
Pš. 9. nus. Cōuertant̄ ingt pctōꝛes in iſernū: oēs
Pš. 21 gētes q̄ obliuiſcunt̄ deū. Poꝛro aūt viceſi/
mus ⁊ p̄mus. Cōmemoꝛabunt̄ ingt ⁊ ꝯuer
tent̄ ad dñm vniuerſi fines terre. Nō igit̄ ſic
erāt oblite iſte gentes deū: vt eius nec cōme/
moꝛate recoꝛdarent̄. Obliuiſcēdo aūt deum
tanq̄ obliuiſcēdo vitā ſuā: ꝯuerſe fuerant in
moꝛtē: h̄ eſt in iſernū. Cōmemoꝛate ꝯocō
uertunt̄ ad dñm tanq̄ reminiſcētes remini/
ſcēdo vitā cuius eas habebat obliuio. id ē eu
ius oblite fuerāt. Item legit̄ in non geſimo
tertio. Intelligite nūc q inſipientes eſtis i po
Pš. 93 pulo: ⁊ ſtulti aliqñ ſapite. Qui plantauit aurē
nō audiet: ⁊ cetera. Eis eniꝫ dictū eſt: q deuꝫ
nō intelligendo de illo vana dixerunt.

Q̄ð etiā praua mens nec memoꝛia ſui careat
nec cognitiōe nec amoꝛe. Capi. xiiij.

E dilectiōe aūt dei plura reperiūt̄ i di
d uinis eloquij teſtimonia. Ibi eniꝫ ⁊ il
la duo ꝯſequēter intelligunt̄: qꝛ nemo
diligit cuius nō meminit: ⁊ qð penitus ne/
ſcit. Vñ illud eſt notiſſimū p̄cipuūq̄ p̄ceptū.
Diliges dñm deū tuū. Si itaq̄ ꝯdita ē mēs Deu. 6
humana: vt nunq̄ ſui nō meminerit: nunq̄
ſe nō intelligat: nunq̄ ſe nō diligat. Sed qm̄
q odit aliqd nocere illi ſtudet: nō immerito ⁊
mens hoīs qñ ſibi nocet odiſſe ſe dicit̄. Ne/
ſciēs eniꝫ ſibi vult male dū nō putat ſibi ob/
eſſe qð vult. Sꝫ tñ male ſibi vult: qñ id vult
qð obſit ſibi. Vñ illud ſcriptū eſt. Qui dili/ Pš. 10
git iniqtatē: odit aīaꝫ ſuā. Qui ergo ſe dilige
re nouit: deū diligit. Qui vero nō diligit deū
etiā ſi ſe diligit: qð ei naturaliter īditū ē: tñ nō
incōueniēter odiſſe ſe dicit̄: cū id agit qð ſibi
aduerſat̄: ⁊ ſeip̄m tanq̄ ſuus inimicus inſeq
tur: q ꝓfecto eſt erroꝛ hoꝛrendus: vt cuꝫ ſibi
hoīes ꝓdeſſe velint multi nō faciāt niſi quod
eis ꝑnicioſiſſimū eſt. Similē moꝛbū mutoꝝ
aīaliū cū poeta deſcriberet. Dij ingt melioꝛa
pijs erroꝛēq̄ hoſtibus illū. Diſciſſos nudis
laniabāt dentibus artus. Cum moꝛbus ille
coꝛpis fuerit: cur dixit erroꝛē: niſi qꝛ omne
aīal cuꝫ ſibi natura ꝯciliatū ſit: vt ſe cuſtodiat
quātū pōt: talis ille erat moꝛbus: vt ea quoꝝ
ſalutē appetebāt ſua mēbꝛa laniarēt. Cū aūt
deū diligit mens: ⁊ ſicut dictū eſt ꝯſequenter
meminit: cumq̄ intelligit: recte illi de ꝓximo
ſuo p̄cipitur: vt eū ſicut ſe diligat. Iam enim
ſe nō diligit ꝑuerſe: ſed recte cū deū diligit eu
ius participatiōe imago illa nō ſolū eſt: verū
etiā ex vetuſtate renouat̄: ⁊ ex defoꝛmitate re
foꝛmat̄: ex infelicitate beatificat̄. Q̄uāuis ſe
ita diligat: vt ſi alterutrū ꝓponat̄: malit oīa q̄
infra ſe diligit ꝑdere: q̄z perire: tñ ſuperioꝛeꝫ
deſerendo ad quē ſolū poſſit cuſtodire foꝛtitu
dinē ſuam: eoq̄ frui lumine ſuo: cui cantat̄ in Pš. 58. ibidem
pſalmo. Foꝛtitudineꝫ meā ad te cuſtodiā. Et
in alio. Accedite ad eū: ⁊ illuminamini ſic in
firma ⁊ tenebꝛoſa facta eſt: vt a ſe quoq̄ ip̄ſa
in ea q̄ nō ſunt qð ip̄a: ⁊ qbus ſupioꝛ eſt ip̄ſa:
infelicius laberet̄ ꝑ amoꝛes quos nō valet vi
cere: ⁊ erroꝛes a qbus non videt qua redire.
Vnde iā deo miſerante ꝑenit⁹ clamat i pſal/

Ibi.37 mis: Deſeruit me fortitudo mea: et lumen
oculoꝝ meoꝝ nō eſt mecū. Nō ſane in his
tātis īfirmitatī ⁊ errorī malis: amittere po
tuit naturalē memoriā: intellectū ⁊ amoreꝫ
ſui. ꝓpter qđ merito dici potuit: qđ ſupra
Ibi.38 cōmemoraui. Quāq̄ in imagine dei am/
bulat homo: tñ vane ꝯturbať. Theſaurizat
et neſcit cui ꝯgregabit ea. Cur eni theſauri
zat: niſi qa fortitudo eius deſeruit eū. ꝑ q̄ꝫ
deū habēs rei nulliꝰ indigeret. Et cur ne/
ſcit cui ꝯgregabit ea: niſi q: lumē oculoruꝫ
eius nō eſt cū eo: ⁊ ideo nō videt qđ veri/
Luc.12 tas ait: Stulte hac nocte animā tuam repe
tēt abs te: hec q̄ ꝑparaſti cuius erūt. Verū
tamē qa etiā talis in imagine ambulat ho/
mo: ⁊ habet memoriā et intellectū: ⁊ amo/
reꝫ ſui. Hominis mēs: ſi ei manifeſtareť
ꝙ vtrūq̄ habere nō poſſet et vnū e duobꝰ
ꝑmittereť eligere: alteꝝ ꝑditurus: aut the/
ſauros quos ꝯgregauit: aut mētem: qs vſ
q̄ adeo nō habꝫ mētem: vt theſauros mal
let habere q̄ꝫ mentē. Theſauri eni mentē
poſſūt plerūq̄ ſubuertere: et mēs q̄ nō the
ſauris ſubuertiť: ſine vllis theſauris faciliꝰ
et expeditius pōt viuere. Quis vo vllos
theſauros: niſi ꝑ mentē poterit poſſidere.
Si eni puer infans q̄uis ditiſſimꝰ natus
cū ſit dñs omniū q̄ iure ſunt eius: nihil poſ
ſidet mēte ſopita: quo tādem mō qſq̄ qcq̄ꝫ
mēte poſſidebit amiſſa. Sꝫ de theſauris
qđ loquor: ꝙ eis qlibꝫ hominū ſi talis op/
tio ꝓponať: mauult carere q̄ꝫ mēte: cū eos
nemo ꝑponat: nemo ꝯparet luminibꝰ cor
pis: qbus nō vt aurū rarus qſq̄ homo: ſꝫ
oīs homo poſſidet celū. ꝑ lumina eni cor
pis qſq̄ poſſidet qcqđ libēter videt. Quis
ergo ſi tenere vtrūq̄ nō poſſit: et alterutrū
cogať amittere: non theſauros: q̄ꝫ oculos
malit. et tamē ſi ab eo ſimili ꝯditiōe q̄ratur
vtrū oculos malit amittere: an mētem: qs
mēte nō videat eum oculos malle q̄ꝫ men/
tem. Mēs qppe ſine oculis carnis huma
na eſt. Oculi aūt carnis ſine mēte beluini
ſunt. Quis porro nō hominē ſe malit eſſe
etiā carne cecū: q̄ꝫ beluā vidētem. Hec di
xi: vt etiā tardiores: quāuis breuiter com
mouereť a me: in quoꝝ oculos vel aures
he littere ꝑuenerint: quātū mēs diligit ſeip
ſam etiā infirma et errās: male diligendo
atq̄ ſectādo que ſunt infra ipſā. Diligere
porro ſeipſam nō poſſet: ſi ſe oīno neſci/
ret. id eſt ſi ſui nō meminiſſet: nec ſe intelli
geret: q: in ſe imagine dei tam potēs ē: vt
ei cuius imago ē valeat inherere. Sic eni
ordinata eſt naturarū ordine: nō locorum
vt ſupra illā nō ſit niſi ille. Deniq̄ cum illi
penitꝰ adheſerit: vnus erit ſpiritꝰ. Cui rei
atteſtať apl's dicēs. Qui autez adheret do i Cō.6
mino vnus ſpiritus eſt. Accedēte quippe
iſta ad ꝑticipatiōem nature veritatī et bea/
titudinis illius: nō tamē creſcēte illo in na/
tura: veritate ⁊ beatitudine ſua. In illa ita
q̄ natura cui feliciter adheſit: imutabiliter
viuet et imutabile videbit omne qđ viderit
Tūc ſicut ei diuina ſcriptura promittit: ſati
abiť in bonis deſiderium eius. bonis imu
tabilibꝰ: ipſa trinitate deo ſuo cuiꝰ imago
eſt: et ne vſpiā violeť erit in abſcōdito vul/
tus eius: tanta vbertate eiꝰ impleta: vt eaꝫ
nūq̄ peccare delectet. Seipſaꝫ vero nunc
qñ videt: nō aliqđ imutabile videt.

De mutabilitate mētis humane qua fit vt
ſicut miſera facta eſt ex beata: ita beata poſ/
ſit eſſe ex miſera. Capi. xv.

q Vod ideo certe nō dubitat quoniā
miſa ē: ⁊ beata eſſe deſiderat. Nec
ob aliud fieri ſꝑat hoc poſſe: niſi qa
eſt mutabilis. Nam ſi mutabilis nō eſſet:
ſicut ex beata vita miſa: ſic ex miſa beata
eſſe nō poſſet. Et qđ eā feciſſꝫ miſerā: ſub
oīpotēte ⁊ bono dño: niſi pctm̄ ſuū: ⁊ iuſti/
cia dñi ſui. Et qđ eā faciet beatā: niſi meri/
tū ſuū ⁊ ꝑmiū dñi ſui. Sꝫ et meritū eiꝰ gra
tia eſt illius: cuiꝰ ꝑmiuꝫ erit beatitudo eis.
Iuſticiā qppe dare ſibi nō pōt: quā ꝑditaꝫ
nō habet. Hanc eni cū homo ꝯdereť acce
pit: et peccādo vtiq̄ ꝑdidit. Accepit ergo
iuſticiā: ꝓpter quā beatitudinē accipe me/
rereť. Vnde veraciter ei diciť ab aplo: q̄ſi
de ſuo bono ſupbire incipiēti. Quid enim i Cō.4
habes qđ nō accepiſti. Si autem accepiſti:
qđ gloriaris quaſi nō accepis. Quādo aūt
bene recordať dñi ſui: ſpiritꝰ eiꝰ accepto ſē
tit oīno: q: hoc diſcit: intimo magiſterio
nō niſi eiꝰ gratuito affectu poſſe ſe ſurgere
nō niſi ſuo volūtario defectu cadere potu/
iſſe. Non ſane reminiſciť beatitudinis ſue
fuit qppe illa ⁊ nō ē: eiuſq̄ iſta penitꝰ obli/
ta eſt: ideoq̄ nec ꝯmemorari pōt. Credit
autē de illa fide dignis litteris dei ſui ꝑ eiꝰ

ꝓphetã ꝯſcriptis narrãtib⁹ de felicitate pa
radiſi: atq; illō pmũ ⁊ bonũ hois ⁊ malũ hi
ſtorica traditõe indicãtibus. dñi aũt dei ſui
reminiſcit̃. Jlle qppe ſemp eſt: nec fuit ⁊ ñ
eſt: nec ẽ ⁊ nõ fuit: iʒ ſic nũq̃ʒ nõ erit: ita nũ
Act. 17 q̃ʒ nõ erat: ⁊ vbiq; totus ẽ. Propt̃ qđ iſta
in illo ⁊ viuit ⁊ mouet̃: ⁊ eſt. ⁊ iõ reminiſci
ei⁹ põt. Nõ q2 h̃ recordat̃ qđ cũ nouerat in
adã: aut alibi alicubi añ huius corꝑis vitã.
Aut cũ pmũ facta ẽ vt iſereret̃ huic corpori
Nihil enim hoꝝ oino reminiſcit̃. Quicqd
hoꝝ eſt: obliuiõe deletũ ẽ. Sʒ cũ memorat̃
vt ꝯuertat̃ ad dñm tanq̃ʒ ad eã lucẽ qua iaʒ
cuʒ ab illo auerteret̃: quodãmõ tangebat̃.
Nã hinc ẽſt q: etiã ipi cogitãt eternitateʒ:
⁊ multa recte repħẽdũt: recteq; laudãt i ho
minũ morib⁹. Quib⁹ ea tandẽ regulis in/
dicãt: niſi in qbus vidẽt: queadmodũ qſq;
viuere debeat: etiã ſi nec ipi eodẽ modo vi
uãt: vbi eas vident. Neq; eniʒ in ſua na/
tura: cũ ꝓculdubio mẽte iſta videant̃: eorũ
q̃ʒ mẽtes ꝯſtet eſſe mutabiles. has vero re
gulas imutabiles videat qſqs in eis ⁊ hoc
videre potuerit. Nec in habitu ſue mentis
cũ ille regule ſint iuſticie. mentes vero eoꝝ
ꝯſtet eſſe iniuſtas. Ubi nã ſunt iſte regule
ſcripte: vbi qd ſit iuſtũ: ⁊ iniuſtus agnoſcit
vbi cernit habendũ eſſe qđ ipe nõ hʒ. Ubi
ḡ ſcripte ſunt: niſi in libro lucis illius q̃ ve/
ritas dicit̃: vñ ois lex iuſta deſcribit̃: ⁊ i cor
hois q operat̃ iuſticiã: nõ migrãdo ſed tan
q̃ʒ iprimendo transfert̃: ſicut imago ex anu
lo ⁊ in cerã trãſit: ⁊ anulũ nõ relinqt. Qui
vero nõ operat̃: ⁊ tñ videt qđ operandũ ſit
ipe eſt q ab illa luce auertit̃: a qua tñ tangit̃.
Qui aũt nec videt queadmodũ ſit viuendũ
excuſabilius qdẽ peccat: q2 nõ tranſgreſſor
cognite legis. Sʒ etiã ipſe ſplẽdore aliquo
tiẽs vbiq; p̃ſentis veritatis attingit̃: quan
do admonitus cõfitetur.

De reformatiõe mentis ad imaginẽ dei: ⁊
quot modis ſpiritus appellatio diuerſis ſi
ſignet̃ naturis. Capi. xvi

Uia vo cõmemorati ꝯuertunt̃ ad
q dñm: ab ea deformitate q̃ ꝑ cupidita
tes ſeculares ꝯformabant̃ huic ſecu
lo reformabãt̃ ex illo: audientes apl'm dicẽ
tẽ. Nolite ꝯformari huic ſeculo: ſed refor/
Ro. 12 mamini i nouitate mẽtis: nr̃e vt icipiat illa
imago ab illo reformari a q̃ formata ẽ. Nõ
eniʒ reformare ſeipãʒ põt. ſicut potuit defor
mari. Dicit etiã alibi. Renouamini ſpiritu Eph. 4
mẽtis veſtre: ⁊ iduite nouũ hoiem: qui ſcʒ
deũ creatus eſt: in iuſticia ⁊ ſctitate vitatis.
Qđ ait: ſm deũ creatũ: h̃ alio loco dicit̃ ad
imaginẽ dei. Sʒ peccãdo iuſticiã ⁊ ſctitateʒ Gen. 1
vitatis amiſit: ꝓpter qđ hec imago defor/
mis ⁊ decolor facta eſt: hãc recipit cũ refor/
mat̃ ⁊ renouat̃. Qđ aũt ait: ſpiritu mentis Eph. 4
veſtre: nõ ibi duas res itelligi voluit: quaſi
aliud ſit mẽs: aliud ſpũs mẽtis. Sʒ q2 ois
mẽs ſpũs eſt: nõ aũt ois ſpũs mẽs eſt. Eſt
eni ſpũs ⁊ deus: q renouari nõ põt. q2 nec
veteraſcere põt. Dicit̃ etiã ſpũs in hoie qui
mẽs nõ ſit: ad quẽ ꝑtinet imaginatiões ſi/
miles corpoꝝ. De quo dicit ad corinthios:
vbi dicit. Si aũt orauero lingua: ſpũs me⁹ i Co. 14
orat. mẽs aũt mea infructuoſa ẽ. Hoc eni
ait: qñ id qđ dr̃ nõ itelligit̃: q2 nec dici põt:
niſi corꝑaliũ vocũ imagines ſonũ oris i ſpi
ritus cogitatõe ꝑueniant. Dicit̃ ⁊ hois aia
ſpũs. vñ ẽ in euãgelio. Et inclinato capite Joh. 19
tradidit ſpiritũ quo ſignificata eſt mors cor
poris: aia exeũte. Dicit̃ ſpũs ẽt pecoris: qđ
in eccleſiaſte libro ſalomonis aptiſſime ſcri Eccl. 3
ptũ eſt: vbi ait. Quis ſcit ſpũs filioꝝ hois ſi
aſcẽdet ipe ſurſum: ⁊ ſpũs pecoris ſi deſcẽ
det ipe deorſuʒ in terrã. Scriptũ eſt etiã in Ge. 7
geneſi: vbi dicit diluuio mortuã vniuerſaʒ
carnẽ q̃ habebat in ſe ſpiritũ vite. Dicit̃ ſpi
ritus etiã vẽt⁹: res aptiſſime corꝑalis. Uñ
illđ in pſalmis. Jgnis grãdo: nix: glacies pſ. 148
ſpiritus tẽpeſtatis. Q2 ḡ tot modis dr̃ ſpi/
ritus: ſpiritũ mẽtis dicere voluit eũ ſpiritũʒ
q̃ mẽs vocat̃. ſicut ait etiã idẽ aplus. Jn ex Colo. 2
poliatione corꝑis carnis. Non duas vtiq;
res intelligi voluit: q̃ſi aliud ſit caro: aliud
corp⁹ carnis. Sʒ q2 corp⁹ multaꝝ reꝝ no/
men ẽ q̃rũ nulla ẽ caro. Nã multa ſunt ex/
cepta carne corꝑa celeſtia ⁊ corꝑa terreſtria
Corpus carnis dixit: corp⁹ qđ caro ẽ. Sic
itaq; ſpiritũ mẽtis eũ ſpiritũ q̃ mẽs eſt: alibi
quoq; aptius etiã imaginẽ noiauit: ſcʒ aliis Colo. 3
vbis idipm̃ ꝑcipiẽs. Expoliãtes vos in/
qt veterẽ hoiem cũ actib⁹ eius: induite no
uũ q renouat̃ in agnitionẽ dei: ſcđm imagi Eph. 4
nẽ eius q creauit eũ. Quod ḡ ibi legit̃. Jn
duite nouũ hoiem q ſm deuʒ creatus eſt: h̃
iſto loco. Jnduite nouuʒ hoiem q renouat̃ Colo. 3
ſm imaginẽ eius q creauit eũ. Jbi aũt ait:

ſm deū. hic vero: ſm imaginē eius q crea
Eph.4 uit eū. Pro eo vero qđ ibi poſuit. In iuſti
Colo.3 cia ⁊ ſcitate veritatis. h poſuit hic. In agni
tiōe dei. Fit ḡ iſta renouatio reformatioq̄
mētis ſm deū: vł ſm imaginē dei. Si iō
dicit̄ ſm deū: ne ſm aliā creaturā fieri pu
tet̄. Iō aūt ſꝫ imaginē dei: vt in ea re itelli/
gat̄ fieri hec renouatio: vbi ē imago dei: id
eſt in mēte. Quēadmodū dicimus ſm cor
pus mortuū: nō ſm ſpiritum cū q de corpe
fidelis ⁊ iuſtus abſcedit. Quid eni dicim⁹
ſm corpus mortuū: niſi corpe vł in corpe:
nō aia vł in aia mortuū. Aut ſi dicam⁹: ſm
corpus ē pulcher: aut ſcđm corpus fortis:
nō ſm animū: qđ eſt aliud q̄ꝫ corpe nō aio
Colo.3 pulcher aut fortis ē. Et inumerabiliter ita
loqmur. Nō itaq̄ ſic itelligamus: ſm ima
ginē eius q creauit eū: q̄ſi alia ſit imago ſm
quā renouat̄: nō ipſa que renouat̄.

Quid ſit inter regenerationē baptiſmi ⁊ re
nouationē qua ꝓficit̄ de die in dieꝫ in agni
tione dei.

Ca. xvij.

Sane iſta renouatio n̄ momēto vno
fit iſtius ꝯuerſiōis: ſic vt momento
vno fit illa in baptiſmo renouatio re
miſſione oium ptōꝝ. Neq̄ꝫ enī vł vnū q̄n
tulūcunq̄ꝫ remanet: qđ nō remittat̄: ſꝫ quē/
admodū aliud eſt carere febribus: aliud ab
īfirmitate q̄ febribus facta eſt reualeſcere.
Itēq̄ꝫ aliud eſt infixū teluꝫ de corpore de/
mere: aliud vulnus qđ eo factū ē ſcđa cura
tiōe ſanare. ita pma curatio ē cāam remoue/
re lāguoris: qđ p oium fit īdulgētiā pctōꝝ
Ps.102 ſecūda ipm ſanare lāguorē: qđ fit paulatiꝫ
ꝓficiēdo i r̄nouatōe hui⁹ imaginis. Que
Ibidē demōſtrant̄ in pſalmo: vbi legit̄. Qui pro
piti⁹ fit oib⁹ iniqtatis tuis: qđ fit in baptiſ/
mo. Deide ſeqt̄. Qui ſanat oēs lāguores
2 Cō.4 tuos: qđ fit q̄tidianis acceſſib⁹: cū hec ima/
Colo.3 go nouat̄. De qua re aplȷs aptiſſime locut⁹
Eph.4 ē dicēs. Et ſi exterior hō nr̄ corrūpit̄: ſꝫ in/
terior renouat̄ de die in diem. Renouat̄ āt
in agnitionē dei: h ē in iuſticia ⁊ ſanctitate
vitatis. ſic ſe ſe hn̄t aplica teſtimonia. que
paulo an̄ cōmemoraui. In agnitiōe igitur
dei: iuſticiaq̄ꝫ ⁊ ſcitate veritatis: q de die in
diē ꝓficiēdo renouat̄: transfert amorē a tē
poralib⁹ ad eterna: a viſibilibus ad intelli/
gibilia: a carnalib⁹ ad ſpūalia: atq̄ꝫ ab iſtis

cupiditateꝫ frenare atq̄ꝫ minuere: illiſq̄ꝫ ſe
caritate aligare diligēter inſiſtit. Tm̄ aūt fa
cit: quantū diuinitus adiuuat̄. Dei quippe Joh.15
ſnia eſt. Sine me nihil poteſtis facere. In
q̄ ꝓfectu ⁊ acceſſu tenentē mediatoris fidē
cuꝫ dies vite huius vltimus quēq̄ꝫ cōpere/
rit: pducēdus ad deū quē coluit: ⁊ ab eo ꝑ/
ficiendus excipiet̄ ab angelis ſanctis incor
ruptibile corpus in fine ſeculi: nō ad penā:
ſꝫ ad glām receptur⁹. In hac qppe imagi
ne tūc pfecta erit dei ſilitudo: qn̄ dei pfecta
erit viſio. De q̄ dic̄ aplȷus paul⁹. Videm⁹ 1 Cō.13
nūc p ſpeculuꝫ in enigmate: tunc autē facie 2 Cō.3
ad faciē. Itē dic̄. Nos āt reuelata facie glo
riā dn̄i ꝯtemplantes: in eādē imaginē trāſ
formamur de gloria in gloriā: tanq̄ꝫ a dn̄i
ſpū. h eſt qđ fit de die in diē bn̄ ꝓficiētib⁹. 1 Joh.3
Aplȷus aūt iohānes. Dilectiſſimi inqt nūc
filij dei ſumus: ⁊ nōdū apparuit qđ erim⁹.
Scim⁹ q: cū apparuerit ſiles ei erim⁹: qm̄
videbim⁹ eū ſicuti eſt. Hinc apparet tūc
in iſta imagine dei fieri eius plenā ſilitudi/
nem: qn̄ eius plenā pceperit viſioneꝫ.
Poſſe etiam hoiem corpe imagineꝫ dei ac
cipi: ſm qđ vbuꝫ caro factuꝫ eſt: cuius im
mortalitati oēs ſancti cōformabuntur.

Capitu. xviij.

Quāq̄ꝫ poſſit hoc a iohāne aplȷo etiaꝫ
de imortalitate corpis dictū videri.
Et in hac qppe ſiles erim⁹ deo: ſed
tantūmodo filio: q: ſolus in trinitate corp⁹
accepit: in quo mortuus reſurrexit: atq̄ꝫ id
ad ſuperna peruexit. Nam dicit̄ etiam iſta
imago filij dei in qua ſicut ille imortale cor/
pus habebimus: ꝯformes facti in hac par/
te: nō patris imaginis: aut ſpūſſancti: ſꝫ tā/ Joh.1.
tummodo filij: q: de hoc ſolo legit̄: ⁊ fide ſa Ro.8.
niſſima accipit̄. Verbū caro factū ē. Pro
pter qđ aplȷus. Quos auteꝫ inqt preſciuit:
⁊ predeſtinauit cōformes fieri imaginis fi 1 Cō.15
lij ſui: vt ſit ipſe pmogenitus in multis fra/
tribus. Primogenitus vtiq̄ꝫ a mortuis:
ſm eundē aplm: q̄ morte ſeminata eſt caro
eius in ꝯtumelia: reſurrexit in gloria. Se/
cūduꝫ hanc imaginem filij cui p imortalita
tem cōformamur in corpore: etiā illud agi
mus quod dicit idem aplȷs. Sicut portaui/ Ibidē
mus imaginē terreni: portem⁹ ⁊ imagineꝫ
eius qui de celo eſt: vt ſcilicet qui ſm adam

mortales ſuimꝰ: ſm xp̄z imortales nos fu
turos fide vera ⁊ ſpe certa: firmaqʒ tenea/
mus. Sic eniz nunc eandẽ imaginẽ porta
re poſſumus: nõdũ in viſiõe: ſʒ in fide. nõ
dũ in re: ſʒ in ſpe. De corporis qppe reſur/
rectione tũc loquebat̃ apl̃s: cũ hec diceret.
Qua ſui p̄te hõ ad imaginẽ ⁊ ſil'itudinẽ dei
factꝰ ſit: ad q̃ʒ p̄ficiendo renouat̃. Ca. xix.
T Vo illa imago de qua dictum eſt.
Gen. j a Faciamus hoiem ad imaginẽ ⁊ ſil'i
tudinẽ nr̃az: qr nõ dictũ ẽ ad meaz:
vl' ad tuã: ad imaginẽ trinitatis factũ homi
nez credimꝰ: ⁊ q̃nta potuimus inueſtigatõ
ne cõprehẽdimꝰ. Et iõ ſm hanc potius et
illud intelligẽdũ ẽ: qđ ait apl'us iohannes.
j. Jo. 3 Similes ei erimus: qm̃ videbimꝰ eũ ſicuti
eſt: qr de illo dixit de quo dixerat filij dei ſu
Ibidez mꝰ. Et imortalitas carnis illo p̄ficiet̃ mo/
mẽto reſurrectiõis: de q̃ ait apl̃s paulus.
j Cõ. 15 In ictu oculi: in nouiſſima tuba: ⁊ mortui
reſurgent in corrupti: ⁊ nos imutabimur.
In ip̄o nãqʒ ictu oculi an̄ iudiciũ reſurgẽt
in vtute: in incorruptiõe: in gl'ia corpꝰ ſpi
ritale: qđ nũc ſeminat̃ in infirmitate: corru
ptiõe: ɔtumelia corpus aiale. Imago vo
q̃ renouat̃ in ſpiritu mẽtis in agnitiõe dei:
nõ exterius: ſʒ interius de die in diez ip̄a p
j Cõ. 12 ficiet̃ viſiõe: q̃ tũc erit poſt iudiciũ; facie ad
faciẽ: nũc autẽ p̄ficit p ſpeculũ in enigma/
te. Propter cuius p̄fectionem dictũ intelli
. Jo. 3 gendũ eſt: ſil'es ei erimus: quoniã videbi/
mus eũ ſicuti eſt. Hoc eni donũ tũc nobis
mat. 25 dabit̃: cũ dictũ fuerit. Venite bñdicti pr̃is
mei: poſſidete paratũ vobis regnũ. Tunc
qppe tollet̃ ipius vt nõ videat claritatẽ dñi
qñ ibũt ſiniſtri in ſuppliciũ eternũ: euntibꝰ
dextris in vitã eternã. Hec eſt aũt: ſic ait
Jo. 17 vitas: vita eterna vt cognoſcãt te inqt vnũ
vex deũ: ⁊ quẽ miſiſti ieſuz xp̄m. Hãc cõ
tẽplatiuã ſapiẽtiã q̃ʒ p̄p̄e puto in lr̃is ſctis
a ſciẽtia diſtinctã: ſapiẽtiã nuncupari: dũta
xat hoĩs: q̃ qdẽ illi nõ eſt: niſi ab illo cuius
p̄ticipatiõe vere ſapiẽs fieri mẽs rõnalis ⁊
intellectualis põt. Cicero cõmẽdãs in fine
dialogi hortẽſij: q̃ nobis inqt dies nocteſq̃ʒ
ɔſiderãtibus acuentibuſqʒ intelligentiaz q̃
eſt mentis acies: cauẽtibuſqʒ nequãdo illa
hebeſcat. id eſt in philoſophia viuẽtibꝰ ma/
gna ſpes eſt. Aut ſi hoc quod ſentimꝰ ⁊ ſa
pimꝰ mortale ⁊ caducũ eſt: iocundũ nobis
p̄functis numeribꝰ humanis occaſũ: neqʒ
moleſtã extinctionẽ: et quaſi qetẽ vite fore
Aut ſi vt antiqs philoſophis hiſqʒ maxi/
mis longeqʒ clariſſimis placuit: eternos ani
mos ac diuinos habemꝰ: ſic exiſtimãdum
eſt quo magis hi fuerint ſemp̄ ĩ ſuo occur
ſu. id eſt in ratione ⁊ iueſtigãdi cupiditate
et quo minus ſe admiſcuerint atqʒ implicu
erit hominũ vitijs et erroribꝰ h̄ vl' his faci
liorẽ aſcenſum ⁊ reditũ in celũ fore. Dein/
de addẽs hãc ip̄am clauſulã repetẽdoqʒ ſer
monẽ finiẽs. q̄propter inqt vt aliqñ termi/
net̃ oratio. ſi aut extingui tranqlle volumꝰ
cũ his artibꝰ vixerimꝰ: aut ſi ex hac in aliã
haud paulo meliorẽ domũ ſine mora demi
grare: in his ſtudijs nobis oĩs op̄a et cura
ponẽda eſt. Hic miror hoiem tãti igenij:
p̄functis muneribꝰ humanis: hoibus ĩ phi
loſophia viuẽtibꝰ: q̃ ɔtẽplatiõe vitatis bea
tos facit: iocundũ p̄mittere. occaſuz ſi h̄ qđ
ſentimus ẽ ſapimus mortale ⁊ caducũ ẽ: q̃/
ſi h̄ moriat̃ ⁊ intercidat qđ nõ diligebamꝰ:
vel potius qđ atrociter oderamus: vt iocũ/
dus nobis ſit eius occaſus. Verũ h̄ nõ di/
dicerat a philoſophis q̃s magnis laudibꝰ
p̄dicat: ſʒ ex illa noua academia vbi ei dubi
tare etiã de rebꝰ mãifeſtiſſimis placuit: iſta
ſnia reddolebat. A philoſophis aũt ſic ip̄e
ɔſitet̃ maximis lõgeqʒ clariſſimis eternos
animos eſſe accep̄at. Eterni qppe nõ incõ
uenieñter hac exhortatiõe excitant̃: vt in ſuo
curſu reperiant̃ cũ venerit vite huiꝰ extre/
mũ. id eſt in rõne ⁊ inueſtigãdi cupiditate
minuſqʒ ſe admiſceãt atqʒ implicẽt hoim
vitijs et erroribꝰ: vt eis facilior ſit regreſſꝰ
ad deũ. Sʒ iſte curſus q ɔſtituit̃ in amore
atqʒ in ueſtigatiõe veritatꝭ: nõ ſufficit miſe
ris. id eſt hoĩbus: cũ iſta ſola ratõe mor/
talibus ſine fide mediatoris. Qđ in libris
ſup̄ioribꝰ huius op̄is maxime in quarto ⁊
xiij. quantum potui demonſtrare curaui

Explicit liber quartuſdecimus.

Incipiũt capitula libri quintidecimi.

j De excellentia animi ad imaginem
creatoris ſui conditi.
ij De ſummo bono quod ſemp̄ inue/
niendũ querit̃ ⁊ querẽduz inuenit̃.

iij Quid diſputatũ: qdue ſit ↄprehẽſuʒ p̃cedentiũ ratiocinatiõe librorꝝ
iiij In quaꝝ rerum cõtemplatione ſum ma trinitatas inquirenda ſit.
v Omnia que de deo digne dici videt᷑ tur poſſe in pauciora conſerri vt nihil minus dictũ intelligat᷑.
vi Quõ etiã ſi vnũ aliqd eligat᷑ ex multis: qđ digne appellet᷑ deus in vna ip̃a appellatione trinitas deitatis poſ ſit intelligi.
vij Quo differat trinitas q̃ inuenit᷑ in imagine dei a trinitate q̃ deus eſt.
viij De ſpeculo in quo p imaginẽ dei trinitas ei⁹ vtcũqꝫ itellecta cõſpicit᷑.
ix De enigmate ꝛ tropicis locutiõib⁹.
x Quõ p iuſpectionẽ vbi qđ eſt in cogitatione mẽtis humane ad agnitionẽ verbi quod deus eſt aliquatenus poſſit accedi.
xi Sic vbũ hoĩs ſignificat᷑ p vocẽ vel qđlibet indiciũ corpale: ita vbũ dei manifeſtatum eſſe p carnem.
xij Quantũ diſtent a vera ꝛ pfecta filitudine dei que in natura mentis vtcunqꝫ deo ſimilia repperiunt᷑.
xiij De ſcientia dei patris cui nihil cuiuſ q̃ꝫ creature indicijs cõferat᷑.
xiiij De ſimilitudine ꝛ equalitate patris dei ꝛ vnigeniti eius cõſubſtantialis ꝛ coeterni.
xv Quã diſſimile ſit vbũ nr̃ꝫ mutabile a vbo dei incõmutabili ꝛ coeterno.
xvi An volubilitas cogitationis deo ineſſe credenda ſit.
xvij De ſpũſcõ q pr̃i ꝛ filio eq̃lis accipit᷑ ꝛ vtriuſqꝫ ſpũs dicitur ꝛ caritatis nomine intelligit᷑: cum quelibet in trini trinitate pſona ſit caritas.
xviij De excellentia caritatis q ita ex deo eſt vt ipſe ſit deus.
xix Qua ratione donum dei dicatur ſpiritusſanctus.
xx Cõtra eos q vnigẽitũ dei nõ paterne nature ſꝫ volũtat᷑ filiũ eſſe dixerunt.
xxi De ſimilitudinibus trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginem dei facte reperiri vtcunqꝫ potuerũt.
xxij Tria q̃ ſũt i imagine dei. id ẽ memoria itellect⁹ ꝛ amor vnus eſſe pſone q: nõ hoc eſt ei eſſe qđ hec habere.
xxiij Quã vera dei i trinitate vnitas: ꝛ q̃ꝫ vera in eiuſdẽ vnitate ſit trinitas.
xxiiij De his q̃ naturã mẽt᷑ ſubtilit᷑ ituent᷑ ꝛ eã imaginẽ dei eſſe nõ ſeutiunt.
xxv Quã beatos faciat fides recta: etiaꝫ eos q de naturis incorpeis nequeũt diſputare.
xxvi Interualla temporum diuine trinitatis nulla nulla ſunt.
xxvij Quid quodã ſermone ad populuꝫ diſputatũ ſit de differentia generationis filij ꝛ pceſſionis ſpũſſancti.

Incipit liber quintuſdecimus.

De excellentia animi ad imaginem creatoris ſui conditi Capi. j.

Volentes in rebus q̃ facte ſunt ad cognoſcẽdũ eũ a q̃ facte ſunt: exercere lectorẽ iã puenimus ad eius imaginẽ qđ eſt hõ: in eo q̃ ceteris aĩalibus añcellit. id eſt rõne vel intelligẽtia: ꝛ qcqd aliud de aĩa rationali vel intellectuali dici põt: qđ ptineat ad eam rẽ q̃ mẽs vocat᷑ vł aĩus. Quo noĩe nonnulli auctores lingue latine. id qđ excellit in hoĩe ꝛ nõ eſt in pecore ab aĩa q̃ ineſt ꝛ pecori: ſuo quodã loquẽdi more diſtinguunt. Supra hãc g naturã ſi querimus aliqd ꝛ verꝫ querimus: deus ẽ natura ſcꝫ nõ creata: ſed creatrix: q̃ vtrum ſit trinitas: nõ ſolũ credẽtibus diuine ſcripture auctoritati: verũetiã intelligentibus: aliq̃ ſi poſſumus rõne iaꝫ demõſtrare debemus. Cur aũt ſi poſſumus dixeriꝫ res ip̃a cũ queri diſputãdo ceperit: meli⁹ indicabit.

De ſummo bono qđ ſemp inuẽdũ querit᷑: ꝛ querendũ inuenit᷑. Ca. ij.

Deus qppe ipſe quẽ q̃rimus ad iuuabit: vt ſpo: ne ſit infructuoſus labor noſter: ꝛ intelligamus queadmodũ dictuꝫ ſit in pſalmo ſcõ. Letet᷑ cor querentiũ dominũ: querite dñm ꝛ ↄfirmamini: q̃rite faciez eius ſemp. Videt᷑ enim qđ ſemp querit᷑: nunq̃ꝫ inueniri. ꝛ quomõ iam letabit᷑ ꝛ nõ potius iam cõtriſtabit᷑ cor querentiũ: ſi nõ potuerint inuenire qđ querit᷑. Nõ eni ait: letet᷑ cor inueniẽtiuꝫ: ſed querentiuꝫ ps. 104 Vbi. 8

dominum: et tamē dominum deū iuenire
poſſe dū q̄rit̄: teſtat̄ Eſaias ꝓpheta dū di/
Eſa.55 cit. Querite dn̄m ⁊ mox vt inueneritꝭ i̾uo
cate eū: ⁊ cū appropinquerit vobis: dereli
pſ.104 quat ipius vias ſuas: et vir iniqꝰ cogitatiō
nes ſuas. Si ḡ q̄ſitꝰ iueniri pōt: cur dictū
eſt q̄rite faciē eius ſp: an ⁊ inuētꝰ forte q̄/
rēdus eſt. Sic eni ſunt incōp̄henſibilia re
q̄rēda: ne ſe exiſtimet nihil iuenīſſe: q ꝗ̄ ſit
icōp̄hēſibile qđ q̄rebat potuerit inuenire.
Cur ergo ſic q̄rit: ſi incōp̄hēſibile ꝯp̄hēdit
eſſe qđ q̄rit: niſi qa ceſſandū nō eſt ꝗ̄diu i
ip̄a ꝯp̄hēſibiliū rex̄ ingſitiōe ꝑficit̄: ⁊ meli
oꝛ melioꝛq; ſit q̄rēs: tā magnū bonū qđ ⁊
in uentēdū querit̄: ⁊ q̄rendū inuenit̄. Nā
⁊ q̄rit̄ vt inueniat̄ dulciꝰ: ⁊ inuenit̄ vt q̄rat̄
auidius. Scdꝫ h̄ accipi pōt: qđ dictū ē in li
Ec.24 bro eccleſiaſtico dicere ſapiētiam. Qui me
mādūcāt ad huc eſuriēt, et q bibūt me ad/
huc ſitiēt. Mādūcāt eni ⁊ bibūt q̄ꝛ inueni
ūt: ⁊ q̄ꝛ eſuriūt ac ſitiūt adhuc q̄rūt. Fides
q̄rit: intellectꝰ inuenit. Propt̄ qđ ait ꝓphe
ta. Niſi credideritꝭ: nō intelligetꝭ: Et rur
ſus. Intellectꝰ eū quē inuenit: adhuc q̄rit.
pſ.13. Deus eni reſpexit ſup filios hominū: ſic i
pſalmo ſacro canit̄: vt videret ſi ē itelligēs
aut reqrēs deū. Ad hoc debꝫ homo eſſe i/
telligēs vt reqrat deū. Satꝭ itaq; remoꝛa/
ti ſumꝰ in his q̄ deus fecit: vt p ea cogno/
ro ma.j ſcereť ip̄e q fecit. Inuiſibilia eni eius p ea
q̄ facta ſunt intellecta ꝯſpiciunt̄. Vn̄ argu
Sap.13 untur in libꝛo ſapiētie q de his q̄ videntur
bona nō potuerūt ſcire eū q eſt: neq; opibꝰ
attēdentes agnouerūt artificē: ſꝫ aut ignēꝫ
aut ſp̄m: aut citatū aerē: aut gyrū ſtellatūꝫ
aut violētiā aq̄x: aut luminaria celi: recto/
res oꝛbis terrax̄ deos putauerūt: quox̄ q/
dem ſi ſpecie delectati hec deos putauerūt:
ſciāt ꝗ̄to dn̄atoꝛ eox̄ melioꝛ ē. Speciei. n.
Ibidēꝫ gn̄atoꝛ ea creauit. Aut ſi virtutē ⁊ op̄atōēꝫ
eox̄ mirati ſunt: intelligā ab his quāto qui
hec ꝯſtituit foꝛtioꝛ eſt. A magnitudine eni
ſpeciei ⁊ creature cognoſcibiliť poterit crea
toꝛ videri. Hec de libꝛo ſapiētie ꝓpterea
poſui: ne me fideliū qſpiā fruſtra ⁊ inanit̄
exiſtimet i creatura p̄us p quaſdā ſui gene
ris trinitates quodāmō gradatiꝫ donec ad
mentē hoīs ꝑuenirē: q̄ſiſſe idicia ſumme il
liꝰ trinitatꝭ: quā q̄rimus: cū deū q̄rimus.
Quid diſputatū qd ve ſit cōp̄henſū p̄cedē

tiū ratiocinatiōe libꝛox̄. Capi.iij.

Ed qm̄ diſſerendi ⁊ ratiocinādi ne/
ceſſitas p q̄ttuoꝛdecim libꝛos mlt̄a
nos dicere cōpulit: que cuncta ſimꝭ
aſpicere nō valemus: vt ad id qđ app̄hen
dere volumus ea celeri cogitatiōe referā/
mus: faciā quātuꝫ dn̄o adiuuāte potuero:
vt quicqd in ſingulis voluminibus ad cog
nitionē diſputatiōe pduxi remota diſputa/
tiōe breuiter ꝯgerā: ⁊ tanꝗ̄ ſub vno mētꝭ
aſpectu: nō q̄madmodū res queq; pſuaſit
ſꝫ ip̄a q̄ pſuaſa ſunt ponā: ne tam lōge ſint
a p̄cedētibus ꝯſequētia: vt obliuionē p̄ce/
dentiū facie inſpecto ꝯſequētiū. aut certe ſi
fecerit: cito poſſit qđ exciderit relegēdo re/
colligi. In p̄mo libꝛo ſm̄ ſcripturaſ ſacras
vnitas et equalitas ſumme illius trinitatꝭ
oñdit̄. In.ij.⁊.iij.⁊.iiij.eadē: ſed de filij
miſſione ⁊ ſp̄uſſancti diligenter q̄ſtio per/
tractata: tres libꝛos fecit. Demōſtratūq; ē
nō ideo minoꝛē mittentē eo qui miſſus eſt
q̄ꝛ ille miſit: hic miſſus eſt: cum trinitas q̄
p oia equalis eſt: piter quoq; i ſua natura
imutabilis: ⁊ iuiſibilis: ⁊ vbiq; p̄ſens inſe
pabiliť opereť. In.v.ꝓpť eos qbus ideo
videť nō eandēꝫ patris ⁊ filij eſſe ſubſtāñā
q̄ꝛ omne qđ de deo dicit̄: ſm̄ ſubſtātiā dici
putāt. et ꝓpterea ⁊ gignere ⁊ gigni vel geni
tū eſſe ⁊ igenitū: qm̄ diuerſa ſunt: ꝯtendūt
ſubſtātias eſſe diuerſas: demōſtrat̄ nō om
ne qđ de deo dicit̄ ſm̄ ſubſtātiāꝫ dici: ſicut
ſm̄ ſubſtantiā dicit̄ bonus ⁊ magnus: ⁊ ſi
qd aliud ad ſe dicit̄: ſꝫ dici etiā relatiue. idē
nō ad ſe ſed ad aliqd qđ ip̄e nō eſt: ſicut pa
ter ad filiū dicitur: vel dn̄s ad creaturā ſibi
ſuientem: vbi ſi qd relatiue: id eſt ad aliqd
qđ ip̄e nō eſt etiā ex tp̄e dicit̄. ſicuti eſt: Do pſ.89
mine refugiū factus es nobis: nihil ei acci
dere quo muteť: ſꝫ omino ip̄m i natura vel
eſſentia ſua imutabilem pmanere. In.vj
quomō dictus ſit xp̄s oꝛe ap̄lico: dei vir/
tus ⁊ dei ſapientia: ſicut diſputat̄: vt diffe/
rat̄: eadem q̄ſtio diligentius retractanda:
vtrū aquo eſt genitus xp̄s nō ſit ip̄e ſapien
tia: ſꝫ tantū ſapientie pater: an ſapientia ſa/
pientiā genuerit: ſꝫ qđ libꝫ box̄ eſſet: etiāꝫ
in hoc libꝛo apparuit trinitatis equalitas:
⁊ nō deus triplex: ſꝫ trinitas: nec quaſi ali
quid deū plū eſſe patrem ⁊ filiū ad ſimplum
ſp̄ūſctm̄: vbi nec tria plus aliquid ſunt ꝗ̄

vnū hoȝ. Diſputatū eſt etiā quō poſſit itel/
ligi qḋ ait hilarius ep̄s. Eternitas in patre
ſpēs in imagine: vſus i munere. Jn. vij.
q̄ſtio q̄ dilata fuerat explicat̃: ita vt de⁹ q ge
nuit filiū: n̄ ſolū ſit pr̄ v̄tutis ⁊ ſapiētie ſue:
ſ; ēt ipe v̄tus atq; ſapiētia. Sic ⁊ ſp̄ūſſcūs
Nec tñ ſil̃ tres ſunt v̄tutes: aut tres ſapiē
tie: ſ; vna v̄tus: ⁊ vna ſapiētia: ſic vn⁹ de⁹
⁊ vna eſſentia. Deide q̄ſitū eſt: quō dicant̃
vna eſſētia: tres pſone: vl̃ a qbuſdā grecis
vna eſſentia: tres ſubſtātie: ⁊ iuēta ē elocu/
tiōis neceſſitate dici: vt aliq̄ vno noie enun
ciarent̃: cū q̄rit̃: qd tres ſint: q̄ tres eē vera
cit̃ ꝯfitemur: prē; ſc; ⁊ filiū ⁊ ſp̄m̄ſcm̄. Jn
viij. rōne ēt reddita itelligentib⁹ claȝ eſt in
ſubſtātia v̄itatis nō ſolū prē; filio nō eē ma
ioꝛē: ſ; nec ābos ſil̃ aliqd maius eē q̄; ſolū
ſp̄m̄ſcm̄: aut q̄ſlibet duos in eadē trinitate
maius eē aliqd q̄; vnū. aut oēs ſil̃ tres ma
ius aliqd eſſe q̄; ſingulos. Deide p veritā/
tē q̄ itellecta ꝯſpicit̃: ⁊ p bonū ſummū a q̄ ē
oē bonū: ⁊ p iuſticiā pp q̄; diligit̃ aīus iuſt⁹
ab aīo ēt nōdū iuſto: vt natura n̄ ſolū incoꝛ
poralis: verūetiā incōmutabilis qḋ ē deus
quātū fieri pōt itelligeret̃ admonui: ⁊ p ca/
ritatē q̄ in ſcripturis ſcis de⁹ dict⁹ ē p quā
cepit vtcūq; ēt trinitas intelligētibus appe
re: ſic amās ⁊ qḋ amat̃: ⁊ amoꝛ. Jn. ix. ad
imaginē dei: qḋ ē hō ſ; mētē puenit diſpu
tatio: ⁊ in ea q̄dā trinitas iuenit̃. id ē mens
⁊ noticia: q̄ ſe nouit: ⁊ amoꝛ q̄ ſe noticiāq;
ſuā diligit. ⁊ hec tria eq̄lia int̃ ſe ⁊ vni⁹ oſtē
dunt̃ eſſentie. Jn. x. h̄ idē diligētius ſubti
liuſq; tractatū ē: atq; ad id pductū: vt iueni
ret̃ in mēte euidētioꝛ trinitas ei⁹, in memo
ria ſc; ⁊ intelligētia ⁊ volūtate. S; qm̄ ⁊ h̄
cōpertū ē: q̄ nunq̄; eē ita potuerit: vt mēs
n̄ ſui meminiſſet: n̄ ſe itelligeret̃ ⁊ diligeret
q̄;uis nō ſemp ſe cogitaret. Cū aūt ſe cogi/
taret: n̄ ſe a coꝛpalib⁹ reb⁹ eadē cogitatione
diſcerneret: dilata ē d̄ trinitate cui⁹ hec ima
go ē diſputatio: vt in ip̄is ēt coꝛpalib⁹ viſis
iueniret̃ trinitas: diſtincti⁹ in ea lectoꝛis ex
erceret̃ intētio. Jn xi. ē elect⁹ ē ſenſus ocu
loȝ: in q̄ id qḋ inuentū eſt etiā in ceteris q̄t/
tuoꝛ ſenſib⁹ coꝛpis ⁊ nō dictū poſſet agno/
ſci: atq; ita exterioꝛis hōis trinitas: p̄mo in
his q̄ cernunt̃ extrinſecus: ex coꝛpe ſc;: qḋ
vr̃: ⁊ foꝛma q̄ inde in acie cernētis ip̄mit̃:
⁊ vtrūq; copulātis intētiōe volūtatis appa
ruit. S; hec tria nō inter ſe eq̄lia: nec vni⁹
eē ſubſtātie claruerūt. Deide in ip̄o aīo ab
his q̄ extrinſecus ſenſa ſūt velut itroducta
inuēta eſt altera trinitas vbi apparēt eade;
tria vni⁹ eē ſubſtātie. Jmaginatio coꝛpis q̄
in memoꝛia ē: ⁊ inde iſfoꝛmatio cū ad eā cō
uertit̃ acies cogitātis: ⁊ vtrū ꝯiungens in/
tētio volūtat̃. S; iō iſta trinitas ad exterio
re; hoiem repta ē ptinere: q2 de coꝛpib⁹ il
lata eſt q̄ ſentiunt̃ extriſec⁹. Jn. xij. diſcer
nenda viſa eſt ſapiētia a ſcia: ⁊ in ea, q̄ p̄p̄e
ſcia nūcupat̃: q2 inferioꝛ eſt: p̄us quedā ſui
generis trinitas ingrenda. Que l; ad inte
rioꝛē hoiem iā ptineat: nōdū tñ imago dei
vl̃ appellāda ſit vl̃ putāda. Et h̄ agit̃ i. xiij.
p cōmēdatione; fidei xp̄iane. Jn. xiiij. aūt
de ſapientia hōis vera. id eſt de munere in
eius ip̄ius dei pticipatione donata: q̄ a ſciē
tia diſtincta eſt diſputat̃. Et eo puenit diſpu
tatio vt trinitas appareat in imagine dei qḋ
eſt hō: ſm̄ mente;: q̄ renouat̃ in agnitione
dei: ſm̄ imagine; eius q creauit hominem Gen. j
ad imagine; ſuam: ⁊ ſic pcipit ſapientiā vbi Colo. 3
ꝯtemplatio eſt eternoꝛum.

Jn quaȝ reȝ ꝯtemplatiōe ſumma trinitas
ingrenda ſit. Ca. iiij.

iAm ē in ip̄is rebus eternis incoꝛ/
palibus ⁊ incōmutabilib⁹ in quarū
pfecta ꝯtemplatione nobis btā q̄ nō
niſi in eterna eſt vita, p̄mittit̃: trinitatē q̄ de
us eſt ingramus. Neq; eni diuinoȝ libꝛo
rū tñmō auctoꝛitas eſſe deū p̄dicat: ſ; oēs
q̄ nos circūſtat ad q̄; nos etiā ptinem⁹ vni/
uerſa ip̄a reȝ natura, p̄clamat h̄re ſe p̄ſtan/
tiſſimū ꝯditoꝛe;: q nobis mente; rōne;q;
naturalē dedit: q̄ viuentia nō viuētibus ſen
ſu p̄dita nō ſentiētibus: intelligētia nō itelli
gentibus: imoꝛtalia moꝛtalib⁹: ipotentib⁹
potentia: iniuſtus iuſta: ſpecioſa defoꝛmib⁹
bona malis: icoꝛruptibilia coꝛruptibilibus
imutabilia mutabilib⁹: inuiſibilia viſibili/
bus: incoꝛpalia coꝛpalib⁹: beata miſeris p̄
ferenda videam⁹. Ac p h̄ quoniā reb⁹ cre
atis creatoꝛē ſine dubitatōe p̄ponim⁹ opoꝛ
tet vt eū ⁊ ſūme viuere ⁊ cūcta ſentire atq; i
telligere: ⁊ moꝛi: ⁊ coꝛrumpi: mutariq; nō
poſſe. nec coꝛpus eſſe: ſed ſp̄m omniū potē
tiſſimu;: iuſtiſſimum: ſpecioſiſſimum: op/
timū: beatiſſimūq; fateamur.

Omnia q̄ de deo digne dici videnť poſſe i
pauciora ꝯferre vt nihil minus dictū intel/
ligatur. Capi. v.

Ed hec oia que dixi: et q̄cūqꝫ alia ſi
ſ mili moꝛe locutiōis humāe digne ḋ
deo dici videtur: ⁊ vniuerſe trinita
ti q̄ eſt vnus deus: pſonis ſingulis in ea/
dem trinitate ꝯueniūt Quis eni vł vnuꝫ
deū qḋ eſt ip̄a trinitas: vł patrē vł filiuꝫ:
vel ſpm̄ ſpūmſctm̄ audeat dicere: aut nō vi
uētē: aut nihil ſentiētem vł intelligentem:
aut in ea natura q̄ inter ſe p̄dicantur: eq̄les
quēqꝫ eſſe coꝝ moꝛtalē ſiue coꝛꝛuptibileꝫ:
ſiue mutabilē: ſiue coꝛpoꝛeuꝫ. aut q̄ſq̄ꝫ ibi
neget aliquē potētiſſimū: iuſtiſſimū: ſpecio
ſiſſimū: optimū: beatiſſimū. Si ergo h̄ at/
qꝫ hmōi om̄ia: et ip̄a trinitas: ⁊ i ea ſingu/
li dici poſſūt: vbi aut quō trinitas appare/
bit: redigamꝰ itaqꝫ p̄us hec plrima ad ali/
quā paucitateꝫ. Que vita eni diciť in deo:
ip̄a eſt eſſentia eius atqꝫ natura. Nō itaqꝫ
deus viuit niſi vita qḋ ip̄e ſibi eſt. Hec aūt
vita nō talis eſt; q̄lis ineſt arboꝛi: vbi nllꝰ
eſt intellectus: nullꝰ eſt ſenſus. nec talis q̄/
lis ineſt pecoꝛi. habet eni vita peccoꝛis ſen
ſum qnqꝑtituꝫ: ſꝫ intellectū habꝫ nulluꝫ.
At illa vita q̄ deus ē ſentit atqꝫ itelligit om
nia: ⁊ ſentit mēte nō coꝛpoꝛe: qꝛ ſpūs ē deꝰ
Non aūt ſicut aialia q̄ habēt coꝛꝑa: ꝑ coꝛ/
pus ſentit aia. Nō eni ex aia ꝯſtat ⁊ coꝛꝑe
Ac per hoc ſimplex illa natura ſicut intelli
git ſentit: ſic ſentit intelligit. Ideqꝫ ſenſus
q intellectꝰ eſt illi. Nec ita ut aliqn̄ eē deſi/
ſtat: aut ceperit. Immoꝛtalis ē eni nec fru
ſtrā de illo dictū eſt ꝙ ſolus habeat imoꝛta
litatē. Nā imoꝛtalitas eiꝰ vere imoꝛtalitas
ē: in cuius natura nulla eſt ꝯmutatio. Ip
ſa eſt etiā vera eternitas q̄ eſt immutabilis
deꝰ ſine initio: ſine fine ꝯſeq̄ni ⁊ incoꝛꝛup
tibilis. Vna ergo eadēqꝫ res diciť ſiue di/
cať eternus deus: ſiue immoꝛtalis: ſiue in
coꝛꝛuptibilis: ſiue imutabilis. Itēqꝫ cū di
ciť viuēs ⁊ intelligēs: qḋ eſt utiqꝫ ſapiēs:
h oc idem diciť. Non eni ꝑcipit ſapiētiā q̄
ſit ſapiēs: ſꝫ ip̄e ſapiētia eſt. Et hec vita ea
dēqꝫ virtꝰ ſiue potētia: eadēqꝫ ſpecies qua
potēs atqꝫ ſpecioſꝰ diciť. Quid eni potēti
Sap. 8 us ⁊ ſpecioſius ſapiētia: que attingit a fine
vſqꝫ ad finē foꝛtiť: ⁊ diſponit oīa ſuauiter.
Bonitas etiā atqꝫ iuſticia nūqd int̄ ſe i na
tura dei: ſicut in eius opibꝰ diſtāt: tanq̄
due diuerſe ſint q̄litates dei: vna bonitas:
alia iuſticia. Nō vtiqꝫ. Sꝫ que iuſticia ip̄a
bonitas: ⁊ q̄ bonitas ip̄a btitudo. Incoꝛꝑ
alis aūt vł incoꝛpoꝛeꝰ ideo diciť deus: vt
ſpūs credať. vł itelligať eē nō coꝛpꝰ. Pro
inde ſi dicamꝰ: etnꝰ: imoꝛtalis: icoꝛꝛupti/
bilis: imutabilis: viuꝰ: ſapiēs: potēs: ſpe/
cioſus: iuſtus: bonꝰ: btūs ſpūs. hoꝝ oim
nouiſſimū qḋ poſui: q̄ſi tantūmō videť ſig
nificare ſubſtātiā. cetera ꝟo huiꝰ ſubſtātie
q̄litates. ſꝫ nō ita eſt in illa ieffabili ſimplici
qꝫ natura. Quicqd eni ſm̄ q̄litates illi dici
videť: ſm̄ ſubſtātiā vł eſſentiā ē itelligēdū
Abſit eni vt ſpūs ſm̄ ſubſtātiā dicať deus
et bonꝰ ſm̄ q̄litatē. ſꝫ vtrūqꝫ ſm̄ ſubſtātiā.
Sic oia cetera q̄ ꝯmemoꝛauimꝰ. vn̄ in ſu/
perioꝛibꝰ libꝛis mlta iā diximꝰ. De q̄tuoꝛ
igiť p̄mis q̄ mō a nobis enumerata atqꝫ di
geſta ſūt. id eſt eternꝰ: imoꝛtalis: icoꝛꝛupti
bilis: imutabilis: vnū aliqd eligamꝰ: quia
vnū quatuoꝛ iſta ſignificāt. ſic iā diſſerui:
ne ꝑ mlta diſtēdať intētio: et illud potꝰ qḋ
poſitū eſt p̄us. id eſt eternꝰ: h̄ faciamꝰ ⁊ ḋ
quatuoꝛ ſecūdis: q̄ ſunt: viuus: ſapiēs: po
tēs: ſpecioſus. Et qm̄ vita q̄licūqꝫ ineſt ⁊
pecoꝛi cui ſapiētia nō ineſt. duo vero iſta
ſapiētia ſcꝫ atqꝫ potētia ita ſunt int̄ ſe i hoīe
ꝯparata: vt ſctā ſcriptura diceret. Melioꝛ
eſt ſapiēs q̄ꝫ foꝛtis Specioſa poꝛꝛo etiā coꝛ
poꝛa dici ſolēt. Vnū ex his q̄tuoꝛ qḋ eligi
mꝰ: ſapiēs eligať: q̄ꝫuis h̄ quattuoꝛ in deo
nō ineq̄lia dicēda ſint. Nomia eni quattu
oꝛ. res autē vna ē. De terti s ꝟo vltimis
quattuoꝛ q̄ꝫuis in deo idē ſit iuſtū eē quod
bonuꝫ: qḋ beatū. Idemqꝫ ſpm̄ eſſe: qḋ iu
ſtū et bonū ⁊ beatū eſſe: tn̄ qꝛ in hominibꝰ
pōt eſſe ſpūs non beatus: pōt ⁊ iuſtus ⁊
bonus nōdū btūs. Qui ꝟo btūs ē ꝓfecto
⁊ iuſtus ⁊ bonꝰ ⁊ ſpūs: h̄ potius eligamꝰ
qḋ nec in hoibꝰ eſſe ſine illis tribꝰ pōt: qḋ ē
beatus.

Qn̄ etiā ſi vnū aliqd eligať ex mlť qḋ dig
ne appelleť deꝰ: in ip̄a vna appellatōe trini
tas deitať poſſit itelligi. Capi. vj.

Nūc igiť cū dicimꝰ eternꝰ: ſapiēs:
btūs. hec tria ſunt trinitas que appellatur
deus. Redigamus qdem illa duodecim i
iſtam paucitatem trium: ſed eo modo foꝛſi
tan poſſumus et hec tria in vnū aliqḋ hoꝝ.

Nā ſi vna eadēq; res in dei natura pōt eē
ſapiētia ꝛ potētia: aut vita ꝛ ſapiētia: cur ñ
vna eadēq; res eē poſſit in dei natura eter/
nitas ꝛ ſapiētia: aut beatitudo ꝛ ſapiētia. ac
ꝑ h̄ ſic nihil intererat vtꝝ illa duodeciȝ: an
iſta tria diceremus: qñ illa mlta in iſtā redi/
gimus paucitatē. Ita nihil itereſt vtꝝ tria
iſta dicamus: an illud vnū in cuius ſingu/
laritate duo cetera ſilr redigi poſſe mōſtra/
uimus. Quis itaq; diſputādi mod⁹: q̄ nā
tandē vis intelligēdi atq; potētia: q̄ viuaci
tas rōnis: que acies cogitatiōis oſtēdet: vt
alia iā taceā: h̄ vnū qd̄ ſapiētia dr̄ de⁹: quō
ſit trinitas. Neq; eniȝ ſic nos de illo ꝑcipi/
mus ſapiētiā: ita deus de aliq̄: ſȝ ſua ē ipſe
ſapiētia: qꝛ nō ē alid̄ ſapiētia eius: aliud eſ/
ſentia: cui h̄ eſt eſſe qd̄ ſapiētie eſſe. Dicit̄ q
dē in ſcripturis ſāctis: xp̄s dei v̄tus: ꝛ dei
i Cor. j ſapiētia. Sȝ quēadmodū ſit intelligēdū: ne
p̄reȝ fili⁹ videat̄ facere ſapiētē. in libro. vii.
diſputatū ē. Et ad h̄ rō ꝑuenit: vt ſic ſit fili/
us ſapiētia de ſapiētia: quēadmodū lumen
d̄ lumine: deus d̄ deo. Nec alid̄ potuimus
inuenire ſpm̄ſcm̄: niſi ꝛ ip̄ȝ eē ſapiētiā: ꝛ ſi
mul oēs vnā ſapiētiā: ſic vnū deū: vnā eſſē
tiā. Hāc ḡ ſapientiā qd̄ eſt deus: quō intel
ligimus eſſe trinitateȝ ñ dixi: quō credim⁹
nā h̄ inter fideles nō dȝ hr̄e q̄ſtionē: ſȝ ſi ali
quo mō ꝑ intelligētiā poſſumus videre qd̄
credimus: qs iſte erit modus. Si eniȝ reco
lamus vbi nr̄o intellectui cepit in his libris
trinitas apparere: octauus ocurrit. Ibi qp
pe potuimus diſputādo erigere tēptauim⁹
mentis intentioneȝ ad intelligēdā illā p̄ſtā
tiſſimā imutabilē naturā qd̄ nr̄a mēs nō ē.
Quā tñ ſic itueban̄ur: vt nec lōge a nobis
eēt: vt ſup̄ nos eſſet: nō loco: ſȝ ip̄a ſui vene
rabili mirabiliq; p̄ſtantia: ita vt apd̄ nos eē
ſuo p̄nti lumine videret̄. In q̄ tñ nobis ad
huc nulla trinitas appebat: qꝛ nō ad eā que
rendā in fulgore illo firmā mētis aciē tene
bamus: tñ qꝛ nō erat aliq̄ moles vbi credi
oporteret magnitudineȝ duoꝝ vl̄ triū plus
eſſe q̄ȝ vnius cernebam⁹ vtcunq;. Sȝ vbi
i Io. 4 ventū eſt ad caritatem q̄ in ſancta ſcriptura
deus dicta eſt: eluxit paululū trinitas. id eſt
amans: ꝛ qd̄ amat̄: ꝛ amor. Sed qꝛ lux illa
ineffabilis nr̄m reuerberabat obtutuȝ: ꝛ ei
nōdū poſſe cōtemperari nr̄e mentis quodā/
mō ꝯuincebat̄ infirmitas: ad ip̄ius nr̄e mē
tis: ſc̄m q̄ȝ factus eſt hō ad imaginē dei: ve Gen.
lut familiariorē ꝯſiderationem reficiēdē la
borātis intētiōis cauſa: iter ceptuȝ diſpoſui
q; reflex imus. Et ide in creatura qd̄ nos
ſumus: vt iuiſibilia dei ꝑ ea q̄ facta ſunt cō Ro. j
ſpicere intellecta poſſemus: imorati ſum⁹
a. ix. vſq; ad. xiiij. librum. Et ecce iā quan
tū neceſſe fuerat: aut forte pluſq̄ȝ neceſſe fu
erat: exercitata in inferioribus intelligēd.
ad ſummā trinitatē q̄ deus eſt ꝯſpiciēdam
nos erigere volum⁹: nec valem⁹. Nō eni
ſic certiſſimas vidim⁹ trinitates: ſiue que
forinſecus d̄ rebus corꝑalib⁹ fiūt: ſiue cuȝ
ea ip̄a q̄ foriſecus ſenſa ſunt cogitant̄: ſiue
cū illa q̄ oriunt̄ in animo nec ꝑtinēt ad cor/
poris ſenſus: ſicut fides: ſicut virtutes q̄ ſūt
artes agēde vite: manifeſta ratiōe cernunt̄
et ſciētia ꝯtinētur: ſiue cum mēs ip̄a q̄ no/
uimus qcqd noſſe nos veracit̄ dicimus:
ſibi cognita eſt vl̄ ſe cogitat: ſiue cū aliquid
qd̄ ip̄a nō eſt eternū atq; immutabile ꝯſpi/
cit. Nō ergo ſic in his omnib⁹ certiſſimas
vidim⁹ trinitates: qꝛ in nobis fiunt vl̄ in
nobis ſunt: cū iſta meminim⁹ aſpicimus:
volum⁹. ita videmus etiā trinitatē deū: qꝛ
et illic intelligēdo ꝯſpicimus tāq; dicētem
et v̄bū eius id eſt patrē ꝛ filiū. atq; inde
procedentem caritatem vtriuſq; commu/
nem ſcȝ ſpiritūſcm̄. An trinitates iſtas ad
ſenſus nr̄os vl̄ ad aīmuȝ ꝑtinētes videm⁹
potius q̄ȝ credimus. deū v̄o eſſe trinitatē
credim⁹ potius q̄ȝ videmus. Qd̄ ſi ita ē:
ꝓfecto aut inuiſibilia eius ꝑ ea q̄ facta ſunt
nulla intellecta cōſpicimus: aut ſi illa ꝯſpici
mus: nō in eis ꝯſpicimus trinitatē: ꝛ ē illic
qd̄ ꝯſpiciamus: ꝛ ē qd̄ etiā nō ꝯſpectuȝ cre
dere debeamus. Cōſpicere aūt nos imuta
bile bonū qd̄ nos nō ſum⁹. liber. viij. oſtē
dit. ꝛ. xiiij. cū de ſapientia q̄ homini ex deo
eſt loq̄mur admōuit. Cur itaq; ibi ñ agno
ſcimus trinitateȝ. An hec ſapientia q̄ deus
dr̄ nō ſe intelligit: nō ſe diligit. Quis h̄ di/
xerit: aut qs eſt q nō videat: vbi nulla ſcien
tia eſt: nullo mō eſſe ſapiētia. Aut vero pu
tandū eſt ſapientiā q̄ deus eſt ſcire alia ꝛ ne
ſcire ſeipſam: vel diligere alia: nec dilige/
re ſeipſam: q̄ ſi dici ſiue credi ſtultum ꝛ im/
pium eſt. Ecce ergo trinitas ſapientia ſcȝ ꝛ
noticia ſui ꝛ dilectio ſui. Sic eniȝ ꝛ in hoie
inuenimus trinitatē. id eſt mentē ꝛ noticiā.

qua ſe nouit: ⁊ dilectioneꝫ qua ſe diligit.
Quō differat trinitas q̄ inuenit̄ in imagie
dei a trinitate que deus eſt. Ca. vij.

ſ Ed hec tria ita ſūt in hoīe: vt nō ipſa
ſint hō. Nō ē enim vt veteres diffi
nierūt: aīal rōnale mōtale. Illa ḡ ex
cellūt in hoīe: nō ipſa ſunt hō. Et vna pſona
id eſt ſingulus qſqꝫ hō hꝫ illa tria in mēte.
Q̄ḋ ſi etiā ſic diffiniamꝰ hoīeꝫ: vt dicamꝰ.
Hō eſt ſubſtātia rōnalis ↄſtās ex aīa ⁊ cor
pore: nō eſt dubiū: hoīem hr̄e aīaꝫ q̄ nō eſt
corpus: hr̄e corpus qḋ nō ē aīa. Ac ꝑ h̄ illa
tria nō hō ſūt: ſꝫ hoīs ſūt vl̄ in hoīe ſūt. De
tracto ēt corpe: ſi ſola aīa cogitet̄: aliqd eius
ē mēs tanq̄ꝫ caput eius vl̄ oculus: vl̄ facies
ſꝫ nō hec vt corpa cogitāda ſunt. Non igit̄
aīa: ſꝫ qḋ excellit in aīa mēs vocat̄. Nūqd
aūt poſſumus dicere trinitatē ſic eē in deo:
vt aliqd dei ſit: nec ipſa ſit deus. Quapropt̄
ſingulus qſqꝫ hō q̄ nō ſm oīa q̄ ad naturā
ꝑtinēt eius: ſꝫ ſm ſolā mentē imago dei dr̄
vna pſona ē: ⁊ imago ē trinitat' in mente.
Trinitas vō illa cuiꝰ imago eſt: nihil aliḋ
ē tota q̄ꝫ deus: nihil ē tota q̄ꝫ trinitas. Nec
aliqd ad naturā dei ꝑtinet qḋ ad illā nō ꝑti
neat trinitatē. Et tres pſone ſūt vniꝰ eſſen
tie: nō ſic ſingulus qſqꝫ hō vna pſona. Itē
q̄ꝫ in h̄ magna diſtātia eſt: q' ſiue mentē di
camꝰ in hoīe: eiuſqꝫ noticiā ⁊ dilectionē: ſi
ue memoriā: intelligētiā: volūtatē nihil mē
tis meminimus niſi ꝑ memoriā: nec itelligi
mus niſi ꝑ itelligētiā: nec amamꝰ niſi ꝑ vo
luntatē. At vō in illa trinitate qs audeat di
cere prēꝫ nec ſeipſm nec filiū nec ſpm̄ſcm̄ in
telligere niſi ꝑ filiū: vl̄ diligere niſi ꝑ ſpiritū
ſanctū. ꝑ ſe aūt meminiſſe tm̄mō vl̄ ſui vl̄ fi
lij vl̄ ſpūſſancti. eodēqꝫ mō filiū nec ſui nec
pr̄is meminiſſe niſi ꝑ prēꝫ nec diligere niſi
ꝑ ſpiritūſanctū. ꝑ ſe aūt nō niſi intelligere ⁊
prēꝫ ⁊ ſeipm ⁊ ſpiritūſanctū. Silr̄ ⁊ ſpiritū
ſanctū ꝑ prēꝫ meminiſſe ⁊ pr̄is ⁊ filij ⁊ ſui:
⁊ ꝑ filiū intelligere ⁊ prēꝫ ⁊ filiū ⁊ ſeipm. ꝑ
ſe aūt nō niſi diligere ⁊ ſe ⁊ prēꝫ ⁊ filiū. tan
q̄ꝫ memoria ſit pr̄ ⁊ ſua ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. fi
lius aūt itelligētia ⁊ ſua ⁊ pr̄is ⁊ ſpūſſancti.
Spūs vō ſcūs caritas ⁊ ſua ⁊ pr̄is ⁊ filij.
Quis hec ī illa trinitate opinari vl̄ affirma
re pſumat. Si eniꝫ ſolus ſibi filiꝰ intelligit
vt intelligētia ſit: ⁊ ſibi ⁊ prī ⁊ ſpūſſancto:
ad illā redit̄ abſurditatē vt pr̄ nō ſit ſapiens
de ſeipſo ſed de filio: nec ſapiētia ſapiētiā ge
nuerit: ſꝫ ea ſapiētia pr̄ dicat̄ ſapiēs eē quaꝫ
genuit. Vbi eni nō eſt itelligētia: nec ſapiē
tia pōt eſſe. ac ꝑ h̄ ſi pr̄ nō intelligit ipſe ſibi:
ſꝫ filiꝰ intellit prī: ꝓfecto filius prēꝫ ſapien
tē eſſe facit. Et ſi h̄ eſt deo eſſe qḋ ſape: ⁊ ea
illi eſſentia ē q̄ ſapiētia: nō filiꝰ a prē qḋ ve
rū eſt: ſꝫ a filio potius hꝫ pr̄ eſſentiā: qḋ ab
ſurdiſſimū atqꝫ falſiſſimū ē. Hāc abſurdi
tatē nos ī libro. vij. diſcuſſiſſe: ↄuiciſſe: ab
ieciſſe: certiſſimū eſt. Eſt ḡ deus pr̄ ſapiēs
ea q̄ ipſe ſua eſt ſapiētia: ⁊ filiꝰ ſapiētia prīs
de ſapiētia qḋ eſt pr̄: de q̄ genitus ē filius.
Quocirca ↄſequent̄ ē ⁊ intelligens pr̄ ea q̄
ipſe ſua eſt intelligētia. neqꝫ eniꝫ eēt ſapiēs
q nō eſſet intelligēs. filius aūt intelligentia
pr̄is de intelligētia genitus qḋ eſt pr̄. h̄ ⁊ ḋ
memoria nō incōuenient̄ dici pōt. Quō ē
eni ſapiēs q nihil meminit: vl̄ ſui nō memi
nit. Proinde qꝛ ſapiētia pr̄: ſapiētia filius
ſic ſibi meminit pr̄. ita filius. ⁊ ſic ſui ⁊ filij
meminit pr̄: memoria nō filij: ſꝫ ſua. ita ſui
⁊ pr̄is meminit filius memoria nō pr̄is: ſꝫ
ſui. Dilectio quoqꝫ vbi nulla eſt: qs vllā di
cat eſſe ſapientiā. Ex quo colligit̄ ita eē prī
dilectionē ſuā: vt intelligentiā ⁊ memoriaꝫ
ſuā. Ecce ḡ tria illa. id ē memoria: intelligē
tia: dilectio ſeu volūtas: in illa ſūma ⁊ imu
tabili eſſentia qḋ eſt deus: nō pr̄ ⁊ filius et
ſpūſſcūs ſunt: ſꝫ pr̄ ſolus. Et qꝛ filius quo
qꝫ ſapiētia eſt genita de ſapiētia. ſic nec pat̄
ei: nec ſpūſſcūs intelligit: ſed ipſe ſibi. ita nec
pr̄ ei meminit: nec ſpūſſcūs ei diligit: ſꝫ ipſe
ſibi. Sua eniꝫ ē ⁊ ipſe memoria: ſua itelligē
tia: ſua dilectio. Sed ita ſe hr̄e: de prē illi eſt
de quo natus eſt. Spūs etiā ſcūs qꝛ ſapien
tia ē ꝓcedēs de ſapiētia: nō prēꝫ hꝫ memo
riā: ⁊ filiū itelligentiā: ⁊ ſe dilectionē. neqꝫ
eniꝫ ſapiētia eſſet ſi alius ei meminiſſet. ei
qꝫ alius intelligeret: ac tantūmō ſibi ipſe di
ligeret. Sꝫ ipſe hꝫ hec tria: ⁊ ea ſic hꝫ: vt hec
ipſa ipſe ſit. Verūtn̄ vt ita ſit: inde illi eſt vn̄
ꝓcedit. Quis ḡ hoīum pōt illā ſapientiā q̄
nouit deus oīa: ita vt nec ea q̄ dicunt̄ ꝑteri
ta: ibi ꝑtereāt: nec ea q̄ dicunt̄ futura: quaſi
deſint expectent̄ vt veniāt: ſꝫ ⁊ ꝑterita ⁊ fu
tura cū pſentibꝰ ſint cūcta pn̄tia: nec ſingu
la cogitent̄: ⁊ ab alijs ad alia cogitāda tran
ſeat̄: ſꝫ in vno ↄſpectu ſil' pſto ſint vniuerſa
Quis inq̄ꝫ hoīm cōprehēdit ſapiētiā: eādē
qꝫ prudētiā: eādēqꝫ ſciaꝫ: qnqdeꝫ a nobis
nec nr̄a cōphēdunt̄. Ea qppe q̄ vl̄ ſenſibꝰ

itelligẽtie nr̄e aſſunt: poſſum⁹ vtcūq3 ↄſp
cere. ea vo q̄ abſūt: τ tn̄ affuerūt p memo/
riā nouim⁹ q̄ obliti n̄ ſum⁹. Nec ex futuris
pterita: ſ3 futura ex pteritꝭ n̄ tn̄ firma cogni
tiõe ↄijcim⁹. Nā q̄ſdā cogitatiões nr̄as q̄s
futuras velut māifeſtius atq3 certius. ꝓxi
mas q̄ſdā ꝓſpicim⁹: mẽoria faciente id agi
mus: cū agere valem⁹ q̄ tū valemus: q̄ ad
ea n̄ videt̄ q̄ futura ſūt: ſ3 ad pterita ptinere
Qd̄ l3 expiri in eis dictis vl̄ cāticis: quoꝝ
ſeriē memorit̄ reddim⁹. Niſi eniz puideri
mus cogitatiõe qd̄ ſeqt̄: n̄ vtiq3 diceremus.
Et tn̄ vt puideamus: nõ ꝓuidẽtia nos in/
ſtruit: ſ3 mẽoria. Nā donec finiat̄ oē qd̄ di
cim⁹ ſiue canim⁹: nihil ē qd̄ n̄ ꝓuiſu3 ꝓſpe
ctūq3 ꝓferat̄. Et tn̄ cū id agim⁹ n̄ dicimur ꝓ
uidenti: ſ3 memorit̄ canere vl̄ dicere. τ q̄ h̄
in mltis ita ꝓferēdis valēt plurimū: n̄ ſolet
coꝝ ꝓuidẽtia: ſ3 memoria pdicari. fieri iſta
i aīo vl̄ ab aīo nr̄o nouim⁹: τ certiſſimi ſu/
mus. Quõ aūt fiāt: q̄nto attētius volueri/
mus aduertere: tāto magis nr̄ τ ſmo ſuccū
bit: τ ip̄a nõ pdurat intentio: vt ad liqdū ali
qd nr̄a intelligẽtia: τ ſi nõ lingua: ꝑueniat.
Et putam⁹ nos vtrū dei ꝓuidẽtia eadē ſit
q̄ memoria τ itelligẽtia: q nõ ſingula cogi/
tāda aſpicit: ſ3 vna eťna τ imutabili atq3 i/
effabili viſiõe cõplectit̄ cūcta q̄ nouit: tanta
mētꝭ ifirmitate poſſe cõpꝛehēdere. In hac
Ps.138 igit̄ difficultate τ anguſtia: libet exclamare
ad deū viuū. Mirificata ē ſcia tua ex me: i
ualuit: τ n̄ potero ad illā. Ex me qppe itelli
go q̄ ſit mirabilis τ incõpꝛehenſibilis ſcia
tua q̄ me feciſti: qn̄ nec meipm̄ cõpꝛehende
re valeo quē feciſti: τ tn̄ in mediatiõe mea
exardeſcet ignis vt querā faciē tuam ſemp.
Ps.38. De ſpeculo in q̄ p imaginē dei trinitas eiuſ
vtcunq3 intellecta ↄſpicit̄. Ca. viij.

Incorporalē ſbā3 ſcio eſſe ſapiētiā: τ
lumē eſſe i q̄ vident̄ q̄ oculis carna
1 Cõ.13 lib⁹ vident̄: τ tn̄ vir tātus taq3 ſpiri
tal̄. Videm⁹ nūc inqt p ſpeculū in enigma
te: tūc aūt facie ad faciē. Quale ſit τ qd̄ ſit h̄
ſpeculū ſi q̄ramus: ꝓfecto illd̄ occurrit qd̄ i
ſpeculo niſi imago n̄ cernit̄. Hoc ḡ facere
2 Cõ.3 conati ſum⁹ vt p imaginē hāc qd̄ nos ſum⁹
viderem⁹ vtcūq3 a q̄ facti ſum⁹: tanq3 p ſpe
culū. Hoc ſignificat ēt illd̄ qd̄ ait idē apl̄s.
Nos āt releuata facie gl̄am dn̄i ſpeculātes
in eādez imaginē trāſformamur de gl̄ia in
gl̄a3 tāq3 a dn̄i ſpū. Speculātes dixit: p ſpe
culū videntes: n̄ d̄ ſpecula ꝓſpicientes. Qd̄
in greca lingua n̄ eſt ābiguū vn̄ i latinā trāſ
late ſūt apl̄ice lr̄e. Ibi qppe ſpeculū vbi ap/
parēt imagines reꝝ a ſpecula de cuius alti/
tudine lõgius aliqd intuemur: etiā ſono v
bi diſtat oīno: ſatiſq3 appet apl̄m a ſpeculo: Vbi. 8
n̄ a ſpecula dixiſſe: gl̄a3 dn̄i ſpeculātes. qd̄
vo ait. In eadez imaginē trāſformamur:
vtiq3 imaginē dei vult intelligi. eādēq3 di/
cens: iſtā ip̄am ſc3. id eſt q̄ ſpeculamur: q2 1 Cõ. ij
eadez imago eſt gl̄ia dei. ſicˉ alibi dicit. Vir
qdē nõ d3 velare caput: cū ſit imago τ gl̄ia
dei. De qbus vobis iā in libꝛo duodecimo
diſſeruim⁹. Trāſformamur ḡ dixit: de foꝛ
ma in formā mutamur: atq3 trāſim⁹ d̄ foꝛ/
ma obſcura in formā lucidā: q2 τ ip̄a obſcu
ra imago dei eſt: τ ſi imago ꝓfecto etiā gl̄ia
in q̄ hoies creati ſumus: p̄ſtātes ceteris aīa
libus. De ip̄a qppe natura hūana dictū eſt 1 Cõ. ij
Vir qdem nõ d3 velare caput cū ſit imago
gl̄ia dei. Que natura in reb⁹ creatis excel/
lentiſſima: cū a ſuo creatoꝛe ab ipietate iuſti
ficat̄: a deformi forma formoſa3 trāſfert̄ in
formā. Eſt qppe τ in ip̄a ipietate quāto ma
gis dānabile vitiu3: tāto certius natura lau
dabil̄. E pp h̄ addidit. De gl̄ia in gl̄am.
de gl̄ia in creatiõis: in gl̄am iuſtificatiõis.
Quāuis poſſit h̄ τ alijs modis intelligi: qꝛ
dictū eſt: de gl̄ia in gl̄am. de gl̄ia fidei i glo
riam ſpeciei: de gloria qua filij dei ſumus:
in gl̄am qua ſimiles ei erimus: quoniā vi/
debimus eū ſicuti eſt. Qd̄ h̄ vo adiūxit: Tā 1 Jo.3
q̄ a dn̄i ſpiritu: oſtendit: gr̄a dei nobis cõ/ 2 Cõ.3
ferri tā optabilis trāſformationis bonū.
De enigmate τ tropicis locutiõib⁹. c. ix.

Hec dicta ſunt pp qd̄ ait apl̄us: nūc p
b ſpeculū nos videre. Quia vo addit
in enigmate: mltis h̄ incognitū eſt q
eas lr̄as neſciunt: in qbus eſt doctrina q̄dā
de locutionū modis q̄s greci tropos vocāt
eoq3 greco vocabulo etiā nos vtimur ꝓ la
latino. Sicˉ eni3 ſcemata vſitatius dicimus
quā figuras: ita vſitatius dicimus tropos
q̄ modos. Singuloꝝ aūt modoꝝ ſiue tro
poꝝ nomina: vt ſingl̄a ſingl̄is referāt̄: dif
ficillimū eſt τ inſolentiſſimū latine enūcia/
re. Vn̄ qdā interp̄tes nr̄i: qd̄ ait apl̄s: que
ſunt in allegoꝛia: nolentes grecū vocabulū Gal.4
ponere: circūloquendo interp̄tati ſunt dicē
tes: q̄ ſunt aliud ex alio ſignificantia. Hu/
ius autez tropi. id eſt allegorie plures ſunt

ſpecies: in q̄bus ē etiā qđ đr enigma. Diſ/
finitio aūt ipi⁹ nōis generalis: oēs: ēt ſpe/
cies cōplectat: neceſſe eſt. Ac ꝑ h̄ ſicut ois
equ⁹ aial ē: nō omne aial equ⁹ ē: ita oē enig
ma allegoria ē: nō ois allegoria enigma ē.
Quid ē allegoria niſi tropus: vbi ex alio
aliud intelligit: qle illo ē ad theſſalonicēſes
j Thes. 5 Itaq3 nō dormiam⁹ ſic ⁊ ceteri. ſed vigile
mus ⁊ ſobrij ſim⁹. Na3 q dormiunt nocte
dormiūt: ⁊ q inebriant nocte ebrij. ſūt. nos
aūt q diei ſum⁹: ſobrij ſim⁹. S3 hec allego
ria: nō ē enigma. Nā niſi multu tardis ite
ſenſus ipromptu ē. Enigma ē āt vt breuit
Prue. 30 explicē obſcura allegoria: ſic ē. Sāguiſuge
erāt tres filie. ⁊ q̄cūq3 ſimilia. S3 vbi alle/
goriā noiauit ap̄lus: nō in ꝟbis eā repit: ſ3
i fcō: cū ē duob⁹ filijs abrae: vno de ancilla
altero đ libera: qđ nō dictū: ſ3 etiā factū fuit
duo teſtamta itelligēda mōſtrauit: qđ anq3
exponeret obſcuꝝ fuit. ꝑinde allegoria tal
qđ ē gnāle nomē poſſet ſpālit enigma noia
ri. S3 q2 nō ſoli q eas lras neſciūt q̄o⁹ diſcū
tur tropi q̄rūt qđ dixerit ap̄ls: nūc i enigma
te nos videre: verūetiā q ſciūt: tñ qđ ſit illđ
enigma vbi nūc videm⁹ noſſe deſiderāt: ex
vtroq3 iuēiēda vna eſt ſnia: ⁊ ex illo ſc3 qđ
j Cō. 12 ait: videm⁹ nūc ꝑ ſpeculū: ⁊ ex illo qđ addi
dit: in enigmate. Vna ē eni3 cū tota ſic đr:
Ubi. s̄ videm⁹ nūc ꝑ ſpeculū in enigmate: ꝑinde
quātū mihi vr̄ ſic nōie ſpeculi imaginē vo/
luit intelligi: ita nōie enigmatꝭ q̄3uis ſilitu/
dinē: tñ obſcurā: ⁊ ad ꝑſpiciendū difficilē.
Cū igit ſpeculi ⁊ enigmatis nōie q̄cūq3 ſi/
litudies ab ap̄lo ſignificate itelligi pñt: que
acōmodate ſunt ad intelligēdū deū eo mō q̄
pōt: nihil tñ ē acōmodati⁹ q̄3 id qđ imago
eius nō fruſtra đr. Nemo itaq3 miret etiā
in iſto mō vidēdi q ꝯceſſus ē huic vite per
ſpeculū ſc3 i enigmate laborare nos vt quō
cūq3 videam⁹. Nomen q̄ppe h̄ nō ſonaret
enigmatis: ſi eēt facilitas viſiōis. Et h̄ eſt
grādius enigma: vt nō videam⁹ qđ nō vi
dere nō poſſum⁹. Quis eni nō videt cogi
tationē ſuā. Et qs videt cogitationē ſuam.
nō oculis carnalib⁹ dico: ſ3 ipo iteriore cō
ſpectu. Quis nō eā videt: ⁊ qs eā videt: q̄ñ
q̄dē cogitatio viſio eſt ai quedā: ſiue aſſint
ea q̄ oculis quoq3 corporalibus videāt: vel
ceteris ſentiant ſenſibus. ſiue non aſſint: ⁊
coꝝ ſilitudines cogitatione cernant: q̄ nec
corpalia ſūt: nec corpaliū ſilitudines. ſicut
ꝟtutes ⁊ vitia: ſic ipa deniq3 cogitatio co/
gitat. ſiue illa q̄ ꝑ diſciplinas tradunt libe/
raleſq3 doctrinas. ſiue iſtoꝝ oium cauſe ſu
periores atq3 rōnes in natura imutabili cogi
tent: ſiue etiā mala ⁊ vana ac falſa cogitem⁹
vl nō ꝯſentiēte ſenſu: vel errante ꝯſenſu.
Quō ꝑ inſpectionē ꝟbi qđ ē in cogitatiōe
mentis humane ad agnitionē ꝟbi qđ de⁹
eſt aliquatenus poſſit accedi.

Ca. x.

Ed nūc de his loq̄mur q̄ nota cogi/
tamus ⁊ habemus in noticia etia3 ſi
nō cogitemus. ſiue ad cōtēplatiuam
ſcia3 ptineāt: q̄3 ꝑꝑe ſapientiā dicimus. ſiue
ad actiuā: q̄3 ꝑpꝛie ſciētiā nūcupandā eſſe
diſſeruimus. Simul eni3 vtrūq3 mētis eſt
vni⁹: ⁊ imago dei vna. Cū ꝟo de in erio
re diſtinctius ⁊ ſeorſu3 agit tūc nō ē vocan
da imago dei: q̄3uis ⁊ tūc in ea nōnulla re/
periat ſilitudo illi⁹ trinitatꝭ: qđ in tertiode/
cimo volumine oſtēdim⁹. Nūc ē ſilr de vni/
uerſa ſciētia hoīs loq̄mur: in q̄ nobis nota
ſunt q̄cūq3 ſunt nota: q̄ vtiq3 ꝟa ſūt alioq̄n
nota nō eēnt. Nemo enim falſa nouit: niſi
cū falſa eſſe nouit. Qđ ſi nouit: veꝝ nouit.
Veꝝ eſt eni3 q̄ illa falſa ſunt. De his ergo
nūc diſſerim⁹ q̄ nota cogitamus: ⁊ nota ſūt
nobis etiā ſi nō cogitent a nobis. S3 certe
ſi ea dicere velim⁹: niſi cogitata nō poſſu/ Sap. 2
mus. Nā ⁊ ſi ꝟba nō ſonēt: i corde ſuo dic
vtiq3 cogitat. Vñ illud ē in libro ſapiētie.
Dixerūt apđ ſe cogitātes ñ recte. Expoſuit
eni3 qđ ſit: dixerūt apđ ſe. cum addidit: co/ Mat. 9
gitātes. Huic ſile ē i euāgelio: q̄ qdā ſcri/
be cū audiſſent a dño dictū paralitico. Cōfide
fili remittunt tibi peccata tua: dixerūt intra Ibidē
ſe: hic blaſphemat. Quid eſt eni3 dixerunt
intra ſe: niſi cogitādo. Deniq3 ſeqt. Et cu3
vidiſſet ieſus cogitatiōes eoꝝ dixit. Vt qđ Luc. 5
cogitatꝭ mala in cordib⁹ vr̄is. Sic mathe/
us. Lucas aūt hoc idē ita narrat. Ceperūt
cogitare ſcribe ⁊ phariſei: dicētes. Quis ē
qui loquit blaſphemias. Quis pōt dimitte
re peccata: niſi ſolus deus. Vt cognouit āt
cogitationes eoꝝ ieſus: rñdens dixit ad il/ Sap. 2
los. Quid cogitatis in cordibus veſtris.
Quale eſt in libro ſapientie: dixerunt cogi
tātes: tale hic eſt: cogitauerūt dicētes. Et il
lic eni3 ⁊ hic oſtendit intra ſe atq3 in corde

Mat.9 ſuo dicere. id eſt cogitādo dicere. Dixerūt
qppe itra ſe. ⁊ dictū ē eis. Quid cogitis. et
Luc.12 de illo diuite cui⁹ vberes fruct⁹ ager attulit
ait ipē dñs. Et cogitabat itra ſe dicēs. q̄dā
ḡ cogitatiōes locutiōes ſunt cordis. vbi et
os eius eſſe dñs oſtēdit cū ait. Nō qđ itrat
in os coingnat hoiem: ſʒ qđ ꝓcedit ex ore
Mat.15 h̄ coingnat hoiez. Vna ſnia duo q̄dā hois
ora cōplexus ē. vnū corpis: alterū cordis.
Nā vtiqʒ vñ illi hoiez putauerūt ingnari i
os itrat corpis. Vñ aūt dñs dixit ingnari
hoiez: de cordis ore ꝓcedit. Ita qppe expo
ſuit ipē q̄ dixerat. Nā paulopoſt de hac re
diſcipulis ſuis. Adhuc inq̄t ⁊ vos ſine itel
Ibidez lectu eſtis. Nō intelligitis: q̄ oē qđ in os i
trat in ventrez vadit ⁊ in ſeceſſum emittit̄.
Hic certe aptiſſime demonſtrauit os cor/
poris. At i eo qđ ſequit̄ os cordis oñdēs.
Que aūt inq̄t ꝓcedūt de ore: de corde exeūt
Ibidez ⁊ ea coingnāt hoiez. De corde eniʒ exeunt
cogitatiōes male: ⁊ cetera. Quid hac expo
ſitione lucidius. Nec tñ q̄ dicimus locu/
tiōes cordis eſſe cogitatiōes; iō nō ſunt etiā
viſiōes exorte de noticie viſionib⁹: qñ ve/
re ſunt. Foris eniʒ cū ꝑ corpus hec fiūt: ali
ud eſt locutio aliđ viſio. Intus aūt cū cogi
tamus. Vtrūqʒ vnū eſt. Sicͭ auditio ⁊ vi/
ſio duo q̄dā ſunt iter ſe diſtātia in ſenſibus
corpis. in aīo aūt nō ē aliđ atqʒ aliđ videre
⁊ audire. Ac ꝑ h̄ cū locutio foris nō videat̄
ſʒ potius audiat̄. Locutiōes tñ iteriores h̄
eſt cogitatiōes viſas dixit a dño ſanctū euā
gelū nō auditas. Dixerūt inq̄t itra ſe: h̄ blaſ
Mat.9 phemat. Deinde ſubiūxit. Et cū vidiſſet ie
ſus cogitatiōes eoꝝ. Vidit ḡ qđ dixerunt:
Ibidez Vidit eniʒ cogitatiōe ſua cogitatiōes eoꝝ:
q̄s illi ſoli ſe putabant videre. Quiſqs igit̄
pōt intelligere vbū nō ſolū añq̄ʒ ſonet: ve
rūetiā añq̄ʒ ſonoꝝ eius imagines cogitatio
ne voluant̄. h̄ eniʒ ē qđ ad nullā ꝑtinet lin
guā eaꝝ ſcʒ q̄ lingue appellant̄ gentiū: qua
rū nr̄a lingua latina eſt. Quiſqs inq̄ʒ h̄ in/
telligere pōt: iam pōt videre ꝑ h̄ ſpeculū at
qʒ in hoc enigmate aliquā vbi illius ſilitu
dinē. de q̄ dictū eſt. In ꝑncipio erat vbū.
Ioh.j. ⁊ vbū erat apud deū: ⁊ deus erat verbuʒ.
Neceſſe eſt eniʒ cū vbū loqmur. id eſt qđ
ſcimus qđ loqmur ex ipa ſcientia quā me/
moria tenemus: naſcat̄ vbuʒ qđ eiuſmodi
ſit oīno cuiuſmodi eſt illa ſciētia de qua na/
ſcit̄. Formata qppe cogitatio ab ea re quaʒ
ſcimus: vbū ē qđ in corde dicim⁹: qđ nec
grecū eſt nec latinū: nec lingue alicuius alte
ri⁹: ſed cū id opus eſt in eoꝝ q̄b⁹ loqmur ꝑ
ferre noticiā aliqđ ſignū q̄ ſignificet̄: aſſu/
mit̄. Et pleruq̄ʒ ſonus: aliqñ etiā nutus. il
le aurib⁹. ille oculis exhibet̄: vt ꝑ ſigna cor
poralia etiā corpis ſenſib⁹ vbū qđ mente
gerim⁹ inoteſcat. Nā ⁊ innuere q̄d eſt niſi
quodāmō viſibilit̄ dicere. Eſt i ſcripturis
ſanctis hui⁹ ſnie teſtimoniū. Nā in euāge
lio ſm iohānez ita legit̄. Amē amē dico vo Ibi.13
bis q̄ vn⁹ ex vobis tradet me. Aſpiciebāt
ḡ adiuicē diſcipli: heſitātes de quo diceret.
Erat ḡ vnus ex diſcipulis eius in ſinu ieſu
quē diligebat ieſus. Inuenit ḡ huic ſimon
petrus: ⁊ dicit ei. Quis ē de quo dicit. Ec
ce inuēdo dixit: qđ ſonādo dicere nō aude/
bat. ſʒ hec atqʒ hmōi ſigna corpalia ſiue au
ribus ſiue oculis ꝑ̄ſentibus q̄b⁹ loqmur ex
hibemus. Inuēte ſunt lr̄e ꝑ q̄s poſſemus
⁊ cū abſentibus colloq. ſed iſta ſigna ſūt vo
cuʒ: cuʒ ipē voces in ſmone noſtro eaꝝ q̄s
cogitamus ſigna ſint rerum.

Sicut vbū hois ſignificat̄ ꝑ vocē vel qđ/
libet indiciū corpale: ita vbū dei manifeſta
tum eſſe ꝑ carnem. Ca. xi.

p Roinde vbū qđ foris ſonat ſignū
eſt vbi qđ intus lucet: cui magis v
bi cōpetit nomē. Nā illud qđ ꝓfert̄
carnis ore: vox vbi eſt. Verbūq̄ʒ ⁊ ipʒ di
cit̄ ꝓpter illud a quo vt foris appareret aſſū
ptum eſt. Ita eniʒ vbū noſtrum vox quo/
dāmō corpis fit aſſumēdo eā: in qua mani
feſtet̄ ſenſibus hoiuʒ: ſicut vbū dei caro fa Ioh.j.
ctuʒ eſt: aſſumēdo eam in q̄ ⁊ ipm manife/
ſtaret̄ ſenſibus hoium. Et ſicut vbū nr̄m
fit vox nec mutat̄ in voceʒ: ita vbū dei ca/ Vbi. ſ
ro q̄dē factuʒ eſt: ſed abſit vt mutaret̄ in car
neʒ. aſſumēdo qppe illā nō in eā ſe ꝯſumē
do: ⁊ hoc nr̄m vox fit: ⁊ illud caro factuʒ ē.
Quapropter q̄cunq̄ʒ cupit ad qualē cūq̄ʒ ſi
militudinē dei vbi: q̄uis ꝑ multa diſſimi
lē ꝑuenire: nō intueat̄ vbū noſtrum qđ ſo
nat i auribus: nec qñ voce profert̄: nec qñ
ſilentio cogitat̄. Omnium nāq̄ʒ ſonātium
vba linguaꝝ etiā in ſilentio cogitant̄: ⁊ car
mina ꝑcurrunt̄ aīo tacēte ore corpis. Nec
ſolū numeri ſyllabaꝝ: verūetiā modi cātile
naꝝ cum ſint corporales: ⁊ ad euʒ q̄ vocat̄

auditus ſenſum corporis ptinētes: p icor
porcas quaſdā imagines ſuas pſto ſunt co
gitātibus: ꝛ tacite cūcta iſta voluētibꝰ. Sꝫ
trāſcūda ſunt hec: vt ad illud pueniat̄ hoīs
verbū p cuiꝰ qlemcūqꝫ ſimilitudinē ſicut i
enigmate videat̄ vtcūqꝫ dei v̄bū. Non il/
Act. 6 lud qđ factū eſt ad illū vl' ad illū pphetaꝫ: ꝛ
de quo dictū eſt. Verbū aūt dn̄i creſcebat
Ro. 10 et multiplicabat̄. ꝛ de quo iterū dictum eſt:
j The. 2 Igit̄ fides ex auditu: auditꝰ aūt p verbum
xp̄i. Et iterū. Cū accepiſſetis a nobis ver
bū auditꝰ dei: accepiſtis: nō vt verbū ho/
minū: ſꝫ ſicut eſt vere verbū dei. Et innūera
bilia ſimiliter i ſcripturis dicūtur đ dei ver
bo: qđ i ſonis multaꝝ diuerſarūqꝫ lingua/
rū p corda ꝛ ora diſſemiat̄ humana. Ideo
aūt v̄bū dei dicit̄: quia doctrina diuina tra
Joh. j. ditur: nō humana. Sꝫ illud verbū dei que
Ibidē rimꝰ qualitcūqꝫ p hāc ſimilitudinē nūc vi/
Ibidē dere. de quo dictū eſt. Deus erat verbuꝫ.
Ecci. j. de quo dictū eſt. Oīa p ip̄m facta ſunt. de
quo dictū eſt: Verbū caro factū eſt. đ quo
dictū eſt: Fons ſapiētie verbū dei in excel
ſis. Perueniēdū eſt ergo ad illud verbuꝫ
hominis: ad v̄bum ratiōalis animāt̄: ad
verbū nō de deo nate: ſꝫ a deo facte imagi/
nis dei. qđ neqꝫ ꝓlatiuū eſt in ſono: neqꝫ
cogitatiuū in ſimilitudine ſoni: qđ alicuius
lingue eſſe neceſſe ſit: ſꝫ qꝫ oīa qbus ſigni/
ficat̄ ſigna: pcedit: ꝛ gignit̄ de ſciētia q̄ ma
net in animo: qn̄ eadē ſciētia intus dicit̄ ſi/
cuti eſt. ſimillima eſt eni viſio cogitatiōis:
viſiōi ſciētie. Nā qn̄ per ſonū dicit̄: vl' per
aliqđ corpale ſignū: nō dicit̄ ſicuti eſt: ſꝫ ſi/
cut pōt videri audiriue p corpus. Quādo
ergo qđ in noticia eſt: hoc eſt in verbo: tūc
eſt verū verbū ꝛ veritas: qlis expectat̄ ab
homine. vt qđ eſt in i iſta: hoc ſit ꝛ in illo.
qđ nō eſt in iſta: nō ſit ꝛ i illo. hic agnoſcit̄:
eſt eſt: non nō. Sic accedit quātuꝫ pōt iſta
ſimilitudo imaginis facte ad illā ſimilitudi
nē imaginis nate: qua deꝰ filius patri per
oīa ſubſtātialiť ſimilis pdicat̄. Aiaduerten
da eſt in hoc enigmate etiā iſta verbi dei ſi
Joh. j. militudo: quod ſicut de illo verbo dictum
eſt: Omnia per ip̄m facta ſunt: vbi deꝰ p
vnigenitum verbum ſuum predicat̄ vni/
uerſa feciſſe: Ita hominis opa nulla ſunt:
q̄ nō pus dicūtur in corde. Vnde ſcriptuꝫ
Ec. 37 eſt: Initium omnis operis verbum. Sed
etiā hic cū verū verbū eſt: tūc eſt initiū bo/
ni opis. Verum aūt verbū eſt cum de ſciē
tia bene opandi gignit̄: vt etiā ibi ſuet̄: eſt
eſt: nō nō: vt ſi eſt in ea ſciētia qua viuēdū
eſt: ſit ꝛ in verbo p quod opādū eſt. ſi nō.
nō. alioqn mēdaciū erit verbū tale: nō ve/
ritas: ꝛ inde peccatū: nō opus rectuꝫ. Eſt
ꝛ hec i iſta ſimilitudine v̄bi nr̄i ſimilitudo
verbi dei: qua poteſt eſſe verbū nr̄m quod
nō ſequat̄ opus. opus aūt eſſe nō pōt: niſi
pcedat verbū. Sic et verbū dei potuit eſſe
nulla exiſtēte creatura. Creatura vero nl'la
eſſe poteſt niſi p ip̄m per qđ facta ſunt oīa. Joh. j.
Ideoqꝫ nō deꝰ pater: nō ſpiritusſanctus:
nō ipa trinitas: ſꝫ ſolus filiꝰ qđ eſt verbuꝫ Joh. j.
dei caro factū eſt: qꝫuis trinitate faciēte. vt ſe
quēte atqꝫ imitāte verbo nr̄o: eius exēplū
recte viueremus. hoc eſt nullū habētes in
verbi nr̄i vel ꝯtemplatiōe vl' opatiōe men
datiū. Verū hec huius imaginis eſt quan
doqꝫ futura pfectio. Ad hanc ꝯſequendaꝫ
nos erudit magiſter bonus ſi de xp̄iana: 2 Co. 3
pietatiſqꝫ doctrina: vt reuelata facie: a le/
gis velamine qđ eſt vmbra futuroꝝ: glo/
riam dn̄i ſpeculātes: p ſpeculū ſcꝫ intuētes
in eādeꝫ imaginē trāſformemur de gloria
in gloriā tanqꝫ a dn̄i ſpiritu: ſecūdū ſupio/
rē de his verbis diſputatiōem. Cuꝫ ergo
hac trāſformatiōe ad pfectū fuerit hec ima/ j Joh. 3
go renouata: ſimiles deo erimus qm̄ vide j Co. 13
bimus eū nō p ſpeculū ſꝫ ſicuti eſt. qđ dicit
apl'us paulus facie ad faciē. Nūc vero in
hoc ſpeculo: in hoc enigmate: in hac quali/
cunqꝫ ſimilitudine. q̄nta ſit etiā diſſimilitu
do: quis pōt explicare. attingā tn̄ aliqua vt
valeo: qbus id poſſit aduerti.

Quātum diſtent a vera et perfecta ſimilitu
dine dei: q̄ in natura ment̄ vtcūqꝫ deo ſi/
milia reperiuntur. Capi. xij.

PRimo ipa ſcientia de qua veraciter
cogitatio nr̄a format̄: qndo q̄ ſcimꝰ
loqmur. qlis aūt q̄nta pōt homini/
ꝓuēire: quālibꝫ peritiſſimo atqꝫ doctiſſimo.
exceptis eni q̄ in animū veniūt a ſēſibꝰ cor
pis: ingbus tā multa aliter ſunt qꝫ videtur
vt eoꝝ veriſimilitudine nimiū ꝯſtipatus:
ſanus ſibi eſſe videatur q inſanit. Vnde
academica philoſophia ſic inualuit. vt de
omnibus dubitās mlto miſiꝰ inſaniret:
His ergo except̄ q̄ a corporis ſenſibꝰ in

animū venit: q̄n tū rerum remanet q̄ ita
ſciamus: ſicut nos viuere ſcimus. in quo
proꝛſus nō metuimus: ne aliqua veriſimi
litudine foꝛte fallamur: qm̄ certū eſt etiam
cum q fallitur viuere. Nec in eis viſis hec
habētur: q̄ obijciūtur extriſec⁹: vt in eo ſic
fallat̄ oculus: q̄madmodū fallit̄ cū in aqua
remus videt̄ infractus: ⁊ nauigātibus tur
res moueri: ⁊ alia ſexcēta q̄ alit̄ ſunt q̄ȝ vi/
dēt̄: qa nec p oculū carnis hoc cernit̄. In/
tima ſciētia eſt qua nos viuere ſcimus: vbi
ne illud qdem academicus dicere pōt: foꝛ/
taſſe doꝛmis ⁊ neſcis: ⁊ in ſomnis vides.
Viſa quippe ſomniātiū ſimillima eſſe vi/
ſis vigilātiū qs ignoꝛat. Sȝ q certus eſt d̄
vite ſue ſciētia: nō in ea dicit: ſcio me vigi/
lare: ſed ſcio me viuere. ſiue ergo doꝛmiat
ſiue vigilet: viuit. nec i ea ſciētia p ſomnia
falli pōt: qꝛ ⁊ doꝛmire: ⁊ in ſomnis videre
viuētis eſt. Nec illud poteſt academicus
ad verſ⁹ iſtā ſciētiam dicere: furis foꝛtaſſis
⁊ neſcis: qꝛ ſanoꝝ viſis ſimillima ſunt etiā
viſa furētiū. ſȝ qui furit viuit. Nec ꝯtra a/
cademicos dicit. ſcio me nō furere: ſȝ ſcio
me viuere. Nunq̄ȝ ḡ falli nec mētiri pōt:
q ſe viuere dixerit ſcire. Mille itaq̄ȝ fallaci
um viſoꝝ genera obijciant̄ ei q dicit: ſcio
me viuere. nihil hoꝝ timebit: qn̄ ⁊ qui falli
tur viuit. Sȝ ſi talia ſola ptinēt ad humanā
ſciētiam: p pauca ſunt niſi qꝛ i vno quoq̄ȝ
genere ita multiplicent̄ vt nō ſolū pauca nō
ſint: verūetiā reperiant̄ p infinitū numerū
tendere. Qui enim dicit: ſcio me viuere:
vnum aliquid ſcire ſe dic̄. Proinde ſi di/
cat: ſcio me ſcire me viuere: duo ſunt iam.
hoc vero quod ſcit hec duo: tertiū ſcire ē.
ſic poteſt addere ⁊ quartum: ⁊ innumera/
bilia ſi ſufficiat. Sȝ quia innumerabilē nu
merum vel comprehendere ſingula addē
do: vl̄ dicere innumerabiliter nō pōt: hoc
ip̄m certiſſime cōpꝛehēdit: ac dicit: ⁊ verū
hoc eſſe ⁊ tam innumerabile: vt vere eius
infinitum numerum nō poſſit cōpꝛehēde/
re ac dicere. hoc ⁊ i volūtate certa ſimiliter
aduerti poteſt. Quis eſt eni cui non impu
denter reſpondeatur: foꝛte falleris: dicēti
volo beat⁹ eē. Et ſi dicat. ſcio me h̄ velle:
⁊ h̄ me ſcire ſcio. iā his duob⁹ ⁊ tertiū pōt ad
dere q̄ h̄ duo ſciat: ⁊ q̄rtū q̄ h̄ duo ſcire ſe
ſciat: et ſimiliter in infinitum numerum
pergere. Itē ſi quiſpiā dicat: errare nolo:
nōne ſiue erret ſiue nō erret: errare tn̄ cum
nolle verū erit. Quis ē q huic nō impudētiſ
ſime dicat: foꝛſitā falleriſ: cū pfecto vbicūq̄ȝ
fallat̄. falli ſe tn̄ nolle nō fallit̄. Et ſi h̄ ſcire ſe
dicat addit q̄ntū vult reꝝ nūeꝝ cognitaꝝ: ⁊
numeꝝ eē pſpicit īfinitū. Qui eniȝ dic̄: no
lo me falli: ⁊ h̄ me nolle ſcio: ⁊ hoc me ſcire
ſcio: iā ⁊ ſi nō cōmoda locutiōe pōt hinc īfi/
nitū numeꝝ oſtēdere. Et alia repiunt̄ que
aduerſus academicos valeāt: q nihil ab ho
mine ſciri poſſe ꝯtēdūt. Sȝ modus adhibē
dus eſt: pſertiȝ qꝛ in ope iſto nō hoc ſuſcepi
mus. Sūt inde libri tres nri. pmo nr̄e con
uerſiōis tpe ſcripti: q̄s q potuerit ⁊ voluerit
legere: lectoſq̄ȝ ītellexerit: nihil eū pfecto q̄
ab eis ꝯ pceptionē veritatis argumēta mul
ta inuēta ſunt: pmouebunt. Cuȝ eniȝ duo
ſint genera reꝝ q̄ ſciunt̄: vnū eaꝝ q̄ p ſen/
ſus coꝛpis pcipit aius: alteꝝ eaꝝ q̄ p ip̄m
multa illi philoſophi garrierūt ꝯ coꝛpis ſen
ſus. animi aūt quaſdā firmiſſimas p ſeip̄m
pceptiones reꝝ veraꝝ: q̄le illud ē quod di/
xi: ſcio me viuere: nequaq̄ȝ in dubiū voca/
re potuerūt. Sȝ abſit a nobis vt ea q̄ p ſen/
ſus coꝛpis didicimus v̄a eſſe dubitemus.
p eos qppe didicimus celū ⁊ terrā: ⁊ ea q̄ i
eis nota ſunt nobis: q̄ȝtū ille q ⁊ nos ⁊ ipſa
ꝯdidit: inoteſcere nobis voluit. Abſit etiaȝ
vt ſcire nos negemus q̄ teſtimonio didici/
mus alioꝝ. alioqn eſſe neſcimus oceanuȝ.
Neſcimus eſſe terras atq̄ȝ vꝛbes q̄s cele/
berrima fama cōmēdat. Neſcimus fuiſſe
hoīes: ⁊ opa eoꝝ q̄ hiſtoꝛica lectiōe didici/
mus. Neſcimus q̄ q̄tidie vn̄cunq̄ȝ nūcian
tur ⁊ indicijs ꝯſonis ꝯteſtantibuſq̄ȝ firmā
tur. Poſtremo neſcimus in quibus locis
vel ex qbus hoībus fuerim⁹ exoꝛti: qꝛ hec
oia teſtimonijs credidimus alioꝝ. Quod
ſi abſurdiſſimuȝ ē dicere: nō ſolū noſtroꝝ:
verū etiā ⁊ alioꝝ coꝛpoꝛuȝ ſenſus plurimū
addidiſſe noſtre ſcientie ꝯfitendū eſt. Hec
igit̄ oia ⁊ q̄ p ſeip̄m: ⁊ que p ſenſus ſui coꝛ/
poꝛis: ⁊ q̄ teſtimonijs alioꝝ pcepta ſcit ani/
mus humanus: theſauro memoꝛie ꝯdita te
net. ex quibus gignit̄ verbum verum: qn̄
qd̄ ſcimus loqmur. ſed verbū an̄ omnē ſo/
nū: an̄ omnē cogitationē ſoni. Tūc enim ē
v̄bū ſimillimū rei note d̄ q̄ gignit̄ ⁊ imago
eius: quoniā de viſione ſcientie viſio cogi/

miōis exorit: qđ ē ꝟbū ligue nulli⁹: ꝟbū
veꝝ de re vera: nihil de ſuo habēs. ſ; totū
de illa ſciētia de qua naſcit. Nec itereſt qñ
id didicerit: q qđ ſcit loquit. aliquādo enim
ſtatim vt diſcit hoc dicit: dum tamen verbū
ſit veꝝ: id eſt de rebus notis exortū.

De ſcientia dei patris cui nihil cuiuſq; crea
ture indicijs ɔferat. Capi. xiij.

ſ Ed nunqd deus pater de quo natū
eſt verbū de deo deus: nunqd ergo
deus pater in ea ſapientia qđ eſt ipſe
ſibi: alia didicit p ſenſu; corpis ſui alia p ſe
ipm. Quis hoc dicat q nō aial rōnale: ſed
ſupra aiam rōnalē deū cogitat quātū ab eis
cogitari pōt q eū oibus aialib⁹ ꝛ oibus aīs
pferūt: q;uis p ſpeculū ꝛ in enigmate ɔijci
ēdo videāt: nōdū facie ad faciē ſicuti ē. Nū
qd deus pr ea ipa q nō p corpus: qđ eſt ei
nullū: ſed p ſeipm ſcit: aliūde ab aliquo didi
cit: aut nūcijs vl' teſtibus vt ea ſciret idiguit
Nō vtiq;. Ad oia qppe ſcienda q ſcit ſuffi/
cit ſibi illa pfectō. Hʒ qdē nūcios: id eſt an
gelos: nō tñ q ei q neſcit annūcient: nō eni
ſunt vlla q neſciat: ſ; bonū eoꝝ eſt de operi
bus ſuis eius ɔſulere veritatē. ꝛ h eſt ꝙ ei
dicunt nōnulla nūciare: nō vt ipe ab eis di
ſcat: ſed vt ab illo ipi p ꝟbū eius ſine corpo
rali ſono. nūciant etiā qđ voluerit ab eo miſ
ſi ad qs voluerit: totū ab illo p ꝟbū eius au
dientēs: id eſt in eius ꝟitate inueniētes qd
ſibi faciendū: qd: qbus: ꝛ qñ nunciādū ſit.
Mat. 6 Nā ꝛ nos oramus eu;: nec tñ neceſſitates
nr̄as docemus eū. Nouit eni;: ait ꝟbū ei⁹
pr veſter qd vobis neceſſariū ſit pⁱuſq; pe/
tatis ab eo. Nec iſta ex aliquo tpe cognouit
vt noſſet: ſed futura oia tpalia atq; in eis ēt
qd: ꝛ qñ ab illo petituri fueram⁹: ꝛ qs ꝛ de
qbus reb⁹ vl' exauditur⁹ vl' nō exauditur⁹
eēt. ſine initio añ pſciuit. Uniuerſas aute;
creaturas ſuas ſpiritales ꝛ corpales: nō q2
ſunt iō nouit: ſ; iō ſunt q2 nouit. Nō enim
neſciuit q fuerat creatur⁹. Q2 ḡ ſciuit crea/
uit: nō q2 creauit ſciuit. Nec aliter ea ſciuit
creata: q; creāda. Nō eni; eius ſapiētie ali
qd acceſſit ex eis: ſ; illis exiſtētibus ſic opō
tebat ꝛ qñ oportebat: illa māſit vt erat. Ita
Ecc. 13 ꝛ ſcriptū eſt in libro eccl'aſtico. Anteq; crea
rent oia nota ſūt illi. Sic ꝛ poſtq; ɔſūmata
ſunt. Sic inqt nō aliter: ꝛ anteq; crearent:
ꝛ poſtq; ɔſummata ſunt: ſic ei nota ſūt. Lō
ge eſt ḡ huic ſcientie: ſciētia nr̄a diſſimilis.
Que aūt ſciētia dei eſt: ipa ꝛ ſapiētia ꝛ que
ſapientia: ipa eſſentia ſiue ſubſtātia. Quia
in illius nature ſimplicitate mirabili: nō eſt
aliud ſapere q; eſſe: ſ; qđ eſt ſapere: h eſt et
eſſe. ſicut ꝛ in ſupioribus libris ſepe iā dixi
mus. Nr̄a ꝟo ſcientia in rebus plurimis
ppterea ꝛ amiſſibilis eſt ꝛ receptibilis: q2
nō hoc eſt nobis eſſe qđ ſcire vel ſapere: q/
niā eſſe poſſumus: etiā ſi neſciamus: neq;
ſapiamus ea q aliūde didicimus. Propt
hoc ſicut noſtra ſcientia illi ſcientię dei: ſic ꝛ
noſtrū ꝟbū qđ naſcit de noſtra ſcientia diſ
ſimile eſt illi ꝟbo dei: qđ natū eſt de patris
eſſentia. Tale eſt aūt ac ſi dicere;: de patris
ſcientia: de pr̄is ſapiētia: vl' qđ eſt expſſius
de patre ſcientia: de patre ſapientia.

De ſimilitudine ꝛ eq̄litate patris dei ꝛ vni
geniti eius cōſubſtantialis ꝛ coeterni.

Capitu. xiiij.

v Erbū ergo dei patris vnigenit⁹ dei
filius: p oia patri ſimilis ꝛ equalis
deus de deo: lumen de lumine: ſapi
entia de ſapiētia: eſſentia de eſſentia: ē hoc
oino qđ pr: nō tamen pr: q2 iſte filius: ille
pater. Ac p hoc nouit oia q nouit pr: ſed ei
noſſe de patre eſt ſicut eſſe. Noſſe enim ꝛ
eſſe illi vnū eſt. Et iō patri ſicut eſſe nō eſt a
filio: ita nec noſſe. Proinde tanq; ſeipm
dicēs: pr genuit ꝟbū ſibi equale p oia. Nō
eni; ſeipm integre pfecteq; dixiſſet: ſi aliqd
minus: aut amplius eſſet in eius ꝟbo quā
in ipo. Ibi ſūme illud agnoſcit: eſt ē: non
nō: ꝛ iō ꝟbū h vere veritas eſt. quoniā qc
qd eſt in ea ſcientia de qua genitu; eſt: ꝛ in
Joh. 1 ipo eſt. Qđ aūt in ea nō eſt: nec in ipo eſt.
Et falſum habere aliqd hoc ꝟbū nunq; pt
q2 imutabiliter ſic ſe h; vt ſe habet de quo
eſt. Nō eni; pōt filius a ſeipo facere qcquā
niſi qđ viderit patrē facientē. potenter hoc
nō poteſt: nec eſt infirmitas iſta: ſed firmi/
tas qua falſa eſſe nō pōt veritas. Nouit itaq;
q; oia deus pr in ſeipo: nouit in filio. Sed
in ſeipo tanq; ſeipm. in filio tanq; verbu;
ſuū qđ eſt de his oibus q ſunt i ſeipo. Oia
ſimiliter nouit ꝛ filius: in ſe ſcilicet tanq; ea
q nata ſunt: de his q pater nouit in ſeipſo.
In patre aūt tanq; ea de qbus nata ſunt: q
ipe filius nouit in ſeipo. Sciunt ergo inui
cem pater ꝛ filius: ſed ille gignēdo: ille na/

ſcēdo. Et oīa q̄ ſunt in eoꝝ ſcīētia in eoꝝ
ſapiētia: i eoꝝ eſſentia: vnuſqſqꝫ eoꝝ ſimꝉ
videt: nō pticulati: aut ſingulati velut alt/
nāte ꝯſpectu: hinc illuc: ⁊ inde huc. ⁊ rurſ⁹
inde vel inde in aliud atqꝫ aliud: vt aliqua
videre nō poſſit niſi nō vidēs alia. ſꝫ vt di
xi ſimul oīa videt: quoꝝ nullū eſt qđ nō ſē
per videt. Verbū aūt nr̄m illđ qđ nō habet
ſonū neqꝫ cogitatōēz ſoni: ſꝫ ei⁹ rei quā vi/
dēdo int⁹ dicim⁹ ⁊ ideo nulli⁹ lingue ē: atqꝫ
ide vtcūqꝫ ſimile ē. in h̄ enigmate illi ꝟbo
dei qđ etiā de⁹ ē: qm̄ ſic ⁊ h̄ de nr̄a naſcit̄:
q̄madmodū ⁊ illud d̄ ſciētia prīs natuꝫ eſt.
Nr̄m ergo tale ꝟbū qđ inenim⁹ eſſe vtcū
qꝫ illi ſimile quantū ſit etiā diſſimile: ſicut a
nobis dici potuerit: nō pigeat intueri.

Quā diſſimile ſit ꝟbū nr̄ꝫ mutabile a uer
bo dei icōmutabili et eťno. Capi. xv.

Vngd ꝟbū nr̄ꝫ d̄ ſola ſciētia noſtra
n naſcit̄. Nōne m̄lta dicim⁹ etiā que
neſcim⁹. Nec dubitātes ea dicim⁹
ſꝫ ꝟa eſſe arbitrātes: q̄ forte ſi ꝟa ſunt: in
ipis rebus d̄ qb⁹ loqmur n̄ in ꝟbo nr̄o ve
ra ſunt: qꝛ ꝟbū veꝝ nō eſt niſi qđ de re q̄
ſcit̄ gignit̄. Falſū eſt ergo iſto mō ꝟbū no
ſtrū: nō cū mētimur: ſꝫ cū fallimur. Cū au
tē dubitam⁹: nōdū eſt ꝟbū de re d̄ qua du
bitam⁹: ſꝫ d̄ ipa dubitatiōe ꝟbū eſt. Quā
uis eni nō nouerim⁹ an veruꝫ ſit vn̄ dubi
tamus: tn̄ dubitare nos nouim⁹: ac ꝑ hoc
cū hoc dicimus ꝟū verbū eſt: qm̄ qđ noui
mus dicimus. Quid ꝙ etiā mētiri poſſu/
mus. Qđ cū facimus: vtiqꝫ volētes ⁊ ſciē
tes falſū ꝟbū habemus. vbi verū ꝟbuꝫ ē
mētiri nos. hoc eni ſcimus. Et cū mētitos
nos eſſe ꝯfitemur: ꝟū dicimus. qđ ſcim⁹
eni dicimus. Scimus nāqꝫ nos eſſe mēti/
tos. Verbū aūt illud qđ eſt deus ⁊ potēti
us eſt nobis: h̄ n̄ pōt. Nō eni pōt facer̄ qc/
q̄ꝫ: niſi qđ viderit prēꝫ. faciētē ⁊ n̄ a ſeipſo
loqtur: ſꝫ a patre illi eſt oē qđ loqꝉ: cū ipm
pater vnice loqꝉ: ⁊ magna illius ꝟbi potē
tia eſt: nō poſſe mētiri: qꝛ nō pōt eſſe illic ē
⁊ nō: ſꝫ eſt eſt: nō nō. At eni nec ꝟbū dicē
dū eſt: qđ verū nō eſt. Si ita: libēs aſſenti
oꝛ. Quid cū verū eſt ꝟbū nr̄m: ⁊ ideo rec
te ꝟbū vocaꝉ: nūgd ſicͅ dici pōt vel viſio d̄
viſiōe: vel ſciētia de ſciētia: ita dici pōt eſſē
tia d̄ eēntia: ſicͅ illđ dei ꝟbū maxie dr̄ maxi
meqꝫ dicēdū eſt. Quid itaqꝫ: qꝛ nō hoc eſt

nobis eſſe qđ eſt noſſe. Multa qppe noui
m⁹ q̄ ꝑ memoriā quodāmō viuūt: ita ⁊ ob
liuione q̄dāmodo moriūꝉ. atqꝫ ideo cū illa
iā nō ſint in noticia nr̄a: nos tn̄ ſumus. Et
cū ſcientia nr̄a animo lapſa ꝑierit a nobis:
nos tn̄ viuimus. Illa etiā q̄ ita ſciūꝉ vt nū
q̄ꝫ excidere poſſint: quoniaꝫ pſētia ſunt: ⁊
ad ipſius animi naturā ptinēt: vt eſt illud
qđ nos viuere ſcimus. Manet eni hoc q̄ꝫ
diu animus manet: ⁊ qꝛ ſemꝑ manet ani/
mus: ⁊ hoc ſemꝑ manet. Id ergo ⁊ ſi qua
repiūtur ſimilia: in qbus imago dei potiꝰ
intuēda eſt: etiā ſi ſemꝑ ſciūꝉ: tn̄ qꝛ nō ſemꝑ
etiā cogitanꝉ: quomō de his dicaꝉ verbuꝫ
ſempiternū: cū verbū nr̄m noſtra cogitati/
one dicaꝉ: inuenire difficile eſt. Sēpiternū
eſt eni animo viuere. ſempiťnū eſt ſcire qđ
viuit. nec tn̄ ſempiťnū eſt cogitare vitā ſuā
vel cogitare ſciētiā vite ſue: quoniā cū ali/
ud atqꝫ aliud ceperit: hoc deſinet cogitare: q̄ꝫ
uis nō deſinat ſcire. Ex quo ſit vt ſi pōt eſ/
ſe in aīo aliq̄ ſcientia ſempiťna: et ſēpiterna
eſſe nō pōt eiuſdē ſciētie cogitatio: ⁊ ꝟbū
verū nr̄m intimū niſi nr̄a cogitatiōe nō di/
cit̄: ſolus deus intelligaꝉ habere verbū ſem
piternū ſibiqꝫ coeternū. Niſi forte dicēdū
eſt ipam poſſibilitatē cogitationis: quoniā
id qđ ſcit̄ etiā qn̄ nō cogitaꝉ: pōt tn̄ veracit̄
cogitari ꝟbū eſſe tā ꝑpetuū: q̄ꝫ ſcientia ip/
ſa ꝑpetua eſt. Sꝫ quō eſt ꝟbū qđ nōdū in
cogitatōis viſiōe formatū eſt: Quō erit ſi
mile ſciētie de qua naſcit̄ ſi eius nō habet
formā: ⁊ ideo iā vocaꝉ ꝟbū qꝛ pōt habere
Tale eſt eni ac ſi ꝑ h̄ dicaꝉ: ideo iā vocādū
eſſe ꝟbū: qꝛ pōt eſſe ꝟbū. Sꝫ qd eſt ꝙ po
teſt eſſe ꝟbū: ⁊ ideo iā dignū eſt verbi no/
mine. Quid ē in quā hoc formabile nōdū
q̄ꝫ formatū: niſi qddā mētis nr̄e qđ hac at/
qꝫ hac volubili quadā motiōe iactamus:
cum a nobis nūc hoc: nūc illud ſicut inuētū
fuerit vl' occurrerit cogitaꝉ. Et tūc fit verū
ꝟbum qn̄ illud qđ nos diximus volubili
motiōe iactare ad id qđ ſcimus ꝑuenerit: at
qꝫ inde formaꝉ eius omnimodā ſimilitudi
nē capiēs: vt quō res queqꝫ ſcit̄: ſic etiā co
giteꝉ: ſine voce: ſine vocis cogitatiōe: que
pfecto alicuius lingue eſt: ſi in corde dicaꝉ.
Ac ꝑ hoc etiā ſi ꝯcedamus ne de cōtrauer
ſia vocabuli laborare videamur: iam vocā
dum eſſe ꝟbū quiddā illud mētis nr̄e qđ

de nr̃a ſciētia formari põt etiã priuſq̃ȝ forma tũ ſit: q2 iam vt ita dicã formabile eſt: quis nõ videat: quãta hic ſit diſſimilitudo ab illo dei vbo qđ in forma dei ſic eſt: vt nõ aliquã fuerit formabile priuſq̃ȝ formatũ. nec aliqñ eē poſſit informe: ſȝ ſit forma ſimplex ꝛ ſimpliciter eq̃lis ei de quo eſt: ꝛ cui mirabiliter coeterna eſt.

An volubilitas cogitatiõis in deo eſſe credēda ſit. Capi. xvj.

Qua ppter ita dicit̃ illud dei vbũ vt dei cogitatio nõ dicat̃: ne aliqđ eſſe q̃ſi volubile credat̃ in deo: qđ nũc accipiat: nũc recipiat formã vt vbũ ſit: eãq̃ȝ poſſit amittere atq̃ȝ informiter quodãmõ voluta ri. Bene q̃ppe nouerat vba ꝛ vim cogitatiõis inſpexerat locutor egregius q dixit in carmine: ſecũq̃ȝ voluitat euēt9 belli varios id eſt cogitat. Nõ ergo ille dei fili9 cogitatio dei: ſȝ vbũ dei dicitur. Cogitatio q̃ppe nr̃a puenieñs ad id qđ ſcimus atq̃ȝ inde formata vbũ nr̃m eſt. Et ideo vbũ dei ſine cogitatiõe dei debȝ intelligi: vt forma ipſa ſimplex itelligat̃ nõ habēs aliqđ formabile qđ eſſe etiã poſſit informe. Dicunt̃ q̃dem etiã in ſcripturis ſanct̃ cogitatiões dei: ſed eo locutionis mõ: quo ibi ꝛ obliuio dei dicit̃: que vtiq̃ȝ ad ꝓprietatē deo nulla ē: Quã obrē cũ tãta ſit nũc in iſto enigmate diſſimilitudo dei ꝛ vbi dei: in qua tñ nõnulla ſimilitudo cõpta eſt: illud quoq̃ȝ fatēdũ eſt: qđ ēt cũ ſimiles ei erim9 qñ videbim9 cũ ſicuti eſt. qđ vtiq̃ȝ q dixit: hãc ꝑculdubio que nũc eſt diſſimilitudinē attēdit: nec tũc nature illi9 erimus eq̃les. Semꝑ eni natura minor eſt faciēte q̃ facta eſt. Et tũc q̃dē vbũ nr̃m nõ erit falſũ q2 neq̃ȝ mētiemur: neq̃ȝ fallemur

1 Jo. 3

Fortaſſis etiã volubiles nõ erũt nr̃e cogitatiões ab aliis i n alias eũtes ꝛ redeũtes: ſȝ oẽm ſciētiã nr̃aȝ vno ſil' ꝯſpectu videbim9. Tñ cuȝ ꝛ h̃ fuerit: ſi ꝛ h̃ fuerit formata erit creatura que formabil' fuit: vt nihil iã deſit ei9 forme: ad quã ꝑuenire deberet. Sȝ tñ coequãda nõ erit illi ſimplicitati vbi nõ formabile aliqđ formatũ vl' reformatũ eſt: ſed forma neq̃ȝ in formis: neq̃ȝ formata ipſa ibi eťna eſt imutabiliſq̃ȝ ſubſtãtia.

De ſpũſancto q patri ac filio eq̃lis accipit̃: ꝛ vtriuſq̃ȝ ſpirit9 dicit̃: ꝛ caritatis nõie intelligitur cũ quelibet in trinitate perſona ſit caritas. Capi. xvij.

Actis de patre ꝛ filio ꝛ quãtũ ꝑ hoc ſpeculũ atq̃ȝ in hoc enigmate videre potuim9 locuti ſumus: nũc de ſpiritu ſancto quãtũ deo donãte videre ꝯcedit̃ differendũ eſt: q ſpũſanct9 ſm ſcripturas ſanctas nec patris ſolius eſt: nec filii ſolius ſed amboꝝ. ꝛ ideo cõmunē qua inuiceȝ ſe diligũt pater ꝛ filius: nobis inſinuat caritatē. Vt aũt nos exerceret ſmo diuinus: nõ res in ꝓmptu ſitas: ſȝ in abdito ſcrutãdas ꝛ ex abdito eruēdas: maiore ſtudio fec̃ igri. Nõ itaq̃ȝ dixit ſcriptura: ſpũſanct9 caritas eſt qđ ſi dixiſſet: nõ paruã pͣtē q̃ſtiõis iſti9 abſtuliſſȝ: ſȝ dixit: deus caritas eſt vt incertũ ſit: ꝛ ideo regrēdum: vtrũ deus pater ſit caritas: an deus fili9: an de9 ſpũſanctus: an deus ipã trinitas. Neq̃ȝ eni dicturi ſumus: nõ ꝓptea deũ dictuȝ eſſe caritatē qđ ipã caritas nulla ſit ſubſtãtia: q̃ dei digna ſit nomine: ſȝ qđ donũ ſit dei: ſic dictuȝ eſt deo: Quoniã tu es patientia mea. Neq̃ȝ eni ꝓpterea dictũ eſt q2 dei ſbſtãtia eſt nr̃a patiētia: ſȝ qđ ab ipo: nobis eſt. ſicut alibi legit̃: quoniã ab ipo petiētia mea. Hunc q̃ppe ſenſum facile refellit ſcripturaꝝ ipſa locutio. Tale eſt eni: tu es patiẽtia mea q̃le eſt: dñe ſpes mea: ꝛ deus me9 miſicordia mea. ꝛ multa ſimilia. Nõ eſt aũt dictũ: dñe caritas mea: aut tu es caritas mea: aut tu deus caritas mea: ſed ita dictuȝ eſt: deus caritas eſt: ſic dictũ eſt: deus ſpiritus ē. Hoc q nõ diſcernit intellectũ a dño: nõ expoſitionē q̃rat a nobis. Nõ eni apti9 q̃c̃ȝ poſſumus dicere. Deus ergo caritas eſt. Vtrũ aũt pater: an filius: an ſpũſanct9: an ipa trinitas: q2 ꝛ ipſa non tres dii ſed vnus deus: hic q̃rit̃. Sȝ iam in hoc libro ſupius diſputaui: nõ ſic accipiēdã eſſe trinitateȝ q̃ deus eſt: ex illis tribus que in trinitate noſtre mẽtis oñdimus: vt tãq̃ȝ memoria ſit omniũ triũ pater: et intelligētia omniũ triũ filius: ꝛ caritas oiũ triũ ſpũſanct9. Quaſi pater nec intelligat ſibi nec diligat: ſȝ ei fili9 intelligat: ꝛ ſpũſanctus ei diligat. ipe aũt ſibi ꝛ illis tantuȝ meminerit. Et filius nec meminerit: nec diligat ſibi: ſed meminerit ei pater: ꝛ diligat ei ſpũſanct9. ipe aũt ꝛ ſibi ꝛ ille tãtummodo diligat. Itemq̃ȝ ſpũſanctus nec meminerit nec itelligat ſibi: ſȝ meminerit ei pater: et intelligat ei filius. ipſe aũt ꝛ ſibi ꝛ illis nõ niſi diligat. Sȝ ſic poti

1 Jo. 4
ps. 70
ps. 61
ps. 70
Ibidē
ps. 58
1 Jo. 4
1 Jo. 4
1 Jo. 4
ps. 34

us vt oīa tria: ⁊ omnes ⁊ ſinguli habeant i
ſua quiſqꝫ natura. Nec diſtent in eis iſta: ſicut
in nobis aliud eſt memoria: aliud eſt itelli
gentia: aliud dilectio ſiue caritas: ſed vnuz
aliqd ſit qđ oīa valeat: ſicꝰ ſapiētia: ⁊ ſic ha/
beat in vniuſcuiuſqꝫ natura. vt q̄ habet: h̄
ſit qđ habet: ſicut īmutabilis ſimplexqꝫ ſb/
ſtātia. Si ergo hec intellecta ſunt: ⁊ quātū
nobis in rebus tātis videre ſ᷑ ⁊ cōiectare cō
ceſſum eſt: vera eſſe claruerunt: neſcio cur
nō ſicut ſapiētia ⁊ pater dicit̄: ⁊ filius ⁊ ſpūſ
ſanctꝰ: ⁊ ſimul omnes nō tres: ſꝫ vna ſapi/
entia: ita ⁊ caritas ⁊ pater dicatur ⁊ filiꝰ:
⁊ ſpūſſāctus: ⁊ ſimul omnes vna caritas.
Sic eni ⁊ pater deus: ⁊ filius deus: ⁊ ſpūſ
ſanctꝰ deus: ⁊ ſimul omnes vnꝰ deus. Et
tamen non fraſtra in hac trinitate non di/
citur verbum dei niſi filius: nec donum
dei niſi ſpiritusſantus: nec de quo genitus
eſt verbum: nec de quo procedit principa
liter ſpiritusſantus niſi deus pater. Ideo
autem addidi principaliter: quia ⁊ de filio
ſpiritusſanctus procedere reperitur. Sed
hoc quoqꝫ illi pater dedit: non iam exiſten
ti ⁊ nondum habenti: ſed quicquid vnige/
to verbo dedit. gignendo dedit. Sic ergo
cum genuit: vt etiam de illo donum cōmu
ne procederet: ⁊ ſpiritusſanctus: ſpiritus
eſſet amboꝝ. Nō eſt igitur accipiēda trāſ/
ſeunter: ſed diligenter intuenda inſepara/
bilis trinitatis iſta diſtinctio. hinc enim fa
ctuz eſt vt proprie dei verbum etiam dei
ſapientia diceretur: cum ſit ſapientia ⁊ pat̄
⁊ ſpiritusſanctus. Si ergo proprie aliquid
horum trium caritas nuncupanda eſt: qd
aptius q̄ꝫ vt hoc ſit ſpiritusſanctus vt ſcilꝫ
in illa trinitatis ſimplici ſummaqꝫ natura
non ſit aliud ſubſtantia: et aliud caritas: ſꝫ
ſubſtantia ipſa ſit caritas: ⁊ caritas ipſa ſit
ſubſtantia: ſiue in patre: ſiue in ſpiritusſan
cto: ⁊ tamen proprie ſpiritusſanctus cari/
tas nuncupetur. Sicut legis nomine ali/
quando ſimul omnia veteris inſtrumenti
ſanctarum ſcripturarum ſignificantur elo/
qa. Nā ex ꝓpheta eſaia teſtimoniū ponēs
aplꝰs vbi ait. In aliis linguis ⁊ aliis labi
is loq̄r populo huic. p̄miſit tñ in lege ſcri/
Ps. 34 ptuz eſt. Et ipſe dñs in lege inquit eoꝝ ſcri
ptum eſt qua oderūt me gratias. cuꝫ hoc le/
gatur in pſalmo. Aliqñ autē ꝓprie vocat̄

lex que data ē p̄ moyſen: ſcđꝫ qđ ē. Lex ⁊ ꝓ mat. 11
phete vſqꝫ ad iohānē. ⁊ in his duobus pre Ibi. 22
ceptis tota lex p̄det ⁊ ꝓphete. Hic vtiqꝫ
ꝓprie lex appellata ē: de mōte ſyna. Pro/ luc. 24
phetaruꝫ aūt noīe etiam pſalmi ſignificati
ſunt: ⁊ tamen alio loco ipſe ſaluator: opoꝛ/
tebat inq̄t ipleri oīa q̄ ſcripta ſūt in lege ⁊ ꝓ
phetis ⁊ pſalmis de me: hic rurſus ꝓphe
taꝝ nomē exceptis pſalmis intelligi voluit.
Dr̄ ḡ lex vniuerſalit̄ cū ꝓphetis ⁊ pſal
mis. dr̄ ⁊ ꝓprie que p̄ moyſen data ē. Itē
dicuntur cōmuniter prophete ſimul cum
pſalmis. dicuntur ⁊ proprie preter pſal/
mos. Et multis aliis exemplis doceri po
teſt multarum rerum vocabula: ⁊ vniuer/
ſaliter poni: ⁊ proprie quibuſdam rebus
adhiberi: niſi in re aperta vitanda ſit lon
gitudo ſermonis: Hec omni dixi: ne quiſ/
q̄ꝫ propterea nos incōuenienter exiſtimet
caritatem appellare ſpiritumſanctum: qua
⁊ deus pater ⁊ deus filius poteſt caritas
nuncupari. Sicut ergo vnicum dei verbū
proprie vocamus nomine ſapientie: cum
ſit vniuerſaliter ⁊ ſpiritusſanctꝰ ⁊ pater ipſe
ſapientia: ita ſpiritusſanctus proprie nūcu
patur vocabulo caritatis: cū ſit vniuerſalit̄
caritas ⁊ pat̄ ⁊ filiꝰ. Sꝫ dei v̄bū id ē vni/
genitus dei filius apte dictus eſt dei ſapiē
tia ore apoſtolico vbi ait: chriſtū dei virtu/ i Cō. 4
tem ⁊ dei ſapientiam. Spūs autē ſanctus
vbi ſit dictus caritas inuenimus: ſi dili/
genter iohānis apoſtoli ſcrutemur eloquꝫ
Qui cum dixiſſet: dilectiſſimi diligamus i Jo. 4
inuicem quia dilectio ex deo eſt. ſecutꝰ ad
iunxit. Et omnis qui diligit ex deo natꝰ. Ibidez
eſt. Qui nō diligit cognouit deum: quia
deus dilectio eſt. Hic manifeſtauit eaꝫ ſe
dixiſſe dilectionem deum: quam dixit ex
deo. Deus ergo ex deo eſt dilectio. Sed
quia ⁊ filius ex deo patre natus eſt: ⁊ ſpiri
tusſanctus ex deo patre procedit: queꝫ po
tius eorum hic debeamus accipere dictū
eſſe dilectionem deum: merito querit̄. pa
ter enim ſolus ita deus eſt: vt nō ſit ex deo
ac per hec dilectio q̄ ita deus eſt: vt ex deo
ſit aut filius ē: aut ſpiritusſanctus. Sed in
conſequentibus cum dei dilectionem: cō/
memoraſſet: non qua nos eū: ſed qua ipſe Ibidez
dilexit nos. ⁊ miſit filium ſuū liberatorē ꝓ
peccatis noſtris. ⁊ hinc exhortatꝰ eēt vt ⁊

nos íuicē diligam⁹: atq͡ȝ ita nobis de⁹ ma/
neat: q͛ vtiq͡ȝ dilectionē deū dixerat: ſtatim
volēs de hac re aptius aliq̄d eloq̄. In h̄ in
Ibideȝ q̄t cognoſcim⁹ q͛ in ip̄o manemus ⁊ ip̄e in
nobis: q͛ d̄ ſpū ſuo dedit nobis. Spūs ita
q͡ȝ ſcūs de q̄ dedit nobis: fac̄ nos i deo ma
nere ⁊ ip̄m in nobis. hec aūt facit dilectio.
Ip̄e ē igit̄ deus dilectio. Deniq͡ȝ paulop⁹
Ibideȝ cū h̄ ip̄m repetiſſet atq͡ȝ dixiſſet: deus dile/
ctio ē: ꝯtinuo ſubiecit: ⁊ q̄ manet in dilectō
Ibideȝ ne in deo manet: ⁊ deus manet in eo. Vñ
ſup̄ dixerat. In h̄ cognoſcim⁹ q͛ in ip̄o ma
Vbi. s̄ nemus ⁊ ip̄e in nobis: q͛ de ſpū ſuo dedit
nobis. Ip̄e ḡ ſignificat̄ vbi legit̄: deus di
lectio eſt. Deus igit̄ ſpūſſcūs q̄ procedit ex
deo: cū datus fuerit hōi: accēdit eū in dile/
ctioneȝ dei ⁊ ꝓximi: ⁊ ip̄e dilectio eſt. Nō
eniȝ hȝ hō vñ deū diligat: niſi ex deo. Pro
Ibideȝ pt̄ qđ paulopoſt dic̄. Nos diligam⁹ q͛ ip̄e
Ro. 5. p̄oꝛ dilexit nos. Ap̄ls quoq͡ȝ paulus. Di/
lectio inquit dei diffuſa eſt in cordibus no
ſtris: p̄ ſpūmſanctū qui datus eſt nobis.

De excellentia caritatis que ita ex deo ē: vt
ipſa ſit deus. Ca. xviij.

Vllū eſt iſto dei dono excellentius.
n Solū eſt qđ diuidit int̄ filios regni
eterni: ⁊ filios ꝑditionis etne. Dāt̄
⁊ alia p̄ ſpūſcm̄ munera: ſȝ ſine caritate ni/
hil ꝓſunt. Niſi ḡ tm̄ ipartiat̄ cuiq͡ȝ ſpūſſcūſ
vt eū dei ⁊ ꝓximi faciat amatorē: a ſiniſtra
nō trāſfert̄ ad dextrā. Nec ſpūs ꝓp̄e dicit̄
j Cō. iȝ donū niſi ꝓp̄ dilectionē. Quā q̄ nō habue/
rit: ſi linguis hoīum loquat̄ ⁊ angeloꝝ: ſo/
nās eramētū eſt: ⁊ cymbalū tinniēs. Et ſi
habuerit ꝓphetiā: ⁊ ſcierit oīa ſacramenta
⁊ oēȝ ſciaȝ: ⁊ ſi habuerit oēȝ fidē: ita vt mō/
tes trāſferat: nihil eſt. Et ſi diſtribuerit oēȝ
ſubſtātiā ſuā: ⁊ ſi tradiderit corpus. ſuū vt
ardeat: nihil ei ꝓdeſt. Quātū ḡ bonū ē: ſi/
ne q̄ ad eternā vitā neminē bona tāta ꝑdu/
cunt. Ip̄a v̄o dilectio ſiue caritas: nā vni⁹
rei eſt vtrūq͡ȝ nomē: ſi habeat eā q̄ nō loq̄t̄
linguis: nec hȝ ꝓphetiaȝ: nec oīa ſcit ſacra
mēta: oēmq͡ȝ ſciaȝ nec diſtribuit omnia ſua
paup̄ibus. vl̄ nō habēdo qđ diſtribuat: vl̄
aliq̄ neceſſitate ꝓhibitus. nec tradit corpus
ſuū vt ardeat: ſi talis paſſionis nulla tēpta/
tio ē: ꝑducit ad regnū: ita vt ip̄am fidē non
faciat vtilē niſi caritas. Sine caritate q̄ppe
fides pōt q̄dē eſſe: ſed nō ⁊ ꝓdeſſe. Pro/
pter qđ ⁊ ap̄lus paulus. In chriſto inq̄t: ne Gal. 5
ſu neq͡ȝ circūciſio: neq͡ȝ p̄puciū aliq̄d va/
let: ſed fides q̄ p̄ dilectionē opat̄. Sic eam Iac. 2
diſcernēs ab ea fide: qua ⁊ demones cre/
dūt ⁊ ꝯtremiſcunt. Dilectio igit̄ que ex deo
ē ⁊ deus: ē ꝓp̄rie ſpūſſanctus ē: p̄ quē diffū
dit̄ in cordibus nr̄is dei caritas: p̄ quā nos
tota ihabitat trinitas. Quocirca rectiſſime
ſpūſſanctus cū ſit deus: vocat̄ etiā donum
dei. Quod donū ꝓp̄rie quid niſi caritas in
telligēda eſt: q̄ ꝑducit ad deū: ⁊ ſine qua qđ
libet aliud donum dei nō ꝑducit ad eum.

Qua ratione donum dei dicat̄ ſpirituſſan
ctus. Capi. xix.

Nō ⁊ h̄ ꝓbandū ē: dei donū dictū eē
a i ſacris lr̄is ſpiritū ſanctū. Si ⁊ hoc
expectat̄: habem⁹ in euāgelio ſm̄ io
hannē: dñi ieſu chriſti v̄ba dicētis. Si q̄s Joh. 7
ſitit: veniat ad me ⁊ bibat: Qui credit i me
ſicut dicit ſcriptura: flumina de vētre eius
fluēt aque viue. Porro euāgeliſta ſecut⁹ Ibidē
adiūxit: Hoc āt dixit d̄ ſpiritu quē acceptu
ri erāt credētes in euȝ. Vñ dicit ēt paulus j Co. 10
ap̄ls. Et oēs vnū ſpiritū potauim⁹. Vtrū
aūt donū dei ſit appellata aq̄ iſta. qđ ⁊ ſpiri
tuſſanct⁹: hoc q̄rit̄. Sȝ ſicut hic inuenimus
hāc aquā ſpiritūſanctū eē: ita inuenim⁹ ali
bi in ip̄o euāgelio: hāc aquā donū dei ap/
pellatā. Nā dñs idē q̄n cū muliere ſamari/
tana ad puteū loq̄bat̄: cui dixerat: Da mi/ Joh. 4
hi bibere. cū illa dixiſſet q̄ iudei nō coutun
tur ſamaritanis. rñdit ieſus ⁊ dixit ei. Si
ſcires donū dei: ⁊ q̄s eſt q̄ dicit tibi: da mi
hi bibere: tu forſitā petiſſes ab eo: ⁊ dediſ/
ſet tibi aquā viuā. Dixit ei mulier: Dñe
neq͡ȝ in quo haurias habes: ⁊ pute⁹ altus
eſt: vnde ḡ habes aquā viuā: ⁊c̄. Rñdit ie
ſus: ⁊ dixit ei: Ois qui biberit ex hac aqua
ſitiet iteꝝ. Qui aūt biberit ex aqua quā ego
dabo ei: nō ſitiet in eternū. ſȝ aqua quā ego
dabo ei: fiet in eo fons aque ſaliētis in vitā
eternā. Quia ḡ hec aqua viua: ſic euāgeli
ſta expoſuit: ſpiritus eſt ſanctus: proculdu Vbi. s̄
bio ſpiritus donū dei eſt. De quo hic dñs
ait. Si ſcires donum dei: ⁊ q̄s eſt q̄ dicit ti
bi: da mihi bibere: tu forſitā petiſſes ab eo: Joh. 7
dediſſet tibi aquā viuā. Nā qđ ibi ait. Flu
mina de ventre eius fluent aque viue. hoc
iſto loco. Fiet in eo inq̄t fons aque ſaliētis
in vitā eternā. Paulus quoq͡ȝ ap̄ls. Vni Ibidē. 4

Eph.4 cuiq; inquit noſtrū data eſt gratia ſecūdū
menſuraȝ donationis xp̄i. Atq; vt dona/
tionē xp̄i ſpirituſancto oſtēderet: ſecutus ad
Ibideȝ iūxit: Propt̄ qd̓ dicit. Aſcēdit i altū capti/
uauit captiuitatē: dedit dona hoīb9. No
tiſſimū eſt aūt dn̄m ieſuȝ cū poſt reſurrectō
nē a mortuis aſcēdiſſet in celū: dediſſe ſpi
ritūſanctū: quo ipleti q crediderūt: linguis
oīum gentiū loquebant̄. Nec moueat qd̓
aīt dona ñ donū. Id eni teſtimoniū ex pſal
mo poſuit. Hoc āt i pſalmo ita legit̄. Aſcē
Ps.67. diſti in altū: captiuaſti captiuitatē: accepiſti
dona in hoīb9. Sic eniȝ plures codices
hn̄t: ⁊ maxie greci. ⁊ ex hebreo ſic interpre
Eph.4 tatū habem9. Dona itaq; dixit apl's: quē/
Ps.67. admodū pphēta: nō donū. Sȝ cū pphēta
dixerit: accepiſti in hoībus: apl's maluit di
Eph.4 cere: dedit dona hoīb9: vt ex vtroq;: ſcȝ v̄
bo vno pphetico: apl'ico altero: qȝ in vtro
q; eſt diuini ſmonis auctoritas ſenſus ple
niſſimus redderet. Vtruq; eniȝ verū ē: et
qȝ dedit hoīb9: ⁊ qȝ accepit in hoīb9. De/
dit hoībus tanq̄ȝ caput mēbris ſuis. Acce
pit in hoībus idē ip̄e vtiq; in mēbris ſuis
Act.9 pp̄ter q̄ mēbra ſua clamauit de celo: Sau
Mat.25 le ſaule qd̓ me pſequeris. Et qb9 mēbris
ſuis ait. Qd̓ vni ex minimis meis feciſtis
mihi feciſtis. Ip̄e ḡ xp̄s: ⁊ dedit de celo: ⁊
accepit in terra. Porro āt dona ob h̄ ābo
dixerūt ⁊ pphēta ⁊ apl's. qȝ p donū qd̓ eſt
ſpūſſanctus: in cōe oībus mēbris xp̄i mul
ta dona q̄ ſunt qbuſq; ppria diuiduntur.
Nō eniȝ ſinguli qq; habet oīa: ſȝ hi illa: ⁊
alii alia: q̄uis ip̄m donū a q̄ cuiq; ppria di
uidunt oēs habeāt. id ē ſpūmſanctū. Naȝ
i.Cō.12 ⁊ alibi cū mlta dona cōmemoraſſet. Oia i
qt hec opat̄ vnus atq; idē ſpūs: diuidens
ppria vnicuiq; prout vult. Qd̓ v̄bū ⁊ in
ep̄la q̄ ad hebreos eſt inuenit̄: vt ſcriptū eſt.
Heb.2 Atteſtāte deo ſignis ⁊ oſtētis ⁊ varus vir
tutibus: ⁊ ſpūſſancti diſtributionib9. Et hic
Eph.4 cū dixiſſet. Aſcēdit in altū captiuauit capti/
Ibideȝ uitatē: dedit dona hoībus. Qd̓ aūt aſcēdit
ait: qd̓ eſt niſi qȝ ⁊ deſcendit in inferiores
ptēs terre. Qui deſcēdit ip̄e eſt ⁊ q aſcēdit
ſup oēs celos vt adipleret oīa. Et ip̄e de/
dit quoſdā qdē ap̄los: quoſdā aūt pphētas
quoſdam vero euangeliſtas: quoſdaȝ aūt
paſtores ⁊ doctores. Ecce quare dicta ſūt
i.Cō.12 oīa dona: qa ſicut alibi dicit̄: Nūqd omēs

apoſtoli: nūqd omnes prophete. ⁊c̄. Hic
autem adiūxit: Ad cōſumatiōem ſāctoꝝ i Eph.4
opus miſterij: in edificatiōem corpis xp̄i:
Hec eſt domus q̄ ſicut pſalmus canit: edi
ficat̄ pōſt captiuitatē: qm̄ qui ſunt a diabolo
eruti: a quo captiui tenebant̄: de his edifi/
cat̄ dom9 xp̄i: q̄ domus appellat̄ eccleſia.
Hāc aūt captiuitatē ip̄e captiuauit: q dia/
bolū vicit. Et ne illa q̄ futura erāt ſancti ca
pit̄ mēbra in etnū ſupplicū ſecū traheret:
cū iuſticie pri9: deinde potētie vinculis alli
gauit. Ip̄e itaq; diabolus ē appellata cap/
tiuitas: q̄ captiuauit qȝ aſcendit i altū ⁊ dedit dona ho/
minib9: vel accepit in hominib9. Petrus
aūt ap̄lus ſicut in eo libro canonico legitur
vbi ſcripti ſunt act9 ap̄loꝝ: loquēs de xp̄o
cōmot̄ corde iudeis ⁊ dicētib9. Quid er/
go faciemus fratres mōſtrate nobis: dixit Act.2
ad eos. Agite penitētiā ⁊ baptizetur vnuſ Ibideȝ
quiſq; veſtrū in noīe ieſu chriſti in remiſſi
onē pctōꝝ: ⁊ accipiet̄ donū ſpiritusſancti.
Itemq; in eodem libro legitur: ſimonem
magum apoſtolis dare voluiſſe pecuniaȝ:
vt ab eis acciperet poteſtatem q̄ per impo
ſitionem manus eius daretur ſpūſſanct9.
Cui petr9 idē. Pecunia inqt tua tecū ſit i Act.8
ditionē: qȝ donū dei eſtimaſti te p pecuni/
as poſſidē. Et alio eiuſdē libri loco: cū pe/
trus cornelio ⁊ eis q cū eo fuerāt loqueret̄:
anūciās ⁊ p̄dicās xp̄m: aut ſcriptura. Ad
huc loquēte petro v̄ba hec cecidit: ſpūſſan ibidē.10
ctus ſup oēs q audiebāt v̄bū: ⁊ obſtupue
rūt q ex circūciſione: fideles ſil' cū petro ve
nerāt: qȝ ⁊ in natiōes donū ſpūſſancti effu/
ſum eſt. Audiebāt eniȝ illos loquētes lin
guis: ⁊ magnificātes deū: de quo facto ſuo
q̄ i circūciſos baptizauerat: qȝ p̄uſq̄ȝ bapti
zarent̄: vt nodū q̄ſtiōis huius auferret. in
eos venerat ſpūſſcūs. Cuȝ petrus poſtea
redderet rōneȝ fratrib9 q erant hyeroſoli/ ibidē.11
mis: ⁊ hac re audita mouebant̄: ait poſt ce
tera. Cū cepiſſem aūt loq ad illos: cecidit
ſpūſſcūs in illos ſic ⁊ in nos i initio. Me/
moratuſq; ſuȝ v̄bi dn̄i ſic dicebat: qȝ iohā
nes qdē baptizauit aq̄: vos aūt baptizabi/
mini ſpiritu ſcō. Si igit̄ eq̄le donū dedit il
lis: ſic ⁊ nobis q credidimus in dn̄m ieſuȝ Ibideȝ
xp̄m: ego qs erā q poſſem phibere deū ñ
dare illis ſpiritūſanctū. Et multa alia ſunt
teſtimonia ſcripturaꝝ: q̄ ꝯcorditer atteſtan

tur donū dei eſſe ſpiritūſanctū: in quātum
daṫ eis q ꝑ eū diligūt deū. Sꝫ nimis lōguz
eſt cūcta colligere: ⁊ qd eis ſatꝭ ē: qbꝰ hec
q̄ diximꝰ ſatꝭ n̄ ſunt. Sane aūt monēdi ſūt
q̄ſiqdē donū dei iam videṫ dictū ſp̄ūſantū
vt cū audiūt donū ſp̄ūſanti: illḋ genꝰ locu
tiōis agnoſcāt: qḋ dictū ē i expoliatiōe cor/
ꝑis carnis. Sicˉ eni corꝑꝰ carnis nihil eſt
aliud q̄ꝫ caro: ſic donū ſp̄ūſancti: nihil eſt
aliud q̄ꝫ ſp̄ūſanctꝰ. Intātū ḡ donū dei eſt:
īq̄ntū daṫ eis qbꝰ daṫ. Apḋ ſe aūt deus eſt
⁊ ſi nemini deṫ: quia deꝰ erat patri ⁊ filio co
etnus anteq̄ꝫ cuiq̄ꝫ dareṫ. Nec qa illi dant
ip̄e daṫ: ideo minor eſt illis. Ita eni ſicˉ do
nū dei daṫ: ēt ſeip̄m dat deus. Nō eni dici
pōt nō eſſe ſue poteſtatꝭ de quo dictum eſt.
Spiritꝰ vbi vult ſpirat: Et illud ap̄l'icum
Ioh.3 qḋ iā ſupra cōmemoraui. Omnia hec ope
raṫ vnus atq̄ꝫ idē ſp̄ūs: diuidēs ꝓp̄a vni/
cuiq̄ꝫ ꝓut vult. Nō eſt illic conditio dati: ⁊
dn̄atio dātiū: ſꝫ ꝯcordia dati ⁊ donātium.
Quaꝓp̄i ſi ſancta ſcriptura ꝓclamat. De
1 Io.4 us caritas eſt. illa q̄ ex deo eſt: ⁊ i nobis id
agit vt in deo maneamus: ⁊ ip̄e in nobis:
et hoc inde cognoſcimꝰ: quia de ſpiritu ſuo
dedit nobis: ip̄e ſp̄ūs eius ē: deus caritas.
Deinde ſi in donis dei nihil maiꝰ eſt cari/
tate et nl'lū eſt maius donū dei q̄ꝫ ſp̄ūſanc/
tus: qd ꝯſeq̄ntius q̄ꝫ vt ip̄e ſit caritas: que
diciṫ ⁊ deus ⁊ ex deo. Et ſi caritas qua pa
ter diligit filium: ⁊ patrē diligit filius: ineffa
biliṫ cōmunionē demōſtrat amboꝝ: quid
ꝯuenietius q̄ꝫ vt ille dicaṫ caritas ꝓp̄ē: q
ſp̄ūs eſt cōmunis ambobꝰ. Hoc eni ſaniꝰ
crediṫ nl' intelligiṫ: vt nō ſolus ſp̄ūſanctꝰ
caritas ſit in illa trinitate. ſꝫ nō fruſtra ꝓp̄e
caritas nūcupeṫ: ꝓpter illa que dicta. Sicˉ
nō ſolus eſt in illa trinitate: vl' ſp̄ūs vl' ſanc
tus: qa ⁊ paṫ ſp̄ūs ⁊ filius ſp̄ūs: ⁊ pater ſāc
tus ⁊ filius ſanctus: qḋ nō ambigit pietas
⁊ tamē iſte nō fruſtra ꝓp̄ie dicitur ſp̄ūſāc
tus. Quia eni eſt cōmunis ambobꝰ: id vo
caṫ ip̄e ꝓp̄ie qḋ ambo cōmuniṫ. Alioqn
ſi in illa trinitate ſolꝰ ſp̄ūſanctꝰ eſt caritas:
ꝓfecto ⁊ filius nō ſolius patris: verūetiaꝫ
ſp̄ūſancti filius inueniṫ. Ita eni locis in/
numerabilibꝰ diciṫ ⁊ legiṫ: filius vnigeni/
tꝰ dei p̄ris. vt tamē ⁊ illud verū ſit qḋ apo/
ſtolꝰ ait de deo patre. Qui eruit nos de po
Colo. j teſtate tenebraꝝ: ⁊ trāſtulit in regnū filij ca

ritatꝭ ſue. Non dixit: filij ſui: qḋ ſi diceret
veriſſime diceret: q̄madmodū q̄ꝛ ſepe dixit
veriſſime dixit: ſꝫ ait: filij caritatꝭ ſue. Fili
us ḡ eſt etiā ſp̄ūſancti. ſi nō eſt in illa trini
tate caritas: niſi ſp̄ūſanctꝰ. Qḋ ſi abſur/
diſſimū eſt: reſtat vt nō ſolus ibi ſit caritas
ſp̄ūſanctꝰ: ſꝫ ꝓpter illa de qbus ſatꝭ diſſe/ Vbi.s
rui ꝓp̄ie ſic voceṫ. Qḋ aūt dictū eſt: Filiū
caritatꝭ ſue: nihil aliud intelligaṫ q̄ꝫ filij ſui
dilecti: q̄ꝫ filij ſui poſtremo ſubſtantie ſue.
Caritas q̄ppe p̄ris q̄ i natura eius ē ineffa
biliter ſimplici: nihil ē aliud q̄ꝫ eiꝰ ip̄a natu
ra atq̄ꝫ ſubſtātia: vt ſepe iā diximus: ⁊ ſepe
iterare nō piget. Ac ꝑ hoc filius caritatis
eiꝰ nullꝰ ē aliꝰ: q̄ꝫ q ḋ ſubſtātia eiꝰ ē genitꝰ.
Cōtra eos q vnigenitū dei nō paterne na/
ture: ſꝫ volūtatꝭ filiū eſſe dixerūt. Ca. xx.
Hocirca ridēda eſt dialectica euno
q mij: a q̄ eunomiani heretici exorti
ſunt. Qui cū nō potuiſſet intelligere
nec credere voluiſſꝫ vnigenitū dei verbuꝫ
ꝑ qḋ facta ſūt oīa: filiū dei eſſe natura. hoc Ioh.j
eſt de ſbſtātia patris genitū: nō nature vel
ſubſtātie ſue ſiue eſſentie dixit eſſe filiū: ſꝫ fi
lium volūtatꝭ dei: accidētē ſcꝫ deo: volens
aſſerere volūtatē qua gigneret filiū: videlꝫ
q̄ꝛ nos aliqd aliqn̄ volumus qḋ antea non
volebamus: quaſi nō ꝓpter iſta mutabil'
intelligaṫ nr̄a natura: qḋ abſit vt in deo eē
credamus. Neq̄ꝫ eni ab aliud ſcriptuꝫ eſt
Multe cogitatiōes in corde viri. conſiliū
aūt dn̄i manet in eternū: niſi vt itelligamꝰ
ſiue credamus: ſicut eternū deū: ita eternum
eius eē ꝯſiliū: ac ꝑ h̄ immutabile ſicˉ ip̄e eſt. Pro.19
Qḋ aūt de cogitatiōibus. h̄ etiā de volun/
tatibus v'iſſime dici pōt: Multe volūtates
i corde viri: volūtas aūt dn̄i manet i eternū
Quidā ne filiū ꝯſilij vl' volūtatꝭ dei dice/
rēt vnigenitū v'bū: ip̄m ꝯſiliū ſeu volūta/
tem patris idem verbum eſſe dixerūt: Sꝫ
melius quantuꝫ eſtimo dicitur conſilium
de conſilio: ⁊ voluntas de voluntate: ſi/
cut ſubſtantia de ſubſtantia: ſapientia de
ſapientia: ne abſurditate illa quam refelli/
mus filius dicatur patrem facere ſapienteꝫ
vel volentem: ſi non habet pater in ſubſtā
tia ſua conſilium vel voluntatem. Acute ſa
ne quidam reſpōdit heretico verſutiſſime
interroganti: vtrum deus filium volens
an nolens genuerit: vt ſi diceret nolens:

abſurdiſſima dei miſeria ſequeret̃. Si aūt
volens: continuo qđ itendebat velut iuicta
ratiōe ꝯcluderet: nō nature eſſe filiū: ſʒ vo
luntat̃. At ille vigilantiſſime viciſſim q̄ſi
uit ab eo: vtrū deus pater volēs an nolēs
ſit deus: vt ſi reſpōderet nolēs: ſequeretur
illa miſeria quā de deo credere magna iſa
nia eſt. Si aūt diceret volēs: rn̄deret̃ ei: er
go ⁊ ipſe deus eſt ſua volūtate: non natura
Quid ergo reſtabat niſi vt obmuteſceret:
⁊ ſua interrogatiōe obligatū inſolubili vin
culo ſe videret. Sʒ volūtas dei ſi ⁊ ꝓprie
dicēda eſt aliq̄ in trinitate ꝑſona: magis h̄
nomē ſpūiſancto cōpetit: ſicut caritas. Nã
qd eſt aliud caritas: q̄ʒ volūtas. Video me
de ſpirituſcō in h̄ libro ſcḋm ſcripturas ſan
ctas diſputaſſe. qđ fidelibus ſufficit ſcienti
bus deū eē ſpūmſcm̄: nec alteri⁹ ſubſtantie
nec minorē q̄ʒ ē pater ⁊ filius: qđ in ſupio
rib⁹ libris ſcḋm eaſdē ſcripturas verū etiam
docuimus. De creatura etiā quā fecit de⁹
quātū valuimus admonuimus eos q ra
Ro. j. tionē de reb⁹ talibus poſcūt vt in inuiſibi
lia eius p ea q̄ facta ſunt ſicut poſſent itelle
cta ꝯſpicerēt: ⁊ maxime p rōnalē vl' intelle
ctualē creaturā: q̄ facta eſt ad imaginē dei:
p quā velut p ſpeculū quātū poſſent ſi poſ
ſent trinitatē cernerēt deū: in nr̄a memo
ria: itelligētia: volūtate. Que tria i ſua mē
te naturalit̃ diuinitus iſtituta qſqs viuacit̃
ꝑſpicit: ⁊ q̄ʒ magnū ſit i ea: vn̄ pōt etiā ſem
piterna imutabiliſqʒ natura recoli: cōſpici:
amplecti: ꝯcupiſci: reminiſcit̃ p memoriā:
intuet̃ p intelligentiā: amplectit̃ p dilectio
nē: ꝓfecto repperit illi⁹ ſūme trinitat̃ ima
ginē. Ad quā ſūmā trinitatē reminiſcēdā
videndā: diligendā: vt eā recordet̃: eā cō
templet̃: ea delectet̃: totū debet referre qđ
viuit. Verū ne hāc imaginē ab eadē trini
tate factā ⁊ ſuo vitio in deterius cōmutatā
ita eadē trinitati oīmodo exiſtimet̃ ſimilē:
ſʒ potius in qualicūqʒ iſta ſimilitudine ma
gnam quoqʒ diſſimilitudinem cernat: quā
tum eſſe ſatis videbatur admonui.

De ſimilitudinibus trinitatis diuine que
in natura mentis ad imaginē dei facte re
periri vtcūqʒ potuerūt. Capi. xxi

Ane deum patrē: ⁊ deū filium. id ē
ſ deum genitorē qui oīa que ſubſtan
tialiter habet in coeterno ſibi verbo
ſuo dixit quodāmō: ⁊ ipſm verbū eius deū
q nec pl⁹ nec min⁹ aliqd hʒ: ē ipſe ſubſtā
tialiter q̄ʒ qđ ē i illo q verbū nō mēdacit̃: ſʒ i Co. iʒ
veracit̃ genuit: quēadmodū potui: nō vt il
lō iā facie ad faciē: ſʒ p hāc ſilitudinē i enig
mate quātulūcūqʒ cōijciēdo videret̃ in me
moria ⁊ itelligētia mētis nr̄e ſignificare cu
raui: memorie tribuēs oē qđ ſcim⁹: et ſi nō
inde cogitem⁹. itelligētie vero ꝓprio q̄dā
modo cogitatiōis iformationē. Cogitādo
enim qđ verū inuenim⁹: h̄ maxie itelligē di
cimur: ⁊ h̄ quidē in memoria rurſus relin
quimus. Sʒ illa ē abſtruſior ꝓfunditas nr̄e
memorie: vbi h̄ ē ꝓmū cū cogitarem⁹ in
uenimus: ⁊ gignit̃ intimū verbū qđ nulli⁹
lingue ſit: tanq̄ʒ ſcia de ſcia: ⁊ viſio de vi
ſiōe: ⁊ intelligētia q̄ apparet in cogitatione
de intelligētia q̄ in memoria iā fuerat: ſʒ la
tebat: q̄ʒq̄ʒ ⁊ ipſa cogitatio quandā ſuā me
moriā niſi haberet: nō reuerteret̃ ad ea q̄
in memoria reliq̄rat: cū alia cogitaret. De
ſpū aūt ſcō nihil in h̄ enigmate qđ ei ſile vi
deret̃ oſtēdi: niſi volūtatē nr̄am vl' amorē:
ſeu dilectionē q̄ valētior ē volūtas: qm̄ vo
lūtas nr̄a q̄ nobis naturalr̄ ineſt: ſic ei res
adiacuerint vl' occurrerint qbus allicimur
aut offendimur: ita varias affectiones hʒ.
Quid ḡ ē. Nunqd dicturi ſum⁹ volunta
tē nr̄am: qm̄ recta ē neſcire qd appetat quid
euitet. Porro ſi ſcit. ꝓfecto ieſt ei ſua q̄dā
ſcia: q̄ ſine memoria ⁊ itelligētia eē nō poſ
ſit. An vō audiēdus ē qſpiā dicēs caritatē i Co. iʒ
neſcire qd agat: q̄ nō agit ꝑperā. Sic ḡ ieſt
intelligētia: ineſt dilectio illi memorie ꝑnci
pali in q̄ inuenimus paratū ⁊ reconditū ad
qđ cogitādo poſſumus ꝑuenire: qr ⁊ duo
iſta inuenimus ibi: qm̄ nos cogitādo inue
nimus ⁊ intelligere aliqd ⁊ amare que ibi
erant: ⁊ quando inde nō cogitabamus: ⁊ ſi
cut ineſt memoria: ineſt dilectio huic itel
ligētie q̄ cogitatione format̃: qđ verbū ve
rū ſine vllius gentis lingua itus dicimus:
qm̄ qđ nouim⁹ dicimus. nā niſi reminiſcē
do nō redit ad aliquid: ⁊ niſi amādo redi
re nō curat noſtre cogitationis intuit⁹. ita
dilectio q̄ viſionē in memoria conſtitutā:
⁊ viſionē cogitationis inde formatā quaſi
parētē ꝓlēqʒ cōiungit: niſi haberet appetē
di ſcientiā: que ſine memoria ⁊ intelligētia
nō pōt eſſe: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que ſunt in imagine dei. id eſt memo
ria intellectꝰ ⁊ amor vnꝰ eſſe pſone : q2 ħ
nō eſt ei eſſe qđ hec habere. Ca. xxij

Erum hec quādo i vna ſunt pſona
v ſic eſt homo: pōt nobis qſpiā dice/
re. Tria iſta memoria: intellectꝰ ⁊ a
mor: mea ſūt nō ſua: nec ſibi nec mihi agūt
qđ agūt: imo ego per illa. Ego eni me me
mini ꝑ memoriā : intelligo ꝑ intelligētiam
amo ꝑ amorē : ⁊ quādo ad memoriā meaꝫ
aciē cogitatōis aduerto : ac ſic i corde meo
dico qđ ſcio: Vbūqꝫ verū de ſciētia mea gi
gnitur: vtrūqꝫ meū ē: ⁊ ſciētia vtiqꝫ ⁊ Vbū
Ego eni ſcio: ego dico i meo corde qđ ſcio
⁊ qñ in memoria mea cogitādo inuenio: iā
me itelligere : iā me amare aliqd q itellectꝰ
amor ibi erāt: ⁊ añqꝫ inde cogitarē: intel
lectū meū ⁊ amorē meū iuenio i memoria
mea: q̄ ego intelligo: ego amo nō ipa. Itē
qñ cogitatio mea memor eſt : ⁊ vult redire
ad ea q̄ i memoria liq̄rat: eaqꝫ intellecta cō
ſpicere atqꝫ intus dicere mea memoria me
mor : ⁊ mea vult volūtate nō ſua. Ipe q̄qꝫ
amor meꝰ cū meminit atqꝫ itelligit qd appe
tere debeat: qd vitare ꝑ meā nō ꝑ ſuā me/
memoriā meminit : ⁊ ꝑ intelligētiā meā ñ
ꝑ ſuā qcqd itelligēter amat itelligit: Quod
breuit̄ dici pōt. Ego ꝑ oia tria illa memini
ego itelligo: ego diligo : q nec memoria ſū
nec itelligētia: nec dilectō: ſꝫ ħ habeo. Iſta
ergo dici pñt ab vna pſona q̄ hꝫ hec tria: ñ
ipa ē hec tria. In illꝰ Vo ſumme ſimplici
tate nature q̄ deꝰ eſt: q̄uis vnꝰ ſit deꝰ: tres
tñ pſone ſūt: paī ⁊ filꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ. Aliud
eſt itaqꝫ trinitas res ipa: aliud imago trini
tatꝭ i re alia: ꝓpt quā imaginē ſil' ⁊ illud in
quo ſunt ħ tria imago dicit̄: ſic imago dicit̄
ſil' ⁊ tabula: ⁊ qđ i ea pictū: ſꝫ ꝓpt picturaꝫ
q̄ i ea ē: ſil' ⁊ tabula noīe imaginis appellat̄
Quā Va in dei trinitate vnitas ⁊ q̄ꝫ Va i
eiuſdē vnitate ſit trinitas. Ca. xxiij

Erū in illa ſumma trinitate q̄ in cō/
v pabilit̄ rebꝰ oibꝰ añcellit : tāta ē iſe
pabilis: vt cū trinitas hoīm ñ poſſit
dici vnus hō: in illa vnꝰ deus ⁊ dicat̄ ⁊ ſit
nec in vno deo ſit illa trinitas: ſꝫ vnus deꝰ
Nec rurſus q̄madmodū iſta imago qđ ē
hō habēs illa tria vna pſona ē: ita illa ē tri/
nitas ſꝫ tres pſone ſunt: pr̄ filij: ⁊ filꝰ pr̄is
⁊ ſpūs patrꝭ ⁊ filij. Quāuis eni memoria
hoīs ⁊ maxime illa quā pecco2a nō habent
id eſt qua res intelligibiles ita ꝯtinēt̄ vt nō
i ea ꝑ ſenſus corpis venerit : habeat ꝓ mo
dulo ſuo in hac imagine trinitatꝭ icōꝑabilē
qdē impem: ſꝫ tñ q̄lemcūqꝫ ſimilitudinem
patꝭ: Itēqꝫ intelligētia hominis que ꝑ in/
tētionē cogitatōis inde format̄: quādo qđ
ſcit̄ dicit̄: ⁊ nullius lingue cordis Vbū eſt:
habeat in ſua magna diſꝑilitate nōnullā ſi/
militudinē filij : amor hominis đ ſciētia ꝓ
cedēs: ⁊ memoriā intelligētiāqꝫ ꝯiungēs
tāqꝫ parēti ꝓliqꝫ cōis. vñ nec parēs intelli
git̄ eſſe: nec ꝓles habeat in hac imagine ali
quā licꝫ valde ipem ſimilitudinē ſpūſſacti.
nō tñ ſicut in iſta imagine trinitatꝭ : nō hec
tria vnꝰ hō: ſꝫ vnius hoīs ſunt. ita in ipa
ſūma trinitate cuiꝰ hec imago eſt : vniꝰ dei
ſunt illa tria: ſꝫ vnꝰ deus ē: ⁊ tres ſunt ille
nō vna pſona. Qđ ſana mirabilit̄ ieffabi/
le ē: vl' ineffabilit̄ mirabile cū ſit vna pſona
hec imago trinitatꝭ. ipa Vo ſūma trinitas
tres pſone ſunt: iſeꝑabilior ē illa trinitas ꝑ
ſonarꝫ triū: q̄ꝫ hec vnius. Illa q̄ppe in na/
tura diuinitatꝭ ſiue id meliꝰ dicat̄ deitatis
qđ ē. hoc eſt atqꝫ incōmutabilit̄ inter ſe ac
ſꝑ eq̄lis eſt. Nec aliqñ nō fuit aut aliter fuit
nec aliqñ nō erit : aut aliter erit. Iſta vero
tria q̄ ſunt in impari imagine : ⁊ ſi nō locit̄
qm̄ nō ſunt corpa: tñ inter ſe nūc in iſta vi/
magnitudinibꝰ ſeꝑant̄. Neqꝫ eni qa mo/
les nulle ibi ſunt: ideo nō videmus in alio
maiorē eſſe memoriā q̄ꝫ intelligētiā. In a
lio aūt ecōtra: in alio duo hec amoris ma/
gnitudie ſuꝑari : ſiue ſint ipſa duo inter ſe
eq̄lia ſiue nō ſint: atqꝫ ita a ſingul' bina: ⁊ a
binis ſingula: ⁊ a ſingulis ſingl'a: a maio.
ribus minora vincunt̄: ⁊ qñ inter ſe equa/
lia fuerint ab omni lāgore ſanata : nec tūc
equabitur rei natura imutabili : ea res q̄ ꝑ
graꝫ nō mutabit̄: q2 nō equat̄ creatura crea
tori : etiā qñ ab omni langore ſanabit̄. Sꝫ
hāc nō ſolū incorpalē: verūetiā ſumme in/
ſeꝑabilē vereqꝫ imutabilē trinitatē: cū ve/
nerit viſio q̄ facie ad faciē reꝓmittit̄ nobis
multo clarius certiuſqꝫ videbimꝰ: q̄ꝫ nūc
eius imaginē: qđ nos ſumus. ꝑ qđ tñ ſpe/
culū ⁊ in quo enigmate qui vident ſicut in
hac vita viderē cōceſſum eſt : nō illi ſunt q̄
ea que digeſſimꝰ ⁊ cōmēdauimus in ſua
mēte ꝯſpiciūt: ſꝫ illi q ea tāqꝫ imaginem vi

dere: vt poſſint ad eū cui⁹ imago eſt q̊mo
docūq̧ referre qđ videt: ⁊ p imaginē quā
ꝯſpiciēdo videt etiā illud videre conijcien
Ibidez do: quoniā nōdū poſſūt facie ad faciē. Nō
eni ait apl's: videm⁹ nūc ſpeculū: ſed vide
mus nūc per ſpeculum.

De his q̄ natura mēt꜌ ſubtilit̄ itueꝰtur: ⁊ eā
imaginē dei eſſe nō ſentiūt. Ca. xxiiij.

Qui ergo vidēt ſuā mētez quō vide
ri pōt: ⁊ in ea trinitatē iſtam đ qua
mult꜌ modis vt potui diſputaui: nec
tamē eā credūt vl' intelligūt eſſe imaginem
dei: ſpeculū qdē vidēt: ſꝫ vſq̧ adeo non vi
dēt p ſpeculū eū q eſt p ſpeculū nūc vidēd⁹
vt nec ipꝫ ſpeculū qđ vidēt ſciāt eſſe ſpecu
lū: id eſt imaginē. Qđ ſi ſciēt fortaſſis ⁊ eū
cui⁹ eſt hoc ſpeculū: p hoc q̄rēdū: ⁊ p h̄ vt
cūq̧ interim vidēdū eſſe ſentirēt: fide non
ficta corda mūdante vt facie ad faciē poſſit
videri: q p ſpeculū nūc videt̄. Qꝛ fide cor
diū mūdatrice cōtempta: qd āgūt intelligē
do q̄ de natura mētis humane ſubtiliſſime
diſputant̄: niſi vt ipa q̧ꝫ intelligētia ſua te
ſte dānet̄. In q̄ vtiq̧ nō laborarēt: ⁊ vix
ad certū aliqd ꝑuenirēt: niſi penalib⁹ tene
Sap.9 bris inuoluti ⁊ onerati corpore corruptibi
li qđ agrauat aiam. Quo tādem merito in
flicto malo iſto niſi pcti. Vn̄ tāti mali ma
gnitudine admoniti: ſequi deberent agnuꝫ
qui tollit peccata mundi.

Quā beatos faciet fides recta etiā eos q đ
natur꜌ icorpeis neqūt diſputare. Ca. xxv

Deū nāq̧ ptinētes etiā lōge iſtis i
genio tardiores: qn̄ fine huius vite
reſoluūtur a corpe: ius in eis retinē
dis nō habēt inuide poteſtates. Quas ille
i Thi.2 agnus ſine vllo ob eis pcti debito occiſus:
nō potētia poteſtat꜌ ꝓuſq̧ iuſticia ſangui
nis vicit. Proide liberi a diaboli poteſtate
Act.4 ſuſcipiūtur ab angelis ſctis a malis oībus
liberati: p mediatorē dei ⁊ hoīm: hominē
ieſum xp̄m: qm̄ ꝯſonātib⁹ diuinis ſcriptu
ris: ⁊ veterib⁹ ⁊ nouiſq̧: ⁊ p quas ꝓnun
ciat⁹: ⁊ p quas ānūciat⁹ eſt xp̄us: nō eſt ali
ud nomē ſub celo: in quo oportet hoīes ſal
uos fieri. Cōſtituūtur aūt purgati ab omni
ꝯtagiōe corruptiōis: in placidis ſedib⁹: do
nec recipiāt corpa ſua: ſꝫ iā incorruptibilia
que ornēt nō onerēt. Hoc eni placuit opti
mo ⁊ ſapiētiſſimo creatori: vt ſpiritus hoīs

deo pie ſubdit⁹: habeat feliciť ſubditū cor
pus: ⁊ ſine fine pmaneat ipa felicitas. Ibi
v̄itatē ſine vlla difficltate videbim⁹: eaq̧
clariſſima ⁊ certiſſima pfruimur. Nec ali
qd q̄rem⁹ mēte ratiocināte ſꝫ cōtemplante
cernem⁹ quare nō ſit filius ſpūſſanct⁹: cuꝫ
de patre ꝓcedat. in illa luce: nulla erit q̄ſtio
hic v̄o ipa experiētia tā mihi appuit eē dif
ficilis: qđ ⁊ illis q h̄ diligēt atq̧ intelligent
legēt ꝓculdubio ſilr̄ appebit: vt cū me in ſe
cūdo hui⁹ opis libro alio loco inde dicturū
eſſe ꝓmiſerim: q̊tiēſcūq̧ in ea creatura que
nos ſum⁹ aliqd illi rei ſilē oñdere volui: q̄
lecunq̧ elogū meū ſufficiēs elucutio ſecuta
nō fuerit: q̄ꝫuis ⁊ i ipo intllecto conatū me
ſenſerim mag꜌ habuiſſe q̄ꝫ effectū: ⁊ i vna
qdē pſona qđ eſt hō iueniſſe imagnē ſum
me illius trinitat꜌: ⁊ in re mutabilia tria il
la vt facili⁹ itelligi poſſent: etiā p tpalia int
ualla maxie in libro nono mōſtrare voluiſ
ſe. Sꝫ tria vni⁹ pſone: nō ſic hūana poſcit
intentio: trib⁹ illis pſonis ꝯuenire potue
rūt ſic i h̄ libro qntodecimo đmōſtrauim⁹.

Interuala tpꝫ diuine trinitatis nulla ſunt
Capitu. xxvi.

Einde i illa ſumma tinitate q̄ deus
eſt interualla tpm nulla ſunt: p que
poſſit oſtēdi aut ſaltē reqri: vtꝝ ꝓus
de patre natus ſit filius: ⁊ poſtea de ambo
bus ꝓceſſerit ſpūſſanctus: qm̄ ſcriptura ſan
cta ſpūm eū dic̄ amboꝝ. Ipe ē eni de q̊ dic̄
aplus. Qm̄ enim eſtis filij dei miſit deus Gal.4
ſpūm filij ſui in corda vr̄a. Et ipa ē de q̊ di
cit idē filius. Nō eni vos eſtis q loqmini: mat.10
ſꝫ ſpūs pr̄is vr̄i q loqt̄ in vobis. Et multis
alijs diuinoꝝ elogoꝝ teſtimōijs ꝯprobat̄
pr̄is ⁊ filij eſſe ſpūm: q ꝓpe dicit̄ i trinitate
ſpūſſanct⁹. De q̊ itē dic̄ ipe filius. Quem Joh.15
ego mittā vobis a pr̄e. Et alio loco: Queꝫ ibi.14.
mittet pr̄ i noīe meo De vtroq̧ aūt ꝓcede Ibi.15
re ſic docet̄: qꝛ ipe filius ait. de pr̄e ꝓcedit.
Et cū reſurrexiſſet a mortuis ⁊ apparuiſſet
diſcipl'is ſuis: iſufflauit ⁊ ait. Accipite ſpi ibi.30.
ritūſanctū: vt eū etiā de ſe ꝓcedere oñderet
Et ipa ē v̄tus q̄ đ ipo exibat ſic legit̄ i euā Luc.6
gelio ⁊ ſanabat oēs. Quid vero fuit cau
ſe vt pōt reſurrectionē ſuā: ⁊ in terra ꝓus
daret: ⁊ de celo poſtea mitteret ſpūmſanc
tū. hoc ego exiſtimo: qꝛ p ipm donū diffun
dit caritas in cordibus nr̄is: qua diligim⁹

at. 22 deū ꝛ ꝓximū: ſcḋm duo illa p̄cepta: in qb⁹
tota lex pēdet ꝛ ꝓphete. Hoc ſignificans
dn̄s ieſus: bis dedit ſpm̄ſāctū: ſemel in tra
ꝓpt̄ dilectiōez ꝓximi. ꝛ iteꝝ de celo ꝓpter
dilectiōez dei. Et ſi forte alia ratio reddat̄
Jo. 20 ꝺ ſpūſancto bis dato: eiuſdē ſpm̄ſanctū da/
mat. 28 tū: cū iſufflaſſꝫ ieſ⁹. ꝺ quo mox ait: Ite bap
tizate gētes i noīe patris: ꝛ filij ꝛ ſpūſācti
vbi maxime cōmēdat̄ hec trinitas: ambi/
gere nō debem⁹. Ipē eſt igit̄ q de celo etiā
dat⁹ eſt die pētecoſtes. id eſt poſt dies decē
poſtq̄ȝ domin⁹ aſcēdit i celū. Quō ḡ deus
nō eſt q dat ſpm̄ſanctū. Immo q̄ꝫtus de⁹
eſt q dat deū. Neqꝫ eni aliqs diſcipuloꝛuꝫ
Act. 8 ei⁹ dedit ſpm̄ſanctū. Oꝛabāt qppe vt veni
ret i eos qb⁹ manū iponebāt: nō ipi cū da
bāt. Quē moꝛē i ſuis p̄poſit̄ē et nūc ſuat
eccleſia. Deniqꝫ ꝛ ſimō mag⁹ offerēs apo
Ibidēꝫ. ſtolis pecuniā: nō ait: date ꝛ mihi hāc pote
ſtatē vt dem ſpm̄ſanctū: ſꝫ cuicūqꝫ inqt im
poſuero man⁹: accipiat ſpiritūſāctū. Quia
neqꝫ ſcriptura ſupi⁹ dixerat: vidēs aūt ſi/
Ibidēꝫ. mō q᷑ apl'i darēt ſpiritūſanctū. ſꝫ dixerat: vi
dēs aūt q᷑ p ipoſitiōez manuū apl'oꝝ dareẗ
ſpiritusſanct⁹. Propt̄ hoc ꝛ dn̄s ipē ieſus
ſpiritumſanctum: nō ſolum dedit vt deus
ſꝫ etiā accepit vt homo: ꝓpt̄ea dict⁹ eſt ple
n⁹ gr̄a. Et manifeſt⁹ de illo ſcriptū ē in ac
tibus apl'oꝝ: quoniā vnxit eū de⁹ ſpūſanc/
ibidē. 10 to Nō vtiqꝫ oleo viſibili: ſꝫ dono gr̄e: qḋ
viſibili ſignificat̄ vnguēto q̄ baptizatos vn
git eccleſia. Nec ſane tūc vnct⁹ ē x̄ps ſpū/
ſancto: q̄ndo ſup eū baptizatū velut colūba
Mat. 3 deſcēdit. Tūc eni coꝛp⁹ ſuū. id eſt eccleſiaꝫ
ſuā p̄figurare dignat⁹ ē: i q̄ p̄cipue bapti
zati accipiūt ſpiritūſanctū. Sꝫ iſta myſtica
ꝛ inuiſibili vnctiōe tūc itelligēd⁹ ē vnctus
q̄ndo v̄bū dei caro factū ē. id ē q̄ndo hūa/
Joh. 1. na natura ſine vllis p̄cedētib⁹ bonoꝝ ope
rū merit̄ dei v̄bo ē i vtō virginis copula
ta: ita vt cū illo fieret vna pſona. ob hoc eni
ꝯfitemur natū ꝺ ſpūſancto: ꝛ virgine ma/
ria. Abſurdiſſimū eſt eni vt credam⁹ eum
cū iā trigīta eſſet annoꝝ ei⁹ eni etat̄ a iohā
ne baptizat⁹ ē accepiſſe ſpiritūſāctū: ſed ve/
niſſe illū ad baptiſma: ſic ſine vllo omnino
pctō: ita nō ſine ſpūſancto. Si eni ꝺ famu/
Luc. 1. lo ei⁹ ꝛ p̄curſoꝛe ipō iohāne ſcriptum eſt.
Spiritūſancto replebit̄ iā inde ab vtō ma/
tris ſue: q̄uiā q̄ꝫuis ſeminat⁹ a pr̄e: tamen
ſpiritūſanctū i vtō foꝛmatus accepit: qd de

hoīe x̄pō itelligēdū ē vl' credēdū cuius car
nis ipā ꝯceptio nō carnalis ſꝫ ſpiritalis fu
it. In eo et q᷑ de illo ſcriptū ē: q᷑ accepit a Act. 2
pr̄e ꝓmiſſiōez ſpūſſācti ꝛ effuderit: vtraqꝫ
natura mōſtrata ē: ꝛ hūana. ſ. ꝛ diuina. ac/
cepit qppe vt hō: effudit vt de⁹. Nos aūt
accipe qdē h̄ donū poſſum⁹ ꝓ modulo no
ſtro. effunder̄ aūt ſup alios nō vtiqꝫ poſſu/
m⁹: ſꝫ vt h̄ fiat: deū ſup eos a q̄ h̄ id efficit̄
iuocam⁹. Nūqd ḡ poſſum⁹ q̄rere: vtrū iā
ꝓceſſerat ꝺ pr̄e ſpūſanct⁹ q̄ndo nat⁹ ē fili
us: an nōdū ꝓceſſerat: ꝛ illo nato ꝺ vtroqꝫ
ꝓceſſit vbi nl'la ſunt tēpa. ſic potuim⁹ q̄re
re vbi iuenim⁹ tpa: volūtatē p̄us ꝺ hūana
mēte ꝓcedere: vt q̄rat̄ q᷑ iuētū ꝓles voceẗ
q̄ ia pta ſeu genita volūtas illa pficit̄: eo fi/
ne requieſcēs: vt q fuerat appetit⁹ q̄rēt̄ ſit a/
moꝛ fruēt̄: q iā ꝺ vtroqꝫ. id ē ꝺ gignente
mēte: ꝛ de genita notiōe tāq̄ꝫ ꝺ p̄re ac ꝓle
ꝓcedat. Nō p̄nt ꝓrſ⁹ iſta ibi q̄ri vbi nihil
ex tp̄e icoat: vt ꝯſeq̄nti pficiat̄ i tp̄e. Qua/
ꝓpt̄ q pōt itelligere ſine tp̄e generatiōem filij
ꝺ pr̄e: itelligat ſine tp̄e ꝓceſſionē ſpūſancti
ꝺ vtroqꝫ. Et q pōt itl'ligere i eo qḋ ait fili⁹:
ſic hꝫ pater vitā i ſemetipō: nō ſine vita exi
ſtēti iā filio vitā dediſſe: ſꝫ ita eū ſine tp̄e ge
nuiſſe: vt vitā q̄ꝫ pat̄ filio gignēdo dedit:
coeterna ſit vite pr̄is q dedit. itl'ligat ſic habꝫ
pr̄ i ſemetipō: vt ꝺ illo ꝓcedat ſpūſanct⁹.
ſic dediſſe filio vt de illo procedat ſpūſſctūs Jo. 15.
ꝛ vtrūqꝫ ſine tp̄e: atqꝫ ita dictū: ſpiritūſāctū
ꝺ pr̄e ꝓcedere: vt itl'ligat̄: q᷑ et ꝓcedit de fi/
lio: ꝺ pr̄e eſſe ꝛ filio. Si eni qcqd hꝫ de pr̄e
habꝫ filius. ꝺ pr̄e hꝫ vtiqꝫ vt ꝺ illo ꝓcedat
ſpūſanct⁹. Sꝫ nulla ibi tpa cogiteẗ q̄ habēt
p̄us ꝛ poſteri⁹: q2 oia nulla ibi ſunt. Quō
ḡ nō abſurdiſſime filius diceret̄ āboꝝ: cū ſic
filio p̄ſtat eſſentiā ſine initio tp̄is: ſine vlla
mutabilitate nate ꝺ pr̄e generatio: ita ſpūi/
ſcō p̄ſtet eſſentiam ſine initio tp̄is: ſine vlla
mutabilitate nature ꝺ vtroqꝫ ꝓceſſio. Nō
eni cū ſpūmſāctū genitū nō dicim⁹: dicere
tn̄ nō audem⁹ igenitū: ne i h̄ vocabulo vel
duos pr̄es i illa trinitate: vl' duos q n̄ ſūt de
alio qſpiā ſuſpicet̄. Pat̄ eni ſol⁹ n̄ ē ꝺ alio
iō ſol⁹ appl'lat̄ igenit⁹. Nō qdē i ſcripturis
ſꝫ i ꝯſuetudie diſputātiū: ꝛ ꝺ re tāta ſmonē
q̄lē valuerit ꝓferētiū. Fili⁹ aūt ꝺ pr̄e nat⁹
eſt: ꝛ ſpūſſanct⁹ ꝺ pr̄e p̄ncipalr: ꝛ ipō ſine
vllo tp̄is iteruallo dāte: cōit ꝺ vtroqꝫ ꝓce/
dit. Diceret̄ aūt filius pr̄is ꝛ filij: ſi qḋ ab/

horreret ab oīm ſanoꝝ ſenſibꝰ cū ambo ge
nuiſſēt. Nō igiṫ ab vtroqȝ ē genitꝰ: ſȝ ꝓce
dit ab vtroqȝ āboꝝ ſpūs. Quid qdā tpe
ad ppl'm diſputatū ſit de dr̄ia generatiōis ⁊
ꝓceſſionis ſpiritusſancti. Capi. xxvi.

Erū qꝛ in illa coeterna ⁊ eq̄li ⁊ icorpa
v li ⁊ ineffabiliṫ immutabiliṫ atqȝ in
ſepabili trinitate: difficilimū ē gene
ratiōem a ꝓceſſione diſtinguere: ſufficiat in
terim eis q extendi nō valēt in amplius id
qđ de hac re in ſermone quodā ꝓferendo
ad aures ppl'i xp̄iani diximus: dictūqȝ ꝯſ
cripſimus. Inter cetera enim cū p ſcriptu
raꝝ ſanctaꝝ teſtimonia docuiſſē: đ vtroqȝ
Jo. 15. ꝓcedere ſpūmſanctū. Si ḡ inquā ⁊ de pr̄e
⁊ de filio ꝓcedit ſpūſſanctus: cur filius di
xit: đ pr̄e ꝓcedit. cur putas niſi quēadmo
duȝ ſolet ad eū referre ⁊ qđ ipſius ē de quo
⁊ ipſe ē. Vñ ⁊ illud eſt qđ ait: Mea doctri
Ibidē. 7 na nō eſt mea: ſȝ eius q me miſit. Si igiṫ
hic intelligiṫ eius doctrina quā tñ dixit nō
ſuā ſed pr̄is: q̄ztomagis illic intelligēdus ē
⁊ de ipſo ꝓcedere ſpūſſanctus: vbi ſic aiṫ.
De patre ꝓcedit: vt ñ diceret de me ñ pro
cedit. A quo autem habet filius vt ſit deus
Eſt enim de deo deus: ab illo habȝ vtiqȝ vt
de illo etiā ꝓcedat ſpūſſanctus. ac p hoc ēt
Jo. 15. ſpūſſanctus vt etiam de illo procedat ſicut
ꝓcedit de pr̄e: ab ipſo habȝ patre. Hic vt
cūqȝ etiam illud intelligitur q̄ztuȝ a talibus
q̄les nos ſumus itelligi pōt: cur nō dicatur
natus eſſe: ſȝ potius ꝓcedere ſpūſſanctus:
qm̄ ſi ⁊ ipſe filiꝰ diceretur: āboꝝ vtiqȝ filiꝰ di
ceretur: qđ abſurdiſſimū ē. Filiꝰ qppe nullꝰ
ē duoꝝ: niſi pr̄is ⁊ matris. Abſit aūt vt inṫ
deū patrē: ⁊ deū filiū aliqd tale ſuſpicemur
qꝛ nec filiꝰ hoīs ſimul ex matre ⁊ pr̄e ꝓcedit
ſed cū in matrē ꝓcedit ex patre: non tunc
procedit ex matre. ⁊ cū in hāc lucē procedit
ex matre: nō tūc ꝓcedit ex pr̄e. Spūs autē
ſanctꝰ nō de patre ꝓcedit in filiū: ⁊ de filio
ꝓcedit ad ſanctificādā creaturā: ſȝ ſimul đ
vtroqȝ ꝓcedit: q̄zuis h̄ filio pater dederit:
vt quēadmodū de ſe ita de illo quo ꝓcedat
Neqȝ enī poſſumꝰ dicere q̄ ñ ſit vita ſpūs
ſanctꝰ: cū vita pater: vita ſit filiꝰ: ac p hoc
ſicut pater cū habeat vitā in ſemetipſo: de
dit ⁊ filio vitā habere in ſemetipſo: ſic ei de
Joh. 5 dit vitā ꝓcedere de illo: ſicut ꝓcedit ⁊ de
ipſo. Hec de illo ſmōe i hūc liboꝝ trāſtuli:

ſȝ fidelibꝰ ñ infidelibꝰ loqns. Veꝝ ſi ad hāc
imaginē ꝯtuēdā: ⁊ ad vidēda iſta q̄ȝ vera
ſint q̄ i eoꝝ mēte ſūt: nec tria ſic ſūt vt tres
pſone ſint: ſȝ oīa tria hoīs ſūt q̄ vna pſona ē
minꝰ idonei ſūt: cur non de illa ſūma tri
nitate q̄ deus ē credūt potiꝰ qđ i ſacris lr̄is
iueniṫ: q̄ȝ poſcūt liqdiſſimā reddi ſibi rōnē
q̄ ab hūana mēte tarda ſcȝ ifir maqȝ ñ capiṫ
Et certe cū incōcuſſe crediderint ſcripturis
ſanctis tāqȝ veraciſſimis teſtibꝰ: agāt orā
do ⁊ q̄rēdo ⁊ bñ viuēdo vt itelligāt. id eſt
vt quātū videri pōt videaṫ mēte qđ teneṫ fi
de. Quis h̄ ꝓhibeat: imo vero ad h̄ qs nō
horteṫ. Si āt ꝓpterea negādū putāt iſta eē
qꝛ ea nō valēt cecis mētibꝰ cernere: debēt
⁊ illi q ex natiuitate ſua ceci ſūt: eē ſolē ne
gare. Lux ḡ lucet i tenebris. Qđ ſi eā tene Joh. i.
bre ñ ꝯp̄hēdūt: illumineṫ dei dono ꝑus vt
ſint fideles: ⁊ icipiāt eē lux i cōpatiōe ifide
liū. Ac p h̄ p̄miſſo fūdamēto edificenṫ ad
vidēda q̄ credūt: ⁊ aliqñ poſſint vidē. Sūt
eni q̄ ita credūt: vt videri iā oīno ñ poſſint
Nō eni xp̄s iteꝝ i cruce vidēdus ē. Sȝ ni
ſi h̄ credaṫ qđ ita factū atqȝ viſuȝ ē: vt futu
rū atqȝ vidēdū iā ñ ſperet: ñ ꝑueniṫ ad xp̄ȝ
q̄lis ſine fine vidēdꝰ ē. Quātū vero attinet
ad illā ſūmā: ieffabilē: icorpalē: imutabilē
qȝ naturā p itelligētiā vtcūqȝ cernēdā: nuſ
q̄ȝ ſe meliꝰ regēte dūtaxat fidei regula acies
hūane mētis exercet: q̄ȝ i eo q̄ ipſe hō in ſua
natura meliꝰ ceteris aīalibus: melius ēt cete
ris aīe ſue ptibus hȝ qđ ē ipſa mēs. Cui q
dā rex iuiſibiliū tributꝰ ē viſus: ⁊ cui tāqȝ
i loco ſupiore atqȝ iteriore honorabiliṫ p̄ſi
dēte: iudicāda oīa nūciāt ēt corpis ſenſus:
⁊ q̄ ñ ē ſupior cui ſubdita regēda ē niſi deꝰ.
Veꝝ inṫ hec q̄ mlta iā dixi: ⁊ nihil illius ſū
me trinitatis ineffabilitate dignū me dixiſſe
audeo ꝓfiteri: ſȝ ꝯfiteri potiꝰ mirificatam
ſciam eiꝰ ex me inualuiſſe: nec poſſe me ad pš. 138
illā. O tu aīa mea: vbi te eē ſentis: vbi iaces
vbi ſtas: donec ab eo q ꝓpitꝰ factꝰ ē oībꝰ
iniqtatibus tuis ſaneṫ oēs lāguores tui. ibi. 102
Agnoſcis te certe in illo eē ſtabulo: quo ſa
maritanus ille ꝑduxit eū quē repperit a mul Luc. 10
tis latronibus inflictis vulneribus ſemiui
uū. Et tñ multa vera vidiſti: nō his oculis
quibus vidēṫ corpora colorata: ſed eis ꝑ
quibus orabat qui dicebat. Oculi mei vi
deant equitatē. Nēpe ergo multa vera vi pš. 16.

distit: eacꝫ discreuisti ab hac luce q̄ tibi ea lu
cēte vidisti: atolle oculos in ipsam lucē: ⁊
eos in eam fige si potes. Sic enim videbis
qd distet natiuitas verbi dei a ꝓcessiōe do
Jo.15. ni dei pp qd filius vnigenit⁹ nō de p̄re ge
nitum: alioquin frater eius esset sed ꝓcede
re dixit spiritūsanctum. Unde cū sit cōmu
nio quedam cōsubstātialis patris ⁊ filij am
borum spiritus: non amborum qd absit di
ctus est filius. Sed ad hoc dilucide perspi
cueqꝫ cernendum: non potes ibi aciē fige
re: scio quia non potes. Uerum dico: mi
hi dico: quid nō possum scio. Ipsa tamē ibi
ostendit in te tria illa: in quib⁹ te summe ip
sius quam fixis oculis ꝯtemplari nōdū va
les: imaginē trinitatis agnoscas. Ipsa os
tendit tibi verbū veruȝ esse in te: quādo de
scientia tua gignitur. id est quādo quod sci
mus dicimus: q̄uis nulli⁹ gentis lingua
significantem vocem: vel ꝓferamus: vel
cogitamus: sed ex illo qd nouim⁹ cogitatio
nostra formetur. sitqꝫ in acie cogitātis ima
go simillima cogitationis eius quam me
moria ꝯtinebat ista duo scȝ velut parētē ac ꝓlē
tertia volūtate siue dilectiōe iūgēte. Quā q
dē volūtatē d' cogitatiōe ꝓcedere nemo em̄
vult q oino qd vl' q̄le sit nescit: nō tn̄ eē co
gitationis imaginē: ⁊ ideo quādā in hac re
itelligibili natiuitatis ⁊ ꝓcessiōis isinuari
distātiā qm̄ nō hoc ē cogitatiōe ꝯspicere qd
appetere. vl' etiā pfrui volūtate: cernat dis
cernatqꝫ q pōt. Potuisti ⁊ tu: q̄uis nō po
tueris: necꝫ posses explicare sufficiēti eloq̄o:
qd iter nubila similitudinū corporaliū: que
cogitatiōib⁹ hūanis occursare nō d'sinūt vix
vidisti. Sed illa lux q̄ nō ē qd tu: ⁊ hoc ti
bi ostēdit aliud eē illas icorporeas silitudi
nes corpoꝝ: ⁊ aliud eē veꝝ: qd eis reproba
tis itelligētia ꝯtuemur. hec ⁊ alia silr certa
oculis tuis iterioribus lux illa monstrauit.
Que igit cā ē cur acie fixa ip̄am videre nō
ps.102 possis: nisi vtiqꝫ isirmitas. Et qd tibi eam
fecit nisi iniqtas. Quis ḡ sanat oēs lāguo
res tuos: nisi q ꝓpitius fit oib⁹ iniqtatib⁹
tuis. Librū itaqꝫ istū iā tandē aliqn̄ p̄eca
tione melius q̄ disputatione cōcludam.

Domine deus nr̄: credim⁹ i te p̄rē
⁊ filiū: ⁊ spūmscm̄. Necꝫ eni dicēt
mat.28 vitas. Ite baptizate oēs gētes i no
mine p̄ris: ⁊ filij: ⁊ spūsci: nisi esses. Nec
baptizari nōs iuberes dn̄e de⁹ in eius noīe
q nō ē dn̄s de⁹. Necꝫ diceret voce diuia:
Audi israel: dn̄s de⁹ tu⁹ de⁹ vnus ē: nisi Deu.6
trinitas ita esses vt vnus dn̄s de⁹ eēs. Et
si tu de⁹ p̄r ip̄e esses: ⁊ fili⁹ vbū tuū iesus
xp̄s ip̄e esses: ⁊ donū vestrū spūscūs: non
legerem⁹ in lr̄is vitatis. Misit de⁹ filiuȝ Gal.4
suū. Nec tu vnigenite diceres de spūsan
cto. Quem mittet pater in nomine meo: ⁊ Jo.14
quē ego mittā vobis a patre. Ad hanc re Ibi.15
gulam fidei dirigens intentionē meā quā
tū potui: q̄ntū me posse fecisti: q̄siui te ⁊ de
sideraui intellectu videre qd credidi: ⁊ mlt'
tū disputaui ⁊ laboraui. Dn̄e deus meus
vna spes mea: exaudi me ne fatigat⁹ noliȝ
te q̄rere: sȝ q̄rā faciē tuā sp ardēt. Tu da q̄ ps.104
rēdi vr̄s, q iueniri te fecisti: ⁊ magis magis
qꝫ iueniēdi te spē dedisti. Corā te ē firmi
tas: ⁊ isirmitas mea. Illaȝ srua: istā sana.
Corā te ē scia: ⁊ ignorātia mea. Ubi mihi
apuisti: suscipe itrātē. vbi clausisti: api pul
santi. Meminerī tui: itlligam te: diligā te
Auge i me ista: donec me reformes ad ite
grū. Scio scriptū esse: In mltilogo n̄ effu pro.10.
gies pctm̄. Sȝ vtinā pdicādo vbū tuū: et
laudādo te tm̄mō loq̄rer n̄ solū fugerē pctm̄
sed meritū bonū acq̄rere: q̄mlibȝ multū sic
loq̄re. Necꝫ eni hō d' te beat⁹: pctm̄ p̄ciperet
germano i fide filio suo: cui scripsit dicens
Predica vbū: insta opportune: iportune. 2.thi.4
Nūqd dicēdū ē istū n̄ mltū locutū: q n̄ solū
opptune vbū etiā iportune vbū tuū dn̄e nō
tacebat. Sȝ iō nō erat multū: qꝫ tm̄ erat ne
cessariū. Libera me deus a multilogo qd
patior itus in aīa mea misa in ꝯspectu tuo
⁊ ꝯfugiēte ad misericordiā tuā. Nō eni co
gitationibus taceo: ēt tacēs vocib⁹. Et si
qdē nō cogitarē nisi qd placeret tibi: nō vti
qꝫ rogarē vt me ab hoc mltilogo liberares
Sȝ mlte sūt cogitatiōes mee: tales q̄les no
sti cogitatiōes hoīm qm̄ vane sūt. Dōa mi ps.93.
hi n̄ eis ꝯsentire: ⁊ si qn̄ me delectāt: eas ni
hilomin⁹ iprobare: nec i eis velut dormitā
do imorari. Nec intm̄ valeāt apud me: vt
aliqd i opa mea ꝓcedat ex illis. sȝ ab eis mea
saltē tuta sn̄ia: tuta ꝯscia te tuēte. Sapiēs q
dā cū de te loq̄ret i libro suo q ecclasticus ꝓ
prio noīe iā vocat. Multa ingt dicimus ⁊ Ec.43
n̄ puenimus. ⁊ ꝯsūmatio smonū vniuersa
ē ip̄e. Cū ḡ puenerim⁹ ad te: cessabūt mlta

Cō.15 iſta q̄ dicimꝰ: ⁊ n̄ puenimꝰ ⁊ manebis vnꝰ oia i oibꝰ: ⁊ ſine fine dicemꝰ vnū laudātes te i vnū: ⁊ in te facti ēt nos vnū. Dn̄e deus vnꝰ: deꝰ trinitas: q̄cūqꝫ dixi i his libris de tuo agnoſcant ⁊ tui. Si q̄ de meo ⁊ tu ignoſce ⁊ tui. Amen.

Aurelij Auguſtini d̄ trinitate liber explicitus eſt: Venetijs feliciter impſſus p̄ Paganinū de Paganinis Brixieſ3. Anno dn̄i. M. cccc. lxxxix. die. xij. nouebris.

Incipit Tabula in libros Auguſtini precedentes.

Poſtolus aliqbꝰ loq̄baꝰ tanq̄ carnalibꝰ ⁊ minꝰ pfectis. li. j. c. j. ⁊. xij
A vera ⁊ pfecta ſimilitudinē dei q̄ntū diſtent que in natura mentis vtcūqꝫ deo ſimilia reperiunꝰ. li. xv. ca. xii.
Ad cognitionē trinitatis neceſſaria eſt pietas. libro. i. capitulo. ii.
Aliorum ſcripta nō niſi caritate ⁊ veritate arguenda ſunt. libro. i. capitulo. iii.
A rep̄hēſore falſitatis argui meliꝰ ē quā ab eo cui falſitas placet laudari. ibidem.
Aialis hō n̄ pcipit ea q̄ dei ſunt. li. i. c. viii.
Ad eu3 veniemus ⁊ manſionē apud eū faciemus quō intelligaꝰ. libro. i. capitulo. ix.
Amat nos deus tales quales futuri ſumꝰ. libro. i. capitulo. x.
Apparebit dn̄s ieſus in forma humana in extremo iudicio cū gl'ia. li. i. ca. xiii.
Aſcēſio corporalis xp̄i in celū multū vtilis fuit credentibus. libro. i. ca. ix.
Aſſumptio carnis ſiue creature aliter in filio aliter in ſpūſancto fuit. li. ij. capitu. v.
Apparitiones dei multimode: quarum alique miſſiones dicunꝰ. libro. ii. ca. vii.
Abraā vidit tres viros ⁊ vnū adorauit. libro. ii. capitulo. xi.
Angeli duo in hūana forma apparuerunt loth. libro. ii. ca. xii. in qbus dn̄s ſingulariter appellabaꝰ.
Antiquus dierꝫ viſus a daniele. li. ii. capitulo. xviii.
Actionū rationabilium cauſe omnes a ſūma dei voluntate procedunt. patet p̄ exemplum libro. iii. capitulo. iii.
Adminiſtraꝰ dei ope ois creatura. li. iii. c. v.
Animat deus oēm corporalem creaturā in vtero libro. iii. capitulo. vi.
Artibꝰ magicis miracula q̄ fiūt. li. iii. c. vii
Angelis tranſgreſſoribus creature nō ſeruiūt ad nutu3. libro. iii. capitulo. viii.
Aduentum dn̄i ſigna ⁊ prefiguratiōes p̄ceſſerunt. libro. iiii. capitulo. vij.
Anime magicis cōſecrationibus non purganꝰ. libro. iiii. capitulo. xii.
Apud impios futura quidem preſciri poſſunt. libro. iiii. capitulo. xvii.
Appellatio geniti ſiue vnigeniti non indicat in deo diuerſitatē ſubſtātiarꝫ. li. v. c. iii.
Accidēs aliqd̄ eſt inſepabile. li. v. ca. iiii.
Accidēs ppe ſumptū nullū ē in deo. ibidē
Accidēs in deo nō ē: qꝛ mutabilis non eſt ibidem.
Accidentia relatiua incōmutabilia in deo que ſunt. libro. v. capitulo. v.
Amor eſt amātis: ⁊ amore aliqd amatur. libro. viii capitu. x.
Amor copulat amante3 cum amato. libro viii capitulo. x.
An amore tria ſunt: amans: quod amatur ⁊ amor. ibidem.
Amor. An in amore ſint tria. ſc3 amans ⁊ quod amatur ⁊ amor. An duo tm̄ cum amat ſeipſum. libro. ix. capitulo. ii.
Amat nemo qd̄ nō nouit. li. ix. ca. iii.
Amor ⁊ mens ⁊ noticia hec tria vnū ſunt libro. ix. capitu. iiii.
Amor ⁊ mēs ⁊ noticia ⁊ ſingula in ſe manent ⁊ oia in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor ſtudētiū nondum ſcientiu3 qualis ſit. libro. x. capitu. i.
Amor ſtudētiū que ignorāt. ibidem.
Amari qbꝰ cauſis videꝰ cognita. li. x. c. ii
Aia rōnalis deformiꝰ viuit cū ſm̄ trinitatē exterioris hoīs viuit. li. xi. ca. ii. ⁊. ca. v.
Abigēda que ſint ab acie recordatōis ⁊ cogitationibus innoxiis. li. xi. ca. v.
Actiōes corpales rectas eē dicimꝰ ſi eis regēdis itellectuale mētis pfuerit. li. xii. c. iii
Auaricia radix dꝛ oīm malorꝫ. li. xii. c. ix.
Ad que officia ppria ſapientia ⁊ ſciētia dei dentur. li. xii. capi. xiiii.
Anima melius qd̄ habet ē qꝛ ad imaginē dei facta eſt. libro. xiiii. capi. iii.
Anima rationalis nec vitā nec dei imaginem pōt amittere. libro. xiiii. capi. iiii.

Anima rationalis ſemꝑ dicitur rationalis: ⁊ intellectualis. ibidem.
Anime vita dicit̃ vita beata. ibidem.
Anime mors eſt priuatio vite beate. ibidẽ
Alius eſt aliquid non noſſe: aliud non inde cogitare. libro. xiiii. capitulo. vii.
Animam facit miſeram peccatum ſuum: ⁊ iuſticia domini ſui. libro. xiiii. capitu. xv.
Animam facit beatam meritum ſuum ⁊ p̃mium domini ſui. ibidem.
Appellatione vna digna deitatis trinitas pōt intelligi. libro. xv. capitulo. vi.
Appellationes relatiue que nō ad deu3: ſ3 ad creaturam referenda ſunt: quia deo nihil accidit. libro. v. capitulo. xvi.
Auguſtinus rogatu fratrum ⁊ iuſſu aurelij epiſcopi cōpulſus ſcripſit libros de trinitate. in epiſtola ad aurelium.
Auguſtinus a duobus petit erroribus liberari: preſumptione ſcilicet ⁊ preſumpte falſitatis defenſione: in proemio ſecundi libri.
Auguſtini humilitas. ibidem.
Auguſtinus proteſtatur potius velle legere quam dictare. In proemio tertij libri.
b Bonus dicitur ſolus deus quomodo intelligitur. libro. j. capitu. xiii.
Bonum vnum verum ⁊ ſummum eſt deus: in quo viuimus mouemur ⁊ ſumus. libro. viii. capitulo. iii.
Bonum cōe relinquere ⁊ querere priuatū perniciosum eſt. libro. xii. capitulo. ix.
Beatitudo ab omnibus amatur: nō tamē ab omnibus ſcitur. libro. xiij. capitulo. iiij.
Beate viuere eſt ſecundum virtutem animi viuere. ibidem.
Beatitudo in corporis voluptate non cōſiſtit. ibidem.
Beate eſſe volunt omnes ⁊ quomodo. libro. xiii. capitulo. v.
Beatus nō eſt niſi qui ⁊ habet omnia que vult ⁊ nihil vult mali ibidem.
Beati non ſunt omnes qui viuunt vt volunt. ibidem.
Beatus non dicitur eſſe qui quod vult nō habet: nec ille qui quod male vult habet: ſ3 ille qui quecun3 vult bona habet ⁊ nulla vult mala. li. xiii. capitulo. vi.
Beatus nemo fit nolens. libro. capitulo. viii.
Beati qui vere eſſe volunt imortales eſſe cupiunt. ibidem.
Beatitudo perfecta nō eſt niſi vita eterna. ibidem.
Beatū ⁊ imortalē totū hominē q̃ ex anima ⁊ corpore ↄſtat futurum chriſtus atteſtatur libro. xiii. capitulo. ix.
Beatitudinem abſq3 fide nemo poterit habere. libro. xiii. capitulo. xx.
Bonum ſummum ſemper inueniendum querit̃: ⁊ querendū inuenit̃. libro. xv. capitulo. ij.
c Cauſa triplex erroris de deo: vel circa deum. libro. j. capitulo. j.
Caritate ⁊ veritate: aliorum ſunt ſcripta arguenda. libro. j. capitulo. iii
Caritas libera alijs ſeruire cogit libro. i. capitulo. iiij. in fine.
Creatura: nec corporalis: nec ſpiritualis ē deus. libro. i. capitulo. i. ⁊. v.
Capacitas diſſimilis: ⁊ varium iudicium legentium de trinitate. libro. i. capitulo. iii.
Conant̃ omnes opiniones ſuas ex ſcripturis defendere. ibidem.
Contemplatione corda mundant̃. libro. i. capitulo. viii.
Contemplatio eſt merces fidei. ibidem.
Contemplatio futura erit finis oiu3 bonarum actionu3: ⁊ requies ſempiterna: ⁊ gaudium q̄ nō auferet̃. libro. i. capitulo. x.
Contemplatione3 hanc ꝑſignauit magdalena ſedens ad pedes ieſu. ibidem.
Catholici tractatores: que propria eſſe ſenſerint trinitatis. libro. i. capitulo. iiii.
Cogitationis diſcretio quomodo filius patri ſit equalis: vel minor. libro. i. capitulo. xi.
Carnis aſſumptio ſiue creature: aliter fuit in filio aliter in ſpiritu ſancto. libro. ii. capitulo. v.
Cauſe omnes rationabilium actionum a ſumma dei voluntate deſcendūt. libro. iii. capitulo. iii.
Creature: non angelis trangreſſoribus: ſed deo ſeruiunt ad nutum. libro. iij. capitulo. viii.
Cauſe originales creaturarum corporaliū quas mundo inſeruit. libro. iii. capitulo. ix.
Cauſa ſupplicij non eſt iuſticia iudicis: ſed

meritum criminis. libro. iiii. capitulo. xii.
Conſecratiōibus magicis anime: nō purgantur. libro. iiii. capitulo. xii.
Carnis reſurrectionem: nec ſapientes potuerunt mundi cognoſcere. libro. iiii. capitulo. xvi.
Cogitare modeſte ⁊ ſobrie debꝫ homo cui etiam natura mentis ſue inexplicata eſt de ſubſtantia dei. libro. v. capitulo. j.
Credimus incarnationis ſacramentum. libro. viii. capitulo. v.
Creatura: quali debeat diligi amore. libro ix. capitulo. viii.
Cognita quibus cauſis videntur amari. libro. x. capitulo. ij.
Cogitationes innoxie ⁊ que ab acie recordationis abigende ſint. libro. xi. capitulo. v.
Cogitāti facile eſt fingere ſpecies quas nō vidit ex recordatione earum quas vidit. xi. capitulo. x.
Corporales ſenſus nobis cōmunes ſunt cum pecoribus: ſed proprium eſt hominis de his que ſenſu corporis comprehendit ſecundum eternas iudicare rationes. libro. xii. capitulo. ij.
Corporales actiones rectas eſſe dicimus ſi eis regendis intellectuale mentis prefuerit. libro. xii. capitulo. iii.
Collata que ſunt credentibus in chriſti incarnatione. libro. xiii. capitulo. xvii.
Cultus dei dicitur ſapiētia hominis. libro xiiii. capitulo.
Cognoſcibilia temporalia: quedam cognitionem noſtram perueniunt: quedam non precedunt. libro. xiiij. capitulo. x.
Caritas dei donum eſt excellentius alijs. libro. xv. capitulo. xviii.
Caritas ſola diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. ibidem.
Creator vnus eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus: ſicut vnus deus eſt. libro. v. capitulo. xiii.
Creatura ſpiritualis: ſiue natura corporea ſimplices nō ſunt: quia nec incōmutabiles libro. vi. capitulo vi.
Creator dictorum aliorum ſiue librorum: qualis eſſe debeat. In proemio tertij libri.
d E deo opinātur aliqui. libro. j. capitulo. i.
Diuine trinitatis lectores falluntur quandoqꝫ. ibidem.
Deus nec corporalis: nec ſpiritualis creatura eſt. ibidem. ⁊ capitulo. v.
Deus ſolus eſt incōmutabilis. ibidem.
Deum intelligere incōmutabilem in creatione ⁊ miraculorum operatione eſt difficile. ibidem.
Deum intelligere indiſpoſitio impedit. ibidem.
Diſputandi ordo de diuina trinitate. libro j. capitulo. ii.
Diſcere nullus debet pigritari vbi errat. ibidem.
Deus eſt vnus ſolus verus pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus. libro. i. capitulo. vi.
Diuinitas humano viſu ⁊ corporali videri non poteſt. ibidem.
Deus nō eſt cōuerſus in hominem vt deſiſteret eſſe deus. libro. i. capitulo. vii.
Dilectores mundi ſpirituſanctū accipere ſi poſſunt. libro. i. capi. viii.
Deus in futura vita erit oia in oibus: qr nihil ab illo aliud relinquet. libro. i. capi. x.
Deus tales nos amat quales futuri ſumus: non quales ſumus. ibidem.
Differentia que ſit qꝫ filius quādoqꝫ dicit equalis patri: qñqꝫ minor. li. i. capitulo. xi.
Deus dicit crucifixus ⁊ quare. li. i. ca. xiii
Dñs glorie dicit crucifixus. ibidem.
Dei filius ſm formā humanam dicit: ſpōſus: caput eccleſie: nō dare gloriam. Sed ſecundū formā diuinā dicit principium qđ loquit primogenitus omnis creature dominus glorie: dare gloriam. ibidem.
Difficultate ſcripture enodatio. libro. i. q̄ſi per omnia capitula.
Diuerſum iudicium legentium ⁊ capacitas diſſimilis. libro. i. capitulo. iii.
Diſcretio cognitionis quomō pri filius ſit equalis vel minor. libro. i. capitulo. xi.
Diem ⁊ horam neſcire filium quam ſcit pater: quomodo intelligitur. libro. i. capitulo xii.
Dei apparitiones multimode: quarū aliq̄ miſſiones dicunt. libro. ii. capitulo. vii.
Dei naturam quidam viſibilem putauerūt libro. ii. capitulo. viij.
Deus trinitas an indiſcrete patribus apparuerit an aliqua pſona. libro. ij. capitulo. x.

Deus in tribus viris ab abraam adorat.
libro.ij.capitulo. xi.
Deus in duobus angelis a loth dominꝰ
ſpecialiter appellabatur.libro.ij. capi. xii.
Deum vidit moyſes in oreb per igneꝫ in
rubo.libro.ii.capitulo. xiii.
Deum vidit iſrael in egreſſu de egypto in
colūnis.libro.ij.capitulo. xiiij.
Deus an per ſubſtātiam ſuam: an per vi/
ſibilem creaturam moyſi apparuerit.libro
ij.capitulo. xvi.
Daniel quomodo vidit deum.libro.ij. ca
pitulo. xviii.
Deus an apparuerit per aſſumptā creatu
re ſpeciem an angeli in eius ſint locuti per
ſona.libro.iij.capitulo . j.
Dei prouidentia qua preſidet ſubiectioni
ſanctorum angelorum.li.iiii.capitulo.iiij.
Dei opere adminiſtratur omnis creatura
libro.iii.capitulo . v.
Deus animat omnem corporalem creatu
ram in vtero.libro.iii.capitulo.vi.
Dei gratia humanum genus fuit reconci
liatum: vt quod perierat ſaluaretur. libro.
iiij.capitulo. j.
Dei filius in forma dei ꝛ forma ſerui vna
eſt perſona chriſti.libro.iiii.capitulo. viii.
Dei filius in forma ſerui patre factus ē mi
nor: ſed in forma dei manet equalis libro.
iiii.capitulo.xix.
Deus ſolus eſt eſſentia incōmutabilis. li/
bro. v.capitulo. ij.
De eſſentia veritatis que eſt in trinitas de
us: nihil corporeum neqꝫ mutabile cogita
ri debet.libro. viii.capitulo. ii.
Dei dilectio in hac vita eſt per fideꝫ.libro
viii.capitulo. iiij.
Diligimus in ſanctis quos non vidimus
animum iuſtum.libro. viii.capitulo. vi.
Dilectio vera quid ſit.libro. viii.capitulo
vii.
Diligimus ex vna eadēqꝫ caritate deum:
nos ꝛ proximum. deum ꝓpter ſeipſum:
nos ꝛ proximuꝫ propter deum.libro. viii
capitulo. viii.
Deum ſemper querere debemꝰ.li.ix.c. i.
Diligi creatura qua debeat amore. libro.
ix.capitulo. viii.
Dilectio rerum ſpiritualiū quō differat ab
amore corporalium.libro.ix.capitulo . ix.
Duplex mentis rationalis officium: ſcꝫ ad
temporalia ꝛ eterna libro.xiii. capitulo. i.
Dei iuſticia nō potētia: diabolus ſuperan
dus fuit.libro.xiii.capi.xiii. ꝛ capitu .xiiij
Debitum omne ꝑ chriſtuꝫ nihil debenteꝫ
ſolutum eſt libero. capitulo. xiiij.
Diabolus in quo victus ſit a chriſto.li.
xiij.capitulo.xv.
De deo omnia q̄ digne dici videntˀ. in pau
ciora poſſunt ꝯferri: vt nihil minus dictuꝫ
intelligatur.libro.xv. capitu. v.
Doni nomen quomodo poterat intelligi i
ſpūſancto anteqꝫ daretˀ.li.v.capitulo.xv.
De patre ꝛ filio qꝛ ambo ſimul ſunt recte
dicitur.libro. vi.capitulo.ii.
e Rrantium circa deum triplex cauſa.
libro.i.capitulo. i.
Errores falſe circa deum que ſunt. ibidē.
Error bene ꝛ recte vituperatˀ.li.i.capi.iii.
Erratur nullibi periculoſius qꝫ in trinita/
te ſanctiſſima. ibidem.
Eſſe ꝓpria trinitas que ſenſerunt catholi/
ci tractatores.libro.i.capitulo.iiii.
Equalis dr̄ qn̄qꝫ filius patri: quādoqꝫ mi
nor: quō ſit intelligendum.li. i. capitu. xi.
Enodatio difficultatū ſcripture.li.i.c. xii.
Eſſentia voluntatis nunquā apparuit ocu
lis corporalibus.libro.iii.capitulo.xi.
Eccleſie vnitas i deo eſt per geminam dile
ctionem.libro.iiii.capitulo.ix.
Errant qui ſibi purgationem propria pol
licentur virtute.libro.iiii.capitulo. xv.
Eſſentia icōmutabilis ē ſolꝰ deꝰ.li.v.c.ii.
Eſſentia dei incōmutabilis ē ꝛ ſimplex.li/
bro. vi.capitulo. vii.
Excellentia animi ad imaginē cretoris ſui
cōditi.libro.xv.capitulo.j.
Enigma ſiue tropus quid ſit.li.xv.ca. ix.
Error dicentiū filiū dei nō paterne nature
ſed volūtatis filiū eſſe.libro.xv.capitu.xx.
Epilogus librorum de trinitate qd in vno
quoqꝫ tractauerit.libro.xv. capitulo. iii.
Edificatio dn̄ici corporis quadrageſimo
ſexto anno.libro.iiii.capitulo. v.
Eſſentias tres nō dicimus: nec tres ma/
gnitudines.libro. v.capitulo. x.
Eſſētia dei ſimplex ꝛ icōmutabil' ē. qꝫuis
mlˀtiplicit' ſꝫ ſubſtātiā nominetˀ.li. vi.c. vii
Eſſentia ſiue ſubſtātia quomodo intelliga
tur in deo vel creatura.li. vii, capitulo . v.

Errores duo ſunt qui difficillime tolerantur: preſumptio ſcilicet ⁊ preſumpte falſitatis defenſio. In procmio ſecundi libri.

f Alſe opiniones aliquorum de deo vł circa deum. libro. i. capi. i.

Fidelium medicina eſt in eccleſia. libro. i. capi. ii.

Fructuoſius nihil inueniť ſanctiſſima trinitate. li. i. ca. iii.

Falſum aliquando placet vni: ⁊ diſplicet alteri. ibidem.

Filius non eſt pater: nec ſpirituſſanctus. libro. ca. iiii.

Filius non dicitur factus ſed genitus. libro. i. ca. xii.

Filius dei in forma dei equalis eſt patri. libro. i. ca. vii. ⁊. xi. ⁊ li. ii. ca. ii.

Filius dei in forma ſerui minor diciť pr̃e. ibidem. ⁊. xi. ca. ⁊. libro. ii. ca. ii.

Filius dei deo patri natura eſt equalis: habitu minor. ibidem.

Filius dei in forma dei dicitur verbum p qđ oia facta ſunt. ibidem. ⁊. xi. ⁊. xii.

Fideles dicunť regnum xp̄i. li. i. ca. x.

Filius nunc equalis: nunc minor patre q̃modo ſit intelligendum. libro. i. ca. xi.

Filius dei ſm formam dei dicitur principium qđ loquitur primogenitus omnis creature: dn̄s glorie. dans gloriaꝫ. libro. i. capitu. xii.

Sed ſecundum formaꝫ humanaꝫ dicitur ſponſus: caput eccleſie. ibidem.

Filius dei qua ſubiectione ſubiciendus ē patri. libro. i. ca. viii.

Filius quomodo tradet regnum patri. libro. i. capi. x.

Filius quomodo cognoſcať patri equalis vel minor. libro. i. ca. xi.

Filius qua ratione dicatur neſcire diem ⁊ horam quam ſcit. pater. li. i. ca. xii.

Filius glorificat patrem. li. ii. ca. iiij.

Filius diciť minus: pater nuſq̃ꝫ diciť miſſus: filius quo ſit miſſus ſpirituſſanctus q ſit miſſus. ibidem.

Fili⁹ nō ſolū a pr̃e ſꝫ ⁊ a ſeipſo miſſus dr̃. Diciť etiā miſſus a ſpūſſctō. ibidē. ⁊. c. v.

Forma ſerui accepta diciť: vt maneret incōmutabilis forma dei. li. ii. ca. iiii.

Filij miſſio aut ſpūſſancti quō ſit intelligēda. libro. ii. capi. v.

Filius dei dr̃ deus ⁊ hō: ſꝫ ſpūſſanctus ñ dr̃ deus ⁊ colūba vł deus ⁊ ignis. ibidē.

Filius dei dr̃ agnus dei ibidē.

Filiuꝫ quidam etiā ante carnis aſſumptioneꝫ mortaleꝫ dicere voluerunt. li. ii. ca. ix.

Faciliter mali ſpūs ludificant homines. libro. iiii. capi. xi.

Futuroꝝ ordinē nec ſapientes ſcire potuerunt q̃zuis vaticinia habere viderentur. libro. iiii. capi. xvi.

Fides valet ad cognitionē ⁊ ad dilectiōeꝫ dei. libro. viii. capi. ix.

Finis volūtatis quo cognoſciť ſi recta an praua cupiamus. li. xi. capi. vi.

Facile eſt cogitātu fingere ſpēs quas non vidit ex recordatione earum quas vidit. libro. xi capi. x.

Fidem habentes fideles vocantur. libro. xiii. capi. ii.

Fides licet per ſenſum corporis mente ſit cōcepta: nihil tamen inuenitur habere corporeum. ibidem.

Fides recta via eſt ad veram beatitudinē libro. xiii. capi. vi.

Fides totum hominē imortalē futurū qui ꝯſtat ex anima ⁊ corpore vere beatū diuia auctoritate promittit. libro. xiii. capitu. ix.

Fides neceſſaria eſt: vt beatitudine conſequamur. libro. xiii. capitu. xx.

Fides licꝫ ad eterna perducat temporalis tamen eſt. libro. xiii. capitu. ii.

Fides cum ad eterna perduxerit ceſſabit. ibidem.

Fides recta quaꝫ beatos faciat. libro. xv. capitu. xxv.

Futura vita qualis erit. ibidem.

Filii dei generatione ⁊ ſpirituſſancti proceſſione. libro. xv. capitu. xxvii.

Fides qua credimus temporaliter geſta: ⁊ veritas que reddet eterna. libro. iiii. capitu. xviii.

g Audium plenum eſt frui trinitate. libro. i. capitu. viii.

Geſta diuinitus in mōte ſyna. corā moyſe libro. ii. capitu. xv.

Gratia dei genus humanum fuit reconciliatuꝫ: vt quod perierat ſaluaretur. libro. iiii. capi. i.

Geniti ſiue vnigeniti appellatio i deo nō indicat diuerſitatem ſubſtantiarum. libro.

v. capitu. iij.
Genus humanū iuſto dei iudicio traditū eſt in poteſtatem diaboli. libro. xiii. capi. xij.

b Humano viſu ⁊ corporali deus ſiue diuinitas videri non poteſt. libro. j. capitu. vi.
Homo non eſt mutatus in deum vt deſiſteret eſſe creatura. libro. j. capitu. vii.
Homo cui natura mentis ſue inexplicabilis eſt modeſte ⁊ ſobrie cogitare dꝫ de ſubſtantia dei. libro. v. capi. j
Homo credit quod non videt: ⁊ ſperat: ⁊ amat quod credit. libro. viii. capi. iiij.
Homo non ad vnius trinitatis perſone: ſed ad totius trinitatis imaginem eſt creatus. libro. xii. capi. vi.
Humana temptatio que ſit. libro. xii. capitulo. x.
Homo quibus medijs ab imagine dei labitur in ſimilitudinem pecoris. libro. xii. capitulo. xi.
Hominem futurum totuꝫ corpore ⁊ anima immortalem ⁊ beatum chriſtus atteſtatur. libro. xiii. capi. ix.
Humanum genus iuſto dei iudicio traditum eſt in poteſtate diaboli. libro. xiii. capitulo. xij.
Hylarij ſancti ſententia de trinitate. libro vi. capitu. x.

i Ingenii viuacitate trinitatem indagantes errant. libro. i. ca. j.
Incommutabilis deus ſolus eſt. ibidem.
Indiſpoſitio intellligendi deum. ibidem.
In eccleſia eſt medicina fidelium. libro. i. capi. ii.
Inordinata temeritas impedit cognitionem trinitatis. ibidem.
Iudicium varium ⁊ capacitas diſſimilis legentium de trinitate. libro. i. capitulo. iij.
Inſeparabili equalitate pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus vnitatem inſinuant. libro. j. capitu. iii.
Incarnatio facta eſt in tempore ex virgine libro. i. capitu. v.
Interrogātes de trinitate quibus mouentur queſtionibus. ibidem.
In forma ſerui filius dei dicitur factus. libro. j. ca. vij.
In forma dei filius dei fecit hominem. ibidem.
In forma ſerui factus eſt homo. ibidem.
Inſeparabilis eſt operatio patris ⁊ filij: ⁊ ſpiritusſancti. libro. j. capi. viii.
Iudicabit ieſus finaliter poteſtate diuina. libro. i. ca. xiii.
Iudicem viuorum ⁊ mortuoruꝫ videbūt boni ⁊ mali. ibidem.
Immortalem ſolum patrem aliqui dicere voluerunt. libro. ii. capitu. ix.
Incarnatio facta eſt vt participes diuinitatis eſſe poſſimus. libro. iiii. cap. ii.
Impij etiam aliquando futura poſſunt ꝑſcire. libro. iiii. capi. xvii.
Incarnationis ſacramentum credimus. libro. viii. capi. v.
Iuſtum diligimus ex eo ꝙ eum iuſte vixiſſe intelligimus. libro. viii. capi. ix.
In ſanguine filij iuſtificati ſumus. libro. xiii. capi. xi. ⁊ capi. xiiij.
Iuſto dei iudicio humanum genus traditum eſt in diaboli. libro. xiii. capitu. xii.
Iuſticia dei nō potentia diabolus ſuperādus fuit. libro. xiii. capi. xiii.
In incarnatiōe chriſti multa ſūt que ſuperbis diſplicent. libro. xiii. capi. xvii.
Inſeparabilitas trinitatis. libro. xv. capitulo. xxiii.
Interualla temporuꝫ diuine trinitatis nulla ſunt. libro. xv. capi. xxvi.
Ingenitus qui pater dicitur an poſſit inter illa accipi que ad ſeipſum ⁊ ſubſtantialiter dicuntur. libro. v. capitulo. vi.

l Legentium diuerſum iudicium: et capacitas diſſimilis. libro. j. capitulo. iii.
Legentes de trinitate quandoqꝫ falluntur libro. i. capi. i.
Loquebatur apoſtolus aliquibus tanquā carnalibus ⁊ minus perfectis. ibidem.
Laborioſius nihil queritur ſanctiſſima trinitate. libro. j. capi. iii.
Libros plures fieri diuerſo ſtilo vtile eſt non diuerſa fide. ibidem.
Laudatur minus recte veritas vituperat

ibidem.
Loquebatur abraã tribus viris quaſi deo
libro.ii.capitulo.xi.
Ludificãt faciliter, ſpiritus mali homines
libro.iiii.capi.xi.
Locutio negatiua in quibus valeat in qua
quid aliquid non ſit oſtenditur.libro.v.ca
pitulo.vii.
m Edicina fidelium eſt in eccleſia.li/
bro.i.capitulo.ii.
Mundi dilectores ſpirituſſanctum accipe
re non poſſunt.libro.i.capitulo.viii.
Manſionem cum dilectis non ſolum pa/
ter vel filius: ſed etiam ſpirituſſanctus fa/
cit.libro.i.capi.ix.⁊ quid ſit: ad euȝ venie
mus ⁊ manſionem apud eum faciemus.
ibidem.
Maria magdalena ſedens ad pedes ieſu
futuram preſignauit contemplationẽ que
erit in patria nec auferetur.libro.i.capitu
lo.x.
Martha actiones preſentis vite preſigna
uit.ibidem.
Mali in iudicio videbunt iudicem viuorum
⁊ mortuorum.libro.i.capi.xiii.
Miſſio filij vel ſpirituſſancti quomodo ſit
intelligenda.libro.ii.capilo.v.
Moyſi ex perſona domini ieſu chriſti di/
cta ſunt: ponam te ſuper petram ⁊ auferam
manum meam ⁊ poſteriora mea videbis.
libro.ii.capi.xvii.
Mutationes creature ſiue cõſuetudinarie
ſiue inſolite nõ fiunt extra poteſtatem ac po
tentiaȝ creatoris.libro.iii.capi.ii.
Multa mira opere dei ordini conſuetudi/
nis inſeruntur.libro.iii.capi.v.
Miracula que fiũt magicis artibus.libro
iii.capi.vii.
Mediator vite eſt chriſtus.libro.iiii.capi
tulo.x.
Mediator mortis eſt diabolus.ibidem.
Mors chriſti non fuit noſtre neceſſitatis:
ſed ſue voluntatis atqȝ poteſtatis.libro.iiii
capitulo.xiii.
Miſſione in forma ſerui filius factus pre
eſt minor: ſed forma dei manet eq̃lis.libro
iiii.capitulo.xix.
Miſſum a patre filium ⁊ manere coequa/
lem ⁊ coeternum ⁊c̃.ſi impedit.libro.iiii.
capitulo.xx.
Modeſte ⁊ ſobrie debet homo cui etiã na
tura mentis ſue inexplicabilis eſt de ſubſtã
tia dei cogitare.libro.v.capitulo.i.
Magnitudo indifferens eſt in trinitate.li
bro.viii.capitulo.i.
Mens rerum corporearum noticias per
ſenſus corporis colligit.libro.ix.capitulo.
iii.ſed rerum incorporearum per ſemetipſaȝ
ibidem.
Mens ſeipſam per ſemetipſam cognoſcit
ibidem.
Mens que ſe non nouit.ſe non amat.ibi/
dem.
Mens ⁊ amor ⁊ noticia hec tria vnũ ſunt
libro.ix.capitulo.iiii.
Mẽs ⁊ amor ⁊ noticia ⁊ ſingula in ſe ma
nent ⁊ omnia in omnibus.libro.ix.capitu
lo.v.
Mens qua noticia non ſolum ſe: ſed etiaȝ
alias poſſit noſcere mentes.libro.ix.capi/
tulo.vi.
Mens quod ſcit tota ſcit.li.x.capitulo.iii.
Mens an ſibi ſit incognita cum ſe querit.
ibidem.
Mentis propria que ignorare non poteſt
libro.x.capitulo.iiii.
Mens ordinari debet ſub eo cui ſubden
da eſt: ⁊ ſupra ea quibus preponenda eſt.
libro.x.capitulo.v.
Mens in quibus ſe noſcere debet ⁊ a qui
bus abſtinere.ibidem.
Mens ſe cogitans in quibus poſſit erra/
re.libro.x.capitulo.vi.
Mentis opiniones diuerſorum quid ſit.
libro.x.capitulo.vii.
Mẽs ſe querẽs ſcire nihil de ſe corporeũ
debet cogitare.libro.x.capitulo.viii.
Mens quomodo cognoſcit ſeipſaȝ.libro
x.capitulo.ix.
Mens ſe ſcire cupiens nihil eorum de ſe
opinari debet de quibus ſcit eſſe dubitan/
dum.libro.x.capitulo.x.
Mens in ſe habet memoriam intelligen/
tiam ⁊ voluntatem velut imaginem quan
dam trinitatis.libro.x.capitulo.xi.
Multiplicationes trinitatis que ex recor/
datione pariuntur.libro.xi.capitulo.viii.
Menſure numeri ⁊ ponderis ſimilitudo
in memoria ⁊ viſione ⁊ voluntate apparet
libro.xi.capitulo.xi.

Mentis differentia inclinata ad tempora
lia ⁊ contemplando eterna. libro. xii. c. iiii.
Mulier nō dicitur imago dei quomodo i
telligitur. libro. xij. ca. vij.
Mens quibus medijs retrahitur a cōtem
platione eternorum. libro. xij. ca. viii.
Mens ad amorez temporalium tracta cō
paratur preuaricationi primorum paren/
tum. libro. xij. ca. xij.
Mentem quidam dixerunt in perſona vi
ri accipiendū. ſenſum vero corporis in ꝑ/
ſona mulieris quid ſit ſentiendum. libro.
xij. ca. xiij.
Mentis rationalis duplex officium. ſcili/
cet ad temporalia ⁊ eterna. libro. xiij. ca. j.
Modus incarnationis pro noſtra redē/
ptione cōuenitor fuit. libro. xiii. ca. x.
Mors carnis q̄uis de peccato primi ho/
minis originaliter venerit tamen bonus
eius vſus glorioſiſſimos martyres fecit.
libro. xiij. ca. xvi.
Mens hominis ſibimet ſine cogitatione
conſpicua eſſe non poteſt. libro. xiiij. capi
tulo. vi.
Mens humana licet non ſit eius nature
cuius eſt deus. imago tamen eius inqui/
renda eſt. libro. xiiij. capi. viii.
Mentis principale quid ſit in quo intuen
da eſt imago ſumme trinitatis. libro. xiiii.
capi. viij.
Memoria preteritarum rerum: an ſemper
ſit: an etiam pſentiuz. li. xiiij. ca. xi.
Mens rationalis qua facultate obtineat:
vt ſemꝑ in eo dei imago reſplēdeat. libro.
xiiij. capi. xii.
Mentis natura ſemꝑ capax eſt reminiſcē
tie in deū. libro. xiiij. ca. xiij.
Mens etiā praua: nec caret memoria ſui:
nec cognitione nec amore. li. xiiij. ca. xiiij.
Mens humana mutabilis eſt qua ſit vt ſi
cut miſera facta eſt ex btā: ita beata eſſe poſ
ſit ex miſera. li. xiiij. ca. xv.
Mentem facit miſerā peccatū ſuuz ⁊ iuſti
cia domini ſui. li. xiiij. ca. xv.
Mentez facit beatā meritum ſuum ⁊ pre/
mium dn̄i ſui. ibidem.
Mentis reformatio vl renouatio ad ima
ginez dei. libro. xiiii. capi. xvi.
Mens ſiue animus excellit alia animalia
rōne vel intelligentia. li. xv. ca. j.
Magnitudo vera eſt cuius participatio/
ne magna ſunt quecunqz magna ſunt. li/
bro. v. ca. x.
n Eſcire diem neqz horam quomodo i
telligatur. li. j. capi. xij.
Neſcire qs dicit quod occultat. ibidem.
Nemo bonus niſi ſolus deus quomodo
intelligit̄. li. j. ca. xiij.
Neſcire diem ⁊ horā filiū quā ſcit pater q̄/
modo intelligit̄. libro j. ca. xij.
Natura ⁊ ſcriptura ꝓponunt̄ vt in eis de⁹
querat̄ ⁊ diligat̄. li. ij. ca. j.
Naturā dei quidam viſibilem putauerūt.
libro. ij. capi. viij.
Nihil corporeuz neqz mutabile cogitare
debet de eſſentia veritatis que eſt trinitas
deus libro. viij. ca. ii.
Noticia q̄ mens nō ſolū ſe: ſed etiaz alias
mētes noſcere poſſit. li. ix. ca. vi.
Nemo volēs aliqd facit qđ nō prius i cor
de dixerit. li. ix. ca. vij.
Nomē doni quomodo in ſpiritu ſancto po
terat intelligi anteqꝫ daretur. li. vi. ca. xv.
o Pinantiuz de deo triplex cauſa erro
ris. lib. j. ca. j.
Opiniones falſe de deo. li. j. ca. j.
Opinantes deum candidum vel rubicū/
dum ⁊ hmōi: fallunt̄ ſiue errant. ibidem.
Ordo diſputandi de trinitate. li. j. ca. ij.
Opiniones ſuas ex ſcripturis ſcīs conan
tur defendere ſanctis. libro. j. ca. iij.
Opus agredi debet i nomine domini. ibi
dem. in fine.
Optima pars ⁊ que non auferetur eſt cō
templatio futura. libro. j. capi. x.
Omnia que habet pater non ſolum ſunt
filij: ſed ⁊ ſpiritusſancti. libro. ij. capitu.
iiij.
Ordo temporum in eterna dei ſapientia ſi
ne tempore eſt. ibidem.
Opere dei omnis creatura adminiſtrat̄.
libro. iij. ca. v.
Originales cauſe creaturarum corpora/
lium quas mundo inſeruit. libro. iij. ca
pitu. ix.
Opiniones diuerſorum de mente loquen
tium. libro. x. capitu. vii.
Opinio eorum qui trinitatem cōiugio ma
ris ⁊ femine ⁊ eorum ꝓli comparent. li/
bro. xii. ca. v.

Opinio platonis de aiabus.li.xij.ca.xv.
Originale pctm vn̄ ſupſit exordiū.li.xiij.
Obediētie exēplū.li.xiij.ca.xvij. /ca.xij
p Ater ⁊ filius ⁊ ſpūſſāct⁹ ſūt vn⁹ deus
vni⁹ ſubē ſiue eēntie.li.j.ca.ij.⁊ c.vj
Propa eē trinitatꝫ que ſenſerint catholici
tractatores.li.j.ca.iiij.
Pater nō eſt filius nec ſpūſſantus .ibidem
Paī maior ē filio q̄ ad formā ſui.li.i.c.8
Preſūptio difficiliter patiī i errore hoiꝫ.li.
Preſūtiōis oſſenſio ſilr.ibidem. /ii.ca.i
Perſone filii dei ⁊ filii hoīs vnitas: ſiue i
gloria: ſiue i humilitate qd ſit.li.i.ca.xiii.
Pater glorificat filium.li.ii.ca.iiii.
Pater nuſq̄ȝ diciī miſſus.li. ij .ca.iiij.
Pater eē nō pōt ſine vbo ⁊ ſpūſcō.ibidē.
Patris ⁊ filij vna eſt voluntas ⁊ inſepara
bilis operatio. ibidem.
Pater nō eſt maior ſpūſancto.li.ij.ca. vi.
Paī cur nō diciī miſſus i corpalib⁹ ſpecie
bus vt rubro ⁊ ſimilibus ibidem.
Patrem ſolum imortalem aliqui putaue/
rūt.li.ij.ca. ix.
Per poſteriora dei: caro xp̄i q̄ natus mor
tuus ⁊ reſurrexit intelligiī.li. ij.ca.xvii.
Prouidentia dei qua p̄ſidet ſubiectiōi ſan
ctoꝝ angeloꝝ.li.iii.ca.iiii.
Particeps diuinitatꝫ p icarnationē poſſu
Prefigurationes ⁊ fig /m⁹ eē li.iiii.c.ii.
na p̄ceſſerūt aduentū xp̄i.li.iiii.ca.vii.
Purgationē propria ſibi virtute pollicen/
tur.li.iiii.ca.xv.
Perſone tres qua neceſſitate i trinitate di/
cuntur.li.v.ca.ix.
Perſona ſingula queq̄ȝ nō eſt minus quā
ipſa trinitas ſimul.li. viij.ca.j.
Peccatū extra corpus qd ſit.li.xii.ca.x.
Phūs amator ſapientie diciī.li.xiiii.ca.i.
Pater q igenit⁹ dr̄ ā poſſit inter illa accipi
q̄ ad ſeipꝫ ⁊ ſubſtātialiter dñr.li.xv.c.vi.
Pricipiū quō ſit pater ad filiū ⁊ pater: ⁊ fi
lius ad ſpiritūſanctū.li. v. ca. xiiii.
Pares in q̄cūq̄ȝ virtute nō poſſe in ceterꝫ
eē diſſimiles.⁊ ſi h̄ i humanis incorpabi
lius in ſantiſſima trinitate.li. vi.ca.iiii.
q Verere nullus dꝫ pigritari.li.i. ca.ii.
Queritur nihil laborioſius ſancta tri/
nitate.li.i.ca. iii.
Queſtiones qbus mouentur de trinitate i
terrogātes.li.i.ca. v.
Quali ſubiectioni filius ſubiciendus eſt pa
tri.li.i. ca. viii.
r Egnū tradet filius patri nō ſe inde ſe/
pando nec ſpiritūſſanctū.li. i. ca. x.
Regnū xp̄i diciī fideles q̄s redēit.li.i.c. x.
Regule ſꝫ q̄s ſcripīa logr̄ d̄ pre ⁊ filio .li.
Reſrexit dn̄s triduo.li.iiij.c. vi. /ii.c.i.
Rōnalis mētꝫ duplex officiū.li.xiii.ca.i.
Redēptiōis mod⁹ vt hoīm aſſumeret cō/
uenientior fuit.li.xiii.ca. x.
Recōciliati ſum⁹ p mōtē filij ei⁹ li.xiii.c.xi
Reminiſcentie dei capax ſemper eſt men/
tis natura .li .xiiij.ca.xiii.
Relatiue dici nō ſbſtātialr qcqd vl̄ paī aut
filius aut ſpūſſātus p̄pe noiaī.li.v.ca.xi
Relatiue que ad inuicem referri nequeūt
cum tamen relatiua ſint.li. v.ca.xii.
Relatie applīatiōes q̄ nō ad deū: ſꝫ ad crea
turam referenda ſunt quia deo nihil accid
dit.li.v.ca.xvi.
Relatiue qcqd nō de deo: ſꝫ ad ſeipſum re
cte dicitur. vtrum cuilibet perſone in tri/
nitate ꝯueniat.li. vii.ca. i.
Relatiua nō eſſe ea que patris ⁊ filij eſſen/
tiam ſignificant .li. vii.ca. ii.
ſ Ummū bonū eſt deus trinitas: qd ſo/
luꝫ purgatis cernitur mētib⁹.li.i.c.ii.
Scripta alioꝝ caritate ⁊ veritate arguen/
da ſunt.li.i.ca. iii.
Snia nō ē bona q̄ȝ veritas vitupat. ibidē.
Spūſcūs nō ē pater nec filius.li.i.ca.iiii.
Seruire alijs cogit caritas libera. ibidem.
Spūſſanctus non eſt creatura.li. i. ca. vi.
Soli deo ſeruiendū eſt.li.i.ca. vi.
Spūſſanctus nec maior: nec minor eſt pr̄e
⁊ filio.li.i.ca. viij.
Subtractio humanitatis per aſcenſionem
vtilis fuit fidelibus.li.i.ca.ix.
Scriptura per quas loquiī regulas de pa/
tre ⁊ filio.li.ii.ca. i.
Scriptura ⁊ natura p̄ponūī vt deus in eis
queratur ⁊ diligatur.li.ii.ca. i.
Spūſſanctus nō eſt minor patre q̄ȝuis ab
ipſo p̄cedat.li.ii.ca. iii.
Spūſcūs nec diciī genit⁹: nec fili⁹.ibidē.
Spiritusſanctus glorificat filiū.li.ii.c. iiii.
Spūſſanctus nō ē minor patre.li.ii.c.vi.
Spūſſācūs incorporalibus ſpēbus legis ⁊
p̄pbaꝝ intelligebatur.ibidem.
Significatiōes dei voluntatem manifeſtā
tes: ſiue per āgelos: ſiue per homines mi
niſtrentur.li.iii.ca.x.

Signa ꝛ pfigurationes pceſſerunt aduen
tum xpi.li.iiii.ca.vii.
Spiritus imundi faciliter ludificāt hoies.
li.iiii.ca.xi.
Sacrificiū verum atqȝ perfectū xp̄s ꝓ no/
bis effectus eſt.li.iiij.ca.xiiii.
Spiritusſancti ſenſibilis demonſtratio in
columba: ſiue linguis igneis conſubſtātia
lem patri ꝛ filio eum foꝛe non negat.libꝛ.
iiij.ca.xxi.
Spiritusſancti vnitas cum patre ꝛ filio.li/
bꝛo.vi.c.v.
Summuȝ verum ꝛ vnum bonum eſt de/
us: in quo viuimus mouemur ꝛ ſumus.li
bꝛo.viii.ca.iii.
Studium diſcere amantium quod ignoꝛāt
quale ſit.li.x.ca.j.
Studioſus glibet nō amat incognita: ſȝ ar/
dētiſſimo appetitu iſtat ſcire qd̄ neſcit.li.x.
ca.ii.
Sapientia ꝛ ſcientia dei ad que officia pꝛo/
pꝛia dentur.li.xii.ca.xiiij.
Sapientia ꝛ ſcientia noſtra chꝛiſtus eſt.li.
xiii.ca.xix.
Sapientia eſt rerum humanaruȝ diuina/
rūqȝ ſcientia.li.xiiij.ca.i.
Sapientia vera hominis que ſit.ibi/
dem.
Summum bonum ſemper inueniendum
queritur ꝛ querendum inuenitur.libꝛo.
xv.capi.ij.
Summum bonum querit̄: vt inueniatur
dulcius.ꝛ inuenitur vt queratur auidius.
libꝛo.xv.ca.ij.
Sūma trinitas in quoꝝ reꝝ ꝯtēplatione in
quirenda ſit.li.xv.ca.iiii.
Speculum in quo per imaginem trinitas
vtcunqȝ intellecta conſpicitur.libꝛo.xv.
capi.viii.
Similitudinis dei ꝛ caꝝ que in natura ſūt
mentis differentia.li.xv.ca.xii.
Similitudo ꝛ equalis patris dei ꝛ vnige/
niti eius conſubſtantialis ꝛ coeterni.libꝛo.
xv.ca.xiiii.
Spūſſanctus nec patris ſolius: nec filij ſo
lius: ſed cōem quo inuicē diligūt inſinuat
caritatem.li.xv.ca.xvii.
Spūſſanctus caritatis noīe intelligit̄: atn̄
quelibet pſona caritas dicit̄: nō tn̄ tres: ſed
vna caritas.li.xv.ca.xvii.
Spiritusſanctus equalis patri ꝛ filio acci/
pitur.ibidem.
Spiritusſanctus donuȝ dei dicitur: ꝛ quo/
modo.libꝛo.xv.capi.xviii.qua ratiōe.ibi
dem.ca.xix.
Similitudines diuine trinitatis q̄ in ima/
gine: vtcunqȝ reperiri potuerūt.libꝛo.xv.
ca.xxi.
Spiritusſancti proceſſione ꝛ filii generatō
ne.li.xv.ca.xxvii.
Saluatoꝛis ſimpluȝ ad noſtrū ꝯcurrit ꝛ cō
gruit duplum.li.iiii.ca.iii.
Simpli ratio ad duplum quomodo eſt per
numerum terminariuȝ atqȝ ſenarium.lib.
iiii.capi.iiij.
Sapientia an ſita deo genita vel creata.li.
vi.ca.iii.
Subſtantia ſiue eſſentia quomodo intelli/
gatur.li.vij.ca.v.
T Rinitas ſumma in quarum rerum cō
templatione inquirenda.ſit.li.xv.ca.
iiij.
Trinitas que in imagine eſt: quō differt a
trinitate que deus eſt.li.xv.ca.vii.
Trinitatis diuine ſimilitudines que i ima
gine: vtcunqȝ reperiri potuerunt.lib.xv.
ca.xxi.
Trinitatis inſeparabilitas.li.xv.ca.xxiii.
Trinitas in vnitate ꝛ vnitas in trinitate in
ſeparabilis: quomodo ſit.ibidem.
Trinitatis diuine nulla ſunt interualla tem
poꝛum.li.xv.ca.xxvi.
Trinitatem dicimus non tria pꝛincipia: ſȝ
vnum eſſe pꝛincipium.li.v.ca.xiii.
Trinitatem deitatis nullo modo triplicem
eſſe dicere debemus.li.vi.ca.viii.
Trinitatem quomodo greci expꝛeſſerint: ꝛ
quomodo latini.li.vij.ca.iiij.
Tres perſone vnius eſſentie quomodo in
telligatur.li.vii.ca.vi.
Temeritas inoꝛdinata impedit cogitatiōeȝ
trinitatis.li.i.ca.ii.
Triplex cauſa erroꝛis de deo vel circa deū
li.i.ca.j.
Trinitatem legentes fallunt̄: quādoqȝ per
uerſo amoꝛe rationis.ibidem.
Trinitatem indagare volentes viuacitate
ingenij: vel adiutoꝛio artis ꝛ huiuſmodi er
rant.ibidem.
Trinitatis diuine diſputandi oꝛdo.lib.j.

Trinitatas eſt vnus ſolus ⁊ verus deus. ibidem.
Trinitas eſt ſummum bonum quod ſoluʒ purgatis cernitur mentibus. ibidem.
Trinitatis cognitio haberi poteſt per pietatem ⁊ non temeritatem. ibidem.
Trinitate nihil queritur laborioſiꝰ nec alicubi erratur periculoſius: ⁊ nihil poſſideť fructuoſius. li. i. ca. iii.
Trinitas pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus: inſeparabili equalitate inſinuant vnitatem tem li. i. ca. iiii.
Trinitas non eſt dij: ſed vnus deus. ibidem.
Trinitas non eſt nata de virgine: nec paſſa: nec crucifixa: nec reſurrexit: vel aſcēdit: ſed filius. ibidem.
Trinitas non apparuit in ſpecie columbe vel deſcendit ſuper baptizatum chriſtum: neqꝫ in ſono: neqꝫ in linguis igneis in die pentecoſtes ſuper diſcipulos: ſed tātum ſpiritusſanctus. ibidem.
Trinitas non dixit: tu es filius meus dilectus: cum baptizaretur chriſtus: in tranſfiguratione: ſed pater tātum. ibidem.
Trinitatis perſone inſeparabiles ſunt. ibidem.
Trinitatis perſone inſeparabiliter operantur: ⁊ quomodo hoc itelligitur. ibidem.
Trinitatem querētes quibus mouenť queſtionibus. li. i. ca. v.
Trinitate frui eſt gaudium plenum. li. i. ca. viii.
De trinitate quedam dicuntur ſeparatim non tamen alijs ſeparatis intelligitur. li. i. ca. ix.
Tactus finem facit notionis. ibidem.
Trinitatis quamlibet perſonam ſic conuenit nominari: vt ⁊ alie intelligantur. li. i. ca. x.
Tradere filium patri regnū quid ſit ⁊ quo modo intelligatur. ibidem.
Temporum ordo in eterna dei ſapientia ſine tempore eſt. li. ii. ca. iiii.
Trinitas deꝰ: an indiſcrete apparuerit patribus: an aliqua perſona. li. ii. ca. x.
Trinitatis eſſentia nunquā oculis corporalibus apparuit: ſed per ſubiectam creaturā ſignificauit quod voluit. li. iii. ca. xi.
Triduo dominus reſurrexit. li. iiii. ca. vi.
Trinitatem patris ⁊ filij: ⁊ ſpiritusſancti vnius eiuſdem ſubſtantie deum creatoreʒ omnipotenteʒ inſeparabiliter dicimus operari. li. iiii. ca. xxi.
Trinitas ipſa ſimul nō eſt plus qꝫ queqꝫ perſona. li. viii. ca. i.
Trinitatem querere debemus non quamlibet: ſed eam que deus eſt. li. ix. ca. i.
Trinitas que ex cogitantis memoria naſcitur. li. xi. ca. vij.
Trinitatis multiplicationes que ex recordatione patiuntur. li. xi. ca. viii.
Trinitatum in quolibet genere voluntas nec parens inuenitur eſſe nec proles. libro xi. capitu. ix.
Trinitatem coniugio maris ⁊ femine ⁊ eorum proli comparantes quomodo errent. lib. xii. capi. v.
Temptatio humana que ſit. li. xii. ca. x.
Temporalia cognoſcibilia quedam cognitionem noſtram preueniunt quedam non precedūt. li. xiiii. ca. x.

V

Nitas eſſentie in trinitate querenda ē li. i. ca. iii.
Utile eſt fieri plures libros diuerſo ſtilo ñ diuerſa fide. ibidem.
Unitatem inſinuant. pater ⁊ filius ſpiritusſanctus inſeparabili equalitate. libro. j. capi. iiii.
Unus eſt deus ſolus ⁊ verus pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſanctus. li. j. ca. vi.
Viſu hūano ⁊ corpali deus videri non poteſt. li. j. ca. vi.
Viſio huius temporis quaſi per ſpeculuʒ. li. j. capi. viij.
Viſio futura erit facie ad faciē. ibidem.
Vita eťna eſt cognoſcere prēʒ ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſanctumʒ ibidem.
Videns filium videt etiam patrem. ibidem.
Utile fuit credentibus vt chriſtus aſcēdendo formaʒ ſerui ſubtraheret eorum aſpectibus. li. j. ca. ix.
Viſio dei eſt finis omniuʒ bonaruʒ actionū requies ſempiterna ⁊ gaudiū quod nūqꝫ auferet᷑. li. j. ca. x.
Unaqueqꝫ perſona in trinitate ſicut eſt nominanda: vt ⁊ alie illic intelligantur. ibidem.

Vnigenit⁹ dei fili⁹ maior dr̄ pr̄e pp forma ſerui q in forma dei eſt equalis.li.j.ca.vij.
Vtile ſuit fidelibus xp̄m corporaliter aſcē dere.li.j.ca.ix.
Vnitas perſone filij dei ⁊ filij hois ſiue in glīa ſiue in humilitate qd ſit.li.j.ca.xiij.
Voluntas vna eſt patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſācti. ⁊ inſeparabilis operatio.li.ij.ca.iiij.
Vidit iſrael deū in colūna nubis ⁊ ignis. li.ij.ca.xiiij.
Vite mediator eſt xp̄us.li.iiij.ca.x.
Vnitas ſpūſſci cū pr̄e ⁊ filio.li.vi.ca.v.
Vera dilectio quid ſit.li.viij.ca.vij.
Verbū amore cōcipit̄.li.ix.ca.vij.
Verbū mēte ex eīna ꝯcipit̄ vitate.ibidez.
Voluntatis finis quo cognoſcit̄ ſi recta an prava cupiamus.li.xi.ca.vi.
Vir imago dei dicit̄ ⁊ nō mulier quō intel ligitur.li.xij.ca.vij.
Volūtatē ſinguli hn̄t ꝓpriā: pn̄t tn̄ oēs ſi indicataz habere cōmunem.li.xiij.ca.iij.
Via ad verā btitudinē ē p fidē.li.xiij.c.7
Vita anime eſt vita beata.li.xiiij.ca.iiii.
Virtutes que deſinant eſſe cū ad eterna ꝑ duxerint.li.xiiii.ca.ix.
Verbū q̄ ē i cogitatōe mētꝭ hūane ad agni tionē vbi qd̄ ē deus aliq̄lit̄ adducit.li.xv.
Verbū hois manifeſtat̄ p vocē: ita ꝯ ca.x. verbuz dei p carnē.li.xv.ca.xi.
Verbū veꝝ gignit̄ cū qd̄ ſcimus loqmur. li.xv.ca.xii.
Verbi dei incōmutabilis ⁊ nr̄i cōmutabil̄ diſſimilitudo.li.xv.ca.xv.
Volubilitas cogitationis in deo credenda non eſt.li.xv.ca.xvi.
Vita futura qualis erit.li.xv.ca.xxv.
Vnitas filij cum patre ⁊ noſtra invicez no biſcum.li.vi.ca.iii.
x p̄z dicē ñ eē deū veꝝ: aut ñ vnū cū pr̄e ⁊ ſolū: aut nō imortalē errat.li.i.c.v.
Xp̄us eiuſdē ſubſtantie eſt cū patre.ibidē.
Xp̄us dicitur petra.li.ii.ca.v.
Xp̄s ſigficat lapidē quē iacob erexit ibidē.
Xp̄s ſignificat iſaac portantem ligna ad ſe immolandum.ibidem.
Xp̄us pro nobis effectus eſt veꝝ ⁊ perfe ctuz ſacrificium.li.iii.ca.xiiii.
Xp̄m dei vtutem ⁊ dei ſapientiā dicit apo ſtolus quid ſit.li.vi.ca.i.
Xp̄o vicit natus ex virgine.li.xiii.ca.xviij
Xp̄us in ſe hz theſaurum ſapientie ⁊ ſcien tie.li.xiii.ca.xix.
i Dolatre dicuntur q idolis latriaz ex hiberēt.li.j.ca.vi.
Imaginē quādā trinitatꝭ i mēte repit̄ poſ ſumus quantū ad memoriā intelligentiam ⁊ voluntatem.li.x.ca.xi.
Imago trinitatis q̄ri etiā pōt in his q̄ ani ma ex corporis ſenſibus ꝯcipit.li.x.ca.xii.
Imago ſiue veſtigiū trinitatꝭ i eo ēt qd̄ ima go dei ñ ē.id ē exteriori hoie q̄renda.li.xi.
Imago talis exterior ꝯſiderari pōt ꝯ ca.j. in qnq; ſenſibus: ⁊ ꝓncipaliter in viſibili ⁊ vidente ⁊ viſiōe.li.xi.ca.ii.
Imago viſoꝝ memoria retinet̄.li.xi.c.iii.
Imagines q̄s cogitatiōis ītuet̄ acies i phā taſia quā memoria ꝯcepit.li.xi.ca.iiii.
Imago dei in anima rōnali imortaliter ꝑ manebit.li.xiiii.ca.iii.
In imagine dei erit perfecta ſimilitudo dei qn̄ perfecta erit viſio.li.xiiii.ca.xvii.
Imaginem portare celeſtis vel terrem qd ſit.li.xiiii.ca.xviii.
Imago nūc ꝓſpicit̄ in ſpeculo ⁊ enigmate tunc autem facie ad faciez.li.xiiii.ca.xix.
Imago q̄ renouat̄ interius nō exterius ꝑ ꝯ ficit ibidē.
In imagine ſunt tria: memo ria intellectus ⁊ amor.li.xv.ca.xxii.

Explicita eſt tabula.

Eq̄ra ſi penetrat cyclops lata ardua necdū
Tingens: oceanū ſi breuis vrna capit:
Mirabor.ſed ſi mortalia dicere corda
Auſint: principium: viuere: ⁊ eſſe dei:
Mēs ſtupet: horreſcit rō: pauet iſcia ligua
Credula vix ea res difficilis ſed erit.
Quos ter qnq; igit̄ pr̄ Auguſtine libellos
Preſcripti a trino: legimus vſq; deo.
Nec ſat erat legiſſe ſemel: quadrat̄ vbiq;:
Biblia concordans: mendaq; terſa cadit:
Quo fit: ſublimē te aquilā dixiſſe pigebit:
Ethera tranſcendūt cū tua ſcripta nimis
Sed tibi qcqd erit ludis: ſūmiq; volatus.
Alius: his noſtris verſibus ecce damus.
Nulla ēt aūferā: q̄cunq; volumina ſorte
Pagina ſancta tenet: vir venerande tuis.
Impare nēpe deos nūero gaudere ꝓbaſti
Dūus ab excelſo: ſingula terna facis.
Numine ſancte tuo pr̄ o tuare. Johānem
De amerbach: pſens qui tibi p̄ſtit opus.
Finis

COLECCION TEATRAL
ARTURO SEDÓ

BIBLIOTECA DE CATALUNYA
1001959060

8º
DIPUTACIÓN PROVINCIAL
DE BARCELONA
BIBLIOTECA CENTRAL
Reg.º 301.188
Sig.ª
Inc. 92-8º

7635